

รายงานฉบับที่ 3

ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์
สถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย
(กรกฎาคม-กันยายน 2542)

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี :
สู่สังคมความรู้ และยั่งยืน?

จัดทำโดย

โครงการข่าวสารทิศทางการประเทศไทย

โดยการอุดหนุนของ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

15 ตุลาคม 2542

คำชี้แจง

เอกสารนี้เป็นรายงานการวิเคราะห์สังเคราะห์และประมวลสรุปเหตุการณ์และแนวโน้มด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และในต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อไทย จัดทำทุก 3 เดือน เผยแพร่ทั้งในรูปเอกสาร และทางโฮมเพจของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ทั้งนี้เป็นการดำเนินงานตามโครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย (Thailand Trends Monitoring Project - TTMP) ที่ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ตามหนังสือสัญญาให้ทุนเลขที่ RDG 01/0006/2542

รายงานฉบับนี้เป็นฉบับที่สาม ประจำเดือน กรกฎาคม-กันยายน 2542 ประกอบด้วยรายงาน 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นรายงานการวิเคราะห์ในหัวข้อเรื่อง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี : สู่วิถีสังคมความรู้และยั่งยืน ? (*Science and Technology: Toward Knowledge and Sustainable Society?*) ส่วนที่ 2 เป็นรายงานการประมวลสรุปเหตุการณ์และแนวโน้มด้านต่างๆ ของประเทศไทยและต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อไทย ทั้งนี้โดยทำการประมวลสังเคราะห์ตามกรอบการประมวลข้อมูลที่กำหนดไว้ 7 หัวข้อ มีความหนาทั้งสิ้นประมาณ 200 หน้า

สำหรับผู้สนใจดูรายงานทุกฉบับของโครงการฯ ทางอินเทอร์เน็ต เชิญได้ที่เว็บไซต์ของ สกว. ชื่อ <http://www.trf.or.th/ttmp/index.htm>

คณะผู้ดำเนินงานหวังว่า ท่านจะได้รับประโยชน์จากรายงานฉบับนี้ตามสมควร

นายอนุช อภาภิรม

หัวหน้าโครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย

บทคัดย่อ

รายงานข่าวสารทิศทางการศึกษาไทยฉบับที่ 3 ของโครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นบทวิเคราะห์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี: สู่สังคมความรู้และยั่งยืน? ส่วนที่สองเป็นภาคการประมวล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ เหตุการณ์และแนวโน้มของสังคมไทยระหว่างช่วงเวลาเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2542 จากสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หนังสือ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้แก่เอกสารจากอินเทอร์เน็ต รายการโทรทัศน์ เป็นต้น โดยมีผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้พัฒนาขึ้นอย่างเห็นชัดในลุ่มน้ำเมโสโพเทเมียและลุ่มน้ำไนล์เมื่อราว 5 พันปีมาแล้ว รวมทั้งลุ่มน้ำอื่นในเอเชีย ในช่วงต้นประวัติศาสตร์อารยธรรมตะวันออกได้เป็นอารยธรรมหลักของโลก การปฏิวัติวิทยาศาสตร์ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 - 17 และการปฏิวัติอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมที่ได้เริ่มขึ้นในประเทศอังกฤษในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ยังผลให้อารยธรรมตะวันตกได้กลายเป็นอารยธรรมหลักครอบงำโลกอยู่จนถึงปัจจุบัน
2. มีเหตุการณ์ร้ายใหญ่เกิดขึ้นต่อเนื่องในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้แก่สงครามโลกครั้งที่ 1 ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในทศวรรษ 1930 สงครามโลกครั้งที่ 2 สงครามเย็น วิกฤตสิ่งแวดล้อม วิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ทำให้ภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีลดลง เรียกร้องให้มีการมีความรับผิดชอบและจริยธรรมทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น
3. ศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนาของโลกในปัจจุบันมีอยู่ 3 ศูนย์ ได้แก่ อเมริกาเหนือ ยุโรปตะวันตก และญี่ปุ่นกับประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ครอบงำการวิจัยและพัฒนากว่าร้อยละ 80 ของโลก ทั้ง 3 ศูนย์นี้ใช้เงินในการวิจัยและพัฒนาด้านอุตสาหกรรมหรือเพื่อการผลิตและการค้าเป็นสำคัญ ส่งผลให้ทั้งโลกมีแนวโน้มปฏิบัติตาม ความสัมพันธ์ที่ไม่ได้สมดุลระหว่างประเทศชายขอบกับประเทศศูนย์กลางเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการศึกษาและการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
4. พัฒนาการของการวิจัยและพัฒนาที่มีแนวโน้มจากการลดความสำคัญของนักวิทยาศาสตร์หรือนักประดิษฐ์เดี่ยว ไปสู่การวิจัยและพัฒนาที่มีลักษณะหลายสาขาหรือข้ามสาขา มีการร่วมมือกันกว้างขวางขึ้น แนวคิดทางวิทยาศาสตร์ก้าวจากความคิดเชิงกลไกสู่ระบบซับซ้อนที่ปรับตัว (Adaptive Complex System)
5. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทยอาจแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่องค์ความรู้เดิมและองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเมื่อใช้อย่างเหมาะสมจะมีบทบาทเสริมกันและกัน องค์ความรู้เดิมที่ถูกกละเลยมานาน ควรใช้เป็นฐานสำหรับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมของประเทศ
6. การพัฒนาระบบวิจัยและพัฒนาของประเทศ นับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีอยู่ 5 ช่วงด้วยกัน ได้แก่ ช่วงการทำการเกษตรให้หลากหลายและสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า การสร้างอุตสาหกรรมส่งออก การแปรรูปให้เป็นของเอกชน และช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ การวิจัยและพัฒนาของไทยในภาพรวมยังต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของโลกค่อนข้างมาก และอยู่ในภาวะเสี่ยงเข้าจากต่างประเทศ
7. วิทยาศาสตร์ศึกษาในประเทศไทยอยู่ในภาวะวิกฤติ ซึ่งที่สำคัญเกิดจากการขาดความเป็นวิทยาศาสตร์ของชาติ ซึ่งเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ-การเมือง-วัฒนธรรม
8. ปัญหาหลักของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโลกในปัจจุบันมีอยู่ 2 อย่างด้วยกัน ได้แก่ การแปรความรู้ให้เป็นกรรมสิทธิ์เอกชนเพื่อกำไร และการใช้ความรู้ในการก่อสงครามและความรุนแรง ซึ่งก่อผลเสียต่อสวัสดิภาพของมนุษย์และความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อม
9. บทเรียนที่สำคัญของประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่รวมทั้งประเทศไทยก็คือนโยบายไล่ทันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตะวันตกที่ดำเนินมากกว่า 150 ปีด้วยวิธีต่าง ๆ ไม่ประสบผลสำเร็จ
10. ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือการเร่งสร้างแนวนโยบายทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของชาติที่ชัดเจน ยึดหยุ่น เป็นที่ยอมรับและปฏิบัติได้ เพื่อสร้างวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับประชาชาติ และที่เป็นมิตรกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม
11. การปฏิรูปทางเศรษฐกิจ-การเมืองของประเทศดำเนินไปอย่างเชื่องช้า ขาดความร่วมมือรู้สึกกับรับผิดชอบ มากด้วยการชิงดีชิงเด่น ทำให้ความเป็นไปได้ในการสร้างความปรองดองในชาติยังอยู่ห่างไกล ปัญหาทางเศรษฐกิจ-สังคมมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะเศรษฐกิจนอกระบบผิดกฎหมาย คุณภาพชีวิตที่ลดลงเนื่องจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมหลายเรื่องยังเรื้อรังไม่ได้ถูกแก้ไข

ABSTRACT

This is the third quarterly report of the Thailand Trend Monitoring Project (TTMP), implemented by contract of the TRF. The report consists of two parts. Part one is an analysis entitled "*Science and Technology: Toward Knowledge and Sustainable Society?*" while part two contains the integration of information gathered from various media including newspapers, magazines, books and electronics media, such as hypertexts from internet web sites and news reports from radio and TV programs.

The result of the study thus far can be summarized as follows:

1. Science and technology was clearly seen developing in the Mesopotamia and Nile valleys as well as in other river valleys throughout Asia around five thousand years ago. Eastern civilization then became the world's forefront civilization. However, the scientific revolution of the 16th - 17th century as well as the industrial and agricultural revolution that began in England during the 18th century resulted in the emergence of Western civilization as the predominant world civilization, a dominance that has lasted till present day.
2. Subsequent negative events in the 20th century - World War I, the 1930's Great Depression, World War II, the Cold War, the environmental crisis, and the Asian economic crisis - have resulted in the declining image and credibility of science and technology, and call for responsibilities and ethics in science.
3. Presently, there are three global centers for research and development (R&D), namely North America, Europe, and Japan and the newly industrialized countries. Together these centers account for 80% of the world's R&D's activities. All three centers utilize R&D funds primarily for industrial or manufacturing and commercial studies. As a result, the trend is for other institutions to follow suit. The unbalanced relationship between the peripheries and countries in the center poses a significant problem for the study and development of science and technology.
4. In the current advancement of R&D, conduction by single scientists or inventors tends to give way to multidisciplinary or transdiscipline R&D. Cooperation between different knowledge domains is more widespread, and there is a paradigm shift in basic scientific thought from mechanic movements to an "Adaptive Complex System".
5. Knowledge of science and technology can be divided into two groups: traditional wisdom and contemporary wisdom. If properly employed, these will function to reinforce one another. Traditional wisdom, which has long been neglected, should be a compact foundation for developing science and technology that is suitable for our country.
6. The postwar advancement of the country's R&D can be divided into 5 phases: the forming of a diverse agriculture and basic structure; the creation of industries to replace imports; the building of export industries; privatization; and the economic crisis. Thailand's overall R&D activities are well below the international standard, and the country must rely heavily on foreign R&D.
7. Due to our unscientific way of thinking, which results mainly from the lingering economic-political-cultural problem, science education in Thailand is doomed to be in crisis.
8. There are currently 2 main issues facing the global development of science and technology. They are the patenting of scientific knowledge for profit seeking and the use of scientific knowledge in warfare and for violent means, both of which have negative impacts on the welfare of humanity and the wealth of the environment.
9. An important lesson for most developing countries, including Thailand, is that a policy of pursuing Western science and technology, one that has been implemented for the last 150 years using various methods, is unsuccessful.
10. An important suggestion is to establish a direction and policy for science and technology that is precise, flexible, comprehensive and feasible in order to create science and technology that is suitable for the nation, and is human- and environmental-friendly.
11. Economic and political reforms are taking place slowly due to a lack of collective responsibility. Competition makes the creation of consensus in the nation seem remote. Economic and social problems have intensified, particularly in respect of the underground economy. The standard of living has declined as a result of the economic crisis, while many environmental and cultural problems remain unsolved.

รายงานย่อเหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทยสำหรับผู้บริหาร

โครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย

กรกฎาคม - กันยายน 2542

วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี : สู่อัจฉริยะและยั่งยืน?

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเคยเป็นความหวังของมนุษย์ในอันที่จะบรรลุความจริงอันลึกลับ ยกระดับทางปัญญา และแก้ไขปัญหานานัปการ ก้าวขึ้นสู่คริสต์ศตวรรษใหม่ด้วยภาพลักษณ์ที่เสียไปและความเชื่อมั่นที่ลดลง แต่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังคงเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมโลกต่อไป ทว่าจะนำไปสู่อัจฉริยะและยั่งยืนจริงหรือไม่

1. บทนำ เทคโนโลยีหรือความรู้ในการใช้เครื่องมือ พลังงานและวัสดุเพื่อการผลิตเป็นสิ่งที่มีอยู่กับมนุษย์มานานนับล้านปี จากขวานหินถึงยานอวกาศ วิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในอารยธรรมลุ่มน้ำเมโสโปเตเมียกับลุ่มน้ำไนล์เมื่อราว 5 พันปี กับลุ่มน้ำอื่นในเอเชียได้ช่วยทำให้เทคโนโลยีก้าวหน้าไปครั้งใหญ่ อารยธรรมมนุษย์ก้าวจากชุมชนพราน-นักเก็บของป่าสู่สังคมเกษตรอย่างมั่นคง เกิดนครขนาดใหญ่หลายแห่ง กล่าวได้ว่าในระยะแรกของประวัติศาสตร์ อารยธรรมตะวันออกเป็นอารยธรรมหลักของโลก

มีเหตุการณ์หลายอย่างที่นำมาสู่การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ของตะวันตกในคริสต์ศตวรรษที่ 16 และ 17 และการปฏิวัติอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ซึ่งเริ่มต้นในอังกฤษ การปฏิวัติทั้ง 2 ได้เพิ่มอำนาจทางการผลิตและการค้า แสวงหาภาพทางทหาร ยังผลให้อารยธรรมตะวันตกเป็นอารยธรรมหลักครอบงำโลกอยู่จนถึงปัจจุบัน

เหตุปัจจัยสำคัญซึ่งนำมาสู่การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ของตะวันตก ได้แก่

- 1) การรับถ่ายโอนเทคโนโลยีจากจีน 3 อย่าง ได้แก่ เข็มทิศ ดินปืน และการทำกระดาษ
- 2) การได้รับการถ่ายโอนทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์จากชาวอาหรับ ในระหว่างสงครามครูเสด
- 3) การฟื้นฟูศิลปวิทยาการที่เริ่มต้นในอิตาลี
- 4) การพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างสูง ในแถบเยอรมนีตอนใต้ รวมทั้งการพิมพ์
- 5) การเดินทางสำรวจ พบทวีปใหม่ นำความมั่งคั่งและเงินทอง ช่วยให้เกิดตลาดขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว เกิดแนวคิดการค้าเสรี

การปฏิวัติวิทยาศาสตร์ประกอบด้วยกระบวนการเคลื่อนไหวและผลสะท้อนที่สำคัญได้แก่

- 1) การแยกให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นอิสระจากการขึ้นทางศาสนา
- 2) การเสนอทฤษฎีหรือวิธีการสร้างความรู้แบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้กลายเป็นวิธีการสร้างความรู้แบบฉบับจนถึงปัจจุบัน บางคนกล่าวว่า การค้นพบวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นการค้นพบที่สำคัญที่สุดของมนุษย์

3) การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์อย่างรวดเร็ว ตั้งแต่การเสนอเรื่องแรงโน้มถ่วง และกฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ไปจนถึงการประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำของเจมส์ วัตต์ ซึ่งเปิดยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรม

- 4) การตั้งสมมติฐานนักวิทยาศาสตร์นักคิด

5) การปฏิวัติอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม ผลสะท้อนและความสำเร็จดังกล่าวก่อให้เกิดความหวังด้านดีอย่างไม่เคยมีมาก่อน ว่ามนุษย์ได้ก้าวสู่ยุคของเหตุผลและแสงสว่างของปัญญา

แต่มีเหตุการณ์ร้ายหลายอย่างที่ประดังเกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้แก่

- สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง
- สงครามเย็นระหว่างโลกเสรีกับโลกสังคมนิยม
- วิกฤติเศรษฐกิจตกต่ำ เริ่ม ค.ศ.1929
- วิกฤตสิ่งแวดล้อม
- สงครามโลกครั้งที่สองและการใช้ระเบิดปรมาณู
- วิกฤติเศรษฐกิจเอเชีย

เหตุการณ์ร้ายเหล่านี้แสดงว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่อาจแก้ไขปัญหาลำดับของโลก ในบางด้านยังมีส่วนในปัญหาเหล่านี้ด้วย ดังนั้นจึงถึงเวลาที่จะเข้าใจวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ เพื่อที่จะใช้ประโยชน์จากมันได้ดีขึ้น

2. สถานภาพปัจจุบันและแนวโน้มของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยรวม

สถานภาพในปัจจุบันพอสรุปได้ดังนี้คือ

1) ช่องว่างทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาค่อนข้างสูง และมีแนวโน้มขยายตัวยิ่งขึ้นตามการขยายตัวของช่องว่างทางรายได้ ทั้งนี้ได้จากการใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา ผลได้ทางวิทยาศาสตร์ และผลได้ทางเทคโนโลยี โดยพบว่าในปัจจุบันมีศูนย์กลางทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่ 3 ศูนย์ ได้แก่อเมริกาเหนือ ยุโรปตะวันตก และญี่ปุ่นกับประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ซึ่งควบคุมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกว่าร้อยละ 80 ของทั้งโลก การใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาของศูนย์ทั้งสามเน้นหนักในเรื่องอุตสาหกรรมซึ่งเกี่ยวกับการผลิตและการค้า ซึ่งจะทำให้ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายมีแนวโน้มต้องจัดการวิจัยและพัฒนาตามโครงสร้างนี้ไปด้วย

- 2) การแข่งขันและการร่วมมือที่มีมากขึ้นระหว่างศูนย์กลางทั้งสามข้างต้น
- 3) มีการเรียกร้องข้อผูกพันใหม่ระหว่างวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับสังคม สิ่งแวดล้อม และจริยธรรม

ในด้านแนวโน้มบางประการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบดังนี้

1) มีแนวโน้มว่าความสำคัญของนักวิทยาศาสตร์หรือนักประดิษฐ์เดี่ยวจะลดลง การวิจัยและพัฒนาจะมีลักษณะหลายสาขาหรือข้ามสาขาวิชา มีการร่วมมือกันกว้างขวาง ใช้เงินทุนและเครื่องมือที่ซับซ้อนขึ้น

2) การวิจัยและพัฒนาโน้มเอียงไปในเรื่องการผลิตและการค้า รวมทั้งการทหารและสงครามค่อนข้างสูง

3) มีการพัฒนาจากความคิดเชิงกลไกสู่ระบบซับซ้อนที่ปรับตัว (Adaptive Complex System)

4) แนวโน้มเนื้อหาการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในคริสต์ศตวรรษ ที่สำคัญมี 6 กลุ่มได้แก่

- เทคโนโลยีการสื่อสาร
- นาโนเทคโนโลยีหรือเทคโนโลยีโมเลกุล
- การศึกษาเกี่ยวกับการรู้ของสมอง เพื่อสร้างเครื่องยนต์เล็กขนาดไวรัส
- คอมพิวเตอร์ ปัญญาประดิษฐ์ และชีวิต
- เทคโนโลยีอวกาศ
- เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม
- เทคโนโลยีชีวภาพ

แนวโน้มทั้งหมดกล่าวโดยทั่วไปเอื้อประโยชน์ต่อประเทศพัฒนาแล้วยิ่งกว่าประเทศกำลังพัฒนา

3. สถานภาพและแนวโน้มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทยอาจแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- 1) องค์ความรู้เดิม
- 2) องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้เดิม องค์ความรู้นี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานการผลิตหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ 5 แบบด้วยกัน ได้แก่

1) การล่าสัตว์และเก็บของป่า 2) การเกษตรดั้งเดิมแบบใช้แรงงานคนและสัตว์ 3) หัตถกรรมและการช่างต่าง ๆ ซึ่ง

เป็นแบบสังคมเกษตร 4) การค้า และอาจรวมถึง 5) การทำสงคราม องค์ความรู้นี้มีลักษณะเชื่อมประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม อิงกับเรื่องจิตวิญญาณ และความเชื่อทางศาสนา โดยได้รับการถ่ายทอดทางความรู้จากอารยธรรมตะวันออก ได้แก่ อินเดียกับจีน เป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีความรู้จากตะวันตกโดยเฉพาะในเรื่อง การทหารและสงคราม

องค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญได้รับการถ่ายทอดจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากตะวันตกเป็นสำคัญ ซึ่งเกิดขึ้นหลายระลอก ได้แก่ 1) การปรับเป็นแบบตะวันตกครั้งที่ 1 ในสมัยกรุงศรีอยุธยา 2) การปรับเป็นแบบตะวันตกในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ และ 3) การปรับให้เป็นแบบสหรัฐฯหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง องค์ความรู้ใหม่นี้ยังประกอบด้วยความพยายามภายในประเทศในการสร้างระบบวิจัยและพัฒนาของตนขึ้นมาซึ่งจะกล่าวต่อไป

4. การสร้างระบบวิจัยและพัฒนาในประเทศไทย ได้ชี้ให้เห็นการวิจัยและพัฒนาของไทยที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 5 ช่วงด้วยกัน ได้แก่

1) ช่วงการทำการผลิตทางการเกษตรให้หลากหลายและการสร้างโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนา ในช่วงนี้มีการตั้งสภาวิจัยแห่งชาติ (พ.ศ.2499) ซึ่งบางท่านถือว่าเป็นการเริ่มยุคการวิจัยและพัฒนาสมัยใหม่ของไทย และสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (พ.ศ.2502 ซึ่งปรับจากสภาเศรษฐกิจแห่งชาติเดิม)

2) การสร้างอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า ในช่วงนี้มีการจัดตั้งกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ฯ ขึ้น (พ.ศ. 2522) และจัดทำแผนการวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีฉบับแรกขึ้น (พ.ศ. 2520-2524) ใน 2 ช่วงแรกนี้การวิจัยและพัฒนาที่สำคัญทำโดยรัฐและเพื่อรัฐ

3) การสร้างอุตสาหกรรมส่งออก ในช่วงนี้ได้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ซึ่งเริ่มให้ความสำคัญแก่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เริ่มคำนึงถึงการวิจัยและพัฒนาเพื่อเอกชนมากขึ้น ในช่วงนี้ได้มีการจัดตั้งศูนย์วิจัยสำคัญ 3 ศูนย์ได้แก่ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (พ.ศ.2526) ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ (พ.ศ.2529) และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (พ.ศ.2529) การสนับสนุนการส่งออกได้เร่งการลงทุนและเปิดอุตสาหกรรมใหม่หลายอย่าง เช่นการขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี

4) การแปรรูปให้เป็นแบบเอกชนซึ่งเป็นความคิดที่โดดเด่นตั้งแต่ พ.ศ.2533 มีการเปิดเสรีทางการค้าและการผลิตมากขึ้น แผนพัฒนาฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ได้สนับสนุนให้ภาคเอกชนทำการวิจัยและพัฒนาด้วยตนเอง ในช่วงนี้มีการจัดตั้งสถาบันสำคัญที่เกี่ยวกับการวิจัยได้แก่ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (พ.ศ.2534) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (พ.ศ.2535)

5) สมัยวิกฤติเศรษฐกิจ เริ่มมีการทบทวนเกี่ยวกับสถานภาพการวิจัยและพัฒนาที่ผ่านมา รวมทั้งการปรับยุทธศาสตร์ในการวิจัยและพัฒนาเพื่อการแก้ปัญหาของสังคมด้วย

ในปัจจุบันมีสถาบันที่เกี่ยวข้องหรือดำเนินการวิจัยและพัฒนาสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มที่ดำเนินการวิจัย ได้แก่สถาบันการศึกษาระดับสูง และศูนย์วิจัย 3 ศูนย์ เป็นต้น
2) กลุ่มที่ทำหน้าที่คล้ายศูนย์ผลิตความคิด มีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

3) กลุ่มที่อุดหนุนเงินทุนการวิจัยและพัฒนา ได้แก่สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นต้น

4) กลุ่มที่สนับสนุนด้านข้อมูลต่าง ๆ

มีข้อสังเกตบางประการว่า

1) สถาบันเกี่ยวกับการวิจัยจำนวนมากตั้งขึ้นโดยคำแนะนำและการช่วยเหลือจากสหรัฐฯ ตั้งแต่สภาวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีฯ จนถึงศูนย์วิจัยทั้งสาม

2) งานวิจัยและพัฒนาของชาติกล่าวโดยทั่วไปอยู่ในลักษณะถูกทิ้ง ๆ ขว้าง ๆ

3) การบริหารงานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ค่อนข้างขาดแนวทงนโยบาย ขึ้นอยู่กับบุคคลหรือความรู้สึกนึกคิดของเจ้ากระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ เป็นต้น

4) บริษัทเอกชนของไทยก็ดูไม่สนใจการวิจัยและพัฒนา

5) การสร้างนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรอยู่ในสัดส่วนค่อนข้างต่ำ ทั้งยังสูญเสียไปเป็นนักบริหารหรือทำงานด้านอื่นจำนวนไม่น้อย

6) ศูนย์กลางการศึกษาการวิจัยและพัฒนากระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพฯ

สถานภาพของการวิจัยและพัฒนาของประเทศในปัจจุบัน มีที่น่าสนใจดังนี้

1) มีการเคลื่อนไหวทางความรู้และทางธุรกิจที่ทำให้เรื่องอาหารและยามีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อประเทศไทยที่เป็นผู้ส่งออกอาหารของโลก และเกิดความสนใจในการวิจัยและพัฒนาทางด้านอาหารและยาสมุนไพรมากขึ้น

2) มีข่าวการเคลื่อนไหวทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารค่อนข้างมาก

3) ภาพรวมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังอยู่ในภาวะสั่งเข้า

สำหรับทิศทางระบบวิจัยและพัฒนาของไทยในอนาคตคงต้องตอบปัญหา 3 เรื่องใหญ่ ได้แก่ 1) ความคิดเรื่องการไล่ทันตะวันตก 2) ความคิดเรื่องการกระโดดข้าม และ 3) ความคิดเรื่องการจับคู่หรือหาพันธมิตร ซึ่งในการตอบปัญหาทั้ง 3 มีข้อสังเกตดังนี้คือ นโยบายไล่ทันซึ่งดำเนินมากกว่า 150 ปีไม่ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้เทคโนโลยีของตะวันตกก็มีจุดอ่อน เช่น ยังเป็นเทคโนโลยีที่ไม่สะอาด และผลพวงจากลัทธิอาณานิคมและการตกเป็นเบี้ยล่างของประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งอาณานิคมทางปัญญา ปัญหาและข้อสังเกตเหล่านี้ควรได้นำมาถกแถลงกันอย่างกว้างขวางจริงจัง

5. วิทยาศาสตร์ศึกษาในประเทศไทย วิทยาศาสตร์ศึกษามีความมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการได้แก่

1) การให้เยาวชนและมหาชน "อ่านออกเขียนได้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี"

2) สร้างนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรในอนาคต

3) สร้างความตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของวิทยาศาสตร์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ในระยะหลังมีการเรียกร้องให้เพิ่มจุดมุ่งหมายอีกประการหนึ่งได้แก่ การสร้างความรับผิดชอบและจริยธรรมทางวิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์ศึกษาในประเทศไทยอยู่ในภาวะที่หลายท่านเห็นว่าเป็นวิกฤติทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ทั้งนี้เนื่องด้วยความไม่เป็นวิทยาศาสตร์ของชาติ ซึ่งความไม่เป็นวิทยาศาสตร์ของชาตินี้เกิดจากเหตุปัจจัยหลายประการด้วยกัน ได้แก่

1) ความไม่เป็นประชาธิปไตยในประเทศ ซึ่งขัดขวางเสรีภาพทางการคิดค้นและความคิดสร้างสรรค์

2) ความเชื่อในโชคลางสิ่งศักดิ์สิทธิ์

3) วัฒนธรรมทางความรู้ที่เห็นว่าความรู้เป็นคัมภีร์ที่ถูกต้องแล้ว นอกจากนี้ยังมีเหตุปัจจัยร่วมกับชาติกำลังพัฒนาอื่น ที่รับเอาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตะวันตกซึ่งมีลักษณะขาดรากฐานหรือไม่สอดคล้องกับลักษณะทางสังคม และทอดทิ้งองค์ความรู้เดิมของตนไป

ปัญหาสำคัญในการจัดการวิทยาศาสตร์ศึกษาของไทยได้แก่ การขาดนโยบายทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของชาติ ซึ่งหากมีนโยบายที่ค่อนข้างชัดเจนเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติได้ ย่อมจะมีแนวทางในการจัดการศึกษาอย่างเหมาะสมขึ้นมา ที่พอจะมองเห็นได้ก็คือการเน้นหนักในการสร้างวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมของตนขึ้นมา ก่อนเป็นสำคัญ พร้อมกับรับการถ่ายทอดจากประเทศที่พัฒนาแล้ว

6. **สู่สังคมความรู้และยั่งยืน** มีการยอมรับกันมากกว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะนำไปสู่สังคมความรู้ แต่ยังไม่มั่นใจในเรื่องการนำไปสู่สังคมที่ยั่งยืน เนื่องจากมีปัญหามากมายที่อาจจะแก้ไข เช่น การเสื่อมโทรมทางชีวภาคและมลพิษสิ่งแวดล้อม ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนที่ถ่างออก จำนวนประชากรและอัตราการบริโภคที่เพิ่มขึ้น ผู้ด้อยโอกาสยังไม่ได้รับความเป็นธรรมในหลายเรื่อง สงครามและการรบพุ่งยังคงมีอย่างต่อเนื่อง ข้อสงสัยนี้นำไปสู่การไม่มั่นใจว่าวิทยาศาสตร์จะนำพามนุษย์ไปสู่สังคมความรู้ได้จริงหรือไม่

ปัญหาหลักของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีอยู่ 2 อย่างด้วยกัน ได้แก่

1) การแปรความรู้ให้กลายเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อหากำไร ทำให้วาระการวิจัยมันแปรไปตามกำไรมากกว่าความจำเป็น ประเทศกำลังพัฒนาต้องจ่ายเงินสูงสำหรับการใช้หรือถ่ายทอดเทคโนโลยี องค์ความรู้พื้นเมืองถูกมองข้าม และการเสี่ยงในเทคโนโลยีชีวภาพเป็นต้น

2) การใช้ความรู้ในการก่อสงครามและความรุนแรง

แนวทางในการแก้ปัญหาข้างต้นคือการเปลี่ยนจากความร่วมมือ 3 ฝ่าย ได้แก่ภาครัฐ มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัย กับภาคธุรกิจเอกชน ไปสู่ความร่วมมือ 4 ฝ่าย โดยเพิ่มภาคชุมชนและประชาสังคมเข้ามา

7. สรุปบทเรียนและข้อเสนอแนะ

จากประวัติและพัฒนาการของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีโดยรวมทั้งของประเทศไทย มีบทเรียนที่สำคัญดังนี้

1) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นกิจกรรมทางสังคม ย่อมได้รับและมีอิทธิพลต่อกิจกรรมทางสังคมอื่น ไม่มีวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่ "บริสุทธิ์"

2) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือทางสังคม ดังนั้นจึงต้องการจริยธรรมเพื่อสร้างสวัสดิภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสร้างสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์

3) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ซับซ้อนมักถูกมองอย่างหวาดระแวง

4) การทำให้วิทยาศาสตร์กลายเป็นกรรมสิทธิ์เอกชนเพื่อหากำไรและการใช้ความรู้เพื่อการสงครามทำให้ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ตกเป็นเบี้ยล่าง

5) วิทยาศาสตร์ที่ดีต้องมีรากฐานที่มั่นคงทางสังคม

6) ถึงเวลาของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีแนวใหม่ โดยเปลี่ยนจากการเน้นผู้สร้างหรือผู้วิจัยสู่สังคมและชุมชน

7) การปรับความสัมพันธ์ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีโดยสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศใหม่

8) การฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรับปรุงจุดอ่อน ขยายจุดดีนำมาพัฒนาต่อไป

9) วิทยาศาสตร์ศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งในการสอนการอ่านออกเขียนได้ทางวิทยาศาสตร์ให้แก่เยาวชนและมหาชน

10) การกำหนดวาระการสร้างและการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับประเทศกำลังพัฒนา

11) นักวิทยาศาสตร์กับชุมชนพึงรับฟังความเห็นของกันและกันมากขึ้น

12) ความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันมีความสำคัญต่อการอยู่รอด

ข้อเสนอแนะที่สำคัญมีอยู่ 6 ข้อด้วยกัน

- 1) เร่งสร้างแนวทางและนโยบายทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีซึ่งชัดเจน ยึดหยุ่นเป็นที่ยอมรับปฏิบัติได้
- 2) ควรปรับปรุงวิทยาศาสตร์ศึกษาของชาติอย่างจริงจัง
- 3) ควรสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอย่างเต็มที่
- 4) ควรระวังรักษาทรัพยากรทางชีวภาพ และส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 5) ควรร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนาเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับประเทศอุตสาหกรรมเกี่ยวกับข้อสิทธิบัตรทางปัญญามีให้ตกอยู่ในภาวะเบียดเบียนหรือเสียเปรียบจนเกินไป
- 6) ควรสร้างความเข้มแข็งให้แก่สมาคมหรือสถาบันทางวิทยาศาสตร์ หรือชุมชนนักวิทยาศาสตร์และนักคิด

เรากำลังก้าวสู่สังคมความรู้ แต่เป็นความรู้ที่ยังมีปัญหา ความรู้ที่ยังไม่สามารถสร้างการพัฒนาและสังคมที่ยั่งยืน ความรู้ที่ยังไม่อาจจัดความยากจนและสงคราม เรากำลังสู่สังคมโลกที่ต้องพึ่งพากันและกันมากขึ้น แต่เป็นการพึ่งพาที่ไม่เท่าเทียม ส่วนหนึ่งได้เปรียบ ส่วนหนึ่งเสียเปรียบ ช่องว่างระหว่างผู้มั่งคั่งกับคนยากจน ระหว่างผู้มีโอกาสกับผู้ด้อยโอกาสห่างขึ้นทุกที เราเป็นส่วนหนึ่งของชีวภาค แต่เราก็เป็นส่วนสำคัญในการทำลายชีวิตหรือชีวภาคทั้งระบบ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมโลกมาจนถึงจุดนี้ จำต้องก้าวสูหนทางใหม่ที่เปิดกว้างยืดหยุ่นกว่าที่เป็นอยู่ เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ อนาคตของโลกขึ้นอยู่กับว่าเราจะสร้างและใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างไร คำตอบดูยังไม่ชัดเจน แต่ความมุ่งหวังค่อนข้างแน่นอนว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควรเป็นเพื่อสวัสดิภาพ สันติภาพของมนุษย์ และความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

สารบัญ

	หน้า
คำชี้แจง	1
บทคัดย่อ (ภาษาไทย)	2
บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ)	3
รายงานย่อเหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทยสำหรับผู้บริหาร	4
สารบัญ	10
ส่วนที่ 1 รายงานการวิเคราะห์	
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี : สู้สังคมความรู้และยั่งยืน?	13
บทนำ	13
พัฒนาการของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโลก	13
การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ของประเทศตะวันตก	15
เคราะห์กรรมครั้งใหญ่ที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีอาจเยียวมาได้	17
สถานภาพปัจจุบันและแนวโน้มของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยรวม	19
ข้อสังเกตจากการประชุมวิทยาศาสตร์โลก	19
สรุปสถานภาพวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีปัจจุบัน	19
แนวโน้มบางประการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	24
สถานภาพและแนวโน้มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย	29
องค์ความรู้ดั้งเดิมของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีไทย	29
องค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทย	32
การพัฒนาระบบวิจัยและพัฒนาในประเทศไทย	35
ความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีโลกในระยะ 50 ปีที่ผ่านมา	35
พัฒนาการของการวิจัยและพัฒนาในประเทศไทย	36
สถานภาพระบบวิจัยและพัฒนาของไทยในปัจจุบัน	40
ทิศทางการวิจัยและพัฒนาของไทยในอนาคต	41
วิทยาศาสตร์ศึกษา (Science Education) ในประเทศไทย	42
เหตุปัจจัยแห่ง "ความไม่เป็นวิทยาศาสตร์ของชาติ"	43
ปัญหาสำคัญและแนวทางการจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์ศึกษาในประเทศไทย	44
สู้สังคมความรู้และยั่งยืน?	45
มุ่งสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อสังคมที่ยั่งยืน	45
จากความร่วมมือ 3 ฝ่ายสู่ความร่วมมือ 4 ฝ่าย	47
สรุปบทเรียนและข้อเสนอแนะ	47
บทเรียนที่ได้จากการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่ผ่านมา	47
ข้อเสนอแนะ	50
ลำดับพัฒนาการและการเคลื่อนไหวทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการวิจัยที่สำคัญ	51
ส่วนที่ 2	
รายงานประมวลสรุปเหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทย	58
ความเคลื่อนไหวด้านการผลิตและการค้า	58

บันทึกความเคลื่อนไหวทางการผลิตและการค้า (ก.ค.-ก.ย. 2542)	60
ประมวลเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวด้านการผลิตและการค้า	67
ความเคลื่อนไหวภาครัฐ	67
ความเคลื่อนไหวภาคธุรกิจเอกชนและสถาบันการเงิน	78
ความเคลื่อนไหวเศรษฐกิจต่างประเทศ	83
ความเคลื่อนไหวของนักวิชาการ องค์กรประชาชนและบุคคลวงการต่างๆ	86
ความเคลื่อนไหวด้านประชากรและสิ่งแวดล้อม	87
สถานภาพและความเคลื่อนไหวด้านประชากร	88
สถานภาพและความเคลื่อนไหวด้านแรงงานและคุณภาพชีวิตภาครัฐ	88
สถานภาพและความเคลื่อนไหวภาคองค์กรแรงงาน นักวิชาการ และต่างประเทศ	91
ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม	93
ความเคลื่อนไหวด้านการจัดการทรัพยากรภาครัฐ	93
การจัดสารพิษในสิ่งแวดล้อม	95
การพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมือง	96
ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมภาคประชาชน องค์กรเอกชน นักวิชาการ	97
ความเคลื่อนไหวด้านการจัดการทรัพยากรภาคต่างประเทศ	100
ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครอง	101
ความเคลื่อนไหวภาครัฐ	102
ความเคลื่อนไหวด้านการบริหารการปกครองของรัฐบาล	102
ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น	107
ความเคลื่อนไหวด้านกฎหมาย	110
ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	110
ความเคลื่อนไหวภาคประชาชนและองค์กรประชาชน	112
ความเคลื่อนไหวขององค์กรประชาชน บุคคล และหน่วยงานต่างๆ	112
ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ	114
ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับความมั่นคงของโลก	115
ความเคลื่อนไหวในกลุ่มอาเซียน	117
ความเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครองของประเทศต่างๆ ในเอเชีย	118
ลำดับความเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครอง ก.ค.-ก.ย. 2542	120
ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษา	124
ความเคลื่อนไหวภาครัฐ	125
ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา	125
ความเคลื่อนไหวด้านการบริหารการศึกษา	127
ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพการศึกษา	129
ความเคลื่อนไหวด้านโอกาสทางการศึกษา	130
ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการศึกษา	131
ความเคลื่อนไหวภาคประชาชนและองค์กรประชาชน	133
การเสนอความคิดเห็นทางการศึกษาของบุคคลและองค์กรต่างๆ	133

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับโรงเรียนทางเลือก	133
ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ	135
ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพการศึกษา	135
ความเคลื่อนไหวด้านสาธารณสุข	136
ความเคลื่อนไหวภาครัฐ	137
ความเคลื่อนไหวด้านการแพทย์และสาธารณสุขทั่วไป	137
ความเคลื่อนไหวด้านโรคและยา	140
ความเคลื่อนไหวภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน	142
ความเคลื่อนไหวด้านการแพทย์และสาธารณสุข	142
ความเคลื่อนไหวด้านการแพทย์ทางเลือก	143
ความเคลื่อนไหวด้านการวิจัยในต่างประเทศ	144
ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	146
ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย	146
ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการแก้ปัญหา Y2K	146
ความเคลื่อนไหวด้านการวิจัย	148
ความเคลื่อนไหวทางด้านเทคโนโลยี	151
ปัญหาความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย	155
ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในต่างประเทศ	157
ความเคลื่อนไหวด้านอาหารและพลังงาน	160
ความเคลื่อนไหวด้านอาหาร	160
ความเคลื่อนไหวด้านพลังงาน	166
ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับหน่วยงานการดำเนินชีวิต	175
พฤติกรรมผู้บริโภค	176
ศาสนา ความเชื่อ และค่านิยมทางสังคม	188
ความเคลื่อนไหวสตรีและเด็ก	190
ปัญหาสังคมและอาชญากรรม	195
ภาคผนวก	196

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี : สู่สังคมความรู้และยั่งยืน?

1. บทนำ

เรากำลังอยู่ในช่วง "วันสุกดิบ" ที่จะขึ้นคริสต์คริสต์ศตวรรษใหม่และรอบพันปีที่ 3 พร้อมกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างสูงที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ แต่ดูเหมือนว่ามนุษยชาติจะก้าวสู่คริสต์ศตวรรษที่ 21 ด้วยความมั่นใจน้อยกว่าเมื่อก้าวสู่คริสต์ศตวรรษที่ 20 และแม้แต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งในครั้งนั้นโลกยังมองในแง่ดีว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะสามารถแก้ไขปัญหายุ่งยากของมนุษย์ได้ เหตุใดพลังอำนาจอันใหญ่หลวงที่เพิ่มขึ้นโดยตลอดของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงกลายมาจนตลึงลง หลังจากที่เฟื่องฟูขึ้นในช่วงไม่กี่ร้อยปีมานี้

อย่างไรก็ตามมีความเห็นพ้องกันว่าสังคมมนุษย์ปัจจุบันไม่อาจดำรงอยู่ได้โดยปราศจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย และดูเหมือนว่ามีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการขับเคลื่อนสังคมโลกต่อไป โดยในระยะหลังนี้มีการตั้งความหวังหรือข้อผูกพัน(Commitment) ใหม่ว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะนำไปสู่สังคมความรู้ (Knowledge Society) และยั่งยืน (Sustainable Society) ได้ แต่ครั้งนี้พร้อมกับเครื่องหมายคำถามอันใหญ่

ปรากฏการณ์ข้างต้นเกิดขึ้นได้อย่างไร เพื่อความเข้าใจ เราอาจจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่ลักษณะพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิธีคิดและกระบวนการ ความหวังและคำสัญญา และความเป็นจริงที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีต่อสังคม (เราจะเริ่มต้นที่เทคโนโลยี)

1.1 พัฒนาการของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโลก

เทคโนโลยีตามคำจำกัดความหนึ่ง หมายถึงความรู้ในการใช้เครื่องมือ พลังงาน และวัสดุเพื่อการผลิต มีนักวิชาการบางท่านใช้คำ "เทคโนโลยี" ในความหมายที่กว้างกว่า โดยให้หมายถึงวิธีการอันมีเหตุผลทั้งปวงในกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ตามความหมายนี้ การศึกษา กฎหมาย รวมทั้งการกีฬา เป็นต้น ล้วนเป็นเทคโนโลยี ในที่นี้ใช้ในความหมายแรก ซึ่งเป็นที่รู้จักกันมากกว่า เทคโนโลยีในความหมายนี้จะเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ธรรมชาติอย่างมาก

เนื่องจากคนเราต้องผลิตเพื่อบริโภคจึงจะดำรงชีวิตอยู่ได้ เทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งที่คู่กับมนุษย์ (Homo) มานับล้านปี บางท่านเห็นว่าเทคโนโลยีเป็นพื้นฐานของความรู้อื่น ๆ รวมทั้งวิทยาศาสตร์ เมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนทั่วทั้งสังคมก็เปลี่ยนไปด้วย อย่างไรก็ตามความรู้อื่น โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ก็มีผลทำให้เทคโนโลยีพัฒนาไปอย่างใหญ่หลวง

เราได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ตั้งแต่ขวานหิน การใช้ไฟ และไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ และยานอวกาศ การใช้วัสดุตั้งแต่ หิน โลหะ ไปจนถึงน้ำมันปิโตรเลียม และวัสดุสังเคราะห์อื่น รูปแบบการผลิตตั้งแต่การใช้เครื่องมือง่าย ๆ สู่เครื่องจักรที่ซับซ้อนขึ้น การผลิตแบบสายพาน และการผลิตที่เป็นแบบอัตโนมัติ กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือจากการผลิตที่เป็นแบบส่วนบุคคลสู่การผลิตที่เป็นแบบสังคม เทคโนโลยีในฐานะที่เป็นความรู้เพื่อการผลิตในการยังชีพก็เป็นแรงขับเคลื่อนสังคมให้เคลื่อนที่ไปด้วย

แต่เมื่อเทคโนโลยีพัฒนาไปถึงขั้นหนึ่งก็ก้าวต่อไปได้ยากหากไม่ได้รับการช่วยเหลือจากวิทยาศาสตร์ ซึ่งตัววิทยาศาสตร์เองก็อาศัยเทคโนโลยีเป็นพื้นฐานในการพัฒนา ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์กับเทคโนโลยีจึงค่อนข้างซับซ้อน ไม่สามารถสรุปได้ง่าย ๆ ว่า วิทยาศาสตร์เป็นความรู้พื้นฐาน เทคโนโลยีเป็นการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เพราะว่าเทคโนโลยีนั้นเกิดมาก่อนวิทยาศาสตร์ และการพัฒนาเทคโนโลยีบางครั้งก็ทำไปโดยตั้งอยู่บนเทคโนโลยีเดิม เช่นวิชาป็นใหญ่นำไปสู่การยิง

จรวด และความรู้วิทยาศาสตร์ บางทีก็มาจากเทคโนโลยี เช่น การศึกษาเครื่องจักรไอน้ำทำให้เกิดวิชาอุณหพลศาสตร์ (Thermodynamics)

วิทยาศาสตร์ตามชื่อก็แปลว่า "ความรู้" เป็นความรู้จากการสังเกตและการทดลอง และมักจะผ่านการทดสอบจากการปฏิบัติที่เป็นจริงในชีวิตโดยอาศัยเทคโนโลยี ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ก่อตัวขึ้นในตะวันออกกลางแถบเมโสโปเตเมียและลุ่มน้ำไนล์ เมื่อราว 5 พันปีมาแล้ว ซึ่งที่สำคัญได้แก่เลขคณิต เรขาคณิต และดาราศาสตร์ ซึ่งจำเป็นต่อหัตถกรรม วิศวกรรมและการก่อสร้าง การบัญชี การรู้เวลาและฤดูกาล การวัดพื้นที่ และการเกษตร กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือเทคโนโลยีเป็นตัวกระตุ้นสำคัญให้เกิดวิทยาศาสตร์

จากการพัฒนาทางเทคโนโลยี สามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพิ่มจำนวนประชากร สร้างเมืองใหญ่ที่เข้มแข็งขึ้น มีความมั่งคั่งและมั่นคงพอที่จะสร้างอาชีพให้แก่คนจำนวนหนึ่งมาศึกษาหาความรู้ในธรรมชาติ เป็นความรู้เพื่อความรู้โดยไม่จำเป็นต้องเกี่ยวกับการผลิตหรือเทคโนโลยีโดยตรง ดังจะเห็นว่าในดินแดนอันเป็นอู่อารยธรรมนี้ในภายหลังมีผู้คิดค้นเกี่ยวกับจำนวนและสมการทางพีชคณิต ซึ่งไม่ได้ใกล้ชิดกับการผลิต วิทยาศาสตร์ได้ถือกำเนิดและเป็นตัวของมันเอง

เรายังพบความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในอารยธรรมอื่น เช่นจีน อินเดีย และกรีก ซึ่งมีความรู้ด้านเลขคณิต พีชคณิต เรขาคณิต และ ดาราศาสตร์ (สำหรับจีนนั้นความรู้ทางเรขาคณิตพัฒนาไปน้อยกว่า) แต่เมื่อเทคโนโลยีมีระดับต่ำ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ด้านตัวเลขและดาราศาสตร์จึงได้ก้าวไปสู่สิ่งเร้นลับ เช่น โหราศาสตร์ เป็นต้น

ที่น่าสนใจได้แก่ความใฝ่ใจในการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของชาวกรีก ซึ่งได้พัฒนาเรขาคณิตที่ซับซ้อนต้องใช้วิธีให้เหตุผลอย่างสูง และความพยายามที่จะเข้าใจถึงธรรมชาติของจักรวาลและโลกทางกายภาพ (Physical World) การเสนอหลักวิชาวิธี (Dialectic) และตรรกวิทยา (Syllogistic Logic) เพื่อเข้าถึงความจริง เป็นความก้าวหน้าอย่างสูง แต่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของกรีกนั้นยังป็นอยู่กับวิชาปรัชญา เนื่องจากว่าเทคโนโลยีและเครื่องมือในการวัดยังไม่ละเอียด นักปรัชญาและนักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของกรีก เช่น ดีโมคริตัส (Democritus 470/467- 366/363 BC) ผู้เสนอทฤษฎีว่าธรรมชาติประกอบด้วยอะตอม ยูคลิด (Euclid 300 BC) นักเรขาคณิต ฮิปพอกเรตีส (Hippocrates 460-377 Bc) นายแพทย์ผู้ถือว่าเป็น "บิดาแห่งการแพทย์" ตะวันตก อาคิมิดีส (Archimedes 278-212 BC) นักคณิตศาสตร์และวิศวกร อริสโตเติล (Aristotle 384-322 BC) นักปรัชญา นักตรรกศาสตร์ และนักวิทยาศาสตร์ ผู้วางรากฐานวิธีการศึกษาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ และบางคนถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการวางรากฐานของอารยธรรมตะวันตก เช่น อริสโตเติลเสนอว่า โลกมีสี่ฐานทรงกลม ไม่ใช่แบบอย่างที่เชื่อกันมาตั้งแต่สมัยบาบิโลน

ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของกรีก ผสมผสานกับความสามารถอย่างสูงในการบริหารปกครองและการทหารของอารยธรรมโรมัน ก่อตัวขึ้นเป็นจักรวรรดิโรมันอันยิ่งใหญ่ ขณะเมื่อจักรวรรดินี้ล่มสลายลง แดกออกเป็นดินแดนแว่นแคว้นใหญ่น้อย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของตะวันตกยังคงตกอยู่ภายใต้การชี้นำของศาสนา เช่นมีการคำนวณว่าอายุโลกมีประมาณเท่าใดจากคัมภีร์ทางศาสนา (แน่นอนว่าย่อมมีอายุไม่กี่พันปี ขณะที่อายุของโลกเท่าที่ประเมินทางวิทยาศาสตร์ตกราว 4.5 พันล้านปี) กล่าวโดยรวมก็คือเป็นการอธิบายกฎธรรมชาติตามการตีความในพระคัมภีร์

ระหว่างที่ยุโรปตกอยู่ใน "ยุคมืด" (Dark Age) หรือที่เรียกอย่างเป็นกลาง ๆ ว่า "สมัยกลาง" (Middle Age) เป็นเวลาราว 1,000 ปีเป็นช่วงที่วิทยาศาสตร์ดับไปอย่างเชื่องช้า ขณะที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาไปเรื่อย ๆ ตามการขยายตัวของการค้าเคลื่อนไหวด้านต่าง ๆ ด้านการค้า เช่น การเดินเรือ ด้านการทหาร เช่นการพัฒนาอาวุธ การเดินทัพ และด้านการปกครอง เช่นการก่อสร้างปราสาท จากสภาพดังกล่าวเห็นได้ว่าวิทยาศาสตร์จะก้าวหน้าต่อไปได้ต้องปลีกตัวให้เป็นอิสระจากคำสอนทางศาสนา

ในแถบตะวันออก โดยเฉพาะประเทศจีน ซึ่งมีปรัชญาเน้นเรื่องโลกนี้และความสัมพันธ์อย่างกลมกลืนระหว่างกัน ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีไปอย่างสูง มีการประเมินว่าตลอดสมัยยุคมืดหรือสมัยกลาง เทคโนโลยีของจีนได้ก้าวหน้ากว่าของตะวันตก กล่าวกันว่าเทคโนโลยีสำคัญจากจีน 3 อย่าง ได้แก่ เข็มทิศ ดินปืน และการทำกระดาษ ได้ช่วยให้ยุโรปก้าวขึ้นสู่สมัยใหม่ได้ มีปัญหาว่เหตุใดจีนจึงไม่สามารถปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ได้เหมือนกับยุโรป

บางท่านให้เหตุผลว่า อาจเป็นเพราะประเทศจีนค่อนข้างมั่นคง หรือมีปรัชญาเน้นเรื่องความมั่นคง มีระบบข้าราชการขนาดใหญ่ ซึ่งตำแหน่งการงานไม่ตกทอดอยู่ในวงศ์ตระกูล หากใช้วิธีการสอบคัดเลือก เน้นความสัมพันธ์แบบปรองดองกัน มาก

กว่าการคิดเป็นนามธรรม ซึ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้นมักอยู่ในการควบคุมของระบบราชการ ซึ่งไม่ต่อเนื่อง ผู้ปกครองหรือขุนนางบางแห่งบางรุ่นอาจสนใจวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่อีกกลุ่มอาจไม่สนใจ การค้นพบนั้นก็สูญหายไป นอกจากนี้ปรัชญาของจีนยังเน้นเรื่อง ความมีชีวิต ความสัมพันธ์อันเหมาะสมระหว่างชีวิตมนุษย์ด้วยกัน หรือชีวิตมนุษย์กับกฎของฟ้าดิน แต่ไม่ได้คิดถึงอย่างจริงจังว่าวัตถุอันไร้ชีวิตเช่นดวงดาวก็ดำเนินไปตามกฎเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของแนวคิดกาลิเลโอ (Galileo Galilei ค.ศ. 1564-1642) นักดาราศาสตร์และนักฟิสิกส์ชาวอิตาลี ผู้มีบทบาทสำคัญในการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ของตะวันตก

1.2 การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ของประเทศตะวันตก

การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ของตะวันตกเกิดขึ้นในช่วงคริสต์คริสต์ศตวรรษที่ 16 และ 17 ซึ่งตรงกับประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่ราวสมัยพระบรมไตรโลกนาถมาจนถึงสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นนี้ กล่าวกันว่าเป็นด้วยเหตุปัจจัย 3 ประการด้วยกัน ข้อแรกได้แก่การฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ซึ่งเริ่มขึ้นในอิตาลี ตั้งแต่ราวคริสต์คริสต์ศตวรรษที่ 14 การฟื้นฟูศิลปวิทยาการเป็นการฟื้นฟูศิลปวิทยาการของกรีก-โรมัน ซึ่งอุดมสมบูรณ์ด้วยความรู้ความคิดและประสบการณ์อย่างยิ่ง การฟื้นฟูทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีนี้ยังเกิดจากการที่ตะวันตกได้สัมผัสกับอารยธรรมอิสลามในตะวันออกกลาง ด้วยการค้าขายและทำสงครามศาสนากันในสมัยกลาง

เหตุปัจจัยข้อที่สองเกิดจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างสูงในแถบเยอรมนีตอนใต้ ได้แก่ นูเรมเบิร์ก คราโคว์ (Cracow) ต่อไปถึงแคว้นโรน ซึ่งแถบนั้นมีการพัฒนาทางการทำเหมือง การถลุงโลหะและการค้า และได้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีทางการพิมพ์ขึ้น ทำให้สามารถจัดบันทึกวิทยาการความรู้ได้แม่นยำและสามารถเผยแพร่ไปได้อย่างกว้างขวาง

เหตุปัจจัยข้อที่สามได้แก่การเดินทางสำรวจ โดยเริ่มจากชาติสเปนและโปรตุเกส ในค.ศ. 1413 (พ.ศ. 1956 ตรงกับสมัยพระเจ้าอินทราชา และอีกราว 138 ปีต่อมาทูตโปรตุเกสเดินทางถึงพระนครศรีอยุธยาเป็นครั้งแรกในสมัยพระรามาธิบดีที่ 2) ชาวยุโรปได้เข้ายึดครองดินแดนชายฝั่งของทวีปแอฟริกา ยุคแห่งการสำรวจได้เริ่มต้น ซึ่งนำมาสู่การค้นพบโลกใหม่โดยคริสโตเฟอร์ โคลัมบัส ใน ค.ศ. 1492 เป็นการพลิกโฉมหน้ายุโรปจากที่ยังล้าหลังสู่ความมั่งคั่งอย่างรวดเร็ว จากการขยายตลาดการค้า และแนวคิดการค้าเสรีในภายหลัง

ที่เรียกว่าการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์นั้น ประกอบด้วย การเคลื่อนไหวที่สำคัญ 4 ประการด้วยกัน ประการแรก ได้แก่การแยกให้วิทยาศาสตร์เป็นอิสระจากการขึ้นทางศาสนา เริ่มจาก นิโคลัส โคเปอร์นิคัส ใน ค.ศ. 1543 พิมพ์หนังสือ ว่าด้วยการโคจรของดวงดาว อธิบายทฤษฎีของเขาว่าโลกหมุนรอบตนเองและรอบดวงอาทิตย์ ดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางของจักรวาล ไม่ใช่โลกดังที่เชื่อกันในสมัยนั้น หนังสือเล่มนี้ถูกทางศาสนจักรประกาศว่าเป็นหนังสือต้องห้าม มีนักวิทยาศาสตร์ที่ขัดแย้งกับศาสนจักรจนเกิดเป็นเรื่องราวที่รู้จักกันดี ได้แก่ กาลิเลโอ ในฐานะที่เป็นผู้สนับสนุนทฤษฎีของโคเปอร์นิคัส งานของกาลิเลโอส่วนใหญ่เป็นการใช้คณิตศาสตร์มาอธิบายเครื่องกลต่าง ๆ

การที่วิทยาศาสตร์สามารถลุกขึ้นมาท้าทายแนวคิดทางศาสนาได้นั้น ด้านหนึ่งเกิดจากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการค้า ตลอดจนความคิดในการสร้างรัฐประชาชาติเริ่มก่อตัวขึ้นซึ่งช่วยขับเคลื่อนให้มีการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปอย่างรวดเร็ว อีกด้านหนึ่งเกิดจากความอ่อนแอในศาสนจักรเองที่มีเรื่องชวนให้เสื่อมศรัทธา ใน ค.ศ. 1517 มาร์ติน ลูเธอร์ นักบวชชาวเยอรมันได้ประกาศปฏิรูปศาสนา และเกิดนิกายโปรเตสแตนต์ขึ้นในที่สุด

การที่วิทยาศาสตร์สามารถปลิดตัวเป็นอิสระจากศาสนาได้เท่ากับช่วยสร้างโลกนอกวัด (Secular World) ขึ้น คำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ได้เข้ามาแทนที่คำอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ที่มองจากแง่ของปรัชญาและศาสนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้รับการยกย่องว่าจะทำให้มนุษย์สามารถเข้าใจและแก้ปัญหาทุกอย่างของมนุษย์ได้ ต่อมาเฟรดริก นิทเช (Friedrich Nietzsche 1844-1900) นักปรัชญาชาวเยอรมันประกาศว่า "พระเจ้าตายแล้ว"

แต่ข้อสรุปนี้อาจจะเร็วเกินไป ทุกวันนี้ยังมีผู้ถือทฤษฎี "ฟ้าสร้าง" (Creationism) ว่าพระเจ้าสร้างมนุษย์ตามแบบพระองค์ ดำเนินการต่อสู้กับทฤษฎีวิวัฒนาการที่เสนอโดยชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin 1809-1882) นักธรรมชาติวิทยาชาว

อังกฤษ อย่างไม่ลดละ จนเมื่อเดือนสิงหาคมนี้ มีข่าวว่าคณะกรรมการการศึกษาในหลายรัฐของสหรัฐฯ ห้ามบังคับให้เปิดการเรียนการสอนทฤษฎีวิวัฒนาการในชั้นเรียน

จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ได้ชี้ว่าวิทยาศาสตร์ไม่เพียงแต่หลุดพ้นจากการชี้นำของแนวคิดทางศาสนาเท่านั้น หากยังมีบทบาทสำคัญในการชี้นำทางความคิดด้านต่างๆ และผลักดันให้กิจกรรมทางสังคมทั้งปวงหันเหมาใส่ใจประโยชน์จากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น

การเคลื่อนไหวสำคัญประการที่สอง ได้แก่ การเสนอทฤษฎีหรือวิธีการสร้างความรู้แบบวิทยาศาสตร์ขึ้น บุคคลสำคัญในการเสนอวิธีหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในยุคแรกได้แก่ เรอเน เดการ์ต (Rene Descartes 1596-1650) นักปรัชญาและนักคณิตศาสตร์ชาวฝรั่งเศส ผู้เสนอแนวคิดแบบเหตุผลนิยม (Rationalism) โดยให้กวาดความเชื่อที่เคยมีทั้งหมดทิ้งไป แล้วเริ่มหาเหตุผลจากหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องที่สุด แนวคิดแบบเหตุผลนิยมโดยไม่อิงความเชื่อนี้ก่อให้เกิดจินตนาการสำหรับการสร้างข้อสมมุติฐาน (Hypotheses) อันเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งสำหรับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ขึ้น

บุคคลสำคัญอีกผู้หนึ่งได้แก่ ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon 1561-1625) นักปรัชญาชาวอังกฤษเสนอ "เครื่องมือใหม่" (Novum Organum - ค.ศ.1620) ได้แก่วิธีการแบบประสบการณ์นิยม (Empiricism) โดยให้เริ่มหาความจริงจากประสบการณ์ สรุปความจริงจากประสบการณ์ (Induction)

แนวคิดทั้ง 2 ต่างมีจุดอ่อนแต่เมื่อใช้ร่วมกันแล้วก็กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความจริงแบบวิทยาศาสตร์ขึ้น มีนักปรัชญาและนักวิทยาศาสตร์หลายท่านพยายามเพิ่มเติมเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น คาร์ล พอปเพอร์ (Karl Popper) นักวิทยาศาสตร์ชาวออสเตรียเสนอว่านักวิทยาศาสตร์ควรคิดหาทางปฏิเสธทฤษฎีหรือข้อสรุปที่ตั้งขึ้นเสมอ เป็นแนวคิดแบบหาข้อพิสูจน์ว่าผิด (Falsificationism) แต่ข้อโต้เถียงเกี่ยวกับปรัชญาทางวิทยาศาสตร์ว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์สามารถเข้าใจหรือสร้างความรู้เกี่ยวกับวัตถุและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติได้จริงแท้เพียงใด หรือมีวิธีการอะไรบางอย่างยังคงดำรงอยู่จนถึงทุกวันนี้

วิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยทั่วไปก็มีการสังเกต การตั้งข้อสมมุติฐาน การทดลอง การสรุปความ และการทดสอบ นักวิทยาศาสตร์บางท่านเห็นว่าจุดเด่นของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การสามารถทดสอบและทำซ้ำได้ หลายคนเห็นว่าสิ่งประดิษฐ์ที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ได้แก่การคิดค้นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ขึ้น

นักคณิตศาสตร์และนักปรัชญาที่สำคัญอีกผู้หนึ่งได้แก่ ออگุส คอมท์ (Auguste Comte) ชาวฝรั่งเศส ผู้เสนอแนวคิดแบบปฏิฐานนิยม (Positivism) เป็นความพยายามในการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม

การเคลื่อนไหวที่สำคัญประการที่สามได้แก่องค์ความรู้ที่เพิ่มพูนขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นเหตุปัจจัยสำคัญยิ่งทำให้ผู้คนยอมรับวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตัวอย่างความรู้ที่สำคัญเช่น เรื่องแรงโน้มถ่วงและกฎการเคลื่อนที่ 3 กฎของนิวตัน (Isaac Newton 1642-1727) การค้นพบแบคทีเรีย การฆ่าเชื้อแบบพาสเจอร์ไรซ์ของหลุยส์ ปาสเตอร์ (Louis Pasteur 1822 - 1895) การประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำของเจมส์ วัตต์ (James Watt 1736-1819) การค้นพบว่าอากาศประกอบด้วยก๊าซหลายชนิด และคุณสมบัติทางเคมีของก๊าซออกซิเจนโดยลาวัวซีเยร์ (Antoine Lavoisier 1743-1794) เป็นต้น

การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญต่อมาซึ่งเป็นรากฐานกระบวนการค้นคว้าและการดำเนินชีวิตของโลกปัจจุบัน ได้แก่ การค้นพบทฤษฎีวิวัฒนาการของชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin 1809-1882) การค้นพบไฟฟ้าของไมเคิล ฟาราเดย์ (Michael Faraday 1791-1867) การค้นพบทฤษฎีแม่เหล็กไฟฟ้าของแมกซ์ เวลส์ (James Clerk Maxwell 1831-1879) การเสนอทฤษฎีนิวเคลียสในอะตอมของรัทเธอร์ฟอร์ด (Ernest Rutherford 1871-1937) การค้นพบทฤษฎีสัมพัทธภาพของไอน์สไตน์ (Albert Einstein 1879-1995) การเสนอทฤษฎีควอนตัมของแมกซ์ พลังก์ (Max Planck 1858-1947)

การเคลื่อนไหวที่สำคัญประการสุดท้ายได้แก่การตั้งสมคมนักวิทยาศาสตร์ ที่เด่นได้แก่ ราชสมาคม (Royal Society ค.ศ.1662) ของอังกฤษ ซึ่งได้ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการภายใต้การสนับสนุนจากรัฐบาลเป็นครั้งแรกโดยพระราชโองการของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 (มีสมคมนักวิทยาศาสตร์ที่ตั้งขึ้นก่อนหน้านั้นตั้งแต่ช่วงทศวรรษ ค.ศ.1560 แล้ว แต่เป็นการรวมตัวกันเองในหมู่นักวิชาการ) ราชสมาคมนี้เป็นแบบอย่างในการตั้งสมาคมของนักวิชาการหรือชุมชนนักวิทยาศาสตร์ในประเทศอื่นๆ เช่น ราชสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งปารีส (ค.ศ.1666) สมาคมวิทยาศาสตร์ (ในกรุงเบอร์ลิน เยอรมนี ค.ศ.1700) ราชบัณฑิตยสถานวิทยาศาสตร์

(กรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก รัสเซีย ค.ศ.1724) สมาคมปรัชญาอเมริกัน (เมืองฟิลาเดลเฟีย สหรัฐอเมริกามีเบนจามิน แฟรงกลิน เป็นนายกสมาคมคนแรก) สมาชิกของสมาคมนักวิชาการนี้ ประกอบด้วยนักวิทยาศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ นักปรัชญาที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับนับถือในความเก่งกล้าสามารถ ได้ทำงานแบบอุทิศตัวเพื่อเผยแพร่ความรู้และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ให้แก่สาธารณชน เป็น การสร้างวัฒนธรรมทางวิทยาศาสตร์ขึ้นในสังคมตะวันตก

สมาคมนักวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการนี้มีความสำคัญมากในด้านที่อำนาจรัฐยอมรับความชอบธรรม ในความรู้ เทียบกับสมัยของกาลิเลโอที่ถูกห้ามเผยแพร่ความคิดว่าดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางระบบสุริยะของโคเปอร์นิคัสใน ค.ศ.1616 สมาคมนักวิทยาศาสตร์เหล่านี้ยังได้รับความนิยมอิสระในการศึกษาวิจัยและการติดต่อกับนักวิทยาศาสตร์ต่างประเทศ ด้วย

สมาคมนักวิทยาศาสตร์นักคิดและนักวิชาการเหล่านี้ มีวิธีการบริหารที่ต่างกันบ้าง แต่มีกิจกรรมที่ตรงกัน ได้แก่ การ สนับสนุนการวิจัยทางวิทยาศาสตร์โดยให้เงินทุน หรือค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และมักมีวารสารทางวิชาการของตน เป็นสื่อใน การแลกเปลี่ยนทัศนะและเสนอผลงานทางวิชาการ อีกทั้งกระชับความเป็นชุมชนเข้าด้วยกัน สมาคมเหล่านี้มีบทบาทในการเป็นผู้นำ การพัฒนาทางเทคโนโลยีโดยอาศัยที่มีสิทธิบัตรของตนเอง รวมทั้งการจัดตั้งกลุ่มเพื่อสนับสนุนงานอาชีพทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากสมาคมเหล่านี้ได้รับการยอมรับเป็นทางการจึงทำให้มีพลังเป็นที่ยอมรับในสังคมขณะเดียวกันรัฐบาลที่สนับสนุนสมาคม เหล่านี้ ก็ได้รับประโยชน์จากการมีชื่อเสียงและความเชี่ยวชาญของกลุ่มนักวิชาการ ซึ่งจะนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่นนั้น และอาศัย ความรู้ที่ได้มาใหม่เพื่อการพัฒนาทางการผลิตและการค้าเป็นต้น

ผลสำเร็จของการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ในคริสต์คริสต์ศตวรรษที่ 15 และ 17 เป็นเหตุปัจจัยสำคัญหนึ่งผลักดันให้เกิด การปฏิวัติอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมซึ่งเริ่มขึ้นที่อังกฤษในคริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นประเทศแรก ได้เปลี่ยนโฉมหน้าของตะวันตกใหม่ทั้งหมดและต่อมาทั่วทั้งโลก และส่งผลให้ตะวันตกหรือประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้ว ครองความเหนือกว่าในโลกมา จนถึงปัจจุบัน

ด้วยผลสำเร็จของการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ การเกิดขึ้นของยุคแสงสว่างทางปัญญา (Enlightenment) และการปฏิวัติ อุตสาหกรรม ก่อให้เกิดความหวังในด้านดีอย่างไม่เคยมีมาก่อน ทำให้เกิดบรรยากาศความเชื่อมั่นในประเทศอุตสาหกรรมทั้งหลายว่า โลกจะต้องเจริญก้าวหน้าต่อไปไม่หยุดยั้ง ด้วยเหตุผลและปัญญา มนุษย์จะสามารถขยายขอบเขตของความรู้อย่างไม่ ลิ้นสุด และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้หมดสิ้น เรามีการผลิต การแพทย์และสาธารณสุขที่ดีขึ้นอย่างคาดไม่ถึงจากอดีต เกิด เมืองที่มีตึกงามสวยงาม มีไฟฟ้าใช้ โรคระบาดอันน่าสะพรึงกลัวมาช้านานถูกขจัดไป เด็กทารกรอดตายมากขึ้น ผู้คนอายุยืนขึ้น มี ยานยนต์ที่ไปไหนต่อไหนได้รวดเร็ว มีของกินของใช้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้วิธีการทางวิทยาศาสตร์จะช่วยให้มนุษย์สามารถสร้างองค์ความรู้ที่มีลักษณะเป็นภววิสัยหรือวัตถุวิสัย (Objective) ไม่เจือปนด้วยอคติหรือความคิดทางอัตวิสัยหรือจิตวิสัย (Subjective) เป็นความรู้บริสุทธิ์ที่สามารถทดสอบหรือทำซ้ำได้

1.3 เคราะห์กรรมครั้งใหญ่ที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีอาจเยียวมาได้

นับจากการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ ทุกร้อยปีใหม่ดูมีความหวังว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะให้อะไรใหม่แก่เราบ้าง การเติบโต และความก้าวหน้า ได้กลายเป็นคำพูดติดปาก เป็นจุดมุ่งหมายที่จะต้องบรรลุสำหรับบุคคล องค์กร และสถาบันต่าง ๆ แต่เมื่อขึ้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีเหตุการณ์หลายอย่างที่ทำให้ทัศนคติต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไป เหตุการณ์ เหล่านี้ก็คือเคราะห์กรรมครั้งใหญ่ของมนุษยโลกที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่อาจเยียวหาแก้ไขได้ บางด้านยังเป็นตัวก่อเหตุ เสียด้วยซ้ำ

เริ่มต้นด้วยสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง (ค.ศ.1914-1918) กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมที่มีการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีอย่างสูงก่อสงครามใหญ่เป็นครั้งแรก การก่อสงครามนี้มีสาเหตุอย่างหนึ่งจากการแย่งชิงดินแดนและอาณานิคม เพื่อ แหล่งวัตถุดิบและการค้า ซึ่งอาจจะนับเนื่องได้ตั้งแต่ครั้งเยอรมันเข้ายึดครองแคว้นอัลซัส(Alsace) และลอรีเรน (Lorraine) อันอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรแร่ธาตุทางธรรมชาติจากฝรั่งเศส ใน ค.ศ. 1871

เหตุการณ์ต่อมาได้แก่ *ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำใหญ่* (The Great Depression) เกิดขึ้นในสหรัฐฯและยุโรปซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่เจริญทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสูง โดยเริ่มในสหรัฐฯก่อนตั้งแต่ปลายปี ค.ศ. 1929 และยืดเยื้อไปจนถึง ค.ศ. 1939 อันเป็นปีเริ่มต้นสงครามโลกครั้งที่สอง ความจริงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่นั้นได้เกิดขึ้นเป็นระยะแล้ว เช่นระหว่าง ค.ศ. 1872 - 1892 แต่ครั้งนี้ดูเหมือนผลกระทบจะกระจายไปกว้างขวางกว่า ในสหรัฐฯปรากฏว่าคนงาน 1 ใน 4 ไม่มีงานทำ ซึ่งแสดงว่าแม้ในยามปกติวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก็ไม่สามารถประกันความมั่นคงในชีวิตและการทำงานได้

สงครามโลกครั้งที่สอง (1939-1945) เป็นสงครามที่ใหญ่และยืดเยื้อกว่าสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ผู้เข้าร่วมสงครามสำคัญได้แก่กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมรวมทั้งประเทศญี่ปุ่น เวทีสงครามกระจายไปทั่วโลกรวมทั้งประเทศที่ไม่รู้โอ้อวดโอ้อวดอย่างประเทศไทยหรือประเทศจีน ที่น่าตื่นตะลึงก็คือการทิ้งระเบิดปรมาณูที่ประเทศญี่ปุ่น ทำให้ทั้งโลกได้ตระหนักเป็นครั้งแรกว่าอำนาจของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในทางทำลายมีสูงเพียงใด และนับตั้งแต่นั้นมาดูเหมือนว่าสาธารณชน แม้จะมีด้านพึงพอใจแต่ก็มีด้านที่หวาดระแวงความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเรื่อยมา การค้นพบใหม่ ๆ เช่นการตัดแต่งยีนหรือพันธุวิศวกรรม (Genetic Engineering) ก่อให้เกิดความหวังและความกังวลใจไปพร้อม ๆ กัน

สงครามเย็น (ค.ศ.1949 - 1989) ควันสงครามยังไม่ทันหายไปได้ สงครามเย็นก็เริ่มเปิดฉากขึ้นระหว่างโลกเสรีที่มีสหรัฐฯเป็นผู้นำ และโลกสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่มีอดีตสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ จบลงด้วยการพังทลายของค่ายสังคมนิยม เมื่อมีการพังกำแพงเบอร์ลินลง สงครามเย็นได้เปิดเผยให้เห็นชัดว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้นไม่ใช่ความรู้ที่เป็นแบบภววิสัยหรือวัตถุวิสัย หากแต่ถูกกลั่นกรองหรือเปลี่ยนไปตามอำนาจ ทั้งอำนาจในสังคมใหญ่และในสังคมนักวิชาการด้วยกัน สงครามเย็นยังนำโลกไปเผชิญหายนะในสงครามนิวเคลียร์หลายครั้ง ทุกวันนี้ยังมีการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์กันต่อไปอีก อำนาจแห่งการทำลายล้างอย่างสิ้นซากของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังคงแขวนอยู่เหนือโลก ไม่รู้ว่วันใดจะหล่นลงมา

วิกฤตสิ่งแวดล้อม ความสำนึกในปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ และเริ่มต้นตัวมากขึ้นเมื่อหนังสือของ ราเชล คาร์สัน ชื่อ *ฤดูใบไม้ผลิที่ไร้เสียง* (Silent Spring) พิมพ์เผยแพร่ใน พ.ศ.2505 ความก้าวหน้าทางการผลิตและการค้าซึ่งผลักดันโดยการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ ได้เข้าทำลายถิ่นที่อาศัยอันแสนวิเศษของเราเอง แปรแม่น้ำเป็นแหล่งระบายน้ำเสีย ผืนป่าเป็นไร่นาและถนนหนทาง ชีวิตในธรรมชาติ เช่น นกกาสงบเสียงหายไป ชีวิตในธรรมชาติของมนุษย์ก็อาจจะสิ้นตามไปด้วย วิกฤตสิ่งแวดล้อมนี้มีทุกด้าน แต่ที่สำคัญได้แก่การทำลายล้างชีวภาค (Biosphere) ซึ่งทำให้สิ่งมีชีวิตจำนวนมากสูญพันธุ์ไป และไม่ว่ามนุษย์จะพ้นจากชะตากรรมนี้ อีกเรื่องหนึ่งได้แก่ *ปัญหาโลกร้อน* เนื่องจากการใช้พลังงานมากขึ้นเรื่อย ๆ ในการผลิต การค้า และการดำเนินชีวิตประจำวัน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงถูกเรียกร้องให้เป็นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สะอาด

วิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย (ค.ศ.1997 -) หลังสงครามเย็นได้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจทั่วโลกอย่างน่าพึงพอใจ โดยเฉพาะในแถบเอเชียตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ มีการพูดถึงว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะทำให้ประเทศกำลังพัฒนาหลายแห่งกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม และที่กำลังตามมาติด ๆ อีกหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย มีการพูดถึงโลกไร้พรมแดน เศรษฐกิจเสรีไร้พรมแดน และโลกาภิวัตน์ หมู่บ้านโลกที่จะเกิดขึ้นด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ โลกทั้งโลกจะก้าวหน้าไปอย่างไม่เคยมีมาก่อนด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์และการทำงานของสมอง และความรู้ด้านกำเนิดชีวิตและการตัดแต่งยีน กำเนิดจักรวาลและการสำรวจอวกาศ แต่วิกฤตเอเชียซึ่งปะทุขึ้นในประเทศไทยอันมีขนาดเศรษฐกิจค่อนข้างเล็ก กลับแผ่ลามไปยังประเทศตลาดเกิดใหม่อย่างรวดเร็ว แสดงว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแม้ว่าจะเป็นสิ่งจำเป็นแต่ไม่ใช่สิ่งเดียวที่จะนำประเทศกำลังพัฒนาสู่ความเจริญก้าวหน้า ยิ่งกว่านั้นความก้าวหน้าที่เกิดจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังอาจนำวิกฤตจากดินแดนหนึ่งไปยังอีกดินแดนหนึ่งอย่างรวดเร็ว กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาจนำความไม่มั่นคงมาสู่สังคมโลก

ภาพลักษณ์ที่เสียไปของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนี้เกิดจากความจำกัดหลายอย่างในตัวมันเอง ความจริงนั้นทุกสิ่งย่อมมีความจำกัดในตัว แต่ในช่วงหนึ่งเกิดภาวะมอดความไว้วางใจให้แก่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากเกินไปจนความจำกัดนี้ มาถึงปัจจุบันเราคงต้องปรับท่าทีต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ เพื่อที่เราจะได้สามารถใช้ประโยชน์จากมันในการเข้าใจโลกและดัดแปลงโลกได้ดีกว่าที่เคยเป็นมา

2. สถานภาพปัจจุบันและแนวโน้มของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยรวม

2.1 ข้อสังเกตจากการประชุมวิทยาศาสตร์โลก

ระหว่างวันที่ 26 มิถุนายน - 1 กรกฎาคม พ.ศ.2542 มีการประชุมครั้งสำคัญทางวิทยาศาสตร์ ณ กรุงบูดาเปสต์ ประเทศฮังการี ได้แก่ การประชุมวิทยาศาสตร์โลก (The World Conference of Science) จัดโดยองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) และองค์กรในเครือ หลังจากที่มีการจัดประชุมในทำนองเดียวกันนี้เมื่อ 20 ปี มาแล้วที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย

การประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วม 1,800 คน จาก 155 ประเทศ โดยมีตัวแทนจากประเทศไทยเข้าร่วมประชุมด้วย จุดประสงค์การประชุมก็เพื่อวางพื้นฐานสำหรับการเชื่อมโยงชุมชนนักวิทยาศาสตร์ นักการเมือง และประชาสังคมในการสนับสนุน การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การเพิ่มการแบ่งปันความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อลดช่องว่างระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา และการควบคุมดูแลให้การปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างมีความรับผิดชอบ ประกอบด้วยจริยธรรม

เกี่ยวกับการประชุมครั้งนี้มีผู้ตั้งข้อสังเกตอยู่ 3 ข้อด้วยกัน ข้อสังเกตประการแรกก็คือการประชุมนานาชาติแบบแสดงความคิดเห็นทั่วไป ไม่มีมติที่เป็นข้อผูกพันทางกฎหมายนี้ ก็อาจเหมือนกับการประชุมนานาชาติทำนองเดียวกันอื่นๆ นั่นคือเป็นการพูดมากกว่านำไปปฏิบัติจริง เช่น การประชุมวิทยาศาสตร์โลกครั้งก่อนเมื่อ 20 ปีมาแล้วก็มีมติให้ประชาชาติต่าง ๆ พยายามกันเงินสำหรับการวิจัยและพัฒนาไว้อย่างน้อยร้อยละ 1 ของจีดีพี ก็ยังไม่ได้มีการปฏิบัติจริงอย่างทั่วถึง และในการประชุมครั้งนี้มีประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศโดยเฉพาะในแถบแอฟริกามุ่งหวังที่จะให้มีการจัดตั้งกองทุนวิทยาศาสตร์โลกขึ้นเพื่อช่วยการวิจัยและพัฒนา เสริมการร่วมมือกันและการฝึกอบรมในประเทศยากจน ซึ่งก็คิดกันว่าจะไม่บังเกิดผลอะไร และก็เป็นอย่างจริงตามคาด เมื่อประเทศร่ำรวยไม่กระตือรือร้นที่จะตั้งกองทุนเช่นว่า

ข้อสังเกตประการที่สอง มีองค์การสาธารณประโยชน์หรือเอ็นจีโอ เข้าร่วมน้อย และยังไม่มีความเห็นสำหรับขึ้นปราศรัยต่อที่ประชุม ดังนั้นอาจจะได้รับการสนับสนุนจากประชาสังคมน้อย การยอมรับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาศาสตร์ อาจไม่พอเพียง และการรับผิดชอบเช่นต่อสิ่งแวดล้อมก็อาจไม่เด่น

ข้อสังเกตประการที่สาม การประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมที่เน้นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ มีคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี และชีววิทยา เป็นต้น ไม่ได้ให้ความสำคัญแก่วิทยาศาสตร์สังคม(Social Science) ซึ่งความรู้ด้านสังคมศาสตร์นั้นนับว่ามีความสำคัญมาก โดยในตัวของมันเองช่วยให้สามารถเข้าใจลักษณะพลวัตของสังคม และเป็นเครื่องมือในการช่วยแก้ปัญหาทางสังคม การจะให่วิทยาศาสตร์เป็นที่ยอมรับหรือเผยแพร่ในสังคมวงกว้างยิ่งขึ้น หรือการสร้างควมรับผิดชอบที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพึงมีแก่สังคม เหล่านี้ยากที่จะทำให้เป็นจริงได้โดยไม่อาศัยความช่วยเหลือจากสังคมศาสตร์ นอกจากนี้ยังพบว่า สาขาวิทยาศาสตร์ใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ต้องการความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์ เช่น สังคมวิทยา เป็นต้น มาประกอบด้วย ในปัจจุบันก็มีการศึกษาข้ามสาขากันระหว่างวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์อยู่ไม่น้อย เช่นการใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ร่วมกับวิชาสังคมวิทยาเป็นต้นในการสร้างสังคมประดิษฐ์ (Artificial Society) มีผู้กล่าวคาดการณ์ไว้นานแล้วว่า วิทยาศาสตร์ธรรมชาติกับวิทยาศาสตร์สังคมในที่สุดน่าจะมารวมกัน กลายเป็นวิทยาศาสตร์มนุษย์ (Science of Man)

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าในการประชุมมีการถกแถลงอย่างจริงจัง และแม้ว่าจะเป็นเพียงการพูด เช่นไม่สามารถทำให้ประเทศพัฒนาแล้วยอมตั้งกองทุนการวิจัยวิทยาศาสตร์โลกขึ้น แต่การประชุมครั้งนี้ ได้ให้ภาพเชิงกว้างเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันของวิทยาศาสตร์โลก หนึ่งในเวลาใกล้กันนั้นยูเนสโกยังได้ออกเอกสารสำคัญอีกชิ้นหนึ่ง ได้แก่ รายงานวิทยาศาสตร์โลก พ.ศ.2541 (World Science Report 1998) ซึ่งจัดทำทุก 2 ปี และโครงการพัฒนาของสหประชาชาติ (UNDP) ได้เผยแพร่เอกสาร "รายงานการพัฒนามนุษย์ พ.ศ.2542" (Human Development Report 1999)

2.2 สรุปสถานภาพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีปัจจุบัน

การประชุมและเอกสารรายงานดังกล่าวช่วยสะท้อนให้เห็นสถานภาพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโลกและประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งเมื่อประกอบกับข่าวความเคลื่อนไหว บทความและรายงานอื่นๆ อาจสรุปสถานภาพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยทั่วไปได้ดังนี้

1) ช่องว่างทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีระหว่างประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา ค่อนข้างสูงและมีแนวโน้มขยายตัวยิ่งขึ้นตามการขยายตัวของช่องว่างทางรายได้

ก. การใช้จ่ายเงินในการวิจัยและพัฒนา

จากรายงานวิทยาศาสตร์โลก ระบุว่าในปี พ.ศ. 2537 ทั่วโลกใช้เงินในการวิจัยและพัฒนาราว 4.7 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งค่าใช้จ่ายจำนวนมากที่สุดอยู่ที่อเมริกาเหนือได้แก่สหรัฐฯและแคนาดาราวร้อยละ 37.9 รองลงมาได้แก่ยุโรปตะวันตกราวร้อยละ 28 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าศูนย์ความเจริญและการค้นคว้าวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโลกปัจจุบันมีอยู่ 2 ศูนย์ด้วยกัน ศูนย์หนึ่งอยู่ที่อเมริกาเหนือ อีกศูนย์หนึ่งอยู่ที่ยุโรปตะวันตก

นอกจากนี้ยังมีศูนย์เกิดใหม่อีกศูนย์หนึ่ง ได้แก่ประเทศญี่ปุ่นและประเทศอุตสาหกรรมใหม่ได้แก่เกาหลีใต้และไต้หวัน เป็นต้น ซึ่งใช้จ่ายเงินในการวิจัยและพัฒนาราวร้อยละ 18.6 ของทั้งโลก รวมทั้ง 3 ศูนย์นี้ใช้เงินในการวิจัยและพัฒนาถึงร้อยละ 84.5 ที่เหลือร้อยละ 15.5 เป็นของภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ได้แก่ประเทศจีน อินเดียและเอเชียใต้ รัสเซีย และกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก แอฟริกา ลาตินอเมริกา เป็นต้น

หากคิดรายจ่ายอย่างเดียว อาจให้ภาพที่ไม่ครบถ้วน เพราะบางประเทศที่ใหญ่มาก เช่น ประเทศจีน หากคิดแต่รายจ่ายในการวิจัยและพัฒนาจะสูงถึงราวร้อยละ 4.9 ของทั้งโลก ดังนั้นจึงควรคิดเป็นส่วนกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้วย ซึ่งหากคิดเทียบอัตราส่วนนี้แล้ว ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาของจีนตกราวเพียงร้อยละ 0.5 ใกล้เคียงกับของไทย อัตราส่วนนี้น่าจะนำมาใช้ในการประมาณจำนวนนักวิทยาศาสตร์หรือผู้ประกอบการทางวิทยาศาสตร์ต่อจำนวนประชากรอย่างคร่าว ๆ ได้

หากคิดเทียบอัตราส่วนนี้จะพบว่าสหรัฐฯใช้เงินในการวิจัยและพัฒนาสูงสุดราวร้อยละ 2.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ตามด้วยประเทศญี่ปุ่นและประเทศอุตสาหกรรมใหม่ตกราว 2.3 ซึ่งเป็นการพิสูจน์ข้อสมมุติฐานที่ว่า การวิจัยและพัฒนามีส่วนสำคัญในการสร้างความมั่งคั่งให้แก่ประเทศ สำหรับยุโรปตะวันตกมาเป็นที 3 ตกร้อยละ 1.8 ท้ายสุดได้แก่ประเทศโอเชียเนีย ซึ่งที่สำคัญได้แก่ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ใช้จ่ายราวร้อยละ 1.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

ตัวเลขเฉลี่ยของการใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาของโลกใน พ.ศ. 2538 ตกที่ร้อยละ 1.4 ของผลผลิตมวลรวมโลก ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาร้อยละ 0.3 สำหรับประเทศไทยตกราวร้อยละ 0.22 ห่างจากเกณฑ์เฉลี่ยของโลกไม่น้อย และต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของภูมิภาคด้วย

ข. ผลได้ทางวิทยาศาสตร์

ถ้าหากดูผลได้ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Output) โดยวัดจากผลงานตีพิมพ์ทางด้านวิทยาศาสตร์ใน พ.ศ. 2538 พบว่าร้อยละ 38.4 เป็นของอเมริกาเหนือ ร้อยละ 35.8 เป็นของยุโรปตะวันตก ประเทศญี่ปุ่นและประเทศอุตสาหกรรมใหม่มีส่วนแบ่งร้อยละ 10.1 รวม 3 ศูนย์ตกร้อยละ 84.3 ใกล้เคียงกับตัวเลขค่าใช้จ่าย

เป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วงเวลา 5 ปีระหว่าง พ.ศ. 2533 - 2538 หลายเขตประเทศได้แก่ญี่ปุ่นและประเทศอุตสาหกรรมใหม่ จีน กลุ่มประเทศลาตินอเมริกา มีสัดส่วนในงานพิมพ์ทางวิทยาศาสตร์ของโลกเพิ่มขึ้น โดยจีนเพิ่มขึ้นสูงสุดร้อยละ 38 ประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 19 และกลุ่มประเทศลาตินอเมริการ้อยละ 17 ขณะที่กลุ่มสหภาพโซเวียตเดิมลดลงถึงร้อยละ 44 โดยปัจจุบัน พ.ศ.2538 มีสัดส่วนงานพิมพ์ทางวิทยาศาสตร์เมื่อเทียบกับทั้งโลกเพียงร้อยละ 4.0

ถ้าหากพิจารณาในสาขาวิชาของงานพิมพ์เผยแพร่พบว่ายุโรปตะวันตกมีความเข้มแข็งด้านการวิจัยทางการแพทย์ แต่อ่อนด้านวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี ขณะที่อเมริกาเหนือแข็งแกร่งทางด้านชีววิทยาพื้นฐาน วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับโลกและอวกาศ แต่อ่อนลงในด้านฟิสิกส์และเคมี ส่วนญี่ปุ่นและประเทศอุตสาหกรรมใหม่ รวมทั้งจีน อินเดีย และเอเชียกลางแข็งแกร่งทางด้านฟิสิกส์เคมี วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี แต่อ่อนด้านชีววิทยา

ค. ผลได้ทางเทคโนโลยี

ถ้าดูผลได้ทางเทคโนโลยี (Technological Output) โดยวัดจากการจดทะเบียนสิทธิบัตร ใน 2 ศูนย์ นั่นคือที่ ยุโรป ตะวันตกและสหรัฐอเมริกา พบว่าการจดทะเบียนสิทธิบัตรในเขตยุโรปตะวันตก ใน พ.ศ. 2538 ปรากฏว่าประเทศยุโรปตะวันตกมาจดทะเบียนมากเป็นอันดับหนึ่งตกร้อยละ 47.4 ของภูมิภาค แต่ก็ยังลดลงเมื่อเทียบกับ พ.ศ.2533 ร้อยละ 9 อันดับสองได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกาจดทะเบียนสิทธิบัตรในยุโรปตะวันตกร้อยละ 33.4 เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับพ.ศ. 2533 ร้อยละ 25

อันดับสามได้แก่ญี่ปุ่นและประเทศอุตสาหกรรมใหม่จดทะเบียนสิทธิบัตรในยุโรปตะวันตกร้อยละ 16.6 ลดลงเมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2533 ร้อยละ 13 รวม 3 อันดับสูงถึงร้อยละ 97.4

ถ้าดูการจดทะเบียนสิทธิบัตรในประเทศสหรัฐ พบว่าประเทศที่มากจดทะเบียนมากที่สุดได้แก่ประเทศในเขตอเมริกาเหนือ สูงถึงร้อยละ 51.5 ของการจดทะเบียนทั้งหมดใน พ.ศ. 2538 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2533 ร้อยละ 8 อันดับสองได้แก่ญี่ปุ่นและประเทศอุตสาหกรรมใหม่ตกร้อยละ 27.3 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2533 ร้อยละ 8 อันดับสามได้แก่ยุโรปตะวันตกมีสัดส่วนร้อยละ 19.9 ของการจดทะเบียนทั้งหมดในสหรัฐ ลดลงจาก พ.ศ. 2533 ร้อยละ 22 รวม 3 อันดับสูงถึงร้อยละ 98.7

ดูจากผลได้ทางเทคโนโลยีแล้วพบว่ามีลักษณะผูกขาดอยู่ใน 3 ศูนย์ ถึงราวร้อยละ 98 โดยเฉพาะในอเมริกาเหนือซึ่งมีอัตราการจดทะเบียนสิทธิบัตรสูงขึ้น ขณะที่ของยุโรปตะวันตกกลับลดลง และของญี่ปุ่นและประเทศอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นที่สหรัฐ แต่ลดลงในยุโรป

อย่างไรก็ตามประเทศกำลังพัฒนามากหลายประเทศ เช่น จีน มีการจดทะเบียนสิทธิบัตรในช่วง 5 ปีระหว่าง พ.ศ. 2533-2538 เพิ่มขึ้นมาก ในเขตยุโรปตะวันตกสูงเพิ่มร้อยละ 52 ในเขตสหรัฐเพิ่มร้อยละ 18 กลุ่มประเทศลาตินอเมริกาก็เพิ่มมากกว่าคือในเขตยุโรปตะวันตกเพิ่มร้อยละ 104 ในสหรัฐเพิ่มร้อยละ 22 แต่เนื่องจากว่าฐานการจดทะเบียนของประเทศกำลังพัฒนาดังกล่าวค่อนข้างเล็ก ถึงเพิ่มขึ้นมาก แต่ก็ใช้เวลาานมากกว่าจะไล่ทัน สหรัฐยังคงเป็นผู้นำที่ใครก็ยากจะมาทัดเทียมได้ในแง่ของเทคโนโลยี และการต้องเสียค่าเข้าสิทธิบัตรต่างๆ คงเป็นภาระหนักของประเทศกำลังพัฒนาไปอีกนาน เว้นแต่จะหาทางร่วมกันแก้ไข เช่น ประเทศแอฟริกาได้ออกพระราชบัญญัติฯ ใน พ.ศ. 2540 เพื่อให้ประเทศสามารถซื้อขายที่ราคาต่ำที่สุดในโลก แต่สหรัฐพยายามขัดขวางอย่างเต็มที่กำลัง

ง. ข้อสังเกตและแนวโน้ม

จากตัวเลขค่าใช้จ่าย ผลได้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งวัดจากงานพิมพ์ทางวิทยาศาสตร์และการจดทะเบียนสิทธิบัตร แสดงว่าศูนย์กลางความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโลกมีอยู่ 3 ศูนย์ ได้แก่สหรัฐ สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น และในระยะใกล้นี้สถานการณ์ดังกล่าวคงไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าควรจับตาอยู่ที่ 3 ประเทศใหญ่คือ จีน รัสเซีย และอินเดีย ที่อาจจะเพิ่มบทบาทขึ้นมาบ้าง โดยเฉพาะรัสเซียซึ่งมีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสูงอยู่แล้ว หากแก้ไขกฎกติกาและความยุ่งยากภายในสำเร็จ

ถ้าดูการใช้จ่ายเงินในการวิจัยและพัฒนาของ 3 ศูนย์ใหญ่ข้างต้น จะพบว่าสหรัฐใช้จ่ายเงินในการวิจัยและพัฒนาที่สำคัญในด้านอุตสาหกรรมและการทหาร นั่นคือสูงถึงร้อยละ 59 และ 24 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดตามลำดับ โดยเฉพาะการวิจัยและพัฒนาทางทหารของสหรัฐนั้นสูงกว่าประเทศใดในโลก สหภาพยุโรปใช้เงินวิจัยและพัฒนาทางทหารสูงเพียงร้อยละ 8.2 ประเทศญี่ปุ่นใช้เงินในการวิจัยและพัฒนาสูงสุดที่อุตสาหกรรม ตกร้อยละ 73.4 ของทั้งหมด ใช้ในทางพลเรือนทั่วไปร้อยละ 25.4 ใช้ทางการทหารเพียงร้อยละ 1.1 สหภาพยุโรปใช้เงินในการวิจัยทางอุตสาหกรรมไม่มากเท่าตกร้อยละ 52.8 แต่ใช้วิจัยทางพลเรือนทั่วไปสูงถึงร้อยละ 32.7 ขณะที่สหรัฐใช้เงินทางด้านนี้น้อยมากตกร้อยละ 18.6

ประมาณว่าใน พ.ศ.2537 สหภาพยุโรป 15 ประเทศใช้เงินในการวิจัยและพัฒนา 1.22 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศญี่ปุ่นใช้ 1.04 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ สหรัฐใช้ 1.42 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่เมื่อคำนึงถึงว่าญี่ปุ่นใช้เงินทางทหารน้อย ขณะที่สหรัฐใช้เงินทางการทหารสูง เงินที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนาทั่วไปในศูนย์นำทั้ง 3 จึงใกล้เคียงกัน

ดูจากกลุ่มของการใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาใน 3 ศูนย์นี้ ก็จะเห็นว่า 1) แนวโน้มของการวิจัยและพัฒนาในประเทศพัฒนาแล้วที่เป็นศูนย์กลางจะเน้นหนักในการอุตสาหกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการผลิตและการค้า ซึ่งหมายถึงว่าการแข่งขันในเรื่องดังกล่าวจะเข้มข้นขึ้นอย่างมาก ประเทศกำลังพัฒนาที่อยู่ชายขอบจะต้องทำตามการวิจัยและพัฒนาในประเทศเหล่านี้รวมทั้งประเทศไทยจึงมีแนวโน้มไปสู่ด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น ถ้าหากใช้ของประเทศญี่ปุ่นเป็นต้นแบบ การวิจัยทางด้านนี้ก็จะสูงมาก 2) สหรัฐซึ่งเป็นอภิมหาอำนาจที่ปราศจากคู่แข่งโดยตรง และถือว่าเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงที่สุด ใช้จ่ายในการวิจัยด้านทหารสูงถึงร้อยละ 24 เหล่านี้ย่อมก่อแรงกดดันให้ศูนย์กลางอื่น รวมทั้งประเทศขนาดใหญ่หรือที่มีทรัพยากรมั่งคั่ง เช่น รัสเซีย จีน อินเดีย ประเทศในตะวันออกกลาง เป็นต้น เพิ่มความสำคัญในการวิจัยและพัฒนาในด้านนี้ขึ้น อาจก่อให้เกิดภาวะการแข่งขันทางอาวุธขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่งได้

อันหนึ่งเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการวิจัยทางทหารและสงครามนี้ นายเฟเดอริโก เมเยอร์ (Federico Mayer) เลขาธิการยูเนสโกและคณะได้เขียนบทความชื่อ มุ่งสู่ "วีรโลกใหม่?" (Enroute to a "brave new world?" Bangkok Post 220999) ระบุว่าค่าใช้จ่ายทางทหารของทั่วโลกในปัจจุบันสูงถึงปีละราว 7 - 8 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่เงินเพียง 4 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐก็เพียงพอสำหรับจะจัดการศึกษาภาคบังคับ ให้บริการทางอาหาร น้ำสะอาด การสุขภาพีบาลสำหรับคนทั้งโลก ซึ่งเงินจำนวนที่ว่่านี้ตกเพียงราวร้อยละ 4 ของทรัพยากรของนครวยที่ลุดในโลกเพียง 225 คนเท่านั้น

เมื่อเราพิจารณาความสัมพันธ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างศูนย์กลางทั้ง 3 กับประเทศอื่นที่เป็นชายขอบ (Periphery) จะเห็นว่าเกิดความเสียเปรียบในประเทศกำลังพัฒนา ความสัมพันธ์นี้สามารถมองใน 3 กลุ่ม นั่นคือ บุคคล ชื่อเสียง และความคิด จะเห็นว่าโดยทั่วไปบุคคล และชื่อเสียงจะไหลจากประเทศกำลังพัฒนาสู่ประเทศพัฒนาแล้ว ส่วนความคิดโดยทั่วไปไหลจากประเทศพัฒนาแล้วสู่ประเทศกำลังพัฒนา

การที่บุคคลไหลจากประเทศกำลังพัฒนาสู่ประเทศพัฒนาแล้ว เป็นการเพิ่มความเสียเปรียบแก่ประเทศกำลังพัฒนาขึ้นไปอีก ดูตัวอย่างจากโครงการสนับสนุนการผลิตงานวิจัยและนักวิจัยระดับปริญญาเอกจำนวน 5,000 คนของไทย (พ.ศ.2540-2554) ต้องใช้เงินในการดำเนินการระยะที่ 1 นี้ถึง 12,394 ล้านบาท มีนักวิทยาศาสตร์อินเดียเสนอให้ประเทศพัฒนาแล้วจ่ายค่าเสียหายแก่ประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องสูญเสียบุคลากรเหล่านั้นไป หนทางหนึ่ง เช่นการช่วยตั้งกองทุนการวิจัยและพัฒนาของโลกเพื่อช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งข้อเสนอนี้ก็ยังไม่ได้รับการตอบสนองจากประเทศพัฒนาแล้ว นักวิทยาศาสตร์ชาวแอฟริกันท่านหนึ่งระบุว่า นักวิทยาศาสตร์แอฟริกันส่วนใหญ่ทำงานอยู่นอกทวีป รายงานการพัฒนามนุษยชี้ว่า ใน พ.ศ.2541 มีผู้ชำนาญการชาวแอฟริกันจำนวน 250,000 คนทำงานอยู่ที่สหรัฐฯและยุโรป

การที่ชื่อเสียงไหลจากประเทศชายขอบสู่เขตศูนย์กลางก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยเสริมให้บุคคลไหลไปอยู่ที่ศูนย์กลางเพื่อให้ได้รับการยอมรับนับถือและชื่อเสียง

สำหรับความคิดที่ไหลจากศูนย์กลางสู่ชายขอบนั้น มีด้านที่ตืออยู่มากในการกระตุ้นและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ช่วยให้สถานภาพของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้รับการยอมรับโดยง่าย แต่การไหลเข้ามาของความคิดนั้นก็มีค่าใช้จ่ายสูง เช่นจากการส่งบุคคลไปศึกษาเล่าเรียนในประเทศพัฒนาแล้ว การจ้างผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ การเสียค่าเช่าสิทธิบัตร และอื่น ๆ นอกจากนี้ความคิดที่ไหลเข้ามาบางครั้งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมของประเทศกำลังพัฒนา กระทั่งเกิดเป็นโทษขึ้น เช่นกรณีความคิดเรื่องการเปิดเสรีทางการเงินตามแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neo-liberalism) หรือ Washington Consensus ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่เร่งให้เกิดวิกฤติใหญ่ทางเศรษฐกิจของไทย

2) การแข่งขันและการร่วมมือที่มีมากขึ้นระหว่าง "ศูนย์กลางทั้ง 3" (สหรัฐฯ ยุโรปตะวันตก ญี่ปุ่น)

ในการปราศรัยเนื่องในโอกาสครบรอบ 150 ปี ของการก่อตั้งสมาคมอเมริกันเพื่อความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ (American Association Advancement of Science AAAS) เมื่อ พ.ศ. 2541 และในการปราศรัยครั้งสำคัญต่อประชาชนอเมริกัน ประธานาธิบดีคลินตันมักชี้ด้านที่ลุดจากการเพิ่มพูนทางความรู้โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งประเมินว่าปัจจุบันเพิ่มขึ้นเท่าตัวทุก 5 ปี เช่นการชนะสงครามมะเร็ง การคิดวัคซีนป้องกันโรคเอดส์ใน 10 ปีข้างหน้า "ในไม่ช้าเด็ก (อเมริกัน) ทุกคนจะสามารถเอื้อมมือไปยังแป้นคอมพิวเตอร์ และสามารถอ่านหนังสือทุกเล่มที่เขียนขึ้นมา ชมภาพทุกภาพที่วาดขึ้น ฟังซิมโฟนีทุกเพลงที่เคยประพันธ์มา" ประธานาธิบดีคลินตันยังเชื่อว่าอเมริกาสามารถที่จะมีรัฐบาลที่เล็กลง มีการลงทุนที่มากขึ้น โดยเฉพาะการลงทุนทางการศึกษา ซึ่งไม่เพียงระดับอุดมศึกษาที่โดดเด่นอยู่แล้ว หากจะลงไปถึงระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษาด้วย เพื่อสร้างประเทศชาติที่แข็งแกร่งขึ้น

ในการประชุมเกี่ยวกับนโยบายทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ได้มีมติซึ่งต่อมาได้ผ่านสภายุโรปเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 มีความตอนหนึ่งว่า "หลังจากสิ้นสุดสงครามเย็น สหรัฐฯได้หันมาเพิ่มการลงทุนในโครงการทางพลเรือนมากขึ้น ดังนั้นทำให้ยุโรปเผชิญกับการท้าทายทางเทคโนโลยียิ่งขึ้น" และยั้งชี้ว่าเงินทุน ที่จะใช้ในการสร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีในยุโรปยังคงค่อนข้างจำกัดเมื่อเทียบกับของสหรัฐฯและญี่ปุ่นซึ่งจำต้องแก้ไขอย่างจริงจัง

นายชาดาภาส ทวนิกากิ รัฐมนตรีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีญี่ปุ่นได้กล่าวในปี พ.ศ. 2541 ญี่ปุ่นมีนโยบายที่จะให้ประเทศมุ่งสู่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใน ปี พ.ศ.2538 ได้ออกกฎหมายแผนการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขึ้น ตาม

กฎหมายนี้รัฐบาลจะใช้จ่ายเงินทั้งหมด 17 ล้านล้านเยน (มากกว่า 120 แลันดอลลาร์สหรัฐ) ในช่วง 5 ปี ระหว่าง พ.ศ.2539 - 2543 เพื่อสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา

ในท่ามกลางการแข่งขัน ก็มี การพูดถึงการแบ่งปัน (Sharing) ความรู้ ความรู้ข้ามประเทศ และอื่น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่เหมาะสม เพราะมีความเห็นพ้องกันว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นสมบัติร่วมกันของมนุษยชาติ การแบ่งปันและความร่วมมือนี้ย่อมส่งเสริมให้การวิจัยและพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยลดช่องว่างทางความรู้ระหว่างประเทศกำลังพัฒนากับประเทศพัฒนาแล้ว

แต่ความเป็นจริงจะเป็นอีกทางหนึ่ง โดยเมื่อพิจารณาถึงการใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนานั้นส่วนใหญ่เป็นไปในด้านอุตสาหกรรม ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับบรรษัทข้ามชาติหรือบรรษัทขนาดใหญ่ เช่นในการให้ทุนวิจัย ซึ่งมักเก็บผลงานวิจัยเป็นความลับหรือยึดระยะเวลาในการเผยแพร่ผลงานออกไป หน่วยงานรัฐบาลเองก็มีการปฏิบัติทำนองนี้โดยเฉพาะเมื่อเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกว่าความมั่นคง การปกปิดความลับในการวิจัยมีมากถึงขั้นมีข่าวการจารกรรมความลับทางอุตสาหกรรมเป็นระยะ การแบ่งปันความรู้มักอยู่ในรูปของการเช่าหรือการซื้อสิทธิบัตรหรือความรู้นั้น ๆ มามากกว่า องค์การการค้าโลกได้ทำข้อตกลง "เกณฑ์เกี่ยวกับการค้าของสิทธิทรัพย์สินทางปัญญา" (Trade-Related Aspects of Intellectual Rights หรือ TRIPS) ซึ่งครอบคลุมกว้างทั้งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การออกแบบแผงวงจร ยา และพืชตัดต่อยีน ซึ่งมีปัญหาสำหรับประเทศกำลังพัฒนามาก และเป็นการกีดกันประเทศเหล่านี้ออกจากวงจรของความรู้ เพราะประเทศพัฒนาแล้วเป็นผู้ถือครองสิทธิบัตรถึงร้อยละ 97 ของทั้งโลก ในประเทศไทยต้องออกกฎหมายรับรองภายใน พ.ศ. 2543 ประเทศใดที่ไม่ปฏิบัติตามสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาอาจถูกแทรกแซงทางการค้าซึ่งเป็นเรื่องร้ายแรงมาก

เอมี ครัมตัน ได้ศึกษาเกี่ยวกับความลับทางวิทยาศาสตร์ในอเมริกาเหนือสรุปว่า การเปิดเผยและแบ่งปันข่าวสารกำลังจะกลายเป็นข้อบกพร่องมากกว่าการปฏิบัติโดยทั่วไปในหมู่นักวิชาการวิทยาศาสตร์ เช่นมีนักวิจัยชาวแคนาดาผู้หนึ่งพบผลข้างเคียงจากการใช้ยาในเด็กเพื่อแก้โรคเลือดจางแบบทาลัสซีเมีย ปรากฏว่าบริษัทผลิดยานี้ซึ่งเป็นผู้ให้ทุนได้เลิกสัญญาให้ทุนและพูดว่าหากเธอเปิดเผยผลข้างเคียงดังกล่าวแก่คนไข้จะเป็นการละเมิดสัญญา

นอกจากนี้จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ชีวิต (Life Science) กับอุตสาหกรรมในสหรัฐ พบว่าร้อยละ 20 ของอาจารย์วิทยาศาสตร์ชีวิตจำนวน 2,052 คนระบุว่าต้องยึดเวลาการเผยแพร่ผลงานออกไปมากกว่า 6 เดือนส่วนใหญ่เพื่อป้องกันทางลิขสิทธิ์ ร้อยละ 9 กล่าวว่าตนไม่ต้องการแลกเปลี่ยนผลงานกับนักวิจัยต่างมหาวิทยาลัย ร้อยละ 34 รายงานว่าตนรู้สึกถูกกีดกันไม่ให้เข้าถึงความรู้จากงานวิจัยของต่างมหาวิทยาลัย ร้อยละ 28 ของผู้ตอบคำถามแจ้งว่าตนได้รับการอุดหนุนจากบริษัทอุตสาหกรรม และผู้ที่ได้รับทุนจากบริษัทมีแนวโน้มที่จะไม่แบ่งปันผลงานกับผู้อื่นมากกว่าผู้ไม่ได้รับทุน

สำหรับการวิจัยและพัฒนาทางทหารก็ดูเหมือนยังปิดเป็นความลับมากขึ้น ในระยะใกล้นี้เกิดข่าวดังไปทั่วโลกกรณีสหรัฐกล่าวหาประเทศจีนว่าลักลอบนำความรู้ในการพัฒนาอาวุธไปจากสหรัฐ

3) วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีกับสังคม สิ่งแวดล้อม และจริยธรรม

วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีในปัจจุบันไม่ได้ถูกกล่าวขานถึงในแง่เป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้ใหม่และการใช้องค์ความรู้นั้นเพื่อดัดแปลงธรรมชาติโดยลำพังตัวมันอีกต่อไป แต่มักจะถูกพูดถึงโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ของมันกับสังคม สิ่งแวดล้อม และจริยธรรม ซึ่งบางทีเรียกรวม ๆ ว่าเป็น "พันธกรณีใหม่" (New Commitment) หรือ "สัญญาประชาคมใหม่" (New Social Contract) ทั้งนี้ที่สำคัญเกิดจากมหานชนในประเทศอุตสาหกรรมเองเกิดการเสื่อมถอยในศรัทธาต่อวิทยาศาสตร์ในแง่ที่เป็นแบบอย่างในการให้เหตุผลของมนุษย์และจะนำพาสังคมไปสู่ความก้าวหน้า จึงได้หันมาพูดถึง 1) วิทยาศาสตร์เพื่อความรู้ ความรู้เพื่อความก้าวหน้า 2) วิทยาศาสตร์เพื่อสันติภาพ 3) วิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนา และ 4) วิทยาศาสตร์ในสังคมและวิทยาศาสตร์เพื่อสังคม เหล่านี้เป็นปรากฏการณ์หรือข้อเรียกร้องใหม่ต่อชุมชนนักวิชาการวิทยาศาสตร์ที่จะต้องคำนึงถึงพันธกรณีใหม่หรือสัญญาประชาคมใหม่ต่อสังคม ในอีกด้านหนึ่งมหานชนก็มีข้อพันธกรณีที่จะสนับสนุนและใช้วิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างทั่วด้าน เราจะพิจารณาเรื่องนี้โดยละเอียดต่อไป

พันธกรณีใหม่หรือสัญญาประชาคมใหม่นี้จำเป็นต้องเร่งปฏิบัติให้เป็นจริง เนื่องจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทวีขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะทำให้ช่องว่างทางความรู้ห่างออกพร้อมกับปัญหาที่รุนแรงขึ้น โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาที่ประชากรโลกส่วนใหญ่อาศัยอยู่ และหากประเทศกำลังพัฒนาอยู่ไม่เป็นสุข ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศพัฒนาแล้วในที่สุด

มีเรื่องที่วิทยาศาสตร์จะต้องเข้าไปช่วยแก้ไข เช่นในทางสังคม มีปัญหาความยากจน สงคราม และการระบาดของโรค เช่นโรคเอดส์ มาลาเรีย โรคหัวใจ ในทางสิ่งแวดล้อมมีปัญหาความเสื่อมโทรมในชีวนาถ (Biosphere) ปัญหาโรคร้อน ในทางจริยธรรมมีปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางสิ่งแวดล้อมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ปัญหาและความล้าสมัยเหล่านี้ไม่ใช่แก้ไขได้ง่ายในเวลาอันรวดเร็ว แต่หากชุมชนนักวิทยาศาสตร์ซึ่งถือว่าเป็นผู้รู้ของโลกหรือของประเทศพยายามปฏิบัติตามข้อสัญญาใหม่นี้ ก็จะช่วยกอบกู้สถานการณ์ของโลกให้ดีขึ้นได้ไม่มากนัก

2.3 แนวโน้มบางประการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มีแนวโน้มบางประการเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา แนวคิด สาขาวิชาที่กำลังเป็นที่สนใจหลายประการดังนี้

1) มีแนวโน้มว่าความสำคัญของนักวิทยาศาสตร์หรือนักประดิษฐ์เดี่ยวจะลดลง

เมื่อเทียบกับในคริสต์คริสต์ศตวรรษที่ 19 จะเห็นได้ชัดว่าความสำคัญของนักวิทยาศาสตร์และนักประดิษฐ์เดี่ยวได้ลดลง เช่น ในทางฟิสิกส์ เรามีนักวิทยาศาสตร์ที่เรารู้จักดีอย่าง ไมเคิล ฟาราเดย์, อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ และจอร์จ โอห์ม ในด้านไฟฟ้า ริชาร์ด เฟอร์มันท์ ในทางอิเล็กทรอนิกส์ จอห์น ดิลลอน ผู้เสนอทฤษฎีอะตอม แต่เมื่อเข้าสู่คริสต์ศตวรรษที่ 20 การทำงานของนักวิทยาศาสตร์และวิศวกร มีลักษณะเป็นหมู่คณะมากขึ้น โดยเฉพาะตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มา งานวิจัยและพัฒนาที่มีลักษณะเป็นโครงการ ซึ่งบางทีต้องใช้เงินมหาศาล กำลังคนจำนวนมาก เครื่องมือราคาแพง มีบางคนเรียกลักษณะงานแบบนี้ว่าเป็น "วิทยาศาสตร์ใหญ่" (Big Science)

การที่เกิดแนวโน้มวิทยาศาสตร์ใหญ่ขึ้นมา อาจเป็นด้วยสิ่งที่ศึกษาที่มีความละเอียดซับซ้อนมากขึ้นกว่าเดิม จึงต้องอาศัยเครื่องมือราคาแพง และกำลังคนจำนวนมาก เช่น การศึกษาในวิชาฟิสิกส์พลังงานสูง (High-energy Physics) เพื่อเข้าใจอนุภาคต่าง ๆ ต้องใช้เครื่องมือที่ก่อสร้างเป็นพิเศษ มีขนาดใหญ่และราคาแพงมาก อีกอย่างหนึ่งอาจเนื่องจากการศึกษาต้องอาศัยความรู้ต่างสาขามากขึ้น จึงต้องทำงานเป็นคณะ เช่น การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาประดิษฐ์ ดังที่กล่าววิจัยและวางแผนแห่งสวีเดน ได้รายงานว่าวิธีการวิจัยใหม่ไม่ได้อยู่ในสาขาวิชาหนึ่งอีกต่อไป แต่เป็นการข้ามสาขา (Transdisciplinary) ยิ่งกว่าเป็นสาขาเดียวหรือหลายสาขา (Mono- or multi-disciplinary) รูปแบบองค์กรก็เบนไม่ลำดับชั้น ประกอบด้วยบุคคลหลากหลาย และท้ายสุดที่มีความสำคัญไม่น้อยได้แก่การแข่งขันเพื่อให้เกิดการค้นพบใหม่ได้ในเวลาเร็ว เช่น บริษัทในญี่ปุ่นหลายแห่ง เมื่อจะพัฒนาสินค้าใหม่ที่สำคัญ ก็ระดมนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรจากแผนกต่าง ๆ ของบริษัทมาร่วมทำ เมื่อสำเร็จแล้วก็ย้ายกลับไปยังแผนกเดิม

ตัวอย่างโครงการใหญ่ที่รู้จักกันมาก เช่น โครงการแมนฮัตตันของสหรัฐฯ ที่ตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2485 เพื่อสร้างระเบิดปรมาณู ซึ่งได้ระดมนักฟิสิกส์ที่มีชื่อเสียงเกือบทั้งประเทศมาร่วม ศาสตราจารย์ท่านหนึ่งทำหน้าที่คำนวณว่าจะจุดระเบิดสูงจากพื้นดินเท่าใดจึงจะเกิดผลทำลายล้างสูงสุด หรือโครงการอะพอลโลของสหรัฐฯ ก็เช่นกัน ประกาศตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2504 เพื่อส่งคนไปดวงจันทร์ ต้องใช้นักวิทยาศาสตร์และวิศวกรนับจำนวนพัน

โครงการใหญ่ที่มีลักษณะเป็นนานาชาติ แต่ก็ยังเป็นนานาชาติในหมู่ประเทศพัฒนาแล้วได้แก่โครงการยีนมนุษย์ (Human Genome Project) ประกาศตั้งเมื่อ พ.ศ. 2531 ซึ่งประมาณว่าใน 5 ปีแรกจะต้องใช้เงินราว 1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และคาดว่าจะใช้เวลาราว 15 ปีจะสามารถศึกษาพันธุกรรมประมาณ 8 หมื่นยีนของมนุษย์ได้ โครงการยีนมนุษย์นี้แสดงว่าการวิจัยและพัฒนาที่นำโดยรัฐบาลประเทศหนึ่งอาจจะถูกแทนที่โดยการวิจัยและพัฒนาที่ทำร่วมกันระหว่างรัฐบาลหลายประเทศ

บริษัทข้ามชาติก็มีโครงการวิจัยและพัฒนาขนาดใหญ่ เช่นประมาณบริษัททางเทคโนโลยีชีวภาพต้องใช้เวลาราว 10 ปี และเงิน 300 ล้านดอลลาร์หรือราว 1.2 หมื่นล้านบาทที่จะสร้างผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์ขึ้นมาได้

การวิจัยและพัฒนาที่มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ใหญ่เช่นว่านี้ ดูจะทำให้ประเทศกำลังพัฒนายากที่จะไล่ทัน (Catch Up) ประเทศพัฒนาแล้วมากขึ้นอีก นโยบายให้ทุนทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสำหรับประเทศกำลังพัฒนาไม่น่าจะให้ได้ผล การสนใจวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่เหมาะสมรวมทั้งการร่วมมืออย่างเข้มข้นระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันอาจจะดีกว่า

2) การวิจัยและพัฒนานำไปในเรื่องการผลิตและการค้า รวมทั้งทางด้านการทหารและสงครามมากขึ้น

สิ่งนี้ตรงข้ามกับความใฝ่ฝันของนักวิทยาศาสตร์ตั้งแต่ครั้งตั้งราชสมาคมในประเทศอังกฤษเมื่อกว่า 300 ปีมาแล้วที่ต้องการให้วิทยาศาสตร์มีลักษณะเป็นภาววิสัยหรือวัตถุวิสัย (Objective) ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องของศาสนา การเมือง และการค้า เป็นต้น และความใฝ่ฝันนี้เป็นสาเหตุสำคัญหนึ่งที่ทำให้ภาพลักษณ์ของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในฐานะที่จะแก้ปัญหาให้แก่มนุษย์เสียไป เพราะว่าการผลิตและการค้ารวมทั้งสงครามใหญ่น้อยที่ใช้เทคโนโลยีสูงขึ้นเรื่อย ๆ นั้น เป็นตัวการสำคัญในการทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ กระทบต่อชีวนภาค (Biosphere) ขยายช่องว่างทางสังคม ก่อให้เกิดความตึงเครียดทั้งทางกายและใจ

การวิจัยและพัฒนาที่โน้มเอียงไปทางการผลิตและการค้านี้ยังทำให้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือการวิจัยทางวิทยาศาสตร์มีการตั้งเป้าหมายถึงการนำไปใช้ทางเทคโนโลยีพร้อมกันไปด้วย โครงการที่ไม่มีผลได้ที่จะนำไปใช้อย่างเห็นชัดก็จะไม่ได้รับการสนับสนุนมากเป็นต้น

ความโน้มเอียงนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมและประชาชนซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

3) มีการพัฒนาจากความคิดแบบเชิงกลสู่ระบบซับซ้อนที่ปรับตัว (Adaptive Complex System)

วิธีการทางวิทยาศาสตร์เริ่มเกิดขึ้นในสมัยที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่ในระดับกลไก เช่นการแกว่งตัวของลูกตุ้ม การเคลื่อนที่ของวัตถุขนาดใหญ่ความเร็วต่ำ หรือการเคลื่อนไหวดวงดาวจากการคำนวณทางคณิตศาสตร์ ทั้งยังต้องต่อสู้กับความเชื่อทางศาสนาอย่างหนักหน่วง วิธีการทางวิทยาศาสตร์จึงเน้นในเรื่องประสบการณ์นิยม (Empiricism) การเป็นภาววิสัยหรือวัตถุวิสัย (Objective) การสรุปจากประสบการณ์ (Induction) หรือจากหลักเกณฑ์ (Deduction)

อย่างไรก็ตามวิธีการดังกล่าวก็มีผู้ชี้จุดอ่อนตั้งแต่เริ่มขึ้น เช่น ฮูม (David Hume ค.ศ.1711-1776) นักปรัชญาชาวสก็อต เห็นว่าประสบการณ์ของคนเราไม่สิ้นสุด ดังนั้นความรู้ที่สรุปจากประสบการณ์จึงไม่สิ้นสุด และยืนยันไม่ได้ว่าถูกต้อง

นอกจากนี้ก็มีผู้แย้งว่าการอาศัยประสบการณ์ก็ไม่ใช่ว่าการศึกษาจะปลอดจากความคิดทางอัตวิสัย เช่น คานต์ (Immanuel Kant ค.ศ.1724-1804) นักปรัชญาชาวเยอรมันซึ่งว่าความรู้ของคนเราจะต้องผ่านการทำงานของจิตซึ่งอยู่เหนือระดับของประสบการณ์ เช่นเรื่องความคิดทางเวลาและอวกาศ เพราะฉะนั้นจึงมีลักษณะทางจิตวิสัย ฟรอยด์ (Sigmund Freud ค.ศ.1856-1939) ผู้เสนอทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ซึ่งว่าพื้นเพจากจิตใจหรือจิตใต้สำนึกมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเมื่อให้ทฤษฎีนี้ศึกษาการค้นพบของนักวิทยาศาสตร์ ก็พบว่ามีการสอดคล้องกันอย่างน้อยในบางคน

โทมัส คูห์น (Thomas Kuhn 1922-1996) เปิดแนวทางใหม่ในการเข้าใจวิธีการและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ในหนังสือ โครงสร้างการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ (The Structure of Scientific Revolution 1962) โดยชี้ว่าในสังคมทั้งสังคมทั่วไป และสังคมทางวิทยาศาสตร์นั้นจะมีกระบวนทัศน์ (Paradigm) อยู่จำนวนหนึ่ง กระบวนทัศน์นี้โดยทั่วไปมีผลต่อความคิดและการวิจัยของนักวิทยาศาสตร์ และมักจะมีกระบวนทัศน์ชุดหนึ่งเป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิทยาศาสตร์ เป็นความสำนึกหรือพิชานกลุ่ม (Group Consciousness) ซึ่งจะส่งอิทธิพลให้นักวิทยาศาสตร์ดำเนินการวิจัยตามกระบวนทัศน์นี้ เรียกว่าเป็นวิทยาศาสตร์ปกติ (Normal Science) หรืออาจเรียกให้เข้าใจง่ายว่าเป็นวิทยาศาสตร์กระแสหลักก็ได้ นักวิทยาศาสตร์ใดที่เสนอผลงานขัดกับกระบวนทัศน์ชุดนี้มักจะถูกมองด้วยความสงสัย บางทีผลงานก็มิได้รับการตีพิมพ์ เช่นเมื่อก่อนนี้เชื่อว่าโลกเป็นศูนย์กลางจักรวาล ใครเสนอเป็นอย่างอื่นถือว่านอกคอก การเปลี่ยนทางกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ถือว่าเป็นการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ การศึกษาวิทยาศาสตร์แบบนี้เรียกว่าวิทยาศาสตร์ปฏิวัติ (Revolution Science)

โทมัส คูห์น มีความเห็นด้วยว่าวิทยาศาสตร์ไม่ได้ก้าวหน้าด้วยการปฏิเสธทฤษฎีที่ "ผิด" และสร้างข้อเท็จจริงที่เป็น "จริง" หากเกิดจากการนำกระบวนทัศน์ใหม่มาแทนกระบวนทัศน์เก่า และชัยชนะของกระบวนทัศน์ใหม่นั้นเป็นเรื่องทางสังคม ไม่ใช่เรื่องทางปัญญา

มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault 1926-1984) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ผู้มีอิทธิพลต่อการศึกษาประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ กล่าวถึงอำนาจหรือพลังในการควบคุมทางสังคมว่าเป็นตัวการสำคัญในการกำหนดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้นแม้ว่าวิทยาศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับความจริงทางกายวิสัย แต่มันก็เกี่ยวข้องกับอำนาจด้วย อำนาจซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพลังภายในสังคม

ข้อถกเถียงข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เราไม่อาจจะสรุปได้ง่าย ๆ ว่าวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องของการอาศัยประสบการณ์ การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ การคิดหาเหตุผลสรุปเป็นทฤษฎีอย่างเป็นกายวิสัย ไม่ตกอยู่ในอำนาจหรืออิทธิพลใด เพราะว่ามีปัจจัยอื่นได้แก่ ประสบการณ์ที่ผ่านมาของตน จิตสำนึกกลุ่ม จิตสำนึกทางสังคม และการปะทะสังสรรค์ในกลุ่มพลังในสังคม ก็มีอิทธิพลต่อการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์เช่นกัน

ในอีกด้านหนึ่งสิ่งที่วิทยาศาสตร์ปัจจุบันศึกษานั้นมีขนาดเล็กลงมากและมีความเร็วสูง เช่นอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเมื่อผู้ศึกษาไปถึงเกณฑ์นั้น ก็จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของอิเล็กทรอนิกส์นั้น ทำให้สามารถศึกษาองค์รวมของมันได้พร้อมๆกันในคราวเดียว วัตถุที่วิทยาศาสตร์เคยเห็นว่ามีด้านที่ปฏิบัติแบบกลไก หรือเป็นเชิงเส้น (Linear) เป็นระเบียบ วิทยาศาสตร์ใหม่หรือกระบวนการทัศน์ใหม่ได้เห็นว่าวัตถุเป็นระบบที่ซับซ้อน มีความไร้ระเบียบ (Chaos) และไม่ใช่เชิงเส้น (Non-linear) แม้แต่การเคลื่อนไหวของดาวเคราะห์ในระบบสุริยะที่ดูโคจรเป็นระเบียบ จนกระทั่งสามารถทำนายสุริยุปราคาล่วงหน้าได้เป็นต้น แต่ถ้าหากเราศึกษาทางโคจรเหล่านั้นขึ้น เช่น เป็นหมื่นปีก็จะเห็นว่ามันมีลักษณะไร้ระเบียบ

ในปัจจุบันเริ่มมีผลการศึกษาค้นคว้าที่ก่อตั้งเป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ที่ว่าธรรมชาติมีด้านที่ไร้ระเบียบ โดยในสภาพหรือสถานการณ์หนึ่งเราคาดคะเนไม่ได้ว่าต่อไปจะเกิดอะไรขึ้นมันมีความเป็นไปได้หลายอย่าง แต่ก็มีความเป็นไปได้หนึ่งที่เป็นจริงขึ้น ดังนั้นในการคาดคะเนจึงมีด้านที่เป็นจริงและไม่เป็นจริง มีบางคนกล่าวว่าธรรมชาติอยู่ที่ชายขอบของความไร้ระเบียบ (Edge of Chaos) นอกจากนี้ยังพบว่าความไร้ระเบียบนี้สามารถจัดตัวเองให้เกิดเป็นระเบียบขึ้น สิ่งง่ายก็กลายเป็นสิ่งซับซ้อน ชีวิตเกิดจากสิ่งที่ไม่ชีวิต กล่าวอย่างสั้น ๆ ก็คือ ธรรมชาติเป็นระบบซับซ้อนที่ปรับตัว (Adaptive Complex System)

มีนักวิทยาศาสตร์บางท่านเสนอแบบจำลองความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติว่ามีอยู่ 3 ชั้น ชั้นแรกเป็นเรื่องระบบสุริยะ เน้นเรื่องแรงโน้มถ่วง เป็นการกระทำระหว่างกันหรืออันตรกิริยา (Interaction) ระหว่างวัตถุจำนวนไม่มาก ชั้นที่สองเป็นเรื่องแสงเลเซอร์หรือการกระตุ้นอะตอมให้เกิดแสงที่เป็นคลื่นเดียวและส่งออกพร้อมกัน เน้นเรื่องการรวมแรง (Synergetics) เป็นอันตรกิริยาระหว่างอะตอมจำนวนมาก และชั้นที่สามเป็นเรื่องของสมอง เป็นเรื่องของระบบซับซ้อนที่ปรับตัว เป็นอันตรกิริยาระหว่างเซลล์ประสาทจำนวนมาก

กระบวนการทัศน์ใหม่นี้ช่วยให้มีการยอมรับวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น ซึ่งที่จริงก็เคยใช้มาแล้ว แต่เมื่อเกิดแนวคิดที่จะต้องมีการปรับแบบหนึ่งทีค่อนข้างแน่นอนขึ้น จึงละทิ้งไป วิธีนี้กล่าวรวม ๆ ได้แก่การยอมรับว่าอัตวิสัยหรือจิตวิสัยก็ใช้ในงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ได้ และเมื่อเป็นเครื่องมือ ไม่ว่าจะเป็นจิตวิสัยหรือวัตถุวิสัยก็ต้องใช้ด้วยความระมัดระวังทั้งนั้น มีนักวิทยาศาสตร์บางท่านชี้ว่าการมองข้ามวิธีการพรรณนา (Description) โดยเห็นว่ามีลักษณะความคิดส่วนตัวมาเจือปน ก็อาจกลายเป็นเรื่องน่าขัน โดยตั้งคำถามว่าถ้าหากชาร์ลส์ ดาร์วินจะขอทุนไปเพื่อศึกษาพรรณนาความเป็นอยู่ของพืชและสัตว์จากสมาคมวิทยาศาสตร์ปัจจุบัน ดาร์วินจะได้รับทุนหรือไม่

โดยที่ไม่มีวิทยาศาสตร์ที่บริสุทธิ์ และอำนาจกับผลกระทบของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติสูงขึ้นทุกที เช่น ปีเตอร์ ดรักเกอร์ นักคิดทางด้านการบริหารธุรกิจที่มีชื่อเสียงของสหรัฐฯ เห็นว่าเรากำลังมีชีวิตอยู่หลังเขื่อนของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ถ้าหากเขื่อนรั่วหรือเขื่อนแตกก็จะมีผลกระทบมหึมาศตวรรษ Y2K เป็นตัวอย่างหนึ่ง ดังนั้นจึงมีการเรียกร้องเรื่องจริยธรรมและความรับผิดชอบของวิทยาศาสตร์สูงขึ้น เช่นมีการเสนอว่าในการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์นั้น ไม่ใช่จะสอนแต่องค์ความรู้และวิธีการทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่จะต้องเน้นย้ำเรื่องจริยธรรมและความรับผิดชอบในการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วย

4) แนวโน้มเนื้อหาการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในคริสต์ศตวรรษใหม่

มีการคาดคะเนว่าเนื้อหาการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในคริสต์ศตวรรษใหม่ที่สำคัญจะมีเนื้อหาอะไรบ้าง ประมวลจากความเห็นที่ตรงกัน และจากภาวะความสัมพันธ์ของกลุ่มพลังในโลกมีแนวโน้มของการศึกษาอยู่ 5 กลุ่มดังนี้

ก. เทคโนโลยีทางการสื่อสาร ที่สำคัญได้แก่อินเทอร์เน็ต ซึ่งมีผลกระทบอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งต่อการดำเนินชีวิตของพลโลก ทั้งด้านการค้า การเงินการธนาคาร มีนักเศรษฐศาสตร์ญี่ปุ่นบางท่านทำนายว่าศูนย์กลางเศรษฐกิจโลกจะย้ายจากกรุงนิวยอร์กไปสู่โลกเสมือนจริงของไซเบอร์สเปซ (Cyber-space) ส่งเสริมการสื่อสารแบบโต้ตอบได้ทางด้านดนตรีเพลงไปจนถึงความบันเทิงอื่นรวมทั้งการพนันให้สามารถเข้าไปถึงบ้าน จนบางคนกล่าวว่าในอนาคตเศรษฐกิจโลกจะกลายเป็นเศรษฐกิจบันเทิง (Entertainment Economy) จากหนังสือพิมพ์ไปจนถึงนิตยสารและวารสาร มีนักวิทยาศาสตร์บางท่านเสนอว่าวารสารวิชาการทางวิทยาศาสตร์โดยผ่านอินเทอร์เน็ต น่าจะทำให้การกระจายความรู้ หรือวิทยาศาสตร์ข้ามพรมแดน (Science Across the Border) เป็นจริงได้ เพราะว่ามีราคาถูก ทั้งช่วยแก้ไขปัญหาคอขวดที่จะต้องรอพิมพ์บทความในวารสารวิชาการที่มีชื่อ และอาจเปิดทางสำหรับวิทยาศาสตร์ปฏิวัติ (Revolution Science) มากขึ้น

กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คืออินเทอร์เน็ตจะปฏิวัติวิธีทำงาน การสร้างและกระจายความรู้ ชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมของทั้งโลก นอกจากนี้อินเทอร์เน็ตยังมีผลกระทบต่อการเมือง ทำให้การปกปิดข่าวสารของรัฐกระทำได้ยากขึ้น และมีผลต่อการจารกรรม การก่อการร้าย และสงครามแบบใหม่

ข. การศึกษาเกี่ยวกับประชานหรือการรู้ (Cognition) ของสมองคอมพิวเตอร์ ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) และชีวิตประดิษฐ์ (Artificial Life) หรือกลุ่มวิชาไซเบอร์เนติกส์ (Cybernetics) ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบควบคุมหรือการควบคุมในระบบ การทำให้เป็นแบบอัตโนมัติ การเรียนรู้และการปรับตัว การศึกษาการรู้ของสมอง การปรับปรุงคอมพิวเตอร์ให้คิดและเรียนรู้ได้คล้ายสมองคน หรือเป็นปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งนักวิทยาศาสตร์และนักคณิตศาสตร์ที่มีชื่อเสียงอย่างเช่น โรเจอร์ วิลเลียม คิดว่าเป็นไปไม่ได้

งานวิจัยในกลุ่มนี้ยังพยายามเชื่อมต่อคนกับเครื่องจักรให้ทำงานรวมกัน เป็นรูปแบบหนึ่งของชีวิตประดิษฐ์ หรือกระทั่งคิดสร้างชีวิตประดิษฐ์ขึ้นมาจริง ๆ โดยแทนที่จะมีอินทรีย์ธาตุหรือธาตุคาร์บอน ก็ใช้ธาตุซิลิคอน (Silicon) ความพยายามที่จะให้คนกับเครื่องจักรทำงานร่วมกันนี้ที่สำคัญคือการทำให้สมองมนุษย์ทำงานร่วมกับเครือข่ายคอมพิวเตอร์เช่นอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะทำให้ความรู้ของมนุษย์ทั้งโลกรวมเข้าด้วยกันเป็นสมองโลก (Global Brain) ซึ่งผู้เสนอที่สำคัญได้แก่ กอตเฟรด เมเยอร์-เครส (Gottfried Mayer-Kress) แห่งศูนย์วิจัยระบบซับซ้อน ประเทศเยอรมนี มีความคืบหน้าในการศึกษาด้านนี้อยู่พอสมควร นักวิทยาศาสตร์บางคนคิดว่านี่จะทำให้มนุษย์เป็นอมตะทางไซเบอร์

อนึ่ง เมื่อกว่า 50 ปีมาแล้วมีผู้เสนอแนวคิดที่ว่า วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตจากเซลล์เดียวสู่หลายเซลล์ในชีวมณฑล (Biosphere) ในที่สุดนำมาสู่การอุบัติขึ้นของมนุษย์ผู้มีจิตและปัญญาอันแข็งแกร่งแล้ว โลกก็ก้าวจากชีวมณฑลสู่จิตภพ (Noosphere) แนวคิดเรื่องสมองโลกจึงดูขยายทฤษฎีจิตภพให้ดูเป็นจริงเป็นจังและกว้างใหญ่ขึ้น

ถ้าหากตัดเรื่องที่อยู่ไกลตัวไป งานวิจัยกลุ่มนี้จะทำให้ความเป็นอัตโนมัติในการผลิต การค้า การขนส่ง และการดำเนินชีวิตประจำวันสูงขึ้น เช่นมีหุ่นยนต์ประเภทต่าง ๆ และเกิดผลิตภัณฑ์ "ฉลาด" ("Smart") ต่าง ๆ ขึ้น เช่นอาคารฉลาด รู้จักปรับการทำงานของเครื่องปรับอากาศเองเป็นต้น บ้านฉลาดรู้จักเปิดปิดไฟทำอาหารเอง หรือเมื่อออกคำสั่ง โทรศัพท์ฉลาด แม้กระทั่งถนนฉลาดที่รู้ตำแหน่งรถทุกคันและความเร็วของรถที่วิ่งไป นอกจากนี้ยังมียาฉลาด เป็นต้น

ค. นาโนเทคโนโลยี (Nanotechnology) หรือเทคโนโลยีโมเลกุล (Molecular Technology) นาโนหมายถึง 1 ในพันล้าน ในที่นี้คือเทคโนโลยีเกี่ยวกับเครื่องจักรซึ่งมีขนาดเล็กมาก ผู้ที่ให้แนวคิดเรื่องนาโนเทคโนโลยีได้แก่ นักฟิสิกส์อเมริกันผู้ได้รับรางวัลโนเบลชื่อ ริชาร์ด ไฟน์แมน (Richard Feynman 1918-1988) ซึ่งกล่าวถึงการเขียนสารานุกรมบริทิชทุกเล่มลงบนหัวเข็มหมุด ซึ่งสามารถทำได้โดยย่อขนาดลงราว 1 ใน 25,000 เท่า ซึ่งเป็นไปได้ โดยดูจากการเขียนสารที่บีบลงไปในร่องของสิ่งมีชีวิต ผู้ที่ทำให้เทคโนโลยีนี้เป็นที่รู้จักได้แก่ อีริก เดรกซ์เลอร์ (K. Eric Drexler) ในหนังสือชื่อ เครื่องยนต์แห่งการเนรมิต (Engines of Creation พ.ศ. 2529) เดรกซ์เลอร์เสนอว่าเทคโนโลยีของมนุษย์มี 2 ขั้นใหญ่ ขั้นแรกเรียกว่าเทคโนโลยีใหญ่ (Bulk Technology) ซึ่งเริ่มตั้งแต่ขวานหินมาจนถึงคอมพิวเตอร์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะแม้แผ่นความจำคอมพิวเตอร์ที่ขนาดเล็กแล้ว ก็ยังมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ประกอบด้วยอะตอมนับจำนวนล้านล้านอะตอม เทคโนโลยีขั้นต่อไปเป็นเทคโนโลยีขนาดเล็กเป็นนาโนเทคโนโลยีหรือเทคโนโลยีโมเลกุล ซึ่งเป็นเครื่องยนต์ที่ประกอบด้วยอะตอมจำนวนไม่มาก มีขนาดเท่าไวรัส โปรตีนเป็นตัว

อย่างเครื่องยนต์เช่นว่า แต่ว่าโปรตีนเมื่อโดนความร้อนก็จะสุก เป็นต้น เครื่องยนต์นาโนมีรูปร่างแข็ง ไม่เป็นเช่นนั้น และยังทนต่อการแผ่รังสีอีกด้วย เชื่อกันว่านาโนเทคโนโลยีหรือเทคโนโลยีโมเลกุลนี้จะปฏิวัติโลกใหม่ยิ่งกว่าเทคโนโลยีที่ผ่านมาทั้งหมด

ในระยะใกล้นี้มีรายงานผลสำเร็จเกี่ยวกับนาโนเทคโนโลยีเป็นระยะ เช่นการสร้างกล้ามเนื้อเทียมขนาดจิ๋ว การสร้างต้นแบบเครื่องยนต์ที่ทำงานคล้ายโรโบทของเซลล์ ซึ่งสามารถทำซ้ำตัวมันเองได้ การสร้าง "มอเตอร์" จี๋วขนาด 78 อะตอม เทคโนโลยีนี้จะช่วยให้มนุษย์สามารถซ่อมแซมอวัยวะภายในหรือรักษาโรคเมะเร็งโดยไม่ยาก ช่วยให้มนุษย์แข็งแรงและมีอายุยืนยาวออกไปอีก สร้างวัสดุใหม่ได้สะดวกอย่างที่คาดไม่ถึง สามารถสร้างคอมพิวเตอร์ขนาดเล็กจิ๋วแต่มีประสิทธิภาพสูงเป็นเครื่องยนต์ที่ฉลาดคิดได้เอง และสามารถเข้าไปเชื่อมต่อกับสมอง ซึ่งจะทำให้มนุษย์ฉลาดขึ้นอีกเป็นเหนือมนุษย์ (Transhuman) รวมทั้งสามารถเชื่อมความรู้สึกของมนุษย์ทั้งโลกเข้าด้วยกัน

ในขณะที่เทคโนโลยีช่วยให้สามารถทำเครื่องยนต์เช่นคอมพิวเตอร์ให้เล็กลงได้เรื่อย ๆ เทคโนโลยีนี้จึงไม่อาจมองข้ามว่าเป็นเพียงการคิดฝัน อย่างไรก็ตามแม้เทคโนโลยีที่น่าอัศจรรย์นี้ *เดรกซ์เลอร์* ก็ยังเห็นว่ามันก็ยังมีความจำกัดอยู่หลายอย่าง เช่น ชีตจำกัดจากทรัพยากร

ง. เทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) เป็นสิ่งที่กล่าวถึงกันมาก เนื่องจากได้มีการนำมาใช้ประโยชน์กันแล้ว และส่งผลกระทบต่อความรู้สึคนมนุษย์โดยตรง เช่นทำลายความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นตนเองของคน โดยนับตั้งแต่ เจมส์ วัตสัน และ ฟรานซิส คริก ค้นพบโครงสร้างของ DNA ใน พ.ศ. 2493 แล้ว วิชาพันธุศาสตร์ก็ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว พร้อมกับเทคโนโลยีชีวภาพ ในพ.ศ.2519 มีการตั้งบริษัททางเทคโนโลยีชีวภาพเป็นครั้งแรก ต่อมาก็มีการตัดต่อยีนพืชและสัตว์เพื่อประโยชน์ทางการเกษตรและการแพทย์ ถึง พ.ศ.2540 สามารถแตกหน่อ (Clone) แกะ "ดอลลี" จากเซลล์ของแม่แกะได้ เมื่อเร็ว ๆ นี้มีข่าวการแตกหน่อโคแก่ที่เพิ่งเสียชีวิตได้สำเร็จ ทั้งยังมีข่าวบริษัทรับจ้างแตกหน่อสุนัขที่ตายไปแล้วแก่เจ้าของที่รักมันมากอีก การแตกหน่อคน (Human Cloning) คงจะทำได้ในไม่ช้า และในปีพ.ศ. 2546 โครงการศึกษายีนทั้งหมดของมนุษย์ก็จะเสร็จสิ้น

บางคนกล่าวว่าคริสต์ศตวรรษที่ 21 จะเป็นคริสต์ศตวรรษของเทคโนโลยีชีวภาพ อย่างไรก็ตามกระแสต่อต้านเทคโนโลยีชีวภาพก็มีไม่น้อย เช่นการคัดค้านการตัดแต่งยีนพืชและสัตว์ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและประเทศอื่นๆ โดยชี้ว่าอาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชีวิตมนุษย์เอง รวมทั้งเป็นการทำลายเกษตรกรรมขนาดเล็ก เสริมการผูกขาด และโจมตีว่าเป็นวิทยาศาสตร์ที่เลว (Bad Science) สำหรับผู้ที่สนับสนุนก็ชี้ให้เห็นว่าการผลิตอาหารสำหรับเลี้ยงดูพลโลกในอนาคตไม่อาจทำอย่างเดิมได้ ต้องอาศัยเทคโนโลยีนี้เข้าช่วย เทคโนโลยีชีวภาพจะช่วยสร้างการเกษตรวิทยาศาสตร์ (Scientific Farming) ซึ่งจะช่วยลดมลพิษด้วย เหมาะสำหรับประเทศกำลังพัฒนา

การถกเถียงที่ยากจะยุตินี้ มีส่วนกระทบต่อภาพลักษณ์ของเทคโนโลยีโดยตรง และต่อภาพลักษณ์ของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีอื่นโดยอ้อม

จ. เทคโนโลยีอวกาศ ยุคอวกาศอาจนับว่าเริ่มต้นใน พ.ศ. 2500 เมื่ออดีตสหภาพโซเวียตส่งยานอวกาศขึ้นสู่วงโคจรรอบโลกสำเร็จ และก็เป็น การเปิดยุคของการแข่งขันกันทางอวกาศด้วย ยุคอวกาศได้ประกาศว่าแรงโน้มถ่วงของโลกไม่อาจกักขังมนุษย์ได้อีกต่อไป มนุษย์มีเสรีดังอะตอมของไฮโดรเจน

เทคโนโลยีด้านอวกาศมีประโยชน์สำคัญอยู่ 3 เรื่องด้วยกัน คือ 1) การใช้ประโยชน์ภายในโลก ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนสูงในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านนี้ ประโยชน์ที่สำคัญได้แก่ การใช้ในกิจการโทรคมนาคม การสื่อสารดาวเทียม ต่อมาได้แก่การสำรวจทางไกล ซึ่งใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางทั้งทางการเกษตร การพยากรณ์อากาศ การวางผังเมือง ไปจนถึงการทำเหมืองและขุดเจาะน้ำมัน ท้ายสุดได้แก่ประโยชน์ทางจรรยาบรรณและการทหาร 2) ประโยชน์ในการแสวงหาทรัพยากร การตั้งอาณานิคมในอวกาศ หรือบนดาวเคราะห์อื่น มีรายงานจากนักวิทยาศาสตร์ประเทศแคนาดาว่า คนเราต้องใช้โลกถึง 3 ใบจึงจะสามารถทำให้ทุกคนมีมาตรฐานการครองชีพบริโภคสิ่งต่าง ๆ ในระดับเดียวกับคนอเมริกัน ในเมื่อคนอเมริกันเองก็ดูเหมือนจะไม่ยอมลดการบริโภคลง ในปัจจุบันมีข่าวว่าบริโภคมากขึ้นด้วยซ้ำ และประชากรทั่วโลก โดยเฉพาะในโลกที่สามก็พยายามยกมาตรฐานการครองชีพของตนให้สูงขึ้นเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกับชาติที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นอวกาศจึงเป็นความหวังที่เลือยอยู่สำหรับการบรรลุจุดมุ่งหมายนั้น การสร้างเมืองอวกาศที่ดี การตั้งอาณานิคมบนดวงจันทร์ ดาวอังคาร และดาวเคราะห์น้อยบางดวงก็ดี เหล่านี้

สามารถมองเห็นได้ว่าจะเป็นจริงในคริสต์ศตวรรษที่ 21 นี้ 3) เพื่อความรู้ความเข้าใจจักรวาลได้ดีขึ้น เช่นการส่งกล้องโทรทรรศน์อวกาศขึ้นสู่อวกาศ ความรู้เหล่านี้จะช่วยให้มนุษย์สามารถใช้ประโยชน์จากอวกาศได้ดีขึ้น

ฉ) เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม จากสถานการณ์ที่ภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติเสื่อมโทรมลงอย่างรุนแรงและรวดเร็ว ทำลายความหลากหลายทางชีวภาพ และทำลายชีวภาค (Biosphere) โดยตรง จึงได้มีการเรียกร้องจากประชาสังคม (Civil Society) เกิดความตื่นตัวศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพื่อช่วยกันอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม การเรียกร้องเหล่านี้ยังมีส่วนกระตุ้นให้มีการคิดเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือเทคโนโลยีที่สะอาด (Clean Technology) ขึ้น เทคโนโลยีที่สะอาดที่สำคัญได้แก่ 1) การรีไซเคิล เช่นรถยนต์ที่สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ทั้งคัน การรีไซเคิลกระดาษและขยะ เป็นต้น 2) การลดหรือขจัดมลพิษ เช่นใช้รถไฟฟ้าแทนรถเครื่องยนต์สันดาปภายใน การบำบัดน้ำเสียและควันจากโรงงาน การเลิกใช้สารบางชนิด เช่น สารซีเอฟซี 3) การประหยัด เช่น เทคโนโลยีและการออกแบบที่ประหยัดพลังงานและวัสดุ 4) การก้าวสู่การใช้พลังงานที่ไม่หมด โดยเฉพาะพลังงานจากแสงแดด

อย่างไรก็ตามเป็นที่สังเกตว่าเทคโนโลยีเหล่านี้ไม่ได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว หรือไม่ได้นำมาใช้เท่าที่ควร เช่นโรงงานมีระบบบำบัดน้ำเสีย แต่ก็ไม่ได้เปิดเครื่องทำงาน เนื่องจากสิ้นเปลือง ต่างกับเทคโนโลยีชีวภาพซึ่งพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เพราะสามารถทำกำไรได้ และใช้เป็นกำลังทางสงครามได้

จากแนวโน้มของเนื้อหาการวิจัยและพัฒนาทั้ง 6 ข้อ จะเห็นได้ว่า 5 ข้อแรกนั้นเอื้อประโยชน์แก่ประเทศอุตสาหกรรมเป็นสำคัญ และมีการเติบโตก้าวหน้าอย่างค่อนข้างรวดเร็ว แม้แต่เรื่องอินเทอร์เน็ตที่ดูว่าประเทศกำลังพัฒนาจะได้ประโยชน์บ้างก็มีอย่างจำกัด เนื่องจากอุปกรณ์เครื่องใช้มีราคาแพง ส่วนใหญ่มาจากประเทศอุตสาหกรรม โครงสร้างพื้นฐานเช่นเครือข่ายโทรคมนาคมยังไม่ก้าวหน้า และต้องพึ่งพาสิ่งเข้าจากประเทศอุตสาหกรรม การใช้แต่ละครั้งมีราคาแพง จึงใช้อยู่แต่ในคนระดับกลางถึงระดับสูง นอกจากนี้ยังมีความจำกัดทางภาษา ซึ่งความรู้ที่ผ่านอินเทอร์เน็ตส่วนสำคัญนิยมเขียนอยู่ในภาษาอังกฤษ เช่นการทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและเอกของมหาวิทยาลัยมหิดลก็มีกฎให้เขียนเป็นภาษาอังกฤษ ส่วนเทคโนโลยีทางสิ่งแวดล้อมที่ประเทศกำลังพัฒนาจะได้ประโยชน์มาก เพราะว่าเป็นดินแดนที่สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างเร็วที่สุด ไม่ได้มีการพัฒนาไปเท่าที่ควร การตัดไม้ในป่าฝนเขตร้อนเพื่อส่งออกหรือเพื่อทำการเกษตรสำหรับส่งออกสู่ประเทศอุตสาหกรรมยังดำเนินต่อไป

3. สถานภาพและแนวโน้ม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทยอาจแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่องค์ความรู้เดิม หมายถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งมีมาแต่เดิมในสังคมไทย ซึ่งมีอิทธิพลจากอารยธรรมเก่าในเอเชีย ได้แก่อินเดียและจีน นอกจากนั้นยังมีอิทธิพลจากตะวันตกอยู่ด้วยแต่ไม่เด่นชัด และยังมีอิทธิพลจากอาหรับ เปอร์เซียและญี่ปุ่น ระยะเวลาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน กลุ่มที่สอง ได้แก่องค์ความรู้ใหม่ ซึ่งส่วนหนึ่งได้มีการพัฒนาขึ้นภายในสังคม แต่ปรากฏอิทธิพลของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างเห็นได้ชัด ระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ.2398 ถึงปัจจุบัน

องค์ความรู้ทั้ง 2 กลุ่มนี้ในปัจจุบันจึงดำรงอยู่ด้วยกัน บางครั้งเหมือนอยู่ตรงข้าม บางครั้งเหมือนเคียงคู่ แต่มีแนวโน้มว่าจะดำรงอยู่เคียงคู่กันไปมากกว่า โดยต่างฝ่ายต่างรับอิทธิพลจากกันและกัน เช่นองค์ความรู้เดิมมีแนวโน้มที่มองสิ่งต่าง ๆ สัมพันธ์กันเป็นองค์รวม (Holistic) เป็นทางจิตใจ (Subjective) ขณะที่องค์ความรู้ใหม่มีแนวโน้มที่จะมองสิ่งต่าง ๆ อย่างแยกส่วน (Reductionism) หรือเป็นทางวัตถุ (Objective) ซึ่งเห็นได้ว่าองค์ความรู้ใหม่หากไม่ใช้วิธีการจากองค์ความรู้เดิมก็จะถึงทางตันและไม่เกิดประโยชน์แก่มหาชน ขณะที่องค์ความรู้เดิมถ้าไม่รับวิธีการจากองค์ความรู้ใหม่ก็พลัดเข้าไปสู่ความเร้นลับและไสยศาสตร์ได้ง่าย

3.1 องค์ความรู้ดั้งเดิมของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีไทย

องค์ความรู้เดิมนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานการผลิต หรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 4 แบบด้วยกัน ได้แก่ 1) การล่าสัตว์และเก็บหาของป่า 2) การเกษตรดั้งเดิมแบบใช้แรงงานคนและสัตว์ 3) หัตถกรรม และการช่างต่าง ๆ ซึ่งเป็นแบบสังคมเกษตร 4) การค้า นอกจากนี้ยังรวมถึง 5) การทำสงคราม

องค์ความรู้เหล่านี้มักมีลักษณะเชื่อมประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม มีพิธีกรรม อิงกับเรื่องจิตวิญญาณ ความเชื่อทางศาสนา กับความเชื่อเร้นลับที่เรียกว่าไสยศาสตร์ เช่นการหาเหล็กไหล ซึ่งนิยมกันในตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์

1) องค์ความรู้จากการล่าสัตว์และเก็บหาของป่า

การล่าสัตว์หาของป่าเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมาก เป็นที่มาของรายได้หลักของการดำรงชีพในประเทศ เช่นหมังสัตว์ ไม้หอม เครื่องเทศ ทั้งนี้เพราะการค้าระหว่างประเทศสมัยโบราณแลกเปลี่ยนสินค้าพุ่มเฟิยเป็นหลัก นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งของอาหาร ยา และวัสดุของใช้ต่าง ๆ สำหรับคนทั้งประเทศ การล่าสัตว์เก็บของป่าก่อให้เกิดองค์ความรู้สำคัญ 2 อย่าง ได้แก่

ก. องค์ความรู้เกี่ยวกับพืชและสัตว์ องค์ความรู้ที่พัฒนาเป็นความรู้เกี่ยวกับอาหารและยา เป็นความรู้ทางด้านสมุนไพร ซึ่งปัจจุบันกำลังได้รับความสนใจและรื้อฟื้นขึ้นมา ทั้งด้านยาแผนไทยและสมุนไพร อนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับยานั้น ดูจะมีอิทธิพลจากอินเดียมาอยู่มาก โดยมองคนประกอบด้วยดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นต้น การยอมรับว่าแพทย์ประจำตัวพระพุทธรเจ้าเป็นผู้ให้กำเนิดแพทย์แผนไทย และให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องลมและเลือดในร่างกาย เห็นว่าโรคจำนวนมากเป็นโรคลม แม้แต่ต้องร่วอย่างแรงก็เรียกว่าลมป่วง หรือหิวาตโรค ก็แปลตามตัวว่า โรคลมที่ร้ายแรงดังงูกัด นอกจากนี้โรคหลายโรคก็ถือว่ามาจากเลือดไม่ดี หรือน้ำเหลืองไม่ดี ต่างกับแพทย์ทางจีนที่ถือเรื่อง หยินกับหยาง อย่างไรก็ตามในระยะหลังแนวคิดการแพทย์แบบรักษาสมดุลระหว่างหยินและหยางได้แพร่เข้ามามาก

ข. องค์ความรู้เกี่ยวกับการหาประโยชน์จากป่า คนไทยแต่เดิมและรวมทั้งคนพื้นเมืองจำนวนมากทั่วโลกรู้จักหาประโยชน์จากการล่าสัตว์หาของป่า เพิ่งมาในระยะหลังที่เปิดสัมปทานป่าไม้ให้แก่บริษัทต่างชาติในรัชกาลที่ 5 นี้เองที่แนวคิดการหาประโยชน์จากป่ากลายเป็นเรื่องการค้าไม้ส่งออก การหาประโยชน์จากป่าแบบนี้กระทำกันทั่วโลก และต่อมาเห็นชัดว่าเป็นการหาประโยชน์แบบสายตาสั้นและไม่ยั่งยืน อย่างไรก็ตามการหาประโยชน์จากป่าโดยการล่าสัตว์และหาของป่านั้นเกิดขึ้นในช่วงที่ยังมีผู้คนน้อย เทคโนโลยีต่ำ และระบบตลาดยังไม่พัฒนา การจะฟื้นฟูวิถีหาประโยชน์จากป่าแบบเดิมในปัจจุบันต้องการความเห็นพ้องในการจัดการป่าอย่างยั่งยืน การบรรเทาแรงกดดันจากความยากจน และความกลัวหาญทางการเมือง

2) องค์ความรู้จากการเกษตรดั้งเดิมแบบใช้แรงงานคนและสัตว์

การทำเกษตรดั้งเดิม ซึ่งมักเป็นแบบพอเพียง ได้แก่ทำมาพอกเลี้ยงชีพ ที่เหลือจึงขาย การปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อขายกันจริงจึงเพิ่งกระทำขึ้นเมื่อลัทธิอาณานิคมแผ่เข้ามา และแบ่งงานให้ประเทศไทยทำหน้าที่ปลูกข้าวเพื่อส่งออก ถึงกระนั้น การเปลี่ยนไปปลูกพืชเศรษฐกิจก็มีไม่มาก การหันไปปลูกพืชเศรษฐกิจอย่างจริงจังนั้นเริ่มขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่สองนี้เอง

การทำเกษตรแบบพอเพียงนั้นเป็นเกษตรกรรมแบบธรรมชาติ ไม่ใช่ปุ๋ยเคมีและสารฆ่าแมลง ปลูกพืชหลายชนิดปนกันเพื่อกินและใช้ เช่นมีทั้งธัญพืช ถั่ว งา พืชผักสวนครัว ไม้ยืนต้น ไม้ผล และพืชให้เส้นใย ความรู้แบบนี้เริ่มมีผู้เห็นว่าเป็นการเกษตรที่ยั่งยืนกว่าการเกษตรแบบใหม่ที่ปลูกพืชชนิดเดียว ในระยะหลังยังเป็นพืชติดต่ออีก ใช้สารเคมีมาก ซึ่งปนเปื้อนในอาหารและตกค้างในสิ่งแวดล้อมเป็นมลพิษสำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรพอเพียงยังเป็นรูปแบบทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างมั่นคง นั่นคือไม่ประสบภาวะผันผวนตามการผันผวนทางเศรษฐกิจซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้งและยาวนานในโลกทุนนิยมปัจจุบัน ขณะนี้มีการตั้งชุมชนทั่วโลกรวมทั้งในประเทศพัฒนาแล้วเป็นชุมชนเกษตรพอเพียง นี่เป็นองค์ความรู้สำคัญอย่างหนึ่ง

การทำเกษตรดั้งเดิมยังให้ความรู้สำคัญอีกอย่างหนึ่งได้แก่การพัฒนาสายพันธุ์พืชและสัตว์ ทั้งที่เป็นพืชพื้นเมืองและที่ได้มาจากต่างประเทศ เช่นการพัฒนาสายพันธุ์ข้าวซึ่งกล่าวกันว่าเดิมมีนับพันสายพันธุ์ แต่เมื่อเปลี่ยนเป็นแบบปลูกพืชเศรษฐกิจแข่งขันกันในตลาดโลก สายพันธุ์ก็เหลือไม่กี่ชนิด นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาสายพันธุ์สัตว์จากป่า เช่นวัวควายหมูไก่ เป็นต้น มาเป็นสัตว์เลี้ยงในบ้าน สายพันธุ์เหล่านี้ในระยะหลังถูกปล่อยปลดละเลย มีแต่ไก่บ้านไทยที่ดูจะรื้อฟื้นกันขึ้นมาใหม่ การพัฒนาสายพันธุ์จากต่างประเทศก็มีหลายชนิด ตั้งแต่มะเขือเทศจนถึงองุ่น ที่เห็นในปัจจุบัน สำหรับการพัฒนาสายพันธุ์ในสมัยก่อน เช่นข้าวโพด ซึ่งชาวโปรตุเกสนำเข้ามาเมื่อราว 500 ปีมาแล้ว

สายพันธุ์พืชและสัตว์ที่หายสูญนั้น ดูจะสูญไปพร้อมกับความรู้และทักษะในการพัฒนาสายพันธุ์พืชและสัตว์ของเกษตรกรไทยด้วย ซึ่งเป็นการทำลายองค์ความรู้ที่มีค่าอย่างน่าเสียดาย ในขณะนี้เกษตรกรชาวบ้านจำนวนมากขาดความรู้ใน

การพัฒนาสายพันธุ์พืชและสัตว์ หากได้รับพันธุ์พืชและสัตว์จากทางการบ้าง จากบริษัททางเกษตรบ้าง และยังเป็นพืชและสัตว์ที่มีการตัดต่อยีนหรือบำรุงพันธุ์เป็นพิเศษสถานการณ์ก็ดูจะเลวร้ายไปอีก

อีกหนึ่งความรู้เกี่ยวกับการบำรุงสายพันธุ์นี้ยังนำมาใช้เพื่อการพักผ่อนบันเทิงด้วย เช่น การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การทำไม้ตัด การกักปลา ตีไก่

ท้ายสุดอาจนับเทคโนโลยีทางการชลประทานเข้ากับการทำเกษตรดั้งเดิมของไทย ได้แก่การทำเหมืองฝาย การขุดคลอง เป็นต้น ซึ่งยังใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับการบริโภค การขนส่งสื่อสาร และแหล่งสัตว์น้ำด้วย มีบางท่านเห็นว่าเทคโนโลยีการจัดการน้ำนี้มีความสำคัญต่อความมั่นคงและความยิ่งใหญ่ของราชอาณาจักรไทย และอาณาจักรอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการทำเหมืองฝายและขุดคลองอย่างสม่ำเสมอ

3) องค์ความรู้ด้านการหัตถกรรมและการช่างของไทย

การหัตถกรรมและการช่างของไทยโดยมากมีลักษณะเรียบง่ายเข้ากับลักษณะสังคมเกษตรดั้งเดิม และมีลักษณะศิลปะเฉพาะของไทย เช่นละเอียด ช่างน้อย และดูน่ารักสวยงาม ไม่นิยมของที่ดูน่าเกลียดน่ากลัว

หัตถกรรมและการช่างของไทยที่สำคัญได้แก่ 1) การก่อสร้างบ้านเรือน ทั้งที่ใช้ไม้ไผ่และไม้จริง 2) การผลิตของใช้ในบ้าน เช่นเครื่องจักสานและการประดิษฐ์ของใช้จากวัสดุพื้นบ้าน เช่นกระจ่า การปั่นด้ายทอผ้าและตัดเย็บ การทำแห อวน เครื่องปั้นดินเผา 3) ยานพาหนะ ได้แก่เกวียนและเรือ 4) ของใช้อื่นในการผลิต เช่นคันไถ มีด หัวตาล

อันเป็นที่สังเกตว่าการผลิตของบางอย่างถ้าทำเป็นหัตถกรรมขนาดเล็กย่อม ไม่ใช่ในครัวเรือนจะเป็นการประหยัดกว่า เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผา การผลิตเกลือ การทำน้ำตาล น้ำมันมะพร้าว การทำของใช้ที่เป็นโลหะเช่นมีด หัวตาล หัวกระต่ายขูดมะพร้าว การต่อเรือ เหล่านี้เป็นพื้นฐานสำหรับหัตถกรรมขนาดเล็กในเมืองไทย ซึ่งต่อมาหลายชนิดถูกทำลายไป เช่น การผลิตน้ำมันมะพร้าว ลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อมีการนำน้ำมันก๊าดเข้ามา

ในราชสำนักนั้นปรากฏว่ามีช่าง 10 หมู่ ซึ่งสามารถสร้างสิ่งที่ใหญ่และประณีตกว่าของชาวบ้าน เช่น ที่อยู่อาศัยหรือวัง รถ เรือ และตู้ อย่างไรก็ตามสิ่งก่อสร้างของไทยโดยทั่วไปไม่มีขนาดใหญ่โตมโหฬารเหมือนกับราชอาณาจักรอื่น เช่นอาณาจักรขอมที่สร้างนครธมและนครวัด เป็นต้น

ความรู้ทางหัตถกรรมและช่างพื้นบ้านนี้ในระยะหลังนำมาใช้ประโยชน์มากในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รอการพัฒนาเพื่อนำไปใช้ในทางอื่นหรือประสานเข้ากับการช่างในปัจจุบัน

4) องค์ความรู้ในด้านการค้า

การค้าน่าจะเป็นกิจกรรมที่สำคัญไม่น้อยในราชอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา มีบทบาทให้กรุงศรีอยุธยาเกิดความมั่งคั่งและทรงอิทธิพลเหนืออาณาจักรอื่นที่อยู่ใกล้เคียง และก่อสังคมที่มีลักษณะเปิดต่อการรับวัฒนธรรมภายนอก การค้าก่อให้เกิดองค์ความรู้สำคัญ 2 อย่างได้แก่

ก. ความรู้ทางคณิตศาสตร์ เพื่อใช้ในการทำบัญชีและต้นทุนกำไรเป็นต้น ความรู้ทางเลขคณิตนี้จะได้รับอิทธิพลจากทางอินเดียซึ่งเป็นดินแดนที่คิดเลขศูนย์ขึ้นมา อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่าในสังคมไทยไม่ได้ให้ค่านิยมสูงต่อการค้าเสรี ดังที่กล่าวไว้ว่า "สิบพ่อค้าไม่เท่าพระยาเลี้ยง" ไปเน้นความสำคัญด้านความสัมพันธ์ทางสังคม-การเมืองอันดีระหว่างนายกับไพร่ หรือระหว่างเพื่อนฝูงมากกว่า จึงให้ความสำคัญต่อเลขคณิตน้อย ดังคำกลอนว่า "ปากเป็นเอกเลขเป็นโทโบราณว่า" ทุกวันนี้เด็กไทยทั่วไปยังอ่อนเลขคณิตอยู่

เลขคณิตและคณิตศาสตร์ไม่ได้ใช้ในการค้าเท่านั้น ยังใช้ในกิจการอื่น เช่นการก่อสร้าง การก่อสร้างขนาดใหญ่จำเป็นต้องความรู้ทางเลขคณิตและคณิตศาสตร์สูง เช่นพระมิตินิธิยปต์ คณิตศาสตร์ยังใช้เพื่อคำนวณการโคจรของดวงดาวได้ ดังนั้นวิชาดาราศาสตร์ของเราจึงยังต้องพึ่งปมโหรของพวกพราหมณ์ การทำบัญชีโพรพยากรณ์และการตั้งกองทหารประจำการก็ต้องใช้ความรู้ทางเลขคณิตด้วยเช่นกัน กล่าวโดยรวมก็คือเมื่ออ่อนความรู้ทางคณิตศาสตร์ พื้นฐานในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ก็พลอยอ่อนตามไปด้วย

ข. องค์ความรู้ในการต่อเรือและเดินเรือเดินสมุทร องค์ความรู้นี้จะได้รับการถ่ายทอดจากประเทศจีนเป็นสำคัญ จนเมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 3 จึงได้หันไปสนใจต่อเรือตามแบบฝรั่ง เมื่อเรือกลไฟมาถึง ความรู้ในการต่อเรือแบบเดิมก็ดูเหมือนจะสูญหายไปด้วย

5) องค์ความรู้จากการทำสงคราม

มีรายงานว่าใน พ.ศ.2041 สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 (ครองราชย์ พ.ศ. 2034-2072) ไอร์สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ โปรดให้ทำตำราพิชัยสงครามขึ้นเป็นครั้งแรก มีการเกณฑ์ไพร่พลมาฝึกซ้อมการยุทธ และในรัชสมัยนี้เองตะวันตกซึ่งก็คือโปรตุเกส ได้เริ่มเข้ามาในภูมิภาคนี้แล้ว โดยใน พ.ศ. 2041 วาสโกดากามา นักเดินเรือชาวโปรตุเกสเดินเรืออ้อมแหลมกู๊ดโฮปข้ามมหาสมุทรอินเดียมาขึ้นที่เมืองกาลิกัตตาฝ่ายฝั่งอินเดีย และได้ขยายตัวมาทางตะวันออกเรื่อย ๆ เพื่อซื้อหาเครื่องเทศ ผ้าไหม และเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น ใน พ.ศ.2054 โปรตุเกสได้เริ่มสัมพันธ์กับไทย โดยเข้ายึดมะละกาและแต่งทูตมาแจ้งเรื่อง ใน พ.ศ.2059 ได้มีการทำสัญญาการค้าระหว่างไทย-โปรตุเกส โดยโปรตุเกสรับจัดส่งอาวุธปืนไฟให้แก่กรุงศรีอยุธยา และชาวโปรตุเกสได้รับสิทธิในการค้าในกรุงศรีอยุธยา สามารถถือและปฏิบัติศาสนาของตนได้ นับเป็นสัญญาฉบับแรกที่ไทยทำกับชาติตะวันตก

ความรู้ทางการทำสงครามมีที่ควรกล่าวถึงได้แก่ ก. การคล้องและฝึกช้าง ซึ่งเป็นความชำนาญที่ตกทอดจนทุกวันนี้ ข. การใช้ปืนไฟและโดยเฉพาะการหล่อปืนใหญ่ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากตะวันตกในราชรัชสมัยพระไชยราชาธิราช (ครองราชย์ พ.ศ.2077-2090) การใช้ปืนไฟและปืนใหญ่นี้เป็นการเปลี่ยนแปลงการรบในภูมิภาคนี้ถึงพื้นฐาน มีการทำกำแพงพระนครใหม่แบบกออิฐถือปูน การหล่อปืนใหญ่ช่วยเสริมหรือขยายความรู้ทางการหล่อโลหะให้ขยายตัวต่อไป เช่นการหล่อพระพุทธรูป และการหล่อโลหะอื่น ค. การฝึกทหารใหม่ หรือการใช้ทหารต่างชาติ เช่นชาวโปรตุเกส และญี่ปุ่นในการสู้รบและรักษาความสงบ

เนื่องจากความรู้ทางการสงครามพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ความรู้ทางการสงครามเดิมจึงถูกแทนที่ด้วยความรู้ใหม่เกือบทั้งหมด ที่ยังคงเหลืออยู่ได้แก่พิธีกรรมบางอย่างซึ่งปรับจากที่กล่าวไว้ในตำราพิชัยสงครามเพื่อช่วยกำลังใจในการสู้รบ เช่น การมอบพระ

3.2 องค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทย

องค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญนี้ได้รับการถ่ายทอดจากประเทศตะวันตก โดยมีการปรับเปลี่ยนไปบ้างเพื่อให้เข้ากับลักษณะของสังคมหรือองค์ความรู้เดิม อนึ่งนับตั้งแต่ราว พ.ศ.2499 ได้ปรากฏความพยายามที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วยตนเองขึ้นมา แต่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศอุตสาหกรรมได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งประเทศเขตแคว้นอุตสาหกรรมใหม่ มีเกาหลีใต้ ไต้หวัน ดังนั้นจึงปรากฏว่าแม้จนปัจจุบันประเทศไทยก็ต้องพึ่งพาวิทยาศาสตร์ของประเทศที่พัฒนาแล้วค่อนข้างสูงเหมือนเดิม การกำหนดนโยบายและเป้าประสงค์ที่ชัดเจน ปฏิบัติได้และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปจึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ

องค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเป็นแบบตะวันตกนี้ กำหนดให้เริ่มจาก พ.ศ.2398 ซึ่งเป็นปีที่ไทยจำเป็นต้องทำสัญญาเสียเปรียบกับอังกฤษเป็นชาติแรก และกับประเทศตะวันตกอื่นในเวลาต่อมา ตามสัญญาไทยต้องเปิดให้ประเทศตะวันตกมาทำการค้าอย่างเสรี จำกัดอัตราภาษีอยู่ในระดับหนึ่ง และให้คนในบังคับชาติตะวันตกได้รับการพิจารณาคดีตามแบบตะวันตก กล่าวก็คืออำนาจอธิปไตยทางศาลและทางเศรษฐกิจของไทยต้องสูญเสียไป และไม่มีอำนาจใดที่จะยับยั้งการแผ่อำณานิคมของตะวันตกในภูมิภาคนี้ได้ เว้นแต่การปรับตัวตามอย่างรวดเร็ว

องค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยอาจแบ่งได้เป็น 4 ช่วงได้แก่ 1) การปรับเป็นแบบตะวันตกครั้งที่ 1 ในสมัยอยุธยา 2) การปรับเป็นแบบตะวันตกครั้งที่ 2 นับแต่สนธิสัญญาบาวริง พ.ศ.2398 จนถึงสงครามโลกครั้งที่สอง 3) การปรับให้เป็นแบบอเมริกัน ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงปัจจุบัน และ 4) ความพยายามในการสร้างองค์ความรู้ของตนเอง ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน

1) การปรับเปลี่ยนแบบตะวันตกครั้งที่ 1 ในสมัยอยุธยา

โดยทั่วไปจำกัดวงในหมู่นักชั้นสูง มีลักษณะลุ่ม ๆ ดอน ๆ เพราะตะวันตกในขณะนั้นยังไม่เข้มแข็งพอที่จะบังคับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้อยู่ในอำนาจตนได้ อาจถือได้ว่าเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นการไหมโรงก่อนที่ตะวันตกจะแผ่อานานิคมเข้ามาอย่างจริงจัง และมีรูปแบบบางอย่างที่ซ้ำกัน

ประเทศไทยได้สัมผัสกับชาติตะวันตกที่สำคัญผ่านโปรตุเกสเป็นประเทศแรกในสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 (พ.ศ.2054) ต่อมาเป็นชาติออลันดาในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พ.ศ.2144) และอังกฤษในสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ (พ.ศ.2155) ท้ายสุดได้แก่ฝรั่งเศสในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.2205) และในช่วงท้ายนี้เองที่อาจถือได้ว่ามีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนประเทศไทยให้เป็นแบบตะวันตกเป็นครั้งแรก

รูปแบบการปรับตัวมีที่เด่นในระยะเริ่มแรกอยู่ 3 เรื่อง ได้แก่

ก. ไทยมีแนวโน้มที่จะเปิดรับความรู้หรือวัฒนธรรมใหม่กว้างกว่าประเทศเพื่อนบ้าน เช่นในด้านการถือศาสนา

ข. การรับเทคโนโลยีใหม่ที่สำคัญได้แก่เทคโนโลยีทางทหาร เช่นการรับปืนไฟ การนำทหารตะวันตกมาใช้ในกองทัพ ไปจนถึงการสร้างป้อมปราการหลายแห่งในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ในสมัยรัตนโกสินทร์มีการฝึกทหารแบบตะวันตก และมหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทยเป็นมหาวิทยาลัยทางการทหาร ได้แก่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2430 มหาวิทยาลัยพลเรือนแห่งแรกได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2459

ค. พวกหมอสอนศาสนากลับเป็นบุคคลสำคัญในการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสู่ประเทศไทย และรวมทั้งประเทศค่อยพัฒนาอื่น หมอสอนศาสนาเหล่านี้เมื่อเข้ามาแล้วมักตั้งโรงเรียน โรงพยาบาล ศาลาจำหน่ายยา เรียนรู้ภาษาคนท้องถิ่น แต่งหนังสือขึ้น ซึ่งเป็นมาทั้งในสมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ แต่ในสมัยหลังยังได้ตั้งกิจการการพิมพ์ขึ้นในเมืองไทยด้วย

เมื่อฝรั่งเศสส่งคณะทูตและหมอสอนศาสนาไปยังเมืองไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช(ครองราชย์ พ.ศ.2199-2231) วิทยาการของตะวันตกได้พัฒนาไปพอสมควรแล้ว เช่น วิลเลียม ฮาร์วีย์ ค้นพบการไหลเวียนของเลือด และพบว่าหัวใจทำงานคล้ายปั๊ม น้ำ โรเบิร์ต ฮุกใช้กล้องจุลทรรศน์ส่องดูโครงสร้างของเซลล์พืช โรเบิร์ต บอยล์ ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับธาตุทางเคมีใหม่ ไอแซก นิวตันเสนอกฎแรงโน้มถ่วง กาลิเลโอค้นพบดาวบริวารหรือดวงจันทร์ของดาวพฤหัสบดี ซึ่งยืนยันว่าทฤษฎีของเคเพลอร์ผู้ใช้คณิตศาสตร์คำนวณการโคจรของดาวเคราะห์ว่าถูกต้อง

ในปลาย พ.ศ. 2228 มีการสร้างหอดูดาวขึ้นในกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระนารายณ์ฯได้ชมจันทร์คราสด้วยกล้องโทรทรรศน์ร่วมกับนักบวชชาวฝรั่งเศส ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและดวงดาวแบบใหม่ว่าโลกมีสัณฐานกลม หมุนรอบดวงอาทิตย์ และสามารถใช้คณิตศาสตร์คำนวณทางโคจรได้ จันทรคราสและสุริยคราสเกิดจากอะไร คงจะรู้กันแล้วในหมู่นักชั้นสูง แต่ต้องใช้เวลามากกว่า 150 ปี ความรู้เช่นนี้จึงตกถึงสาธารณชนทั่วไป

พร้อมกับความรู้ทางดาราศาสตร์ก็คือความรู้ทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสามารถนำมาใช้ทางการค้าและการก่อสร้างได้ มีการก่อสร้างที่ค่อนข้างใหญ่และเป็นแบบสมัยใหม่ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ ได้แก่พระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ที่ลพบุรี และป้อมปราการต่าง ๆ ที่บริเวณปากแม่น้ำ อนึ่งในช่วงนี้มีการส่งคนไปศึกษาหาความรู้ที่ประเทศฝรั่งเศสหลายครั้ง แต่ไม่มีหลักฐานที่จะประเมินผลได้

เนื่องจากความรู้ที่นำมาเผยแพร่มีลักษณะกระทบต่อความมั่นคงของแผ่นดิน เมื่อสิ้นสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชทางการไทยได้จำกัดการเคลื่อนไหวของหมอสอนศาสนาเหล่านี้ จนกระทั่งพม่าตีกรุงศรีอยุธยาแตกใน พ.ศ.2310

2) การปรับเปลี่ยนแบบตะวันตกครั้งที่ 2 ในสมัยรัตนโกสินทร์

เมื่อตะวันตกมีความเข้มแข็งทางแสนยานุภาพ การใช้ศาสนานำหน้าก็มีความจำเป็นลดลง และใช้นโยบายเรือปืน แทนการพ่ายแพ้ของจีนในสงครามฝิ่น พ.ศ. 2385 บอกว่ายุคของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สิ้นสุดแล้ว ใน พ.ศ.2398 ไทยทำสัญญาบวรริงที่เสียเปรียบกับอังกฤษ คล้ายกับจีนที่ถูกบังคับให้ทำ จากนั้นทั่วทั้งประเทศถูกปรับให้ทันสมัยหรือศรัทธาตามแบบตะวันตก ทว่าการวิ่งไล่ถูดกว่า 150 ปีก็ยังคงตามไม่ทัน

การปรับองค์ความรู้ใหม่ในสมัยนั้นมีตั้งแต่เรื่อง ก) การแพทย์และสาธารณสุข เช่น การจัดตั้งโรงพยาบาล การปลูกฝี การผ่าตัด การใช้ยาฝรั่ง การตั้งโรงเรียนหมอและพยาบาล การผลิตน้ำประปา ข) การศึกษา การจัดตั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

สำหรับมหาชน ค) การพัฒนาการพิมพ์ การตั้งโรงพิมพ์ โรงหล่อตัวพิมพ์ การนำพิมพ์ติดเข้ามา ง) การส่งคนซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกหลานของชนชั้นสูง และในระบบราชการไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ซึ่งเป็นการรับการถ่ายทอดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สำคัญจากตะวันตก ปัจจุบันก็ยังทำอยู่ จ) การทหาร มีการฝึกทหารและตั้งกองทหารประจำการแบบตะวันตก การส่งบุคคลไปเรียนวิชาทหารในประเทศตะวันตก เช่นเยอรมนี ฝรั่งเศส อังกฤษ การซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ ฉ) การปรับปรุงการขนส่งและโทรคมนาคม มีการสร้างทางรถไฟ ทางหลวง การใช้เครื่องบิน โทรเลข การไปรษณีย์ วิทยุ โทรศัพท์ ข) รูปแบบการบันเทิงใหม่โดยเฉพาะภาพยนตร์และดนตรี ช) การตั้งโรงงานโดยใช้เครื่องจักรกล ที่สำคัญได้แก่โรงสีข้าว โรงเลื่อย และโรงไฟฟ้า ฉ) การปรับวิธีการทำเกษตรจากแบบธรรมชาติพอเพียงมาเป็นแบบปลูกพืชเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนการทำประโยชน์จากป่ามาเป็นการตัดไม้ส่งออก ญ) การนำเข้าของกินของใช้ในชีวิตประจำวัน เช่นน้ำมันก๊าด บุหรี่ ไม้ขีดไฟ สบู่ ฯลฯ จากต่างประเทศ

การปรับดังกล่าวเป็นพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยที่มีเนื้อหาต่างไปบ้าง แต่รูปแบบที่ว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยยังคงต้องพึ่งอาศัยตะวันตกหรือประเทศพัฒนาแล้วยังคงดำรงอยู่

ในตะวันตก บางครั้งถือว่าการพิมพ์หนังสือ "ว่าด้วยการโคจรของวัตถุฟากฟ้า" ของโคเปอร์นิคัสใน พ.ศ. 2086 เป็นจุดเริ่มต้นของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ เป็นการประกาศว่าวิทยาศาสตร์ได้บรรลุนิติภาวะ และออกมาเป็นอย่างอิสระโดยไม่ต้องอาศัยการอธิบายหรือตีความตามวิธีการของศาสนาอีกต่อไป สำหรับในเมืองไทย การตีพิมพ์หนังสือชื่อ "แสดงกิจจานุกิจ" ของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ใน พ.ศ.2408 ก็อาจนับว่าไทยเริ่มเข้าสู่วิทยาศาสตร์ยุคใหม่ ในหนังสือเล่มนั้นได้กล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับโลกและดวงดาว รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ ในแง่นี้ โลกไม่ได้แบน และมีลาอาณนที่หมุนอยู่อย่างที่เคยเชื่อ โลกไม่ได้เป็นศูนย์กลางจักรวาล หากเป็นบริวารของดวงอาทิตย์ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความรู้ทางพุทธศาสนา

3) การปรับองค์ความรู้เป็นแบบอเมริกัน

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ศูนย์กลางโลกย้ายจากกรุงลอนดอนมาอยู่ที่กรุงนิวยอร์ก ยุคของอเมริกันเริ่มต้นแล้ว การปรับองค์ความรู้ให้เป็นแบบอเมริกันที่สำคัญได้แก่ ก) การทหาร มีการส่งนายทหารไปศึกษาต่อที่สหรัฐจำนวนมาก ข) การศึกษามีการปรับการศึกษาจากแนวยุโรปเป็นแนวอเมริกัน เช่นมีข้อสอบแบบปรนัย การส่งคนไปศึกษาต่ออย่างต่างประเทศ นิยมส่งไปที่สหรัฐมากขึ้น จนกระทั่งกลายเป็นหลัก มีการรับนโยบาย การจัดตั้งองค์กรและสถาบัน รูปแบบการวิจัยและประเมินผลแบบสหรัฐมา ในทางสังคมศาสตร์ก็เป็นเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างในวิชาเศรษฐศาสตร์ก็รับแนวคิด "ความสมานฉันท์วอชิงตัน" (Washington Consensus) ซึ่งเน้นเรื่องการเปิดเสรี การแปรรูปให้เป็นแบบเอกชน การแก้กฎระเบียบ การรักษาระดับราคาสินค้าไม่ให้สูง การทำงานประมาณให้ได้ดูล เป็นต้น

การปรับเปลี่ยนแบบนี้กระทำกันโดยทั่วไป รวมทั้งในยุโรป ไม่ใช่แต่เมืองไทย อย่างไรก็ตามสำหรับประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันตกซึ่งมีพื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีค่อนข้างแข็ง เมื่อแก้ไขความหายนะจากสงครามและฟื้นตัวขึ้นแล้วประเทศสำคัญ (เช่นเยอรมนีรวมกันเป็นอันหนึ่งเดียวยีกครั้ง) ได้รวมกันเป็นสหภาพยุโรป และสร้างเป็นศูนย์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของตนใหม่ แข่งกับของสหรัฐฯ นอกจากนี้ญี่ปุ่นก็ได้ฟื้นตัวอย่างรวดเร็วหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากสหรัฐฯ และได้มีบทบาทอย่างมากในภูมิภาคนี้ รวมทั้งในประเทศไทยซึ่งญี่ปุ่นเป็นชาติที่ลงทุนโดยตรงในไทยสูงสุด

การรับถ่ายทอดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากตะวันตก ที่สำคัญจากสหรัฐฯและญี่ปุ่นในเวลาต่อมา ได้ขับเคลื่อนสังคมไทยจากสังคมเกษตรดั้งเดิมแบบพอเพียง ผลิตเพื่อกินเพื่อใช้เป็นสำคัญ กลายเป็นสังคมเศรษฐกิจเงินตรา มีการผลิตเพื่อขาย เพื่อส่งออกต่างประเทศ เกิดพืชเศรษฐกิจใหม่ขึ้น เช่นมันสำปะหลัง การผลิตภาคอุตสาหกรรมก็เพิ่มพูนความสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ จนในปัจจุบันมีสัดส่วนถึงกว่าร้อยละ 30 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ขณะนี้การผลิตภาคเกษตรลดลงเหลือราวร้อยละ 10 การผลิตภาคอุตสาหกรรมเริ่มจากเพื่อทดแทนการนำเข้า ก้าวไปสู่เพื่อการส่งออกเมื่อราว พ.ศ.2524 มีอุตสาหกรรมสำคัญใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ พร้อมกับต้องเผชิญกับการแข่งขันที่เข้มข้นขึ้นทุกที การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของตนเองขึ้น จึงกลายเป็นเรื่องริบด่วนที่มีการพูดกันมากในขณะนี้ เป็นเรื่องที่ยากแต่ก็จำต้องทำให้สำเร็จ

สำหรับข้อที่ 4) ว่าด้วยความพยายามในการสร้างองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของตนเองขึ้นนั้นจะได้กล่าวในข้อต่อไป

4. การพัฒนาระบบวิจัยและพัฒนาในประเทศไทย

หนังสือชื่อ "ระบบการวิจัยและพัฒนาในประเทศไทย" (ตีพิมพ์ พ.ศ. 2537) เรียบเรียงโดย ศ.ดร.มนตรี จุฬาววัฒนกุล แห่งมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ ประเมินจุดอ่อนจุดแข็งของการวิจัยและพัฒนา วิวัฒนาการของนโยบายการวิจัยและพัฒนา และข้อเสนอแนะการปฏิรูปการวิจัยและพัฒนาในประเทศไทย นับเป็นเอกสารสำคัญเล่มหนึ่ง ในหนังสือเล่มนี้เสนอภาพรวมของระบบวิจัยและพัฒนาว่าประกอบด้วย 1) ผู้ต้องการใช้ผลการวิจัยและพัฒนา 2) นักวิจัย 3) สถาบันให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา 4) สิ่งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา มีห้องสมุดเป็นต้น และเสนอว่าวิวัฒนาการของนโยบายการวิจัยและพัฒนาแบ่งออกเป็น 4 ช่วงด้วยกัน ได้แก่ 1) ช่วงแรกตั้งสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2499 2) ช่วงตั้งกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2522 3) ช่วงตั้งศูนย์วิจัย 3 ศูนย์ ศูนย์เทคโนโลยีชีวภาพ ศูนย์เทคโนโลยีวัสดุ และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2526 และ 4) นับตั้งแต่เริ่มแผนพัฒนาฉบับที่ 7 พ.ศ.2535

ในหนังสือชื่อ Science and Technology in Thailand : Lessons from a Developing Economy ตีพิมพ์ พ.ศ.2540 มี ดร. ยงยุทธ ยุทธวงศ์และแอนเจลา เอ็ม. วอจคิก (Angela M. Wojcik นักศึกษาปริญญาเอกชาวสหรัฐอเมริกา) ได้เสนอบทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อเศรษฐกิจไทยโดยเฉพาะใน 3 ด้านได้แก่อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการแพทย์

หนังสือทั้ง 2 เล่มนี้ช่วยวางพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา วิวัฒนาการของนโยบายการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนสิ่งที่ควรทำต่อไปได้อย่างดี อย่างไรก็ตามเนื่องด้วยวิกฤติเศรษฐกิจใหญ่ของเอเชีย รวมกับปัญหาอื่น เช่นเรื่องสิ่งแวดล้อมและช่องว่างทางสังคมที่ยาวตัวขึ้น ทำให้เกิดมุมมองและข้อเรียกร้องใหม่บางอย่างต่อการวิจัยและพัฒนา ดังที่ปรากฏในคำประกาศการประชุมวิทยาศาสตร์โลก เมื่อกลางปี พ.ศ.2542

จากการประมวลเรื่องราวต่าง ๆ อาจกล่าวถึงการพัฒนาระบบวิจัยและพัฒนาในประเทศไทยได้เป็น 4 เรื่องดังนี้ 1) ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโลกในระยะ 50 ปีที่ผ่านมา 2) พัฒนาการของระบบวิจัยและพัฒนา 3) สถานภาพระบบวิจัยและพัฒนาไทยในปัจจุบัน และ 4) ทิศทางระบบวิจัยและพัฒนาของไทยในอนาคต

4.1 ความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโลกในระยะ 50 ปีที่ผ่านมา

ในช่วงนี้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว กล่าวกันว่าในช่วงนี้มีนักวิทยาศาสตร์ในโลกมากกว่านักวิทยาศาสตร์ในยุคอื่นรวมกันทั้งหมด

พอล ฮอยนิงเกน-ฮูเเน (Paul Hoyningen-Huene) นักประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงชาวเยอรมันและคณะในเอกสารชื่อวิทยาศาสตร์สำหรับคริสต์ศตวรรษที่ 21 : พันธกิจใหม่ (Science for the Twenty-First Century : A New Commitment) ได้ชี้ว่างานวิจัยและพัฒนาที่สนับสนุนหรือกระทำโดยรัฐเดียวนั้นไม่น่าจะทันกับยุคโลกาภิวัตน์ การวิจัยและพัฒนาที่สำคัญต่อไปจะต้องทำในระดับระหว่างประเทศ กับได้สรุปความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากมุมมองของคริสต์ศตวรรษใหม่ดังนี้

ในด้านคณิตศาสตร์ มีการใช้สมการทางคณิตศาสตร์ใหม่เพื่อความเข้าใจการก่อรูปแบบของสิ่งมีชีวิต การใช้คณิตศาสตร์ที่ไม่ใช่เชิงเส้นเพื่อเข้าใจความเคลื่อนไหวที่ปั่นป่วนเช่นลมฟ้าอากาศ และในระยะหลังนี้มีการใช้คณิตศาสตร์และการคำนวณในคอมพิวเตอร์ในการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ทุกแขนง ทั้งวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและสังคมศาสตร์

ในทางฟิสิกส์ ความเข้าใจเกี่ยวกับอนุภาคเพิ่มพูนอย่างรวดเร็ว เราได้รู้จักอนุภาคใหม่นับจำนวนร้อย เข้าใจการดำรงอยู่ของปฏิสสาร (Anti-matter) ในคริสต์ศตวรรษใหม่คาดว่าความพยายามในการรวมทฤษฎีสัมพัทธภาพของไอน์สไตน์กับทฤษฎีควอนตัมคงดำเนินต่อไป พลังงานนิวเคลียร์ การสร้างกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนซึ่งต่อมาได้พัฒนาจนกระทั่งสามารถมองเห็นและเคลื่อนย้ายอะตอมได้ การวิจัยเกี่ยวกับสารตัวนำยิ่งยวด แสงเลเซอร์ สารกึ่งตัวนำ คอมพิวเตอร์ และการสร้างเซลล์แสงอาทิตย์แปลงพลังงานแสงเป็นกระแสไฟฟ้า เหล่านี้เป็นการค้นพบที่สำคัญ

ในทางดาราศาสตร์และจักรวาลศาสตร์ มีการค้นพบที่ทำให้เปลี่ยนความคิดจากเดิมว่าจักรวาลคงที่ เป็นจักรวาลที่มีการเคลื่อนไหวสูง พบหลุมดำ กำเนิดจักรวาลจากการระเบิดใหญ่เมื่อ 1.5-2 หมื่นล้านปีมาแล้ว มีการส่งกล้องโทรทรรศน์สู่

อวกาศ การเข้าใจระบบสุริยะอย่างลึกซึ้งที่ไม่เคยมีมาก่อน การสำรวจอวกาศ การปล่อยดาวเทียมสังเกตการณ์ลมฟ้าอากาศและอื่น ๆ เหล่านี้จะทำให้อวกาศกลายเป็นบ้านใหม่ของมนุษย์

ในด้านเคมี มีการสร้างวัสดุใหม่ เครื่องปรุงอาหาร ยา สารฆ่าแมลง วิตามินและอาหารเสริม ความก้าวหน้าของเคมีควอนตัม (Quantum Chemistry) ช่วยให้สามารถเข้าใจความเสถียรและคุณสมบัติของโมเลกุลดีขึ้น ในทางชีวเคมีมีการสังเคราะห์ฮอร์โมนขึ้น เช่นอินซูลิน การผลิตยาใหม่ซึ่งให้ผลเฉพาะยิ่งขึ้น สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตดีขึ้น เช่นค่อนข้างแน่ชัดว่าชีวิตกำเนิดบนโลกนี้ด้วยการกระทำทางฟิสิกส์และเคมีเท่านั้น และอยู่ในรูปของ RNA ก่อน ท้ายสุดยังมีการใช้วิชาเคมีในวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม

ในทางชีวโมเลกุล (Molecular Biology) มีความก้าวหน้าอย่างสูงในการศึกษาเกี่ยวกับยีน การสร้าง DNA เทียม และการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพไปอย่างรวดเร็ว

ในทางการแพทย์ มีการพัฒนาการผ่าตัด เช่นหัวใจ สมอง ไปอย่างมาก รวมทั้งการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะ การคิดวัคซีนที่ป้องกันโรคจากไวรัส การใช้อัลตราซาวด์และอุปกรณ์อื่น เช่นเครื่องกวาดคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า เพื่อให้เห็นการทำงานของอวัยวะภายใน การรักษาโรคมะเร็งได้หลายชนิด

ในทางชีววิวัฒนาการ (Biological Evolution) มีการใช้วิชาชีวโมเลกุลแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เกี่ยวกับทฤษฎีเกมเพื่อเข้าใจวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตได้ดีขึ้น ได้เห็นความลุ่มๆดอนๆของการพัฒนาสิ่งมีชีวิต จนเห็นว่าการอยู่รอดของชีวิตชนิดหนึ่งในระยะยาวขึ้นเป็นเรื่องอุบัติเหตุเสียมากกว่า และที่สำคัญคือทำให้เห็นความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ

ในด้านวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับโลก มีทฤษฎีแผ่นทวีปเคลื่อน ซึ่งให้คำอธิบายเกี่ยวกับแผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด นอกจากนี้ยังรู้ปรากฏการณ์ธรรมชาติอื่น เช่น เฮลิโคโน

ในด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มีการค้นพบที่สำคัญว่ามนุษย์เป็นตัวการสำคัญในการทำลายชีวภาค และสิ่งแวดล้อมโลก เช่นทำให้โลกร้อน ปัญหาสิ่งแวดล้อมนี้กำลังคุกคามการอยู่รอดของมนุษย์

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับโลกดังกล่าวนี เป็นเรื่องค่อนข้างยากที่สังคมไทยจะไล่ทัน และบางอย่างก็อาจไม่จำเป็นมากสมกับค่าใช้จ่าย เช่นการพัฒนาเครื่องมือทางการแพทย์ที่ซับซ้อนราคาสูง ขณะที่เครื่องมือในการรักษาความป่วยไข้ที่ดีที่สุดอยู่ในตัวของเราเอง

4.2 พัฒนาการของการวิจัยและพัฒนาในประเทศไทย

มีวิธีการกำหนดพัฒนาการของการวิจัยและพัฒนาในประเทศไทยได้หลายอย่าง เช่น ดูจากการตั้งหน่วยงานที่ดำเนินการหรือเกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา นโยบายการวิจัยและพัฒนาของรัฐ การศึกษาและประเมินผลงานวิจัยและพัฒนาที่ทำการ และการกำหนดโดยเชื่อมโยงให้เข้ากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น ในที่นี้เลือกใช้แบบหลังเป็นหลักโดยผสมกับแบบอื่น เช่นนโยบายการวิจัยและพัฒนาของรัฐ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมจากช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน พร้อมกับตั้งข้อสังเกตบางประการ หนึ่งช่วงของการพัฒนาและวิจัยที่จะกล่าวต่อไปนี้อาจซ้อนเหลื่อมกัน

สรุปพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพัฒนางานวิจัยของไทยและข้อสังเกตบางประการดังนี้

1) ช่วงของการทำการผลิตทางการเกษตรให้หลากหลาย และการสร้างโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนา

หลังสงครามโลกครั้งที่สองรัฐบาลมีนโยบายที่จะให้การผลิตทางการเกษตรมีความหลากหลายขึ้น แทนที่จะขึ้นกับสินค้าเกษตรเพียง 2 ตัวคือข้าว ยางพารา และไม้สักจากการทำป่าไม้ ได้มีการทดลองปลูกพืชเศรษฐกิจจำนวนมาก ที่สำคัญในปัจจุบัน เช่น อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง พืชเศรษฐกิจอื่นที่เคยส่งเสริม เช่น ปอ เลิกไปเมื่อแข่งขันสู้เส้นใยพลาสติกไม่ได้ มีการตั้งสถานีวิจัยทางการเกษตรหลายแห่งโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับ ข้าวโพด จนกระทั่ง ใน พ.ศ.2516 ได้ออกพันธุ์ข้าวโพด สุวรรณ 1 ขึ้น ในระยะนี้เองได้เกิดการปฏิวัติเขียว การพัฒนาพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูงขึ้น

ในทางเลี้ยงสัตว์มีการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ มีการนำพันธุ์ไก่ต่างประเทศเข้ามาหลายพันธุ์ ทั้งที่เป็นไก่เนื้อและไข่ ซึ่งต่อมาได้มีการนำพันธุ์ไก่ที่โตเร็วจากสหรัฐฯ การเลี้ยงไก่ได้แพร่หลายกลายเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ สามารถส่งออกได้ปีละกว่า 1 หมื่นล้านบาทในปัจจุบัน

การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ที่ควรกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้แก่การส่งเสริมการเลี้ยงสุกร จนกระทั่งมีการแต่งเพลงผู้ใหญ่ลีขึ้น การเลี้ยงสุกรได้แพร่หลายไปมากเช่นกัน สอดคล้องกับการเลี้ยงสัตว์ทั่วโลกที่เลี้ยงไก่และสุกรเพื่อการค้ากันแพร่หลาย เนื่องจากสัตว์เลี้ยงอื่นได้แก่วัว เป็นต้นต้องใช้พื้นที่ในการเลี้ยงมาก และอัตราการแปลงอาหารเป็นเนื้อของวัวก็ต่ำ

การทำเกษตรให้หลากหลายมีผลในด้านที่ทำให้มีอาหารพอเพียง จนเหลือไปขาย และเป็นฐานสำหรับการพัฒนาทางอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามมีส่วนทำให้เกิดการบุกรุกทำลายผืนป่าอย่างรวดเร็ว ผลผลิตทางการเกษตรจนถึง พ.ศ. 2519 ยังสูงถึงราวร้อยละ 30 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และเริ่มลดลงอย่างเห็นได้ชัด จนใน พ.ศ. 2536 มีมูลค่าราวร้อยละ 10

ในช่วงก่อนขึ้นพุทธศตวรรษที่ 2500 เริ่มนโยบายส่งเสริมการลงทุน ซึ่งก็คือการลงทุนทางอุตสาหกรรม เมื่อคณะปฏิวัติเข้ายึดอำนาจใน พ.ศ. 2501 ได้มุ่งหน้าที่จะพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างรวดเร็ว มีการลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมากเพื่อการพัฒนา ตามคำขวัญว่า "น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี มีงานทำ บำรุงความสะอาด" มีโครงการก่อสร้างขึ้น เป็นการพัฒนาเทคโนโลยีในการสร้างสาธารณูปโภคครั้งใหญ่ของประเทศ ได้แก่การขนอนน้ำทั้งเพื่อการบริโภคและการเกษตร อุตสาหกรรม การผลิตไฟฟ้า การก่อสร้างทาง การขยายท่าเรือ การปรับปรุงด้านการสื่อสาร ได้แก่โทรศัพท์และโทรศัพท์ เหล่านี้เป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาในเวลาต่อมา

ในช่วงนี้มีการจัดตั้งสถาบันวิจัยที่สำคัญได้แก่สภากิจแห่งชาติ (พ.ศ.2499) และต่อมาได้ตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (พ.ศ.2502 จากเดิมที่มีสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งตั้งเมื่อพ.ศ. 2493) ซึ่งถือว่าเป็นสภาที่จะดำเนินการควบคุมกันไป บางท่านถือว่าการจัดตั้งสภากิจแห่งชาติ เป็นเส้นแบ่งสำคัญในการเริ่มต้นระบบวิจัยและพัฒนาของเมืองไทย สภากิจชาตินี้กล่าวกันว่าตั้งขึ้นมาคล้ายกับสภากิจแห่งชาติสหรัฐฯที่ตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2470 เพื่อจัดเงินรัฐบาลในการวิจัยและพัฒนา แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายการวิจัยและพัฒนาและการประเมินผลของไทยกล่าวได้ว่ามีอิทธิพลของสหรัฐฯค่อนข้างสูง สถาบันเกี่ยวกับการวิจัยอีกแห่งหนึ่งที่ตั้งขึ้นในครั้งนั้นได้แก่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่งประเทศไทย (พ.ศ.2506) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมาเปลี่ยนชื่อและฐานะเป็นสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (พ.ศ. 2522) มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ดำเนินการวิจัยและให้บริการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแก่หน่วยงานทั้งของรัฐและวิสาหกิจเอกชน ซึ่งจากกิจการที่ดำเนินอยู่มีผู้เสนอให้หน่วยงานนี้มีบทบาทเพื่อผลประโยชน์ของภาคเอกชนขนาดเล็กและขนาดกลาง และดำเนินการบริการการทดสอบและมาตรฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

หนึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวกิจการของภาคเอกชนยังมีขนาดเล็ก ดังนั้นการวิจัยและพัฒนาในช่วงนี้จึงดำเนินการโดยภาครัฐและเพื่อภาครัฐเป็นสำคัญ

2) การสร้างอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า

ได้มีการส่งเสริมการลงทุนอย่างจริงจัง อุตสาหกรรมในระยะเริ่มแรกนั้นเน้นหนักในด้านการทดแทนการนำเข้า เป็นการผลิตของกินของใช้ทั่วไป หรือเรียกว่าอุตสาหกรรมเบา ซึ่งกลับกันกับประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งมีการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก ได้แก่ การถลุงแร่ การสร้างเครื่องจักรกล และต่อมาได้แก่อุตสาหกรรมน้ำมัน การพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศจึงเริ่มต้นด้วยการพึ่งพาเครื่องจักรหรือเทคโนโลยีจากนอกประเทศ ซึ่งทำให้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไม่ได้ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร ทั้งที่มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จำนวนมาก

สถาบันที่ตั้งขึ้นในช่วงนี้ได้แก่กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการพลังงาน ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2522 (ต่อมาเปลี่ยนเป็นกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เมื่อ พ.ศ.2535 เพิ่มหน้าที่เกี่ยวกับด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นมา) แต่ว่าการจัดตั้งกระทรวงได้เตรียมงานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2519 โดยสภากิจชาติได้จัดสัมมนาร่วมกับ สถาบันบัณฑิตวิทยาศาสตร์แห่งชาติของสหรัฐฯ และได้มีการสัมมนาร่วมกันอีกครั้งระหว่างสภากิจแห่งชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล และสำนักงานข่าวสารอเมริกัน จากการสัมมนาทั้ง 2 ครั้ง จึงได้เสนอให้มีการตั้งกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเมินกันว่าการตั้งกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นจุดเริ่มต้นของการมีระบบวางแผนและนโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน

การวิจัยและพัฒนาในช่วงนั้นนอกจากเพื่อสนองภาครัฐยังเริ่มสนองต่อภาควิสาหกิจเอกชนที่เริ่มมีมากขึ้น หนึ่งในช่วงนี้ยังได้เริ่มจัดทำนโยบายและแผนการวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของชาติฉบับ พ.ศ.2520-2524 ขึ้นด้วย

3) การสร้างอุตสาหกรรมส่งออก

การสร้างอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าเมื่อถึงจุดหนึ่งเริ่มอิ่มตัว และเป็นที่เห็นชัดว่าถ้าต้องการให้เศรษฐกิจยังคงเติบโตต่อไป จำต้องเร่งสร้างอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจของสภาพัฒนาฯแผนที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) เริ่มให้ความสำคัญต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างจริงจังขึ้น พยายามกระตุ้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนามากขึ้น เพราะได้เห็นชัดว่าการสั่งซื้อเครื่องจักรกลและอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งเพื่อทดแทนการนำเข้าและการส่งออกในแต่ละปีมีมูลค่ามหาศาล เป็นสินค้าเข้ามูลค่าสูงเป็นอันดับหนึ่งบรรดาเครื่องจักรกลและอุปกรณ์เหล่านี้กล่าวแล้วก็คือความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ถูกแปรให้เป็นวัตถุนั่นเอง

ในช่วงนี้มีการจัดตั้งสถาบันวิจัยที่สำคัญได้แก่ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (พ.ศ.2526) ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ (พ.ศ.2529) และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค พ.ศ.2529) การจัดศูนย์ทั้ง 3 นี้โดยได้รับการแนะนำจากที่ปรึกษาของยูเนส โดยประสงค์ให้ประเทศไทยมุ่งสนใจการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเฉพาะทางมากขึ้น และใช้เงินกู้และเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าจากสหรัฐฯในการจัดตั้งขึ้น ปัจจุบันสังกัดสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช. พ.ศ. 2534) กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ซึ่งปรากฏว่าสวทช.และศูนย์ทั้งสาม โดยเฉพาะศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติได้มีบทบาทที่คึกคักมากในยามที่โลกแห่งอินเทอร์เน็ตเพิ่มความสำคัญขึ้น

ความพยายามสร้างอุตสาหกรรมส่งออกได้เร่งการลงทุนและเปิดอุตสาหกรรมใหม่หลายอย่าง เช่นการขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ การเกษตรแปรรูปเป็นแบบใช้เครื่องจักรกลและสารเคมีมากขึ้น และอุตสาหกรรมอาหาร เป็นต้น เหล่านี้ย่อมแสดงถึงการถ่ายโอนหรือการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเหล่านี้ไม่มากนัก

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็เป็นอีกอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้รับการสนับสนุนอย่างมากในช่วงนี้ และต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

4) การแปรรูปให้เป็นแบบเอกชน (Privatization)

ตั้งแต่ พ.ศ. 2533 เป็นต้นมาความคิดที่จะทำให้ประเทศเป็นประเทศอุตสาหกรรมเกิดใหม่ค่อนข้างโดดเด่น มีการเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น เช่นการเปิดเสรีทางการเงิน รวมทั้งการเปิดเสรีในการผลิตยานยนต์ ต่อมายังมีการพูดถึงหมู่บ้านโลก กระแสโลกาภิวัตน์ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้เป็นของเอกชน ในระยะนี้เองที่เห็นกันชัดว่าองค์กรธุรกิจเอกชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาของชาติ แผนพัฒนาฯฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-39) ได้สนับสนุนให้ภาคเอกชนทำการวิจัยและพัฒนาด้วยตนเอง โดยมีมาตรการกระตุ้น เช่นลดภาษีศุลกากรสำหรับเครื่องมือวิจัยบางอย่าง การยินยอมให้บริษัทเอกชนนำเงินลงทุนในการวิจัยและพัฒนามาหักลดหย่อนภาษีได้ สถาบันเกี่ยวข้องกับการวิจัยที่จัดตั้งขึ้นในสมัยนี้ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว. พ.ศ.2535) และอาจรวมถึง สวทช. ซึ่งตั้งใน พ.ศ.2534 เพื่อดูแลศูนย์วิจัยทั้งสามและอุดหนุนการวิจัยอื่น

ในช่วงนี้เศรษฐกิจได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว จนอยู่ในภาวะฟองสบู่ การก่อสร้าง การผลิตยานยนต์ เป็นต้นได้เพิ่มขึ้นสูงมาก แต่แล้วลงร้ายก็เกิดขึ้นเมื่อการส่งออกได้ชะลอตัวลง ซึ่งหมายถึงความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกลดต่ำลงด้วยเหตุปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งในนั้นมีเหตุปัจจัยของความอ่อนแอทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมอยู่ด้วย

5) สมัยวิกฤติเศรษฐกิจเอเชีย

ความหวังที่จะเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ความเชื่อมั่นว่าโลกาภิวัตน์จะนำความไพบูลย์มาให้ ได้จางหายไปเหมือนน้ำค้างต้องแดด เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจใหญ่ใน พ.ศ.2540 เริ่มต้นที่ประเทศไทย แล้วระบาดไปทั่วภูมิภาค ข้ามไปถึงแถบลาตินอเมริกา ในช่วงนี้ได้เกิดมีการทบทวนนโยบายต่าง ๆ รวมทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่นเกิดกระแสแพทย์ทางเลือก การหันไปหาสมุนไพรและการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม มีการส่งเสริมให้กินข้าวกล้อง สภาวิจัยได้กำหนดกรอบแนวการวิจัยที่จะส่งเสริมให้ใช้ความรู้เหล่านั้นนำพาให้พ้นวิกฤติและไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ใน พ.ศ.2541 ได้จัดให้มีการประเมินผลการวิจัยของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจซึ่งมีจำนวนมากขึ้นทุกที เช่นระหว่าง ปีงบประมาณ 2525-2529 มีจำนวนโครงการวิจัย

7,658 โครงการ ระหว่าง พ.ศ.2530-2534 มี 18,369 โครงการ และระหว่าง พ.ศ.2535-2539 มี 27,925 โครงการ ใช้เงินไปจำนวน ไม่น้อย โดยจะศึกษาให้เห็นภาพรวมผลงานวิจัยของประเทศระหว่างปีงบประมาณ 2535-2539 ซึ่งผลการศึกษายังไม่ออกมา

อย่างไรก็ตาม แม้การมองย้อนหลังเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการก้าวไปข้างหน้า แต่การก้าวไปข้างหน้าเพื่อการสร้างองค์ความรู้สำหรับการอยู่รอดและยั่งยืนของสังคมไทยนั้นยังต้องการวิสัยทัศน์ ความกล้าหาญทางการเมืองและจริยธรรมทางการเมืองค่อนข้างสูง

สถาบันที่เกี่ยวข้องหรือดำเนินการวิจัยและพัฒนาในช่วงนี้ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มได้แก่ ได้แก่ 1) **กลุ่มที่ดำเนินการวิจัยที่สำคัญคือ** ก) สถาบันการศึกษาระดับสูงจำนวน 20 แห่ง ข) ศูนย์วิจัยเฉพาะทาง 3 ศูนย์ และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทั้งหมดสังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ค) หน่วยวิจัยหรือสถาบันวิจัยในกระทรวงต่าง ๆ ที่สำคัญปัจจุบันอยู่ใน 3 กระทรวง คือกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตร และกระทรวงอุตสาหกรรม ง) สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ 2) **กลุ่มที่ทำหน้าที่คล้ายศูนย์ผลิตความคิด (Think Tank)** ได้แก่ ก) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข) มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) 3) **กลุ่มที่อุดหนุนเงินทุนการวิจัยและพัฒนา** ได้แก่ ก) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ(วช.) ข) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ค. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ง. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส. ตั้ง พ.ศ.2535) นอกจากนี้ยังอาจรวมสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ผู้ให้ทุนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และสำนักงานประมาณผู้รับผิดชอบการจัดหาและการดูแลงบประมาณของรัฐ 4) **กลุ่มที่สนับสนุนข้อมูลด้านต่าง ๆ** ได้แก่ ก. ศูนย์สารสนเทศทางเทคโนโลยีและห้องสมุด ข. ส่วนเผยแพร่ผลงาน มีกรมประชาสัมพันธ์ อสมท. และสื่อมวลชนอื่น โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์และนิตยสาร

กลุ่มที่ขาดหายไปหรือควรเสริมบทบาทเดิมให้เข้มแข็งขึ้นได้แก่ 1) หน่วยงานที่ดูแลเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการวิจัยและพัฒนา ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติทำหน้าที่อยู่ แต่ที่ผ่านมาจะได้รับการเสริมแรงจากรัฐบาลค่อนข้างน้อย 2) หน่วยงานที่ติดตามและประเมินผลการวิจัยและพัฒนาต่าง ๆ ในปัจจุบัน 3) หน่วยงานที่ศึกษาประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปรัชญาวิทยาศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีกับสังคมและวัฒนธรรม

อนึ่งการวิจัยและพัฒนาของประเทศที่ผ่านมา ภาครัฐลงทุนเป็นสำคัญ ในช่วงวิกฤติที่รัฐบาลต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมหาศาลเพื่อค้ำจุนค่าเงินบาท สถาบันการเงินและฟื้นฟูเศรษฐกิจ ซึ่งคงกระทบต่อการลงทุนด้านนี้ไม่มากนัก โดยเฉพาะต่อโครงการขนาดใหญ่ เช่นอุทยานวิทยาศาสตร์ ขณะที่ความจำเป็นในการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการแข่งขันในตลาดโลกทวีการบีบคั้นต่อภาคเอกชนให้หันลงทุนในด้านการวิจัยและพัฒนามากขึ้น มีแนวโน้มที่จะเกิดความร่วมมือ 3 ฝ่าย ระหว่างภาครัฐ มหาวิทยาลัยหรือวงวิชาการ กับภาคอุตสาหกรรม ซึ่งได้เกิดขึ้นแล้วในประเทศอุตสาหกรรม ในการประชุมวิทยาศาสตร์โลกก็ได้มีการเสนอในเรื่องนี้เช่นกัน

ข้อสังเกตบางประการ

1) งานวิจัยและพัฒนามักกล่าวโดยทั่วไปอยู่ในลักษณะถูกทิ้ง ๆ ขว้าง ๆ ซึ่งดูได้จากเงินที่ใช้จ่ายในด้านนี้ ว่าต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยของโลกมาก กระทั่งต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยของภูมิภาคนี้ เช่นมาเลเซียเป็นต้น ดังนั้นที่เรียกว่าแผนวิจัยแห่งชาติที่ดี หรือนโยบายการวิจัยและพัฒนามากดี บางครั้งเขียนขึ้นมาพอให้เห็นว่ามี แต่ขาดรูปธรรมในการปฏิบัติ และไม่ได้มีการติดตามประเมินผลกันอย่างจริงจัง

2) การบริหารงานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีค่อนข้างขาดแนวทาง นโยบายถูกชักลากไปตามการเมือง หรือขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของเจ้ากระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ เช่น อาจมีการเสนอโครงการใหญ่ใช้เงินเป็นหมื่นล้านบาท หรือมีชาวการแย่งกันเป็นผู้ดูแลโครงการที่มีเงินงบประมาณจำนวนมาก เช่น การบำบัดน้ำเสียและของเสีย เป็นต้น

3) บริษัทเอกชนของไทยเองก็ดูไม่สนใจการวิจัยและพัฒนา ใช้จ่ายเงินน้อยมาก อาศัยการซื้อเทคโนโลยีจากต่างประเทศเสียมากกว่า และเมื่อเกิดวิกฤติก็คิดแก้ โดยในทางหนึ่ง แสวงหาพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ ซึ่งมักเป็นบริษัทต่างประเทศเพื่อรับทุน เทคโนโลยี การจัดการ และอำนาจทางการตลาดจากบริษัทเหล่านี้ เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาของประเทศเกาหลีได้ราวร้อยละ 80 มาจากภาคธุรกิจเอกชน

4) เนื่องจากการวิจัยและพัฒนาที่มีลักษณะลุ่ม ๆ ดอน ๆ ถูกทิ้ง ๆ ขว้าง ๆ ดังนั้นการสร้างนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรจึงค่อนข้างน้อย เปรียบกับประเทศที่เพิ่งฟื้นตัวใหม่ ๆ เช่นเกาหลีใต้ ก็จะมีพวาท่างกันไกลกว่า 10 เท่า ทั้งยังสูญเสียโดยกลายเป็นักบริหารหรือทำงานด้านอื่นจำนวนไม่น้อย

5) ศูนย์กลางการศึกษาและการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ก็เช่นเดียวกับทางเศรษฐกิจ กระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพฯ นั่นคือสถาบันการศึกษาระดับสูงที่เปิดสอนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในปัจจุบันที่สำคัญมีอยู่ 20 แห่ง อยู่ในกรุงเทพฯ (รวมนครปฐม) ถึง 12 แห่ง อยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้และภาคตะวันออก เพียง 8 แห่ง

4.3 สถานภาพระบบวิจัยและพัฒนาของไทยในปัจจุบัน

นับตั้งแต่เมืองไทยปรับตัวให้เป็นแบบตะวันตกเมื่อเกือบ 200 ปีมาแล้ว การวิจัยและพัฒนาที่สำคัญอยู่ใน 3 กลุ่ม ได้แก่ การแพทย์ วิศวกรรม และการเกษตร ดังจะเห็นการถือเป็ค่านิยมจนถึงปัจจุบันว่าเด็กเรียนเก่งทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ควรไปศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยทางแพทยศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ และเป็นสิ่งที่เสียดว่าบุคคลทั้ง 2 กลุ่มนี้มีบทบาทอย่างสำคัญต่อการก่อตั้งหรือบริหารสถาบันวิจัยของไทย สำหรับทางด้านการเกษตรนั้นคงมีความสำคัญเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่อยู่ภาคเกษตร นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำรายได้สุทธิเข้าสู่ประเทศอย่างสำคัญ ขณะที่การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมนั้นแม้จะมีมูลค่าสูงกว่า แต่บริษัทเหล่านี้มักเป็นบริษัทขนาดใหญ่ของต่างชาติ ซึ่งเข้ามาตั้งโรงงานในไทยโดยหวังจ่ายค่าแรงงานราคาถูก เพื่อให้ได้กำไรมากขึ้น ในการผลิตนั้นต้องสั่งเครื่องจักรราคาแพงและวัตถุดิบปริมาณมากเข้ามา สิ่งที่ประเทศไทยได้จริงจึงก็เป็เพียงค่าแรงงานราคาถูก ต่างกับการเกษตรที่ผลได้นั้นได้มาอย่างค่อนข้างเต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่ก็ต้องแลกด้วยการสูญเสียผืนป่าและความอุดมของพื้นดิน

การวิจัยและพัฒนาทั้งสามด้านในปัจจุบันนี้มีการแตกแขนงแยกย่อยและมีรายงานผลการค้นพบใหม่ ๆ อยู่เสมอ จำต้องมึหน่วยงานเฉพาะซึ่งในปัจจุบันยังไม่มี เพื่อทำหน้าที่ในการติดตามประเมินผลงานวิจัยต่าง ๆ ขึ้นมา แม้จะมีรายละเอียดปลีกย่อยมาก แต่เราอาจวาดภาพกว้าง ๆ ถึงสถานภาพปัจจุบันของระบบวิจัยและพัฒนาของเราว่าเรายืนอยู่ตรงไหนได้ดังนี้

1) มีการเคลื่อนไหวทางด้านความรู้และทางธุรกิจ ที่ทำให้เรื่องอาหารและยามีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น

ความเคลื่อนไหวนี้ดูจะเกิดขึ้นทั่วโลก รวมทั้งในสหรัฐฯ ที่บริษัทผลิตยาและอาหารเริ่มมาคาบเกี่ยวกันมากขึ้น ความจริงเรื่องอาหารที่ใช้เป็นยาได้นี้เป็ความคิดเก่าตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ และในอารยธรรมของจีน เมื่อเกิดแพทย์ทางเลือกที่มีลักษณะมองสิ่งต่าง ๆ เป็องค์รวม เช่นมองคนโดยองค์รวมทั้งหมด ไม่ใช่มองแยกว่าอวัยวะส่วนไหนป่วยใช้ ก็เห็นได้ว่าอาหารการกินและการดำเนินชีวิตมีผลโดยตรงต่อสุขภาพของคน ในด้านยานั้นก็มีความสนใจเกี่ยวกับยาสมุนไพร หรือการแพทย์แผนเดิมที่มองคนเป็องค์รวม ชาวคราวเกี่ยวกับยาสมุนไพรซึ่งมีสรรพคุณไม่แพ้ยาที่เพิ่งค้นพบใหม่ปรากฏขึ้นอยู่เสมอ

การเคลื่อนไหวที่ทำให้อาหารและยามาใกล้กันนี้ มีด้านที่เกิดประโยชน์แก่ไทยที่เป็ผู้ส่งอาหารออก และมีองค์ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรมาช้านาน การวิจัยและพัฒนาในด้านนี้จึงมีประโยชน์มากทั้งในด้านบำรุงสุขภาพของผู้คน และในการหารายได้เนื่องจากเป็กิจกรรมการผลิตและการค้าที่มีมูลค่ามหาศาล ซึ่งในเรื่องนี้มีปัญหาทำให้ต้องตัดสินใจทางนโยบาย เช่นจะทำอย่างไรกับเทคโนโลยีชีวภาพ

2) มีข่าวการเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีการสื่อสารค่อนข้างมาก

เหตุผลที่มีการเสนอข่าวความเคลื่อนไหวด้านนี้มาก ส่วนหนึ่งเกิดจากว่าเป็นธุรกิจใหม่ที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว และผู้ที่ จะเข้ามาประกอบการได้ต้องมีความรู้สูง กล่าวได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ฐานความรู้ (Knowledge-based Industry) ทั้งให้ผลตอบแทนสูง ความแพร่หลายของเทคโนโลยีนี้สูงถึงขั้นที่มีการตั้งความหวังว่าเทคโนโลยีนี้จะมีส่วนที่จะช่วยให้ประเทศพ้นจากวิกฤติได้ อย่างไรก็ตาม เป็ที่สังเกตว่าในเทคโนโลยีกลุ่มนี้ ประเทศอุตสาหกรรมคงความเหนือกว่าค่อนข้างสูง เช่นญี่ปุ่น ปรแกรมคอมพิวเตอร์ และเครือข่าย เหล่านี้อยู่ในการควบคุมของปรเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารคงเป็ความจำเป็น แต่จะทำอย่างไรจึงจะเหมาะสม

3) ภาพรวมด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยียังอยู่ในภาวะสั่งเข้า

แม้จะกล่าวว่าคุณสมบัติของประเทศไทย ก้าวถึงขั้นการส่งออก หรือมีการตั้งความหวังว่าจะอาศัยการส่งออกนำเศรษฐกิจให้เติบโตต่อไป แต่ภาพรวมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแล้วเรายังอยู่ในภาวะสั่งเข้า จากการสำรวจงานวิจัยจำนวนหนึ่ง พบว่าเป็นงานวิจัยเพื่อทดแทนการนำเข้า เช่นการวิจัยทางการแพทย์เพื่อสร้างอุปกรณ์การแพทย์ หรือวัสดุทางการแพทย์ นอกจากนี้ก็มีการวิจัยเพื่อสนับสนุนการผลิตหรือเพื่อใช้เอง เช่น เครื่องทำขนมจีนโฮตเคฯ และมีการทำวิจัยเฉพาะของประเทศ เช่นความหลากหลายทางชีวภาพ อาจจัดอยู่ในกลุ่มทำเพื่อใช้เอง

4.4 ทิศทางระบบวิจัยและพัฒนาของไทยในอนาคต

แนวทางการวิจัยและพัฒนาประเทศควรจะไปทางไหนดี ต่อคำถามนี้มีสิ่งที่เราต้องตอบให้ชัดเจนอยู่ 3 เรื่อง ได้แก่ 1) เราคิดจะไล่ทันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตะวันตกต่อไป หรือว่าเราจะแสวงหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเรา 2) เราสามารถจะกระโดดข้ามจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตะวันตกซึ่งมีการพัฒนามานานไปสู่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่โดยไม่ต้องเดินช้ารอยของตะวันตกได้หรือไม่ 3) เราจะจับคู่ทุนการวิจัยและพัฒนากับตะวันตกต่อไป หรือจะหันมาจับคู่กับประเทศกำลังพัฒนาร่วมกันเป็นสำคัญ คำถามและคำตอบทั้ง 3 นี้ควรจะได้มีการถกแถลงกันอย่างกว้างขวางในชุมชนนักวิชาการ ผู้กำหนดนโยบาย รวมทั้งในหมู่สาธารณชนชาวไทย

เพื่อที่จะได้สามารถกำหนดเป็นนโยบายการวิจัยและพัฒนาที่เป็นรูปธรรมขึ้น ในที่นี้ขอเสนอแนวคิดบางประการดังนี้

1) บทเรียนจากความล้มเหลวของนโยบายไล่ทัน

เริ่มเป็นที่พูดกันมากขึ้นว่าความคิดที่แพร่หลายในประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งในประเทศไทย ที่พยายามจะไล่ทันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตะวันตกอาจจะไม่ถูกต้อง เพราะว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม ปรากฏว่าการส่งคนไปศึกษาในต่างประเทศเพื่อไปรับวิทยาการที่ก้าวหน้ามานั้น ในบางครั้งเมื่อจบแล้วก็พบว่าไม่มีงานที่เหมาะสมในประเทศ และที่สำคัญกว่านั้นก็คือการศึกษาศาสตร์และการฝึกฝนนักวิทยาศาสตร์หรือผู้ปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์โดยยึดเนื้อหาหลักเกณฑ์จากตะวันตกนั้น เมื่อจบแล้วก็พบว่าในดินแดนห่างไกลซึ่งเป็นที่ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ หาได้มีการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับวิทยาศาสตร์นั้นไม่ การศึกษาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น ทางทางการแพทย์เป็นต้นในช่วงระยะหนึ่งเกิดปัญหาที่กลายเป็นการผลิตเพื่อสนองเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพฯ หรือการได้ไปทำงานในสหรัฐและประเทศตะวันตกอื่น

ดังนั้นแนวทางที่เหมาะสมกว่าน่าจะเป็นการคิดสร้างองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีบนพื้นฐานของสังคมตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์และองค์ความรู้ที่สะสมไว้มากมายจากตะวันตก

2) บทเรียนจากความล้มเหลวของเทคโนโลยีตะวันตก

เริ่มเป็นที่พูดกันมากขึ้นว่าวิทยาศาสตร์และโดยเฉพาะเทคโนโลยีของตะวันตกที่พัฒนามานาน เป็นเทคโนโลยีที่ไม่สะอาด ก่อนมลพิษ ทำลายชีวภาค และกำลังทำลายมนุษย์เอง ตะวันตกได้เริ่มมองเห็นสิ่งนี้แล้วและกำลังพัฒนาเทคโนโลยีที่สะอาดหรือเทคโนโลยีสีเขียวขึ้น เป็นไปได้หรือไม่ว่าเราจะสามารถเก็บบทเรียนจากตะวันตก และกระโดดข้ามไปโดยไม่ต้องทำความคิดนั้นซ้ำซากอีก เช่นในด้านพลังงาน เริ่มเห็นกันว่าพลังงานที่ใช้ไม่สิ้นเปลือง เช่น พลังงานจากแสงอาทิตย์น่าที่จะได้มีการศึกษาพัฒนาอย่างจริงจัง พลังงานปรมาณูก็เป็นพลังงานที่ดูเหมือนสะอาด แต่ก็มีพิษมาก หรือเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น ใช้การตัดแต่งยีนโดยนำยีนของแบคทีเรียและไวรัสมาใส่ในพืชผลหรือพืชเส้นใยก็เป็นเทคโนโลยีที่ไม่สะอาดเช่นกัน มีเสียงต่อต้านมากขึ้นทุกที เหล่านี้เป็นสิ่งที่ควรนำมาถกแถลงกันอย่างกว้างขวาง

อีกเรื่องหนึ่ง การวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในตะวันตกนั้นมีแนวโน้มเป็นสิ่งที่เรียกว่าวิทยาศาสตร์ใหญ่ (Big Science) นั่นคือมีการใช้เงินมาก คนมาก อุปกรณ์ละเอียดราคาแพง หรือใช้เวลานาน ในตอนหลังยังมีการวิจัยในเรื่องใหญ่ ๆ เช่น โลกร้อน การศึกษายีนทั้งหมดของมนุษย์ ร่วมกับประเทศพัฒนาแล้วด้วยกันอีก ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาโดยมากไม่มีกำลังเช่นนั้น งานวิจัยและพัฒนาจึงน่าที่จะหันไปหาส่วนที่มีลักษณะเบา ใช้คนน้อย งบประมาณไม่สูงและให้ผลเร็ว ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้จะช่วยสร้างบุคลากรและองค์ความรู้ใหม่ขึ้นได้

3) ผลพวงของลัทธิอาณานิคมและการตกเป็นเบี้ยล่างของประเทศกำลังพัฒนา

เนื่องด้วยลัทธิอาณานิคม ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ที่เพิ่งได้รับเอกราชในระยะเวลาราว 50 ปีมานี้จึงขาดการติดต่อระหว่างกัน โดยประเทศเหล่านี้ต้องติดต่อกับประเทศแม่ หรือติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้ชิดผ่านประเทศแม่ เมื่อได้รับเอกราชแล้วก็ยังเกิดความขัดแย้งกับเพื่อนบ้าน หรือเกิดความขัดแย้งทางเชื้อชาติเป็นต้น ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลพวงของลัทธิอาณานิคม ในระยะหลังแม้ว่าลัทธิอาณานิคมแบบเดิมหมดไปแล้ว แต่ประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นประเทศเจ้าอาณานิคมเดิมยังสามารถควบคุมประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลกได้ด้วยกำลังทางเศรษฐกิจและแสนยานุภาพทางทหาร บังคับให้ประเทศเหล่านี้ต้องพึ่งทุน เทคโนโลยีและตลาดจากประเทศพัฒนาแล้ว การร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาต่างประเทศกำลังพัฒนายังมีน้อย แม้ว่าจะในระยะหลังจะเริ่มมีการเกาะกลุ่มรวมตัวกัน เช่นในทวีปแอฟริกาที่รัฐมนตรีเกี่ยวกับการวิจัย 50 ชาติเตรียมประชุมกันในเดือนมกราคม พ.ศ. 2543 หรือการประชุมเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในหมู่ประเทศโลกที่สาม

อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่าประเทศกำลังพัฒนามีความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันในการวิจัยด้วยเหตุผลหลายข้อด้วยกัน ได้แก่ 1) เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนคนและกำลังเงิน 2) เพื่อช่วยเสริมองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ยังมีอยู่น้อย 3) เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถใช้ได้กว้างและคุ้มค่า หรือทำให้การลงทุนผลิตคุ้มค่าหากมีตลาดกว้างขึ้น เช่นการผลิตรถยนต์ในกลุ่มอาเซียน ถ้าร่วมมือกันแทนที่จะหวังหรือแย่งกันเป็นศูนย์การลงทุนของบรรษัทผลิตรถยนต์ขนาดใหญ่ของสหรัฐหรือญี่ปุ่น ก็น่าจะเกิดประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและทางความรู้ในภูมิภาคมากกว่า

แต่การปฏิบัติตามนี้ไม่ใช่ง่าย จึงควรเริ่มต้นจากสิ่งที่เป็นไปได้ก่อน เช่นการร่วมกันศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งมีกันอุดมสมบูรณ์เกือบทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงเห็นชัดว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่ใช่เป็นสิ่งที่บริสุทธิ์หรือเป็นของสากลสำหรับทุก ๆ คน เหมือนๆกัน แต่เป็นเรื่องของสังคมและอำนาจ การจำต้องปรับให้เข้าลักษณะทางวัฒนธรรม คำประกาศของการประชุมวิทยาศาสตร์ปีนี้นี้จึงมีหัวข้อหนึ่งที่ว่าด้วยวิทยาศาสตร์และสังคมและวิทยาศาสตร์เพื่อสังคม การเข้าใจเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างทั่วด้านจึงหนีไม่พ้นเรื่องการจัดการทางวิทยาศาสตร์ศึกษาซึ่งจะกล่าวต่อไป

5. วิทยาศาสตร์ศึกษา (Science Education) ในประเทศไทย

วิทยาศาสตร์ศึกษามีความมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ 3 ประการด้วยกันได้แก่ 1) ให้เยาวชนและมหาชน "อ่านออกเขียนได้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี" (Science and Technology Literacy) 2) สร้างนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรในอนาคต 3) สร้างความตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้สังคมยอมรับวิทยาศาสตร์ในฐานะเป็นเครื่องมือในการเข้าใจการสร้างองค์ความรู้ใหม่และการดัดแปลงโลกหรือการพัฒนา ในระยะหลังเนื่องจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีปัญหาด้านภาพลักษณ์จึงได้มีการเสนอให้เพิ่มจุดมุ่งหมายของวิทยาศาสตร์ศึกษาขึ้นอีกข้อหนึ่ง ได้แก่การสร้างความรู้รับผิดชอบและจริยธรรมทางวิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์ศึกษาสามารถกระทำได้ทั้งในระบบ นอกกระบบ และอย่างไม่เป็นทางการ เช่นที่ปรากฏทางสื่อมวลชนต่างๆ การเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ตช่วยเสริมวิทยาศาสตร์ศึกษาในทุกกระบวน และคาดหวังว่าการแบ่งปัน การกระจาย และการเข้าถึงความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สามารถกระทำได้อย่างสะดวก มีประสิทธิภาพและราคาถูกลง

ในประเทศไทยมีการบรรจุวิชาวิทยาศาสตร์ในหลักสูตรการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตั้งแต่ พ.ศ. 2438 และให้วิชาวิทยาศาสตร์เบื้องต้นเป็นวิชาบังคับตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของไทยเมื่อ พ.ศ. 2448 หลังจากที่ได้รับพระราชบัญญัติวิทยาศาสตร์ในหลักสูตรระดับประถมและมัธยมเพียงราว 20-30 ปี แต่ผลในปัจจุบันต่างกันมากระหว่างสหรัฐที่เป็นมหาอำนาจทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และไทยซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลกและของภูมิภาค ความแตกต่างกันมากเช่นนั้นจะกล่าวว่าเป็นความล้มเหลวของวิทยาศาสตร์ศึกษาของประเทศไทยก็ได้ แต่ความจริงอาจอยู่ลึกกว่านั้น ในหนังสือชื่อ *วิกฤตการณ์วิทยาศาสตร์ศึกษาของไทย* จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และ สกว. (พิมพ์ พ.ศ.2541) ใช้คำว่า "ความไม่เป็นวิทยาศาสตร์ของชาติ"

5.1 เหตุปัจจัยแห่ง "ความไม่เป็นวิทยาศาสตร์ของชาติ"

1) เหตุปัจจัยอันเกิดจากลักษณะประจำชาติที่ตกทอดมา

ความไม่เป็นวิทยาศาสตร์ของชาติหรือของสังคม ไม่ได้เกิดขึ้นในห้องเรียน หากเกิดภายนอกแล้วส่งอิทธิพลสู่การเรียนการสอนในห้องเรียน มีเหตุปัจจัยอยู่ 3 ประการที่มีผลต่อความไม่เป็นวิทยาศาสตร์ของชาติ อย่างแรกได้แก่การไม่เป็นประชาธิปไตยหรือการเพิกพัฒนาประชาธิปไตยขึ้นภายหลัง นักวิชาการหลายท่านตั้งข้อสังเกตว่าความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาของประชาธิปไตยอันได้แก่เสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชน ทั้งนี้เพราะว่าวิทยาศาสตร์มีลักษณะค้นหาความเป็นจริงที่ทดสอบและทำซ้ำได้ ต้องการเสรีภาพทางวิชาการ ชุมชนนักวิชาการ และการถกอภิปรายในเรื่องต่าง ๆ แต่ในสังคมที่ไม่เป็นประชาธิปไตยนั้นมักปิดกั้นเสรีภาพในการวิจารณ์ การแสดงความคิดเห็น มีจุดที่ห้ามพูดถึงและวิจารณ์ ซึ่งเป็นจุดที่มีขนาดใหญ่และสำคัญ การคิดค้น การเฝื่อนหาความรู้จึงยากที่จะเกิด เพราะในสังคมที่ไม่เป็นประชาธิปไตยนั้นผลได้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงิน อำนาจ และฐานะทางสังคมมักจะตกอยู่ในมือของชนชั้นนำจำนวนน้อย

อย่างที่สองเกิดจากความเชื่อในโชคลางสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งด้านหนึ่งก็คือขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ในอำนาจทางความคิดและการให้เหตุผลของตนเองว่าจะสามารถเข้าถึงความจริงหรือกฎของการเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ ได้ อีกด้านหนึ่งเป็นการไม่เชื่อในหลักเหตุและผล คิดว่ามีอำนาจอื่นสามารถดลบันดาลให้เกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ และสามารถบันดาลให้เป็นอย่างอื่นได้ หากอ้อนวอนหรือบนบานได้เหมาะสม ความเชื่อเหล่านี้มีส่วนที่สะท้อนความไม่เป็นประชาธิปไตยในสังคมที่มักเน้นศักดิ์ศรีของผู้นำ ไม่ใช่ของพลเมือง จะเห็นว่าหากยังมีความเชื่อมงายว่าสุริยคราสเกิดจากราหูมาอมดวงอาทิตย์ เป็นลางร้าย ต้องบนบานด้วยของดำ 7 อย่าง ก็ยากที่จะศึกษาปรากฏการณ์ธรรมชาตินี้ด้วยจิตใจที่ผ่องใส

อย่างที่สามได้แก่วัฒนธรรมทางความรู้ เห็นว่าความรู้เป็นคัมภีร์ที่ถูกต้องแล้ว มีแต่จะต้องท่องบ่นจดจำให้แม่นยำ และป้อนกลับคืนมาให้เหมือนเดิม ศิษย์จึงจำต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามครูเสมอ เพราะครูเป็นผู้มีความรู้ที่ถูกต้อง ใครไม่ปฏิบัติเช่นนั้นอาจถูกกล่าวหาว่าเป็น "ลูกศิษย์คิดล้างครู" ได้ ซึ่งสิ่งนี้เป็นจริงสำหรับสังคมประเภทที่เปลี่ยนแปลงช้า มีการคิดองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาน้อย ส่วนสำคัญใช้องค์ความรู้เดิมที่ตกทอดกันมาจึงจำต้องท่องบ่นจดจำให้แม่นยำ แต่วิทยาศาสตร์เป็นกระบวนการสร้างความรู้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการสังเกต การทดลอง การทดสอบ จึงสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่ได้มากกว่ามหาศาล ประณานิธิบดีคลินตันของสหรัฐฯกล่าวว่าในปัจจุบันคนเราสามารถเพิ่มพูนความรู้ได้เท่าตัวภายในเวลาเพียง 5 ปี ความรู้ทางวิทยาศาสตร์จึงไม่ใช่สิ่งที่จะต้องท่องบ่นจดจำ หากเป็นสิ่งที่จะต้องหักล้าง หาทางพิสูจน์ว่าไม่เป็นจริงอย่างไร การปรับกระบวนการทัศน์จากที่ว่าความรู้ต้องจดจำเป็นความรู้ต้องหักล้าง จะต้องอาศัยการมีความรู้มาก มีศรัทธาในความจริงและหลักของเหตุผล อย่างไรก็ตามมีความรู้บางอย่าง โดยเฉพาะทางจริยธรรม ซึ่งอาจจะสามารถอภิปรายถกเถียงถึงความควรไม่ควรในเงื่อนไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เพื่อให้เกิดความสำนึกทางจริยธรรม ไม่ใช่เพื่อการหักล้าง เช่นการโกหก หรือการเอาผู้อื่นเป็นทาส เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม

2) เหตุปัจจัยที่เป็นลักษณะร่วมของชาติกำลังพัฒนา

ความไม่เป็นวิทยาศาสตร์ของชาติอีกอย่างหนึ่งเป็นลักษณะร่วมของประเทศกำลังพัฒนาซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศอาณานิคมหรือกึ่งอาณานิคมในการสัมพันธ์กับประเทศเมืองแม่ วิทยาศาสตร์ที่สอนในประเทศกำลังพัฒนาเป็นวิทยาศาสตร์สั่งเข้าจากตะวันตก มีรากฐานทางสังคมและการศึกษาค้นคว้าในประเทศเหล่านั้น จึงไม่ใช่วิทยาศาสตร์ของชาติ เพราะขาดรากฐานทางสังคม-วัฒนธรรม รวมทั้งด้านเศรษฐกิจซึ่งมีรูปแบบการผลิตที่ต่างกัน กล่าวอย่างสั้นก็คือวิชาวิทยาศาสตร์ที่สอนกันตามโรงเรียนไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม การเรียนการสอนจึงเบี่ยงเบนไป เช่นเพื่อการสอบ ตัวอย่างเนื้อหาที่ไม่สอดคล้อง เช่นการศึกษาเรื่องพืชและสัตว์ เป็นของพืชเขตอบอุ่น ส่วนพืชเมืองร้อน โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจ เช่นข้าว ไม่ได้มีการศึกษาอย่างละเอียด การเรียนคณิตศาสตร์ก็เรียนไปโดยไม่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับกิจกรรมในชีวิตจริง หรือองค์ความรู้พื้นฐานถูกปฏิเสธว่าไม่เป็นวิทยาศาสตร์และทอดทิ้งไป ทั้งที่ความรู้เหล่านี้ได้ผ่านการทดสอบทำซ้ำมาในคนหลายรุ่นแล้ว หรือในทางประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ก็รู้ว่าวิทยาศาสตร์สมัยใหม่เกิดขึ้นเมื่อใด แต่หนังสือที่อาจถือได้ว่าเป็นหนังสือวิทยาศาสตร์เล่มแรก

ของไทยไม่ได้รับการกล่าวถึงในชั้นเรียน ปรากฏการณ์เช่นนี้บางคนเรียกว่าการเป็นอาณานิคมทางวิชาการ ปัญหาสำคัญของวิทยาศาสตร์ศึกษาจึงอยู่ที่การสร้างวิทยาศาสตร์ของชาติขึ้นมา

เหตุปัจจัยดังกล่าวข้างต้นนี้เมื่อรวมกันขึ้นมาแล้วก็ก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนในการเรียนการสอนในชั้นเรียน หลายอย่างเป็นต้นว่า กลายเป็นการเรียนแบบท่องจำ ไม่คิดหาเหตุผล การทดลองและการทดสอบทำอย่างจำกัด ศิษย์นั่งฟังการถ่ายทอด ไม่ได้แย้ง หรือการขาดประชาธิปไตยในชั้นเรียน หรือบางทีกลายเป็นการสอนเน้นแต่เด็กเก่งเพื่อให้เป็นนักวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีในอนาคตไม่ใช่เพื่อปูความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์

5.2 ปัญหาสำคัญและแนวทางการจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์ศึกษาในประเทศไทย

ปัญหาสำคัญของวิทยาศาสตร์ศึกษาในประเทศไทยได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทั้งทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ต่ำ ซึ่งเป็นมาหลายสิบปีแล้ว เช่น มีรายงานการทดสอบการสัมฤทธิ์ผลทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนม.6 ยังไม่น่าพอใจ อัตราการผลิตนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรต่ำ นี่ยังไม่กล่าวถึงปัญหาด้านคุณภาพ แนวทางแก้ไขก็จะอยู่ใน 4 เรื่องสำคัญได้แก่ หลักสูตรและการเรียนการสอน ครูผู้สอน นักเรียน และสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน เช่น อุปกรณ์หรือห้องทดลอง ปมเงื่อนสำคัญได้แก่หลักสูตรการเรียนการสอนและครูผู้สอน ซึ่งจำต้องมีการ "ยกเครื่องใหม่" เหล่านี้ได้มีข้อเสนอแนะไว้พอสมควรในหนังสือวิกฤตการณ์วิทยาศาสตร์ศึกษาของไทย

แต่วิทยาศาสตร์ศึกษายังขึ้นกับนโยบายทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีของชาติด้วย ก่อนอื่นต้องรู้ว่าคุณภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศเป็นอย่างไร มีความเป็นมาอย่างไร มีโครงสร้างและเนื้อหาอย่างไร สังคมปัจจุบันถูกขับเคลื่อนด้วยอำนาจทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างไร และจะก้าวต่อไปในทิศทางใด ถ้าหากในส่วนนี้ไม่ชัดเจนแล้วก็ยากที่จะกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสมได้ และยากที่จะฝึกอบรมครูอาจารย์วิทยาศาสตร์ขึ้นมาใหม่ เช่นถ้าหากคิดว่าประเทศไทยยังคงหรือควรเป็นประเทศเกษตรกรรมต่อไป การสอนก็ควรเน้นในด้านชีววิทยา หรือเคมีชีววิทยา เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีอาหาร มีการศึกษาค้นคว้าทดลองกันอย่างจริงจัง ถ้าหากคิดว่าจำต้องอยู่ในโลกไซเบอร์สเปซ ก็ต้องเพิ่มเติมในด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร เช่นในมาเลเซียและโดยเฉพาะในสิงคโปร์มีแผนที่จะสร้างประเทศให้เป็นสังคมข่าวสาร มีระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เชื่อมต่อบ้านและโรงเรียนทั่วประเทศ หรือการคาดว่าในอนาคตอันใกล้ประชากรส่วนใหญ่จะเข้ามาอยู่ในเมือง ก็ต้องเริ่มการสอนเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์หรือนิเวศวิทยาเมือง การทำผังเมือง เป็นต้น

ภาระข้างต้นก็มากพอแล้ว แต่วิทยาศาสตร์ศึกษาปัจจุบันยังต้องมีจุดมุ่งหมายทางจริยธรรมด้วย ปัญหาจริยธรรมทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญมีอยู่ 3 เรื่อง ว่าเป็นไปเพื่อสิ่งเหล่านี้หรือไม่ ได้แก่ 1) การพัฒนาที่ยั่งยืนหรือไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งบางทีกล่าวว่า เป็นจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อม 2) การแก้ปัญหาความยากจนหรือช่วยลดช่องว่างในสังคม และ 3) สันติภาพ ดังนั้นจริยธรรมจึงเป็นเสมือนกรอบอ้างอิงในการประเมินค่าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เมื่อมองจากจุดของสังคม การยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่มองจากจุดของอำนาจหรือความยิ่งใหญ่ของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแต่ด้านเดียว เนื่องจากอำนาจหรือความยิ่งใหญ่เหล่านั้นสามารถถูกอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนของคนเพียงหยิบมือเดียว ขณะที่ปล่อยให้โลกทั้งโลกจมปลักอยู่กับความยากจน ความรุนแรง และเจ็บไข้

หากนำเรื่องจริยธรรมเข้ามาจับ วิทยาศาสตร์ศึกษาในชั้นเรียนจำต้องให้ความสำคัญแก่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เอื้อต่อปัจจัยทั้ง 3 ข้างต้น ไม่เห็นด้วยกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ไม่ดีหรือไม่สะอาด หรือการนำวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีไปใช้อย่างไม่เหมาะสม

วิทยาศาสตร์ศึกษานั้นมักแบ่งเป็น 3 ระดับ ตามระดับการศึกษา ได้แก่ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง ซึ่งต้องจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกันกับวัย ความรับรู้ ความพร้อม และจุดมุ่งหมาย โดยทั่วไปในระดับสูงนั้นมีความมุ่งหมายที่จะให้มีความรู้ทางด้านนี้ค่อนข้างมาก และเตรียมผู้ศึกษาบางส่วนให้เป็นนักวิทยาศาสตร์หรือวิศวกรต่อไป ซึ่งมักต้องลงทุนในระดับนี้สูงมาก เมื่อเทียบกับระดับที่ต่ำกว่า สิ่งนี้เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในการสร้างนักวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และนักวิทยาศาสตร์เหล่านี้ยังอาจออกไปทำงานในประเทศที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการ ซึ่งให้ผลตอบแทนและชื่อเสียงที่ดีกว่า วิทยา

ศาสตร์ศึกษาจึงไม่ได้หยุดอยู่ที่หน้าสถานศึกษา หากจำเป็นต้องมีสถาบันวิจัยทางวิทยาศาสตร์และชุมชนทางวิทยาศาสตร์เป็นต้นมาช่วยรองรับ เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ต่อไปสำหรับการพัฒนาประเทศ

วิทยาศาสตร์ศึกษาแบบไม่เป็นทางการ เช่นที่ปรากฏในสื่อมวลชนก็เป็นสิ่งสำคัญ การสร้างบุคลากรทางด้านนี้ทั้งในแง่ความรู้ความเข้าใจและทักษะในการเขียนเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นในวิทยาศาสตร์ศึกษาจึงน่าจะได้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับทักษะการแสดงออกทางงานเขียนทางวิทยาศาสตร์ เช่น การรายงาน บทความ สารคดี และอาจขยายไปถึงการเขียนเรื่องสั้นทางวิทยาศาสตร์สำหรับผู้สนใจ ทักษะเหล่านี้จะช่วยทำให้นักวิทยาศาสตร์สามารถสื่อสารกับสังคมและมหาชนโดยตรง หรือผ่านบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการเขียนเรื่องทางวิทยาศาสตร์ ถ้าหากปราศจากการสื่อสารกับมวลชนทำนองนี้ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีก็จะโดดเดี่ยว ถูกเข้าใจผิด หรือถูกมองในด้านร้ายหรือในด้านดีเกินไป ไม่เห็นพลังอำนาจและขีดจำกัดที่แท้จริงของมัน

กล่าวสำหรับประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทย วิทยาศาสตร์ศึกษาคควรมุ่งเน้นหนักในการสร้างวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของตนขึ้นมา และจุดรองอยู่กับการถ่ายโอนจากประเทศตะวันตก เพราะการคาดหวังที่จะถ่ายทอดวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีจากตะวันตกจนสามารถไล่ทันนั้นทำกันมาเกือบ 200 ปีแล้วไม่สำเร็จ และกลับดูว่าช่องว่างทางความรู้ยังกลับถ่างออกอีก การเสริมจิตใจวิทยาศาสตร์ในเรื่องประชาธิปไตย การเชื่อตนเอง พึ่งตนเอง กล้าคิดริเริ่ม กล้าทดลองสิ่งใหม่ กล้าเดินเข้าไปในความไม่รู้หรือสิ่งซับซ้อน จะช่วยสร้างปัญญาในการพัฒนาสังคมและตนเองขึ้นได้

6. สู่อสังคมนวัตกรรมที่ยั่งยืน ?

ดูเหมือนยอมรับกันทั่วไปว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนอารยธรรมมนุษย์ การกำหนดยุคอารยธรรมสำคัญตั้งแต่ ยุคหิน การปฏิวัติอุตสาหกรรม มาจนถึงยุคข่าวสารส่วนกำหนดขึ้นจากพัฒนาการของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระบายนั้น ๆ อาจกล่าวได้ว่าถ้ามิใช่เพราะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่พัฒนาก้าวหน้าขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประวัติศาสตร์มนุษย์ก็คงสืบคลานไปอย่างเชื่องช้าตึงเช่นสมัยหิน ที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากในระยะหลายหมื่นปี อาจกล่าวได้ว่าถ้ามิใช่เพราะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ระบบความรู้ขึ้นของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นศาสนา ปรัชญา ศิลปะ และรวมถึงองค์ความรู้พื้นบ้าน จะอยู่ในภาวะชะงักงันและมีแนวโน้มพลัดเข้าไปสู่เรื่องเร้นลับศักดิ์สิทธิ์ที่หาเหตุปัจจัยมิได้ หรือขึ้นอยู่กับการอธิบายตีความของผู้มีอำนาจจำนวนน้อยนิด ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ทำให้ความรู้ในแขนงอื่นทั้งหมดต้องปรับตัวตาม เช่นตีความหมายใหม่ สร้างคุณค่าใหม่ และก็อาจกล่าวได้ว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เปิดโลกทางความมีเหตุมีผลเสรีภาพทางปัญญา และอุดมมนุษย์ขึ้นมาจากความยากจน ความป่วยไข้ และความไม่รู้ เปิดเผยให้เห็นศักยภาพและโอกาสอันกว้างใหญ่ของมนุษย์ ที่ไม่จำกัดอยู่แต่ในพิภพนี้ แต่ยังกว้างไกลสู่อวกาศ

กล่าวกันมากว่าโลกได้ก้าวสู่อสังคมนวัตกรรมและกำลังลัดสู่อสังคมนวัตกรรมอย่างรวดเร็ว ซึ่งในสังคมแบบนี้ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) มีความสำคัญในการผลิตความรู้ใหม่ขึ้น ที่กล่าวว่าสังคมนวัตกรรมหรือสังคมความรู้นั้นก็มักหมายถึงว่าสินค้าหรือผลผลิตสำคัญได้แก่ข่าวสารหรือความรู้ ในสังคมความรู้ (Knowledge Society) องค์กรในสังคมก็เป็นแบบองค์กรเรียนรู้ (Learning Organization) การผลิตก็เป็นการผลิตที่ใช้ฐานความรู้ (Knowledge-based Industry) ปรากฏการณ์นี้ได้เป็นจริงในบางพื้นที่แล้ว เช่นประมาณว่าค่าครึ่งหนึ่งของผลผลิตมวลรวมในประเทศอุตสาหกรรมสำคัญมาจากการใช้ฐานความรู้

จากที่กล่าวนี้จึงเห็นได้ว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่จะขับเคลื่อนสังคมโลกสู่อสังคมนวัตกรรม ซึ่งความรู้จะเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญ การสร้างความรู้ใหม่ การกระจายเผยแพร่ การแบ่งปัน การถ่ายโอน การจารกรรม และสงครามข่าวสาร (Information War) จะกลายเป็นสิ่งที่ขึ้นชั้ตายของโลกและของประชาชาติหรือกลุ่มประชาชาติต่าง ๆ ดังนั้นโลกทั้งโลกจึงมีแนวโน้มมุ่งสู่การวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ใหม่

6.1 มุ่งสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อสังคมที่ยั่งยืน

1) ปัญหาสำคัญที่ต้องคำนึงถึงก่อนอื่น

วิทยาศาสตร์จะนำไปสู่สังคมเรียนรู้หรือไม่ คำตอบน่าจะเป็นเชิงบวก แต่วิทยาศาสตร์จะนำไปสู่สังคมที่ยั่งยืน (Sustainable Society) หรือไม่ คำตอบยังเป็นที่สงสัย เมื่อคำนึงถึงปัญหาต่อไปนี้ ได้แก่ 1) การเสื่อมโทรมทางชีวภาคและมลพิษ

สิ่งแวดล้อมมีเรื่องโลกร้อนเป็นต้น 2) ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยกว้างขึ้นทุกที ทั้งระหว่างประเทศร่ำรวยกับประเทศยากจน และภายในประเทศร่ำรวยเอง 3) ผู้ด้อยโอกาส เช่นสตรี เด็ก ขนส่วนน้อยและชนพื้นเมือง ยังคงไม่ได้รับความเป็นธรรมในหลายเรื่อง 4) จำนวนประชากรและโดยเฉพาะอัตราการบริโภคเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มีการบริโภคพลังงานเป็นต้น จนเกินขีดความสามารถในการรองรับของโลก 5) มีสงครามและการรบเกิดขึ้นราว 60 ครั้งหลังสงครามเย็น 6) ปัญหาทางจริยธรรมใหม่ ๆ เช่นการเป็นเจ้าของชีวิต การจดทะเบียนกรรมสิทธิ์ชีวิต ปัญหาเหล่านี้ดูเหมือนเป็นเรื่องที่ยากต่อการแก้ไข และดูเหมือนว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเองจะไม่ได้เตรียมตัว หรือมีความพร้อมที่จะแก้ปัญหาข้างต้น ขณะที่เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาเอง เช่น พบว่ายิ่งวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีพัฒนาไป ช่องว่างระหว่างความยากจนและความร่ำรวยยิ่งเพิ่มมากขึ้น

เมื่อวิทยาศาสตร์อาจจะไม่สามารถนำไปสู่สังคมยั่งยืนได้ ก็นำให้กลับมาย้อนถามปัญหาเดิมอีกว่าวิทยาศาสตร์จะสร้างสังคมความรู้จักหรือ วิทยาศาสตร์ช่วยให้เราเรียนรู้เรื่องสำคัญ ๆ อะไรบ้างในการที่จะเลี่ยงสงคราม แก้ไขความยากจน และสร้างโลกอันชะลุมสมบูรณ์ หากวิทยาศาสตร์ไม่สามารถทำเช่นนั้นจะอ้างได้อย่างไรว่าเป็นปัญญาของมนุษย์ในอันที่จะแก้ปัญหาทั้งปวง บางทีวิทยาศาสตร์อาจต้องการความช่วยเหลือจากระบบความรู้อื่น

2) ปัญหาหลักของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

ปัญหาหลักของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีอยู่ 2 อย่าง ซึ่งกระทบต่อผลดีทั้งปวงอันเกิดจาก ความพยายาม วิธีการ และเจตนาคิดของนักวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ทำให้ภาพลักษณ์ซึ่งครั้งหนึ่งเป็นความหวังเต็มเปี่ยมของมนุษยชาติต้องมัวหมองไป ปัญหาหนึ่งได้แก่การแปรความรู้ให้เป็นกรรมสิทธิ์เอกชนเพื่อหากำไร อีกปัญหาหนึ่งได้แก่การใช้ความรู้เพื่อการทำสงครามซึ่งรุนแรงขึ้นทุกทีตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางทหาร ซึ่งก็คือความรู้ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีถูกใช้เพื่อการบังคับ เบียดเบียน และหากำไรทั้งระหว่างกันเองและจากธรรมชาติ ขึ้นกลบลดด้านดีในส่วนที่ทำให้มนุษย์พ้นจากความมั่งงาย มีอายุยืนยาว อยู่อาศัยในบ้านที่สะดวกสบาย มีบรรยากาศประชาธิปไตย มีน้ำสะอาด ไฟฟ้าใช้ มีการแพทย์ที่ดี สามารถติดต่อสื่อสารกันได้รวดเร็ว

ก) การแปรความรู้ให้กลายเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อหากำไร

การแปรความรู้ให้เป็นกรรมสิทธิ์เอกชนเพื่อหากำไรนี้ เป็นความขัดแย้งพื้นฐานที่แก้ไขยาก เพราะกรรมสิทธิ์เอกชนถือว่าเป็นสิทธิพื้นฐานที่ไม่ควรละเมิด ขณะเดียวกันก็ถือกันว่าความรู้เป็นสมบัติร่วมของมนุษย์ นอกจากนี้การแบ่งปันก็ไม่ได้ทำให้ตัวเองสูญเสียความรู้กันไป เหมือนกับการแบ่งปันที่ดิน เมื่อความรู้ที่เป็นสมบัติร่วมในความหมายที่ว่ามนุษย์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และทุกเผ่าพันธุ์ช่วยกันสร้างขึ้น ถูกทำให้เป็นกรรมสิทธิ์เอกชนเพื่อหากำไร ก็เท่ากับเป็นการผูกขาดความรู้นั้น ทำให้ความรู้นั้นกลายเป็นของเอกชน ขณะที่ยังมีพลังทางสังคมอยู่อย่างมหาศาล เป็นเงื่อนไขให้คนที่ครอบครองความรู้สามารถก้าวขึ้นมาควบคุมสังคม ในที่สุดอาจกลายเป็นการทำลายประชาธิปไตยเสียเอง

ในรายงานว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ 1999 ของโครงการพัฒนาสหประชาชาติ (UNDP) ระบุว่าสภาพการณ์เช่นนี้ก่อผลกระทบต่อประชาชน 4 ประการด้วยกัน ได้แก่ 1) ทำให้เมื่อกำหนดวาระการวิจัย เงินจะพุ่งดังกว่าความต้องการอันจำเป็น เช่นจะมีการทุ่มเงินลงทุนด้านผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง หรือมะเขือเทศที่สุกช้าไม่เน่าเร็วเมื่อขึ้นวางชั้นขาย มากกว่าที่จะลงทุนในการวิจัยเกี่ยวกับการผลิตวัคซีนป้องกันไข้มาลาเรียสำหรับคนยากจน 2) ความเข้มงวดในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา จะยังทำให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องซื้อหาความรู้ในราคาแพงขึ้น และเป็นการกีดกันประเทศกำลังพัฒนาออกจากภาคความรู้สำคัญ เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และยารักษาโรค 3) กฎหมายสิทธิบัตรโดยทั่วไปจะมองข้ามความรู้ของชนพื้นเมือง เช่นโดยอ้างว่าไม่เป็นวิทยาศาสตร์ ทำให้ความรู้เหล่านี้สามารถถูกลืมรอยเข้ามาจดทะเบียนได้ง่ายด้วยการค้นคว้าเพิ่มเติมเพียงเล็กน้อย เกิดกรณีความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพถูกขโมยอย่างลับๆ จากประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งมีทรัพย์สินทางธรรมชาติเหล่านี้สูง โดยประเทศพัฒนาแล้ว ประมาณว่าประเทศกำลังพัฒนามีทรัพยากรทางชีวภาพสูงถึงร้อยละ 90 ของทั้งโลก 4) แม้ว่ามีความเสี่ยงจากความรู้ทางเทคโนโลยีชีวภาพสูง แต่ก็มีแรงกดดันทางด้านนี้เพื่อผลทางการค้า เป็นการให้ความสำคัญแก่กำไรมากกว่าประชาชน

ยิ่งกว่านั้นยังเป็นที่สังเกตว่า เนื่องจากช่องว่างกว้างขึ้นทุกที คนรวยจำนวนร้อยละ 20 ที่อยู่ส่วนบนของสังคมโลกเป็นเจ้าของทรัพย์สินของสังคมโลกถึงราวร้อยละ 86 ที่เรียกว่าระบบตลาดโลกนี้จึงรับใช้คนเพียงราว 1 ใน 3 ที่เหลืออีก 2 ใน 3 มีกำลังซื้อ

น้อย ให้ทำไร่น้อยจึงไม่เป็นที่สนใจของบรรษัทธุรกิจ ดังนั้นจึงมีแนวโน้มที่การวิจัยและพัฒนา และการผลิตของโลกจะรับใช้คนจำนวนน้อยลง เห็นได้ชัดในเรื่องรถยนต์ บ้านใหญ่ การแพทย์ เช่นการปลูกถ่ายอวัยวะ หรือมีบริการแทนหน่อ (Clone) สุนัขที่ตายไปแล้วให้ฟื้นคืนมาสำหรับผู้ที่มีงั่ง และเมื่อใดที่การแทนหน่อคนทำสำเร็จซึ่งคงอีกไม่นานนัก ก็อาจทำเช่นนี้กับคนด้วย หรือในขณะนี้เริ่มมีการคิดให้บริการท่องเที่ยวทางอวกาศ เป็นต้น ดังนั้นความรู้ทางวิทยาศาสตร์จึงมิได้ใช้เพื่อมวลมนุษยชาติ แต่กลายเป็นเครื่องมือรับใช้ของคนบางส่วนไปอย่างน่าเสียดาย

ข) การใช้ความรู้ในการก่อความรุนแรง

ในด้านการสงครามรบพุ่งก็เป็นเรื่องใหญ่อีกเรื่องหนึ่ง มีทั้งการใช้อาวุธธรรมดาที่เคยใช้ ไปจนถึงอาวุธชีวเคมี อาวุธนิวเคลียร์ และต่อไปจะมีอาวุธทางข่าวสาร เช่น ไวรัสดคอมพิวเตอร์ที่รู้จักกันเป็นต้น และแม้ว่าจะมีความพยายามที่จะลดอาวุธทว่านับแต่สงครามโคโซโวเป็นต้นมา ดูกระแสนี้จะให้ความรุนแรงเพื่อบรรลุผลทางการเมืองจะสูงขึ้น นำวันเกรงว่าจะเกิดการแข่งขันทางอาวุธครั้งใหม่ขึ้น นอกจากนี้องค์กรอาชญากรรมโลก (Global Organized Crime) ยังเติบโตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากอาศัยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ใน ค.ศ.2000 องค์การสหประชาชาติกำหนดให้เป็นปีสากลเพื่อวัฒนธรรมแห่งสันติภาพ (International Year for the Culture of Peace) เพื่อร่วมการนี้กลุ่มผู้ได้รางวัลโนเบลได้ร่วมกันเขียน "ประกาศ 2000" (Manifesto 2000) ขึ้น เรียกร้องให้ทุกคน มีการปฏิบัติตัว 4 ประการ ได้แก่ 1) การนับถือชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคน 2) ปฏิเสธการใช้ความรุนแรง 3) แบ่งปันกับผู้อื่น 4) ฟังเพื่อรับรู้เข้าใจ 5) อารักขาพิภพ 6) สร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันอีกครั้ง วัฒนธรรมแห่งสันติภาพนี้จำเป็นต้องสอดแทรกไว้ในการศึกษาทั่วไป และในวิทยาศาสตร์ศึกษาโดยเฉพาะ

6.2 จากความร่วมมือ 3 ฝ่ายสู่ความร่วมมือ 4 ฝ่าย

เพื่อให้ให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ก่อสันติภาพ ขจัดความยากจน และสังคมแห่งการเรียนรู้ก็ควรที่จะได้ขยายความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาจากที่เคยเป็นหรือเคยเสนอให้มี 3 ฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ มหาวิทยาลัยหรือวงวิชาการ และภาคธุรกิจเอกชน สู่ความร่วมมือ 4 ฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ มหาวิทยาลัยหรือวงวิชาการ ภาคธุรกิจเอกชน และประชาสังคม ซึ่งรวมทั้งชุมชน เอ็นจีโอ และองค์กรประชาชน ถ้าปราศจากความร่วมมือ 4 ฝ่ายแล้ว การวิจัยและพัฒนา ก็จะกลายเป็นเครื่องมือของการบีบบังคับ เบียดเบียน และหากำไรกันมากขึ้นเรื่อย ๆ

กล่าวสำหรับเมืองไทย ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนาควรจะได้กำหนดวาระอย่างได้สมดุลระหว่าง 1) การปฏิรูปการเมืองให้มีรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพโปร่งใสและประชาชนมีส่วนร่วม 2) การเพิ่มความเข้มแข็งในการผลิตและความสามารถในการแข่งขันทางการค้าโลก 3) สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง มีระบบเครือข่ายความมั่นคงสำหรับมหาชน อย่างไรก็ตามสิ่งที่ดูดีมีปฏิบัติได้ยาก แต่ทางออกอื่นก็ดูจะไม่มากนัก

7. สรุปบทเรียนและข้อเสนอแนะ

จากการทบทวนประวัติและพัฒนาการของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีโดยรวมทั้งของประเทศไทย จากการระดมสมองในการประชุมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับโลกหลายครั้ง จากรายงานสถานภาพของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีในประเทศทั่วโลก จากรายงานการพัฒนาคนุสยที่ต่อเนื่องกันมานาน 10 ปี และจากกระแสข่าวที่เกิดขึ้น อาจสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาและแนวโน้มของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีได้ดังนี้

7.1 บทเรียนที่ได้จากการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่ผ่านมา

1) ถือว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ("วท") เป็นกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งของมนุษย์

ดังนั้นจึงไม่อาจลอยตัวดำรงอยู่อย่างบริสุทธิ์ได้ หากแต่ได้รับอิทธิพลจากกิจกรรมทางสังคมอื่น เช่น ทางเศรษฐกิจ-การเมือง และทางศาสนา-ปรัชญา หรือทางสังคม-วัฒนธรรม ขณะเดียวกัน"วท"ก็ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางสังคมอื่นด้วย มีการศึกษาที่ทำให้เห็นว่า บุคลิก ความเชื่อส่วนตัวเป็นต้นของนักวิทยาศาสตร์ ความสำนักกลุ่มหรือกระบวนทัศน์ อำนาจหรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มในสังคมล้วนมีผลต่อการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์อย่างมาก

2) ถือว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเข้าใจโลกและดัดแปลงโลก

หรือบางท่านเรียกว่าเป็นปัจจัยในการผลิตอย่างหนึ่ง ในฐานะที่เป็นเครื่องมือ "วท" จึงเป็นอันตรายมาก หากมีการสร้างและการใช้อย่างไม่เหมาะสม ดังนั้น "วท" ที่ปราศจากจริยธรรมจะกลายเป็นเครื่องมือที่สาธารณชนปฏิเสธในที่สุด จริยธรรมทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญได้แก่ 1) การมุ่งสร้างสวัสดิภาพของมวลมนุษยชนองความจำเป็นพื้นฐาน จัดความยากจน 2) มุ่งสร้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นผู้เข้มแข็งทั้งสติปัญญาความรู้ ความมั่นคงปลอดภัย และการได้รับนับถือ 3) การสร้างโลกแวดล้อมที่สมบูรณ์น่าอยู่

3) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ซับซ้อนมักถูกมองอย่างหวาดระแวง

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีแนวโน้มก้าวจากความเข้าใจและควบคุมสิ่งที่ง่าย ๆ แบบกลไก สู่สิ่งที่ยากเป็นระบบซับซ้อนที่ปรับตัวได้ (Adaptive Complex System) เช่นการทำงานของสมอง วิวัฒนาการของชีวิต และการเปลี่ยนแปลงทางสภาพอากาศ เป็นการเพิ่มอำนาจอย่างใหญ่หลวงแก่ผู้เป็นเจ้าของหรือกุมความรู้เหล่านี้ ในการที่จะควบคุมมหาชนและประเทศอื่นที่มีความรู้น้อยกว่า เหล่านี้ทำให้สาธารณชนมอง "วท" ด้วยความหวาดระแวงมากขึ้นทุกที

4) การทำให้ "วท" กลายเป็นกรรมสิทธิ์เอกชนเพื่อหากำไรและการใช้ความรู้ในการสงครามทำให้ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ตกเป็นเบี้ยล่าง

การวิจัยและพัฒนาที่สำคัญในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการผลิตทางอุตสาหกรรมและเรื่องทางทหาร ในการด้านการผลิตทางอุตสาหกรรม พบว่าบรรษัทข้ามชาติได้มีบทบาทในการวิจัยและพัฒนามากขึ้นเรื่อย จนแทนที่บทบาทของรัฐในประเทศอุตสาหกรรมทั้งเก่าและใหม่ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีถูกทำให้เป็นกรรมสิทธิ์เอกชนเพื่อหากำไร เป็นสิ่งผูกขาด เป็นความลับ เข้าถึงยาก และมีราคาแพงมากโดยเฉพาะสำหรับประเทศกำลังพัฒนาเมื่อต้องการจะถ่ายโอนมา ในด้านการวิจัยและพัฒนาทางทหารก็สร้างกำลังไฟในการทำลายล้างอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน มีการสร้างอาวุธและยุทธโศปกรณ์ที่ละเอียดซับซ้อนและราคาแพงมากขึ้นทุกที จนเกินกำลังของประเทศกำลังพัฒนาจะจัดหาได้ ต้องตกเป็นเบี้ยล่างทางทหารอย่างสิ้นไม่หลุด จากแนวโน้ม 2 ด้านนี้ก็เป็นเหตุปัจจัยเพิ่มเติมที่ทำให้สาธารณชนมอง "วท" ด้วยความหวาดระแวง

อนึ่งเป็นที่สังเกตว่ากลุ่มประเทศในยุโรปซึ่งเกือบทุกประเทศพ่ายแพ้ในสงครามหรือไม่ก็ประสบความพินาศย่อยยับจากสงครามที่รบกันด้วยเทคโนโลยีทันสมัย และเนื่องจากยุโรปได้ทำการปฏิวัติอุตสาหกรรมก่อนใคร พบว่ามีปัญหามลพิษจากสิ่งแวดล้อมสูง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเคยช่วยให้ยุโรปผงาดขึ้นเป็นศูนย์กลางโลก ได้ส่งผลด้านกลับทำให้มีอิทธิพลลดลง ปรากฏจากการสำรวจความคิดเห็นพบว่าประชาชนยุโรปมีความเชื่อมั่นใน "วท" ลดลง ขณะที่สหรัฐฯซึ่งได้ขึ้นมาเป็นผู้นำโลกด้วยพลังทาง "วท" จะมีความเชื่อมั่นมากกว่า ดังที่ปรากฏข่าวชาวยุโรปที่ต่อต้านคัดค้านสิ่งมีชีวิตดัดแปลงยีนสูงกว่าที่ในสหรัฐฯ

5) วิทยาศาสตร์ที่ดีต้องมีรากฐานที่มั่นคงทางสังคม

ซี. เอ็น. อาร์. ราว (C. N. R. Rao) นักวิทยาศาสตร์ชาวอินเดียซึ่งจะมารับตำแหน่งเป็นประธาน บัณฑิตยสถานวิทยาศาสตร์แห่งโลกที่สาม (Third World Academy of Science) สรุปบทเรียนว่า "วิทยาศาสตร์ระดับสูงไม่ช่วยให้ประเทศพัฒนาขึ้น และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไม่อาจดำรงบนพื้นฐานที่สันถลอน" และว่าวิทยาศาสตร์ที่ดีต้องตั้งบนพื้นฐานของความรู้และตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน เช่น "การมีน้ำสะอาดสำหรับกิน และที่สำคัญกว่านั้นเมื่อประชาชนเห็นความสำคัญของการมีน้ำสะอาด"

6) ถึงเวลาของ "วท" แนวใหม่ จากผู้สร้างสู่สังคมและชุมชน

ในประเทศพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะที่ยุโรปได้เริ่มมีความเห็นว่าจะต้องปฏิบัติวิทยาศาสตร์ในแนวใหม่แล้ว เซอร์ ลีลีย์ วิลเลียมส์ นักการเมืองสตรีชาวอังกฤษที่ได้รับการยอมรับนับถือมากที่สุดผู้หนึ่ง ได้เขียนบทความเตือนเมื่อเกือบ 30 ปีมาแล้วว่า "งานเลี้ยงได้เลิกไปแล้ว" สำหรับนักวิทยาศาสตร์ เนื่องจากสาธารณชนมีความรู้สึกไม่สบายใจต่อผลกระทบจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์แนวใหม่หมายถึงว่าการเผยแพร่ "วท" จะไม่เป็นทางเดียวอีกต่อไป นักวิทยาศาสตร์จะเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่แล้วส่งต่อไปบนสายพานจนถึงมหาชน แต่จะต้องมีการสื่อสารสองทางจากสังคมและมหาชนสู่ชุมชนนักวิทยาศาสตร์ด้วย ซึ่งก็คือเป็นการเปลี่ยนจากการยึดผู้ผลิตหรือผู้สร้างความรู้เป็นหลัก สู่การยึดผู้ใช้ได้แก่สังคมและชุมชนเป็นหลัก

7) ปรับปรุงความสัมพันธ์ด้าน "วท" โดยสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศแบบใหม่

วิทยาศาสตร์มีการพัฒนาไปอย่างไม่สม่ำเสมอ เช่นเดียวกับเรื่องทางเศรษฐกิจ-สังคม ทำให้เกิดการสัมพันธ์แบบศูนย์กลาง-ชายขอบขึ้น โดยในปัจจุบันศูนย์กลางทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมี 3 ศูนย์ได้แก่สหรัฐฯ-แคนาดา ยุโรปตะวันตก และญี่ปุ่น โดยที่ชายขอบได้แก่ประเทศกำลังพัฒนา นโยบายทาง "วท" ของทั้ง 2 ส่วนนี้จึงต่างกันไป เช่น ในศูนย์กลางเน้นเรื่องการแข่งขัน ในชายขอบเน้นเรื่องการไล่ทันหรือเลียนแบบศูนย์กลาง การสร้างความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์ระหว่างประเทศหมายถึงการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย

8) พื้นภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรับปรุงจุดอ่อน ขยายจุดดีนำมาพัฒนาต่อไป

ความรู้พื้นเมืองหรือความรู้ในท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญและหยั่งรากลึกอยู่ในสังคม เนื่องด้วยการมองที่ค่อนข้างแข็งตัวของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ซึ่งได้รับการเชิดเชือกกว่า ความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกมองข้าม เห็นว่าล้าหลัง ไม่มีประสิทธิภาพ และบางครั้งมลาย เป็นความจริงอยู่ความรู้หรือภูมิปัญญาพื้นเมืองย่อมมีจุดอ่อน เช่น ลักษณะติดยึดแบบแผนหรือความเชื่อเดิมซึ่งบางครั้งขาดการอธิบายอย่างเป็นเหตุเป็นผลจนเข้าลักษณะมลาย แต่ไม่ใช่ว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่จะไม่มีจุดอ่อน

ความรู้และภูมิปัญญาพื้นเมืองนั้นเป็นทรัพย์สินที่มีค่า ซึ่งประเทศเจริญแล้วชอบขโมยไปจากประเทศกำลังพัฒนา เป็นสิ่งที่จะต้องปกป้องรักษาและพัฒนาต่อไป ความรู้เหล่านี้ที่สำคัญได้แก่ 1) การอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน 2) ความรู้เกี่ยวกับพืชและสัตว์ทั้งในพงไพรและได้ทะเลซึ่งสามารถใช้เป็นตัวยาสารับรักษาโรคและเป็นเครื่องสำอาง 3) ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรธรรมชาติ 4) ความรู้ในการสร้างผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ การบริโภคตามความจำเป็นและตามฤดูกาล 5) ความรู้ด้านหัตถกรรมและการช่าง ความรู้เหล่านี้ในการประชุมวิทยาศาสตร์โลก พ.ศ.2542 ได้ยอมรับว่าได้ช่วยการพัฒนาของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ดังนั้นการพัฒนา "วท" ของชาติใด โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา ถ้าหากละเลยมองข้ามหรือไม่ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาพื้นบ้านก็ยากที่จะสร้างวิทยาศาสตร์ที่ดีมีพื้นฐานทางสังคมที่มั่นคงได้

9) วิทยาศาสตร์ศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งในการสอนการอ่านออกเขียนได้ทางวิทยาศาสตร์ให้แก่เยาวชนและมหาชน

สร้างความเชื่อมั่นของสังคมต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สร้างนักวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและวิศวกรในอนาคต และสร้างจริยธรรมและความรับผิดชอบทางวิทยาศาสตร์ขึ้น สังคมใดจะใช้วิทยาศาสตร์มากหรือใช้น้อยขึ้นอยู่กับวิทยาศาสตร์ศึกษานี้เอง และความเข้มแข็งหรือความอ่อนแอของสังคม มักขึ้นอยู่กับว่าสังคมนี้ใช้วิทยาศาสตร์มากน้อยเพียงใด

เนื้อหาของวิทยาศาสตร์ศึกษาย่อมได้มาจากการศึกษาประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ปรัชญาวิทยาศาสตร์ การประเมินผลงานวิจัยและพัฒนาต่าง ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีกับสังคมและวัฒนธรรม

การปรับปรุงวิทยาศาสตร์ศึกษาในประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งในประเทศไทยจำต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ได้แก่ 1) การสร้างวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติขึ้น 2) การสร้างนโยบาย "วท" ซึ่งเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติได้ 3) การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน 4) การปรับปรุงทางด้านบุคลากรทางการศึกษา 5) การสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น วัฒนธรรมที่ว่าการศึกษากระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ไม่ยึดติดเรื่องการถือฤกษ์ยาม และสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาได้แก่ศูนย์ความรู้และอุปกรณ์การทดลอง

10) กำหนดวาระการสร้างและใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่เหมาะสม

แนวทางและนโยบายทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดวาระการสร้างและการใช้ "วท" และแนวโน้มของมัน กล่าวสำหรับประเทศกำลังพัฒนามีปัญหาด้านแนวทางและนโยบายที่สำคัญได้แก่ จะไล่ทันหรือเลียนแบบประเทศพัฒนาแล้วดี หรือจะกระโดดข้ามและคิด "วท" ที่เหมาะสมสำหรับตนเองขึ้นมา

บทเรียนสำหรับประเทศไทยก็คือ ความหวังในการถ่ายโอน "วท" จากประเทศพัฒนาแล้ว การคิดที่จะได้รับการแบ่งปันทางความรู้ การเลียนแบบการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้สามารถไล่ทันประเทศตะวันตกนั้นได้กระทั่มานานเกือบ 200 ปีแล้วโดยไม่มีวิ้ววว่าจะประสบความสำเร็จ ดังนั้นจึงน่าจะลองทางอื่น เช่น การกระโดดข้ามและการสร้างเทคโนโลยีที่เหมาะสมบนพื้นฐานหรือรากทางปัญญาของความรู้พื้นบ้าน

11) นักวิทยาศาสตร์กับชุมชนรับฟังความเห็นกันมากขึ้น

นักวิทยาศาสตร์และชุมชนนักวิทยาศาสตร์นักคิดมักมีอิทธิพลต่อสังคมเสมอ เช่น การตื่นตัวเรื่องโลกร้อน หรือรู้โอโซนก็เกิดจากการร่วมกันสร้างความรู้ขึ้นมาของนักวิทยาศาสตร์ ประสานกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคม ในขณะที่มีการเรียกร้องให้นักวิทยาศาสตร์กับชุมชนรับฟังความเห็นกันมากขึ้น เพราะว่า "ต้องมี 2 คนในการเดินแทงโก" นักวิทยาศาสตร์อาจจะต้องถือว่าตนเป็นพลเมืองโลก พร้อมกับการเป็นสมาชิกของชุมชนนักวิชาการ

12) ความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันมีความสำคัญต่อการอยู่รอด

เนื่องจากการติดต่อระหว่างกัน การพึ่งพากันและกันระหว่างประชาชาติมีสูงขึ้น วิทยาศาสตร์ข้ามพรมแดน การร่วมมือกันในการวิจัยและพัฒนาจะมีความสำคัญขึ้น สำหรับประเทศกำลังพัฒนา การร่วมมือระหว่างพวกกันเองอาจจะยิ่งมีความสำคัญขึ้นอีก เพื่อการอยู่รอดของตน

7.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะมีที่สำคัญอยู่ 6 ข้อด้วยกันได้แก่

1) **เร่งสร้างแนวทางและนโยบายทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีซึ่งเป็นที่ยอมรับ ปฏิบัติได้** การสร้างแนวทางนโยบายดังกล่าวนี้ควรเกิดขึ้นจากการระดมสมอง 4 ฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐและนักการเมือง ธุรกิจเอกชน มหาวิทยาลัยและชุมชนนักวิทยาศาสตร์นักคิด และสังคม ชุมชน ประชาสังคม ควรถือว่าปฏิบัติการครั้งนี้เป็นการเปิดวิทยาศาสตร์ศึกษาครั้งใหญ่ของประเทศ มากกว่าเป็นผลงานของบุคคล สถาบันหรือองค์กรใด แนวทางนโยบายที่ได้ี้ควรมีลักษณะยืดหยุ่นปรับตัวได้

2) **ควรปรับปรุงวิทยาศาสตร์ศึกษาของชาติอย่างจริงจัง** โดยปรับปรุงทั้งในด้านนโยบาย การจัดการ เงินทุน หลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกอบรมและการสร้างบุคลากร การมีส่วนร่วมของชุมชน

3) **ควรสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอย่างเต็มที่** โดยสนับสนุนทั้งในด้านเงินทุน การยกเว้นภาษี การร่วมมือระหว่างประเทศ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการวิจัย การบริหาร การประเมินผล โดยเปิดให้ธุรกิจเอกชน ชุมชนและประชาสังคมมีส่วนร่วมมากขึ้น

4) **ควรระวังรักษาทรัพยากรทางชีวภาพ และส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น** การระวังรักษาที่ดีที่สุดคือการอนุรักษ์ธรรมชาติและศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพอย่างจริงจัง โดยอาศัยความรู้และความร่วมมือจากท้องถิ่น

5) **ควรร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนาเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับประเทศอุตสาหกรรม** โดยอำนาจต่อรองนี้ที่สำคัญเกี่ยวกับข้อสิทธิบัตรทางปัญญาให้ตกอยู่ในภาวะเบียดเบียนหรือเสียเปรียบจนเกินไป นอกจากนี้ยังเป็นการต่อรองเพื่อให้ประเทศอุตสาหกรรมให้การอุดหนุนและการถ่ายทอดทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มากขึ้น

6) **ควรสร้างความเข้มแข็งให้แก่สมาคมหรือสถาบันทางวิทยาศาสตร์ และชุมชนนักวิทยาศาสตร์และนักคิด** ทั้งนี้โดยให้สมาคมเหล่านี้มีกิจกรรมมากขึ้น ทั้งต่อสาธารณะ และต่อผู้บริหารหรือการตัดสินใจครั้งสำคัญ

เรากำลังก้าวสู่สังคมความรู้ แต่เป็นความรู้ที่ยังมีปัญหา ความรู้ที่ยังไม่สามารถสร้างการพัฒนาและสังคมที่ยั่งยืน เป็นความรู้ที่ยังไม่อาจจัดความยากจนและสงคราม เรากำลังสู่สังคมโลกที่ต้องพึ่งพากันและกันมากขึ้นแต่เป็นการพึ่งพาที่ไม่เท่าเทียม ส่วนหนึ่งได้เปรียบ ส่วนหนึ่งเสียเปรียบ ช่องว่างระหว่างผู้มั่งคั่งกับคนยากจน ระหว่างผู้ได้โอกาสด้วยโอกาสห่างขึ้นทุกที เราเป็นส่วนหนึ่งของชีวภาคแต่เราก็เป็นส่วนสำคัญในการทำลายชีวิตหรือทำลายชีวภาคทั้งระบบ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมโลกมาจนถึงจุดนี้ จำต้องก้าวสูหนทางใหม่ที่เปิดกว้างยืดหยุ่นกว่าเดิม ที่เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับความรู้ อนาคตของโลกขึ้นอยู่กับว่าเราจะสร้างและใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างไร คำตอบดูยังไม่ชัดเจน

อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีความมุ่งหวังที่ค่อนข้างแน่นอนว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ควรเป็นไปเพื่อสวัสดิภาพ สันติภาพของมนุษย์ และความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

**ลำดับพัฒนาการและการเคลื่อนไหวทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการวิจัยที่สำคัญ
(พ.ศ.1796 -ปัจจุบัน)**

สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1796-1981)	
พ.ศ.	ความเคลื่อนไหว
1826	- พ่อขุนรามคำแหงทรงประดิษฐ์แบบลายสือไทยขึ้นเป็นครั้งแรก
1835	- พ่อขุนรามคำแหงสร้างหลักศิลาจารึก
1843	- พ่อขุนรามคำแหงเสด็จประพาสเมืองจีนเป็นครั้งที่สองได้นำช่างปั้นเคลือบดินเผาจากเมืองจีนและโปรดสร้างโรงงานขึ้นที่เมืองสวรรคโลก
สมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893-2310)	
พ.ศ.	ความเคลื่อนไหว
2054	- ชาวโปรตุเกสเข้ามาติดต่อการค้าเป็นชาติแรก นำความรู้เรื่องการทหาร วิทยาศาสตร์การแพทย์ตะวันตกมาสู่ไทย
2199-2231	- สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงโปรดคบค้ากับชาวต่างประเทศ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เริ่มเจริญก้าวหน้าอย่างจริงจังในศตวรรษที่ 17 ได้เริ่มแพร่หลายถ่ายทอดเข้าสู่ไทยในช่วงนี้ เช่น การแพทย์ ศัลยกรรม ระบบประปา ดาราศาสตร์ การพิมพ์ ฯลฯ - มีการเผยแพร่จินตนิพนธ์ หนังสือฉบับแรกของไทย - ตั้งโรงเรียนศรีอยุธยา สมัยพระนารายณ์ - ส่งคนไปศึกษาที่ประเทศฝรั่งเศส - ตั้งโรงเรียนตำราพระโสมภพพระนารายณ์ - ทำแผนที่ประเทศไทยโดยชาวฝรั่งเศส - เกิดเทคโนโลยี (ปืนใหญ่) สมุนไพรและยาโบราณ
สมัยธนบุรี (พ.ศ. 2310-2325)	
พ.ศ.	ความเคลื่อนไหว
2310-2322	- นักวิทยาศาสตร์ชาวเดนมาร์ก ชื่อ Johann Gerhand Koenig เข้ามาสำรวจพันธุ์ไม้ในประเทศไทยบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา อยุธยา และจันทบุรี
สมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325-ปัจจุบัน)	
รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3 พ.ศ. 2367-2394)	
พ.ศ.	ความเคลื่อนไหว
2367-2394	- สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ไทยได้รับความรู้จากพวกสอนศาสนาทั้งโรมันคาทอลิกและโปรเตสแตนท์ รวมทั้งคณะมิชชันนารี ซึ่งได้เผยแพร่วิชาการความรู้ต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา การแพทย์ และวิชาการใหม่ ๆ เช่น ความรู้ในการทำและซ่อมนาฬิกา การต่อเรือ การทำกวี วิชาจักรกล วิทยาศาสตร์กายภาพ เคมี ไฟฟ้า ฯลฯ
2378	- หมอบริดเลย์เดินทางมาถึงสยาม และได้นำวิทยาการทางการแพทย์เข้ามาเผยแพร่
2384	- มีการจารึกความรู้ในแผ่นศิลาที่วัดเชตุพน - หมอบริดเลย์พิมพ์ "สยามจดหมายเหตุ" มีแทรกความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เช่น เคมี ฟิสิกส์
2386	- การปลูกฝ้ายครั้งแรก
รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2394-2411)	
พ.ศ.	ความเคลื่อนไหว
2394	- สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการสร้างเรือกลไฟพระที่นั่งขึ้นเป็นลำแรก
2403	- ตั้งโรงกลาปน

	- โปรดเกล้าฯให้สำรวจเส้นทางรถไฟสายเหนือ
2404	- พิมพ์ปฏิทิน
2406	- พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงต่อเรือรบที่ทันสมัยแบบยุโรปโดยฝีมือชาวไทย
2408	- ตั้งโรงสีไฟโดยชาวอเมริกัน
2411	- พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทำนายสุริยุปราคาเต็มดวงเห็นได้ชัดที่ตำบลหน้ากอ จ.ประจวบคีรีขันธ์ อย่างถูกต้องแม่นยำ
รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2411-2452)	
พ.ศ.	ความเคลื่อนไหว
2414	- มิชชันนารีอเมริกันส่งนายเทียนฮี้ สารสินไปเรียนวิชาแพทย์ที่สหรัฐฯ ต่อมามีการส่งนักเรียนหลวงหลายรุ่นไปเรียนที่ยุโรป
2415	- ตั้งโรงเรียนพิเศษในกรมทหารมหาดเล็ก ต่อมาใน พ.ศ. 2429 ตรา พ.ร.บ. จัดการทหาร พ.ศ. 2430 เปิดสอนโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
2418	- ตั้งโรงเรียนบำรุงสตรีวังหลัง โรงเรียนราษฎร์สำหรับเด็กหญิง
2424	- วางสายโทรศัพท์ขึ้นครั้งแรกระหว่างกรุงเทพฯ กับสมุทรปราการ
2425	- ตั้งกรมแผนที่ทหาร
2426	- ตั้งกรมโทรเลข ดูแลการโทรเลขทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
2427	- ตั้งโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ
2429	- เปิดใช้โทรศัพท์ภายในประเทศ
2430	- ตั้งกรมศึกษาธิการ
2431	- แผนที่ประเทศไทยฉบับแมคคาธิสมัยรัตนโกสินทร์ - จำหน่ายไฟฟ้าผูกขาดในเขตพระนครโดยบริษัทไฟฟ้าสยามจำกัด
2432	- ขุดคลองทำประตุน้ำและประตูระบายน้ำบริเวณทุ่งรังสิตเพื่อการชลประทาน - ตั้งโรงเรียนแพทย์ ที่โรงพยาบาลศิริราช
2433	- ประกาศใช้แผนการศึกษาของไทย - ตั้งกรมรถไฟ เปิดกิจการรถไฟ เริ่มสร้างทางรถไฟสายแรกจากกรุงเทพฯ ถึง นครราชสีมา - เปิดกิจการไฟฟ้า - ตั้งกรมราชโลหกิจและภูมิวิทยา
2435	- ตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ - ตั้งกระทรวงธรรมการ
2436	- เปิดเส้นทางรถไฟสายกรุงเทพฯ - สมุทรปราการ
2437	- เริ่มใช้รางไฟฟ้า
2438	- เริ่มมีวิชาวิทยาศาสตร์บรรจุในหลักสูตรการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2439	- เปิดการรถไฟหลวงสายแรก กรุงเทพฯ - อโยธยา - ตั้งกรมป่าไม้
2441	- เริ่มมีโรงเรียนที่จัดสอนวิชาชีพทางช่าง เช่น โรงเรียนวังวัดแผนที่
2443	หนังสือการตีความความฝัน ของ Freud ถูกพิมพ์ออกจำหน่าย (ค.ศ. 1900) Planck ค้นพบทฤษฎีควอนตัมของพลังงาน (ค.ศ.1900) - ตั้งโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน โรงเรียนราษฎร์สำหรับเด็กชาย
2444	Marconi ได้รับสัญญานวิทยุข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก (ค.ศ. 1901) - ตั้งโรงเรียนบำรุงสตรีวิชาของกรมวิชาการ - เปิดเส้นทางเดินรถไฟสายกรุงเทพฯ-นครราชสีมา
2445	- ตั้งโรงเรียนขนาดเล็กหลวง

	- ออกธนบัตรใช้เป็นครั้งแรก
2446	พี่น้องตระกูลไท์บินด้วยเครื่องบินติดเครื่องยนต์เป็นครั้งแรก (ค.ศ. 1903)
2448	Einstein ตีพิมพ์เผยแพร่ทฤษฎีสัมพัทธภาพพิเศษ (ค.ศ. 1905) - เริ่มให้วิชาวิทยาศาสตร์เบื้องต้นเป็นวิชาบังคับตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2451	- เริ่มมีห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ครั้งแรกในประเทศไทย
2452	- ตั้งการประปาขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย
รัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2453-2468)	
พ.ศ.	ความเคลื่อนไหว
2453	- เปลี่ยนโรงเรียนมหาดเล็กหลวง เป็นโรงเรียนข้าราชการพลเรือน - ตั้งโรงเรียนราชแพทยาลัย
2455	- ตั้งการไฟฟ้าหลวงสามเสน เริ่มเดินเครื่อง พ.ศ. 2456 และจำหน่ายไฟฟ้า พ.ศ. 2457 - Wegener เสนอความคิดเรื่องการเคลื่อนตัวของทวีป (ค.ศ. 1912)
2456	- ตั้งโรงงานปูนซีเมนต์เป็นโรงงานแรกที่บางซื่อ - เปิดโรงเรียนวิศวกรรมที่หอวัง - ตั้งกรมท่อน้ำ Ford ตีตั้งระบบประกอบชิ้นส่วนเครื่องยนต์ในโรงงานเป็นครั้งแรก (ค.ศ. 1913) Rutherford and Bohr อธิบายโครงสร้างอะตอม (ค.ศ. 1913)
2457	- เปิดใช้การประปาสำหรับนครหลวง
2458	- Einstein ประกาศทฤษฎีสัมพัทธภาพทั่วไป (ค.ศ. 1915)
2459	- ยกฐานะโรงเรียนข้าราชการพลเรือนเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อแรกมี 4 คณะคือ คณะแพทยศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และ คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์
2460	- สำรวจพบถ่านหินลิกไนต์ที่ อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง
2461	- ตั้งกรมศาลาแยกธาตุ และยกฐานะเป็น "กรมวิทยาศาสตร์" ในปี พ.ศ. 2474
2463	- เปิดสายการบินพลเรือน
2464	- หลักสูตรมัธยมศึกษาใช้ศัพท์ "วิทยาศาสตร์" เป็นครั้งแรก
2466	- ฉายภาพยนตร์เรื่อง "นางสาวสุวรรณ" กำกับการแสดงโดยนายเฮนรี แมคเรย์ - เปิดหลักสูตรปริญญาเป็นหลักสูตรแรกของไทย คือ แพทยศาสตรบัณฑิต
2468	- เริ่มใช้โทรศัพท์อัตโนมัติ
รัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7 พ.ศ. 2468-2477)	
พ.ศ.	ความเคลื่อนไหว
2469	- มีการพัฒนา โทรศัพท์ขึ้น (ค.ศ. 1926)
2470	- มีการนำเสนอทฤษฎี Big bang (ค.ศ. 1927) Heisenberg ประกาศหลักการว่าด้วยความไม่แน่นอน (ค.ศ. 1927)
2471	- Fleming ค้นพบยาเพนิซิลลิน (ค.ศ. 1928) - ไทยใช้รถจักรดีเซลเป็นประเทศแรกในเอเชีย
2472	Hubble พบข้อพิสูจน์ว่าจักรวาลขยายตัว (ค.ศ. 1929)
2474	Lawrence ประดิษฐ์เครื่องแยกอะตอม (ค.ศ. 1931) - เปิดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2476	- ตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง - นายเลื่อน พงษ์โสภณประดิษฐ์รถสามล้อ

รัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (รัชกาลที่ 8 พ.ศ. 2477-2489)	
พ.ศ.	ความเคลื่อนไหว
2477	- เปิดสอนหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ตั้งชุมชนวิทยาศาสตร์ ซึ่งกลายเป็นสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยในเวลาต่อมา
2481	- สร้างเครื่องอุปกรณ์การสอนวิทยาศาสตร์ขึ้นใช้เองเป็นครั้งแรก - ตั้งโรงเรียนช่างชลประทาน สังกัดกรมชลประทาน ก.เกษตรวิธีการ
2485	- ตั้งกระทรวงสาธารณสุข - ตั้งมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ สังกัด ก. สาธารณสุข และเปลี่ยนเป็น ม.มหิดลในปี พ.ศ. 2512
2486	- ตั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มี 4 คณะ คณะเกษตรศาสตร์ คณะสหกรณ์ คณะวนศาสตร์ และคณะประมง)
2489	- ตั้งมหาวิทยาลัยศาสตร์
รัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9 พ.ศ. 2490-ปัจจุบัน)	
พ.ศ.	ความเคลื่อนไหว
2490	- มีการประดิษฐ์ทรานซิสเตอร์ (ค.ศ.1947)
2491	- เริ่มโครงการสำรวจทางเทคนิคและเศรษฐกิจเพื่อจัดตั้งโรงงานไฟฟ้าพลังน้ำ โดย ก.อุตสาหกรรมร่วมกับเอกชน - ตั้งสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย
2492	- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 บัญญัติว่า "รัฐพึงสนับสนุนการค้นคว้าในทางศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์"
2493	- รัฐบาลเริ่มดำเนินการกิจการไฟฟ้าเอง - สำรวจแหล่งลิกไนต์ที่จังหวัดกระบี่ - ประกาศใช้ พ.ร.บ. สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ
2494	- ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ - เปลี่ยนโรงเรียนช่างชลประทาน เป็นคณะวิศวกรรมชลประทาน สังกัด ม. เกษตรศาสตร์ และเปลี่ยนชื่อเป็นคณะวิศวกรรมศาสตร์ในปี พ.ศ. 2509
2495	Salk ผลิตวัคซีนโปลิโอ (ค.ศ.1952)
2496	Watson และ Crick อธิบายโครงสร้างของ DNA (ค.ศ.1953) มีการสร้างกรดอะมิโนขึ้นได้ในห้องทดลอง (ค.ศ.1953) - ตรา พ.ร.บ.การพลังงานแห่งชาติ ให้มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางนโยบายพลังงานทั่วประเทศ
2497	ประสบความสำเร็จในการปลูกถ่ายไตครั้งแรก (ค.ศ.1954) - เปิดสถานีออกอากาศโทรทัศน์
2498	- ตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน และเปิดคณะวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ต่อมาปี 2517 วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน กลายเป็น ม.ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน และเปลี่ยนชื่อคณะเป็น คณะวิทยาศาสตร์
2499	- ตั้งสภาวิจัยแห่งชาติ (วช.) - ตั้งสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
2500	- ตั้งการไฟฟ้าอันไฮเพื่อผลิตและจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าในภาคเหนือและภาคกลาง - ตั้งคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ขึ้นในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (ต่อมาเป็นคณะวิทยาศาสตร์ ม.มหิดล)
2502	- ตั้งสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (เอไอที) - ประกาศใช้ พ.ร.บ. สภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2502 และ พ.ร.บ. สภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2502 - "สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ" ที่ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2493 เปลี่ยนชื่อเป็น "สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ" ในปี พ.ศ. 2502 ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ"
2503	- ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แต่เปิดรับนักศึกษาในปี พ.ศ. 2507 มี 5 คณะ คือ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และแพทยศาสตร์ - ประกาศใช้หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2503 ซึ่งเป็นผลการปรับปรุงวิทยาศาสตร์ครั้งใหญ่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

	- เปิดศาลาวันเด็ก ซึ่งต่อมากลายเป็นพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ใน พ.ศ. 2518
2504	- ตั้งศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานหนึ่งในสภาวิจัยแห่งชาติ - ตั้งสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ เน้นการพัฒนาพลังงานปรมาณูเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ
2505	- เริ่มเดินเครื่องปฏิกรณ์ปรมาณูวิจัย และเริ่มการวิจัยและพัฒนาพลังงานนิวเคลียร์เพื่อพัฒนาประเทศ - ตั้งสถาบันเทคนิคขอนแก่น ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อมาปี พ.ศ. 2508 เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยขอนแก่น
2505-2517	- มูลนิธิโรคกีฬาลูเธอร์ ร่วมกับ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (มหิดล) จัดโครงการศึกษาวิจัยระดับปริญญาโทและเอกด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพขึ้นในคณะวิทยาศาสตร์
2506	- ตั้งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่งประเทศไทย (วท.) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อนำเอาผลงานวิจัยวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแก้ปัญหาการพัฒนาประเทศ โอนศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย มาสังกัดสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่งประเทศไทย
2507	- นำเข้าคอมพิวเตอร์เครื่องแรกมาตั้งที่คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2508	Penzias และ Wilson ค้นพบรังสีคอสมิกไมโครเวฟ แสดงว่าจักรวาลเกิดการระเบิดใหญ่ (ค.ศ. 1965) - จัดตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น มี 3 คณะ คือ คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ แต่เปิดเพียง 2 คณะคือ คณะเกษตรศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์
2509	- ตั้งคณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2524 ภาควิชาเกี่ยวกับอักษรศาสตร์แยกออกไปและเปลี่ยนเป็นคณะวิทยาศาสตร์
2511	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 มาตรา 61 บัญญัติว่า "รัฐพึงสนับสนุนการวิจัยทางศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์"
2512	นักบินอวกาศยานอพอลโลขึ้นไปเหยียบบนดวงจันทร์ (ค.ศ. 1969) - ตั้งพิพิธภัณฑ์สัตว์และสถาบันเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม ม.ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน - ตั้งมหาวิทยาลัยมหิดล (จากโรงเรียนแพทย์ศิริราช)
2514	- ตรา พ.ร.บ. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า - ตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการประสานงานสำรวจทรัพยากรธรรมชาติด้วยดาวเทียม และเข้าร่วมโครงการดาวเทียมสำรวจทรัพยากรของโลกของนาซา
2515	- ตั้งสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)
2516	- ตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมี ก.พ. เป็นฝ่ายเลขานุการ - ตั้งศูนย์ประสานงานวิจัยตามโครงการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติด้วยดาวเทียม
2517	- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 มาตรา 74 บัญญัติว่า "รัฐพึงสนับสนุนการวิจัยทางศิลปะและวิทยาการต่างๆ พึงส่งเสริมการสถิติและพึงใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาประเทศ" - ตั้งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - ตั้งสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2518	เริ่มอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (ค.ศ. 1975) - ตั้งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี - ตั้งคณะกรรมการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกองวางแผนเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ในคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)
2519	มีการเสนอทฤษฎีว่าด้วยโยคอสมิก จุดกำเนิดจักรวาล (ค.ศ. 1976) - สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จัดให้มีรางวัลผลงานคิดค้นหรือประดิษฐ์ - สภาวิจัยแห่งชาติและ ม.มหิดล จัดสัมมนาเรื่อง "การวางแผนนโยบายและแผนวิทยาศาสตร์"
2520	ค้นพบสิ่งมีชีวิตโกลีธรอยแยกใต้ทะเลลึก เป็นระบบนิเวศใหม่ ใช้ความร้อนจากใต้พิภพ (ค.ศ. 1977)
2521	- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 มาตรา 61 บัญญัติว่า "รัฐพึงสนับสนุนการวิจัยทางศิลปะและวิทยาการต่างๆ พึงส่งเสริมการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาประเทศ"

	- มาตรา 65 บัญญัติว่า "รัฐพึงบำรุงรักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อมและพึงจัดสิ่งเป็นพิษที่ทำลายสุขภาพและอนามัยของประชาชน" - ตรา พ.ร.บ. การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย - ตรา พ.ร.บ. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน - ตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สวพ.มก.)
2522	- ตั้ง กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน (วทพ.) - ย้ายสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่งประเทศไทย มาสังกัด ก. วิทยาศาสตร์ฯ เปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.)
2523	- ตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเล และยกระดับเป็นสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเลในปี 2528 - องค์การอนามัยโลกประกาศว่า โรคไข้ทรพิษ (ฝีดาษ) ถูกกำจัดไปแล้ว (ค.ศ.1980)
2524	- ยอมรับโรคเอดส์อย่างเป็นทางการ (ค.ศ.1981) - แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 มีบทซึ่งระบุให้มีการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ - ตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่ดินจากดาวเทียม โดยใช้พื้นที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง - ม. มหิดลตั้งศูนย์อนุพันธุศาสตร์และพันธุวิศวกรรมศาสตร์และศูนย์เทคโนโลยีชีวภาพ
2525	- ก.วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน โดยความเห็นชอบของ ครม. เติบโตพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็น "พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์" และกำหนดวันที่ 18 ส.ค. ของทุกปีเป็นวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นสัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ตั้งแต่ปี 2529) - ตั้งศูนย์วิจัยและอบรมพลังงาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2526	- ตั้งศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ - ตั้งสถาบันพันธุวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2527	- ประชุมสมัชชาวิทยาศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 1 - ตั้งมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)
2528	- ตั้งโครงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา - ตั้งสภามาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย - ตั้งคณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (กพวท.)
2529	- ตั้งโครงการศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ กับ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) ภายใต้ ก. วิทยาศาสตร์ฯ
2530	- ก.วิทยาศาสตร์ฯ จัดทำเอกสารแสดงสถานภาพทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย
2531	- ตั้งโครงการศึกษายีนทั้งหมดของมนุษย์
2533	- ตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (มทส.) จ.นครราชสีมา - ตั้งสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหิดล
2534	- ตั้งสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ตาม พ.ร.บ. พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2534 โดยรวม 4 องค์การ คือ คณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ - ตั้งสถาบันคั้นคว่ำและพัฒนาผลิตภัณฑ์และอุตสาหกรรมเกษตร ม. เกษตรศาสตร์
2535	อินเทอร์เน็ต ก่อให้เกิดเครือข่ายเชื่อมโยงทั่วโลก (ค.ศ.1992) - ปรับโครงสร้าง ก.วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน เพื่อให้สามารถดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น เปลี่ยนชื่อเป็น "กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม" - ตั้งสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.)
2536	- ตั้งสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

2537	มีการค้นพบบรรพบุรุษของมนุษย์อายุ 4.4 ล้านปี (ค.ศ. 1994)
2541	- ตรา. พ.ร.บ. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2541 ให้เป็นองค์กรอิสระ
2542	- UNESCO ICSU จัดการประชุมระดับโลกทางด้านวิทยาศาสตร์ (World Conference on Science :WCS) 26 มิ.ย. - 1 ก.ค. ปี พ.ศ. 2542 ณ ประเทศอังกฤษ - จัดตั้งสถาบันพลังงานเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม (เปิดสถาบัน 9 ก.ย. 2542)

ที่มา : ประมวลจาก 1). วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน, กระทรวง. เอกสารแสดงสถานภาพทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย. 2530 2). กองทุนสนับสนุนการวิจัย, สำนักงาน. บทบาทของต่างประเทศในการสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย เอกสารประกอบการสัมมนา วันที่ 5-6 สิงหาคม 2537 ณ โรงแรมออดิต เซอรادتน์, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์ปัญญาเพื่อพัฒนาประเทศ, 2537 3). รายงานประจำปีของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ 4). A science : People and Discoveries : Discoveries. 5) สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ (บรรณาธิการ). สยามฮอลมาแนค 2527 กรุงเทพฯ : บริษัทสยามบรรณ จำกัด, 2527 6) สงวน ชั่นคง. สิ่งแรกในเมืองไทย . พิมพ์ครั้งที่ 3 , กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา เล่ม 1-4, 2529. 6). Peter Lafferty and Julian Rowe. *The Dictionary of Science*. NewYork : Helicon Publishing Limited, 1993.

รายงานประมวลสรุปเหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทย

(กรกฎาคม-กันยายน 2542)

ความเคลื่อนไหวด้านการผลิตและการค้า

นำเรื่อง

จากการติดตามความเคลื่อนไหวทางด้านการผลิตและการค้าในรอบ 3 เดือน (ก.ค. - ก.ย. 2542) นี้ มีเหตุการณ์ที่ถือว่าก่อความสั่นสะเทือนฐานอำนาจของฝ่ายบริหารบ้านเมืองมากที่สุด ก็คือกรณีการรั่วไหลออกสู่สาธารณะชนของเอกสารรายงานการตรวจสอบปัญหาด้านการบริหารงานในธนาคารกรุงไทย ที่จัดทำโดยบริษัทที่ปรึกษาที่มีชื่อเสียง 1 ใน 5 ของโลก ในช่วงต้นเดือน ส.ค. 42 ซึ่งฝ่ายรัฐบาลพยายามชี้ว่าเป็นเรื่องทางการเมือง เป็นเรื่องที่ "ฝ่ายตรงข้าม" พยายามจะเล่นงานรัฐบาลและรัฐมนตรีบางคน แต่สาธารณชนกลับได้เห็นชัดเจนว่า นี่คือการตอบปัญหาที่แท้จริงที่ฝ่ายบริหารพยายามจะซ่อนเร้นปิดบังเอาไว้ ดังที่นายสิงห์ ตังหัตถ์สวัสดิ์ กรรมการผู้จัดการใหญ่ ธ.กรุงไทยได้ออกมายอมรับว่า ข้อมูลตัวเลขที่เปิดเผยออกมานั้น เป็นข้อมูลธนาคารจริง (ไทยรัฐ 060942) และนายจิรายุทธ์ วสุรัตน์ ประธานคณะกรรมการบริหารฯ ออกมาแถลงอย่างน่าเชื่อถือเกี่ยวกับสถานการณ์ที่น่าห่วงของ ธ.กรุงไทย พร้อมกับลำทับอีกว่า รายงานของบริษัทที่ปรึกษา เป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ ไม่ใช่รายงานเบื้องต้นดังที่พยายามจะป้ายเบี่ยง

ความหนักหน่วงจริงจังของปัญหา ธ.กรุงไทย เห็นได้จากความเคลื่อนไหวของฝ่ายรัฐบาล ที่พยายามจะสอบสวนหาต้นตอที่นำข้อมูลเผยแพร่ออกมา การปลดคนระดับบริหารของธนาคารชนิดสายฟ้าแลบ แต่งตั้งคนทีตนไว้วางใจ และผู้ไม่มีประสบการณ์เข้ามาแทนที่ กับทั้งต้องระดมกำลังเงิน ที่ข่าวรายงานว่า เป็นของบรรดาพรรคพวก ส.ส. ฝ่ายรัฐบาลเองเข้าค้ำจุนหุ้นของ ธ.กรุงไทยไม่ให้หลุดจนจุดดัชนีพังลงทั้งตลาดในการซื้อขายหุ้นวันที่ 25 ส.ค. 42 ที่ดัชนีตลาดหุ้นพุ่งขึ้นถึง 22.15 จุดอย่างไร้เหตุผล (โปรดดูรายละเอียดในภาครายงานความเคลื่อนไหว และบันทึกเหตุการณ์กรณี ธ. กรุงไทย, บันทึกความเคลื่อนไหวด้านเศรษฐกิจ ก.ค.-ก.ย. 42 ทำยรายงานบทนี้)

เหตุการณ์ที่เป็นจุดสนใจในรอบสามเดือนเรื่องถัดมา คือความพยายามอย่างมากในการสร้างกระแสเศรษฐกิจฟื้นตัว เพื่อสร้างความมั่นใจให้นักลงทุน และชักจูงให้ผู้บริโภคเริ่มหันมาจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น ด้วยความมุ่งหวังผลักดันงล้อเศรษฐกิจให้เริ่มหมุนใหม่อีกครั้ง เช่น กรณีสภาพัฒน์ฯ เสนอตัวเลขอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี) ไตรมาสแรกของปี 2542 เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.9 โดยระบุว่าภาวะเศรษฐกิจได้ผ่านจุดต่ำสุดแล้วกำลังเผยหัวขึ้น พร้อมด้วยรายงานตัวเลขประกอบที่ดูดีหลายตัว ไม่ว่าจะเป็นตัวเลขการส่งออก ดัชนีการบริโภค เงินสำรองระหว่างประเทศ ฯลฯ ทำเอาหลายฝ่าย แม้แต่คณะรัฐมนตรีเองซึ่งอยากเห็นการฟื้นตัวที่สุด ยังไม่แน่ใจว่าจะเชื่อได้หรือไม่ ขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทยแถลงข้อมูลและการวิเคราะห์ที่ขัดแย้งกันออกมา อย่างไรก็ตาม สำหรับตัวเลขไตรมาสสองที่ออกมาในเดือน ก.ย. ก็ได้ถูกไอเอ็มเอฟ ตะล่อมให้เหลือเพียงร้อยละ 3.5 ทั้งๆ ที่มีข่าวก่อนหน้านี้ว่าจะเป็นร้อยละ 8 ซึ่งตัวเลขนี้กลับทำให้ตัวเลขสภาพัฒน์ฯเอง ถึงกับตกตะลึงอยู่ร่วมกับ ขณะที่หลายฝ่ายยังตั้งข้อสังเกตว่าตัวเลขที่ตะล่อมลงมาแล้วนั้นจะยั่งยืนหรือไม่?

นอกจากการเล่นตัวเลขแล้วอีกกระบวนการหนึ่งก็คือ การเคลื่อนไหวผลักดันการฟื้นตัวของภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง เพื่อเสริมความพยายามผลักดันกระแสฟื้นตัวเศรษฐกิจให้เป็นจริงขึ้น ที่สำคัญคือการที่ ครม. ได้ผ่านแผนกระตุ้นเศรษฐกิจรอบ 3 ออกมาเมื่อวันที่ 10 ส.ค. ช่วงก่อนจะถึงวันครบรอบ 1 ปีของการดำเนินงานตามแผนกระตุ้นเศรษฐกิจรอบแรกในวันที่ 14 สิงหา ซึ่งกำลังอยู่ระหว่างมีการทบทวนและประเมินผลกันว่าเป็นแผนที่ได้ผลหรือไม่เพียงใด กระแสข่าวในช่วงนี้จึงมีทั้งการวิจารณ์โจมตีว่ามาตรการ 14 สิงหาคมนั้นล้มเหลวไม่เป็นท่า และมาตรการ 10 สิงหาคมนี่มาใหม่ก็ "อุ้มนายทุนนักธุรกิจ คนจนไม่มีส่วนแม้สักลิ้ง" เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม สำหรับภาครัฐแล้ว การออกมาตราการ 10 สิงหาคม นอกจากเป็นการหันมาเน้นการแก้ปัญหาที่จุดใหม่แล้ว ดูเหมือนยังตั้งใจจะให้มาตรการนี้เป็นขั้นตอนสำคัญ อันจะนำไปสู่อีกจังหวะก้าวหนึ่งที่ใคร่ครวญไว้ก่อน นั่นคือการออกจดหมายแสดงเจตจำนง (แอลไอโอ) ฉบับที่ 8 “ประกาศอิสรภาพจากไอเอ็มเอฟ” ในวันที่ 21 ก.ย. เดือนถัดมา โดยข้ออ้างที่ว่า ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจหลายตัวบ่งชี้ว่าเศรษฐกิจกำลังฟื้นตัวแล้ว ไม่มีความจำเป็นต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของไอเอ็มเอฟอีกต่อไป แต่ทว่าก็มีความเคลื่อนไหวหลายอย่างที่บอกให้รู้ว่า นี่เป็นการบอกลาเป็นพิธีเท่านั้น เช่นการที่ยังคงลงหนังสือในการเบิกเงินกู้ไว้ และการที่ยังมีเจ้าหน้าที่ระดับสูงของไอเอ็มเอฟออกมากล่าวว่า ตนไม่คิดว่าการตัดสินใจของไทยครั้งนี้จะลดบทบาทของไอเอ็มเอฟในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของไทย เป็นต้น (ไทยรัฐ 230942)

ความพยายามเพื่อผลักดันภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงอีกกระแสหนึ่ง ที่กำลังทวีความเข้มข้นมากขึ้นเรื่อยๆ คือการเคลื่อนไหวอย่างคึกคักของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) ไม่ว่าจะเป็นการวางนโยบายเน้นส่งเสริม 5 กลุ่มอุตสาหกรรมหลัก จัดโครงการ “เชื่อมั่นเมืองไทย บีโอไอแฟร์ 2000” การส่งเสริมกิจการ ศูนย์จัดหาจัดซื้อ และการส่งคายน่าปรับปรุงเขตส่งเสริมการลงทุนใหม่ที่จะเริ่มใช้อย่างเป็นทางการในต้นศตวรรษใหม่นี้ นอกจากนี้ยังมีการเคลื่อนไหวทำงานของเดียวกันของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

การเคลื่อนไหวภาครัฐที่น่าจะจับตามองไปก็คือการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวกับ “หนี้” กระทรวงการคลังเสนอตัวเลขหนี้ ณ เดือนมิ.ย. 42 ประเภทต่างๆ ออกมามากมาย สรุปเฉพาะหนี้สาธารณะก็ประมาณ 1.7 ล้านล้านบาท เป็นหนี้ที่ก่อใหม่ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาประมาณ 7.7 แสนล้านบาท ไม่นับหนี้ ก.คลัง หนี้กองทุนฟื้นฟู หนี้ธนาคารแห่งประเทศไทย ฯลฯ หนี้ของกองทุนฟื้นฟู ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ต้องคอยไปลุ่มสถาบันการเงินเอกชนที่ล้มและเนา ณ เดือนมิ.ย. นี้มีอยู่ 9.2 แสนล้านบาท ทั้งนี้หนี้ภาครัฐเบ็ดเสร็จ ณ เดือน มิ.ย. 42 สูงถึงร้อยละ 34.3 ของจีดีพี เพิ่มขึ้นจากเพียงร้อยละ 15 เมื่อปี 2539 วันที่ 13 ก.ย. กรมฝ่ายเศรษฐกิจมีมติเห็นชอบแนวทางการจัดตั้งสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะขึ้น เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะและวางแผนการก่อหนี้และบริหารหนี้สาธารณะ พร้อมๆ กันก็มีการเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมและจูงใจให้ ธนาคารเอกชนจัดตั้ง บริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน (เอเอ็มซี) เพื่อกันเอาหนี้เน่าออกจากระบบสถาบันการเงินอย่างเต็มที่

การเคลื่อนไหวของภาคเอกชน ที่ขึ้นเป็นกระแสที่สุดก็เป็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มสถาบันการเงิน ที่มาพร้อมๆ กับ “เอ็นพีแอล” ที่ยังอยู่แถวๆ ร้อยละ 47 ของสินเชื่อในระบบ ซึ่งโยงไปถึงปัญหาการปรับโครงสร้างหนี้ว่าแท้จริงยังไม่ไปถึงไหน (และก็โยงไปถึงว่าแท้จริงเศรษฐกิจยังไม่เงยหัว มีการโยงปัญหาต่อๆ ไปเป็นลูกโซ่ จนล่าสุดได้โยงไปถึงปัญหาการเมืองแล้ว!) อย่างไรก็ตาม กลุ่มสถาบันการเงินเอกชนก็มีการเคลื่อนไหวรักษามลประโยชน์และอาณาจักรของตนเองเต็มที่ เช่น ไม่ยอมเข้าโครงการฟื้นฟูสถาบันการเงินตามมาตรการ 14 สิงหาคม เพราะเกรงว่าจะถูกลดหุ้นปรับการบริหารตนเองและกลุ่มของตนต้องหลุดไปจากองค์กร เคลื่อนไหวผลักดันให้รัฐช่วยเหลือในการจัดตั้งบริษัทบริหารหนี้เน่า โดยส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของตนเองน้อยที่สุด ฯลฯ นักการเมืองคนหนึ่งได้ตั้งข้อสังเกตว่า ตัวเลขหนี้ต่างประเทศของภาครัฐดูมีแนวโน้มสูงขึ้น ขณะที่หนี้ต่างประเทศของภาคเอกชนกลับลดลง และชี้ว่า “มีกระบวนการถ่ายเทหนี้ต่างประเทศจากภาคเอกชนไปให้ภาครัฐอยู่ตลอดเวลา” (ไทยรัฐ 220742)

ส่วนการขยายตัวภาคการผลิตของไทยที่มีรายงานว่ามีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในระยะใกล้นี้นั้น ส่วนใหญ่ก็มาจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมยานยนต์เสียกว่าร้อยละ 60 รองลงมาก็เป็นอุตสาหกรรมเครื่องดื่มร้อยละ 28.1 อุตสาหกรรมอาหารร้อยละ 21.7 อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เหล็กและเหล็กกล้า เพิ่มร้อยละ 18.1 วัสดุก่อสร้างเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.3 ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ซึ่งตัวเลขติดลบมาก

ที่น่าจับตามองอีกเรื่องหนึ่งก็คือ ความเห็นของบรรดานักเศรษฐศาสตร์ต่างประเทศที่มีชื่อหลายคนที่มีมองเศรษฐกิจในประเทศไทย และเศรษฐกิจในจุดที่สำคัญๆ ทั่วโลก ประเด็นสำคัญก็คือ การมองการฟื้นตัวของเศรษฐกิจในเอเชีย สรุปได้ว่าการฟื้นตัวยังประมาทไม่มั่นคง อาจจะทรุดตัวลงไปใหม่อีกเมื่อใดก็ได้ แม้เพียงแค่การวิเคราะห์ในทางร้ายของพวกนักเก็งกำไรในตลาดหุ้นหรือตลาดเงินก็อาจทำให้เศรษฐกิจทรุดตัวในรูปตัว “ดับเบิลยู” ได้

อย่างไรก็ตามที่ควรจับตามองมากก็คือภาวะเศรษฐกิจในสหรัฐ ซึ่งความเป็นไปที่นั่นอาจส่งผลกระทบต่อการณ์ฟื้นตัวของเศรษฐกิจในประเทศเราด้วย

บันทึกความเคลื่อนไหวทางการผลิตและการค้า ก.ค.-ก.ย. 2542

ข่าววันที่	ความเคลื่อนไหวช่วงเดือนก.ค. 2542
01 ก.ค. 42	-นายสรเสรีญ วงศ์ชะอุม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หรือสภาพัฒน์ฯ แถลงว่า ได้จัดทำภาวะเศรษฐกิจจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้น (GDP) ไตรมาสแรกของปี 42 สรุปได้ว่ามีมีการขยายตัว 0.9% เมื่อเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีที่แล้ว โดยเป็นผลมาจากการผลิตภาคเกษตร และนอกภาคเกษตร ขณะที่ก่อนหน้านี้ได้จัดทำตัวเลขคาดการณ์ว่า ไตรมาสดังกล่าวจะติดลบ 4.7% -นางอรรดา ไชยธรรม ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เปิดเผยถึงภาวะเศรษฐกิจประจำเดือน เม.ย. และ พ.ค. ที่ผ่านมา ว่าสภาพของภาวะเศรษฐกิจไทยยังคงทรงตัวต่อเนื่อง โดย ยังไม่มีปัจจัยบวกเพิ่มเติมที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้เริ่มฟื้นตัว หรือดีขึ้นอย่างชัดเจน โดยจากการสร้างดัชนีการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน ซึ่งเป็นดัชนีเครื่องชี้เศรษฐกิจตัวใหม่ขึ้นมา ยังพบว่าการบริโภคของเอกชน ยังคงทรงตัวต่อเนื่องยังไม่ปรับตัวขึ้นอย่างที่คาดไว้ เนื่องจากประชาชนยังไม่มี ความเชื่อมั่น ในการฟื้นตัวของภาวะเศรษฐกิจไทย จึงยังไม่เห็นการฟื้นตัวของภาคการบริโภคภาคเอกชน
02 ก.ค. 42	- ร.ท.สุชาย เขาวินิชฐ อธิบดีกรมการค้าภายใน เปิดเผยความเคลื่อนไหวของ ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (ซีพีไอ) เดือนมิ.ย. 42 ว่าอยู่ที่ระดับ-0.1% เมื่อเทียบกับเดือน พ.ค. 42 และอยู่ที่ระดับ -1.2% เมื่อเทียบกับเดือน มิ.ย. 41 แต่เมื่อเทียบกับดัชนีราคาเฉลี่ย 6 เดือนแรก ตั้งแต่เดือน ม.ค.-มิ.ย. 42 กับช่วงเดียวกันของปีก่อนยังเพิ่มขึ้น 1.1% ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการลดลงของ ดัชนีราคาสินค้าหมวดอื่นๆ ที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่ม 0.2% ในขณะที่สินค้าหมวดอาหาร และเครื่องดื่มดัชนีราคาไม่เปลี่ยนแปลง -ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เปิดเผยตัวเลขคนตกงาน โดยยอดรวม 5 เดือนแรกของปีนี้ มีลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างทั้งสิ้น 22,610 คนจากสถานประกอบการทั้งสิ้น 923 แห่ง สำหรับยอดผู้ถูกเลิกจ้างนี้ ไม่รวมถึงพนักงานบริษัทที่มีโครงการสร้างแรงจูงใจเกษียณก่อนกำหนด ซึ่งในขณะนี้บริษัทจำนวนมาก ที่เปิดให้มีโครงการดังกล่าว ทั้งในภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ และบริษัทเอกชน
07 ก.ค. 42	- คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้สำนักงานธนาณเคราะห์ หรือโรงรับจำนำของรัฐบาล กู้เงินเพิ่มเติมจากธนาคารออมสินอีก 900 ล้านบาท เพื่อใช้เป็นเงินทุน ในการหมุนเวียนในการรับจำนำ เนื่องจากขณะนี้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน จากวิกฤติเศรษฐกิจ และมาใช้บริการมาก ทำให้สำนักงานฯขาดสภาพคล่อง
09 ก.ค. 42	-นายบัณฑิต ล่ำซำ กรรมการผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกสิกรไทย เปิดเผยว่าที่ประชุมคณะกรรมการของธนาคาร มีมติเพิ่มทุนจดทะเบียน 1.2 พันล้านบาท ราคาหุ้นละ 20 บาท หรือรวมเป็นเงิน 24,000 ล้านบาท โดยธนาคารได้จัดสรรการใช้เงินดังนี้คือ 5,000 ล้านบาท ธนาคารจะนำไปจดทะเบียนตั้ง บริษัทบริหารสินทรัพย์ (เอเอ็มซี) ส่วนอีก 19,000 ล้านบาท จะนำไปสำรองหนี้สูญให้ครบ 100% ตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ซึ่งกำหนดให้สำรองหนี้สูญให้ครบภายในปี 2543 -นายราวีรินทร์ นิยมานเหมินทร์ รมต.คลัง เปิดเผยภายหลังตรวจเยี่ยมกรมสรรพากร เป็นเวลานานกว่า 2 ชั่วโมง ว่า การมาพบกับ ร.อ.สุชาติ เขาวินิชฐ อธิบดีกรมสรรพากร และผู้บริหารระดับสูงในครั้ง นี้ เนื่องจากเป็นห่วงเรื่องการจัดเก็บรายได้ ในปีงบประมาณ 42 นี้ จะต่ำกว่าเป้าที่กำหนด 434,000 ล้านบาท จากวงเงินงบประมาณรายจ่ายปี 42 ทั้งสิ้น 825,000 ล้านบาท โดยอธิบดีกรมสรรพากรยืนยันว่า ผลการจัดเก็บรายได้ในปี 42 จะเกินกว่าประมาณการที่ตั้งไว้เล็กน้อย เพราะเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว
10 ก.ค. 42	- ธปท.ประกาศลดอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (แบงก์เรท) ซึ่งเป็นดอกเบี้ยสำหรับการให้กู้ยืม กับธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน ผ่านหน้าตาการให้กู้ยืม (โลนวินโดว) ของ ธปท. ซึ่งขณะนี้อยู่ที่ระดับ 5.5 % ลงอีก 1.5 % เหลือ 4 % โดยจะมีผลตั้งแต่วันที่ 9 ก.ค. เป็นต้นไป โดยการลดอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานในครั้งนี้ จะช่วยให้สถาบันการเงินที่ขาดสภาพคล่องชั่วคราว เข้ามากู้เงินจากช่องทางนี้มากขึ้น ในอัตราดอกเบี้ยที่ถูกลง
11 ก.ค. 42	-คณะกรรมการกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงิน และผู้บริหารของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) มีมติให้ธปท.เตรียมเข้าแทรกแซงกิจการของ ธ.นครธน เปิดเสร็จในวันที่ 12 ก.ค.นี้ โดยวางขั้นตอนให้แบงก์ดำเนินการลดทุนลด

	ทะเบียนเดิม ก่อนอัดฉีดเงินรัฐครั้งแรกจำนวน 13,600 ล้านบาท เข้าเสริมเงินกองทุนของธนาคารที่ติดลบสุด ดูให้กลับขึ้นมาเป็นศูนย์ และใส่เงินเพิ่มทุนครั้งที่ 2 เข้าไปอีกประมาณ 7,000 ล้านบาท ให้ขึ้นมาเป็นบวก เพียงพอที่จะจูงใจให้นักลงทุนสนใจเข้ามาประมูล
13 ก.ค. 42	-นายอรรถพล สรสุชาติ โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เปิดเผยว่า ในการประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายนโยบายเศรษฐกิจ วันที่ 12 ก.ค.นี้ กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้รายงานสถานะหนี้สินของประเทศต่อที่ประชุม โดย ณ สิ้นเดือน มิ.ย.42 ภาครัฐมีหนี้โดยตรงทั้งนี้ภายในประเทศ และต่างประเทศ รวม 1.7 ล้านล้านบาท และหนี้ของ ธปท. ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนี้กองทุนการเงินระหว่างประเทศ และเงินกู้จากเอชบี 13,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และยังมีหนี้ของกองทุนฟื้นฟูอีกจำนวน 8.6 แสนล้านบาท ส่วนยอดหนี้ต่างประเทศรวมทั้งระบบ ณ วันที่ 31 มี.ค. มี 83,724 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลง 2.7% จากยอดหนี้ดังกล่าวเมื่อสิ้นปี 41
14 ก.ค. 42	- สถาบันเวิลด์อีโคโนมิค ฟอรัม องค์การวิจัยอิสระที่ได้รับการยอมรับจากทั่วโลก ได้จัดอันดับขีดความสามารถ การแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ปรากฏว่า ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันลดลง 'ไปอยู่ในอันดับที่ 30 จากปีที่แล้วอยู่ในอันดับที่ 21 และอันดับที่ 18 เมื่อปี 2540 ขณะที่สิงคโปร์ยังเป็นประเทศที่มีศักยภาพ การแข่งขันสูงที่สุดในโลก ตามมาด้วยสหรัฐฯ และฮ่องกง -กระทรวงมหาดไทยเสนอปรับปรุงแก้ไขอัตราดอกเบี้ย วิธีการคิดดอกเบี้ย และการออกใบเสร็จรับเงินค่าดอกเบี้ยของโรงรับจำนำ โดยให้คิดอัตราดอกเบี้ย 18%/ปี จากเดิมคิดเป็น 2% ต่อเดือน (เงินต้นไม่เกิน 2,000 บาท) โดยคิดเป็นรายวัน และให้ออกใบเสร็จรับเงินค่าดอกเบี้ยแก่ผู้จำนำด้วย และแก้ไขใบอนุญาตตั้งโรงรับจำนำจากเดิมที่ใช้ได้ถึงวันที่ 31 ธ.ค.ของปีที่ออกใบอนุญาต แก้ไขเป็นมีกำหนดครั้งละ 5 ปี และปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมให้สูงขึ้น โดยเขต กทม.คิด 1 แสนบาท ต่างจังหวัด 5 หมื่นบาท
15 ก.ค. 42	-กรมสรรพากรส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปสำรวจสอบการเสียภาษีของพ่อค้าแม่ค้าแผงลอยในย่านต่างๆ เพื่อให้บุคคลที่เสียภาษีไม่ถูกต้อง หรือไม่เคยเสียภาษีเลย มาเสียภาษีให้ถูกต้อง โดยให้พ่อค้าแม่ค้าแผงลอยที่มีรายได้จากการขายของมากกว่าเดือนละ 5,000 บาทขึ้นไปต้องมาเสียภาษี หลักการจัดเก็บจะเหมือนกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยมี 2 แบบ แบบอัตราก้าวหน้า ที่บุคคลมีรายได้มากกว่า 60,000 บาทขึ้นไป โดยสามารถหักค่าลดหย่อนต่างๆ ได้ และแบบ "ขั้นและห้าบาท" โดยไม่สามารถนำค่าลดหย่อนต่างๆ มาหักได้
16 ก.ค. 42	-นายสาวิตรี โพธิ์พินิจ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เปิดเผยถึงการติดตาม และประเมินผลโครงการมียาชาว่า จนถึงวันที่ 13 ก.ค. หน่วยงานต่างๆ ได้เบิกจ่ายเงินไปทั้งสิ้น 21,923.47 ล้านบาท คิดเป็น 48.83% ของวงเงินที่สำนักงบประมาณอนุมัติ 44,898.72 ล้านบาท
22 ก.ค. 42	-นายจาตุรนต์ ฉายแสง เลขาธิการพรรคความหวังใหม่ กล่าวว่าการประชุมร่วมกับ คณะกรรมการการคลังธนาคาร และสถาบันการเงิน สภาผู้แทนฯ มีตัวเลขที่น่าสนใจคือ ตัวเลขหนี้ต่างประเทศของภาครัฐมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่หนี้ต่างประเทศของภาคเอกชนกลับลดลง แสดงให้เห็นว่า มีกระบวนการถ่ายเทหนี้ต่างประเทศจากภาคเอกชน ไปให้ภาครัฐอยู่ตลอดเวลา
23 ก.ค. 42	-ธนาคารกรุงไทยแจ้งผลประกอบการครึ่งแรกของปี 2542 ให้แก่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นรายสุดท้ายของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ 13 แห่ง ที่ยังเปิดกิจการว่า ธนาคารมีผลกำไรสุทธิ 23,149.58 ล้านบาท หรือเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 79.16% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ที่ขาดทุนเป็นจำนวนทั้งสิ้น 12,920 ล้านบาท โดยสาเหตุการขาดทุนสูงมาจากธนาคาร มีรายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลลดลง 17,654.29 ล้านบาท หรือเท่ากับ 40.37% มีค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยลดลง 9,521.30 ล้านบาท หรือ 28.05% และมีการตั้งสำรองหนี้สูญ จำนวน 20,028.69 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 310.45 ล้านบาท หรือ 1.57% จากงวดเดียวกับปีก่อน และมีผลขาดทุนต่อหุ้น 2.07 บาท การขาดทุนของธนาคารกรุงไทยดังกล่าว ทำให้ผลประกอบการรวมของระบบธนาคารพาณิชย์ไทย ในช่วงครึ่งแรกของปีนี้ มีตัวเลขการขาดทุนสูงถึง 171,855.75 ล้านบาท ซึ่งสูงกว่าประมาณการเดิมของทางการ - ระหว่างวันที่ 19-23 ก.ค. กรมส่งเสริมการค้าส่งออกได้ร่วมกับเอกชนที่เกี่ยวข้อง กับอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม จัด

	งานแสดงสินค้าแฟชั่นเสื้อผ้า สิ่งทอ 43 (Bangkok International Fashion Fair: BIFF 2000) โดยจะเป็นการแสดงสินค้านานาชาติ นำเสนอความหลากหลายของอุตสาหกรรมเสื้อผ้า สิ่งทอ สินค้าแฟชั่นอย่างครบวงจร เพื่อเสริมสร้างให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าสินค้าแฟชั่น ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
24 ก.ค. 42	-ก.อุตสาหกรรมเสนอให้รัฐบาลพิจารณา แผนการยกเว้นเก็บภาษีจากกำไรส่วนเกินมูลค่าหุ้น (Capital Gain Tax) เพื่อสนับสนุนแผนการจัดตั้งบริษัทร่วมทุนไทย จำกัด (Venture Capital Fund) เพื่อเข้าไปร่วมลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดย่อมและกลาง (เอสเอ็มอี) ในสัดส่วนไม่เกิน 49% โดยเห็นว่าหากยังเก็บภาษีดังกล่าว ก.อุตสาหกรรมเกรงว่าจะไม่เอื้อให้นักลงทุนสนใจเข้ามาร่วมทุนได้ และในระยะยาว เอสเอ็มอีไทยจะไม่เข้มแข็งเพียงพอ ที่จะทำธุรกิจแข่งขันกับต่างชาติได้
27 ก.ค. 42	-จากกรณีที่นายอาวันท์ นิมมานเหมินท์ รว.คลัง ได้ออกมาให้ความเห็น ถึงปัญหาเงินทุนจดทะเบียนธนาคารกรุงไทย วงเงิน 108,000 ล้านบาท ที่เกิดจากความล่าช้าของกองทุนฟื้นฟู จนทำให้ภาระหนี้สินของธนาคารทวีคูณขึ้นเรื่อยๆ และอาจไม่เพียงพอ ประกอบกับมีข่าวอีกกระแสหนึ่งว่า ธ.กรุงไทยจะต้องลดทุนเพื่อแก้ปัญหาหนี้ ได้ส่งผลให้ดัชนีหุ้นตลาดหลักทรัพย์ตั้งแต่วันที่ 23 ก.ค. ต่อกันจนถึงวันจันทร์ที่ 26 ก.ค. นี้ลดลง 18.05 จุด ปิดตลาดที่ระดับ 457.68 จุด มูลค่าการซื้อขาย 4,805.57 ล้านบาท ขณะที่หุ้นกรุงไทยปิดที่ 16.75 บาท ลดลง 1.75 บาท หรือ 9.46%
29 ก.ค. 42	-นายจักรทิพย์ นิธิพน ผู้ช่วยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และผู้จัดการกองทุนเพื่อการฟื้นฟู และพัฒนาระบบสถาบันการเงิน เปิดเผยว่า กระทรวงการคลัง เสนอแก้กฎหมายธนาคารพาณิชย์ ในส่วนของการป้องกันและแก้ไขปัญหา ระบบสถาบันการเงินในอนาคตโดยให้ ธปท.มีการเปลี่ยนแปลงระบบการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินใหม่ให้เข้มข้น ธปท.สามารถเข้าแก้ไขสถานการณ์ความอ่อนแอ ของธนาคารพาณิชย์ให้เร็วขึ้น โดยจะมีการตั้งสถาบันใหม่ขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่แก้ไขฐานะความอ่อนแอของสถาบันการเงิน ต่อจาก ธปท. ส่วนกองทุนฟื้นฟูนั้น จะจัดการกับภาระเดิมให้หมดแล้วค่อยตัวเองไป
ความเคลื่อนไหวช่วงเดือน ส.ค 2542	
03 ส.ค. 42	-นายสถาพร กิตตานนท์ เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) เผยผลประชุมบอร์ดบีโอไอว่า ที่ประชุมมีมติให้ผลักดันนโยบายแก้ปัญหาอุตสาหกรรมหลัก เป็นนโยบายสำคัญของการฟื้นฟูเศรษฐกิจภายใน 5 กลุ่มอุตสาหกรรมจะได้รับการแก้ปัญหาได้แก่ เหล็กและวัสดุก่อสร้าง, ปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม, สิ่งทอ, กระดาษและเยื่อกระดาษ, เรามิก โดยให้คณะกรรมการนโยบายส่งเสริมการลงทุน รับผิดชอบแบบครบวงจร ตั้งแต่ขั้นตอนจนถึงขั้นปลาย, สู่ทางการปรับโครงสร้างหนี้ เพื่อให้มีนโยบายแก้ปัญหาออกมาชัดเจน
	-ที่ประชุมบอร์ดบีโอไอมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยความสะดวกการจัดนิทรรศการ "เชื่อมั่นเมืองไทย บีโอไอแฟร์ 2000" โดยตั้งเป้าว่าจะเสริมความเชื่อมั่นในการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยได้
	- บอร์ดบีโอไอมีมติเปิดให้มีการส่งเสริมกิจการ "ศูนย์จัดจำหน่ายชิ้นส่วนและผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป" หรือ IPO โดยให้สิทธิประโยชน์ ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบ จะทำให้เกิดความสะดวกและคล่องตัวในการซื้อขายสินค้า ระหว่างผู้ผลิตที่มีฐานการผลิตในประเทศ ลดต้นทุนการตลาด การให้บริการของศูนย์จะเป็นผู้จัดหาชิ้นส่วน และผลิตภัณฑ์ที่สำเร็จรูปจากในและต่างประเทศ โดยลูกค้าส่งคำสั่งซื้อไปที่ศูนย์ แล้วศูนย์จะกระจายคำสั่งไปยังซัพพลายเออร์ และรวบรวมจัดเป็นชุดส่งให้ลูกค้า
04 ส.ค. 42	-นายอาวันท์ นิมมานเหมินท์ รว.คลัง เปิดเผยว่า คณะรัฐมนตรี (ครม.) อนุมัติให้กระทรวงการคลังค้าประกันเงินกู้ ให้กับ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) วงเงิน 18,119.973 ล้านบาท แบ่งเป็นเงินกู้บาทสมทบ โครงการกู้เงินจากต่างประเทศงบประมาณ ปี 2542 จำนวน 11,618.973 ล้านบาท และเงินกู้เพื่อแก้ไขปัญหาเงินทุนหมุนเวียนปี 2541 จำนวน 6,501 ล้านบาท เพื่อให้ กฟผ.สามารถดำเนินกิจการได้ตามเป้าหมายที่วางไว้
	- ครม.อนุมัติโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิต เกษียณก่อนกำหนด ตามที่สำนักงาน ก.พ.เสนอ โดยมีมติเห็นชอบการแก้ไขมติ ครม. เมื่อวันที่ 29 เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติมากขึ้น ดังนี้ คือ จากเดิมที่ระบุเฉพาะข้าราชการมหาวิทยาลัยเท่านั้น ที่ออกจากราชการตามโครงการนี้แล้ว ไม่สามารถกลับเข้ารับราชการได้อีก ให้แก้ไขครอบคลุมข้าราชการหน่วยงานอื่นทุกหน่วยงาน รวมทั้งหน่วยงานอิสระที่จะตั้งขึ้นตามกฎหมายใหม่ด้วย ยกเว้นการกลับเข้ารับราชการชั่วคราว และแก้ไขการคำนวณเงินเพิ่มจากบำนาญ ของข้าราชการที่เข้าร่วมโครงการ จากเดิมที่เมื่อคำนวณสุทธิแล้ว ต้องไม่เกินเงินเดือนเดือนสุดท้าย

	ท้ายของผู้ขึ้น
06 ส.ค. 42	- ปรากฏว่าค่าเงินบาท วันที่ 5 ส.ค. ได้ปรับตัวลงมาอ่อนมากอยู่ที่ระดับ 37.44-37.49 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ อ่อนที่สุดในรอบ 3 เดือน นับตั้งแต่เมื่อวันที่ 28 เม.ย.ปี 51 ซึ่งเกิดจากการที่มีบทความในหนังสือพิมพ์ฮ่องกงว่า คณะกรรมการวางแผนพัฒนาประเทศของจีน ได้เสนอแผนจะใช้เงินบาทเป็นหน่วยที่ยึดหยุ่น เพื่อหนุ่ขนาดส่งออกในป็นหน้า - ตั้งแต่ 1 ม.ค. 2543 บีโอไอจะกำหนดเขตการลงทุนใหม่ให้เหลือ 2 เขต คือเขตปกติและเขตสิทธิพิเศษ ส่วนการกำหนดพื้นที่หรือจังหวัดต่างๆ ว่า จะอยู่ในเขตใดนั้น จะปรับโดยใช้ปัจจัยรายได้ต่อหัว, ความพร้อมของสาธารณูปโภค, คุณภาพแรงงาน อย่างไรก็ตาม พื้นที่หรือจังหวัดเดียวกันอาจจะมีผู้ได้รับบีโอไอไม่เท่าเทียมกัน โดยจะพิจารณาจากการใช้เทคโนโลยีระดับสูง ในกระบวนการผลิต, การใช้งบฯ ฝึกอบรมทักษะแรงงานเพื่อเพิ่มคุณภาพ หรือการคืนผลกำไรกลับคืนสังคม และเขตบีโอไอใหม่นี้จะใช้เพียง 3 ปีเท่านั้น
10 ส.ค. 42	-ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีอนุมัติมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจรอบ 3 (มาตรการ 10 สิงหาคม 2542) ตามข้อเสนอของกระทรวงการคลัง โดยกระทรวงการคลังรายงานต่อที่ประชุม ถึงมูลเหตุในการออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มเติมในครั้งนี้ว่า เป็นมาตรการที่ต่อเนื่องจาก มาตรการเพิ่มการใช้จ่ายของภาครัฐ มาตรการภาษี และมาตรการลดราคาพลังงาน ที่รัฐบาลได้ดำเนินการไปเมื่อวันที่ 30 มี.ค.ที่ผ่านมา ประกอบด้วย 4 กลุ่มมาตรการหลัก ได้แก่ 1. มาตรการด้านภาษี 2. มาตรการสนับสนุนด้านเงินทุน 3. มาตรการฟื้นฟูธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และ 4. มาตรการปรับโครงสร้างการเงิน สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม -นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รว.อุตสาหกรรม เปิดเผยว่า ได้สั่งการให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) เป็นบริษัทนำร่อง ในการตรึงราคาขายปลีกน้ำมันในประเทศ ทั้งน้ำมันเบนซินและดีเซล ไม่ให้กำหนดราคาสูงเกิน 13 บาทต่อลิตร ตลอดเดือนสิงหาคมนี้ เพื่อลดภาระผู้บริโภคโดย ปตท. ต้องยอมขาดทุนค่าการตลาด จากที่เคยได้รับลิตรละ 1 บาทกว่าๆ และต้องลดค่าการตลาดจากนี้ไปให้เหลือเพียง 70-75 สต.ต่อลิตร ซึ่งยอมรับว่า การกระทำดังกล่าวส่งผลให้ ปตท.สูญเสียรายได้เดือนละ 225 ล้านบาท -นายศุภชัย พิศิษฐวานิช ปลัดกระทรวงการคลัง เตรียมทำพิธีเก็บกับหลวงพ่อดำโพธิ์งาม อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา พร้อมลั่นกลองใหญ่ หลังบนบานบอกกล่าวหลวงพ่อดำระหว่างการบูรณะวัด ขอให้กระทรวงการคลังประสบความสำเร็จกับมาตรการ 14 สิงหา ที่ประกาศเมื่อปี 41
13 ส.ค. 42	-ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) รายงานระดับราคาสินค้าส่งออก และระดับราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกเฉลี่ยรอบ 6 เดือนแรกของปีนี้ว่า เป็นสาเหตุที่ทำให้สินค้าส่งออกในภาคเกษตรของไทย ยังคงมีระดับราคาลดลงต่อเนื่อง ตลอดครึ่งปีแรกที่ผ่านมาเช่นกัน
17 ส.ค. 42	-คณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น (กนภ.) เห็นชอบกับแนวทางปรับการดำเนินงานของกระทรวงต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยในปี 2543 มีงบประมาณกว่าแสนล้านบาท ที่จะนำไปสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชน และในระยะต่อไป มอบหมายให้สภานโยบายและกระทรวงมหาดไทย พิจารณากลไกของภาครัฐ ให้สนองความต้องการประชาชนให้มากขึ้น. -คณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญ ไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น (กนภ.) เห็นควรให้มีการยกเลิกการจัดบโครงการพัฒนาตำบล (คพต.) ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2543 เป็นต้นไป โดยงบนี้เป็นดุลพินิจของนายกรัฐมนตรี และเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเท่านั้น ที่จะเห็นสมควรจัดสรร ซึ่งที่ผ่านมามีการใช้อย่างไม่เป็นธรรม และนำไปหาผลประโยชน์ทางการเมือง โดยส่วนใหญ่จะจัดสรรให้แก่ ส.ส. ที่เสนอโครงการมานำไปลงในพื้นที่
19 ส.ค. 42	-นายศุภชัย พานิชภักดิ์ รองนายกรัฐมนตรี และ รว.พาณิชย์ เผยว่า กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) เตรียมโยกย้ายเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่ปฏิบัติงานในไทย กลับสำนักงานใหญ่ที่อเมริกา หลังจากเห็นว่าเศรษฐกิจไทยเริ่มเข้าสู่ภาวะปกติ หลังจากมาช่วยเหลือไทยให้ฟื้นวิกฤติ นับตั้งแต่ไทยเข้าโครงการรับความช่วยเหลือ
23 ส.ค. 42	-นายรานจิต เตจา หัวหน้าคณะทำงานกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) จากวอชิงตัน ซึ่งเดินทางมาประเทศไทย เพื่อติดตามผลดำเนินการ ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของไทย ภายใต้การให้ความช่วยเหลือจากไอเอ็มเอฟ กล่าวว่า ปีนี้อัตราเติบโต

	โตทางเศรษฐกิจของไทย จะอยู่ในระดับ 3-4% และอาจเพิ่มขึ้นเป็น 5% ในปีหน้า ซึ่งอัตราเติบโตในระดับดังกล่าวเป็นสิ่งยืนยันว่า วิกฤติเศรษฐกิจในเอเชียคลี่คลายลงแล้ว แม้ว่าในปีที่ผ่านมาอัตราเติบโตของไทย จะอยู่ที่ระดับติดลบ 8% ก็ตาม
25 ส.ค. 42	-กรม เห็นชอบที่จะเสนอแปรรูปคดีเพิ่ม และเปลี่ยนแปลงงบประมาณปี 2543 ให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอิสระเพิ่มเติมจำนวน 16,316.3 ล้านบาท โดยมีหลักเกณฑ์ว่า ต้องเป็นโครงการที่มีความพร้อม ดำเนินการได้ทันที และเป็นรายการลงทุนที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ไม่เป็นผลให้เพิ่มรายจ่ายประจำจำนวนมากในปีต่อไป ไม่เป็นการผูกพันงบประมาณข้ามปี และใช้วัสดุที่ผลิตในประเทศส่วนใหญ่ -สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช.) เรียกโรงกลั่นน้ำมัน บริษัทผู้ค้าก๊าซหุงต้ม มหาหรือสถานการณืราคาก๊าซหุงต้ม ที่ราคาซื้อขายในตลาดโลกเริ่มติดตัวต่อเนื่อง ตามต้นทุนราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งจะทำให้รัฐบาลต้องเพิ่มเงินชดเชยราคาก๊าซหุงต้มให้ผู้ค้าในประเทศเพิ่มขึ้น โดยใช้เงินกองทุนน้ำมันชดเชยให้เดือนละประมาณ 600 ล้านบาท ในขณะที่กองทุนน้ำมันมีเงินเหลือในขณะนี้ 5,000 ล้านบาท
26 ส.ค. 42	-การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) เสนอให้ สพช.เรียกเก็บเงินจากการจำหน่ายน้ำมันทุกประเภท จากผู้ค้าทุกรายเข้ามาสำรองในกองทุนน้ำมันเพิ่มขึ้นอีก 5 สต.ต่อลิตร เพื่อระดมเงินสำรองให้กองทุนน้ำมันที่ปัจจุบันมีอยู่ 5,000 ล้านบาท มียอดเงินสูงขึ้น เพื่อเตรียมใช้ในการพยุงราคาก๊าซหุงต้ม -บรรยากาศการลงทุนในตลาดหุ้นไทย วันที่ 25 ส.ค.2542 ดัชนีหุ้นไทยในภาคบ่าย ปรับตัวทะยานขึ้นอย่างร้อนแรง และมาปิดตลาดที่ระดับสูงสุดของวัน ที่ 468.70 จุด เพิ่มขึ้น 22.15 จุด ซึ่งสูงสุดในรอบ 1 เดือน นับจากวันที่ 23 ก.ค.ซึ่งดัชนีอยู่ที่ระดับ 475.73 จุด โดยมูลค่าการซื้อขายยังคงหนาแน่นถึง 13,340 ล้านบาท หุ้นธนาคารกรุงไทยมูลค่าการซื้อขายมาเป็นอันดับหนึ่ง 1, ส.ค. 7.62 ล้านบาท ขณะที่ราคาดีดขึ้นถึง 3.25 บาท มาปิดตลาดที่ระดับ 17.25 บาท หรือเพิ่มขึ้น 23.21% เกือบชิลลิ้ง ตามด้วยหุ้นธนาคารทหารไทย ปิด ที่ 18.50 บาท เพิ่มขึ้น 4 บาท หรือ 27.59% มูลค่าการซื้อขาย 1,1012.33 ล้านบาท ผู้สื่อข่าวรายงานว่า มีนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลได้สั่งให้พรรคพวก ไล่ราคาซื้อหุ้นแบงก์กรุงไทยแบบไม่ถั่น โดยต้องการสร้างภาพให้เห็นว่า นักลงทุนชานรับการเปลี่ยนแปลงบรรษัทธนาคาร ชนิดล้างบางออกทั้งชุด เพื่อต้องการเรียกความเชื่อมั่นของนักลงทุนให้กลับคืนมา หลังจากเกิดความวุ่นวายที่มีจุดเริ่มต้นจากเอกสารการตรวจสอบของไพรซ์ วอเตอร์เฮาส์
28 ส.ค. 42	-นายศุภชัย พานิชภักดิ์ รองนายกรัฐมนตรีและ รมว.พาณิชย์ เปิดเผยว่าขณะนี้ ราคาน้ำมันดีเซลที่เพิ่มขึ้นจากเดือน มิ.ย. ที่อยู่ในระดับ 8.30 บาทต่อลิตร มาเป็น 9.54 บาท หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 1.49% นั้น จะมีผลกระทบต่อต้นทุนราคาสินค้า 0.1-0.9% เท่านั้น และจะกระทบสินค้า 48 รายการ ที่กรมการค้าภายในติดตามดูแลอยู่ทั้งหมด 72 รายการ
30 ส.ค. 42	-นายบัณฑิต ล่ำซำ กรรมการผู้จัดการ ธนาคารกสิกรไทย ประกาศตัดสินใจที่จะไม่ช่วยเหลือฐานะทางการเงิน ของบริษัทเงินทุนภัทรธนกิจอีกต่อไป เสนอทางออกให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเข้ามาแทรกแซงให้เป็นของรัฐ โดยมีทางเลือกที่จะดำเนินการต่อไปด้วยกัน 3 แนวทางคือ 1. ควบรวมกิจการกับสถาบันการเงินอื่น 2. ขายให้นักลงทุนผู้สนใจ เช่นเดียวกับธนาคารนครธน และ 3. ตั้งเป็นบริษัทบริหารสินทรัพย์(เอเอ็มซี) หากรัฐบาลเลือกที่จะเข้าไปแทรกแซง ธนาคารก็ยอมที่ต้องสูญเสียเงินลงทุนที่ใส่เข้าไปใหม่ 7,000 ล้านบาทและตัดเป็นหนี้สูญออกไปทันที
31 ส.ค. 42	- กรม.เศรษฐกิจเร่งรัดให้รัฐวิสาหกิจ 4 แห่ง ได้แก่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) การทางพิเศษแห่งประเทศไทย (กทพ.) การรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) และองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เพิ่มบทบาทจากภาคเอกชนในรูปแบบต่างๆ เพื่อระดมทุนจากนอกภาครัฐมาช่วย ในการขยายบริการพื้นฐาน เพราะจากการพิจารณาฐานะเงินสดของรัฐวิสาหกิจเหล่านี้ พบว่ามีปัญหาขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง และยังไม่มีการกำหนดแนวทางแก้ปัญหา -คณะกรรมการการการเงิน การคลังและสถาบันการเงิน ภูมิสถา ระบุมหาพรมระบบสถาบันการเงินของประเทศไทย ในปัจจุบันยังอยู่ในสภาพน่าวิตก ทั้งจากปัญหาแนวโน้มการเสื่อมลงของคุณภาพหนี้ ซึ่งมีผลทำให้หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (เอ็นพีแอล) เพิ่มขึ้นของธนาคารกรุงไทย และการที่ธนาคารกสิกรไทยไม่สามารถแบกรับภาระหนี้ และความเสียหายของบริษัทเงินทุนภัทรธนกิจต่อไปได้ และระบุว่าทางออกเดียวที่จะหยุดยั้งความเสียหาย ของระบบธนาคารพาณิชย์ และบริษัทเงินทุนที่ยังพอมีเหลือไว้ได้ ควรมีการทบทวนกฎเกณฑ์ที่นำมาใช้ให้เกิดความยืดหยุ่น และเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่ระบบสถาบันการเงิน ยังอ่อนแออยู่และไม่แข็งแรงพอจะรักษาขนานมาได้

ความเคลื่อนไหวเดือนก.ย. 2542	
02 ก.ย. 42	-วันที่ 31 ส.ค. ที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนเพื่อการฟื้นฟู และพัฒนาระบบสถาบันการเงิน มีมติให้กองทุนฟื้นฟูฯ ไปเจรจาหาแนวทางการแก้ไขปัญหา บง.ภัทรธนกิจ ร่วมกับธนาคารกสิกรไทย -วันที่ 1 ก.ย. มีการประชุมร่วมกันระหว่าง ผู้บริหารฝ่ายนโยบายสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และผู้บริหารธนาคารกสิกรไทย ภายหลังการหารือหรือเรียกว่า 2 ชั่วโมง นายกิตติ พัฒนพงศ์พิบูล รองผู้ว่าการ ธปท.เปิดเผยว่า ที่ประชุมมีข้อสรุปร่วมกัน โดยเป็นการร่วมกันรับผิดชอบทั้ง 2 ฝ่าย
03 ก.ย. 42	-ธปท.ตัดสินใจให้กองทุนฟื้นฟูฯ ใ้เงินเข้าไปเพื่อแบ่งเบาภาระ ให้แก่ธนาคารกสิกรไทย เพื่อยืดระยะเวลาการเรียกสินทรัพย์คืนจากระยะสั้นเป็นระยะยาว โดยจะใ้เงินกองทุนฟื้นฟูฯเข้าไปทั้งหมด เนื่องจากธนาคารกสิกรไทยยังมีการะทบด้านการบริหารอยู่ ซึ่ง หาก ธปท.สามารถลากปัญหาที่เกิดขึ้นกับ บง.ภัทรธนกิจให้ยาวออกไปได้ บง.ภัทรธนกิจจะมีกำไรและสามารถแบ่งกำไร ให้ธนาคารกสิกรไทยได้ รูปแบบการบริหาร บง.ภัทรธนกิจ จะเป็นรูปแบบผสมผสานกัน โดยจะไม่ให้เป็นหน่วยงานราชการเพียงอย่างเดียว
04 ก.ย. 42	-นายสวัสดิภาพ กันหาธรรม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เปิดเผยถึงการพิจารณาจัดสรร งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปี 2543 ของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา ร่าง พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่าย ที่กำลังเป็นปัญหายอยู่ว่า ขณะนี้การพิจารณายังไม่ไปถึงไหน และหากการพิจารณาของกรรมาธิการยังไม่เสร็จสิ้น และไม่สามารถนำเข้าสู่การพิจารณาของสภาได้ทัน ในวันที่ 15-17 กันยายนนี้ ก็จะต้องร่าง พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายปี 43 นั้นได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการ และผ่านวาระ 1 และ 2 ไปโดยปริยาย โดยไม่มีการแปรญัตติเพิ่มเติมแต่อย่างใด
08 ก.ย. 42	-นายสิทธิพร รัตนโมส รองผู้ว่าการฝ่ายนโยบายและแผน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ยอมรับว่าในเดือนธ.ค. 2542 กฟผ.จะเสนอขออนุมัติขึ้นค่าไฟฟ้าอัตโนมัติ (เอฟที) ต่อคณะอนุกรรมการกำกับสูตรค่าไฟฟ้าอัตโนมัติอีก 2 สด.ต่อหน่วย ดังนั้น ค่าเอฟทีที่จะปรากฏในใบค่าไฟฟ้าของประชาชนเดือน ธ.ค.นี้ จะปรับเพิ่มเป็น 39.92 สด.ต่อหน่วย จากปัจจุบัน 37.92 สด.ต่อหน่วย ทั้งนี้เนื่องจากกฟผ.ต้องใช้น้ำมันดีเซลผลิตไฟฟ้าเพิ่มขึ้น
11 ก.ย. 42	-นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี เปิดเผยว่า ได้หารือกับนายธวัชชัย นิยมมานเหมินท์ รว.คส. แล้วว่ารัฐจะยังไม่ลดภาษีน้ำมัน เพราะยังไม่ใช่ทางเลือกในขณะนี้ ที่สำคัญต้องรณรงค์ให้มี การประหยัดการใช้น้ำมัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์กว่าการลดภาษี เพราะน้ำมันเป็นสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ เหตุผลสำคัญคือ รัฐจัดทำงบประมาณแบบขาดดุลอยู่แล้ว หากไปลดภาษีตัวใดตัวหนึ่ง จะเกิดผลกระทบต่อประชาชน ที่ต้องไปบวกภาษีอื่นมาเพิ่ม
14 ก.ย. 42	-ธปท. ได้เสนอเรื่องการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ภาคเอกชน (เอเอ็มซี) ในการประนอมหนี้ให้แก่กระทรวงการคลังแล้ว โดยเสนอให้แก่ พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ (บบส.) เพิ่มสิทธิประโยชน์ให้เอเอ็มซี เหมือนกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป รวมถึงการให้เอเอ็มซีสามารถปล่อยสินเชื่อ ให้แก่ลูกหนี้ด้วยคุณภาพที่ตัวเองบริหารด้วย -กระทรวงการคลังได้รายงานสถานะหนี้สาธารณะของประเทศ ต่อที่ประชุม ครม.ฝ่ายเศรษฐกิจเมื่อวันที่ 13 ก.ย. ว่า รัฐบาลมีหนี้สินและภาระผูกพัน ณ สิ้นเดือน มิ.ย. 42 จำนวน 1,710,246 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 30 มิ.ย. 40 ประมาณ 771,294 ล้านบาท ทั้งนี้ เป็นภาระหนี้ในประเทศ 955,451 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วง 30 มิ.ย. 40 จำนวน 601,196 ล้านบาท และหนี้ต่างประเทศ 754,795 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 170,099 ล้านบาท โดยภาระหนี้ดังกล่าวเป็นการกู้ตรงของรัฐบาล 908,803 ล้านบาท สูงขึ้น 649,947 ล้านบาท จาก 30 มิ.ย. 40 เป็นการกู้ภายในประเทศ 587,641 ล้านบาท และหนี้ต่างประเทศ 321,162 ล้านบาท
17 ก.ย. 42	-การส่งออกรวมทั้ง 8 เดือน (ม.ค.-ส.ค.) มีมูลค่า 37,163 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้น 3.4% ขณะที่การนำเข้าเฉพาะเดือน ส.ค. มีมูลค่า 4,178 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้น 23.9% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน
20 ก.ย. 42	-นายธวัชชัย นิยมมานเหมินท์ รว.คส.กำหนดนำร่างหนังสือแสดงเจตจำนงฉบับที่ 8 (แอลโอไอ) เข้าครม.ในวันที่ 21 ก.ย. โดยมีสาระที่สำคัญคือ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยปีนี้ จะเพิ่มขึ้นเป็น 3-4% จากเดิมที่แอลโอไอ 7 ระบุว่า เศรษฐกิจไทยปี 42 จะขยายตัวเพียง 0-1% แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจปีนี้เริ่มฟื้นตัวอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม รัฐบาลยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้เงิน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยในงบประมาณปี 43 โไอเอ็มเอฟกำหนดให้กระทรวงการ

	คลัง สามารถขาดดุลเงินสดในงบประมาณปี 43 ได้รวม 470,000 ล้านบาท หรือ 9.2% ของจีดีพี โดยแบ่งเป็นการขาดดุลเงินสด 3% ของจีดีพี หรือ 1.5 แสนล้านบาท และส่วนที่เหลืออีก 2.5% ของจีดีพี หรือประมาณ 1.25 แสนล้านบาท เป็นการขาดดุลเงินสดของรัฐบาลกิจ นอกจากนี้ ในแอลโอไอฉบับที่ 8 ยังกำหนดวงเงินเพิ่มเติมให้กระทรวงการคลัง ในการช่วยเหลือระบบสถาบันการเงิน โดยให้รัฐบาลกู้เงินไว้ส่วนหนึ่ง 1.7% ของจีดีพี หรือประมาณ 8.5 หมื่นล้านบาท รวมเป็นขาดดุลเงินสดทั้งหมด 7.2% ของจีดีพี หรือคิดเป็นเงิน 3.6 แสนล้านบาท แต่เมื่อรวมกับวงเงินงบประมาณรายจ่ายปี 43 ที่กำหนดรายได้ของรัฐไว้ที่ 750,000 ล้านบาท และสามารถขาดดุลในงบประมาณได้อีก 2% ของจีดีพี หรือคิดเป็น 1.1 แสนล้านบาทแล้ว ทำให้รัฐบาลมีรายจ่ายทั้งสิ้น 860,000 ล้านบาท ดังนั้น เมื่อรวมตัวเลขการขาดดุลเงินสดตามที่แอลโอไอ 8 ระบุ กับกำหนดรายได้รายจ่ายของรัฐอีก 750,000 บาททำให้รัฐบาลสามารถใช้เงินสดได้ทั้งสิ้น 1.22 ล้านล้านบาท ในงบปี 43
21 ก.ย. 42	-นายสรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) แถลงถึงตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (จีดีพี) ในไตรมาสที่ 2/2542 ว่าขยายตัว 3.5% เมื่อเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปี 2541 และขยายตัวเพิ่มขึ้น 4% เทียบกับไตรมาสแรกของปีนี้ -ม.ร.ว.จัตุมงคล โสณกุล ผู้ว่าราชการนครแห่งประเทศไทย (รปท.) กล่าวว่า ตัวเลขที่สภาพัฒนาฯประกาศข้างต้น เป็นการขยายตัวที่ยังไม่มีความหนักแน่นมากพอ ที่จะชี้ให้เห็นถึงการฟื้นตัวที่ชัดเจน เพราะเทียบจากฐานคนละไตรมาส และที่สำคัญที่สุดคือ ฐานการเจริญเติบโตในช่วงปี 2540-2541 มีความผันผวนมากเกินไปที่จะเป็นฐานที่เหมาะสมในการวัดการเจริญเติบโต
23 ก.ย. 42	-รายงานการปล่อยสินเชื่อของระบบสถาบันการเงินช่วง 7 เดือนที่ผ่านมาต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในช่วงต้นปีคือ 4-8%ค่อนข้างมาก โดยยอดการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ รวมกิจการวิเทศธนกิจ (บีไอบีเอฟ) 6 เดือนแรกของปีนี้ติดลบอยู่กว่า 6% -นายรานจิต เตจา ผู้อำนวยการประจำประเทศไทย ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) กล่าวว่า ตนไม่คาดว่าการตัดสินใจของไทย ที่จะไม่เบิกเงินกู้ไอเอ็มเอฟต่อไปอีก จะจุดให้ค่าเงินบาทอ่อนตัว และไม่คิดว่าการตัดสินใจของไทย จะลดบทบาทของไอเอ็มเอฟ ในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของไทย
24 ก.ย. 42	-นายบดี จุณณานนท์ ประธานคณะกรรมการการเงินจะนำร่าง พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่ายประจำปี 43 ได้สรุปความเห็นและข้อสังเกตในการจัดทำงบประมาณ ต่อผลกระทบทางเศรษฐกิจเสนอต่อประธาน โดยระบุว่าโครงสร้างงบประมาณครั้งนี้ ยังไม่มีพลังเพียงพอที่จะกระตุ้นให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้อย่างมีเสถียรภาพเท่าที่ควร เพราะปัญหาการว่างงานและกำลังซื้อที่ลดต่ำลง
28 ก.ย. 42	-นายนิมิตร นนทพันธุ์วาทย์ ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด เผยถึงผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ทั้งระบบในไตรมาส 3 ว่า ยังคงประสบปัญหาขาดทุนอยู่ โดยคาดว่าจะขาดทุนทั้งระบบประมาณ 1-2 แสนล้านบาท ทั้งนี้ เป็นการขาดทุนที่เกิดขึ้นจากการการกันสำรอง และหากดูผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ที่หักการการกันสำรองออกไป โดยดูเฉพาะผลการดำเนินงานจะพบว่า ธนาคารพาณิชย์มีผลดำเนินงาน ที่แสดงให้เห็นตัวเลขกำไรเพียงเล็กน้อย หรือมีกำไรใกล้เคียงกับ 0 -นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล รมช.กระทรวงการคลัง ยืนยันว่า กระทรวงการคลังไม่มีนโยบาย ปรับลดอัตราภาษีน้ำมันที่จัดเก็บอยู่ นอกจากทำตามมติ ครม. ที่ให้ปรับรูปแบบการจัดเก็บภาษี ที่คิดจากการจัดเก็บตามปริมาณน้ำมันที่ใช้ แต่จัดเก็บตามมูลค่าที่สูงขึ้น โดยการยกเลิกการจัดเก็บในรูปแบบหลัง ซึ่งทำให้รัฐมีรายได้มากกว่า
29 ก.ย. 42	-ปตท. ต้องตัดสินใจปรับราคาน้ำมัน เพราะไม่สามารถแบกรับภาระขาดทุนได้อีกต่อไป โดย แจ้งว่า ตั้งแต่ 01.00 น. ของวันที่ 29 ก.ย. 2542 ปตท.จะปรับราคาขายปลีกน้ำมันเบนซิน และดีเซลขึ้นอีก 30 ส.ต.ต่อลิตร โดยน้ำมันเบนซินธรรมดาจะปรับเป็น 12.99 บาทต่อลิตร เบนซินไร้สารตะกั่วปรับเป็น 13.89 บาทต่อลิตร น้ำมันดีเซลปรับเป็น 10.74 บาทต่อลิตร -กรม.อนุมัติให้กระทรวงการคลัง จัดปรับอัตราภาษีน้ำมันใหม่ ดังนี้คือ น้ำมันเบนซินชนิดไร้สารตะกั่วจัดเก็บในอัตราตามปริมาณ 3.685 บาทต่อลิตร น้ำมันก๊าดและน้ำมันที่จุดให้แสงสว่างที่คล้ายกัน จัดเก็บในอัตราตามปริมาณ 3.055 บาทต่อลิตร น้ำมันดีเซลที่มีปริมาณกำมะถันเกิน 0.25% จัดเก็บในอัตราตามปริมาณ 2.405 บาทต่อลิตร น้ำมันดีเซลที่มีปริมาณกำมะถันไม่เกิน 0.25% จัดเก็บตามปริมาณ 2.305 บาทต่อลิตร และ ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (แอลพีจี) และก๊าซที่คล้ายกัน จัด

	เก็บตามปริมาณ 2.17 บาทต่อลิตร -นายจิตติ ตั้งสิทธิ์ภักดี นายกสมาคมค้าทองคำ เปิดเผยว่า ราคาทองคำวันที่ 28 ก.ย. ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยทองคำแท่งซื้อ-ขายบาทละ 5,450-5,550 บาท ทองรูปพรรณซื้อ-ขายบาทละ 5,366-5,750 บาท ยังคงเป็นผลจากความผันผวนของค่าเงิน ประกอบกับราคาในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้นเพียงวันเดียวถึง 15 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 1 ออนซ์ สูงสุดในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา -ค่าเงินบาทผันผวนอยู่ในระดับ 40.99-41.47 บาท ต่อดอลลาร์สหรัฐ จากช่วงเช้าที่อ่อนตัวลงมาที่ 41.33-41.40 บาท เพราะผู้นำเข้าและผู้มีหนี้ต่างประเทศกังวลว่า ค่าเงินบาทอาจจะอ่อนตัว ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) มั่นใจว่ารับมือกับค่าเงินบาทที่ระดับ 41-42 บาทได้ นักค้าเงินตลาดสิงคโปร์รายงานว่า ธปท. ได้เข้าแทรกแซงผ่านตลาดล่วงหน้าเป็นครั้งที่ 2 จากวันที่ 24 ก.ย. เป็นผลให้เงินบาทแข็งค่าขึ้นมาปิดที่ 41.30 บาท
30 ก.ย. 42	-การประกวดราคาประมูลโรงเหล้า จากที่เปิดขาย 11 โรง ของกระทรวงการคลัง และ 1 โรงของกระทรวงอุตสาหกรรม เบ็ดเสร็จได้เงินรวม 15,425 ล้านบาท -นายจิตติ ตั้งสิทธิ์ภักดี นายกสมาคมค้าทองคำ เปิดเผยว่า เชื่อว่าราคาทองคำในตลาด ยังคงผันผวนต่อเนื่อง และปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้ง คาดว่าอาจจะเพิ่มสูงขึ้นถึงบาทละ 400-500 บาท หากค่าเงินบาททะลุ 45 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ และ 15 ประเทศในแถบยุโรป ที่มีปริมาณทองคำมากกว่า 75% ของโลก ยังรวมหัวกัน และยืนยันที่จะขายทองคำออกสู่ตลาดปีละไม่เกิน 400 ตันภายใน 5 ปีข้างหน้า ขณะที่ความต้องการทองคำในตลาดโลกมีมากถึง 2,000 ตันปี รวมถึงเหมืองทองในแอฟริกาใต้ ยังหยุดดำเนินการผลิต ทำให้ทองคำขาดตลาด

ประมวลเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวด้านการผลิตและการค้า

1. ความเคลื่อนไหวภาครัฐ

หัวข้อข่าว

- 1.1 ความพยายามส่งสัญญาณเศรษฐกิจฟื้นตัว
- 1.2 ความเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันการฟื้นตัวภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง
- 1.3 ความเคลื่อนไหวเพื่อจัดการปัญหาเกี่ยวกับ "หนี้" - หนี้เน่าจะเอาไปทิ้งไหนดี?

สรุปประเด็นข่าว

1.1 ความพยายามส่งสัญญาณเศรษฐกิจฟื้นตัว

1.1.1 การเปิดเผยตัวเลขอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี) ของสภาพัฒน์ฯ

ช่วงต้นเดือนก.ค. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช. - สภาพัฒน์ฯ) ได้เสนอตัวเลขอัตราการเติบโตของ จีดีพี ไตรมาสที่ 1/2542 ว่าโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.9 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปี 2541 เป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ที่ลดลงอย่างต่อเนื่องมาถึง 7 ไตรมาสก่อนหน้านี้ ทั้งนี้สภาพัฒน์ฯ ได้ชี้แจงว่า ตัวเลขนี้เป็นการปรับตัวสูงขึ้นทางด้านอุปทานหรือการผลิต ส่วนทางด้านอุปสงค์ทั้งการใช้จ่ายของครัวเรือน การสะสมทุนหรือการลงทุน รวมทั้งการส่งออกยังลดลงในอัตราที่ช้าลง และในการประกาศตัวเลขครั้งนี้สภาพัฒน์ฯระบุว่า "ภาวะเศรษฐกิจได้ผ่านจุดต่ำสุดแล้ว" และยังคงคาดการณ์ว่า ในไตรมาสที่ 2/2542 จีดีพีน่าจะปรับตัวสูงขึ้นมากกว่าไตรมาสที่ขึ้นปีอีก (ไทยรัฐ, ผู้จัดการ 010742)

จากรายงานข่าวปรากฏว่า หลังจากนั้นได้เกิดสงครามเกี่ยวกับการวิเคราะห์ตัวเลขภาวะเศรษฐกิจขึ้น ที่ประชุม ครม. วันที่ 5 ก.ค. 2542 บรรดารัฐมนตรีจำนวนมากแสดงอาการสงสัยในตัวเลขของ สศช. ระบุว่า "พื้นฐานข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์อาจส่งสัญญาณที่ไม่ถูกต้อง" (ผู้จัดการ 060742) นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ รมต.คลังออกมาชี้แจงแก่ต่างให้สภาพัฒน์ฯโดยบอกให้รู้ว่าตัวเลขนี้ใช้ราคาคงที่ของปี 2531 และยอมรับว่า "เมื่อคำนวณจากราคาปัจจุบันแล้ว จีดีพีไตรมาส 1/2542 จะยังติดลบอยู่ 1.4%" (ผู้จัดการ 060742) รายงานจากผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทยแถลงระบุว่า "ภาวะเศรษฐกิจไทยยังคงทรงตัวต่อเนื่อง" และว่า "หากดูตัวเลขเบื้องต้นจะเห็นว่าเศรษฐกิจยังอยู่ในระดับของการกระเพื่อมไม่ใช่อารมณ์ฟื้นตัว" (ไทยรัฐ 010742) ส่วนสื่อมวลชนคอลัมน์ "กระจากไร้เงา" ระบุต้นตอว่าสภาพัฒน์ฯ

ใช้ตัวเลขฐานก่อนข้างเก่า (ปี 2531) และตัวหารเป็นราคาสินค้าที่ค่อนข้างต่ำมาก ทำให้ผลลัพธ์จีดีพีสูงขึ้นอย่างมาก และตั้งข้อสังเกตว่า "หากหน่วยงานอื่นเปลี่ยนวิธีการคำนวณมาเป็นแบบสภาพัฒน์ฯ กันหมด เพื่อให้ตัวเลขสอดคล้องกัน ดูที่ว่าเศรษฐกิจไทยจะพุ่งกระชูดไปกันใหญ่นับตั้งแต่ไตรมาส 2 ปีนี้เลย" (ไทยโพสต์ 070742)

อย่างไรก็ตาม ในการรายงานตัวเลข จีดีพี ไตรมาสที่ 2/2542 เมื่อ 21 ก.ย. 2542 ตัวเลขออกมาว่าเติบโตร้อยละ 3.5 เมื่อเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน และขยายตัวร้อยละ 0.4 เมื่อเทียบกับไตรมาสแรกของปีนี้ โดยก่อนหน้านี้มีข่าวออกมาว่าตัวเลขจีดีพีไตรมาส 2 จะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 8 ซึ่งนายธารินทร์เห็นว่าเป็นตัวเลขที่ก้าวกระโดดและไม่ชัดเจน จึงได้เชิญ "เจ้าหน้าที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) เข้ามาร่วมพิธีจูนเพื่อความสบายใจของทุกฝ่าย" ปรากฏผลออกมาเหลือร้อยละ 3.5 ซึ่งมีรายงานข่าวด้วยว่าถึงกับทำให้นายสรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม เลขาธิการสภาพัฒน์ฯ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบและเผยตัวเลขร้อยละ 8 ออกมาก่อนนั้น ต้องตกตะลึงยืนนิ่งอยู่กับที่ (กรุงเทพธุรกิจ 270942)

1.1.2 การรายงานตัวเลขเพื่อส่งสัญญาณเศรษฐกิจฟื้นตัวจากหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ

ช่วงเดือน ก.ค. ระหว่างที่มีรายงานข่าววิกฤติกรมเกี่ยวกับตัวเลขเงินเฟ้อของระบบสถาบันการเงินเพิ่มมากขึ้น ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้รายงานความคืบหน้าเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างหนี้ ณ สิ้นเดือน พ.ค. 2542 ว่ามียอดหนี้ที่ปรับโครงสร้างไปแล้ว 430,013 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากเดือนก่อนหน้า 46,362 ล้านบาท รวมจำนวนลูกหนี้ที่ผ่านการปรับไปแล้ว 52,684 ราย เพิ่มจากเดือนก่อนหน้า 13,570 ราย และยังมีหนี้ที่อยู่ในระหว่างการปรับโครงสร้างอีกกว่าแปดแสนล้านบาท ลูกหนี้อีกกว่าหมื่นหกพันราย โดยรวมหนี้ที่ปรับแล้วและอยู่ระหว่างการปรับรวมกัน 1,254,880 ล้านบาท ลูกหนี้รวม 68,986 ราย ลูกหนี้ใน กทม. ปรับโครงสร้างเสร็จไปแล้วร้อยละ 80 ที่เหลือร้อยละ 20 อยู่ในระดับภูมิภาค (สำนักข่าวไทย 120742)

ปลายเดือน ก.ค. ต่อต้นเดือน ส.ค. ธปท. ยังได้รายงานว่า ตัวเลขเงินสำรองระหว่างประเทศ ณ วันที่ 23 ก.ค. 2542 อยู่ที่ระดับ 1,190,000 ล้านบาท หรือ 31,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากเดือนก่อนและอยู่ในระดับที่สูง (ผู้จัดการ 310742) ส่วนสถาบันการเงินสามารถกันสำรองเกินเป้าที่ ธปท. ตั้งไว้ ยอดคงค้างเงินเฟ้อของระบบสถาบันการเงินในเดือน มิ.ย. ก็ลดลงเล็กน้อยจากเดือน พ.ค. ซึ่งมีรายงานข่าวว่าเพิ่มขึ้น จนหลายฝ่ายต้องออกมาแถลงถึงสาเหตุที่เพิ่มขึ้น (ทั้งนี้มีรายงานข่าวว่า ธปท. ได้ออกกระเป๋ยบใหม่ยอมให้ธนาคารพาณิชย์สามารถตัดหนี้สูญจากสินเชื่อกันสำรองครบ 100% นำมาหักภาษีเป็นค่าใช้จ่ายได้) (ไทยโพสต์ 190842)

นอกจากนั้นหน่วยงานอื่นๆ ก็ได้พยายามรายงานโดยนำเอาตัวเลขตัวมาขึ้นไว้ข้างหน้า เช่น กรมการค้าภายใน เปิดเผยตัวเลขดัชนีราคาผู้บริโภคหรือเงินเฟ้อของเดือน มิ.ย. และ ก.ค. ว่ากระเตื้องขึ้นจากเดือนก่อนคือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1 และ 0.2 ตามลำดับรวมทั้งในเดือน ส.ค. ก็เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.4 แต่ยังคงอยู่ในแดนติดลบติดต่อกันเป็นเดือนที่ 4 นับจากเดือน พ.ค. ซึ่งติดลบไปร้อยละ 0.5 รายงานได้อธิบายถึงสาเหตุที่กระเตื้องขึ้นเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของการบริโภคสินค้าที่ไม่ใช่หมวดอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งยังอยู่ในแดนลดลง หรืออย่างดีก็ทรงตัว ก.พาณิชย์ ก็รายงานตัวเลขการส่งออก-นำเข้า โดยการรายงานรอบเป็นรอบ 7-8 เดือนแรกของปีนี้ เช่น ตัวเลขที่ รพช.พาณิชย์รายงานเมื่อวันที่ 13 ก.ย. 2542 ว่าตัวเลขส่งออกในรอบ 8 เดือน (ม.ค. - ส.ค. 2542) ในรูปสกุลเงินดอลลาร์มีมูลค่า 36,877.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6 แต่หากเทียบเป็นเงินบาทในช่วงเดียวกันกับปีที่แล้วก็ลดลงร้อยละ 11.8 (ผู้จัดการ 140942)

1.1.3 บุคคล องค์กรสถาบันที่ออกมาเสนอข้อมูลและทัศนะเกี่ยวกับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ

ในช่วงเดือน ก.ค. 2542 ฝ่ายวิจัยของสถาบันการเงินหลายแห่งทั้งในประเทศและต่างประเทศ เผยแพร่ข้อวิเคราะห์ว่าเศรษฐกิจไทยฟื้นตัวแน่นอน เช่น นายสแตนลีย์ ฟิชเชอร์ เจ้าหน้าที่ระดับสูงคนหนึ่งของ ไอเอ็มเอฟ ระบุว่าเศรษฐกิจของประเทศไทยจะขยายตัวที่ระดับร้อยละ 4 ถ้าหากไม่เกิดวิกฤติในเอเชียรอบที่สอง สถาบันวิจัยบริษัทหลักทรัพย์เอกร้าวง เคจี จำกัด ได้ประมาณอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยปี 2542 ว่าจะอยู่ที่ร้อยละ 4.7 นอกจากนั้นสถาบันการเงินอีก 12 แห่งในประเทศไทย อาทิ สถาบันวิจัยไทยพาณิชย์, บ.เอสจี ซีเคียวริตี้, เจ.พี. มอร์แกน, ธ.นาซิงของนาล เดอ ปารีส, ซิตีแบงก์, เอบีเอ็น-แอมโร สิงคโปร์ เป็นต้น ส่วนคาดการณ์อัตราการขยายตัวของ จีดีพี ไทยเป็นบวก ตั้งแต่ 5.2%, 4.7%, 3.6%, 2.5%, ถึง 1.6% นอกจากนั้น ดร. เจษฎา ไกลอุ่มจิตร กรรมการผู้จัดการ บล. กองทุนรวม จำกัด (มหาชน) ยังระบุว่า เศรษฐกิจไทยได้ผ่านจุดต่ำสุดไปแล้ว ในไตรมาสที่หนึ่งหรือสองนี้ และจะเริ่มฟื้นตัวอย่างช้าๆ (ผู้จัดการ 080742, ไทยโพสต์ 070742, กรุงเทพธุรกิจ 140742, ไทยโพสต์ 190742)

ล่าสุดในช่วงเดือน ก.ย. 2542 บุคคลและสถาบันหลายแห่งแพร่ตัวเลขข่าวสารที่แสดงถึงแนวโน้มการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทย เช่น รายงานการสำรวจของนักเศรษฐศาสตร์ 132 คน ของสำนักข่าวรอยเตอร์ ได้ความเห็นว่าการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยในปี 2542 จะขยายตัวร้อยละ 3.5 (กรุงเทพธุรกิจ 100942) นางชฎา วัฒนศิริธรรม กรรมการผู้จัดการใหญ่ ธ.ไทยพาณิชย์ ระบุว่า ภาวะเศรษฐกิจไทยได้ผ่านจุดต่ำสุดไปแล้ว และเชื่อว่าเศรษฐกิจจะขยายตัวเป็นบวกประมาณ 2-3% ต่อเนื่องอย่างน้อยประมาณ 3-5 ปี (กรุงเทพธุรกิจ 060942) นายวิโรจน์ อมตกุลชัย เลขาธิการหอการค้าแห่งประเทศไทย กล่าวว่า ขณะนี้ดัชนีหลายรายการบ่งชี้ว่าผ่านจุดต่ำสุดไปแล้ว และค่อยๆ ฟื้นตัวขึ้น และเสริมว่า

หากต้องการให้เศรษฐกิจขยายตัวต่อเนื่องต้องปรับโครงสร้างภาษีเพิ่ม โดยเฉพาะเข้าไปแต่ละกลุ่มสินค้า และให้มีผลทางปฏิบัติเร็วที่สุด (กรุงเทพฯธุรกิจ 060942)

1.2 ความเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันการฟื้นตัวภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง

1.2.1 การเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ)

ช่วงต้นเดือน ส.ค. 2542 ที่ประชุมบอร์ดบีโอไอได้มีมติในเรื่องต่างๆ เพื่อผลักดันบรรยากาศการฟื้นฟูเศรษฐกิจ เช่น 1) นโยบายแก้ปัญหาอุตสาหกรรมหลัก โดยใน 5 กลุ่มอุตสาหกรรมจะได้รับการแก้ปัญหาได้แก่ เหล็กและวัสดุก่อสร้าง, ปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม, สิ่งทอ, กระดาษและเยื่อกระดาษ, เซรามิก โดยให้คณะกรรมการนโยบายส่งเสริมการลงทุน รับผิดชอบแบบครบวงจร ตั้งแต่ขั้นตอนจนถึงขั้นปลาย, เส้นทางปรับโครงสร้างหนี้ เพื่อให้มีนโยบายแก้ปัญหาออกมาชุดเดียว 2) ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดนิทรรศการ "เชื่อมั่นเมืองไทย บีโอไอแฟร์ 2000" โดยตั้งเป้าว่าจะเสริมความเชื่อมั่นในการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยได้ 3) ให้การส่งเสริมกิจการ "ศูนย์จัดหาจัดซื้อชิ้นส่วนและผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป" หรือ IPO โดยให้สิทธิประโยชน์ ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบ จะทำให้เกิดความสะดวกและคล่องตัวในการซื้อขายสินค้า ระหว่างผู้ผลิตที่มีฐานการผลิตในประเทศ ลดต้นทุนการตลาด การให้บริการของศูนย์จะเป็นผู้จัดหาชิ้นส่วน และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากในและต่างประเทศ โดยลูกค้าส่งคำสั่งซื้อไปที่ศูนย์ แล้วศูนย์จะกระจายคำสั่งไปยังซัพพลายเออร์ และรวบรวมจัดเป็นชุดส่งให้ลูกค้า (ไทยรัฐ 030842)

นอกจากนั้น บีโอไอ ยังมีการปรับปรุงการกำหนดเขตการลงทุนใหม่โดยระบุว่า ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. 2543 บีโอไอจะกำหนดเขตการลงทุนใหม่ให้เหลือ 2 เขต คือเขตปกติและเขตสิทธิพิเศษ ส่วนการกำหนดพื้นที่หรือจังหวัดต่างๆ ว่า จะอยู่ในเขตใดนั้น จะปรับโดยใช้ปัจจัยรายได้ต่อหัว, ความพร้อมของสาธารณูปโภค, คุณภาพแรงงาน อย่างไรก็ตาม พื้นที่หรือจังหวัดเดียวกันอาจจะมีผู้ได้รับบีโอไอไม่เท่าเทียมกัน โดยจะพิจารณาจากการใช้เทคโนโลยีระดับสูง ในกระบวนการผลิต, การใช้บ่มิคอมบรเทศกระเร่งงานเพื่อเพิ่มคุณภาพ หรือการคืนผลกำไรกลับคืนสังคม และเขตบีโอไอใหม่นี้จะใช้เพียง 3 ปีเท่านั้น (ไทยรัฐ 060842)

1.2.2 ครม. อนุมัติ "มาตรการ 10 สิงหา" เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ภาคเอกชน

นำร่องด้วย "วาระแห่งชาติ" ที่น่าสนใจ

ก่อนหน้าที่จะเปิดตัว "มาตรการ 10 สิงหา" ในช่วงปลายเดือน ก.ค. 2542 นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ รมต.คลัง ได้แถลงเรื่องที่จะมีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจ (แต่ก็ไม่ได้มีการกล่าวถึงอีกเลยในเวลาต่อมา) นั่นคือการกล่าวถึง "วาระแห่งชาติ" หรือ National Agenda (ไทยรัฐ 260742) ที่ระบุว่าเป็นแนวทางและกรอบปฏิบัติที่จะนำไปสู่เสถียรภาพทางเศรษฐกิจและอยู่รอดได้ในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งประกอบด้วยเรื่องใหญ่ๆ 4 เรื่องคือ 1) การสร้างเสถียรภาพทางด้านการเงินการคลัง จะต้องได้รับการคุ้มครองจากประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะภาคการธนาคารและตลาดทุนนั้น จะต้องได้รับการคุ้มครองด้านเงินทุน โดยผู้ให้กู้ต้องไม่เข้ามาแสวงหากำไรมากเกินไป นอกจากนั้น บริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือ จะต้องไม่เป็นเครื่องมือของกองทุนต่างชาติ ที่เข้ามาโจมตีประเทศที่ด้อยกว่าเหมือนกับการตีหัวเข้าบ้าน 2) ด้านการคลัง เนื่องจากรัฐบาลได้ใช้เงินจำนวนมากแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน จึงจำเป็นต้องตั้งสำนักงานจัดการหนี้สาธารณะขึ้นเพื่อกำหนดการใช้เงินของภาครัฐและเอกชน 3) ด้านสังคม จำเป็นต้องมี ธรรมนูญ เนื่องจากวิกฤติเศรษฐกิจทำให้สังคมเกิดความแตกต่างทั้งด้านการบริหาร การศึกษา ประชาชน การค้าขาย การมีวินัย และรวมถึงด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม 4) ต้องมีความเท่าเทียมกันทั้งสังคม โดยต้องมีการกระจายรายได้ และให้ความยุติธรรมทางด้านกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อลดปัญหาสังคมและระบบการเมืองไทย (ไทยรัฐ 260742)

รายงานข่าวดังกล่าวยังได้กล่าวถึงมาตรการ 10 สิงหาว่า เป็นมาตรการที่หวังผลระยะปานกลาง ส่วนมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจรอบที่ 2 ที่ออกเมื่อ 30 มี.ค. 2542 หรือที่รู้จักกันในชื่อ "มียาชาวแพลง" นั้น ระบุว่าเป็นมาตรการหวังผลระยะสั้น (ไทยรัฐ 260742) แต่รายงานข่าวไม่ได้ระบุว่า มาตรการ 14 สิงหาคม ที่ถือเป็นมาตรการรอบที่ 1 นั้นเป็นมาตรการระยะใด?

เนื้อหามาตรการ 10 สิงหาคม-อัดเงินเข้าไปอีก 1.3 แสนล้านบาท

เนื้อหาของมาตรการ 10 สิงหาที่สำคัญประกอบด้วย 4 มาตรการ คือ 1) มาตรการด้านภาษี ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการลงทุน การลดราคาสินค้าให้กับผู้บริโภคในประเทศ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในต่างประเทศของภาคเอกชน โดยรัฐจะต้องยอมสูญเสียรายได้ในการนี้ประมาณ 4,985 ล้านบาท 2) มาตรการสนับสนุนด้านเงินทุน โดยรัฐบาลจะตั้งกองทุนขึ้นมา 3 กองทุน เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนด้านเงินทุนให้แก่เอกชน คือ กองทุนเพื่อการร่วมทุน (Equity Fund) ซึ่งรัฐบาลจะใช้เงินในกองทุนนี้ 37,000 ล้านบาท, กองทุนเงินร่วมทุนในกิจการขนาดกลาง (Thailand Recovery Fund) ใช้เงิน 3,700 ล้านบาท, และ กองทุนร่วมทุนในกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (เอสเอ็มอี) ใช้เงิน 1,000 ล้านบาท รวมเป็นเงินในรายการนี้ทั้งสิ้น 41,700 ล้านบาท 3) มาตรการปรับโครงสร้างการเงินสำหรับเอสเอ็มอี เพื่อให้การสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาทางการเงินแก่ธุรกิจ เอสเอ็มอี และการปรับโครงสร้างหน่วยงานสนับสนุน เอสเอ็มอี เป็นต้น ใช้เงินทั้ง

หมด 15,600 ล้านบาท 4) มาตรการฟื้นฟูส่งเสริมการค้า ขีดเงินเข้าไปอีก 63,500 ล้านบาท สรุปรวมรัฐจะต้องใช้เงินสำหรับมาตรการ 10 สิงหาคม 125,785 ล้านบาท (หาดูรายละเอียดได้ในรายงาน update ฉบับเดือนสิงหาคม 2542 ของโครงการข่าวสารทิศทางการพัฒนาประเทศไทย หรือในเว็บไซต์ของ สกว. และหรือเว็บไซต์ของหน่วยงานราชการไทยหลายแห่ง)

มาตรการสนับสนุนการลงทุนของภาคเอกชน 10 สิงหาคม 2542

1. มาตรการด้านภาษี

ประเภทอากรโดยสรุป	อัตรา	
	เดิม	ใหม่
• ลดอากรขาเข้าสินค้าทุนวัตถุดิบของเครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า เครื่องมือวัด และทดสอบ	5, 20%	3%
• วัตถุดิบ		
- อุปกรณ์ของพันธุ์สัตว์น้ำ	60%	ยกเว้น
- วัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง, ยา, อาหาร	10, 30%	1%
- เซลล์เย็บชุดของผสมของสารที่มีกลิ่นหอม	10%	5%
- เคมีภัณฑ์อินทรีย์และอินทรีย์	5-10% 10% 5%	1% 5% ยกเว้น
- พลาสติก	20%	10%
- พืชที่ใช้เป็นอาหารสัตว์	10-40%	5%
- ไม้คุณภาพสูง	5%	ยกเว้น
- แคโทดทองแดง	6%	1%
- เหล็กที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูป และ Hi Carbon	2, 10, 12%	1%
- วัตถุดิบของอุตสาหกรรมเครื่องประดับ เช่น มุก เงิน แพลทินัม	1, 5, 10%	ยกเว้น
- เครื่องประดับเทียม	30, 80%	20%
- สานเคียวปัก	20, 35%	10%
- เศษแก้ว	5%	1%
- ไม้ทำเป็นเส้น	10%	5%
- อนุญาตให้หักค่าสิทธิและค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินในอัตราเร่ง		
- ยกเลิกอากรค่าเพิ่มมูลค่าเพิ่มจากต่างประเทศ		

2. มาตรการสนับสนุนด้านเงินทุน

- กองทุนเพื่อการร่วมลงทุน 500-1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
- กองทุนร่วมทุนในวิสาหกิจขนาดกลาง 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
- กองทุนรวมเพื่อร่วมลงทุนใน SMEs 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

3. มาตรการฟื้นฟูส่งเสริมการค้า

- จัดหาสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยคงที่ระยะยาว และเงื่อนไขผ่อนปรนผ่านธอส. และบริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย (ปตท.) โดยออกพันธบัตรวงเงิน 50,000 ล้านบาท
- เพิ่มบทบาทการเคหะแห่งชาติในการรับซื้อโครงการที่อยู่อาศัยที่ยังสร้างไม่เสร็จในวงเงิน 15,000 ล้านบาท
- ลดค่าจดทะเบียนโอนอสังหาริมทรัพย์จาก 2% ของราคาประเมินเหลือ 0.01% ในกรณีโอนอาคาร, อาคารพร้อมที่ดินและการโอนอาคารชุดและกรรมสิทธิ์ในห้องชุดโดยให้มีผลถึง 31 ธ.ค. 43

4. มาตรการปรับโครงสร้างการเงินสำหรับ SMEs

- ปรับปรุงระบบและเพิ่มศักยภาพการค้าประกันสินเชื่อ SMEs ของบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) ด้วยการเพิ่มทุนปี 42 4,000 ล้านบาท, ปี 46 4,000 ล้านบาท
- ปรับโครงสร้างและเพิ่มศักยภาพของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) เพิ่มทุนปี 42 2,500 ล้านบาท, ปี 46 5,000 ล้านบาท
- จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาทางการเงินสำหรับ SME ของสภาอุตสาหกรรมและหอการค้าไทย ด้วยเงินอุดหนุน 100 ล้านบาท

1.2.3 ทบทวนมาตรการเก่าๆ ทั้งสองมาตรการเป็นอย่างไร?

เกี่ยวกับมาตรการทั้งสองรอบก่อนหน้านี้ มีข่าวความเคลื่อนไหวคือ มาตรการรอบที่ 1 หรือมาตรการ 14 สิงหาคม ถือว่าเป็นการช่วยเหลือโอบอุ้มสถาบันการเงิน ซึ่งผลที่ออกมาก็มองกันคนละมุมสองมุม และแน่นอนที่รัฐบาลต้องระบุว่าเป็นมาตรการที่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นจึงมีรายงานข่าวว่า นายศุภชัย พิศิษฐวานิช ปลัด ก.คลัง ได้ไปเตรียมทำพิธีแก้บนกับหลวงพ่อดิ่งพินางาม อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา พร้อมมีลิเกวงใหญ่ โดยได้บนบานบอกกล่าวเอาไว้ว่าขอให้กระทรวงการคลังประสบความสำเร็จกับมาตรการ 14 สิงหา ที่ประกาศเมื่อปี 2541 (ไทยรัฐ 100842) แต่ ดร.วิระพงษ์ งามมางกูร อธิบดีรองนายกรัฐมนตรีกล่าวว่า ตนเห็นว่า มาตรการ 14 สิงหาคมไม่ประสบความสำเร็จมาตั้งแต่ต้น และได้ยกตัวอย่างตัวชี้วัดความสำเร็จประการหนึ่งคือ การประเมินจากความกระตือรือร้นของต่างชาติที่จะเข้ามาซื้อสถาบันการเงินไทยว่า หากมาตรการสำเร็จ ต่างชาติจะต้องมีความสนใจเข้ามาซื้อกิจการธนาคารพาณิชย์ไทย มากกว่าที่เป็นอยู่ (กรุงเทพธุรกิจ 120842)

ส่วนมาตรการ 30 มีนาคม หรือที่เรียกกันว่า มียาชาวาแพลนนั้น เป็นมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจรอบที่ 2 ถัดจากมาตรการ 14 สิงหาคม ที่ผ่าน ครม.เมื่อวันที่ 30 มี.ค. 2542 ซึ่งกำหนดใช้เงินทั้งหมด 1.3 แสนล้านบาท ประกอบด้วยมาตรการด้านภาษี 54,670 ล้านบาท นโยบายด้านพลังงาน 21,950 ล้านบาท และมาตรการใช้เงินกู้ธนาคารโลกและมียาชาวาแพลนวงเงิน 53,000 ล้านบาท เน้นการจ้างงาน และกระตุ้นอำนาจซื้อสินค้าและบริการ มาตรการนี้ ก.คลังระบุไว้ว่า "เป็นมาตรการที่เหมาะสมที่สุดในการเพิ่มกำลังซื้อของประชาชน ในขณะที่ยังไม่กระทบการคลัง" และระบุว่า "มาตรการนี้จะสามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้ 3-6 เดือน และจะช่วยขยายตัวเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น 1% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศได้อย่างแน่นอน" (ผู้จัดการ 300342)

ผลการดำเนินงานตามมาตรการ 30 มีนาคม จากรายงานล่าสุดเมื่อวันที่ 15 ก.ย. 2542 ที่ ครม. รับทราบความคืบหน้าการดำเนินงานตามมาตรการดังกล่าวถึงวันที่ 30 ส.ค. 2542 มีหน่วยงานของอนุมัติไปแล้ว 47,706.43 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 95.67 (ดูเหมือนจะคิดจากงบเงินกู้ธนาคารโลกและมียาชาวาแพลนรายการเดียว) ปรากฏว่ามีหน่วยงานมาขออนุมัติเบิกจ่ายไปเพียง 27,151.15 ล้านบาท หรือร้อยละ 56.91 ทั้งนี้มีการจ่ายเงินถึงมือผู้รับประโยชน์ 8,380.57 ล้านบาท หรือร้อยละ 45.01 เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีรายงานจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน หรือ สตง. พบว่ามีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริตและไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เช่น มีการจ้างแรงงานที่ไม่มีตัวตน การจ้างงานซ้ำซ้อน จ่ายค่าจ้างไม่ตรงกับจำนวนวันที่ทำจริง จัดทำโครงการชอมถนนที่ไม่ได้ชำรุด และบางโครงการดำเนินการก่อนมีการจัดซื้อจัดจ้าง และมีรายงานจุดที่ตรวจพบอย่างละเอียด และ สตง. กำกับความเห็นด้วยว่า หัวหน้าส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจต้องให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลการดำเนินงาน เพื่อยุติการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องต่อไป (ไทยรัฐ 150942)

1.3 ความเคลื่อนไหวเพื่อจัดการปัญหาเกี่ยวกับ "หนี้" - หนี้เน่าจะเอาไปทิ้งไหนดี?

1.3.1 ก.คลังเปิดเผยสถานะหนี้สาธารณะของประเทศ ณ เดือนมิ.ย. 2542 จำนวน 1.7 ล้านล้านบาท

กระทรวงการคลังได้รายงานสถานะหนี้สาธารณะของประเทศ ต่อที่ประชุม ครม.ฝ่ายเศรษฐกิจเมื่อวันที่ 13 ก.ย. ว่า รัฐบาลมีหนี้สินและภาระผูกพัน ณ สิ้นเดือน มิ.ย. 42 จำนวน 1,710,246 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 30 มิ.ย. 40 ประมาณ 771,294 ล้านบาท ทั้งนี้ เป็นภาระหนี้ในประเทศ 955,451 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วง 30 มิ.ย. 40 จำนวน 601,196 ล้านบาท และหนี้ต่างประเทศ 754,795 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 170,099 ล้านบาท โดยภาระหนี้ดังกล่าวเป็นการกู้ตรงของรัฐบาล 908,803 ล้านบาท สูงขึ้น 649,947 ล้านบาท จาก 30 มิ.ย. 40 เป็นการกู้ภายในประเทศ 587,641 ล้านบาท และหนี้ต่างประเทศ 321,162 ล้านบาท และอีก 801,444 ล้านบาท เป็นหนี้ที่กระทรวงการคลังค้ำประกัน โดยแยกเป็นการค้ำประกันภายในประเทศ 367,810 ล้านบาท และค้ำประกันหนี้ต่างประเทศ 433,634 ล้านบาท

นอกจากนี้ ยังมีหนี้ของกองทุนเพื่อการฟื้นฟู และพัฒนาระบบสถาบันการเงินอีกจำนวน 919,521 ล้านบาท ลดลงจากวันที่ 14 พ.ย. 40 ประมาณ 119,425 ล้านบาท ประกอบด้วยหนี้สิน 840,703 ล้านบาท และภาระผูกพันที่จะเกิดขึ้นในอนาคต 78,701 ล้านบาท ส่วนใหญ่จะเป็นผลผูกพัน จากการที่รัฐได้ออกพันธบัตรเพื่อช่วยเหลือกองทุน ซึ่ง ณ วันที่ 30 มิ.ย. 42 มีการออกพันธบัตรไปใช้สิ้นรวม 430,910 ล้านบาท ทั้งนี้กองทุนฟื้นฟูฯ คาดว่าจะได้รับชำระหนี้คืนจาก ปรส. ประมาณ 145,000 ล้านบาท หรือประมาณ 80% ของรายได้จากการประมูลทั้งหมดของ ปรส. ที่ได้ 181,000 ล้านบาท ประกอบกับกองทุนฟื้นฟูฯจะมีรายได้จากการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ของบริษัทบริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด และจากการจำหน่ายหุ้นของธนาคารกรุงไทยอีกด้วย

อีกส่วนหนึ่งยังมีหนี้ของ ธปท. อีก 438,678 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากเดือน พ.ย. 40 จำนวน 215,862 ล้านบาท โดยหนี้สินต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นนั้น เกิดจากการเบิกเงินจากไอเอ็มเอฟ และจากธนาคารของประเทศพันธมิตร เป็นทุนสำรองเงินตราต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม หนี้สินของ ธปท. จะไม่สร้างภาระหนี้ ในงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาล เนื่องจาก ธปท. จะดูแลรับผิดชอบการชำระคืนต้นเงินและดอกเบี้ย และเงินทั้งหมดถูกใช้เป็น ทุนสำรองเงินตราต่างประเทศ ไม่ได้นำไปใช้ในการอื่น นอกจากนี้ ภาระจากการทำสวอปที่ ธปท. เคยใช้

เป็นเครื่องมือปกป้องค่าเงินบาท ก่อนเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยนในเดือน ก.ค. 2540 ได้ลดลงจาก 18,300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ณ สิ้นเดือน พ.ย. 2540 เหลือเพียง 3,300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ณ สิ้นเดือน มิ.ย. 2542 หรือลดลง 15,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ไทยรัฐ 140942)

1.3.2 กรมเศรษฐกิจเห็นชอบแนวทางจัดตั้งสำนักบริหารหนี้สาธารณะ เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฟื้นตัวต่อเนื่อง

นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เปิดเผยมถึงการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ 13 ก.ย. 2542 ว่า ที่ประชุมเห็นชอบในการจัดตั้งสำนักบริหารหนี้สาธารณะ ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ โดยจะเป็นหน่วยงานใหม่ ภายใต้สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง มีข้าราชการระดับ 10 กำกับดูแล ไม่มีการเพิ่มอัตราค่าจ้างใหม่ แต่จะใช้วิธีเกลี้ยอัตราค่าจ้างภายในกระทรวงการคลัง นายสมชาย กล่าวว่าจะมีการโอนงานการดำเนินการเกี่ยวกับหนี้สาธารณะของ สศค. และกรมบัญชีกลาง มาไว้ที่สำนักบริหารหนี้สาธารณะ และคาดว่าจะสามารถดำเนินการได้ในเดือน พ.ย. ที่จะถึงนี้

สำหรับอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน จะทำการเสนอแนะนโยบายและวางแผนด้านการก่อหนี้และบริหารหนี้สาธารณะ ดำเนินการเกี่ยวกับการผูกพันหนี้สาธารณะ ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารหนี้สาธารณะ ดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลหนี้ของประเทศ ดำเนินการเบิกจ่ายเงินกู้ และการชำระหนี้ มีระบบการติดตามและประเมินผล รวมไปถึงการดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ โดยเหตุผลที่กระทรวงการคลังเสนอให้มีการจัดตั้งสำนักบริหารหนี้สาธารณะ เนื่องจากเห็นว่า ยอดคงค้างของหนี้ภาครัฐ ได้รับตัวสูงขึ้นจาก 15% ต่อจีดีพีในปี 2539 เป็น 34.3% ต่อจีดีพีในเดือนมิถุนายน 2542 ส่งผลให้รายจ่ายชำระหนี้เงินกู้เพิ่มขึ้นมาก (กรุงเทพธุรกิจ 140942)

1.3.3 ก.คลัง- ธปท เตรียมให้สิทธิประโยชน์เต็มที่ผลักดันให้ธนาคารสถาบันการเงินจัดตั้งเอเอ็มซีบริหารหนี้เน่า

หลังจากที่สถานการณ์หนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (เอ็นพีแอล) ถูกระบุว่า เป็นอุปสรรคสำคัญของการผลักดันเศรษฐกิจให้เคลื่อนตัวใหม่อีกครั้ง และในรอบระยะสามเดือนที่ผ่านมา มีรายงานเกี่ยวกับพิษเอ็นพีแอลหลายระลอก ตั้งแต่เอ็นพีแอลเพิ่มขึ้นในเดือน พ.ค. ซึ่งพบสาเหตุสำคัญตามการแถลงของทั้งทางธนาคารและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องคือ เกิดจากลูกหนี้ที่ปรับโครงสร้างหนี้แล้วกลับกลายมาเป็นเอ็นพีแอลใหม่บ้าง และบ้างก็ไม่ได้รับการบันทึกไว้ก่อนว่าเป็นเอ็นพีแอล เนื่องจากทางธนาคารคาดว่าจะสามารถจ่ายคืนได้ รวมทั้งพวก "เอ็นพีแอลเทียม" เหล่านี้ทำให้ตัวเลขเอ็นพีแอลเพิ่มสูงขึ้น และล่าสุดมาเกิดกรณีใหญ่ๆ สองกรณีขึ้นที่เกี่ยวข้องกับ เอ็นพีแอลโดยตรง นั่นคือ กรณี ธ.กรุงไทยที่มีตัวเลขเอ็นพีแอลคลุมเครือ แต่ก็จับได้ว่าสูงมากถึงร้อยละ 60-70 ของสินเชื่อทั้งหมด กับกรณีธนาคารกสิกรไทยตัดสินใจทิ้ง บง.ภัทรธนกิจ เพราะไม่สามารถแบกรับภาระหนี้เอ็นพีแอลที่มีอยู่สูงประมาณถึงร้อยละ 80 หลายฝ่ายแสดงความกังวลและตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับขนาด บง.ภัทรธนกิจที่เคยได้รับความเชื่อถือในฐานะเป็น บง.ใหญ่เป็นอันดับสองในระบบสถาบันการเงิน ยังอยู่ไม่ได้ และการที่ฝ่ายบริหารธนาคารกสิกรไทย ยอมปล่อย "ภัทรฯ" ถือว่าเป็นความกล้าหาญ พร้อมตั้งคำถามว่า จะมีธนาคารอื่นๆ ตัดสินใจแบบเดียวกับกสิกรไทยตามหรือไม่?

มีความเคลื่อนไหวที่เป็นข่าวเกี่ยวกับการผลักดันให้มีการจัดตั้ง บริษัทบริหารสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ (เอเอ็มซี) เพื่อใช้เป็นที่กันหนี้เน่าออกจากระบบในช่วง 2-3 เดือนที่ผ่านมา มีข่าวการหารือระหว่างนายบัณฑิต ล่ำซำ กรรมการผู้จัดการ ธ.กสิกรไทยกับฝ่ายบริหารธนาคารแห่งประเทศไทย เกี่ยวกับรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้ง เอเอ็มซี เช่นในเรื่องสิทธิประโยชน์ทางภาษี และการเข้าไปถือหุ้นอยู่ในเอเอ็มซีของธนาคารแม่ เป็นต้น

ล่าสุดมีรายงานข่าวว่า ก.คลังได้ตั้งคณะทำงานพิจารณาเรื่องการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เพื่อจูงใจให้เอกชนเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยการจัดตั้ง เอเอ็มซี ทั้งนี้โดยมีนายศุภชัย พิศิษฐวานิช ปลัด ก.คลังเป็นประธาน นายศุภชัยได้กล่าวว่า การตั้งเอเอ็มซีเอกชน เป็นการดำเนินการตามกรอบการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เป็นมาตรการเพิ่มเติมที่จะให้เอกชนพาณิชย์โอนสินทรัพย์ หนี้ ที่ดิน จากเอเอ็มซีไปยังลูกค้า ซึ่งสรรพากรจะแก้กฎหมายโดยออกเป็นกฎกระทรวงออกมา รวมทั้งกรมที่ดินก็จะถูกกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย (กรุงเทพธุรกิจ 150942)

อนึ่ง เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่เอเอ็มซีจะได้รับในสาระสำคัญประกอบด้วย การยกเว้นภาษีเงินได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์ กรณีที่ต้องมีการโอนสินทรัพย์ระหว่างลูกหนี้ และเอเอ็มซี หลังจากที่ได้ผ่านข้อตกลงหรือมีการเซ็นสัญญาปรับโครงสร้างหนี้ได้สำเร็จ ซึ่งจะเป็นในลักษณะเดียวกับธุรกิจที่เข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างหนี้กับธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.)

ประการต่อมาให้มูลหนี้ที่เอเอ็มซีปลดหนี้ให้กับลูกหนี้สามารถจำหน่ายเป็นหนี้สูญในบัญชีได้ทันที เช่นเดียวกับสถาบันการเงินที่ได้รับสิทธิประโยชน์ที่เกิดจากการปรับโครงสร้างหนี้ ตามกฎกระทรวงมาตรา 212 ที่ได้ประกาศไปก่อนหน้านี้ โดยให้คิดส่วนหนี้สูญที่ตัดออกจากบัญชีเป็นค่าใช้จ่าย ในการคำนวณภาษีเงินได้ประจำปีได้

ประการที่ 3 กำหนดให้การโอนสินทรัพย์ของธนาคารในอัตราที่ต่ำกว่าตลาด ให้แก่เอเอ็มซี ถือว่ามีเหตุอันสมควร ทั้งนี้สินทรัพย์ที่มีการโอนกันนั้น จะได้รับการลดหย่อนค่าธรรมเนียมในการโอนเหลือเพียง 0.01%

ประการที่ 4 กรมสรรพากรจะผ่อนผันการคำนวณรายได้เพื่อเสียภาษี โดยยอมให้สถาบันการเงิน คำนวณอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าราคาตลาด เป็นรายได้ในการเสียภาษี

ประการสุดท้ายให้เอเอ็มซีสามารถรับรู้รายได้ตามเกณฑ์เงินสด นับตั้งแต่มีการโอนสินทรัพย์ มาจากสถาบันการเงิน เนื่องจากเห็นว่าหนี้ดังกล่าวเป็นหนี้ที่เร่งรัดได้ยาก หากให้เอเอ็มซีซึ่งต้องรับรู้รายได้ภายใน 3 เดือนแล้ว จึงหยุดรับรู้รายได้ในการเสียภาษี คงจะเป็นภาระแก่เอเอ็มซีเป็นอย่างมาก

แหล่งข่าวกล่าวว่า สำหรับข้อเสนอให้เอเอ็มซีสามารถคำนวณภาษีโดยวิธี Cost Recovery ในกรณีที่เอเอ็มซีทยอยได้รายได้คืน มาจากการบริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ เพื่อให้มีการคำนวณภาษีตามรายได้ที่เกิดขึ้นจริง และไม่เป็นการเพิ่มภาระภาษี เมื่อเทียบกับการคงสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไว้กับสถาบันการเงินนั้น ทางกรมสรรพากรเห็นว่าไม่สามารถให้สิทธิพิเศษในการคำนวณตามหลักเกณฑ์นี้ เนื่องจากตามหลักเกณฑ์ที่เสนอมานี้ในปัจจุบันยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีในประเทศไทย ที่จะรองรับการคำนวณดังกล่าว

โดยทางกรมสรรพากรคิดว่าหลักเกณฑ์การคำนวณที่เสนอนั้น เป็นวิธีการกำหนดให้เอเอ็มซีสามารถบันทึกกระแสเงินสดที่ได้รับ โดยการหักจากยอดต้นทุนที่ซื้อหนี้ จากสถาบันการเงินให้หมดก่อน เมื่อได้รับชำระหนี้เกินกว่าต้นทุนที่เอเอ็มซีซื้อมา จึงจะนำรายได้ในส่วนที่ได้รับจริงภายหลังหักต้นทุนแล้วมาคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้

การให้สิทธิประโยชน์ต่อเอเอ็มซีในครั้งนี้จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจะมีการปรับปรุงร่างพระราชกฤษฎีกาตามประมวลรัษฎากร เพื่อให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี ในการปรับโครงสร้างหนี้ ระหว่างลูกหนี้ และเอเอ็มซี และออกกฎกระทรวงเพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์จากเอเอ็มซีในกรณีที่มีการจำหน่ายหนี้ ให้สามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล (กรุงเทพมหานคร 140942)

อนึ่ง รายงานข่าววันที่ 22 ก.ย. ระบุว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยได้พิจารณาจุดอ่อนปรนที่มุ่งใจให้ธนาคารพาณิชย์ตั้งเอเอ็มซี โดยในเบื้องต้น ธปท.จะผ่อนปรนในเรื่องการตั้งสำรอง โดยธนาคารพาณิชย์ที่ตั้งเอเอ็มซีหากมีการโอนหนี้จากธนาคารมาไว้ในเอเอ็มซี ไม่จำเป็นต้องตั้งสำรองครบ 100% ในทันที สามารถทยอยตั้งสำรองได้ โดยใช้เกณฑ์เดียวกับการสำรองหนี้ของธนาคาร ที่สามารถทยอยตั้งสำรองได้ ไปจนถึงสิ้นปี 2543 วงลดละ 20%(กรุงเทพมหานคร 220942)

1.3.4 กรณี ธ.กรุงเทพ จบลงที่ เอเอ็มซี และการเลื่อนกำหนดการขายไปโดยไม่มีการกำหนด

สำรวจข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับธนาคารและสถาบันการเงิน ก่อนที่จะเกิดกรณีรั่วไหลของเอกสารรายงานผลการตรวจสอบปัญหา การปล่อยสินเชื่อไม่โปร่งใส ที่จัดทำโดยบริษัทที่ปรึกษาต่างประเทศที่ ธ.กรุงเทพว่าจ้างมา พบว่าตั้งแต่ในช่วงต้นเดือน ก.ค. 2542 ก็ปรากฏข่าวเกี่ยวกับปัญหาเอ็นพีแอลของ ธ.กรุงเทพ ที่ฝ่ายบริหารพยายามอย่างยิ่งที่จะหาทางแก้ไข เช่นข่าวการพยายามยุบรวมสาขาที่ซ้ำซ้อนกันของธนาคารที่มีอยู่ 640 สาขา โดยการเลือกทำเลที่เหมาะสม เพื่อลดหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (เอ็นพีแอล) (สำนักข่าวไทย 060742) และข่าวการโอน เอ็นพีแอลรายเล็ก รายกลาง วงเงินกู้ต่ำกว่า 50 ล้านบาท ที่ค้างชำระเกินกว่า 6 เดือน มูลค่าประมาณ 200,000 ล้านบาท ไปให้ฝ่ายพัฒนาคุณภาพสินทรัพย์ (เอเอ็มซี) ที่มีนายดุสิต เติงนิม รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ รับผิดชอบเป็นผู้บริหารอยู่ ทั้งนี้ แหล่งข่าวกล่าวว่า ในภาพรวมของการปรับโครงสร้างหนี้ที่ผ่านมา ยอมรับว่าการประนีประนอมหนี้สินเชื่อรายใหญ่มีความคืบหน้าน้อย เพราะลูกหนี้รู้จักซ่อนของสถาบันการเงิน (สำนักข่าวไทย 110742)

แม้แต่ในการชี้แจงในโอกาสเข้ารับตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ ธ.กรุงเทพคนใหม่ ของนายสิงห์ ดังทัตสวัสดิ์ เมื่อวันที่ 15 ก.ค. 2542 เขากล่าวว่า ภารกิจแรกที่จะต้องเร่งดำเนินการคือ การเร่งแก้ไขปัญหานี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เพื่อให้กลไกต่างๆ สามารถเดินหน้าต่อไปได้ (สำนักข่าวไทย 150742)

ในการรายงานผลการดำเนินงานงวดครึ่งปีแรกของปี 2542 แก่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเมื่อ 22 ก.ย. ซึ่ง ธ.กรุงเทพแจ้งเป็นรายสุดท้าย ระบุตัวเลขขาดทุน 23,149.58 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากงวดเดียวกันของปีก่อน 10,228.72 ล้านบาท หรือร้อยละ 79.16 โดยแจ้งสาเหตุสำคัญที่ธนาคารขาดทุนเนื่องมาจาก ธนาคาร มีรายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลลดลง 17,654.29 ล้านบาท หรือเท่ากับ 40.37% มีค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยลดลง 9,521.30 ล้านบาท หรือ 28.05% และมีการตั้งสำรองหนี้สูญ จำนวน 20,028.69 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 310.45 ล้านบาท หรือ 1.57% จากงวดเดียวกันปีก่อน และมีผลขาดทุนต่อหุ้น 2.07 บาท การขาดทุนของธนาคารกรุงเทพดังกล่าว ทำให้ผลประกอบการรวมของระบบธนาคารพาณิชย์ไทย ในช่วงครึ่งแรกของปีนี้ มีตัวเลขการขาดทุนสูงถึง 171,855.75 ล้านบาท ซึ่งสูงกว่าประมาณการเดิมของทางการ(สำนักข่าวไทย 220742, ไทยรัฐ 230742)

ในช่วงปลายเดือน ก.ค. 2542 หลังจากรายงานผลการดำเนินงานเผยแพร่ออกไป เกิดมีข่าวลือในตลาดหุ้นว่า ธ.กรุงเทพจะถูกลดทุนจดทะเบียน และข่าวการเร่งรัดเพิ่มทุน 108,000 ล้านบาทจากกองทุนฟื้นฟูฯ ทำให้หุ้นของ ธ. กรุงเทพถูกเทขายออกมาในวันที่ 23 ก.ค. ซึ่งมีผลทำให้หุ้นร่วงตกมาทั้งกระดานในวันนั้น ต่อมาในวันที่ 26 ก.ค. นายจักรทิพย์ นิติพน ผู้ช่วยผู้ว่าการ ธปท.และผู้จัดการกองทุนฟื้นฟูฯ

ต้องออกมาแถลงว่าทางการไม่มีนโยบายที่จะประกาศลดทุนธนาคารกรุงไทยตามที่ข่าวออกมาในขณะนี้ ส่วนขั้นตอนการเพิ่มทุนจำนวน 108,000 ล้านบาท ก.คลังกำลังพิจารณาอยู่ (สำนักข่าวไทย 260742) ต่อมาในวันที่ 29 ก.ค. รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ ธ.กรุงไทย นาย พงศธร ศิริโยธิน ออกมาแถลงว่า “ถ้าหากภายในเดือน ธ.ค. 2542 นี้ ทางการยังไม่มีเพิ่มเงิน 108,000 ล้านบาทให้ ธ.กรุงไทยยอมรับว่า จะต้องมีปัญหาแน่นอน” (สำนักข่าวไทย 290742)

เมื่อสื่อมวลชนนำเอารายงานผลการสำรวจปัญหาการปล่อยสินเชื่อไม่โปร่งใสใน ธ.กรุงไทยที่จัดทำโดยบริษัท ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส มาเผยแพร่ออกสู่สาธารณะ ประกอบกับการเคลื่อนไหวตรวจสอบจากคณะกรรมการวิสามัญติดตามการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ของวุฒิสภา ซึ่งมีนายจิรายุทธ วัชรรัตน์ เป็นประธาน ได้ก่อเป็นกระแสข่าวใหญ่ รัฐบาลได้ดำเนินการเรื่องสำคัญเกี่ยวกับปัญหานี้คือ 1) การ ตั้งคณะกรรมการสอบสวนหาผู้กระทำความผิดในการเอากองสำรองมาเผยแพร่ 2) การปลดคณะกรรมการบริหารของธนาคารทั้งชุด ตั้งคนที่ไว้ใจ เข้ามาแทนที่ 3) เร่งดำเนินการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ของธนาคารกรุงไทยขึ้นมาเพื่อตัดหนี้เน่าออกจากระบบโดยเร็ว และ 4) สั่งพัก การดำเนินการแปรรูปธนาคารให้เป็นธนาคารเอกชนออกไปอย่างไม่มีกำหนด

สำหรับเนื้อหาสำคัญในรายงานของ บ.ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ นั้นได้มีการตั้งข้อสงสัยไว้ 13 ประเด็น เช่น วัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อชัดเจนหรือไม่ มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของลูกค้าหรือไม่ มีบทวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมหรือไม่ วิธีการจ่ายชำระคืนเป็นอย่างไร มีการอธิบายวิธีการจ่ายอัตราดอกเบี้ยไว้อย่างไร เอกสารการกู้ยืมครบถ้วนหรือสูญหาย ประเภทของสินเชื่อตรงกับความต้องการการใช้จ่ายเงินของลูกค้าหรือไม่ มูลค่าหลักทรัพย์เหมาะสมหรือไม่ ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อเหมาะสมหรือไม่ ข้อมูลทางการเงินสมบูรณ์หรือไม่ มีการกำกับดูแล ลูกค้าอย่างเพียงพอหรือไม่ มีรายการควบคุมเอกสารหรือไม่ และสุดท้ายมีขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อหนี้เกิดปัญหาหรือไม่

รายงานของไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ ได้ทำการสุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้กู้ 10 รายพบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารธนาคารกรุงไทยมีการปล่อยสินเชื่อ ไม่เหมาะสม โดยเข้าหลักเกณฑ์อย่างน้อย 10 ข้อขึ้นไป นอกจากนี้รายงานยังระบุว่า ระบบสารสนเทศของทั้งธนาคารกรุงไทยและ ธนาคารพาณิชย์มีข้อบกพร่องหลายประการ โดยเฉพาะความสามารถในการรวบรวมข้อมูลโดยทั่วไป เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ลูกค้าแต่ละราย เอกสารสำคัญที่คาดว่าจะเห็นในแฟ้มสินเชื่อ “ไม่อยู่ในแฟ้ม” รายงานยังระบุผลจากการตรวจสอบสินเชื่อ พบว่าฝ่ายสินเชื่อมีจุดอ่อนมากมาย เช่นในแฟ้มสินเชื่อ ไม่ปรากฏรายละเอียดของวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเพียงพอของการขอเงินที่ได้ให้ไว้ และว่าในอีกหลายกรณี ธนาคารได้ให้มีการเบิกจ่ายเงินเกิดขึ้นก่อนการอนุมัติสินเชื่อ และมีการเกิดขึ้นก่อนที่กระบวนการทางเอกสารสินเชื่อต่างๆ จะจัดทำเสร็จสมบูรณ์ และยังมีหลายกรณีที่วงเงินจำนวนของหลักประกันสูงกว่าราคาประเมิน วงเงินสินเชื่อที่อนุมัติสูงเกินกว่ามูลค่าของหลักประกัน และไม่มีการเตือนล่วงหน้าเพื่อระบุถึงสินเชื่อที่มีปัญหาก่อนที่จะมีการหยุดชำระหนี้ และไม่มีการดำเนินการติดตามทวงถามหนี้เมื่อมีการหยุดชำระหนี้

บ.ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ ยังได้ตรวจสอบกลุ่มลูกค้านี้ 240 กลุ่ม พบว่า ธ.กรุงไทย ไม่มีเอกสารหลักฐานแสดงการวิเคราะห์ทางการเงินสำหรับผู้กู้ทุกรายในลักษณะเปรียบเทียบเป็นรายปี รวมถึงการเปรียบเทียบกับผู้กู้ยืมรายอื่น ในประเภทอุตสาหกรรมเดียวกัน แฟ้มสินเชื่อส่วนใหญ่ ไม่มีข้อมูลทางการเงินที่เป็นปัจจุบันของผู้กู้ อนึ่ง ธนาคารมิได้ปฏิบัติตามนโยบายสินเชื่อสำหรับผู้กู้ยืมประเภท “ลูกค้า นโยบาย” แฟ้มสินเชื่อสำหรับผู้กู้ประเภทนี้ถูกแยกต่างหาก และไม่สมบูรณ์ มีข้อมูลรายละเอียดการวิเคราะห์น้อยมาก และมีการรวมหนี้หรือ การปรับโครงสร้างหนี้ ยังผลให้มีการโยกย้ายสินทรัพย์จากธุรกิจที่มีรายได้ไปสู่อุปกรณ์ที่ผู้กู้ไม่ได้ดำเนินการ (กรุงเทพธุรกิจ 130842)

อย่างไรก็ตาม จากกรณีนี้ แม้ว่าจะมีรายงานข่าวว่า สมาชิกคณะกรรมการวิสามัญฯ วุฒิสภา หลายคนถูกกลไกรัฐเข้ามาทำตัวเสรีภาพส่วนบุคคล เช่นการถูกตรวจสอบการเสียภาษีจากกรมสรรพากร ฯลฯ และมีความพยายามของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะระบุว่า ข้อมูลที่นำมาเปิดเผยนั้นเป็นข้อมูลที่ยังเชื่อถือไม่ได้ วิธีดำเนินการสำรวจก็ไม่มาตรฐาน ฯลฯ แต่ฝ่ายกรรมการก็ได้ออกมาแถลงย้ำเมื่อต้น เดือน ก.ย. ว่าให้เห็นถึงความสำคัญและจริงจังของปัญหา และเรียกร้องให้คณะผู้ตรวจสอบธนาคารพาณิชย์เร่งรัดตรวจสอบแก้ไขจัดการ หน่วงของปัญหาอย่างรวดเร็ว และย้ำถึงความถูกต้องสมบูรณ์ของเอกสาร บ.ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ อีกด้วย (โปรดดูรายละเอียดรายงานลำดับ เหตุการณ์กรณี ธ.กรุงไทย)

รายงานลำดับเหตุการณ์กรณี ธ.กรุงไทย

ข่าววันที่	รายงานเหตุการณ์
11 ส.ค. 42	-นายจิรายุทธ วัชรรัตน์ ประธานคณะกรรมการวิสามัญติดตามการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของวุฒิสภา นำเอกสารซึ่งเป็น ผลการตรวจสอบหนี้เอ็นพีแอล และการศึกษาขั้นตอนการให้สินเชื่อในอดีต ของบริษัทไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ฯ (Price Water House Coopers : PWC) ที่ปรึกษาทางการเงินของกรุงไทยและแจกจ่ายต่อกรรมการฯ ส่งให้นายมีชัย ยืนยันว่าเป็น เอกสารที่บริษัทนี้ทำขึ้นจริง และได้เสนอต่อคณะกรรมการบริหารธนาคารหรือไม่ นายมีชัยตอบรับว่า เป็นเอกสารที่มี

	สาระสำคัญตรงกันกับที่ตนได้รับ และที่เสนอไปยังคณะกรรมการบริหารธนาคารจริง
12 ส.ค. 42	-นายจักรทิพย์ นิติพน ผู้จัดการกองทุนเพื่อการฟื้นฟู และพัฒนาระบบสถาบันการเงิน และผู้ช่วยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เผยกรณีนี้พบว่าธนาคารกรุงไทย มีการปล่อยสินเชื่อที่ส่งไปในทางไม่ปรกติว่า ผู้บริหาร ธ.กรุงไทยได้ส่งหนังสือและเอกสาร ซึ่งพบความผิดปกติในการปล่อยสินเชื่อให้เมื่อ 10 ส.ค. สำเนาเอกสารมีความหนาแน่นมาก จึงมอบให้นายวิชาญ โรจนาวาส์ รองผู้จัดการกองทุนฯ เป็นผู้ตรวจสอบในฐานะผู้ถือหุ้นใหญ่ ส่วนจะดำเนินการอย่างไร ต้องให้กระทรวงการคลังตัดสินใจ -นายพิสิฐ ลี้อาธรรม รมช.คลัง กล่าวว่ ธปท.ต้องเข้าไปตรวจสอบการนำข้อมูลรายชื่อลูกค้า และคุณภาพสินทรัพย์ของกรุงไทย ที่จัดทำโดยบ.ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ มาเปิดเผยว่า ผู้ใดนำมาเปิดเผยต่อสาธารณชน หรือใช้อ่านอะไรในการเปิดเผย เพราะตามกฎหมายธนาคารพาณิชย์มาตรา 46-48 ห้ามเปิดเผยข้อมูลลูกค้า ขณะที่คณะกรรมการการวิสามัญศึกษา และติดตามแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ วุฒิสภา เรียกข้อมูลชุดนี้ไปดูได้ใช้อ่านฯ หรือกฎหมายในข้อไหน -นายมีชัย วีระไวทยะ ประธานกรรมการธนาคารกรุงไทย กล่าวว่ามีส่วนบางส่วนหลุดไปยังสื่อมวลชน ไม่ได้หลุดจากกรุงไทย เชื่อว่าจะหลุดมาจากสำเนาของคณะกรรมการฯ ส่วนที่ว่าตนจะลาออกจากตำแหน่งเป็นเพียงข่าวลือ ตนได้รับการแต่งตั้งจากกองทุนฯ และผู้ถือหุ้นใหญ่กรุงไทย หากจะให้ออก กองทุนฯต้องมาแจ้งให้ทราบ และขณะนี้ไม่ได้ทำผิดอะไร
17 ส.ค.42	-นายสิงห์ ดั้งหัตถ์สวัสดิ์ กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงไทย เรียกประชุมบรรดาผู้บริหารของธนาคาร เพื่อรวบรวมข้อมูลการปล่อยสินเชื่อที่เป็นข้อกังขา พร้อมกับเปิดประชุมร่วมตัวแทนของบ.ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ฯ เพื่อให้บริษัทแจงรายละเอียด ของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ก่อนจะเปิดแถลงสื่อมวลชนในวันนี้ (17 ส.ค.) ตามคำสั่งของนายธารินทร์ นิยมานเหมินท์ รมต.คลัง -ด้านสมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจธนาคารกรุงไทย ออกแถลงการณ์ถึงพนักงาน 18,000 คน ระบุว่า ข่าวการปล่อยสินเชื่อขาดคุณภาพของอดีตผู้บริหารชุดเก่าที่ชุดคู่โดยวุฒิสภาและสื่อมวลชน ซึ่งกำลังเป็นกระแสสังคมเพื่อทำความเข้าใจปรากฏ และเขาติดกับผู้ที่ทำให้กรุงไทยเสียหายนั้น ขอให้เพื่อนพนักงานเข้าใจว่า นี่ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นเรื่องที่สมาคมได้เรียกร้องฝ่ายบริหารเสมอมา แต่ถูกเพิกเฉย ในทางกลับกัน พนักงานผู้น้อยยังถูกผลักภาระในยามวิกฤติ โดยการลดเงินเดือนและสวัสดิการ จึงเรียกร้องพนักงานอย่างหนักหน่วง กับการตรวจสอบและการลงโทษผู้ผิด เพื่อขจัดรากเหง้าไม่ถูกต้องให้หมดไปจากกรุงไทย
18 ส.ค.42	-นายสิงห์ ดั้งหัตถ์สวัสดิ์ กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงไทย แถลงร่วมกับคณะผู้บริหาร เพื่อยืนยันความโปร่งใสของการปล่อยสินเชื่อว่า ในรายงานของบ.ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ฯ ซึ่งวุฒิสภานำมาเปิดเผยต่อสื่อมวลชนนั้น เป็นเพียงรายงานเบื้องต้นของการศึกษา และตรวจสอบฐานะทางการเงินของธนาคารเท่านั้น และจะต้องรอนถึงวันที่ 7 ก.ย.หรือในอีก 2 เดือนข้างหน้าข้อมูลฉบับสมบูรณ์จึงจะออกมา แต่เท่าที่ทราบ รายงานเบื้องต้นฉบับนี้ทำเสร็จตั้งแต่เดือน ก.พ. และส่งให้คณะกรรมการธนาคารแล้ว ทำให้เอกสารเปิดเผยออกมา -นายเดวิด เอ็ดมอนด์ส กรรมการผู้จัดการบริษัทไพรซ์วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส ส่งหนังสือลงวันที่ 17 ส.ค. ถึงคณะกรรมการบริหาร ธ.กรุงไทย แจกแจงวิธีการศึกษาข้อมูลสินเชื่อของธนาคาร ยอมรับเป็นการศึกษาเบื้องต้น แต่มั่นใจวิธีการศึกษาได้มาตรฐาน ยืนยันที่มาของเอ็นพีแอลกรุงไทยที่สูงถึง 84% และจะต้องตั้งสำรองเมื่อหนี้สงสัยจะสูญ 3.6-3.9 แสนล้านบาท -ผู้สื่อข่าวรายงานจากกระทรวงการคลังว่า จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกลางเหมือนกับ คณะกรรมการศึกษาและเสนอแนะมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการระบบการเงินของประเทศขึ้นเพื่อตรวจสอบสวนการเปิดเผยข่าวของธนาคารกรุงไทย โดยนายมีชัย วีระไวทยะ ประธานคณะกรรมการธนาคาร ตกเป็นผู้ต้องสงสัยในกรณีนี้ และถูกคาดโทษถึงขั้นปลดออกจากตำแหน่ง ขณะเดียวกันอาจจะผลักดันให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) เป็นผู้ดำเนินคดีกับบริษัทไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ของรายงานการศึกษานี้ด้วย

19 ส.ค.42	-ผู้สื่อข่าวรายงานว่าที่ผ่านมา รายงานผลการตรวจสอบหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (เอ็นพีแอล) ซึ่งตรวจสอบโดยบริษัท ไพรซ์ วอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส ได้ถูกจัดส่งให้แก่ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ปลัดกระทรวงการคลัง ผู้จัดการกองทุนเพื่อการฟื้นฟู และพัฒนาระบบสถาบันการเงิน และนายธรินทร์ นิมมานเหมินท์ รว.คลัง รวมแล้วประมาณ 10 ชุด โดยทั้งหมดได้รับหนังสือในวันเดียวกัน คือวันที่ 16 มิ.ย.2542 แต่ไม่มีการดำเนินการใดๆ - เลขาธิการสมาคมธนาคารไทย ทำหนังสือถึงประธานกรรมการธนาคารกรุงเทพ ขอให้ระมัดระวังการให้สัมภาษณ์ กรณีที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารโดยรวม ทั้งนี้ในหนังสือระบุอ้างคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารธนาคารกรุงเทพ ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ หลายฉบับที่ว่า ข้อบกพร่องของธนาคารกรุงเทพ จากรายงานการตรวจสอบของไพรซ์ วอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส โดยเฉพาะข้อบกพร่องในการให้สินเชื่อในอดีตของธนาคารกรุงเทพนั้น ไม่แตกต่างไปจากธนาคารอื่นๆ โดยแจ้งว่าการกล่าวหาอาจถึงสถาบันอื่นๆ นั้น ควรระมัดระวังให้มาก เพราะจะมีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือ ของสถาบันการเงินทั้งระบบ
20 ส.ค.42	-นายชวน หลีกภัย เรียกตัวนายมีชัย วีระไวทยะ ประธานกรรมการธนาคารกรุงเทพ เข้าพบที่ทำเนียบรัฐบาล นายมีชัย กล่าวกับผู้สื่อข่าวว่า นายกลอบถามความคืบหน้าเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ธ.กรุงเทพ พร้อมกับให้กำลังใจในการทำงาน ซึ่งต่อมา นายชวนให้สัมภาษณ์ปฏิเสธว่าไม่ได้ให้กำลังใจ เป็นการสอบถามเรื่องเอกสารบทวิเคราะห์ของไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส -ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ในการประชุมคณะกรรมการธนาคาร ซึ่งเลื่อนจากวันที่ 19 ส.ค. ไปเป็นวันอังคารที่ 24 ส.ค. นายสุภรัตน์ ภควัฒน์กุล ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง จะนำวาระจะเสนอให้มีการพิจารณาบุคคล ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งแทนนายมีชัย ซึ่งตกเป็นเป้าหมายที่กระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) มีความเห็นร่วมกันที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลง ในคราวเดียวกับการเสนอชื่อกรรมการชุดใหม่ -นายจักรทิพย์ นิติพน เปิดเผยว่า การสอบหาข้อเท็จจริงการรั่วไหล ของเอกสารการตรวจสอบธนาคารกรุงเทพ ของ บ.ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส ขณะนี้ยังได้เอกสารไม่ครบ ยังขาดเอกสารที่ขอจากคณะกรรมการวิสามัญศึกษา และติดตามการแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ วุฒิสภาและสื่อมวลชน ทำให้การสรุปรายงานทำได้เพียงเบื้องต้นเท่านั้น
24 ส.ค.42	- หลังจากที่คณะกรรมการธนาคารกรุงเทพ ซึ่งมีนายมีชัย วีระไวทยะ เป็นประธาน มีมติมอบหมายให้บ.ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส ตรวจสอบขั้นตอนการปล่อยสินเชื่อเบื้องต้นเพื่อให้ได้รายละเอียดเพิ่มเติมและครอบคลุมทุกด้าน เพื่ออุดรูรั่วของระบบการปล่อยสินเชื่อ ตามกฎเกณฑ์การปรับโครงสร้างองค์กรใหม่นั้น รายงานข่าวแจ้งว่า ขณะนี้บริษัทดังกล่าว กำลังเผชิญปัญหาถูกต่อต้านอย่างหนัก จากกลุ่มผู้บริหารบางคนของธนาคาร ซึ่งไม่ยินยอมให้ข้อมูลต่างๆ ตามที่บ.ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส ต้องการ แม้ในการแถลงข่าวล่าสุดของผู้บริหาร จะได้นำเอาเอกสารการปล่อยสินเชื่อของลูกค้ารายใหญ่ ซึ่งเป็นสินเชื่อแบบระยะยาวระดับสูงจำนวน 10 รายที่มีข่าวเผยแพร่ออกไป มาตั้งเรียงรายเพื่อแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใส แต่เอกสารที่นำมาตั้งโชว์ดังกล่าว นอกจากสื่อมวลชนไม่สามารถเปิดดูได้แล้ว บ.ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส ในฐานะได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ตรวจสอบ ก็ยังไม่สามารถขอดูได้เช่นกัน
25 ส.ค.42	-กองทุนฟื้นฟู และพัฒนาระบบสถาบันการเงิน เรียกประชุมด่วน สักปลัดบอร์ดชุดที่มีนายมีชัย วีระไวทยะ เป็นประธาน ทั้งชุดทันที โดยอ้างปัญหาความขัดแย้งในการบริหารงาน เหลือนายสิงห์ ดังหัตถสวัสดิ์ เพียงคนเดียว ส่วนนายมีชัย ได้ชิงลาออกก่อนถูกปลด ยอมรับว่ามีความขัดแย้งจนทำงานไม่ได้
28 ส.ค.42	-นายจักรทิพย์ นิติพน ระบุว่า กองทุนฟื้นฟูฯ จำเป็นต้องยุติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ในการสอบสวนกรณีเอกสาร ธ.กรุงเทพรั่วไหล และคงจะสรุปข้อมูลเท่าที่มีอยู่เท่านั้น ทั้งนี้ กองทุนจะทำรายงานเสนอผู้ว่าการ ธปท. และคณะกรรมการกองทุน ถึงผลสรุปที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่า รั่วไหลมาจากจุดใด และรายงานของไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส ที่กองทุนได้รับกับที่รั่วไหลไปนั้น เป็นฉบับเดียวกันหรือไม่
04 ก.ย.42	-นายจิรายุทธ์ วสุรัตน์ ระบุว่า รายงานผลการสอบทานหนี้ด้วยคุณภาพ และขั้นตอนการให้สินเชื่อของธนาคารกรุงเทพ ที่จัดทำโดย PWC และรายงานผลการตรวจสอบสำหรับไตรมาสที่ 2 ที่จัดทำขึ้นโดยฝ่ายตรวจสอบของธนาคารกรุงเทพเอง ได้ผลสรุป ดังนี้ 1. หนี้ด้วยคุณภาพหรือหนี้เอ็นพีแอล ยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และมีจำนวนมากในระดับที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง 2. วิธีการให้สินเชื่อ คณะกรรมการพิจารณาพบว่ามิชอบพอ และให้ประสิทธิภาพในขั้นตอนและกระบวนการอนุมัติ และติดตามสินเชื่อของลูกค้าบางราย โดยเฉพาะลูกค้ารายใหญ่ 3. ระบบสารสนเทศของธนาคาร ไม่ได้รับการจัด

	การอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่เพียงพอต่อการประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ 4. คณะกรรมการฯ เห็นว่าคณะผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ ควรเร่งรัดตรวจสอบฐานะการดำเนินงาน และความบกพร่องการปล่อยสินเชื่อ และการติดตามสินเชื่อในอดีตของธนาคารกรุงไทยซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการแก้ไขรากเหง้าแห่งปัญหา 5. การแก้ปัญหาธนาคารกรุงไทย โดยการเพิ่มทุนจำนวนมากเพียงอย่างเดียว นอกจากจะไม่สามารถแก้ปัญหาเอ็นพีแอลได้สำเร็จแล้ว ยังส่งผลให้ราคาหุ้นธนาคารบิดเบือน ดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์ ผลที่เกิดขึ้นจะกระทบต่อความเชื่อมั่น ในการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ได้ และ 6. คณะกรรมการฯ ขอยืนยันว่า บริษัท PWC ได้ทำรายงานครบถ้วนสมบูรณ์ ตามสัญญาการว่าจ้างแล้ว ผลการศึกษานี้เป็นฉบับสมบูรณ์ ไม่ใช่เพียงรายงานผลการศึกษาเบื้องต้น
06 ก.ย.42	-นายสิงห์ ตังหัตสวัธน์ กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงไทย กล่าวถึงข้อมูลของฝ่ายตรวจสอบภายใน ที่หลุดออกมาว่า ยอมรับว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลของธนาคารจริง แต่ตัวเลขนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (เอ็นพีแอล) ที่ออกมาเป็นการนำเอ็นพีแอลของธนาคารมารวมรวมด้วย ทำให้เงินกองทุนของธนาคารคิดลบกว่า 10,000 ล้านบาท
07 ก.ย.42	-กระทรวงการคลังได้แจ้งให้ธนาคารกรุงไทย ขยายเวลาแปรรูปออกไปไม่มีกำหนดโดยตามหนังสือแสดงเจตจำนงขอความช่วยเหลือทางการเงิน มีการระบุให้ทำการแปรรูปเป็นธนาคารเอกชน โดยกำหนดในปี 2543 จะต้องกระจายหุ้นให้แก่กลุ่มทุนหรือเอกชนในสัดส่วน 20% และในปี 45 จะต้องให้เอกชนเข้ามาลงทุนหรือถือหุ้นมากกว่า 51% ซึ่งในกรณีนี้ นายสิงห์ ตังหัตสวัธน์ ระบุว่า ธนาคารยังไม่พร้อม และอาจต้องใช้เวลามากกว่า 3 ปี
07 ก.ย.42	-นายจิรายุทธ์ วสุรัตน์ ยืนยันว่า ตนและวุฒิสมาชิกในกรรมาธิการวิสามัญชุดนี้ ถูกรัฐบาลใช้อำนาจคุกคามความเป็นส่วนตัว และเป็นพลเมืองสุจริตของพวกตน โดยตนเป็นคนแรกที่ถูกรับตรวจสอบภายในย้อนหลังมาเกือบ 1 ปี เดิม นับตั้งแต่ที่คณะกรรมการวิสามัญชุดนี้ ได้นำเสนอรายงานการติดตามและศึกษา การแก้ปัญหาเศรษฐกิจเป็นฉบับที่ 2 ในปี 2541 ต่อเนื่องจากรัฐบาลชุดก่อน ให้กับที่ประชุมรัฐสภาและสื่อมวลชน
16 ก.ย.42	-นายจักรทิพย์ นิติพน เผยถึงการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ (เอเอ็มซี) ของธนาคารกรุงไทยว่า หากกองทุนฟื้นฟูถือหุ้นเกินกว่า 50% แล้ว จะช่วยให้ธนาคารกรุงไทยไม่ต้องกันสำรองหนี้ ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (เอ็นพีแอล) ในส่วนที่ตัดออกมาจากเอเอ็มซี ซึ่งจะช่วยยืดระยะเวลาการเพิ่มทุนครั้งใหม่ของธนาคารกรุงไทยให้นานออกไปได้ เพราะสามารถตัดเงินส่วนที่เคยกันสำรองมาเป็นทุนได้ ทั้งนี้ ในเบื้องต้นทางกองทุนฟื้นฟู และธนาคารกรุงไทยได้ข้อสรุป ในการตั้งเอเอ็มซีร่วมกันแล้ว แต่ขณะนี้ยังไม่สามารถเปิดเผยเงื่อนไข การตั้งเอเอ็มซีได้อย่างชัดเจน
18 ก.ย.42	-ที่ประชุมคณะกรรมการ กองทุนฟื้นฟูและพัฒนากระบวนการเงิน เห็นชอบรายชื่อของคณะกรรมการกรุงไทยชุดใหม่ ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ จำนวน 10 คน มี นายศิววงศ์ จังคศิริ เป็นประธานกรรมการ และกรรมการประกอบด้วยนายศุภรัตน์ วัฒนกุล นายอดุล อุดล นางจันทร์หา อ้วนวันเทกุล นายวิชฌิตา กุญชร ณ อยุธยา นายประภาส ศกุลวัฒน์ นายกมลชัย ภักโรตม นายชัยณรงค์ อินทรมิทธิพิศ นายศุภชัย มนต์ไพบูลย์ และนายสุภัท ดันสถิตกร โดยนายสิงห์ ตังหัตสวัธน์ เป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่ รวมแล้ว 11 คน สำหรับกรรมการที่เหลืออีก 4 คนจะมีการแต่งตั้งเสริมเข้าไปในภายหลัง - นอกจากนั้นยังอนุมัติให้มีการโอนขายหุ้นที่กองทุนฟื้นฟู ถืออยู่ในธนาคารกรุงไทยในสัดส่วน 95% ให้กับกระทรวงการคลัง เพื่อให้กระทรวงการคลังมีอำนาจในการบริหาร กำหนดบทบาทและแนวนโยบายการดำเนินงาน ของธนาคารกรุงไทยอย่างเต็มที่ จะได้ไม่เกิดปัญหาขัดแย้ง ในแนวนโยบายการบริหารงาน ส่วน ธปท.จะทำหน้าที่ในการกำกับตรวจสอบอย่างเดียว -นายจิรายุทธ์ วสุรัตน์ เปิดเผยถึง กรณีที่กองทุนฟื้นฟู ได้โอนหุ้นไปให้ธนาคารกรุงไทยทั้งหมด โดยจะทำหน้าที่บริหารบริษัทบริหารสินทรัพย์ (เอเอ็มซี) ของกรุงไทยเท่านั้นว่า ตนไม่เห็นด้วยกับเรื่องดังกล่าว เพราะเท่ากับเป็นการซื้อเวลาเท่านั้น โดยเห็นว่า การแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินที่ผ่านมา เป็นการเล่นเกมยื้อของ ธปท. กับกระทรวงการคลัง ทางที่ดีทั้งสองหน่วยงานควรหันหน้าเข้าหากัน ไม่เช่นนั้นก็จะเหมือนกันปัญหาของ บง. ภัทรธนกิจ ซึ่ง ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง และปัญหาจะเกิดขึ้นอีก

2. ความเคลื่อนไหวภาคธุรกิจเอกชนและสถาบันการเงิน

หัวข้อข่าว

2.1 การเคลื่อนไหวภาคสถาบันการเงิน ตลาดหลักทรัพย์ และตลาดเงินตรา

2.2 ติดตามการ "กู้ซาก" สินทรัพย์ 56 ไฟแนนซ์ที่ถูกปิด

สรุปประเด็นข่าว

2.1 การเคลื่อนไหวภาคสถาบันการเงิน ตลาดหลักทรัพย์ และตลาดเงินตรา

2.1.1 คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) สรุปผลตลาดทุน 6 เดือนแรกปี 2542

ก.ล.ต. เปิดเผยว่า ภาพการณ์ด้านตลาดหุ้นของไทยรอบ 6 เดือนแรกของปี 2542 ที่มีการดำเนินการผ่าน ก.ล.ต. มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น เมื่อเทียบกับระยะเดียวกันของปีก่อน โดยในด้านการระดมทุนในตลาดแรก มีหลักทรัพย์ที่นำออกเสนอขายรวมมูลค่า 425,321.75 ล้านบาท ซึ่งหากเทียบกับการเสนอขายปีก่อนทั้งปี มีมูลค่ารวมเพียง 174,118.35 ล้านบาทเท่านั้น ทั้งนี้แบ่งเป็นการเสนอขายให้กับนักลงทุนแบบเฉพาะเจาะจงมูลค่า 420,886.1 ล้านบาท และเป็นการเสนอขายให้ประชาชนทั่วไป 4,435.64 ล้านบาท และถ้าหากแบ่งตามลักษณะตราสาร พบว่าเป็นการเสนอขายในรูปตราสารทุนสูงสุดจำนวน 211,559.12 ล้านบาท เป็นตราสารหนี้ 208,846.28 ล้านบาท เป็นตราสารกึ่งหนี้กึ่งทุน 3,569.39 ล้านบาท และเป็นวอร์แรนท์ 1,346.95 ล้านบาท

ส่วนภาวะในตลาดรอง มีการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มูลค่ารวม 862,255.26 ล้านบาท เฉลี่ยวันละ 7,185.46 ล้านบาท โดยตลาดหลักทรัพย์มีมูลค่าตลาดรวม 2.28 ล้านล้านบาท และในตลาดรองตราสารหนี้ไทย มีมูลค่าการซื้อขายรวม 197,649.85 ล้านบาท เฉลี่ยวันละ 1,647.08 ล้านบาท โดยมีมูลค่าหลักทรัพย์จดทะเบียนรวม 933,764.02 ล้านบาท

รายงานกล่าวว่า ภาวะกองทุนรวมในครึ่งปีแรกก็ฟื้นตัวขึ้นจากปลายปี 2541 โดยมีจำนวนกองทุนรวมจดทะเบียนเพิ่มขึ้นจาก 202 กองทุน เป็น 223 กองทุน มีทรัพย์สินเงินกองทุนสุทธิเพิ่มจาก 132,979.6 ล้านบาท เป็น 312,021.8 ล้านบาท เมื่อแบ่งตามประเภทกองทุนรวม ปรากฏว่า กองทุนที่มีทรัพย์สินเงินกองทุนสุทธิสูงที่สุดคือ กองทุนประเภทตราสารทุน มีทรัพย์สินเงินกองทุน 52,355.5 ล้านบาท กองทุนตราสารหนี้มี 50,247.8 ล้านบาท และ กองทุนผสม มี 3,720.9 ล้านบาท กองทุนแบบยืดหยุ่นมี 322 ล้านบาท กองทุนอสังหาริมทรัพย์มี 18,754.8 ล้านบาท กองทุนรวมเพื่อแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินมี 166,059 ล้านบาท และกองทุนที่ระดมทุนจากต่างประเทศมี 18,895.3 ล้านบาท

สำหรับการรวบรวมกิจการในครึ่งปีแรก มีบริษัทที่ถูกเสนอซื้อกิจการรวม 10 บริษัท คิดเป็นมูลค่าหุ้นในรายการที่เสนอซื้อรวม 5,496.35 ล้านบาท โดยมีมูลค่าหุ้นที่เกิดรายการซื้อขายจริง 3,039.07 ล้านบาท

รายงานกล่าวถึงภาวะตลาดหลักทรัพย์ไทยว่ายังคงมีความผันผวนสูง เมื่อเทียบกับดัชนีตลาดหลักทรัพย์ต่างประเทศ โดยในไตรมาสแรกของปีนี้ มีความผันผวนเป็นอันดับที่สอง รองจากตลาดหุ้นเกาหลีใต้ ส่วนในไตรมาสที่สอง ก็ยังคงผันผวนเป็นอันดับที่สอง รองจากตลาดหุ้นประเทศอินโดนีเซีย ขณะที่ตลาดหุ้นเกาหลีใต้ลดความผันผวนลงไปเป็นอันดับที่สาม ส่วนอัตราผลตอบแทนในเรื่องของเงินปันผลของตลาดหุ้นไทยอยู่ในอันดับสุดท้าย ในตลาดหุ้นเอเชียด้วยกัน โดยมีเงินปันผลในไตรมาสที่สองเพียง 0.69% เมื่อเทียบกับตลาดหุ้นมาเลเซียที่ให้ผลตอบแทนสูงสุดถึง 3.17% (ไทยโพสต์ 260842)

2.1.2 ครึ่งปีแรก 26 สถาบันการเงินในตลาดหลักทรัพย์ขาดทุน 1.8 แสนล้านบาท

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รายงานผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ว่า มีสถาบันการเงินแจ้งผลการดำเนินงานงวดครึ่งปีแรกสิ้นสุดเดือน มิ.ย. 2542 จำนวน 26 แห่ง ธนาคารพาณิชย์ 13 แห่ง และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ 13 แห่ง มียอดการขาดทุนสุทธิรวมกัน 180,597 ล้านบาท แบ่งเป็นผลขาดทุนจากธนาคาร 171,859 ล้านบาท และจากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ 8,741 ล้านบาท ทั้งนี้ธนาคารพาณิชย์โดยรวมขาดทุนเพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันของปีก่อน 3.2 หมื่นล้านบาท หรือร้อยละ 19.63 และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ผลการดำเนินงานดีขึ้น 9.1 พันล้านบาทหรือร้อยละ 51.19

รายงานกล่าวว่าการที่ธนาคารมีผลขาดทุนมากเนื่องจากการนำเงินกองทุนมาตั้งสำรองสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (เอ็นพีแอล) รวมเป็นมูลค่าประมาณ 150,300 ล้านบาท ทำให้ผลดำเนินการลดลง ธนาคารที่ตั้งสำรองไว้สูงสุดคือ ธ.ไทยพาณิชย์ ตั้งสำรองเพิ่ม 50,428 ล้านบาท ทำให้ขาดทุนสุทธิ 49,159 ล้านบาท เมื่อรวมกับการตั้งสำรองก่อนหน้านี้ ทำให้เป็นธนาคารแรกที่สำรองครบ 100% ธ.กรุงเทพตั้งสำรองเพิ่ม 33,104 ล้านบาท และ ธ.กรุงไทยตั้งสำรอง 20,028 ล้านบาท

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทั้ง 13 แห่ง มีบริษัทแสดงผลกำไรจากการดำเนินงานแล้ว 7 แห่ง โดยบริษัทที่มีผลดำเนินงานดีที่สุดคือ บง.เกียรตินาคิน กำไรสุทธิ 739.13 ล้านบาท ปรับตัวเพิ่มจากปีก่อน 215% ส่วนบริษัทหลักทรัพย์ที่ขาดทุนสูงสุดคือ บงล. กรุงไทยธนกิจ

จำกัด ขาดทุน 6,884 ล้านบาท บง. ทิสโก้ ขาดทุนสุทธิ 1,913 ล้านบาท และ บงล. สินเชีย ขาดทุนสุทธิ 1,385 ล้านบาท (ไทยโพสต์ 230742)

อนึ่ง รายงานข่าวกล่าวว่า ธ.กรุงไทยได้แจ้งผลประกอบการครึ่งปีแรก 2542 ให้แก่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นรายสุดท้ายของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ทั้ง 13 แห่ง โดยระบุว่า ธนาคารมีผลประกอบการขาดทุนสุทธิ 23,149.58 ล้านบาท หรือเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 79.16% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ที่ขาดทุนเป็นจำนวนทั้งสิ้น 12,920 ล้านบาท โดยสาเหตุการขาดทุนสูงมาจากธนาคาร มีรายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลลดลง 17,654.29 ล้านบาท หรือเท่ากับ 40.37% มีค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยลดลง 9,521.30 ล้านบาท หรือ 28.05% และมีการตั้งสำรองหนี้สูญ จำนวน 20,028.69 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 310.45 ล้านบาท หรือ 1.57% จากงวดเดียวกันปีก่อน และมีผลขาดทุนต่อหุ้น 2.07 บาท การขาดทุนของธนาคารกรุงไทยดังกล่าว ทำให้ผลประกอบการรวมของระบบธนาคารพาณิชย์ไทย ในช่วงครึ่งแรกของปีนี้มีตัวเลขการขาดทุนสูงถึง 171,855.75 ล้านบาท ซึ่งสูงกว่าประมาณการเดิมของทางการ (ไทยรัฐ 230742)

รายงานล่าสุดผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบในไตรมาสที่ 3 ว่า ตัวเลขผลประกอบการของธนาคารพาณิชย์ ยังคงประสบปัญหาการขาดทุน คาดว่าจะขาดทุนประมาณ 1-2 แสนล้านบาท ผู้สื่อข่าวยังรายงานการคาดการณ์ผลการดำเนินงานช่วงครึ่งปีหลังของทั้งระบบด้วย โดยประเมินว่าธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ จะต้องขาดทุนอย่างน้อย 2 แสนล้านบาท จากในช่วงครึ่งปีแรกที่ผ่านมามีได้ขาดทุน 1.7 แสนล้านบาท ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามีธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ ได้มีการกันสำรองไปแล้ว 60% หรือคิดเป็น 7.3 แสนล้านบาท จากยอดเอ็นพีแอลที่มีอยู่ทั้งหมด 1.2 ล้านล้านบาท อย่างไรก็ตาม ธนาคารพาณิชย์ยังมีการระงับการกันสำรองอีก 4.9 แสนล้านบาท ต้องกันสำรองให้ครบก่อนปลายปี 2543 ซึ่งการระงับการกันสำรองที่เหลืออยู่ ยังแบ่งออกเป็นภาระของธนาคารกรุงไทย ร่วมกับธนาคารมหานคร 2.5 แสนล้านบาท ซึ่งหากในช่วงไตรมาส 3 ธนาคารกรุงไทยได้มีการนำเงิน ที่ได้จากการเพิ่มทุนจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟู จำนวน 1.08 แสนล้านบาท มากันสำรอง 1 แสนล้านบาท ผลประกอบการธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ ก็ใช้ตัวเลขการขาดทุนในไตรมาสที่ 3 เกือบ 2 แสนล้านบาท

2.1.3 ครึ่งปีแรก สินเชื่อธนาคารลดลง 4.37% เอ็นพีแอลคืออุปสรรคสำคัญ

รายงานการดำเนินงานธุรกิจธนาคารพาณิชย์ครึ่งแรกของปีในด้านสินเชื่อ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนลดลง 4.37% ทำให้ยอดคงค้าง ณ สิ้น มิ.ย. 2542 อยู่ที่ 3,858,846 ล้านบาท จากเมื่อสิ้นปี 2541 อยู่ที่ 3,943,895 ล้านบาท เท่ากับในช่วง 6 เดือนแรกของปีนี้สินเชื่อธนาคารลดลง 85,048 ล้านบาท ซึ่งมีการวิเคราะห์ว่า เนื่องจากการปล่อยกู้จริงยังไม่เกิดขึ้นในระบบ ธนาคารส่วนใหญ่กังวลปัญหานี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ที่ยังอยู่ในเกณฑ์น่าเป็นห่วง

ส่วนผลการดำเนินงานด้านเงินฝากนั้น 6 เดือนแรกของปีเงินฝากขยายตัวเพิ่มขึ้น 10.15% ทำให้ฐานเงินฝาก ณ สิ้นมิ.ย. 2542 เพิ่มขึ้นเป็น 4,433,168 ล้านบาท จากเมื่อสิ้น ธ.ค. อยู่ที่ 4,393,197 ล้านบาท เท่ากับในช่วง 6 เดือนแรกเงินฝากเข้าแค่ 39,971 ล้านบาท เท่านั้น รายงานกล่าวว่า เหตุที่เงินฝากขยายตัวไม่สูงมาก เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ทยอยปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากลงเป็นลำดับ ทำให้มีผู้ฝากถอนเงินไปลงทุนแหล่งอื่นที่มีผลตอบแทนดีกว่า ทำให้สัดส่วนสินเชื่อต่อเงินฝาก ณ 30 มิ.ย. 2542 อยู่ที่ 87.04% การที่อัตราส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารยังคงปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง ก็เป็นผลมาจากการที่เงินฝากของธนาคารพาณิชย์ยังคงมีปริมาณมาก ขณะที่การปล่อยสินเชื่อยังไม่เกิดขึ้นชัดเจนนัก (กรุงเทพธุรกิจ 230742)

2.1.4 สถานภาพ เอ็นพีแอล ไม่มีทีท่าว่าจะลดต่ำลง ผู้บริหารธุรกิจไทยต้องยอมทิ้ง บง.ภัทรธนกิจ

ในการรายงานตัวเลขหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของเดือน พ.ค. 2542 เมื่อราววันที่ 23 ก.ค. ธปท. ระบุว่าอยู่ที่ระดับ 2.73 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 47.72 ของสินเชื่อรวม ซึ่งปรากฏว่าเพิ่มขึ้นมาจากเดือนก่อนหน้า อันอยู่ที่ร้อยละ 47.10 ของยอดสินเชื่อรวม โดยแยกเป็นเอ็นพีแอลของธนาคารพาณิชย์เอกชน 8 แห่ง จำนวน 1.30 ล้านล้านบาท หรือร้อยละ 42.82 ของยอดสินเชื่อรวม เป็นของธนาคารพาณิชย์รัฐจำนวน 1.16 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 69.36 ของยอดสินเชื่อรวม และมีเอ็นพีแอลของธนาคารต่างประเทศอีก 8.6 พันล้านบาท หรือร้อยละ 11.69 ของยอดสินเชื่อรวม ในส่วนของบริษัทเงินทุนมีเอ็นพีแอล 171,740 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 46.81 ของยอดสินเชื่อรวม (สำนักข่าวไทย 230742)

นายกิตติ พัฒนพงศ์พิบูล รองผู้ว่าการ ธปท. ระบุว่าเหตุที่เอ็นพีแอลยังเพิ่มขึ้นว่า เนื่องจากการรายงานข้อมูลเอ็นพีแอลของสถาบันการเงินยังไม่ชัดเจน มีความผิดพลาด คิดว่าเมื่อปรับวิธีการรายงานแล้วเชื่อว่า เอ็นพีแอลในเดือนถัดไปจะอยู่ในระดับทรงตัวต่อเนื่อง ขณะเดียวกันแหล่งข่าวจากธนาคารพาณิชย์ระบุว่า ตัวเลขเอ็นพีแอลดังกล่าวนั้น เมื่อแยกชัดเจนจะเห็นว่าเป็นตัวเลขเอ็นพีแอลที่เพิ่มขึ้นจากส่วนของธนาคารพาณิชย์ที่รัฐเข้าแทรกแซง ขณะที่ธนาคารพาณิชย์เอกชนยังอยู่ในระดับที่ทรงตัว และบางธนาคารก็ปรับลดลงได้บ้างแต่ไม่มาก

ในการรายงานตัวเลขเงินพีแอลเดือน มิ.ย. ธปท. เปิดเผยว่าลดลงเล็กน้อยคือมียอดหนี้คงค้างทั้งสิ้น 2.65 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 47.47 ของสินเชื่อบริษัท การที่ตัวเลขลดลงที่สำคัญมาจากธนาคารพาณิชย์สามารถตัดหนี้สูญได้จากสินเชื่อที่กันสำรองครบ 100% ซึ่ง ก.คลังได้ออกกฎระเบียบใหม่เมื่อ 2 สัปดาห์ก่อนหน้านี้ (ไทยโพสต์ 190842)

ส่วนกระแสข่าวเดือน ก.ย. 2542 ตัวเลขเงินพีแอลในระบบเกือบไม่อยู่ในความสนใจ เนื่องจากมีกระแสข่าวต่อเนื่องเกี่ยวกับ กรณี ธ.กรุงไทย กับข่าวผู้บริหาร ธ.กสิกรไทยตัดสินใจทิ้งบริษัทเงินทุน ภัทรธนกิจ เนื่องจากไม่สามารถแบกรับภาระหนี้และความเสียหายของ บง. แห่งนี้ต่อไปได้ โดยยอมตัดเงินที่เพิ่งใส่เข้าไปอีก 7,000 ล้านบาทให้เป็นหนี้สูญ ให้รัฐเข้าแทรกแซง รายงานตัวเลขระบุว่า บง.ภัทรธนกิจ ซึ่งเป็นบริษัทเงินทุนในเครือของธนาคารกสิกรไทย เคยมีฐานะเป็นบริษัทไฟแนนซ์ใหญ่อันดับ 2 ของระบบสถาบันการเงินไทยนี้ มีผลดำเนินงานปี 2541 ขาดทุนสุทธิ 3,462 ล้านบาท คาดว่าจะมี เงินพีแอลลงวัดครึ่งปี 2542 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ส่วนตัวเลขเงินพีแอลของ ธ.กรุงไทย ตามการแถลงของนายจิรายุทธ วสุรัตน์ ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ศึกษาติดตาม การแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ วุฒิสภา ว่าผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า หนี้โดย คุณภาพหรือหนี้เงินพีแอล ยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และมีจำนวนมากในระดับที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง โดยรายงานผลการตรวจสอบของ บริษัท ไพร์ซ วอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส (PWC) พบว่ามีเงินพีแอลในส่วนสินเชื่อทางธุรกิจ 84% และในส่วนลูกหนี้รายย่อย 66.4% เมื่อเปรียบเทียบกับ ผลการตรวจสอบ โดยฝ่ายตรวจสอบของธนาคารกรุงไทยพบว่า ค่อนข้างตรงกัน โดย ณ วันที่ 30 มิ.ย. 2542 มีจำนวนสินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่า มาตรฐาน จัดชั้นสงสัยและจัดชั้นสงสัยจะสูญ (หรือยอดรวมหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 3 เดือนขึ้นไป) อยู่ในอัตรา 71.95% ของสินเชื่อบริษัทหรือ 724,322 ล้านบาท ซึ่ง เป็นการตรวจสอบมากกว่า 299 สาขาจาก 451 สาขา แตกต่างจากตัวเลขเงินพีแอลของฝ่ายบริหาร ที่ไม่บอกที่มาของการได้ข้อมูล และระบุว่าเงินพีแอลเพียง 59.3% หรือ 393,484.1 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม อัตราที่เกิน 50% ถือว่าอันตรายแล้ว และยัง ขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกเดือนด้วย (ไทยรัฐ 040942)

2.1.5 ภาวะตลาดหลักทรัพย์และตลาดเงินตรา-ผันผวนและไหลลงเป็นหลัก

ในรอบสามเดือนที่ผ่านมา ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ปรับตัวลดลงจากระดับกว่า 500 จุดเมื่อต้นเดือน ก.ค. หลุดมาอยู่ที่ 450 กว่าจุด ในช่วงปลายเดือน ก.ค. โดยเฉพาะช่วงสัปดาห์สุดท้ายของเดือน ดัชนีร่วงลงทั้งสัปดาห์ 18.92 จุด ในเดือน ส.ค. ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ก็ไหล ลงต่อจนเกือบหลุด 400 จุด ในการซื้อขายเมื่อวันที่ 18 ส.ค. คือร่วงลงมาแตะที่ 409.76 จุดและมาหลุด 400 จุดในการซื้อขายช่วงเดือนก.ย. ทั้งเดือน ทั้งนี้มีปัจจัยลบในช่วง เดือน ก.ค. เนื่องจากความกังวลตัวเลขผลประกอบการไตรมาสที่ 2 ข่าวการเพิ่มทุนของธนาคารกสิกรไทย ข่าวความตึงเครียดระหว่างจีนกับไต้หวัน รวมทั้งความกังวลต่อปัญหาเงินพีแอลของระบบธนาคารและสถาบันการเงินทั้งระบบ ในช่วงเดือน ส.ค. มีข่าวร้ายเกี่ยวกับกรณี ธ.กรุงไทย ทำให้นักลงทุนเทขายหุ้น ธ.กรุงไทย ซึ่งมีค่าการตลาดสูงทำให้อุดดัชนีทั้งตลาดร่วงลง

แม้ว่าในช่วงปลายเดือน ส.ค. จะมีเม็ดเงินไหลเข้ามาลงทุนมากขึ้นทั้งจากต่างประเทศและในประเทศ ทำให้ดัชนีพุ่งขึ้น 25 จุดในการซื้อขายวันที่ 20 ส.ค. และขึ้นอีก 22.15 จุดในการซื้อขายวันที่ 25 ส.ค. ทำให้ดัชนีได้สูงขึ้นมาอยู่ที่ประมาณ 468 จุด ซึ่งมีข่าวการระดมซื้อ หุ้น ธ.กรุงไทยจากกลุ่มนักการเมือง เพื่อต้องการสร้างภาพให้เห็นว่า นักลงทุนชานรับการเปลี่ยนบอร์ดธนาคารนิรโทษกรรมบางส่วนออกทั้งหมด แต่ก็ ไม่สามารถอุดรั้งดัชนีเอาไว้ได้นานนัก เพราะในช่วงเดือน ก.ย. ดัชนีก็หลุด 400 จุดลงมาอยู่ที่ 382 จุดในการซื้อขายเมื่อวันที่ 24 ก.ย. และก็ไม่กลับคืนขึ้นมาอีกเลย นักวิเคราะห์ระบุสาเหตุหุ้นร่วงเนื่องจากมีปัจจัยเชิงลบประดังเข้ามาพร้อมๆ กัน ทั้งปัญหากลายในภายนอกประเทศ ที่สำคัญคือการอ่อนค่าของเงินบาท และรัฐบาลแสดงท่าทีจะไม่เข้ามาแทรกแซงค่าเงิน

เช่นเดียวกับการซื้อขายเงินตรา ค่าเงินบาทถูกตรึงให้อยู่ที่ระดับ 36-37 บาทมาเป็นระยะเวลานาน ในเดือน ก.ค. ก็ยังคงเคลื่อนไหว ในวงแคบๆ ยังอยู่ในแดน 37 บาท ค่าเงินบาทเริ่มอ่อนตัวลงมาในแดน 38 บาทในเดือน ส.ค. โดยเฉพาะในการซื้อขายวันที่ 17 ส.ค. ค่าเงิน บาทลงมากเคลื่อนไหวอยู่ที่ 38.15-38.31 ต่ำสุดในรอบ 10 เดือน ธนาคารแห่งประเทศไทยได้พยายามเข้าแทรกแซงหลายครั้ง แต่เอาไว้ไม่อยู่ในเดือน ก.ย. ค่าเงินบาทก็ร่วงลงอย่างรวดเร็ว มาแตะที่ 41.70 ในการซื้อขายวันที่ 23 ก.ย. ต่ำสุดในรอบ 13 เดือน นอกจากปัจจัยในต่างประเทศที่ค่าเงินเยน และเงินดอลลาร์สหรัฐแข็งขึ้น ทำให้ภาคเอกชนรีบขายบาทไปซื้อเงินดอลลาร์และเยนเพื่อนำเงินไปใช้หนี้ บวกกับนักเก็ง ค่าเงินหวังทำกำไรแล้ว ยังมีปัจจัยลบที่สำคัญเพิ่มเข้ามา นั่นคือปัจจัยเชิงลบของรัฐบาล นักลงทุนเริ่มไม่มั่นใจและให้ความเชื่อถือน้อยลง

2.1.6 ธนาคารพาณิชย์ทยอยลดดอกเบี้ยเงินฝากอีกร้อยละ 0.25

ในช่วงเดือน ส.ค. ธนาคารพาณิชย์ได้เริ่มทยอยลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากลง ที่สำคัญเพื่อลดปัญหาสภาพคล่องสั้นเกินในระบบ ปรากฏว่า ธ.ไทยพาณิชย์นำร่องประกาศลดดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ลงร้อยละ 0.25 เมื่อวันที่ 5 ส.ค. ต่อมาในวันที่ 9 ส.ค. ธนาคารพาณิชย์ หลายแห่งได้ประกาศลดอัตราดอกเบี้ยลงตาม

ธ. กรุงเทพ ลดดอกเบี้ยเงินกู้และเงินฝากลงอีกร้อยละ 0.25 โดยดอกเบี้ยเงินกู้ถูกคำเบิกเกินบัญชี (เอ็มไออาร์) และดอกเบี้ยเงินกู้ ลูกค้ารายย่อย (เอ็มอาร์อาร์) จะเหลือร้อยละ 9 ส่วนลูกค้ารายใหญ่ (เอ็มแอลอาร์) จะอยู่ที่ร้อยละ 8.75 ไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนดอกเบี้ยเงิน

ฝากออมทรัพย์จะลดเหลือร้อยละ 3.75 เงินฝากประจำ 3 เดือนลดจากร้อยละ 4.75 เหลือ 4.5 เงินฝากประจำ 6 เดือนจากร้อยละ 5 เหลือ 4.5 เงินฝากประจำ 12 เดือน ร้อยละ 5 ไม่เปลี่ยนแปลง นายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ ประธานกรรมการบริหาร ธ.กรุงเทพกล่าวว่า เป็นการลดดอกเบี้ยตามสภาพคล่องที่ยังล้นระบบอยู่ และอัตราดอกเบี้ยที่ลดลงสะท้อนให้เห็นว่าเศรษฐกิจยังคงมีปัญหา หากอีก 2 เดือน ปัญหาสภาพคล่องล้นระบบยังไม่คลี่คลาย ก็จะต้องลดดอกเบี้ยลงอีก

ธ.กสิกรไทย ประกาศลดดอกเบี้ยเงินกู้และเงินฝากลงร้อยละ 0.25 โดยดอกเบี้ยเอ็มไออาร์เหลือร้อยละ 9 เอ็มอาร์อาร์เหลือร้อยละ 9 อัตราเงินกู้มีคณัตชำระหนี้เหลือร้อยละ 14.50 ดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์เหลือ 3.75% เงินฝากประจำ 3,6 เดือนเหลือ 4.5 % ฝากประจำ 12 เดือนเหลือ 4.75 นอกจากนี้ธนาคารได้เพิ่มบริการเงินฝากประจำ 24 เดือน ดอกเบี้ยร้อยละ 5 มีผลตั้งแต่ 10 ส.ค. นี้ (มติชน 100842)

สำนักงานการกรุงศรีอยุธยา ประกาศลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ และดอกเบี้ยเงินฝากประจำระยะ 6 เดือนและลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เฉพาะลูกค้าชั้นดีแบบเบิกเงินบัญชี(เอ็มไออาร์) ลง 0.25% เหมือนกัน มีผล 13 ส.ค.นี้ ทั้งนี้โดยอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์จะเหลือ 3.75% ดอกเบี้ยเงินฝากประจำระยะ 6 เดือน 4.5% และดอกเบี้ยเงินกู้เอ็มไออาร์เหลือ 9.75% ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำระยะ 3 และ 12 เดือน ยังคงอยู่ในระดับเดิม คืออยู่ที่ 4.5% และ 5.5% ตามลำดับ ด้านอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เอ็มแอลอาร์ยังทรงตัวอยู่ที่ 9.25% และดอกเบี้ยเงินกู้เอ็มอาร์อาร์อยู่ที่ 10.5% (กรุงเทพธุรกิจ 100842)

อนึ่ง สำหรับ ธ.ออมสิน นายสุนัย เสงี่ยม รองผู้อำนวยการ ธนาคารออมสิน กล่าวว่า ธนาคารได้ประกาศลดอัตราดอกเบี้ยทั้งเงินกู้และเงินฝากลงอีก 0.25-1.0% โดยจะมีผลตั้งแต่วันที่ 13 สิงหาคม 2542

สำหรับการปรับลดอัตราดอกเบี้ยครั้งนี้ เป็นไปตามสภาวะตลาด โดยเงินกู้สินเชื่อเคหะปรับลดลง 0.5-1% โดยวงเงินกู้ไม่เกิน 1 ล้านบาท ดอกเบี้ย 7.25% วงเงินไม่เกิน 2 ล้านบาท ลดลง 0.5% เหลือ 8.0% วงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท ลดลง 0.5% เหลือ 9.0% วงเงินไม่เกิน 3 ล้านบาท ลดลง 1% เหลือ 9.50% วงเงินเกิน 3 ล้านบาท ลดลง 1% เหลือ 10.0% และเงินกู้ขั้นต่ำ ประเภทเงินกู้มีระยะเวลา (MLR) ลดลง 0.25% เหลือ 8.50% เงินกู้ขั้นต่ำประเภทเงินกู้เบิกเงินบัญชี (MOR) ลดลง 0.25% เหลือ 9.0%

สำหรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเมื่อเรียก เงินฝากเมื่อเรียก(พิเศษ) เงินฝากประจำ 3 เดือน 6 เดือน และ 12 เดือน และเงินฝากรายเดือนยกเว้นภาษี อัตราดอกเบี้ยอยู่ระหว่าง 3.75-6.75% โดย อัตราเงินฝากเมื่อเรียกลดลง 0.25% เหลือ 3.75% เงินฝากเมื่อเรียก(พิเศษ) วงเงินฝากต่ำกว่า 1 ล้านบาท ลดลง 0.25% เหลือ 3.75% วงเงินฝากตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป ลดลง 0.25% เหลือ 3.75% เงินฝากประจำ 3 เดือนทุกวงเงิน ลดลง 0.25% เหลือ 4.50% เงินฝากประจำ 6 เดือน และ 12 เดือน วงเงินต่ำกว่า 1 ล้านบาท ลดลง 0.25% เหลือ 4.75% วงเงินฝากตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป ลดลง 0.25% เหลือ 4.50%

เงินฝากประจำรายเดือนยกเว้นภาษีทุกวงเงินลดลง 0.25% เหลือ 6.75% เงินฝากเมื่อเรียก เมื่อเรียก(พิเศษ) ประจำ 3-12 เดือน สำหรับนิติบุคคล ลดลง 0.5% ซึ่งทุกวงเงินจะลดลงเหลือ 1.5% เงินฝากเมื่อเรียก (พิเศษ) วงเงินต่ำกว่า 1 ล้านบาท เหลือ 1.6% วงเงินฝากตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป เหลือ 1.5% และเงินฝากประจำ 3-12 เดือน เหลือ 2.5%

ทั้งนี้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากสำหรับสถาบันการเงินและกองทุนต่างๆ บริษัทประกันชีวิต และบริษัทประกันภัย ลดลง 0.5%-1.0% ซึ่งเงินฝากเมื่อเรียกทุกวงเงินจะเหลือ 0.5% และเงินฝากประจำ 3-12 เดือน ทุกวงเงินเหลือ 1.0%

รายงานล่าสุดปรากฏว่า หลายธนาคารปรับลดอัตราดอกเบี้ยทั้งเงินกู้และเงินฝากลงอีก เช่น ธนาคารอาคารสงเคราะห์ อัตราดอกเบี้ยลอยตัวของธนาคารปัจจุบันวงเงินไม่เกิน 200,000 บาทอัตรา 8.75% ต่อปี, กู้ไม่เกิน 1 ล้านบาท อัตรา 9.75%, กู้ไม่เกิน 3 ล้านบาท อัตรา 10.25%, กู้เกิน 3 ล้านบาท อัตรา 11% ขณะที่อัตราดอกเบี้ยคงที่ (รวม 3 มาตรการ) มาตรการที่ 1 คงที่ 2 ปี+ ลอยตัวอัตรา 6.50%, คงที่ 3 ปี+3 ปี อัตรา 7.50%, คงที่ 5 ปี+5 ปี อัตรา 8.50% ขณะที่อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อเคหะรวมใจ ประเภทคงที่ 3 ปีอัตรา 7.52%, คงที่ 5 ปี อัตรา 8.55% ในขณะที่ 2 ปีกับวงเงิน+กสิกรไทย หนีไม่ไหวลงทั้งสองขา ธนาคารกรุงเทพประกาศลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้าชั้นดีเหลือ 8.50% จาก 8.75% แต่ดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้าชั้นดีแบบเบิกเงินบัญชี และเงินกู้อยู่ยงขึ้นดังเดิมที่ 9% ส่วนดอกเบี้ยเงินฝากลงอีก 0.25% โดยเงินฝากออมทรัพย์ลดเหลือ 3.50% จาก 3.75%, เงินฝากประจำ 3 และ 6 เดือนลดเหลือ 4.25% จาก 4.50% และฝากประจำ 12 เดือน ลดเหลือ 4.50% จาก 4.75% มีผลตั้งแต่วันที่ 24 ก.ย.ที่ผ่านมาเช่นกัน ด้านธนาคารกสิกรไทยก็ปรับลดดอกเบี้ยเงินฝากและดอกเบี้ยเงินกู้ลง 0.25% ใช้ตั้งแต่วันที่ 27 ก.ย.เป็นต้นไป โดยดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ปรับลดลงจาก 3.75% เหลือ 3.50% ดอกเบี้ยเงินฝากประจำประเภท 3, 6 เดือนจาก 4.50% เหลือ 4.25% ดอกเบี้ยเงินฝากประจำประเภท 12 เดือน จาก 4.75% เหลือ 4.50% ดอกเบี้ยเงินฝากประจำประเภท 24 เดือนยังคงอยู่ที่ 5% เหมือนเดิม ส่วนดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายใหญ่ขึ้นดิลลดลงจาก 8.75% เหลือ 8.50% ส่วนดอกเบี้ยลูกค้าเบิกเงินบัญชี และดอกเบี้ยลูกค้าทั่วไปไม่ได้ปรับลดลง โดยยังอยู่ที่ 9%.(ไทยรัฐ 250942)

2.2 ติดตามการ "กู้ซาก" สิทธิ 56 ไฟแนนซ์ที่ถูกปิด

2.2.1 รายงานความคืบหน้าเกี่ยวกับการประมูลขายสิทธิ 56 สถาบันการเงินของ ประส. ขายได้เพียง 1.5 แสนล้าน จากหนี้ 6 แสนล้าน

องค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) เปิดเผยผลสรุปการจำหน่ายสิทธิของ 56 ไฟแนนซ์ ภายหลังจากเสร็จสิ้นการประมูลสิทธิหลักครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 13 ส.ค. 2542 ปรากฏว่าสามารถประมูลสิทธิได้ทั้งหมด 146,809.54 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 25.14 เมื่อเทียบกับเงินต้นคงค้าง 583,923.62 ล้านบาท โดยแบ่งเป็นสิทธิประเภทสัญญาเช่าซื้อซึ่งประมูลได้ 24,858.79 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 48 จากยอดเงินต้นคงค้าง 51,812.30 ล้านบาท สิทธิที่อยู่อาศัยประมูลได้ 11,520 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 47 จากยอดเงินต้นคงค้าง 24,616.95 ล้านบาท

สรุปผลการประมูลสิทธิหลักทั้ง 6 ครั้ง

(แยกตามรายชื่อผู้ชนะการประมูล)

ผู้ชนะการประมูล	ยอดเงินต้นคงค้าง (ล้านบาท)	ราคาประมูล (ล้านบาท)	ราคาประมูลเทียบกับ เงินต้นคงค้าง (%)	สัดส่วนสินเชื่อที่ ประมูลได้เทียบกับ สิทธิหลักทั้ง หก (%)
นักลงทุนในประเทศ				
บมส.	188,888.42	32,089.44	16.99	32.34
บง.เกียรตินาคิน	56,643.10	19,598.98	34.60	9.70
บง.ธนชาต	12,295.23	3,266.07	26.56	2.10
เคอ.พาณิชย์สิน	12,140.08	2,976.81	24.52	2.06
บง.รัตนทุน	3,653.70	1,535.50	42.02	0.62
วิทีบีเอส	2,481.98	826.83	33.30	0.42
พระนครนครการ	2,457.30	670.81	27.30	0.42
ธนาคารกรุงเทพ	1,961.70	1,020.00	51.99	0.31
อินเตอร์ ทอป วัน	296.38	14.90	5.03	0.05
บมส. ทีเอส	1,795.24	540	30.08	0.81
รวม	294,999.97	65,731.04	22.28	50.52
นักลงทุนต่างชาติ				
โกลด์แมน ซาคส์*	208,853.79	45,403.94	21.74	35.76
บีบีบีบี	43,222	21,207.60	49.07	7.40
โกลบอล ไทย	34,603.84	13,786.33	39.84	5.92
เอสเอช	2,244.02	680.63	30.33	0.38
รวม	288,923.65	81,078.50	28.06	49.48
รวมทั้งหมด	583,923.62	146,809.54	25.14	100

* รวมการประมูลสินเชื่อพาณิชย์และสินเชื่ออื่นซึ่งเข้าประมูลในนาม ASOI (DELAWARE) L.L.C.

หมายเหตุ

- ข้อมูลในตารางนี้รวบรวมจากผลการประมูลสิทธิหลักที่ ประส. จัดประมูลรวม 6 ครั้ง ได้แก่ สิทธิเช่าซื้อ สิทธิที่อยู่อาศัย สิทธิธุรกิจรอบที่หนึ่ง สิทธิธุรกิจรอบที่สอง สิทธิธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง และสินเชื่อพาณิชย์และสินเชื่ออื่น ตามลำดับ
- ราคาประมูลสินเชื่อธุรกิจรอบที่หนึ่ง ซึ่งบริษัทโกลด์แมน ซาคส์ (เอเชีย) ไฟแนนซ์ เป็นผู้ชนะการประมูล เป็นราคาที่รวมผลกำไรในอัตรา (20%) จากการจำหน่ายโดยใช้โครงสร้างการแบ่งผลกำไรในอัตรา (Profit Sharing)

สินเชื่อบริษัท 1 ประมูลได้ 39,003.90 ล้านบาท คิดเป็น 25% จากยอดเงินต้นคงค้าง สินเชื่อบริษัท 2 ประมูลได้ 40,318.69 ล้านบาท คิดเป็น 18% จากยอดเงินต้นคงค้าง ส่วนสินเชื่อกู้ยืมและสินเชื่ออื่นประมูลได้ 30,975.21 ล้านบาท คิดเป็น 24% จากยอดเงินต้นคงค้าง 1.28 แสนล้านบาท ส่วนสินทรัพย์ที่ไม่ใช่สินทรัพย์หลักประมูลได้ 34,088.12 ล้านบาท (โปรดดูรายละเอียดในตาราง) (ไทยโพสต์ 160842, มติครม.เศรษฐกิจ 230842)

อนึ่ง การรายงานของ ปรส.ครั้งนี้ เป็นการสรุปผลการประมูลทั้ง 6 ครั้ง ซึ่งแยกตามรายชื่อผู้ชนะการประมูล ผู้ที่ได้ประมูลไปสูงสุด คือ บริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน (บปส.) 32.34% ส่วนนักลงทุนต่างชาติที่ประมูลได้สูงสุดคือบริษัทโกลด์แมน แซคส์ ประมูลได้ 35.7% แต่เมื่อนำมาดูทั้งหมดแล้ว รวมนักลงทุนภายในประเทศทั้งหมดเทียบได้เท่ากับ 50.52% โดยกลุ่มนักลงทุนต่างชาติจะประมูลได้ 49.48% (กรุงเทพธุรกิจ 240842)

ดร. มนต์รี เจริญวิทย์กร รักษาการเลขาธิการ ปรส. กล่าวว่า หลังจากที่ ปรส. ได้ขายสินทรัพย์หลักกลุ่มใหญ่ของ 56 ไฟแนนซ์เลิร์จ ลีนแล้ว จะสามารถคืนเงินได้ในเดือน พ.ย. 2542 ตามกำหนดเดิม และว่า ขณะนี้สินทรัพย์หลักของ ปรส. ที่เหลือในเบื้องต้น มีอยู่ประมาณ 5 หมื่นล้านบาท ซึ่งอยู่ระหว่างการฟ้องร้องดำเนินคดี และ ปรส. ต้องกำหนดแนวทางว่าจะนำออกประมูลขายในรูปแบบใด ส่วนสินทรัพย์รอง ซึ่งมีมูลค่าต่ำกว่า 5 พันล้านบาท โดยร้อยละ 50 เป็นหุ้นกู้ และที่เหลือเป็นที่ดินว่างเปล่าเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการขายสินทรัพย์รองครั้งนี้ ราคา กลางคงอยู่ที่ประมาณ 1 พันล้านบาท เนื่องจากเป็นสินทรัพย์ที่ไม่ค่อยมีคุณภาพ (กรุงเทพธุรกิจ 170842)

2.2.2 รายงานความคืบหน้า การดำเนินงานของบรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน (บปส.)

เมื่อวันที่ 20 ก.ย. 2542 คณะรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจได้รับทราบความคืบหน้าของการดำเนินงานของ บปส. ซึ่งจัดตั้ง ขึ้นเมื่อปี 2541 ผลงานในปี 2542 บปส. ได้ประมูลสินทรัพย์หลัก และสินทรัพย์รองจาก ปรส. หลายครั้ง อันประกอบด้วย การประมูลสิน ทรัพย์หลัก 3 ครั้ง คือ เมื่อ 19 มี.ค., 6 ก.ค., และ 11 ส.ค. 2542 รวมสินทรัพย์หลักที่ประมูลได้มูลค่า 188,923 ล้านบาท โดยซื้อได้ในราคา 32,099 ล้านบาท เท่ากับร้อยละ 17 ส่วนสินทรัพย์รองเข้าประมูลเมื่อวันที่ 30 เม.ย. 2542 ประกอบด้วยสินทรัพย์มูลค่า 1,940 ล้านบาท ประมูลได้ในราคา 1,027 ล้านบาท หรือร้อยละ 52

ในจำนวนสินทรัพย์ที่ บปส. ประมูลได้ทั้งหมดนั้น สินทรัพย์ที่ประมูลได้ในวันที่ 19 มีนาคม 2542 มีมูลค่า 185,364 ล้านบาท เป็น สินทรัพย์หลักกลุ่มแรกที่ บปส. รับโอนมาจาก ปรส. และเป็นสินทรัพย์กลุ่มที่มีมูลค่ามากกว่ากลุ่มอื่น (คิดเป็นร้อยละ 98 ของสินทรัพย์หลักทั้ง หมดที่ บปส. ประมูลได้) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อโครงการอสังหาริมทรัพย์ ประกอบด้วยลูกหนี้ทุกประเภทรวมกันอยู่ 2,980 ราย สำหรับการ ดำเนินงานเกี่ยวกับสินทรัพย์ที่ซื้อมา ในช่วงเวลาที่ผ่านมา บปส. พยายามเร่งรัดเจรจาเบื้องต้นกับกลุ่มลูกหนี้รายใหญ่จนครบทุกรายแล้ว โดยลูกหนี้ส่วนใหญ่ต่างเห็นด้วยกับแนวทางการประนอมหนี้ของ บปส. ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างศึกษาข้อมูล และหารือแผนการประนอมหนี้ใน รายละเอียด คาดว่าภายใน 1-2 เดือนนี้ การดำเนินงานดังกล่าวจะเป็นรูปธรรมอย่างเห็นได้ชัด และภายในสิ้นปี 2542 นี้ บปส. จะได้ขอยุติว่า จะประนอมหนี้หรือดำเนินคดีกับลูกหนี้รายใดบ้างอย่างไร และหลังจากนั้น จะเป็นการติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามข้อยุตินั้นๆ ต่อไป (มติ ครม. 210942)

3. ความเคลื่อนไหวเศรษฐกิจต่างประเทศ

หัวข้อข่าว

3.1 นักวิเคราะห์ต่างประเทศมองเศรษฐกิจไทย

3.2 ความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจในต่างประเทศ

สรุปประเด็นข่าว

3.1 นักวิเคราะห์ต่างประเทศมองเศรษฐกิจไทย

3.1.1 นักเศรษฐศาสตร์ประจำธนาคารต่างประเทศในไทย มองเศรษฐกิจไทยฟื้นตามรอบการหมุนเวียน ไม่ใช่การฟื้น ที่มาจากการปรับโครงสร้าง

นักเศรษฐศาสตร์อาวุโสประจำธนาคารต่างประเทศแห่งหนึ่งในไทย วิเคราะห์ภาวะการฟื้นตัวของภาวะเศรษฐกิจไทย ว่าเป็นการ ฟื้นโดยหมุนตามรอบระยะของการปรับตัว มากกว่าจะเป็นการฟื้นตัวโดยมาจากการปรับโครงสร้าง โดยเขชี้ว่า อัตราการขยายตัวทาง เศรษฐกิจของไทยเริ่มขึ้นมาอยู่ในแดนบวกแล้วในไตรมาสแรกของปีนี้ โดยมีการฟื้นตัวอย่างแข็งแกร่งของการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมยานยนต์เพิ่มจากช่วงเดียวกันของปีก่อนถึงร้อยละ 61-62 ในช่วงสองไตรมาสที่ผ่านมา สนับสนุนโดยอัตราดอกเบี้ยที่ลดต่ำลง และนโยบายเพิ่มอัตราการขาดดุลงบประมาณมากขึ้นจนเกือบถึงร้อยละ 10 ในปีงบประมาณ 2543 ภาวะหดตัวของการลง

ทุนในภาคเอกชนยังคงลดลงอีก แต่ก็ค่อยๆ กระเตื้องขึ้น ดัชนีการบริโภคค่อยงอขึ้น รวมทั้งอัตราการนำเข้าสินค้าสูงขึ้นแสดงให้เห็นว่า มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากขึ้น แม้อัตราเงินเฟ้อยังคงติดลบ แต่ก็ไม่มีสัญญาณเงินฝืด การส่งออกกำลังฟื้นตัวมีอัตราการขยายตัวมากขึ้น โดยเฉพาะการส่งออกสินค้าไฮเทค และสินค้าอุตสาหกรรมที่ต้องใช้ทรัพยากรในการผลิต แต่ยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่าที่ตั้งเป้าหมายไว้ และค่าเงินบาทยังคงต่ำกว่ามูลค่าจริง แม้ว่าดุลการค้ายังเกินดุลอยู่มาก และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ยังมั่นคง ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศยังเข้ามาอย่างสม่ำเสมอ

อย่างไรก็ตาม นักเศรษฐศาสตร์คนเดียวกันระบุว่า เงินทุนเอกชนอื่นๆ ยังคงไหลออกต่อเนื่อง เกิดจากการใช้คืนหนี้ระยะสั้น แต่เงินทุนสำรองต่างประเทศสุทธิยังคงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากภาวะดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลและเงินกู้เข้ามาจากต่างประเทศของทางการ รัฐบาลไทยมีการลดหนี้ระยะสั้นลง ทำให้ขณะนี้ระดับเงินทุนสำรองต่างประเทศมากกว่ามูลหนี้ระยะสั้นแล้ว

รายงานของนักเศรษฐศาสตร์อาวุโสระบุด้วยว่า แม้รัฐบาลได้เริ่มต้นการปรับปรุงโครงสร้างระบบสถาบันการเงินอย่างเฉียบขาดรวดเร็ว แต่ทว่าการปฏิรูประบบสถาบันการเงินกลับดำเนินไปอย่างเชื่องช้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ มาตราการ 14 สิงหาคมของรัฐบาล มีธนาคารและสถาบันการเงินเข้าร่วมน้อย ใช้เงินไปเพียงร้อยละ 13 ของเงินที่เตรียมไว้ และสามารถปรับโครงสร้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ไปได้เพียงร้อยละ 21 ของมูลหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ทั้งหมด 2,500,000 ล้านบาท ส่วนกระบวนการแปรรูปรัฐวิสาหกิจก็คืบหน้าไปเพียงปานกลาง

ปัญหาที่จะยังคงดำรงอยู่และก่อความตึงเครียดต่อไปอีกก็คือ บรรดาธนาคารและสถาบันการเงินเอกชนยังไม่เต็มใจปล่อยสินเชื่อ ไม่เต็มใจเข้าร่วมมาตรการร่วมลงทุนของรัฐบาล ส่วนลูกหนี้ก็จะไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน ไม่เต็มใจถอนตัวจากกิจการที่ล้มเหลว และขาดทุนดำเนินการต่อหลังจากปรับโครงสร้างหนี้ ส่วนรัฐบาลก็จะต้องเผชิญปัญหาสำคัญ เช่นการถูกหลอกลอนจากภาวะขาดดุลงบประมาณอย่างสูงและปัญหาทางการเมืองรุมเร้า แต่อย่างไรก็ตาม ภาวะการฟื้นตัวตามรอบระยะพัฒนาของเศรษฐกิจไทยจะยังดำเนินต่อไป โดยมาจากนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจเป็นสำคัญ แต่ก็จะไม่ขยายตัวหวือหวามากนัก เพราะยังจะมีปัญหาการผลิตล้นเกิน หนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้และการปรับโครงสร้างหนี้ยังไม่เสร็จ และว่า แม้การขยายตัวดังกล่าวจะดำเนินอย่างต่อเนื่องกันถึง 3 ปี ผลผลิตที่แท้จริงของประเทศไทยก็ยังยากที่จะขึ้นสูงกว่าระดับปี 1997 ที่ผ่านมา

3.1.2 นักเศรษฐศาสตร์ ไอเอ็มเอฟ ทำนายไทยต้องใช้เวลาประมาณ 4 ปี เศรษฐกิจจึงจะฟื้น

หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการรายวัน 140742 อ้างแหล่งข่าวหนังสือพิมพ์ เอเชีย นวลลัสตริท เจอร์นัล ที่รายงานการวิเคราะห์เส้นทาง การฟื้นตัวของเศรษฐกิจในเอเชียว่าจะสามารถฟื้นตัวได้รวดเร็วกว่าลาตินอเมริกา ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเศรษฐกิจที่เปิดกว้างกว่า และมีตลาดการเงินในท้องถิ่นซึ่งได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอจนมีความสามารถในการระดมเงินทุนมาใช้เพื่อการฟื้นตัว โดยหนังสือพิมพ์ได้อ้างคำพูดของ สแตนลีย์ ฟิชเชอร์ รองกรรมการผู้จัดการคนที่หนึ่งของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) ที่เห็นด้วยว่าวิกฤติของเอเชียจะไม่ยืดเยื้อ แต่นายฟิชเชอร์ก็เตือนด้วยว่า การติดกลับของภาวะเศรษฐกิจเอเชียนั้นยังอ่อนแรงแรงมาก เขาทำนายว่า เกาหลีใต้กับมาเลเซียน่าจะใช้เวลามากกว่า 2 ปีนับจากตอนเริ่มต้นวิกฤติเมื่อกลางปี 1997 เศรษฐกิจจึงจะฟื้นตัว ขณะที่ประเทศไทยจะต้องใช้เวลาประมาณ 4 ปี ส่วนอินโดนีเซียยังไม่มีความแน่นอน คงต้องใช้เวลามากกว่า 5 ปีจึงจะติดตัวกลับ (ผู้จัดการ 140742)

3.1.3 นักเศรษฐศาสตร์จากเครดิต ลีของเนต เอเชีย ประเมินเศรษฐกิจไทยปีนี้จะขยายตัวไม่ถึง 0.4%

ดร.วอลส์เกอร์ หัวหน้านักเศรษฐศาสตร์วิเคราะห์ตลาดเกิดใหม่ทั่วโลก จากเครดิต ลีของเนต วิลล์วีสส์ เอเชีย ซึ่งโด่งดังจากคำทำนายว่าเศรษฐกิจฟองสบู่ของไทยจะประสบปัญหาในปี 2540 และเป็นผู้บรรยายพิเศษเรื่อง "เศรษฐกิจไทยจะฟื้นตัวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร" (What Thai land should do for a sustained recovery?) จัดโดยสมาคมนักวิเคราะห์หลักทรัพย์, เครดิต ลีของ เนต วิลล์วีสส์ เอเชีย, สถาบันคินัน และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเมื่อวันที่ 20 ส.ค. ที่ผ่านมา เขาได้กล่าวว่า ในปี 2542 เศรษฐกิจไทยจะฟื้นตัวเป็นบวกเล็กน้อย ประมาณ 0.4 % แต่เศรษฐกิจจะไม่สามารถขยายตัวได้ถึง 2% ในปีหน้า หากรัฐบาลยังคงยึดรูปแบบแก้ปัญหาของธนาคารโลกที่ว่า จะมีการส่งออกเป็นต้นว่าเศรษฐกิจขยายตัว หรือมุ่งใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนเป็นหลัก ขณะที่การขอมสูงไม่จำเป็นว่าจะช่วยเศรษฐกิจโตเร็ว และไม่ควรมองการแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของทางการเป็นเรื่องดี ดร.วอลส์เกอร์อธิบาย

ดร.วอลส์เกอร์ ยังได้แนะแนวทางแก้ปัญหาแก่รัฐบาลไทย เพื่อจะได้พบทางออกสามารถทำเศรษฐกิจให้ขยายตัวแบบยั่งยืนได้ 3 ด้านด้วยกัน โดยส่วนแรกมองภาคส่งออกของไทยว่า จุดที่นำเป็นหวังคือรัฐบาลไทยยังคงหวังพึ่งรายได้จากการส่งออกเป็นหลักที่จะผลักดันให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ เขาระบุว่าการวางนโยบายส่งออกเพื่อนำไปสู่การขยายตัวเป็นเรื่องอันตราย "เราคาดว่า(เศรษฐกิจสหรัฐ) จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาวะถดถอยในปี 2543 คล้ายคลึงกับสถานการณ์การเงินและภาวะเศรษฐกิจของเอเชียในปี 2540 ซึ่งน่าสะพรึงกลัว และทำให้อุปสงค์ทั่วทั้งโลกต่ำ" เขากล่าว ดังนั้นแนวที่ถูกควรกระตุ้นความต้องการภายในประเทศให้เพิ่มขึ้นโดยเร็ว เช่นโดยการจัดให้มีโครงการสนับสนุนให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยในระดับราคาต่ำ แนวทางต่อมา ดร.วอลส์เกอร์เสนอว่ารัฐบาลต้องช่วยแก้ปัญหาเอ็นพีแอล เพื่อทำให้

ธนาคารเริ่มปล่อยสินเชื่อได้อีกครั้งหนึ่ง และดอกเบี้ยเงินฝากควรลดลงมาอยู่ที่ระดับ 2-3% ซึ่งจะช่วยให้คนลดการออมและใช้จ่ายมากขึ้น ซึ่งก็จะนำไปสู่การลงทุนมากขึ้น อีกแนวทางหนึ่ง ดร.วอลส์เกอร์แนะนำรัฐบาลไทยว่า รัฐบาลควรพยายามลดความผันผวนของตลาดในประเทศ ซึ่งอาจจะใช้การป้องกันการควบคุมราคา หรืออื่นๆ โดยค่อยๆ หนุนตลาดให้สามารถเลือกทางที่จะปรับตัวได้ เพื่อรับมือกับวิกฤติ (กรุงเทพธุรกิจ 210842)

3.2 ความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจในต่างประเทศ

3.2.1 หัวหน้านักเศรษฐศาสตร์ อ.สแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ ระบุการฟื้นตัวของเศรษฐกิจเอเชียจะเฉื่อยลงในปี ค.ศ. 2000 และมีโอกาสเกิดภาวะการฟื้นตัวรูปตัวดับเบิลยู

นาย เค ซี ควอก หัวหน้านักเศรษฐศาสตร์ อ.สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด ชองกง กล่าวตอนหนึ่งในการเสวนาทางธุรกิจในฮ่องกงเมื่อ 20 ส.ค. 2542 ว่า อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของเอเชียที่ฟื้นตัวขึ้นมานี้ในช่วงนี้ จะเฉื่อยลงเมื่อเข้าสู่ปี ค.ศ. 2000 และจะตกลงอีกในที่สุด และคาดว่าเมื่อถึงเวลานั้น จะต้องมีการถกเถียงอภิปรายกันอย่างหนักในสื่อมวลชนต่างๆ และวงการนักลงทุนว่า "นี่มันเป็นการฟื้นตัวรูปตัวดับเบิลยู (W-shape) หรือไม่?"

นายควอกยังระบุว่า การฟื้นตัวของเศรษฐกิจช่วงนี้ ส่วนใหญ่เนื่องมาจากการเปรียบเทียบกับสถิติตัวเลขที่ตกต่ำมามากในระยะก่อนหน้านี้ และว่า การส่งออกที่กระเตื้องขึ้นนั้นก่อนอื่นเนื่องมาจากมีการค้าระหว่างกลุ่มประเทศในเอเชียด้วยกันมากขึ้น มากกว่าการส่งออกยุโรปหรือสหรัฐฯ นายควอกกล่าวด้วยว่า อุปสงค์สินค้าบริโภคเพิ่มขึ้นเล็กน้อย และรายการสินค้ามีเพิ่มมากขึ้น แต่การลงทุนยังแอ่นอยู่ ปัญหาสำคัญที่สุดมีอยู่เช่น การปล่อยสินเชื่อของธนาคารและการปฏิรูปโครงสร้างยังไม่ตก

นายควอกมองว่า อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในเอเชียจะยังคงดำเนินต่อไปอีกใน 2-3 เดือนข้างหน้า เนื่องจากวงจรวัฏจักรทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ตกต่ำลงถึงที่สุดแล้วในช่วงกลางปี 1998 อย่างไรก็ตามยังไม่มีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ที่จะสนับสนุนการฟื้นตัวในลักษณะรูปตัวดับเบิลยู "เชื่อว่าการฟื้นตัวจะเป็นลักษณะเงี้ยวขึ้นแล้วลากยาวไปมากกว่า" นายควอกกล่าว แต่เขาก็กล่าวเตือนว่า ถ้าหากว่าวงการตลาดการเงินเริ่มพูดถึงการฟื้นตัวรูปตัวดับเบิลยูเมื่อไหร่ ก็อาจจะเป็นการเพิ่มมิติใหม่ของความเสี่ยงและทุกคนก็จะตกเป็นเหยื่อการคาดการณ์ของตัวเอง "ถ้าหากมีนักลงทุนพูดถึงรูปตัวดับเบิลยูกันมากขึ้น ก็อาจทำให้การลงทุนแห้งเหือดไป ทุกคนก็จะถอนเงินออก ซึ่งจะทำให้ภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัวเป็นรูปตัวดับเบิลยูมีโอกาสเกิดขึ้นได้มากขึ้น" นายควอกกล่าวในที่สุด (The Nation 210899)

3.2.2 เสี่ยงเตือนระวังภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่สหรัฐฯจะแตกดังขึ้นเรื่อยๆ

เศรษฐกิจสหรัฐฯ กำลังถูกเป่าเป็นฟองใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ

ในการประชุมหารือระหว่างกรรมการบริหาร 24 คนของไอเอ็มเอฟ ในช่วงปลายเดือน มิ.ย. ต่อต้นเดือน ก.ค. 2542 นี้ เจ้าหน้าที่ระดับสูงของไอเอ็มเอฟเหล่านี้ได้เรียกร้องให้ผู้กำหนดนโยบายของทางการสหรัฐฯ พิจารณารื้อถอนอัตราดอกเบี้ย เพราะมีเจอนั้นเศรษฐกิจของประเทศจะต้องเผชิญความเสี่ยงสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการปรับฐานตลาดหุ้นที่กำลังร้อนแรงเกินความเป็นจริง และมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าสู่ภาวะถดถอย ขณะเดียวกันนี้ได้มีรายงานที่เปิดเผยโดย ก.แรงงานของสหรัฐฯ ว่าความสามารถในการผลิตในไตรมาส 2 ของปีนี้ได้เติบโตในอัตราที่ชะลอตัวลงที่ระดับร้อยละ 1.3 จากไตรมาสแรกที่อยู่ในระดับร้อยละ 3.6 (กรุงเทพธุรกิจ 070842)

คนอเมริกันเริ่มบริโภคน้อยลง

ในช่วงเดือน ก.ค. มีรายงานจากสำนักวิเคราะห์เศรษฐกิจ สถาบันนโยบายเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ระบุว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ในไตรมาส 2 ชะลอตัวลงมาที่ระดับร้อยละ 2.3 ต่อปี เทียบกับไตรมาสแรกที่อยู่ในระดับร้อยละ 4.3 ทั้งนี้เนื่องจากคนอเมริกันจับจ่ายใช้สอยน้อยลงอยู่ที่ร้อยละ 4.0 ต่อปี ดัชนีราคาสินค้าอยู่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ 1.6 ตัวเลขขาดดุลทางการค้าสูงขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อน ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ แข็งค่าขึ้น และภาวะเศรษฐกิจของชาติต่างๆ ในโลกที่อ่อนแอลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการจ้างงานและรายได้ภายในประเทศของสหรัฐฯ แล้ว รวมทั้งการใช้จ่ายภาครัฐหดตัวร้อยละ 3.2 ดึงอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้ตกลงอย่างมาก (Economic Policy Institute 290799)

นักเศรษฐศาสตร์ชื่อดังหลายคนชี้เศรษฐกิจสหรัฐฯ ใกล้เคียง

นักเศรษฐศาสตร์ดังกล่าวเช่น นายจิม วอลส์เกอร์ หัวหน้านักเศรษฐศาสตร์แห่ง เครดิต ลีเยนส์ และนายพอล คุรุกแมน อาจารย์เศรษฐศาสตร์มีชื่อแห่ง สถาบันเอ็มไอที โดยนายวอลส์เกอร์ระบุว่า เศรษฐกิจสหรัฐฯ กำลังมีปัญหาค่าเงินเฟ้อสูงเกินไปเหมือนในเอเชียเมื่อสามปีก่อน และคาดว่าสิ่งนี้จะเกิดขึ้นภายในปี 2543 ส่วนนายคุรุกแมน ระบุว่าแนวโน้มเศรษฐกิจสหรัฐฯ จะชะลอตัวลง และเป็นภัยคุกคามต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจเอเชีย จีนอาจจะถูกบีบให้ต้องลดค่าเงินหยวน (กรุงเทพธุรกิจ 250842)

4. ความเคลื่อนไหวของนักวิชาการ องค์กรประชาชนและบุคคลวงการต่างๆ

4.1 สรุปทัศนะนักวิชาการ และประชาชนวงการต่างๆ

4.1.1 การสะท้อนทัศนคติต่อปัญหาทางเศรษฐกิจผ่านการสำรวจของโพลต่างๆ

สวนดุสิตโพล ได้ทำการสำรวจร้านขายของชำทั่วประเทศ พบว่าหลังจากรัฐกระตุ้นเศรษฐกิจสินค้าฟุ่มเฟือยประเภท เบียร์ สุรา และบุหรี่ยอดนิยม ในขณะที่ โพลหอการค้าในเดือน ก.ค. 2542 ชี้ว่า ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน และความเชื่อมั่นในการทำงานดีกว่าเดือน มิ.ย. 2542 เป็นผลจากการกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยนโยบายการคลังของรัฐ แต่ผลการสำรวจโดยโพลเดียวกันในเดือน ก.ย. 2542 พบว่า ทัศนคติวัดความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจปัจจุบัน ความเชื่อมั่นในการมีงานทำ และความเชื่อมั่นในอนาคตลดลง ซึ่งนักวิชาการเห็นว่า การกระตุ้นให้ประชาชนใช้จ่ายในภาวะที่เศรษฐกิจเข้าสู่ภาวะเงินฝืดทำได้ยาก นอกจากนั้น ผลสำรวจของ กรุงเทพโพล ก็ได้ตอบย้ำข้อสรุปข้างต้นว่า พ่อแม่กว่าร้อยละ 50 ได้รับผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของบุตรหลาน (รวบรวมโดยฝ่ายเศรษฐกิจ TTMP)

4.1.2 สรุปความเคลื่อนไหวและทัศนะบุคคลวงการต่างๆ จากการประชุมสัมมนา

การสัมมนาที่มหาวิทยาลัยหอการค้า เกี่ยวกับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจในช่วงหลังของปี 2542 สรุปว่า ภาคเอกชนยังไม่สามารถมองเห็นทิศทางการฟื้นตัวของเศรษฐกิจที่แท้จริง ขณะที่ภาครัฐเชื่อว่าเศรษฐกิจกำลังฟื้น แม้ว่าจะมีปัญหาการแก้ไขระบบสถาบันการเงินก็ตาม

การเคลื่อนไหวแสดงทัศนะเกี่ยวกับการฟื้นตัวและปัญหาเศรษฐกิจของนักวิชาการและประชาชนทั่วไป สรุปแบ่งได้เป็น 2 กระแส คือ กระแสหลัก ซึ่งเชื่อมั่นว่าเศรษฐกิจฟื้นตัวแล้ว โดยจะค่อยๆ ฟื้นตัว บุคคลกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เชื่อมั่นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี และระบบเศรษฐกิจเสรี เห็นว่าประเทศไทยจำเป็นต้องปรับองค์กร โดยเฉพาะสถาบันการเงินเพื่อสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ แนวทางนี้คือการพยายามที่จะปรับปรุงระบบสถาบันการเงิน และทำระบบเศรษฐกิจภายในให้ปรับรับกับโครงการเปิดตลาดเสรี เช่นการเตือนรัฐบาลให้ควบคุมและตรวจสอบระบบสถาบันการเงิน การบริหารและการอนุมัติสินเชื่อ โดยสนใจการตรวจสอบบัญชีและควบคุมเศรษฐกิจให้ดี บุคคลกลุ่มนี้ได้แก่ นักวิชาการเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก นักวิเคราะห์จากธนาคารพาณิชย์ และนักวิเคราะห์บริษัทเงินทุนต่างๆ

กระแสที่ 2 คือ กระแสสุด บุคคลกลุ่มนี้มักจะเสนอทัศนะในเชิงที่ให้รัฐบาลพิจารณาว่า ระบบบริหารประเทศภายใต้กรอบระบบเศรษฐกิจเสรีหรือการตลาดเสรี การปล่อยให้กลไกตลาดจัดการทรัพยากรนั้น เป็นกรอบความคิดที่ผิด เพราะโลกแห่งความเป็นจริงไม่มีตลาดเสรีร้อยเปอร์เซ็นต์ โลกในความเป็นจริงมีผู้ได้เปรียบเสียเปรียบ คนรวยคนจน คนมีโอกาสด้อยโอกาส ดังนั้นรัฐต้องเข้าแทรกแซงระบบด้วยการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางสังคมเศรษฐกิจ และหันกลับมาพัฒนาประเทศด้วยการพึ่งพาตนเอง พึ่งพาตลาดภายใน บุคคลกลุ่มนี้มีเช่น ดร.วีระพงษ์ รามางกูร วิทยากร เชียงกูล ดร. กิตติ ลิ้มสกุล

นอกจากนั้น ยังได้มีการเคลื่อนไหวจัดตั้งกลุ่ม "เสรีไทยใหม่" ที่มีวิทยากร เชียงกูลเป็นแกนนำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยแก้ไข ปัญหาของประเทศชาติที่เคยพัฒนาแบบพึ่งพาคนต่างชาติ ด้วยการพึ่งพาตนเอง และเสนอว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องระดมสติปัญญาคนในชาติ มาช่วยกันแก้ไขปัญหาของชาติ และคัดค้านการแก้ไขปัญหานานาชาติไปสู่วิกฤติเศรษฐกิจและสังคมรอบที่สอง ล่าสุดได้มีบุคคลที่มีแนวความคิดแนวกระแสสุดหลายคนมาเข้าร่วม เช่น นายโสภณ สุภาพงษ์ อดีตกรรมการผู้จัดการบริหารทางจาก บีโตร์เลียม มาเข้าร่วมด้วย (รวบรวมโดยฝ่ายเศรษฐกิจ TTMP)

4.1.3 ศูนย์วิจัยกสิกรไทยเตือนสัญญาณอันตรายทางเศรษฐกิจจะลดลง

บจ. ศูนย์วิจัยกสิกรไทย เสนองานวิจัยที่เป็นการเตือนสัญญาณอันตรายทางเศรษฐกิจว่า ปัจจุบันคนไทยใช้จ่ายฟุ่มเฟือยมากขึ้น ในช่วง 4 เดือนแรกมูลค่านำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 22.9 โดยเฉพาะการนำเข้าสุราในช่วง 5 เดือนแรกปี 2542 เพิ่มขึ้นร้อยละ 80.5 นอกจากนี้ศูนย์วิจัยกสิกรไทยพบว่าการใช้จ่ายของประชาชนสวนทางกับปัญหาคนว่างงาน และการคาดการณ์จำนวนคนไทยไปเที่ยวต่างประเทศในปีนี้สูงถึง 1.6 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.8 โดยจะเสียค่าใช้จ่ายในการไปท่องเที่ยวต่างประเทศกว่า 70,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 18.5 จากที่เคยซบเซาลงอย่างมากในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ

ศูนย์วิจัยกสิกรไทยเสนอให้รัฐบาลเห็นความสำคัญต่อประเด็นต่างๆ ได้แก่ ร่วมใจกันประหยัด โดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือยที่นำเข้าจากต่างประเทศ โดยต้องปลูกจิตสำนึกให้กินของไทย ใช้ของไทย ร่วมใจประหยัด ขณะเดียวกัน รัฐบาลต้องดูแลภาษีนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือย โดยพิจารณาให้รอบคอบในการปรับลดภาษีนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือย เพราะจะมีทั้งผลได้และผลเสีย แม้ว่าจะได้รายได้จากนักท่องเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวไม่ได้เข้ามาเพื่อซื้อสินค้าอย่างเดียว ควรดำเนินการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาด้วยวัฒนธรรมของไทย และการจับจ่ายใช้สอยสินค้าที่ผลิตโดยคนไทย (กรุงเทพธุรกิจ 230742)

ความเคลื่อนไหวด้านประชากรและสิ่งแวดล้อม

น้ำเรื่อง

ความเคลื่อนไหวด้านประชากร เดือน ก.ค.-ก.ย. 2542 จับความเคลื่อนไหวด้านสถานภาพแรงงานของไทย มีรายงานข่าว นพ.ดำรง บุญยืน อธิบดีกรมอนามัย เปิดเผยว่า ความสำเร็จจากการวางแผนครอบครัวทำให้โครงสร้างประชากรของไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยมีประชากรวัยทำงานและวัยสูงอายุเพิ่มมากขึ้น ส่วนวัยเด็กลดลงซึ่งแสดงว่าไทยเรามีกำลังแรงงานเพิ่มมากขึ้น แต่ขณะเดียวกัน มีตัวเลขรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติระบุปี พ.ศ.2542 จะมีคนว่างงาน 1.4 ล้านคน ซึ่งตัวเลขที่เป็นจริงมักจะสูงกว่าที่ทางการสำรวจ เช่น เฉพาะอุตสาหกรรมทองคำ จากผลการศึกษาของทีดีอาร์ไอระบุว่ามีความต้องการแรงงานถึงแสนกว่าคน แต่สมำพันธ์ช่างฝีมือแห่งชาติแจ้งตัวเลขจริงว่ามีเกือบ 3 แสนคน

สำหรับผลการติดตามช่วยเหลือแรงงานตามมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ (มพร.) ในรายงานเบื้องต้น (ร้อยละ 32.5 ของโครงการที่ได้รับอนุมัติทั้งหมด)ของกระทรวงต่างๆ ที่ได้รับงบประมาณจากมาตรการ มพร. ได้ว่าจ้างแรงงานทั้งประเภทที่มีการศึกษาและแรงงานทั่วไปแล้วเป็นจำนวนเกือบสองแสนคนขณะที่เป้าหมายที่จะว่าจ้างกว่าสี่แสนคน

ทางด้านปัญหาข้อพิพาทแรงงานมีแนวโน้มเกิดมากขึ้น และในการแก้ไขปัญหาลักษณะต่างพบว่า ถึงแม้ ครม.เมื่อวันที่ 3 ส.ค. 2542 ได้อนุมัติผ่อนผันแรงงานต่างด้าว 90 วัน แต่สภาพปัญหาแท้จริงที่มีการเปิดเผยพบว่ายากที่ผู้ประกอบการจะหาแรงงานไทยมาทำงานทดแทนแรงงานต่างด้าว เนื่องจากเป็นงานที่หนัก สภาพแวดล้อมการทำงานแย่มาก ค่าจ้างต่ำ ทำให้ผู้ประกอบการต่างพากันเรียกร้องให้รัฐบาลต้องหาทางออกให้ชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น

ความเคลื่อนไหวด้านสวัสดิการสังคม ก.สาธารณสุขได้ทำประชาพิจารณ์ร่าง พ.ร.บ. ผู้สูงอายุทั่วประเทศเพื่อให้ พ.ร.บ. ออกมาตอบสนองความต้องการของคนทั่วประเทศ นอกจากนี้ ก.แรงงาน และ ก.สาธารณสุข ได้เคลื่อนไหวเพื่อช่วยเหลือแรงงานไทยที่ประสบอุบัติเหตุกรณีแผ่นดินไหวที่ประเทศไต้หวัน

ความเคลื่อนไหวภาคประชาชน มีการเคลื่อนไหวเพื่อขอปรับค่าจ้างขั้นต่ำ นักวิชาการแรงงานและฝ่ายลูกจ้างแรงงานได้เคลื่อนไหวให้รัฐปรับอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเพราะไม่ได้ปรับมา 2 ปีแล้ว หลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ แรงงานต้องรับภาระค่าครองชีพที่สูงขึ้น ซึ่งมีรายงานการวิจัยของ คป.อพช. ชี้ว่า จากการที่ค่าครองชีพสูงขึ้น แรงงานต้องหางานพิเศษทำเพิ่มเพื่อเลี้ยงครอบครัว นอกจากนี้ยังมีการเคลื่อนไหวเพื่อยกร่าง พ.ร.บ. สถาบันความปลอดภัยฉบับคนงาน พ.ร.บ. ประกันการว่างงาน เป็นต้น

เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวด้านประชากรภาคต่างประเทศ มีการเคลื่อนไหวขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ร่วมกับ ก.แรงงานของไทย เพื่อหาหรือเตรียมรับมือภาวะแรงงานในปี ค.ศ. 2000 ซึ่งได้พบว่ามีแนวโน้มน่าเป็นห่วง โดยเฉพาะแรงงานในภาคเกษตรกร ทำอย่างไรให้แรงงานไทยมีคุณภาพเพื่อรับการเปิดเสรีทางการค้าในป็นหน้า ทางด้านสถาบันเอเชียศึกษาพบข้อมูลน่าสนใจว่า แรงงานไทยในไต้หวันเครียดและเป็นโรคโหดตายมากขึ้น

ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในช่วง 3 เดือนนี้ ในการเคลื่อนไหวด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติภาครัฐมีการเคลื่อนไหวที่สำคัญๆ หลายเรื่อง เช่น กรม.มีมติ (วันที่ 6 ก.ค. และ 14 ก.ย. 2542) ต่อาญุหนังสืออนุญาตเข้าทำประโยชน์และอยู่อาศัยรวมทั้งการเข้าสำรวจแร่ภายในเขตป่าสงวนซึ่งเป็นเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 เอ

ทางด้านสิ่งแวดล้อมเมือง มีรายงานข่าวว่า ภายในปี 2543 นี้ชาว กทม. จะต้องเสียค่านำบำบัดน้ำเสียลูกบาทกิโลเมตรละ 3.14 บาท โดยจะเริ่มเก็บไม่ให้เกิดกระทบกระเทือนมากเกินไปจากนั้นค่อยๆ เพิ่มขึ้นตามความเป็นจริง ส่วนปัญหาสารพิษในสิ่งแวดล้อม เกิดการระเบิดของสารโปแตสเซียมคลอเรตนำมาใช้ทำสวนลำไย ที่ จ.เชียงใหม่ มีผู้เสียชีวิต 36 ราย ค่าเสียหาย 334 ล้านบาท ชาวสุุดทำรายการยูเอ็นเตือนว่ามหันตภัยโลกจะต้องเผชิญกับปัญหาขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง ความยากจนเรื้อรังของพลเมืองโลก และปัญหาการทำลายป่าฝนเมืองร้อน เป็นต้น

1. สถานภาพและความเคลื่อนไหวด้านประชากร

หัวข้อข่าว

1.1 สถานภาพและความเคลื่อนไหวด้านแรงงานและคุณภาพชีวิตภาคครัวเรือน

1.2 สถานภาพและความเคลื่อนไหวภาคองค์กรแรงงาน นักวิชาการ และต่างประเทศ

สรุปประเด็นข่าว

1.1 สถานภาพและความเคลื่อนไหวด้านแรงงานและคุณภาพชีวิตภาคครัวเรือน

1.1.1 โครงสร้างประชากรไทยเปลี่ยน วัยชราเพิ่มขณะที่วัยเด็กลดลง

เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวด้านโครงสร้างประชากรโลกและประชากรไทย นายกร ทัพพะรังสี รมต.สาธาณสุข กล่าวว่า สหประชาชาติระบุในวันที่ 13 ต.ค. 2542 โลกจะมีประชากรครบ 6,000 ล้านคน จากเมื่อปี 2530 มีประชากร 5,000 ล้านคน เท่านั้น โดยคาดว่าประชากรคนที่ 6,000 จะเป็นเพศชาย ขณะนี้พลเมืองโลกส่วนใหญ่เป็นชายมากกว่าหญิงอยู่เล็กน้อย กล่าวคือมีเพศชายร้อยละ 50.4 เพศหญิงร้อยละ 49.6 และร้อยละ 57.6 ของผู้หญิงทั้งโลกอยู่ในประเทศที่พัฒนาแล้ว ในขณะที่ประเทศไทยมีจำนวนประชากรอยู่อันดับที่ 17 ของประเทศทั้งหมด 200 ประเทศทั่วโลก จากตัวเลขกรมบัญชีกลางเมื่อวันที่ 31 ธ.ค. 2541 ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น 61.4 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.02 ของประชากรโลก อนึ่ง นับตั้งแต่ประเทศไทยประกาศใช้นโยบายประชากรใน พ.ศ. 2513 จนถึงปัจจุบัน สามารถลดจำนวนการเพิ่มของประชากรลงจากร้อยละ 3.3 เหลือเพียงร้อยละ 1.1 ต่อปีในปี 2542 สามารถชะลอการเพิ่มประชากรถึง 20 ล้านคนในช่วงเวลาดังกล่าว (มติชน 150742)

นพ. ดำรง บุญยยืน อธิบดีกรมอนามัย กล่าวว่า ความสำเร็จจากการวางแผนครอบครัวทำให้โครงสร้างประชากรของไทยเปลี่ยนแปลงไปโดยประชากรวัยทำงานและวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ส่วนวัยเด็กลดลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถือเป็นปฏิวัติเงียบทางประชากร โดยมีผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้นถึง 8.4 ล้านคน (กรุงเทพธุรกิจ 060742)

อนึ่งนางยุพา วงศ์ไชย นักวิชาการคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปิดเผยผลการวิจัยของโครงการวิจัยและพัฒนา นโยบายระบบงานสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ว่า ผู้สูงอายุในประเทศไทยกำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยจะเพิ่มเป็นจำนวน 10.8 ล้านคน ในปี 2563 หรือร้อยละ 15.3 ของประชากรทั้งหมด จากสถิติดังกล่าวคาดว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบด้านสังคมเศรษฐกิจ ตลอดจนการบริหารจัดการระบบบริการต่างๆ เนื่องจากปัจจุบันผู้สูงอายุในประเทศไทยประสบปัญหาสุขภาพอยู่แล้ว โดยเฉพาะด้านการบริการสุขภาพและสังคม ขณะเดียวกันระบบสวัสดิการจากรัฐก็ไม่สามารถตอบสนองและเข้าถึงได้ (มติชน 250842)

1.1.2 ก.แรงงานระบุ ปี 42 คนว่างงาน 1.4 ล้านคน

จากการเปิดเผยของนายประสงค์ วัฒนพันธ์ ปลัด ก.แรงงานฯ ว่า สำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจภาวะการมีงานทำปีนี้อยู่รวม 4 รอบ ซึ่งในการสำรวจแต่ละรอบตัวเลขจะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยช่วงเดือน ก.พ. ที่ผ่านมา ผู้ว่างงานเพิ่มขึ้นถึง 1.4 ล้านคน เนื่องจากเป็นช่วงหน้าแล้ง เดือน พ.ค. ตัวเลขคนว่างงานสูงถึง 1.8 ล้านคน เพราะมีแรงงานจบใหม่เข้าสู่ตลาดแรงงาน และยังพบว่ามักกลุ่มแม่บ้านออกมาหางานทำเพื่อเสริมรายได้ครอบครัวมากขึ้นอีกด้วย แต่ข้อมูลล่าสุดพบว่าจำนวนผู้ว่างงานลดลงเนื่องจากแผนกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลเริ่มประสบผลสำเร็จมีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น ประเมินการว่างตลอดปีนี้ผู้ว่างงานทั้งสิ้นรวม 1.4 ล้านคน และช่วงปลายปีจะลดลงอีก (Bangkokbiznews.com 310842)

นางรัตน จงสุทธนามณี รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แถลงว่า คณะกรรมการรัฐมนตรีว่าด้วยเศรษฐกิจรับทราบตามที่ ก.แรงงานฯ รายงานภาวะการมีงานทำปี 2542 โดยใช้ผลการศึกษาของสำนักงานสถิติแห่งชาติในรอบสองเดือนที่ผ่านมา จากผลการสำรวจภาวะการมีงานทำของประชากรระบุว่า เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจรอบที่หนึ่ง เดือน ก.พ.ที่ผ่านมา ปรากฏว่าเพิ่มขึ้นจาก 270,000 คน เป็น 330,000 คน

สำหรับการเลิกจ้างงานของปี (ม.ค.-ก.ค.) สถานประกอบการแจ้งปิดหรือหยุดกิจการชั่วคราวจำนวน 1,442 แห่ง มีผู้ประกันตน 36,288 คนถูกเลิกจ้าง หรือเฉลี่ยประมาณเดือนละ 5,100 คนเทียบกับช่วงเดียวกันในปีที่แล้วมีสถานประกอบการหยุดกิจการชั่วคราว 5,434 แห่ง มีผู้ประกันตนถูกเลิกจ้าง 351,230 คนโดยมีผู้ประกันตนออกจากระบบประกันสังคมในกิจการประเภทการก่อสร้างมากที่สุด

ส่วนแนวโน้มกำลังแรงงาน ปีนี้คาดว่าจะมีจำนวน 33.49 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 690,000 คน เนื่องจากภาคเกษตรมีฝนตกก่อนกำหนด ประกอบกับรัฐบาลมีโครงการสร้างงาน ส่วนกำลังแรงงานใหม่คาดว่าจะปีนี้มีผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับเข้าสู่ตลาดแรงงานประมาณ 680,000 คน เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วประมาณร้อยละ 6 (มติชน. 310842, Bangkokbiznews.com 310842)

1.1.3 ก. แรงงานฯ เผยใกล้เกลี่ยข้อพิพาทแรงงานยากขึ้น

นายนิพนธ์ นาคน้อย จันท. สวัสดิการและการคุ้มครองแรงงานจังหวัดสมุทรปราการ เปิดเผยว่า นับตั้งแต่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาใน จ. สมุทรปราการเกิดกรณีพิพาทแรงงานเฉลี่ยเดือนละ 20 แห่ง จากสถานประกอบการทั้งสิ้น 7 พันแห่งซึ่งมีสหภาพแรงงานเพียง 400 แห่ง ทั้งนี้ในแต่ละไตรมาสจะมีการสิ้นสุดของข้อตกลงเรื่องสหภาพแรงงานเพียงส่วนหนึ่ง ซึ่งหากเจรจาตกลงไม่ได้จะเกิดปัญหาข้อพิพาทแรงงานเป็นจำนวนมาก นายนิพนธ์ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในช่วงนี้การเจรจาข้อพิพาทแรงงานระหว่างนายจ้างและลูกจ้างเป็นไปด้วยความยากเย็นยิ่งขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องผิดปกติ เพราะในช่วงเกิดวิกฤติใหม่ ๆ ยังไม่มีปัญหาเท่าในช่วงนี้ ทั้งนี้โดยเฉลี่ยก็มีการเกิดอัตราข้อพิพาทใกล้เคียงกันคือ เดือนละประมาณ 20 แห่ง

นายนิพนธ์กล่าวถึง ปัญหาข้อพิพาทแรงงาน จ.สมุทรปราการว่าที่มีแนวโน้มน่าเป็นห่วงได้แก่ กิจการสิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป และก่อสร้าง อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่แรงงานก็พร้อมที่จะรับมือกับปัญหาและแก้ปัญหาในเชิงรุกมากที่สุด แม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่แรงงานเพียง 6-7 คน กรณีข้อพิพาทแรงงานระหว่างนายจ้างและสหภาพแรงงานบริษัท ไทโรมพ์ อินเตอร์เนชันแนล (ประเทศไทย) ขณะนี้ยังไม่ยุติโดยสหภาพแรงงานฯ ยื่นข้อเสนอบริษัทฯ ปรับเงินเดือนประจำปีในอัตรา 8/5/6 คือในปี 2543 ปรับเพิ่มร้อยละ 8 ปี 2544 ปรับเพิ่มร้อยละ 5 และปี 2545 ปรับเพิ่มร้อยละ 6 ขณะที่นายจ้างยืนยันที่จะปรับเพิ่มให้ในอัตรา 6/5/4 อย่างไรก็ตามฝ่ายนายจ้างจะนำข้อเสนอของสหภาพแรงงานฯ ไปพิจารณากับผู้บริหาร และบริษัทแม่ในต่างประเทศ (กรุงเทพฯ 220742)

1.1.4 ติดตามมาตรการเพิ่มรายจ่ายรัฐช่วยจ้างงานกว่า 4 แสนราย

นายสวัสดิภาพ กัทธรรม ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ ประธานคณะกรรมการบริหารจัดการการเพิ่มการใช้จ่ายรัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ (มพร.) ได้รายงานต่อที่ประชุม ครม. สรุปภาพรวมการจ้างแรงงานและความคืบหน้าโครงการต่างๆ ว่ากระทรวงต่างๆ ได้จ้างแรงงานทั้งประเภทที่มีการศึกษาและแรงงานทั่วไปแล้วเป็นจำนวน 411,822 คน ไม่นับรวมโครงการที่มีการจ้างเหมา

รายงานกล่าวว่า ณ วันที่ 31 ก.ค. หน่วยงาน 5 กระทรวง 7 กรม ได้รายงานผลการจ้างงานประมาณร้อยละ 32.5 ของโครงการที่ได้รับอนุมัติทั้งหมด ว่าแยกเป็นการจ้างงานผู้มีการศึกษารวม 44,015 คน โดยมีรายละเอียดคือ ก.มหาดไทยมีการจ้างงานที่มีการศึกษาทั้งสิ้น 21,634 คน ก.เกษตรฯ 14,200 คน ก.แรงงานฯ 1,247 คน ก.ยุติธรรม 2,666 คน ก.ศึกษาธิการ 2,637 คน และ ก.พาณิชย์ 61 คน ส่วนการจ้างงานทั่วไปที่รายงานรวม 148,886 คน ประกอบด้วย ก.แรงงานฯ 5,141 คน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ก.ศึกษาธิการ 93,000 คน และสำนักงานอณัติสิ่งแวดลอม ก.สาธารณสุข 50,745 คน

อย่างไรก็ตาม รายงานกล่าวด้วยว่า มพร. มีวัตถุประสงค์ในการจ้างงานผู้มีการศึกษาทั่วประเทศ 86,000 คน ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ได้มีการเบิกจ่ายงบประมาณในส่วนการจัดจ้างผู้มีการศึกษาไปแล้ว จึงคาดว่ามีการจ้างงานในส่วนนี้เต็มเปี่ยมแต่ยังไม่มีการรายงาน ขณะเดียวกัน มพร. ยังมีเป้าหมายให้เกิดการจ้างงานในกลุ่มผู้ใช้แรงงานอีกประมาณ 400,000 คน (ไทยโพสต์ 140842)

1.1.5 แรงงานไทยปี 2000 นำห่วง ILO ระบุมูลค่าเศรษฐกิจฐาน

จากการเปิดเผยของนายศิริศักดิ์ จันทศิริวัฒน์ รองปลัด ก. แรงงานฯ ถึงความร่วมมือกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ไอแอลโอ) เตรียมจัดประชุมไตรภาคี เพื่อปรึกษาหารือปัญหาทางสังคมและทางเลือกด้านนโยบายการจ้างงานในประเทศไทย พบว่า แรงงานไทยปี 2000 นำเป็นห่วง หากรัฐบาลยังไม่กำหนดแนวทางที่ชัดเจน ต้องพัฒนาระบบต่างๆ ให้พร้อมกว่านี้ โดยเฉพาะการที่ประเทศพัฒนาแล้วกำหนดทิศทางให้แก่ประเทศด้อยพัฒนา เช่น นโยบายการค้าเสรี ซึ่งจะเกิดขึ้นปีหน้า ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ถูกบีบบังคับให้เปิดเสรีทางการค้า รวมไปถึงการเปิดเสรีสินค้าเกษตร เมื่อถึงเวลานั้นไทยจะสู้คู่แข่งไม่ได้ เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงและชาติที่จะได้เปรียบที่สุดคือ สหรัฐฯ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ดังนั้นสิ่งที่ต้องคิดคือ ทำอย่างไรไทยจะผลิตสินค้าแข่งขันบนเวทีโลกได้ และทำอย่างไรให้แรงงานไทยมีคุณภาพ

นายศิริศักดิ์ กล่าวอีกว่า นโยบายแรงงานมีการกำหนดไว้ 2 แนวทาง คือ 1. ต้องเตรียมรองรับแรงงานช่วงเศรษฐกิจกำลังขึ้น และ 2. ในช่วงภายหลังจากเศรษฐกิจฟื้นตัว ซึ่งจากการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีรายงานที่ชัดเจนว่า ผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจมากที่สุด คือผู้ที่มีการศึกษาน้อย ผู้ที่อยู่ชนบท และผู้มีรายได้น้อย ดังนั้นในการวางแผนเตรียมการควรต้องเอาใจใส่กลุ่มคนเหล่านี้เป็นพิเศษ การแก้ไขด้วยการนำระบบแรงงานสัมพันธ์มาใช้จะช่วยให้ได้มาก (ไทยโพสต์ 180842)

1.1.6 ครม.อนุมัติผ่อนผันแรงงานต่างด้าว 90 วัน กิจการโรงสีข้าวเดือดร้อนหนัก

จากผลการประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 3 ส.ค. 2542 ครม. มีมติอนุมัติมาตรการแก้ไขปัญหาลูกจ้างต่างด้าวโดยในด้านนโยบาย คือ การลดต้นทุนและสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย และส่งเสริมให้ภาคเอกชนไทยเข้าทำงาน และยืดระยะเวลาออกไปอีก 90 วัน เพื่อให้นายจ้างผู้ประกอบการพาแรงงานไปขึ้นทะเบียนเป็นแรงงานที่ถูกต้อง ก่อนจะเริ่มจับกุมจริงตั้งแต่วันที่ 1

พ.ย. 2542 เป็นต้นไป และจะดำเนินการลงโทษตามกฎหมาย โดยกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้จังหวัดดำเนินการตามกฎหมาย 2 ฉบับ คือ พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และ พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 (มติครม. 030842)

เกี่ยวกับเรื่องนี้ มีรายงานข่าวว่า จากมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อนายจ้าง กฤษฎาภรณ์ นายกสมาคมโรงสีข้าวเปิดเผยว่า ขณะนี้แม้ว่าจะอยู่ในช่วงผ่อนผัน 90 วัน ของการใช้แรงงานต่างด้าว แต่กิจการโรงสีได้รับผ่อนผันเพียง 10 จังหวัด ทำให้จังหวัดที่อยู่นอกเหนือการผ่อนผันได้รับความเดือดร้อน ซึ่งจากการสำรวจของสมาคมโรงสีข้าว พบว่า โรงสีข้าวใน 50 จังหวัด มีความต้องการแรงงานต่างด้าวประมาณ 110,000 คน และมีบางจังหวัดปฏิเสธจ้างแรงงานต่างด้าวเพราะมีแรงงานในพื้นที่ทดแทน อาทิ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนทั้งหมด ที่ผ่านมาทางสมาคมทำทุกวิถีทางเพื่อหาแรงงานไทยเข้ามาทดแทน แต่ไม่สำเร็จ เพราะแรงงานไทยทำงานได้ 7-10 วันก็ลาออก หรือหนีกลับบ้าน ยอมรับว่าส่วนหนึ่งมาจากโรงสีไม่ปรับสภาพแวดล้อมการผลิต เนื่องจากขาดสภาพคล่องจึงขาดแรงจูงใจคนไทยเข้าทำงาน ดังนั้นจึงขอใช้แรงงานต่างด้าวไปก่อน (ไทยโพสต์ 040942) นอกจากนี้ จากการเดินทางตรวจสภาพและรับฟังความคิดเห็นปัญหาความต้องการแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าใน 3 จังหวัด คือ อ. แม่สอด จ.ตาก อ. แม่สาย จ.เชียงราย และ อ. เมือง จ.ระนอง ของกรมแรงงาน พบว่า ผู้ประกอบการต้องการใช้แรงงานต่างด้าวในบางกิจการมากขึ้น (ไทยโพสต์ 020942)

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีและ พล.ต.ต. วุฒิ สุโกศล รมต.แรงงานฯ ชี้แนะทางออกคือ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ยืนยันต่อรัฐบาลว่าทางจังหวัดหาแรงงานไทยเข้าทำงานทดแทนแรงงานต่างด้าวไม่ได้เพื่อเสนอรัฐบาลพิจารณาผ่อนผันต่อไป (ไทยโพสต์ 040942)

1.1.7 ก. สาธารณสุขเห็นควรทำประชาพิจารณ์ร่าง พ.ร.บ. ผู้สูงอายุทั่วประเทศ

นายคำรณ ณ ลำพูน รมช.สาธารณสุข เปิดเผยภายหลังการจัดทำประชาพิจารณ์ พ.ร.บ. ผู้สูงอายุ ที่อาคารรัฐสภา 2 กรุงเทพฯ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 54 ได้ระบุว่า บุคคลที่อายุเกิน 60 ปีขึ้นไป และไม่มีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ และตามมาตรา 80 รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ให้สามารถพึ่งตนเองได้ และต้องมี พ.ร.บ. ผู้สูงอายุ เพื่อเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในมาตรา 54 ทั้งนี้ ร่าง พ.ร.บ. ผู้สูงอายุมุ่งให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุให้ครบถ้วนทุกด้านเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งมีสิทธิได้รับการดูแลตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ดังนั้นสถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ จึงได้ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ นำมาเป็นแนวทางในการยกร่าง พ.ร.บ. ผู้สูงอายุให้เหมาะสม

นายคำรณ กล่าวอีกว่า แม้ว่า พ.ร.บ. ดังกล่าวจะได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจาก ก.สาธารณสุขแล้ว แต่เพื่อให้ พ.ร.บ.ดังกล่าวเป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุ และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป จึงเห็นสมควรให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์ร่าง พ.ร.บ. ผู้สูงอายุ ให้ครอบคลุมทั่วประเทศโดยครั้งแรกนี้จัดที่กรุงเทพฯ จากนั้นมีกำหนดการทำประชาพิจารณ์ที่ จ.เชียงใหม่ สุราษฎร์ธานี และขอนแก่น

รายงานข่าวแจ้งว่า สำหรับมาตรการภาษี ซึ่งให้สิทธิแก่บุตรหลานที่เลี้ยงดูบุพการี ให้ได้รับการหักค่าลดหย่อนภาษีนั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจาก ก.คลังด้วย ซึ่งก่อนหน้านี้ ก.คลังยังชะลอการพิจารณาให้ความเห็นชอบไว้ก่อนอย่างไรก็ตาม คาดว่าจะมีการพิจารณาใหม่อีกครั้ง (กรุงเทพธุรกิจ 180942)

1.1.8 7 แรงงานไทยเสียชีวิต ในเหตุแผ่นดินไหวที่ไต้หวันซึ่งมีผู้เสียชีวิตราว 2,042 คน และบาดเจ็บ 6,537 คน

เมื่อราวเที่ยงวันของวันที่ 20 ก.ย. 2542 ที่ผ่านมามีเกิดแผ่นดินไหวครั้งรุนแรง วัดแรงสั่นสะเทือนได้ 7.6 ริกเตอร์ จุดศูนย์กลางแผ่นดินไหวบริเวณทางด้านตะวันตกของทะเลสาบชุนมูโนในเขตหนานโกวของประเทศไต้หวัน ราว 12.5 ก.ม. มีผู้เสียชีวิตรวม 2,042 คน บาดเจ็บ 6,537 คน คาดว่าจะมีติดอยู่ในซากปรักหักพัง 2,300 คน สูญหายอีก 208 คน (มติชน 240942)

นายดอน ปรมัตถ์วินัย โฆษก ก.ต่างประเทศเปิดเผยว่า มีแรงงานไทยอยู่ในไต้หวันประมาณ 140,000 คน เป็นชาย 120,000 คน หญิง 20,000 คน กระจายอยู่ที่เมืองหนานโกว 29,000 คน ไทจง 12,000 คน หยิ่นหลิน 13,000 คน และไท่หนัน 12,600 คน เขตที่เกิดแผ่นดินไหว ได้แก่ เมืองหยิ่นหลิน เจียอี้ หนานโกว ไทจง จังหว่า และไท่หนัน รายงานข่าวแจ้งว่ามีคนงานไทยเสียชีวิต 7 คน ได้รับบาดเจ็บ 20 คน ในจำนวนนี้มีอาการสาหัส 2 คน นอกนั้นออกจากโรงพยาบาลแล้ว (มติชน 240942)

นายสมชาย วัฒนา อธิบดีกรมจัดหางานกล่าวถึงความช่วยเหลือที่รัฐบาลไทยจะให้ว่าแรงงานที่ไปโดยถูกต้องจะได้รับความช่วยเหลือจากเงินกองทุนช่วยเหลือคนไปทำงานต่างประเทศใน 4 ส่วน คือ กรณีการตายหรือบาดเจ็บจะได้รับค่ารักษาพยาบาลคนละ 5 หมื่นบาท/ครั้ง กรณีการทุพพลภาพ ได้คนละ 3 หมื่นบาท หากเสียชีวิตจะได้ค่าทำศพรายละ 5 หมื่นบาท และทายาทจะได้รับเงินสงเคราะห์จำนวน 3 หมื่นบาท (กรุงเทพธุรกิจ 220942)

นายสุพัฒน์ จิตราญเคราะห์ รองอธิบดีกรมการนิเทศ ก.ต่างประเทศ กล่าวว่า ตามกฎหมายของไต้หวันจะจ่ายค่าชดเชยให้กับผู้เสียชีวิตขั้นต่ำ 25 เท่าของเงินเดือน หากจะนำศพกลับจะหักค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่ง และกล่าวว่า แพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่กาชาดไทยได้เดินทางถึงหมู่บ้านกงชานในเมืองหนานโกวเพื่อช่วยชีวิตชาวไทยและไต้หวันแล้ว (กรุงเทพธุรกิจ 220942) ด้านนายจุลพงษ์ โนนศรีชัย ผู้

อำนาจการสำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย ประจำกรุงไทเปกล่าวว่า การนำศพผู้เสียชีวิตชาวไทยกลับมามีความยุ่งยากและต้องเสียค่าใช้จ่ายรายละกว่าแสนบาท (มติชน 240942)

1.2 สถานภาพและความเคลื่อนไหวภาคองค์กรแรงงาน นักวิชาการ และต่างประเทศ

1.2.1 ทิศอ่าวไอซีช่างทองตกงานกว่า 100,000 คน แต่สภาพที่แท้จริงแล้วมีกว่า 300,000 คน

นายอนันต์ แสงวันดี ประธานสมาพันธ์ช่างฝีมือแห่งชาติเปิดเผยว่า จากผลการสำรวจของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ที่ทำการวิจัยตัวเลขช่างทองตกงานว่ามีประมาณ 1 แสนคนนั้น ความจริงตัวเลขช่างทองตกงานมีมากกว่า 3 แสนคน เพราะช่างฝีมือทั้งช่างทองและช่างเงินคือคนกลุ่มเดียวกัน แม้ว่าการมีฝีมือแรงงานได้เข้ามาช่วยเหลือช่างทองกลุ่มนี้ด้วยการเปลี่ยนอาชีพให้ แต่เป็นการให้ความช่วยเหลือไม่ตรงจุด เพราะอาจช่วยได้เพียงบางส่วน เท่าที่สำรวจช่างฝีมือที่ตกงานไปทำนาหรือประกอบอาชีพอื่นๆ ก็ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากมีความสามารถเฉพาะทาง อีกทั้งเป็นอาชีพที่เป็นศิลปะแขนงหนึ่ง ซึ่งช่างฝีมือของไทยอยู่ในระดับแนวหน้าของโลก ดังนั้นควรสงวนรักษาไว้ เพราะต้องใช้เวลา 5-10 ปีในการสร้างช่างทองฝีมือขึ้นมาใหม่ ปัจจุบันทางสมาพันธ์ฯ ได้เข้าช่วยเหลือด้วยการหางานจากบริษัทที่ยังคงต้องการช่างทอง แต่สามารถช่วยได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น

จากการสัมภาษณ์เรื่อง "อุตสาหกรรมทองคำจะอยู่รอดได้อย่างไร" เมื่อวันที่ 18 ก.ค. 2542 โดยสมาคมทองคำร่วมกับสมาพันธ์ผู้ผลิตทองคำโลกพบว่าคนของรัฐบาลมีส่วนร่วมคิดในเรื่องการนำเข้าทองคำเถื่อน ซึ่งเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรเห็นว่ามีคนนำเข้าทองคำอย่างถูกกฎหมาย จึงจะสามารถช่วยอุตสาหกรรมทองคำได้ สำหรับโครงการที่รัฐบาลพยายามผลักดันผ่าน ก.อุตสาหกรรม ในเรื่องเอสเอ็มอี นั้นผู้ที่ได้ผลประโยชน์คือโรงงานขนาดใหญ่ ส่วนอุตสาหกรรมในครัวเรือน ผู้ที่ยากจนจริง ๆ กลับไม่ได้ผลพวงจากโครงการเลย (ไทยโพสต์ 200742)

1.2.2 ผลวิจัย คป.อพช. ชี้ ค่าครองชีพสูงขึ้น แรงงานต้องทำงานพิเศษเลี้ยงครอบครัว

นายบัณฑิตย์ ธนชัยเศรษฐวุฒิ นักวิชาการแรงงาน มูลนิธิอารมณ พงศ์พจน์ กล่าวถึงผลการสำรวจ "วิกฤติเศรษฐกิจกับผลกระทบต่อคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมย่านรังสิต-บางปะอิน" ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนระดับชาติ (กป.อพช.) ว่าได้ทำการสำรวจตั้งแต่ปี 2540 เพื่อศึกษาว่าวิกฤติเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อคนงานอย่างไร โดยเน้นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 20 แห่ง ย่านรังสิต-บางปะอิน พบว่า ครอบครัวคนงานที่มีสมาชิกเฉลี่ย 3 คนนั้น ช่วงก่อนวิกฤติมีรายได้ครัวเรือนละ 15,000 บาท แต่ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจพบว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนลดลงเหลือ 12,000 บาท หรือร้อยละ 19 ส่วนรายได้เฉลี่ยของคนงานช่วงก่อนวิกฤติ ซึ่งเคยได้เฉลี่ยเดือนละ 8,900 บาท ขณะที่หลังวิกฤติลดลงเหลือเพียง 7,400 บาท คิดเป็นร้อยละ 16 ส่วนค่าจ้างนั้นยังอยู่ในระดับเฉลี่ยเท่าเดิม คือเดือนละ 6,500 บาท ทางออกที่คนงานพยายามแก้ปัญหาคือ ร้อยละ 96 หาทางลดค่าใช้จ่ายให้มากที่สุด ลดปริมาณการบริโภคสินค้าลง ขณะเดียวกันคนงานร้อยละ 65.9 ให้คนในครอบครัวออกไปทำงานพิเศษและหารายได้เพิ่ม (กรุงเทพธุรกิจ 040842)

1.2.3 สถาบันเอเชีย ชี้แรงงานไทยในไต้หวันเครียดจัดในหลายเพิ่มขึ้น

นายสมาน เหล่าดำรงชัย เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชียสถาบันเอเชีย ศึกษา จุฬาฯ กล่าวว่า สถาบันฯได้ทำการศึกษาเรื่อง "แรงงานไทยในต่างประเทศ" ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)ใน 4 ประเทศ ที่มีแรงงานไทยไปทำงานอยู่เป็นจำนวนมาก คือไต้หวัน ญี่ปุ่น มาเลเซีย และสิงคโปร์

นายสมาน กล่าวว่า จากการเก็บข้อมูลปัญหาแรงงานไทยในประเทศไต้หวัน และพบว่า แรงงานไทยในไต้หวันเริ่มเป็นโรคโหลตตายเพิ่มขึ้น ซึ่งแม้ว่าจะยังไม่ได้สถิติอย่างเป็นทางการ แต่จากการสอบถามพระในวัดไทย และผู้ใช้แรงงาน พบว่า มีจำนวนการเสียชีวิตด้วยการโหลตตายถึงประมาณเดือนละ 2-3 คน โกล่เคียงกับการโหลตตายในสิงคโปร์ โดยเกิดขึ้นตั้งแต่ 3-4 ปีที่ผ่านมา และเริ่มมากขึ้นในช่วงปีนี้ แม้การโหลตตายยังไม่เป็นปัญหาหนักมาก เพราะเมื่อเทียบกับอัตราคนงานไทยที่อยู่ในไต้หวัน คิดเป็นอัตราส่วน 1 ต่อ 1,000 คนเท่านั้น แต่เป็นปัญหาที่น่าจับตามอง เพราะพบว่าเริ่มจะเสียชีวิตด้วยโรคนี้เพิ่มขึ้น นักวิจัยกล่าวด้วยว่า รัฐบาลคงจะไม่สามารถแก้ปัญหาอะไรได้ นอกจากแก้ไขปัญหาระหว่างงานเพื่อให้คนไทยมีงานทำ โดยไม่ต้องเสี่ยงไปทำงานในต่างประเทศ (Bangkokbiznews.com110942)

1.2.4 แรงงานร่วมวงเขย่า จีรัฐปรับค่าจ้างขั้นต่ำปี 2542 หลังจากไม่ขึ้นมา 2 ปี

จากการเปิดเผยของ รศ.แล ดิลกวิทยรัตน์ ผู้อำนวยการศูนย์แรงงานและการจัดการ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่า ระยะเวลา 1 ปี ที่ผ่านมาผู้ใช้แรงงานยังคงใช้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของปี 2540 ซึ่งอัตราดังกล่าว ส่งผลให้ประชาชนและผู้ใช้แรงงานจะต้องแบกรับภาระเพิ่มขึ้น และกล่าวเสริมว่า ตลอดเวลา 1 ปี ที่ผ่านมาไม่มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำเลย ดังนั้นถึงเวลาแล้วที่ควรจะมีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นในปีี้ เพราะเราหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในเรื่องของค่าครองชีพที่ถีบตัวสูงขึ้น ผู้พิจารณาควรจะนำประเด็นข้อนี้มาชดเชยเงินที่ขาดหายไปของผู้ใช้แรงงาน เพราะเป็นการรักษาฐานะความเป็นอยู่ให้กับผู้ใช้แรงงานให้สามารถยอมรับกันได้ในระดับหนึ่ง หากไม่

มีการปรับค่าจ้างขึ้นต่ำในปีนี้จะทำให้เกิดกระแสความไม่พอใจในหมู่ผู้ใช้แรงงานเพิ่มขึ้น จะทำให้เกิดความกดดันของผู้ใช้แรงงาน และทำให้เกิดความวุ่นวายในการปกครองมากยิ่งขึ้น การไม่ปรับค่าจ้างขึ้นต่ำมาเป็นเวลา 1 ปี ถือว่าเป็นเวลาที่นานพอแล้ว

นายเตียง ชินแก้ว ผู้แทนฝ่ายลูกจ้างในคณะกรรมการค่าจ้างแห่งชาติ กล่าวถึงแนวโน้มการปรับค่าจ้างขึ้นต่ำประจำปีนี้ว่า ล่าสุดคณะกรรมการค่าจ้างชุดใหญ่ยังไม่ได้มีการสรุปว่าจะมีการปรับค่าจ้างเพิ่มขึ้นในปีนี้อย่างไร "ที่ผ่านมาคณะกรรมการจะนำเรื่องการพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการค่าจ้างระดับจังหวัดที่เป็นจังหวัดนำร่อง 10 จังหวัดมาพิจารณา ล่าสุดได้ทำการพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการค่าจ้างระดับจังหวัดใน จ.ชลบุรีไปแล้ว ส่วนที่เหลือยังไม่มีการพิจารณาแต่อย่างใด" (กรุงเทพธุรกิจ 230842)

นายเตียง กล่าวว่า ถึงเวลาแล้วที่จะให้มีการปรับค่าจ้างเพิ่มขึ้น ตลอดจนฝ่ายลูกจ้างต้องแบกรับภาระค่าครองชีพที่ถีบตัวสูงขึ้น แต่ขณะเดียวกันความเห็นของตัวแทนฝ่ายนายจ้างในคณะกรรมการฯ กลับเห็นว่าควรให้มีการชะลอการปรับค่าจ้างขึ้นต่ำประจำปีออกไปอีก โดยอ้างเหตุผลของสภาพเศรษฐกิจยังวิกฤติอยู่ในปัจจุบัน (กรุงเทพธุรกิจ 230842)

1.2.5 ร่าง พ.ร.บ. สถาบันความปลอดภัยฉบับคนงาน 'ล้ม'

การเคลื่อนไหวของแรงงานเพื่อผลักดัน ร่าง พ.ร.บ. จัดตั้งสถาบันความปลอดภัยฉบับคนงาน โดยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย เกิดความท้อใจ หดห้วง สาเหตุจากกฎหมายรัฐธรรมนูญทำพิษ เพราะต้องใช้สำเนาทะเบียนบ้าน และบัตรประจำตัวประชาชนประกอบ

นางสมบุญ ศรีคำดอกแค ผู้ประสานงานเครือข่ายกลุ่มผู้ป่วยจากงานและสิ่งแวดล้อม กล่าวว่า ขณะนี้ ตนและผู้ป่วยจากการทำงานที่ร่วมกันผลักดันร่าง พ.ร.บ.จัดตั้งสถาบันความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการ ต่างพากันรู้สึกท้อแท้หดหู่กับกฎหมายดังกล่าวเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เนื่องจากได้ร่วมกับองค์กรต่างๆ ในการรวบรวมรายชื่อประชาชนเพื่อเสนอร่าง พ.ร.บ. จัดตั้งสถาบันความปลอดภัยได้เป็นจำนวนถึง 5.5 หมื่นชื่อแล้ว แต่กฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา 170 ได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการเข้าชื่อและการตรวจสอบให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด ซึ่งกฎหมายดังกล่าวคือ พ.ร.บ. ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ได้ระบุให้มีสำเนาทะเบียนบ้าน และบัตรประจำตัวประชาชนประกอบกับรายชื่อที่นำเสนอด้วย แต่รายชื่อที่องค์กรต่าง ๆ นำเสนอต่อประธานรัฐสภาไปนั้น มีเพียงที่อยู่และหมายเลขบัตรประชาชนเท่านั้น เพราะ พ.ร.บ.ดังกล่าว ออกมาภายหลังดำเนินการเข้าชื่อ และกล่าวอย่างห้วนๆ ว่า "...ผู้ป่วยจากงานต่างตั้งความหวังไว้ว่าจะมีการจัดตั้งสถาบันความปลอดภัยฯ เพื่อที่จะสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้ป่วยจากงาน เพราะยังมีอีกจำนวนมากที่มีกระบวนการปิดบังความจริง โดยแพทย์บางคนไม่ยอมวินิจฉัยว่าเป็นโรคจากการทำงาน เพราะจะทำให้นายจ้างต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่ม และกองทุนเงินทดแทนต้องจ่ายเงินผลประโยชน์ทดแทนเพิ่มขึ้น"

ด้านนายบัณฑิตย์ ธนชัยเศรษฐวุฒิ นักวิชาการแรงงาน มูลนิธิ อารมณ์ พงศ์พจน์ กล่าวว่า การที่กฎหมายกำหนดให้มีเอกสารดังกล่าว นั้น จะทำให้ต้นทุนบริหารจัดการสูงมาก และก่อให้เกิดความยากลำบาก เพราะรายชื่อที่เสนอไปแล้ว ไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของกฎหมายลูก โดยการที่กฎหมายกำหนดเช่นนั้นเป็นการกระทำที่ขัดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ กระบวนการรัฐสภาคือผู้ที่กระทำความผิด เพราะออกกฎหมายลูกด้วยความล่าช้า อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ที่ควรจะทำอันยากความสะดวกให้ประชาชนสามารถเข้าชื่อได้ด้วยความสะดวกรวดเร็ว

นายบัณฑิตย์ กล่าวด้วยว่า ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า กฎหมายลูกทำหมันกฎหมายแม่ เพราะก่อให้เกิดความยุ่งยาก และไม่ให้ความสำคัญกับเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ตนเข้าใจว่าเอกสารต่างๆ มีความสำคัญในการตรวจสอบ แต่นั่นก็เป็นของฝ่ายรัฐ (Bangkokbiznews.com200942)

1.2.6 องค์กรแรงงานเคลื่อนไหวผลักดันรัฐบาลตรา พ.ร.บ.ประกันการว่างงาน

เมื่อวันที่ 20 ก.ย. 2542 สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ร่วมกับองค์กรผู้ใช้แรงงานสมุทรปราการ พระประแดง ชื่อน้อย ช่อมใหญ่ 700 คน นำโดยนายประเทือง แสงสังข์ ประธานสภาองค์กรลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยร่วมชุมนุมที่หน้าทำเนียบรัฐบาล เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลตรา พ.ร.บ.ประกันการว่างงานขึ้นมายังคับใช้ตาม พ.ร.บ. ประกันสังคม

นายประเทืองให้สัมภาษณ์ว่า กลุ่มผู้ใช้แรงงานและสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์เคยยื่นหนังสือให้รัฐบาลผลักดันการประกันการว่างงานมาแล้ว แต่จนครบหนึ่งปีรัฐบาลก็ไม่ได้มีท่าทีหรือปรากฏความคืบหน้าในเรื่องการผลักดัน พ.ร.บ. การว่างงาน ดังนั้นหากไม่มีการเคลื่อนไหวทำอะไร คงเป็นไปได้ยากที่จะมีการประกันการว่างงานในปี 2544 ตามที่รัฐบาลเคยให้คำมั่นไว้ ทั้งนี้เราต้องการให้รัฐบาลแสดงเจตนารมณ์ที่ชัดเจนออกมา ไม่ใช่รอให้ถึงปี 2544 "ผมอยากให้รัฐบาลมีความพร้อม ไม่ใช่เลื่อนลอย พุดแต่นโยบายลมๆ แล้งๆ ปลอ่ยให้คนว่างงานไปอยู่ตามต่างจังหวัด หรือส่งคนไปทำงานต่างประเทศ ขี้บไล่แรงงานต่างด้าว เอาคนไทยเข้าไปทำงานแทน ซึ่งส่วนแต่เป็นมาตรการบ้าๆบอๆทั้งสิ้น" หลังจากตัวแทนผู้ชุมนุมได้ยื่นหนังสือขอเรียกร้องต่อนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ผ่านเจ้าหน้าที่รับร้องทุกข์แล้วก็แยกย้ายกันกลับ (ไทยโพสต์ 210942)

1.2.7 ปี 2000 เอเชียเจอปัญหาด้านประชากร

เมื่อวันที่ 20 ก.ย. 2542 เอเอฟพีรายงานว่า นายมาร์ค โบร์ตัน รมต.พัฒนาการแห่งชาติสิงคโปร์ กล่าวต่อที่ประชุมระดับนานาชาติว่า สิงคโปร์ โดยเตือนว่า ปี ค.ศ. 2000 หรือ 2543 ชาติต่างๆ ในเอเชียจะประสบปัญหาประชากรล้นเมือง ทำให้ขาดแคลนที่พักอาศัย เกิดปัญหาจราจรติดขัด ปัญหามลภาวะ รวมทั้งมีความต้องการพัฒนาโครงสร้างด้านพื้นฐานอื่นๆ ตามมา นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าประเทศกำลังพัฒนาจะประสบปัญหาอื่นๆ เช่นเมืองและชุมชนจะขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในอนาคตเมืองใหญ่ที่มีประชากรหนาแน่นจะอยู่ในประเทศเอเชีย

รายงานข่าวแจ้งว่าปัจจุบัน 7 ใน 10 ของเมืองที่มีประชากรหนาแน่นจะอยู่ในชาติที่กำลังพัฒนา และ 4 ใน 10 เมืองที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดอยู่ในเอเชีย แต่ในอนาคตปี ค.ศ. 2015 หรือปี 2558 เชื่อว่า 8 ใน 10 เมืองที่มีประชากรหนาแน่นจะอยู่ในชาติที่กำลังพัฒนา โดย 6 ใน 10 เมืองที่มีประชากรหนาแน่นจะอยู่ในเอเชีย (มติชน 210942)

1.2.8 ประชุมยูเอ็นรับสหประชาชาติใหม่รูปประเด็นปกป้องสิทธิมนุษยชน

ในการประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ (ยูเอ็น) ซึ่งเริ่มเมื่อวันจันทร์ 20 ก.ย. 2542 ผู้นำรัฐบาลประเทศต่างๆ เน้นถึงปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเนื่องจากสงคราม โดยยกตัวอย่างความขัดแย้งทั้งในแอฟริกา โคโซโว และล่าสุดที่ติมอร์ตะวันออก

นายโคฟี อันนัน เลขาธิการยูเอ็น ย้ำว่า ปัญหาสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะเกิดขึ้นที่ใดบนโลก เป็นสิ่งที่ยูเอ็นไม่อาจนิ่งเฉยได้ ขณะที่การเข้าแทรกแซงเพื่อแก้ไขปัญหาคำเป็นจะต้องตีกรอบให้กว้างที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขในทุกๆ ภูมิภาค และประธานาธิบดีอัลเบิร์ต ฟูเญรา แห่งแอลจีเรีย กล่าวว่า การเข้าแทรกแซงเพื่อสิทธิมนุษยชน จะต้องคำนึงถึงหลักอธิปไตยของประเทศที่ถูกแทรกแซงด้วย โดยเฉพาะหากเป็นประเทศเล็ก ที่ไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของคณะมนตรีความมั่นคงฯ (กรุงเทพฯ 220942)

นายโรบิน คูก รัฐมนตรีต่างประเทศของอังกฤษ กล่าวว่า การรู้เห็นถึงปัญหาการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ แต่กลับนิ่งเฉยไม่ดำเนินการ ก็ไม่ต่างอะไรกับการสมรู้ร่วมคิดในการก่ออาชญากรรมนั้นๆ ขณะที่นายลูอิส เฟลิเป แลมปรีเอ รัฐมนตรีต่างประเทศบราซิล ตั้งคำถามว่า เหตุใดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศหนึ่ง จึงไม่ได้รับการเหลียวแลเมื่อเทียบกับที่เกิดในอีกประเทศหนึ่ง โดยยกตัวอย่างปัญหาในอังโกลาและติมอร์ตะวันออก(กรุงเทพฯ 220942)

2. ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม

หัวข้อข่าว

- 2.1 ความเคลื่อนไหวด้านการจัดการทรัพยากรภาครัฐ
- 2.2 การขจัดสารพิษในสิ่งแวดล้อม
- 2.3 การพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมือง
- 2.4 ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมภาคประชาชน องค์กรเอกชน นักวิชาการ
- 2.5 ความเคลื่อนไหวด้านการจัดการทรัพยากรภาคต่างประเทศ

สรุปประเด็นข่าว

2.1 ความเคลื่อนไหวด้านการจัดการทรัพยากรภาครัฐ

2.1.1 บอร์ด สวส. มีมติถอนใบอนุญาต 4 บริษัทวิเคราะห์ สวส. และพักใบอนุญาต 2 ราย

นายปาน พึ่งสุจริต โฆษกคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (สวส.) แถลงผลการประชุมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติว่า ที่ประชุมได้สั่งเพิกถอนใบอนุญาตคุณสมบัติผู้ชำนาญการการศึกษาและผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่จะมีสิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(อีไอเอ) 3 บริษัท คือ 1) บจ. ศรีเอทีพีเทคโนโลยี ตั้งแต่วันที่ 1 พ.ค. 2537 2) บจ.เอนไวรอนเมนทอลแคร์ ตั้งแต่วันที่ 7 เม.ย. 2541 3) บจ. สินธุ มอนิโอมอริ ตั้งแต่วันที่ 7 เม.ย. 2541 ทั้งนี้เนื่องจากทั้ง 3 บริษัทดังกล่าวขาดผู้ชำนาญการ นอกจากนี้ ยังได้สั่งเพิกถอนใบอนุญาตฯ บริษัทเจทีเอ็นไอ คอนซัลแตนท์ ตั้งแต่วันที่ 2 ส.ค. 2542 เนื่องจากขาดเจ้าหน้าที่ประจำ (มติชน 240942)

นอกจากนี้ที่ประชุมมีมติให้พักใบอนุญาตบริษัทที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากได้จัดทำอีไอเอแบบพร่องเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ 2 บริษัท คือ บจ. ไทไท วิศวกรรม และ บจ. สร้างสรรค์ คอนซัลแทน เนื่องจากบริษัทจัดทำอีไอเอด้วยความประมาทเลินเล่อ จนเป็นเหตุให้ราชการได้รับความเสียหาย คือ บจ.ไทไท วิศวกรรม บกพร่องในการทำอีไอเอ โครงการระบบขนส่งปิโตรเลียมและน้ำมัน

เชื้อเพลิงทางท่อของท่าเทียบเรือและคลังน้ำมันเชลล์ ของบริษัทเชลล์แห่งประเทศไทย โดยได้มีการเสนอข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ในประเด็นสถานการณ์การก่อสร้างของโครงการ ระยะเวลาการซ่อมแซมปรับปรุงและระยะเวลาก่อสร้างโครงการ จึงเห็นว่าควรที่จะพักใบอนุญาตการทำรายงานอีไอเอเป็นเวลา 6 เดือน สำหรับ บจ.สร้างสรรค์ คอนสตรัคชั่น ได้ถูกพักใบอนุญาตเป็นเวลา 8 เดือน เนื่องจากบกพร่องจากการทำอีไอเอโครงการโรงไฟฟ้าและท่าเทียบเรือหินกุด โดยรายงานดังกล่าวคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เนื่องจากหน่วยงานรัฐ 3 แห่ง คือ สถาบันวิจัยทรัพยากรน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และกรมประมง มีข้อมูลตรงกันว่า มีประการังในบริเวณหินกุดจริง แต่รายงานดังกล่าวไม่ได้ระบุถึงประการังเลย ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการและสิ่งแวดล้อม ถือว่าทำรายงานด้วยความประมาทเลินเล่อจึงสั่งพักใบอนุญาตไว้ก่อน (กรุงเทพฯ, มติชน 240942)

2.1.2 ห้ามผู้ประกอบการ 7 รายในโคราชทำนาเกลือ เหตุดินทรุด-ดินเค็มลามกว่า 150 ไร่

นางสมิตา สรรสุชาติ โฆษก ก.วิทยาศาสตร์ฯ กล่าวถึง กรณีที่ชาวบ้าน ต.ค้างพลู ต.บ้านวัง ต.ลำโรง อ.โนนไทย จ.นครราชสีมา เรียกร้องให้ทางกระทรวงพักใบอนุญาตในการทำนาเกลือสินเธาว์ เนื่องจากก่อมลพิษดินทรุดและทำลายพื้นที่นาข้าวใน สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สน.) สืบสวนตามการร้องเรียนของชาวบ้านแล้ว พบว่าพื้นที่ดังกล่าว แผ่นดินทรุดจริงในระดับความลึก 6 เมตร บางแห่งของพื้นที่มีแผ่นดินแตกกว้างเป็นทางยาวและกรมทรัพยากรธรณี ระบุว่าแผ่นดินที่ทรุดตัวดังกล่าวเกิดจากการดูดน้ำเกลือขึ้นมาใช้ และยังส่งผลกระทบต่อข้าวในบริเวณดังกล่าว โดยมีพื้นที่ได้รับผลกระทบจำนวน 150 ไร่ สาเหตุส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ประกอบการรายย่อยดูดน้ำเกลือโดยที่ไม่มีการควบคุมตามมาตรการของ พ.ร.บ. แร่

นางสมิตา กล่าวว่า ก.วิทยาศาสตร์ฯ จะเสนอทำงานร่วมกับ ก.อุตสาหกรรม ในเรื่องการศึกษาผลกระทบจากการดูดเกลือในพื้นที่ภาคอีสาน อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ ก.อุตสาหกรรมได้สั่งระงับการทำนาเกลือแล้วจำนวน 7 ราย (กรุงเทพฯ, มติชน 290842)

2.1.3 กรม.อนุมัติให้บริจาดเงินกองทุนสวล. ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 20,900 ดอลลาร์สหรัฐ

ในการประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 14 ก.ย. 2542 ครม. ให้ความเห็นชอบในหลักการให้ประเทศไทยคงความเป็นสมาชิกแผนปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเลของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยบริจาดปีละ 20,900 ดอลลาร์สหรัฐ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นไป ซึ่งสำนักงานประมาณได้พิจารณาอนุมัติด้วยแล้ว ตามที่ ก.วิทยาศาสตร์ฯ เสนอ

จากการที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมโครงการแผนปฏิบัติการฯ ตั้งแต่ปี 2526 นั้น ได้รับผลประโยชน์โดยสรุป ดังนี้ 1) ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทางสมุทรศาสตร์ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนทางด้านการตั้งน้ำเสียในเขตชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ และการจัดทำแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ในเรื่องการพยากรณ์ทิศทางกระแสน้ำในทะเล 2) ดำเนินการร่วมกับกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการศึกษาข้อมูลด้านสมุทรศาสตร์ทรัพยากรชายฝั่งและการฝึกอบรมร่วมกันกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านดังกล่าวในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ รวมถึงข้อตกลงในการประชุมครั้งล่าสุดของกลุ่มผู้ประสานงานที่จะให้มีการร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูลและแก้ไขปัญหาการรั่วไหลของน้ำมันในทะเลร่วมกัน 3) ตั้งแต่ปี 2526 ถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้รับเงินสนับสนุนในโครงการต่างๆ จากความร่วมมือตามแผนปฏิบัติการฯ เป็นเงินทั้งสิ้น 316,485 ดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่เงินซึ่งประเทศไทยได้บริจาดให้กับแผนปฏิบัติการฯ ตั้งแต่ปี 2526 ถึงปัจจุบัน มีวงเงินทั้งสิ้นประมาณ 267,900 ดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้น คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและก.วิทยาศาสตร์ฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าประเทศไทยควรคงความเป็นสมาชิกแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว โดยบริจาดเงินสมทบกองทุนแผนปฏิบัติการฯ ต่อไปอีก (มติครม. 140942)

2.1.4 กรม.อนุมัติเอกชนทำเหมืองแร่ไพไรไฟไลต์ในพื้นที่ชั้น 1 เอ และเหมืองหินอ่อนในป่าสงวนแห่งชาติ

จากผลการประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 14 ก.ย. 2542 ครม. มีมติอนุมัตินายชานาญ ดันกุล ต่ออายุหนังสืออนุญาตเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าผวกเหล็กและป่าทับกวาง แปลงที่ 2 (แปลงเล็ก) เพื่อทำเหมืองแร่ไพไรไฟไลต์ ตามประทานบัตรที่ 19983/13628 หอ่งที่ ต.ชะอม อ.แก่งคอย จ.สระบุรี ตามที่ ก.เกษตรฯ เสนอ ทั้งนี้ ก.วิทยาศาสตร์ฯ พิจารณาแล้วเห็นชอบกับการต่ออายุหนังสืออนุญาตเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติของ นายชานาญ ดันกุล ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 เอ จากการตรวจสอบและประเมินสภาพปัจจุบันของคุณภาพสิ่งแวดล้อมในบริเวณโดยรอบของพื้นที่ที่ยื่นขอต่อใบอนุญาตพบว่า ยังอยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อม ทั้งในเรื่องของฝุ่น เสียง และแรงสั่นสะเทือน จากการทำเหมืองแร่ในแปลงนี้ (มติครม. 140942)

นอกจากนั้นครม.ยังอนุญาตให้ นายรังสรรค์ ตันตระกูล เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาช่องลมและป่าเขาหลัก เพื่อทำเหมืองแร่หินอ่อน หินปูนและแคลไซต์ ตามประทานบัตรที่ 10853/13581 และที่ 10854/13582 หอ่งที่จังหวัดชัยนาท พร้อมเงื่อนไขเพิ่มเติมแบบทำระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์รวม 2 ข้อ ตามที่ ก.เกษตรฯ ทั้งนี้ ก.วิทยาศาสตร์ฯ ได้เห็นชอบด้วยแล้ว (มติครม. 140942)

2.1.5 กรม. อนุมัติสำรวจแร่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 เอ

เมื่อวันที่ 6 ก.ค. 2542 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) พิจารณานอมนิติโครงการเร่งรัดสำรวจและประเมินศักยภาพทรัพยากรธรณี ก. อุทยานธรณี ซึ่งให้ดำเนินการทำเหมืองแร่ใน 60 บริเวณ จากพื้นที่ 36,400 กิโลเมตร ทั้งนี้โครงการดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการทั้งหมด 7 ปี ด้วยงบประมาณ 1,512 ล้านบาท เริ่มดำเนินการใน พ.ศ. 2543-2549 ลักษณะของโครงการเป็นลักษณะจ้างเอกชนสำรวจ โดยเน้นกลุ่มแร่ที่มีศักยภาพสูงมีคุณค่าในเชิงพาณิชย์และสามารถพัฒนาเป็นเหมืองแร่ได้จำนวนไม่น้อยกว่า 5 แห่ง มีมูลค่าแต่ละแห่งไม่น้อยกว่า 4,000 ล้านบาท เพื่อกำหนดพื้นที่ให้เอกชนขอสิทธิในการลงทุนสำรวจขั้นตอนรายละเอียดต่อไป

แหล่งข่าวจาก ก. วิทยาศาสตร์ ฯ เปิดเผยว่า การเสนอสำรวจแหล่งแร่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 เอ นั้น ยังมีความบกพร่องในเรื่องการศึกษารายละเอียดผลกระทบสิ่งแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ เพราะข้อมูลในการอนมนิตินั้น พบว่า ไม่มีข้อมูลที่เป็นรายละเอียดของพื้นที่ทั้ง 60 บริเวณซึ่งจะเข้าไปดำเนินการได้เลย รวมทั้งไม่ได้ลำดับความสำคัญ และไม่ได้รับรู้ว่าในพื้นที่ไหนมีแร่อะไร ทั้ง ๆ ที่พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 เอ มีกฎหมายและ มติ ครม. ที่ชัดเจนห้ามดำเนินการใช้ประโยชน์ในพื้นที่โดยไม่มีข้อยกเว้นใด (กรุงเทพธุรกิจ 070942)

2.2 การขจัดสารพิษในสิ่งแวดล้อม

2.2.1 ก. อุทยานธรณีขึ้นบัญชีดำ 10 โรงงาน ก่อมลพิษ

ความเคลื่อนไหวจาก ก.อุทยานธรณี ว่าด้วยคณะทำงานแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด มีมติขึ้นบัญชีดำ 10 โรงงานอุตสาหกรรมที่มีกิจกรรมอยู่ในการนิคมอุตสาหกรรม จ. ระยอง ประกอบด้วย 1) โรงกลั่นน้ำมันสตาร์ปิโตรเลียม จำกัด 2) โรงกลั่นน้ำมันระยอง 3) บจ. ทีโอเอ เคมีคอล 4) บจ. ไทยโคเจนเนอเรชั่น 5) บจ. เดอะโคเจนเนอเรชั่น 6) บจ. เอชซี สตีลส์ ดำเนินธุรกิจผลิตแทนทาลัม 7) บจ. บางกอกอินดิสแก๊ส (บิก) 1 8) บางกอกอินดิสแก๊ส (บิก) 2 9) บจ. ทูเน็กซ์ 10) บจ. ไทยบาโรตา

รายงานข่าวระบุว่า ก่อนขอตั้งโรงงานทั้ง 10 บริษัท ได้ยื่นรายงานศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อ ก. วิทยาศาสตร์ ฯ และได้รับการอนุมัติเรียบร้อยแล้ว แต่ตาม พ.ร.บ. โรงงานอุตสาหกรรมจัดให้โรงงานทั้งหมดอยู่ในข่ายต้องเฝ้าระวังเมื่อมีการเปิดเดินเครื่องผลิตแล้วก็ต้องส่งรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นราย 6 เดือน หรือ ปีละ 1 ครั้ง แล้วแต่ประเภทของกิจการ เพื่อให้การตรวจสอบควบคุมเป็นไปอย่างเข้มงวด แต่เนื่องจาก พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อมไม่ได้กำหนดไว้เป็นกฎหมายทำให้โรงงานไม่ยอมส่งรายงานฯ ให้คณะทำงานรับทราบ แต่ขณะนี้ยังไม่ถือว่า บริษัทฯ ทั้ง 10 รายกระทำผิดใด ๆ ขัดต่อ พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อม ในอนาคตคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจะเสนอให้โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ต้องส่งรายงานสิ่งแวดล้อมหลังประกอบกิจการเป็นราย 6 เดือน หรือ 1 ปี หากไม่ส่งถือว่าขัด พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อมทันที (กรุงเทพธุรกิจ 190742)

2.2.2 ก.วิทยาศาสตร์ฯ ลงพื้นที่ตรวจเพื่อกำจัดสารเคมีไดออกซิน และยืนยันสหรัฐฯช่วยทางเทคนิค

นายบุญพล กรรณสูต รองโฆษก ก. วิทยาศาสตร์ฯ กล่าวว่า เมื่อวันที่ 7 ส.ค. 2542 นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รมต.วิทยาศาสตร์ฯ และนายพรเทพ เตชะไพบูลย์ รมช. วิทยาศาสตร์ฯ ได้เชิญชวนประชาชนในพื้นที่ที่สนใจร่วมตรวจสอบการแก้ไขปัญหาสารเคมีปนเปื้อนที่สนามบินบ่อฝ้าย จ. ประจวบคีรีขันธ์ (กรุงเทพธุรกิจ 060842)

นอกจากนั้นนายบุญพล กล่าวว่า เมื่อวันที่ 4 ส.ค. 2542 คณะผู้แทนจากสถานทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย และเจ้าหน้าที่จากองค์การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมจากสหรัฐฯ ได้เข้าพบนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รมต.วิทยาศาสตร์ฯ เพื่อบรรยายในเรื่องปัญหาสารเคมี และพร้อมให้ความช่วยเหลือในเรื่องเทคนิควิชาการ และอุปกรณ์พิเศษในการกำจัดสารเคมี ส่วนวิธีการกำจัดสารเคมีนั้น เนื่องจากผลการตรวจสอบวิเคราะห์พบสารไดออกซินปนเปื้อนในปริมาณต่ำ ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชน แต่เพื่อความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ จึงต้องขนย้ายไปฝังกลบอย่างถูกวิธีและให้เป็นไปตามมาตรฐานขององค์การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมสหรัฐอเมริกา (กรุงเทพธุรกิจ 060842)

2.2.3 NGOs เรียกร้องให้สหรัฐฯรับผิดชอบค่าจัดการสารพิษบ่อฝ้าย

กลุ่มกรีนพีซและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม 22 องค์กร มาชุมนุมหน้าสถานทูตสหรัฐฯ เพื่อยื่นหนังสือให้รัฐบาลและกองทัพอเมริกา รับผิดชอบค่าจัดการสารพิษปนเปื้อน หรือ ไดออกซินที่ขุดพบที่สนามบินบ่อฝ้าย อ. หัวหิน จ. ประจวบคีรีขันธ์ โดยหนังสือของกลุ่มกรีนพีซ ระบุชื่อเรียกร้อง 4 ข้อ คือ 1) รัฐบาลและกองทัพอเมริกา ต้องรับผิดชอบในการจัดการสารพิษ วิธีที่ดีที่สุดคือการนำดินปนเปื้อนกลับไปยังจัดการที่สหรัฐฯ 2) ต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทดลองสารเคมีที่บ่อฝ้าย 3) ควรช่วยเหลือรัฐบาลไทยทั้งด้านงบประมาณและด้านวิชาการ ในการฟื้นฟูสภาพของผู้ที่ได้รับผลกระทบ และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม และ 4) เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการทดลองสารเคมีอื่นๆ ที่สหรัฐฯ ทดลองในประเทศไทยโดยให้หน่วยงานของรัฐบาลไทยรับรู้เพื่อตรวจสอบและติดตามประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น (ไทยโพสต์ 150742)

ต่อมาหญิงโอม แซ่ตั้ง แห่งกลุ่มศึกษาและรณรงค์มลภาวะอุตสาหกรรมกล่าวถึงแผนบำบัดดินปนเปื้อนที่สนามบินบ่อฝ้าย ว่า ยังขาดรายละเอียดในการดำเนินงานอยู่ค่อนข้างมาก อาทิ แผนแบบไหนที่จะใช้ก็ยังไม่มีการระบุอายุการใช้งาน สถานีติดตามตรวจสอบที่จะมี

การตรวจสอบปีละ 2 ครั้ง เป็นเวลา 10 ปี ก็ไม่ชัดเจนว่าใช้เกณฑ์อะไรมากำหนด รวมถึงไม่มีการเตรียมแผนรองรับหากเกิดการรั่วไหลของสารเคมีหรือผู้ปฏิบัติการได้รับผลกระทบ และที่สำคัญแผนดังกล่าวไม่มีการกล่าวถึงความคิดเห็นของคณะทำงานแก้ไขปัญหาระดับพื้นที่บ่อฝาย ซึ่งเชื่อว่าแผนนี้น่าจะกำหนดขึ้นจากกรมควบคุมมลพิษเท่านั้น และกล่าวว่า "แผนนี้สะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลไทยพยายามเร่งแก้ปัญหาโดยไม่ตระหนักถึงอันตรายของสารพิษ อีกทั้งไม่มีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะต่อรองให้รัฐบาลสหรัฐอเมริการับผิดชอบ" เพ็ญโฉมกล่าว (โลกสีเขียว ก.ค.-ส.ค. 42)

2.2.4 สารโปแตสเซียมคลอไรด์ระเบิดที่เชียงใหม่ ดาย 36 ศพ เสียหาย 334 ล้านบาท

เมื่อวันที่ 19 ก.ย. 2542 ได้เกิดเหตุระเบิดโรงงานอบลำไยแห้งของ บริษัทหงษ์ไทยเกษตรพัฒนา จำกัด ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจสรุปความเสียหายดังนี้ ยอดผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตทั้งหมด 106 คน ผู้บาดเจ็บอาการสาหัส 3 คน ผู้เสียชีวิต 36 คน สูญหาย 25 คน บ้านเรือนพังเสียหายรวม 179 หลัง มีผู้แจ้งร้องทุกข์ 197 ราย ขณะที่นายประวิทย์ สีห์โสภณ ผู้ว่าราชการจ.เชียงใหม่แจ้งความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ ก.มหาดไทย ว่า บริเวณระเบิดกว้างถึง 23 เมตร ยาว 30 เมตร ลึก 3 เมตร แรงระเบิดทำให้สถานที่ราชการโดยเฉพาะ ร.พ. สันป่าตองเสียหายเปิดให้บริการไม่ได้ มูลค่าความเสียหายอาคารกว่า 30 ล้านบาท วัดแสงสว่างเสียหาย 3 ล้านบาท อาคารเรียน กศน. 2 ล้านบาท อาคารเรียนโรงเรียนพาณิชย์การพระนคร 1 ล้านบาท และศูนย์พลศึกษาและกีฬาเชียงใหม่ 3 ล้านบาท บ้านเรือนราษฎรจำนวน 300 หลังคาเรือน มูลค่าความเสียหายทั้งสิ้น 189 ล้านบาท (ไทยโพสต์ 210942)

นายปองพล อดิเรกสาร มต.เกษตรฯ กล่าวว่า สารโปแตสเซียมคลอไรด์ ซึ่งเป็นต้นตอของการระเบิดครั้งนี้กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้ส่งเสริมให้มีการใช้สารนี้เอง เพราะมีประโยชน์ในการเพิ่มผลผลิต แต่ ก.กลาโหมจะเป็นผู้ควบคุมการใช้สารดังกล่าว เนื่องจากเป็นสารอันตราย การนำมาใช้ต้องขออนุญาต (ไทยโพสต์ 210942) ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อ 21 ก.ย. ได้ทราบรายงานของ ก. กลาโหมว่า ข้อมูลใบอนุญาตส่งนำเข้าสารโปแตสเซียมคลอไรด์ประจำปี 2542 มีทั้งสิ้น 24 ราย รวมประมาณสาร 1,039,000 กิโลกรัม ซึ่งใน 24 ราย มีการขายต่อ และมีผู้มิใบอนุญาตครอบครอง 116 ราย โดยกระจายอยู่ 29 จังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่รายงานว่าจะนำไปใช้เพื่อการเกษตร (มติชน 220942) นายประวิทย์กล่าวต่อมาว่า จากการตรวจสอบใน จ.เชียงใหม่ พบว่ามีบริษัทครอบครองสารดังกล่าว 24 ราย ปริมาณมากกว่า 110 ตัน (ผู้จัดการ 250942)

อนึ่ง พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ มต.มหาดไทย รายงานว่าได้สั่งการให้ผู้ว่าราชการ 29 จังหวัดที่มีผู้ได้รับอนุญาตให้มีสารโปแตสเซียมคลอไรด์ไว้ในครอบครอง ตรวจสอบใบอนุญาตและความคุมการจัดเก็บให้ติดตั้งแต่วันที่ 22 ก.ย. 2542 เป็นต้นไป (มติชน 230942)

2.3 การพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมือง

2.3.1 กทม. ร่วมพัฒนาคคลองลาดพร้าวพื้นที่ใช้ประโยชน์

นางบรรณาธิภย์ เมฆวิชัย รองผู้ว่า กทม. เปิดเผยว่า ในวันที่ 10 ก.ค. 2542 กทม. ร่วมกับประชาชนพัฒนาคคลองลาดพร้าวเป็นการนำร่อง ก่อนจะทยอยพัฒนาอีก 1,000 แห่งที่เหลือ หวังฟื้นฟูสภาพคลองให้ใช้ประโยชน์ด้านคมนาคม ใช้น้ำดื่มกิน และอาบได้ ซึ่งเป็นไปตามโครงการคลองสวย น้ำใส ทั่วภายในหลวง โดยคลองลาดพร้าวจะเป็นคลองสายหลัก มีเส้นทางน้ำไหลผ่านชุมชนในพื้นที่เขตลาดพร้าว วังทองหลาง ห้วยขวาง และจตุจักร โดยมีระยะทางในการทำความสะอาดคลองลาดพร้าวประมาณ 20 กว่ากิโลเมตร

ปัจจุบัน กทม. มีคลองทั้งหมดประมาณ 1,000 คลอง เป็นคลองใหญ่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักรักษาความสะอาด 250 กว่าคลอง ที่เหลืออยู่ในความรับผิดชอบของเขตต่าง ๆ ซึ่งมีการพัฒนาทำความสะอาดอย่างต่อเนื่อง (ไทยโพสต์ 090742)

อนึ่ง เมื่อวันที่ 23 ก.ย. 2542 ที่ประชุมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีมติชะลอโครงการทางยกระดับคลองภาษีเจริญของ กทม. เนื่องจากเป็นโครงการขนาดใหญ่ หากมีการก่อสร้างอาจกระทบสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง จึงอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 2535 มาตรา 19 ให้ กทม.จัดทำรายงานศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (อีไอเอ) ไปยังสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (ศผ.) ก่อน และก.วิทยาศาสตร์ฯนำเรื่องเสนอ ครม. เพื่อสั่งการให้ กทม. ชะลอโครงการจนกว่าอีไอเอผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญ และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (มติชน 240942)

2.3.2 กทม. จะเก็บค่าน้ำเสียบ้าน และโรงงาน 3.14 และ 3.64 บาท/ลูกบาศก์เมตรตามลำดับ เริ่มในปี 43

นายพิจิตต รัตตกุล ผู้ว่าฯ กทม. เปิดเผยถึงการพิจารณาเก็บค่าน้ำเสียกับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ซึ่งมีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย โดยคาดว่าจะในกลางปี 2543 โครงการบำบัดน้ำเสียที่กระจายในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งจะครอบคลุมพื้นที่บำบัดน้ำเสียได้ประมาณ 150 ตารางกิโลเมตร ต้องเสียค่าน้ำบำบัดน้ำเสีย โดยได้สรุปตัวเลขและวิธีการจัดเก็บไว้ว่า อัตราที่จัดเก็บบ้านเรือนทั่วไปเฉลี่ยลูกบาศก์เมตรละ 3.14 บาท โดยอิงกับปริมาณการใช้น้ำประปา ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมเก็บเฉลี่ยลูกบาศก์เมตรละ 3.64 บาท

อย่างไรก็ตาม นายพิจิตต กล่าวว่า อัตราดังกล่าวยังเป็นอัตราที่ไม่แน่นอน ต้องนำเข้าหารือในที่ประชุมคณะบริหารของ กทม. เพื่อพิจารณาว่า กทม. สามารถขอชดเชยให้ประชาชนได้อีกประมาณเท่าใด คงไม่ปล่อยให้ประชาชนแบกรับภาระตามอัตราที่คิดไว้ แต่การ

พิจารณาให้ความช่วยเหลือ กทม. ต้องดูสถานการณ์ทางการเงินของ กทม. และภาพรวมสถานะทางเศรษฐกิจประกอบด้วย ซึ่งหลักการจ่ายเงินช่วยเหลือประชาชน อาจจะออกมาในลักษณะในปีแรกที่เริ่มจัดเก็บค่าน้ำเสีย กทม. จะช่วยเหลือให้ร้อยละ 40 ปีที่ 2 ร้อยละ 30 จนถึงร้อยละ 10 ตามลำดับ จนในที่สุดเมื่อประชาชนเริ่มเคยชินก็ให้ประชาชนแบกรับภาระต่อไป อย่างไรก็ตามก่อนทำการจัดเก็บกทม. จะเปิดประชาพิจารณ์เพื่อให้เข้าใจตรงกัน (Bangkokbiznews.com 310842)

2.3.3 17 จังหวัด 'อ่อน' อจน.จัดการน้ำเสีย

นายอโนทัย อุเทนสุด ผู้อำนวยการองค์การบริหารน้ำเสีย (อจน.) เปิดเผยถึงความเคลื่อนไหวด้านการจัดการน้ำเสียว่า ขณะนี้มีโรงบำบัดน้ำเสียของเทศบาล 17 จังหวัดมาขอให้ อจน. เข้าไปบริหารจัดการ เช่น จังหวัดอ่างทอง ฉะเชิงเทรา เพชรบุรี ภูเก็ต เชียงใหม่นนทบุรี หลังจากที่ได้รับเข้ามามีการบริหารจัดการระบบบำบัดรักษาระบบบำบัดน้ำเสียรวมของเทศบาลตำบลแสนสุข จ.ชลบุรี อย่างไรก็ตาม อจน. จะเข้าไปดำเนินการบริหารจัดการจะต้องของบประมาณจากสำนักงานงบประมาณเพื่อให้ อจน. เข้าไปสำรวจจุดบกพร่องของระบบบำบัดน้ำเสียเสียก่อน นอกจากนี้ ยังต้องเข้าไปทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ในเรื่องการเก็บค่าน้ำเสีย และย้ำว่า ในการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย อจน. จะต้องหาเอกชนมาเข้าร่วมบริหารจัดการระบบด้วย

ผู้อำนวยการ อจน. กล่าวว่ เมื่อเร็วๆ นี้ อจน. ได้ร่วมลงนามในการบริหารจัดการน้ำเสียรวมของเทศบาลตำบลแสนสุข จ.ชลบุรี เป็นพื้นที่แรกโดย อจน. จะให้บริษัทเอกชนเข้าร่วมทุนในการบริหาร ในสัดส่วนร้อยละ 70 อจน. จะร่วมลงทุนร้อยละ 30 ซึ่ง อจน. ได้รับงบประมาณในปี 2543 จำนวน 19 ล้านบาทดำเนินการ โดยจะแบ่งออกเป็นค่าน้ำรักษาอุปกรณ์เครื่องมือ 11 ล้านบาทที่เหลือจะเป็นค่าบริหาร ค่าไฟฟ้า ค่าจ้างพนักงาน คาดว่าจะใช้เวลาประมาณ 5-6 เดือน ในการซ่อมบำรุงและเริ่มเดินเครื่องในปี 2542 ซึ่งจะยังไม่มีการเก็บค่าน้ำบำบัดน้ำเสียในอัตราเดิมที่ แต่จะต้องมีการเก็บค่าน้ำบำบัดน้ำเสียแน่นอน หลังจากที่มีการเดินเครื่องแล้ว โดยต้องเก็บแบบค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป ประชาชนจะเห็นผลว่าช่วยทำให้น้ำสกปรกของเมืองบางแสนสะอาดขึ้น ไม่ส่งกลิ่นเหม็น สามารถนำลงทะเลได้และนำไปใช้ประโยชน์ในภาคเกษตรกรรมได้ส่วนหนึ่ง (Bangkokbiznews.com 160942)

2.3.4 มหันตภัยเมรุเผาศพกลางกรุง นร. วัดกว่าร้อยละ 10 อมโรคภูมิแพ้

สภาพมลพิษใน กทม. มีแหล่งกำเนิดจากหลายแห่ง ผู้จัดการรายวันเผย มหันตภัยเมรุเผาศพใน กทม. กว่า 300 แห่งไม่ได้มาตรฐานในการกำจัดมลพิษเรื่องฝุ่นควันและสารไดออกซิน อันเป็นต้นเหตุโรคภูมิแพ้ โรงเรียนประถมสังกัด กทม. เกือบ 100 แห่ง ยังต้องอาศัยพื้นที่วัด ทำให้เด็กนักเรียนกว่าร้อยละ 10 ต้องเป็นโรคภูมิแพ้ ขณะที่ กทม. มีบะเพียงเล็กน้อยในการแก้ปัญหาเพียงบะ 5 แห่งเท่านั้น นอกจากนั้นมลพิษที่เกิดจากกลุ่มควันหรือเขม่าควันจากเมรุศพได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน ในลักษณะที่รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ และปัญหานี้ก็ได้รับการร้องเรียนจากชุมชนใกล้เคียงมาโดยตลอด (ผู้จัดการ 020842)

2.4 ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมภาคประชาชน องค์กรเอกชน นักวิชาการ

2.4.1 กป.อพช. คำนวณยุทธศาสตร์ค่าน้ำแลงเงินกู้ 600 ล้านบาท

คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน หรือ กป.อพช. แถลงการณ์คัดค้านมติ ครม. ที่อนุมัติแผนกู้เงินเพื่อปรับโครงสร้างภาคเกษตรวงเงิน 600 ล้านดอลลาร์สหรัฐตามเงื่อนไขของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (เอดีบี) เพื่อปรับโครงสร้างภาคการเกษตรในวงเงิน 600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในระยะเวลา 2 ปี คือ พ.ศ. 2542-2543

กป.อพช. ระบุว่า แผนการกู้เงินฯ ดังกล่าวคือ การกู้เงินที่ต้องปฏิบัติตามสัญญาทาส นั่นคือการสร้างระบบบริหารการจัดการน้ำที่เป็นเอกภาพและการให้ผู้ใช้ที่ดินทุนระบบชลประทานที่รัฐได้ลงทุนไป ให้มีนโยบายทรัพยากรแห่งชาติภายในปี 2543 กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินเชื่อแก่เกษตรกรในอัตราเดียวกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ฯ และการให้รัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร ดังนั้น กป.อพช. มีข้อเรียกร้อง 3 ประการดังนี้ 1) ร่วมกันคัดค้านเพื่อให้รัฐบาลยุติการแปรรูปทรัพยากรของประชาชนให้ถ่ายโอนไปสู่การผูกขาดของต่างประเทศ โดยเลิกเงื่อนไขที่ตกลงกับเอดีบี 2) ผลักดันให้รัฐบาลเปิดเผยเงื่อนไข ข้อตกลง แผนการ โครงการที่ตกลงกับเอดีบี ธนาคารโลก และองค์กรข้ามชาติอื่นๆ โดยละเอียดต่อประชาชน 3) เร่งผลักดันให้รัฐบาลดำเนินการแปรรูประบบการจัดการทรัพยากรในความหมายที่แท้จริง ยุติการผูกขาดการจัดการทรัพยากรโดยรัฐ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และเป็นธรรม ซึ่งเป็นไปตามหลักการของรัฐธรรมนูญ มากกว่าการแปรรูปแบบผูกขาดที่กำลังทำอยู่ (กรุงเทพธุรกิจ 080742)

ต่อมาในวันที่ 16 ก.ย. 2542 ที่ กป.อพช. นายพญศักดิ์ ศษสวัสดิ์ ฝ่ายข้อมูลโครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ แถลงข่าวว่า กป.อพช.ขอคัดค้านการที่คณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติอนุมัติแผนการกู้เงินจากธ.เอดีบี อีกครั้งเพราะถือว่าภาระที่ซ้ำของเอดีบีเท่ากับว่ากำลังแปรรูปสังคมไทยทั้งระบบ ด้านนายภุช นฤชัย ผู้ประสานงาน กป.อพช. กล่าวว่า ขอให้ประชาชนร่วมกันคัดค้านแผนการดังกล่าว และให้รัฐบาลยุติการแปรรูปทรัพยากรของประชาชน เพื่อไปสู่การผูกขาดของต่างชาติ โดยการยกเลิกเงื่อนไขของเอดีบีและขอให้รัฐบาลเปิดเผย

เงื่อนไขข้อตกลงแผนการโครงการที่ทำไว้กับเอทีบี ธนาคารโลก และองค์กรข้ามชาติอื่นๆ ต่อประชาชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่น ประชาชน มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความเป็นธรรม (มิตชน 170942)

2.4.2 ประมวงพื้นบ้านยีนคำชาด "ปองพล" เลิกเรือคดักบ้นไฟ

เมื่อวันที่ 25 ส.ค. 2542 สมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้ นำโดยนายสำเริง ราเชต เลขาธิการสมาพันธ์ ได้ยื่นหนังสือถึงนาย ปองพล อดิเรกสาร รมต. เกษตรฯ ผ่านทางนายจเด็จ อินสว่าง ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต เพื่อเรียกร้องต่อ ก.เกษตรฯ 4 ข้อคือ 1. ให้ก.เกษตรฯ จัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อวางแผนทางประสานความร่วมมือในการเฝ้าระวังอ่าวพังงา โดยมีผู้ว่าราชการ จ. ภูเก็ต พังงา กระบี่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ สื่อมวลชน ตัวแทนองค์กรเอกชนในส่วนกลางและท้องถิ่น และตัวแทนสมาพันธ์ในพื้นที่อ่าวพังงาเข้าร่วม สัมมนาในเดือนตุลาคม 2. ขอให้ ก. เกษตรฯ เร่งเปลี่ยนแปลงเครื่องมืออวนลาก อวนรุน ตามแนวของแผนปฏิบัติการ ก. เกษตรฯ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 โดยเร่งด่วน 3. ให้ ก. เกษตรฯ ทบทวนแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้เครื่องมือทำลายล้าง ทำการประมงโดยกำหนดเขตโดยเร่งด่วน โดยเฉพาะกรณีเรือปั่นไฟปลากะตัก ที่รัฐบาลมีแนวโน้มจะใช้แนวเขตในการแก้ไขปัญหา 4. ให้ก. เกษตรฯ ปรับเปลี่ยนโครงการ ในการจัดการทรัพยากรประมง โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

นายสำเริง กล่าวว่า ตลอดเวลา 27 ปี ที่ ก. เกษตรฯ ออกประกาศกำหนดเขตการใช้เครื่องมืออวนลาก อวนรุนที่ใช้กับเรือยนต์ทำ ประมงในเขต 3,000 เมตร ปรากฏว่า ยังมีเรืออวนรุนและอวนลากเข้ามาทำประมงในเขตอนุรักษ์ โดยที่ ก. เกษตรฯ ไม่มีมาตรการคุ้มครอง พื้นที่หวงห้ามอย่างแท้จริง ส่วนความคืบหน้ากรณีความขัดแย้งระหว่างเรือปลากะตักปั่นไฟกับเรือประมงพื้นบ้าน ซึ่ง กรม. ได้ตั้งอาจารย์สุ พล สุดารา เป็นประธานคณะกรรมการศึกษาผลกระทบจากเรือปลากะตักปั่นไฟนั้น อธิบดีกรมประมงกล่าวว่า คณะกรรมการได้ลงพื้นที่ตั้งแต่เดือนส.ค. ในแต่ละจุด จากนั้นจะรวบรวมข้อมูลทั้งหมดสรุปอีกครั้งในเดือนก.ย. นี้ และเดือน ต.ค. จะสิ้นสุดการศึกษา จากนั้นนำเสนอ กรม. พิจารณาต่อ (ผู้จัดการ 260842)

2.4.3 สามองค์กรเอกชนจัดตั้ง "ภาคีช้างไทย" ดันกทม. ส่งช้างกลับบ้าน

ความเคลื่อนไหวด้านการอนุรักษ์ช้าง พบว่า สามองค์กรเอกชนด้านการอนุรักษ์ช้าง นักกำลังจัดตั้ง "ภาคีช้างไทย" ประเดิมงาน แรกพร้อมมือ กทม. ส่งช้างกลับบ้าน ด้านรองผู้ว่าราชการ กทม. เผยต้องเลื่อนการส่งช้างกลับบ้านในวันที่ 29 ก.ย.นี้ เพื่อให้จังหวัดเตรียม ความพร้อม

เมื่อวันที่ 9 ก.ย. 2542 ดร. สุวิทย์ ยอดมณี ประธานคณะกรรมการมูลนิธิช้างแห่งประเทศไทย เปิดเผยว่า มูลนิธิช้างแห่งประเทศไทย มูลนิธิหมู่บ้านช้างการบิไทยสุรินทร์ และกองทุนอนุรักษ์ช้างภาคเหนือได้หารือถึงแนวทางการอนุรักษ์ช้างที่ยั่งยืน โดยจะร่วมกันจัดตั้ง "ภาคีช้างไทย" ขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการอนุรักษ์ช้างไทย ด้วยการส่งเสริมการแก้ปัญหาช้างที่ต้นตอของปัญหา เพื่อป้องกันเหตุร้ายไม่ ให้เกิดกับช้างอย่างถาวร "จะต้องพยายามแก้ปัญหาทั้งระบบ ตรงไหนเป็นจุดอ่อนต้องพยายามเข้าไปช่วย นั่นเป็นงานของภาคีที่จะคิดทำกัน ภาคีนี้จะประสานงานกันตลอดเวลา" ดร.สุวิทย์ กล่าว

ด้านนายสัตวแพทย์ปานเทพ รัตนากร เลขาธิการมูลนิธิช้างแห่งประเทศไทย กล่าวว่า งานแรกที่ภาคีช้างไทยจะดำเนินการ คือ จะ ร่วมกับกรุงเทพมหานคร (กทม.) จัดระเบียบดูแลช้างใน กทม. และส่งช้างกลับบ้าน ขณะเดียวกัน ก็จะดำเนินโครงการอื่นควบคู่ไป อาทิ โครงการพิชิตอาหารเพื่อการเลี้ยงช้าง อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง โครงการหมู่บ้านช้างการบิไทยสุรินทร์ โครงการบ้านพักช้างเกาะช้าง จังหวัด ตราดรวมทั้งหางานให้ช้าง และควาญช้างซึ่งผู้สนใจจะนำช้างไปใช้ในการแสดงการท่องเที่ยวสามารถติดต่อได้(Bangkokbiznews.com 140942)

2.4.4 สมัชชาสวล.เปิดเครือข่ายข้อมูลสวล.ผ่านเว็บไซต์หวังแลกเปลี่ยนสถานการณ์สวล.และการทำงาน

สมัชชาองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สสส.) แจ้งว่า ขณะนี้ได้จัดทำระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอี-เมล หรือ อีเล็กทรอนิกส์ เมลลิงลิสต์ (Electronic Mailing List) ขึ้น เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นด้านงานอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ระหว่างองค์กรเอกชนที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ นายณพนันท์ อนุรัตน์ ผู้จัดการสำนักงาน สสส. เปิดเผยว่า เ็นีจีโอในต่างประเทศใช้ประโยชน์จากเครือข่ายอี-เมลล์ลักษณะนี้มาเป็นเวลานานแล้ว ทำให้องค์กรซึ่งมีพื้นที่ทำงานห่างไกลกันสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ติดตามสถานการณ์ปัญหาและร่วมมือช่วยเหลือกันได้อย่างต่อเนื่อง และคาดว่า ข้อมูลที่จะมีการสื่อสารภายในเครือข่ายอี-เมลล์ดังกล่าว จะมีตั้งแต่รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ ประสพการณ์และเทคนิคการทำงานข้อมูลทางวิชาการ กำหนดการจัดกิจกรรม รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอนุรักษ์ สภาพแวดล้อม ฯลฯ โครงการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากองค์กร envirolink ประเทศสหรัฐอเมริกา ปัจจุบันอี-เมลล์แอดเดรสขององค์กรเอกชนเกือบ 200 แห่ง อยู่ในระบบ โดยองค์กรเอกชน องค์ กรชาวบ้านและนักวิชาการที่สนใจเข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าวสามารถติดต่อได้ที่ ngo@environnet.deqp.go.th (Bangkokbiznews.com 150942)

2.4.5 สรุปความเสียหายน้ำท่วมจันทบุรีพื้นที่เกษตรเสียหายกว่าแสนไร่

จากรายงานข่าวสถานการณ์น้ำท่วมฉับพลันที่จันทบุรีเมื่อวันที่ 30 ก.ค. - 3 ส.ค. 2542 พบว่า ในวันที่ 1 ส.ค. 2542 ที่จังหวัดจันทบุรีระดับน้ำสูงระหว่าง 0.70-1.50 เมตร มีผู้เสียชีวิต 3 ราย ผู้เดือดร้อน 80,000 คน จำนวน 21,400 ครอบครัวย้ายในพื้นที่ทั้งหมด 6 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ความเสียหายอื่น โรงเรียนได้รับความเสียหาย 74 แห่ง โดยเฉพาะพื้นที่น้ำท่วมหนักใน 3 อำเภอ คือ อ.เมือง อ.มะขาม และ อ.เขาคิชฌกูฏ นอกจากนั้นวัดถูกน้ำท่วม 10 แห่ง และโบสถ์ 1 แห่ง โรงเรียนสั่งปิดถึง 4 ส.ค. 2542 บางแห่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหารโรงเรียน ในขณะที่ธนาคารกรุงเทพ ปิด 3 สาขาใน จ. จันทบุรี ได้แก่ สาขาจันทบุรี สาขาศรีรัตน และสาขาศรีรอบเมืองวันที่ 2-3 ส.ค. 2542 จากการเปิดเผยของนาย กิจจา ผลภามิ รองปลัด ก. เกษตรฯ ในฐานะผู้อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยธรรมชาติ พบว่า ความเสียหายเบื้องต้นรวม 300 ล้านบาท เป็นความเสียหายทุกภาคการผลิต ส่วนของภาคการเกษตรตัวเลขที่ชัดเจนยังประมาณไม่ได้ และผลการสำรวจเบื้องต้นพบว่า พื้นที่เกษตรที่ประสบอุทกภัย 112,397 ไร่ แยกเป็นพื้นที่ปลูกข้าว 4,879 ไร่ พืชผัก 799 ไร่ พืชไร่ 991 ไร่ ไม้ผลยืนต้น 105,728 ไร่ เกษตรกรได้รับความเดือดร้อน 7 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 35 ตำบล 181 หมู่บ้าน 6,273 ครัวเรือน ด้านปศุสัตว์พบว่า ปศุสัตว์ตายและสูญหาย จำนวน 50,023 ตัว ไก่เนื้อ 48,679 ตัว ไก่ไข่ 300 ตัว และเป็ดเทศ 1,000 ตัว เกษตรกรได้รับความเดือดร้อน 7 อำเภอ ด้านการประมง พบว่า เกษตรกรที่ทำการประมงประสบความเสียหาย 524 ราย จำนวน 595 บ่อ พื้นที่ความเสียหาย 976 ไร่ มูลค่าความเสียหาย 40 ล้านบาท ในพื้นที่ 4 อำเภอ ด้านป่าไม้ พบว่าพื้นที่เกิดเหตุอยู่อำเภอเขาคิชฌกูฏ น้ำป่าจำนวนมาไหลท่วมพื้นที่ป่าไม้เสียหายเนื่องจากการพังทลายของแผ่นดินบนภูเขาหลายจุด แต่การสำรวจยังไม่สามารถดำเนินการได้ ด้านชลประทานไม่ได้รับความเสียหาย ช่างเก็บน้ำยังสามารถควบคุมปริมาณน้ำได้ สภาพตัวอาคารทุกแห่งมั่นคง (ไทยโพสต์ 020842, มติชน 030842, ผู้จัดการ 120842)

2.4.6 น. โฆงแมลงฤทธิ์ดินน้ำสาขาหนองคายจมแล้ว 6 หมื่นไร่

เมื่อวันที่ 21 ก.ย. 2542 ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายงานสถานการณ์ปริมาณน้ำในลำน้ำโขงตอนล่างและเหตุการณ์น้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดติดริมน้ำโขงว่าระดับน้ำโขงจ.หนองคายได้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ล่าสุดอยู่ในระดับ 10.43 เมตร สูงกว่าศูนย์สำรวจอุทกวิทยาหนองคายพยากรณ์ไว้ที่ระดับ 10.08 เมตร แต่ยังต่ำกว่าตลิ่งประมาณ 1.5 เมตร

รายงานสรุปความเสียหายล่าสุดปรากฏว่าขณะนี้พื้นที่การเกษตรในจังหวัดหนองคายถูกน้ำท่วมเสียหายไปแล้ว 6.6 หมื่นไร่ ถนนลูกรังชำรุดเสียหาย 25 สาย ในพื้นที่อำเภอท่าบ่อเมื่อวันที่ 20 ก.ย. 2542 ตลิ่ง/พังกั้นน้ำโขงโครงการห้วยโงง พังเป็นแนวยาวร่วม 400 เมตร กว้าง 50 เมตร บ้านเรือนราษฎรเสียหายทั้งสิ้น 8 หลัง มูลค่าความเสียหาย รว 27 ล้านบาท คาดว่าตลิ่งน้ำโขงจะยังมีการทรุดตัวอย่างต่อเนื่อง อาจเกิดอันตรายต่อพื้นที่การเกษตรและที่อยู่อาศัยบริเวณดังกล่าว

สำหรับความเสียหายจากอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ฝ่ายปกครองจังหวัดรายงานว่าส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง ตัวเลขล่าสุดมีถนนชำรุดไปแล้ว 10 สาย ความเสียหายเบื้องต้น 914,780 บาท ส่งผลให้ราษฎรได้รับความเดือดร้อนประมาณ 974 ครอบครัวยังคงความช่วยเหลือเบื้องต้นได้แจ้งให้กำนันผู้ใหญ่บ้านและอบต.ในแต่ละพื้นที่เร่งแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไปก่อน (ผู้จัดการ 220942)

2.4.7 มือบปากมูด ร้องถูกแก๊ง วอนเร่งสอบผู้อยู่เบื้องหลัง

ความเคลื่อนไหวของชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนจากการก่อสร้างเขื่อนปากมูด เขื่อนสิรินธร และเขื่อนโป่งขุนเพชร ประมาณ 50 คน นำโดยนายสาคร ศรีไธ เดินทางมาชุมนุมบริเวณหน้าสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ตรงข้ามทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ 28 ก.ย. 2542 เพื่อขอเข้าพบนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี เนื่องมาจากเมื่อวันที่ 20 ก.ย. 2542 ได้มีคนร้ายจำนวนหนึ่งอาศัยจังหวะที่ชาวบ้านมานั่งหนังสือร้องทุกข์ ณ ที่ว่าการอำเภอ ลักลอบบุกเข้าไปวางเพลิงบริเวณที่ชุมนุม ทำให้เวทีปราศรัย และเครื่องขยายเสียงได้รับความเสียหาย โดยคนร้ายยอมรับสารภาพว่า ถูกจ้างมาจากบุคคลอื่น และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ให้ประกันตัวไป ด้วยหลักทรัพย์เพียง 3 พันบาท แสดงให้เห็นว่าเป็นการกลั่นแกล้งกัน

นายสาคร กล่าวว่า ตัวแทนชาวบ้านขอร้องให้รัฐบาลยุติการข่มขู่ปราบปรามผู้ชุมนุม ทั้งด้วยวิธีการทำร้ายร่างกายและทำร้ายทรัพย์สิน พร้อมทั้งออกสอบสวนหาผู้ที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ดังกล่าวและต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลควรชะลอให้ผลการศึกษาการก่อสร้างเขื่อนต่างๆ ออกมาเสียก่อนจึงค่อยมีมติสร้าง(กรุงเทพธุรกิจ 290942)

2.4.8 ผลวิจัยชี้แก๊งเสื้อแดงไม่คุ้มค่าสูญเสียพื้นที่ป่ากว่า 6 พันล้านบาท

คุณหญิงสุรารัตน์ เกียรติกุล อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ศึกษาเรื่อง การประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าแม่ยม กรณีแก๊งเสื้อแดง ต.สะเอียบ อ.สะเอียบ จ.แพร่ โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศ (บีอาร์ที) เปิดเผยว่า จากการวิจัยประเมินมูลค่าการใช้ป่าไม้สักอุทยานแห่งชาติแม่ยมใน 3 ส่วน คือ ส่วนแรกการเป็นแหล่งทรัพยากรชีวภาพพบว่า รายได้สุทธิต่อปีของชุมชนท้องถิ่นได้รับจากการขายและบริโภคพืชเศรษฐกิจหลัก 10 ชนิดโดยประเมินมูลค่าที่จะเกิดขึ้นจากการสูญเสียป่าแม่ยมมีค่าสูงถึง 45 ล้านบาทต่อปี การประเมินดังกล่าวยังไม่ได้ครอบคลุมถึงพันธุ์พืชทั้งหมดที่มีอยู่ในป่าและ

สมุนไพรรักษาโรค อย่างไรก็ตาม หากประเมินความสามารถยืดหยุ่นของความต้องการผลิตภัณฑ์ของป่าจะมีมูลค่าอยู่ระหว่าง 40-122 ล้านบาทต่อปี และหากคิดค่าปัจจุบันโดยคำนวณในช่วงเวลา 50 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาอายุการใช้งานของเขื่อนด้วยอัตราส่วนลด 5% จะพบว่า มูลค่าของป่าแม่ยมในเชิงแหล่งผลิตภัณฑ์ของป่าอยู่ระหว่าง 759 ถึง 2,331 ล้านบาท หากป่าในพื้นที่ดังกล่าวต้องสูญเสียไป ชุมชนต้องปรับเปลี่ยนการดำรงชีวิตแบบใหม่ ผลการประเมินคุณค่าทางเศรษฐกิจในรูปแบบนี้มีมูลค่าประมาณ 12-180 ล้านบาท

ส่วนที่ 2 การประเมินค่าของป่าแม่ยมในการดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ โดยหากเก็บพื้นที่ป่าแม่ยมดังกล่าวเอาไว้จะสามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ได้ค่าระหว่าง 48-915 ล้านบาท และส่วนที่ 3 การประเมินค่าในการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พบว่า ป่าแก่งเสือเต้นมีความหลากหลายทางด้านชีวภาพที่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศ ถ้าประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าแม่ยมในแง่ที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวคิดมูลค่าได้มากถึง 786 ล้านบาท (มติชน 150942)

คุณหญิงสุรารัตน์ กล่าวว่า เมื่อประเมินค่ารวมมูลค่าที่มีการใช้ประโยชน์ใน 3 ส่วน คือ การเป็นแหล่งทรัพยากรชีวภาพ จะได้มูลค่าถึง 1,605 ถึง 4,212 ล้านบาท และเมื่อรวมมูลค่าที่ไม่มีการใช้ซึ่งสามารถประเมินค่าออกมาได้จำนวน 2,178 ล้านบาท จะส่งผลให้ป่าแม่ยมมีมูลค่าปัจจุบันระหว่าง 3,783 ถึง 6,390 ล้านบาท ซึ่งตัวเลขดังกล่าวถือเป็นต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อมที่จะสูญเสียไปหากพื้นที่ป่าแม่ยมมีโครงการเขื่อนแก่งเสือเต้น

"ในการศึกษาวิจัยเป็นในเชิงวิชาการซึ่งจะไม่มีข้อเสนอในเชิงความเห็นหรือคัดค้านโครงการ แต่จากการประเมินค่าทางเศรษฐศาสตร์ พบว่า โครงการแก่งเสือเต้นไม่มีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ ข้อมูลดังกล่าวจะส่งผลให้กับ ดร.วราวิทย์ เจริญเลิศ ประธานคณะกรรมการการศึกษาผลกระทบเขื่อนแก่งเสือเต้น เพื่อพิจารณาต่อไป" คุณหญิงสุรารัตน์ กล่าว (กรุงเทพธุรกิจ, 150942)

2.5 ความเคลื่อนไหวด้านการจัดการทรัพยากรภาคต่างประเทศ

2.5.1 คนงานโรงงานนิวเคลียร์สหรัฐป่วยหลายพัน

นายบิล ริชาร์ดสัน มต. พลังงานสหรัฐฯ ออกมายอมรับอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกว่า คนงานในโรงงานผลิตอาวุธนิวเคลียร์ของสหรัฐฯ สัมผัสเป็นจำนวนหลายพันคน สืบเนื่องจากการรับสารกัมมันตภาพรังสีเป็นเวลานาน โดย มต.พลังงานได้ประกาศแผนชดเชยเพื่อเป็นค่ารักษาพยาบาลรวมทั้งค่าทำขวัญให้แก่คนที่ต้องออกจากงานหลังสัมผัส ซึ่งคาดว่าจะเงินชดเชยที่ทางการเตรียมจ่ายมีมูลค่าถึง 13 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี และมีกำหนดจ่ายติดต่อกันเป็นเวลา 10 ปี (กรุงเทพธุรกิจ 170742)

2.5.2 แคนาดาครองแชมป์ประเทศที่น่าอยู่ที่สุดในโลก ไทยลดลงเป็นอันดับ 67

รายงานของโครงการพัฒนามนุษย์ของสหประชาชาติ (ยูเอ็น) ประจำปี 2542 เปิดเผยว่า แคนาดาเป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุดในโลก ติดต่อกันเป็นปีที่ 6 จากจำนวน 174 ประเทศทั่วโลก ตามมาด้วย นอร์เวย์ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น โดยประเมินจากมาตรฐานการครองชีพ สาธารณสุข การศึกษา รายได้ประชากร และช่วงอายุเฉลี่ย สำหรับประเทศไทยความน่าอยู่ลดลงโดยร่วงจากอันดับ 59 มาอยู่ที่อันดับ 67 (กรุงเทพธุรกิจ,มติชน, Bangkok-Post 130742)

2.5.3 อาเซียนถูกฉุกเฉิน รว. สิ่งแวดล้อมระบุไฟป่าทวีต

นายลี ยอด ขวน มต. สิ่งแวดล้อม สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) กล่าวว่า ในที่ประชุมระดับรัฐมนตรีสิ่งแวดล้อมครั้งล่าสุดของภูมิภาคซึ่งมีขึ้นที่กรุงกัวลาลัมเปอร์เมื่อ 7 สัปดาห์ที่แล้ว แต่ต้องมีการเรียกประชุมอีกครั้ง เพราะสถานการณ์ไฟป่าและหมอกควันในหลายประเทศของภูมิภาค เริ่มอยู่ในระดับที่น่าวิตกตั้งแต่เดือน ก.ค. ซึ่งในช่วงไม่กี่สัปดาห์ที่ผ่านมาหมอกควันจากไฟป่าในอินโดนีเซียได้ถูกกระแสลมพัดพาเข้าไปยังประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะบรูไน มาเลเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งในมาเลเซียช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมาหมอกควันได้ปกคลุมทั่วกรุงกัวลาลัมเปอร์อย่างเห็นได้ชัด

นายลี กล่าวว่า ภาพถ่ายดาวเทียมแสดงให้เห็นว่าไฟในอินโดนีเซีย มีสาเหตุจากคนงานตามไร่ล่า จุดไฟเผาหญ้าเพื่อเคลียร์พื้นที่ แม้ว่า ประธานาธิบดี ฮาบีบี ผู้นำอินโดนีเซีย ได้ประกาศนโยบายห้ามถางที่ด้วยการเผาป่าเมื่อเดือนมิ.ย. 2542 แล้ว อย่างไรก็ตาม กลุ่มพิทักษ์สิ่งแวดล้อมชั้นนำในอินโดนีเซีย กล่าวว่า การดำเนินนโยบายดังกล่าวล่าช้าเกินไป และกระตุ้นให้มาเลเซีย สิงคโปร์ รวมถึงบรูไน พ้องร้องทางการจากการตาดต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในข้อหาละเลยปฏิบัติหน้าที่ (กรุงเทพธุรกิจ 270842)

2.5.4 ยูเอ็นเตือนมหันตภัยโลก

จากการผลการศึกษา "รายงานคาดการณ์สภาพแวดล้อมโลกปี 2000" ของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนป ได้ชี้ถึงกรณีเร่งด่วนของโลกดังนี้คือ

1) การขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง ซึ่งจะทวีคูณขึ้นเรื่อยๆ ความสามารถในการผลิตทางเกษตรลดลงเนื่องจากการให้น้ำไม่เพียงพอ
 2) ความยากจนเรื้อรังของพลโลกส่วนใหญ่ กับการบริโภคทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยของพลโลกส่วนน้อย คือต้นตอของสองประการของความเสื่อมโทรมด้านสภาพแวดล้อม
 3) การทำลายป่าผืนเมืองร้อนได้เกิดขึ้นเกินกว่าจะเยียวยาผลกระทบได้แล้ว และไม่อาจจะฟื้นฟู

ความหลากหลายทางชีวภาพที่เคยมีในอดีตกลับคืนมาดังเดิม รายงานดังกล่าวยังได้รายงานการรักษาสภาพแวดล้อมในระดับโลกที่มีความสำเร็จบางประการเหมือนกัน เช่น การปกป้องบรรยากาศชั้นโอโซนซึ่งช่วยคุ้มครองโลกจากรังสีของดวงอาทิตย์ (ไทยโพสต์ 250942)

ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครอง

นำเรื่อง

การเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครองไทยในไตรมาสที่สามกลืนอายุการเลือกตั้งปรากฏ เมื่ออธิบดีกรมการปกครอง ซึ่งถูกมองว่าเป็นคนของพรรคความหวังใหม่ถูกย้ายไปเป็นรองปลัดฯ รวมทั้งการย้ายสับเปลี่ยนผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งมีเสียงวิจารณ์บางส่วนว่าเป็นการล้างบางสายพรรคความหวังใหม่และไทยรักไทย นำคนของพรรคประชาธิปัตย์เข้าไปแทนที่ เป็นการปูทางไปสู่ความได้เปรียบในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่ที่จะมาถึง สำหรับการเลือกตั้ง ส.ว. คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอให้เป็นวันที่ 4 มี.ค.2543 ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่าง ๆ ที่จะเสนอตัวเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ท่ามกลางความระแวดระวังการแทรกแซงจากพรรคการเมือง เพราะตามรัฐธรรมนูญวุฒิสภาพต้องปลอดจากการเมือง

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับทหารมีที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องโครงสร้างก.กลาใหม่ฉบับกองบัญชาการทหารสูงสุดที่ได้รับการยอมรับจากทุกเหล่าทัพที่เสนอต่อกรม. และนำร่องทดสอบด้วยโครงการอัลฟ่าเจ็ดของกองทัพอากาศ ซึ่งในตอนแรกรัฐบาลมีท่าทีไม่เห็นด้วยแต่ต่อมาต้องยินยอมตามมติของที่ประชุมผู้นำกองทัพบก และท้ายสุดการแต่งตั้งผู้บัญชาการกองทัพอากาศกลับไม่เป็นไปตามที่วางตัวไว้ ทำให้บรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับกองทัพไม่สู้ดีนัก มีใบปลิวในกองทัพต่อต้านการส่งกำลังทหารไปร่วมรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออก

การเดินทางมาเยือนประเทศไทยของประธานาธิบดีเจียง เจ๋อ หมินของจีน เป็นการเสริมความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจีนซึ่งมีผลในการถ่วงดุลย์กับสหรัฐอเมริกา ที่นับวันมีบทบาทเป็นมหาอำนาจผู้นำเดี่ยวของโลกมากขึ้น

การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นที่น่าวิตกกังวลอย่างมากเกี่ยวกับอนาคตการเมืองของประเทศไทย เพราะไม่ว่าจะจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล หรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกิดขึ้นทั่วประเทศในเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา และโดยเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครสมุทรปราการ พบว่าได้เกิดปัญหาการทุจริตในหลายพื้นที่ นอกจากนั้นยังพบว่าการแข่งขันในการเมืองระดับท้องถิ่นในหลายพื้นที่ได้ก่อให้เกิดความแตกแยก การแบ่งพรรคแบ่งพวก มีการทุจริตคอร์รัปชันไม่แตกต่างจากส่วนกลาง รวมทั้งมีลักษณะการบริหารเพื่อการถนอมทุน ทำให้เกิดความสงสัยกันว่าการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะก้าวหน้าได้หรือไม่อย่างไร

การจะอยู่หรือจะไปขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ต้องคอยผลกาววินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่า พ.ร.บ.องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ หากวินิจฉัยว่าขัด ต้องยกเลิกพ.ร.บ.ดังกล่าว นั้นหมายถึงการยุบตัวของ อบจ.ทั่วประเทศ และนั่นคือการกลับมาผงาดในสวนงานปกครองระดับภูมิภาคท้องถิ่นของก.มหาดไทย อีกครั้ง

อย่างไรก็ตาม ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมนี้ แม้ในขณะที่อำนาจประชาชนยังอยู่ในสภาพอ่อนแอเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ ก็ยังได้พบการเคลื่อนไหวขององค์กรเอกชน เครือข่ายประชาธิปไตย หรือสำนักโพลต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าในกรณีสื่อมวลชนถูกคุกคาม กรณีผู้อำนวยความสะดวกสำนักงานข้อมูลข่าวสารของทางราชการถูกสั่งปลด ตลอดจนมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในด้านต่างๆ อยู่เสมอๆ ซึ่งนับว่าเป็นนิมิตหมายที่ดี

ก็คาดหวังว่าองค์กรเอกชนเหล่านี้จะทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเรื่อยๆ

1. ความเคลื่อนไหวภาครัฐ

หัวข้อข่าว

- 1.1 ความเคลื่อนไหวด้านการบริหารการปกครองของรัฐบาล
 - 1.1.1 การโยกย้ายข้าราชการระดับสูงในก.มหาดไทย-แคนดี้ต้องชำระและการเตรียมเลือกตั้งทั่วไปของรัฐบาล
 - 1.1.2 ความเคลื่อนไหวในวงการทหาร
 - 1.1.3 ประเทศไทยกับการดำเนินงานด้านต่างประเทศ
- 1.2 ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.2.1 การจัดเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ทั้ง ส.ท. และ อบต. ภาวะป้องกันการทุจริตได้
 - 1.2.1.1 การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลทั่วประเทศ ก. มหาดไทยคุมใกล้ชิดหน่วยโรคปากน้ำระบวด
 - 1.2.1.2 มหาดไทยจัดเลือกตั้ง อบต. 617 แห่ง แม้ไม่ปรากฏการทุจริตชัดเจนแต่ก็ยังไม่พ้นกลยุทธวิธามาร
 - 1.2.2 ปัญหาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
 - 1.2.2.1 อบต.กันทรารมย์ ร้องขอต่อศาล รธน. วินิจฉัย พ.ร.บ. องค์การบริหารส่วนจังหวัด 2540 ขัดต่อรธน.
 - 1.2.2.2 ความขัดแย้งระหว่างอบจ.กับผู้ประกอบการในการเก็บภาษีผู้เข้าพักโรงแรมและตู้ค่าน้ำมัน
- 1.3 ความเคลื่อนไหวด้านกฎหมาย
 - 1.3.1 ร่าง พ.ร.บ.องค์การจัดสรรคลื่นฯ ยังไม่คืบหน้าเท่าที่ควร กมธ. ฝ่ายทหารค้านเอกชนคุมคลื่น ร้อยละ 20
 - 1.3.2 กฎหมายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น มีผลบังคับใช้หลังผ่านรัฐสภา
- 1.4 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
 - 1.4.1 ความเคลื่อนไหวของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
 - 1.4.1.1 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา
 - 1.4.1.2 กก.ต. ชี้แจงเกี่ยวกับประเภทการเลือกตั้ง
 - 1.4.1.3 การเลือกตั้งทั่วไป กก.ต.มีความกังวลเรื่องการทุจริตและปัญหาการนับคะแนน
 - 1.4.2 มหาดไทยรับศึกเลือกตั้งปลายปี 42 และตลอดปี 43 เฉลี่ย 2 เดือนครึ่ง

สรุปประเด็นข่าว

- 1.1 ความเคลื่อนไหวด้านการบริหารการปกครองของรัฐบาล
 - 1.1.1 การโยกย้ายข้าราชการระดับสูงในก.มหาดไทย-แคนดี้ต้องชำระและการเตรียมเลือกตั้งทั่วไปของรัฐบาล

วันที่ 31 ส.ค. 2542 ก.มหาดไทยเสนอรายชื่อแต่งตั้งข้าราชการระดับ 10 ของก.มหาดไทยให้ที่ประชุมกรม.รับทราบ เป็นการแต่งตั้งโยกย้ายตั้งแต่ระดับรองปลัดกระทรวงจนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน 58 คน (มติชน 010942) ซึ่งการโยกย้ายที่ได้รับความสนใจที่สุดคือการย้ายอธิบดีกรมการปกครอง นายประมวล รุจนเสรี ดำรงตำแหน่งรองปลัด ก.มหาดไทย สลับกับนายปริญญา นาคนัดรี รองปลัดฯ อดีตอธิบดีกรมที่ดิน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ว่าราชการจังหวัดในหลายพื้นที่ (ไทยโพสต์ 170942) ซึ่งได้รับการวิจารณ์จากข้าราชการ ก.มหาดไทยว่าเป็นการสลับปรับเปลี่ยนจัดทัพรับเลือกตั้งใหม่ล้างบางสายพรรคความหวังใหม่โดยเฉพาะสายนายเสนาะ เทียนทอง อดีตรมต.มหาดไทยพร้อมกับผลักดันคนที่สนิทสนมและใกล้ชิดพรรคประชาธิปไตยขึ้นดำรงตำแหน่งแทน (มติชน 010942) โดยคนที่มีความใกล้ชิดกับพล.อ. ชวลิต หัวหน้าพรรคความหวังใหม่จะถูกย้ายเข้าเป็นผู้ตรวจการกระทรวง ในขณะที่มีการย้ายผู้ว่าราชการที่มีความใกล้ชิดกับพรรคประชาธิปัตย์เข้าพื้นที่ภาคเหนือและภาคอีสาน เพื่อสกัดกระแสสายกษัตริย์ หรือสายกษัตริย์ (ไทยโพสต์ 050942)

น.ส.พ.มติชนระบุว่า การแต่งตั้งโยกย้ายถูกมองว่าเป็นการเตรียมการเพื่อรองรับการเลือกตั้งทั่วไปครั้งหน้า โดยการดึงข้าราชการที่มีความใกล้ชิดพรรคประชาธิปัตย์ ลงในพื้นที่ที่พรรคเสียเปรียบคู่ต่อสู้ทางการเมือง รวมทั้งสนองคำขอของพรรคร่วมรัฐบาลด้วย (มติชน 010942) นอกจากนี้ ยังวิจารณ์ว่าการทำงานของนายประมวลไม่เป็นที่พึงพอใจของ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เท่าไรนัก ตั้งแต่ปัญหาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ การทุจริตเลือกตั้งที่ ส.ท.นครสมุทรปราการ และที่ไม่พอใจมากที่สุดคือ การฝากเด็กจากฝ่ายการเมืองเข้าโรงเรียนนายอำเภอ (มติชน 010942) อย่างไรก็ตาม สมัยนายเสนาะ เทียนทอง เป็น รมต.มหาดไทย นายประมวล ดำรงตำแหน่งรองปลัดฯ และได้รับการแต่งตั้งจากนายเสนาะให้เป็นอธิบดีกรมการปกครอง (ไทยโพสต์ 050942)

ก่อนการเปิดเผยรายชื่อผู้ถูกโยกย้าย นายสรศักดิ์ จิระธรรมประดับ นายกสมาคมกำนันผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทยพร้อมสมาชิก 20 คน เข้าพบเพื่อให้กำลังใจนายประมวล รุจนเสรี ซึ่งนายประมวลบอกว่าการโยกย้ายไม่มีปัญหาแล้วแต่ผู้บังคับบัญชา (มติชน 010942) ขณะที่ พล.ต.สนั่น ขจรประสาทสนับสนุนว่า ใครเข้ามาเป็นผู้บังคับบัญชาต้องยอมรับจะไม่เลือกแบบกบเลือกนายไม่ได้ (ไทยโพสต์ 020942)

อนึ่งมีกระแสข่าวก่อนหน้านี้ว่า พล.ต.สนั่น มีความไม่พอใจอธิบดีกรมการปกครอง หลังจากได้รับข้อมูลจากทีมที่ปรึกษาว่าอธิบดีกรมการปกครองไม่ยอมทำตามคำสั่งฝากข้าราชการให้สอบเข้าโรงเรียนนายอำเภอ และยังออกหนังสือเวียนวิจารณ์ว่านักการเมืองล้วงลูก ซึ่งนายชวนบอกว่าตนยังไม่ได้ถาม พล.ต.สนั่นว่าสาเหตุของความไม่พอใจเป็นเพราะที่ปรึกษาฝากคนของตัวเองเข้าโรงเรียนนายอำเภอไม่ได้ ทราบแต่ที่มีปัญหาเรื่องข้อเสนอนี้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดของกรมการปกครองที่ทำให้ รมต.เสียหน้าทุกครั้ง (มติชน, ไทยโพสต์ กรุงเทพฯ 140742) แต่ปรากฏว่าหน้าห้องของนายพินิจ จารุสมบัติ นายธานี ศักดิ์เศรษฐ์ รมช.มาหาไทยสอบเข้าโรงเรียนนายอำเภอได้ ทำให้นายสนั่นมองว่านายประมวลเลือกปฏิบัติ (มติชน, ไทยโพสต์, กรุงเทพฯ 140742) ส่วน พล.ต.สนั่น กล่าวภายหลังการประชุม ครม. ว่า การเปลี่ยนนายประมวลนั้นอนาคตข้างหน้าใครจะรู้ ...ข้าราชการประจำต้องทำงานตามหน้าที่ของตัวเอง อย่างไรก็ตาม พล.ต.สนั่นกล่าวเพิ่มเติมว่างานใครก็ต้องเป็นคนรับผิดชอบ ...ข้าราชการประจำต้องรับผิดชอบในงานหน้าที่ของตัวเองตั้งแต่ ซี1 - ซี11 (มติชน, ไทยโพสต์, กรุงเทพฯ 140742)

นอกจากนี้ ยังมีความขัดแย้งกันในระดับนโยบายรัฐบาลอีก กล่าวคือนโยบายสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนซึ่งซ้ำซ้อนกับงานของคณะกรรมการนโยบายสังคมที่มีนายภักดีเป็นประธาน และให้มีการรวมงานของกรมการปกครองในเรื่องนี้เข้ากับงานของสำนักนายภักดี คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์เป็นประธาน ปลัดกระทรวงเป็นเลขานุการ และนายประมวล เป็นผู้ช่วยเลขานุการ โดยก.มหาดไทยเป็นแม่ข่ายในการดำเนินงาน ซึ่งเมื่อนายประมวลทำเรื่องเสนอขอตั้งเงินบางส่วนขอ อบต. มาดำเนินงาน พล.ต.สนั่น พงษ์เรื่องกลับมาว่าไม่เห็นด้วยเพราะซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น และไม่ได้มีการหารือผู้บังคับบัญชาก่อน การกระทำของ พล.ต.สนั่นได้รับการวิเคราะห์ว่าเกรงว่าผลงานสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนจะเป็นการสร้างผลงานให้กับ คุณหญิงสุพัตรามากกว่า และระแวงว่านายประมวลเป็นพวกเดียวกับนายชวน ซึ่งมีความบาดหมางกันในหลายเรื่อง (กรุงเทพฯ 140742) แต่แม้จะมีการสอบถามย้ำหลายครั้งจากสื่อมวลชน พล.ต.สนั่น ก็ยืนยันว่า การโยกย้ายไม่ได้อยู่ในสมอของตนเลย (มติชน 150742) นายชวนบอกว่า " รมต.ไม่เคยพูดเรื่องโยกย้าย แต่มีบันทึกข้อเสนอแนะทำให้น้ำแตกหลายครั้ง และกล่าวว่าเรื่องโยกย้ายเป็นเรื่องของ รมต. ผมไม่ได้ปกป้องใคร" (กรุงเทพฯ ไทยโพสต์ 150742)

1.1.2 ความเคลื่อนไหวในวงการทหาร

1.1.2.1 สลก.สำรวจความคิดเห็นนายทหารในหัวข้อมทบาทหน้าที่ยของ ผบ.ทบ. ส่วนใหญ่ว่าไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับการเมือง

วันที่ 6 ส.ค. 2542 สำนักงานเลขานุการกองทัพบก (สลก.) ได้เปิดเผยผลการสำรวจความคิดเห็นจากนายทหารชั้นสัญญาบัตรระดับพลโทขึ้นไปทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 400 ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 1-10 มี.ค. 2542 ถึงกรณีทบาทและหน้าที่ของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ผบ.ทบ. พบว่ากำลังพลในกองทัพบกต่างเห็นด้วยกับนโยบายไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองของ ผบ.ทบ. ทั้งในระดับบนและระดับล่างถึงร้อยละ 97 และเห็นว่า ผบ.ทบ.ไม่ควรมีตำแหน่งทางการเมืองร้อยละ 91 แยกเป็นเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 45 และเห็นด้วยร้อยละ 46 ร้อยละ 9 เท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย ในประเด็นความมั่นใจของกำลังพลที่ว่าผบ.ทบ.จะสามารถดูแลผู้บังคับบัญชาทั้งระดับบนและระดับล่างไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองได้หรือไม่ ปรากฏว่าร้อยละ 65 ไม่มั่นใจ ร้อยละ 17 บอกว่าทำได้ และร้อยละ 18 บอกว่าทำไม่ได้

กรณีที่ว่าการเมืองจะเข้ามาก้าวก่ายการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารในตำแหน่งสำคัญกองทัพบกหรือไม่ พบว่านายทหารร้อยละ 84 ไม่มั่นใจ ร้อยละ 16 มั่นใจว่า ผบ.ทบ.สามารถดูแลได้ ร้อยละ 69 ไม่มั่นใจว่าการโยกย้ายจะพิจารณาจากที่ความสามารถ อาวุโส หรือความเป็นธรรมมากกว่าดูว่าเป็นรุ่นเดียวกัน และร้อยละ 28 มั่นใจว่าเป็นไปตามหลักการดังกล่าว และร้อยละ 3 มั่นใจมากที่สุด

นอกจากนี้ ร้อยละ 12 เชื่อข่าวที่ว่า ผบ.ทบ. ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านนโยบายจากผู้บังคับบัญชาในระดับสูงของกองทัพบก ร้อยละ 40 ว่าไม่จริง และร้อยละ 48 บอกว่าไม่ทราบ ประเด็นการใช้นโยบาย 4 ป. คือ ประหยัด เป็นธรรม ประสิทธิภาพ โปร่งใส ร้อยละ 72 เห็นว่ายังอยู่ระหว่างการดำเนินการ ยังประเมินผลไม่ได้ ร้อยละ 17 เห็นว่าเป็นนามธรรม และร้อยละ 11 เห็นว่าเป็นรูปธรรมแล้ว ในเรื่องของ การปรับโครงสร้างการบริหารงานด้านกำลังพลใหม่ ร้อยละ 72 ไม่มั่นใจว่าจะไม่เกิดปัญหา ร้อยละ 28 มั่นใจว่าไม่มีปัญหา

อย่างไรก็ตาม พล.ท.เลิศรัตน์ รัตนวานิช ผู้ช่วยเสนาธิการทหารบกฝ่ายกิจการพลเรือน ในฐานะประธานคณะกรรมการประชาสัมพันธ์กองทัพบก แสดงความเห็นว่าการสำรวจที่ออกมาขึ้นกับการตั้งคำถามด้วย (มติชน, กรุงเทพฯ 070842)

สื่อมวลชนวิเคราะห์ว่ากองทัพบกโพล ดำเนินการภายใต้นโยบายทหารบกมองตัวเอง เป็นแนวคิดหนึ่งของ ผบ.ทบ. ที่ต้องการให้ทหารรวมถึงตัวเองสำรวจตัวเอง เป็นแนวคิดใหม่ และท้าทายมากสำหรับทหารและโดยเฉพาะผู้บัญชาการทหารบก การให้ทหารตอบแบบสอบถาม แสดงถึงความใจกว้างและความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของทหารเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ อย่าง พร้อมๆ กัน รวมทั้งทบาททหารในยุคปฏิรูปการเมืองซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายเลย (มติชนสุดสัปดาห์ 170842)

1.1.2.2 โครงสร้าง ก.กลาโหมฉบับ ผบ.สส. ถูกถ่วงเวลาจนกว่าการเมืองจะเข้มแข็งกว่านี้

พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นต้นคิดในการปรับโครงสร้างกองทัพไทย โดยเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการ 2 ชุด คือคณะกรรมการควบคุมกำหนดทรัพยากร และคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานอาวุธยุทโธปกรณ์ มีหน้าที่กลั่นกรองพิจารณาแต่ละโครงการที่เหล่าทัพเสนอขึ้นมา แต่ไม่มีอำนาจชี้ขาด เมื่อนายชวน หลีกภัย ดำรงตำแหน่งนายกฯ ได้อนุมัติหลักการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างกองทัพ เมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2541 ซึ่งมีการตั้งคณะกรรมการขึ้น 2 ชุดเช่นกัน คือคณะกรรมการวิชาการ ก.กลาโหม และคณะกรรมการปรับปรุง ก.กลาโหม แต่ปรากฏว่าแนวทางปรับโครงสร้างกองทัพของคณะกรรมการวิชาการ ไม่ได้รับการยอมรับจากกองบัญชาการทหารสูงสุด ในเหตุผลที่ว่า มีลักษณะการรวมศูนย์อยู่ที่ปลัด ก.กลาโหม และจะทำให้ทหารถูกรวบงำจากฝ่ายการเมือง (กรุงเทพธุรกิจ 190842)

พล.ท.สนั่น ขจรกล้า โฆษก ก.กลาโหม แถลงว่าโครงสร้างกองทัพฉบับ บก.ทหารสูงสุดฉบับนี้ เป็นแนวคิดของ ผบ.สส. พล.อ. มงคล อัมพรพิสิฏฐ์ โดยพิจารณาร่วมกับเหล่าทัพ ซึ่งเสนอแนวคิดให้มีการตั้ง "คณะผู้บัญชาการทหาร" เพื่อเป็นที่ปรึกษา รมต.กลาโหมที่มาจากพลเรือน และได้รับการยอมรับจาก ผบ.กองทัพแล้ว ถูกเสนอเข้าสภากลาโหม 2 ครั้งแล้ว แต่ รมต.กลาโหม นายชวน หลีกภัย ไม่แสดงท่าทีตอบรับหรือปฏิเสธ ยังคงเหลืออีก 2 ขั้นตอนที่จะชี้ขาดว่าจะนำไปปฏิบัติหรือไม่ (กรุงเทพธุรกิจ 190842)

วันที่ 17 ส.ค. 2542 โครงสร้างใหม่ ก.กลาโหม ถูกนำเสนอเข้าพิจารณาในที่ประชุม ครม. ซึ่ง พล.อ.อนุชาต กัมปนาทแสนยากร เลขาธิการ รมต.กลาโหม ระบุว่ายังเป็นเพียงการแจ้งให้ทราบเท่านั้นไม่ใช่เป็นการขออนุมัติ ต้องรอให้สภากลาโหมซึ่งจะมีการประชุมในวันที่ 26 ส.ค. และพิจารณาครั้งสุดท้ายประมาณปลายเดือน คือวันที่ 23 ก.ย. ก่อนสิ้นสุดงบประมาณชี้ขาดก่อน ทำให้ได้รับการวิจารณ์จากสื่อมวลชนว่ารัฐบาลคงจะถ่วงเวลาในการพิจารณาโครงสร้างกลาโหมฉบับนี้ไว้จนกว่าสถานการณ์ของรัฐบาลที่ถูกกุมไว้ด้วยปัญหาต่างๆ จะมีความเข้มแข็งมากกว่านี้(กรุงเทพธุรกิจ 190842)

1.1.2.3 ทอ. ชื้ออัลฟ่าเจ็ด : นำร่องโครงสร้าง ก.กลาโหมฉบับ ผบ.สส. ซึ่งท้ายสุดทอ.ถูกล้างบางตอนจบ

นายชวน หลีกภัย ชี้แจงว่า กองทัพอากาศเสนอโครงการพร้อมกัน 3 โครงการคือ โครงการซ่อมเครื่องบินเอฟ 5 อี 1 ฝูงจาก 2 ฝูง มูลค่า 2,000 ล้านบาท เป็นโครงการที่ต้องตั้งงบประมาณใหม่ โครงการซื้อเครื่องบินเอฟ 16 จากสหรัฐฯ มีเงินอยู่ในต่างประเทศแล้วส่วนหนึ่ง และโครงการซื้อเครื่องบินอัลฟ่าเจ็ดที่ปลดประจำการแล้วจากเยอรมนีจำนวน 50 ลำ ๆ ละ 1 ล้านบาท มีเงินสำรองแล้วส่วนหนึ่ง ซึ่งจะต้องให้คำตอบแก่เยอรมนีภายในสิ้นเดือน ก.ค. 2542 นี้ ทั้งสามโครงการต้องใช้เงินงบประมาณสูงกว่ารัฐบาลจะอนุมัติให้ได้ กองทัพอากาศจึงต้องเลือกโครงการตามที่ศักยภาพของงบประมาณจะจัดสรรได้ (ไทยโพสต์ 140742, มติชน 160742)

ทางกองทัพอากาศให้เหตุผลในการสั่งซื้อเครื่องบินอัลฟ่าเจ็ดว่า ประเทศไทยมีภัยจากการคุกคามของกองกำลังจากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีอาวุธที่ทันสมัยกว่าอดีต เครื่องบินรุ่นเก่าจึงไม่สามารถนำมาใช้งานต่อไปได้ ในขณะที่กองทัพบกโดย พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ บอกว่าภัยคุกคามที่แท้จริงของประเทศคือภัยจากยาเสพติด ส่วนการแข่งขันด้านอาวุธยุทโธปกรณ์กับประเทศเพื่อนบ้านนั้นลดลงแล้ว เพราะล้วนแต่ประสบปัญหาเศรษฐกิจ (ไทยโพสต์ 140742)

วันที่ 15 ก.ค. 2542 พล.ท.สนั่น ขจรกล้า โฆษก ก.กลาโหม แถลงว่า นายชวน หลีกภัย ในฐานะ รมต.กลาโหม ได้แต่งตั้งคณะกรรมการรวมสามเหล่าทัพพิจารณาโครงการจัดซื้อเครื่องบินฯ เพื่อพิจารณารายละเอียดก่อนเสนอ รมต.ตัดสินใจ และนำเข้าสู่ที่ประชุม ครม. (มติชน 160742) ในระหว่างนี้ก็มีการรายงานว่า ภายในกองทัพอากาศปรากฏใบปลิวต่อต้านโครงการซื้อเครื่องบินฯ ว่ามีความไม่โปร่งใสหลายเรื่อง เช่น มีการกินค่านายหน้า ค่าปรับคืนสภาพซึ่งมีมูลค่าถึงล้าละ 50 ล้านบาท อายุการใช้งานของเครื่องบินเหลือเพียง 5-8 ปี ตลอดจนกินน้ำมันถึงชั่วโมงละ 70,000 บาท ดีแต่เพียงความเร็วสูงเท่านั้น และที่รัฐสภาก็มีใบปลิวโจมตี พล.อ.อนันตชัย เนียมทันต์ ผบ.ทอ. ว่าทุจริตเรื่องการนำเฮลิคอปเตอร์บูเปอร์พูมาราคาล้าละ 15 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และมีชั่วโมงบินน้อยมากไปแลกกับเบลล์ 412 ราคาล้าละ 7 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ไทยโพสต์ 170742)

ต่อมาวันที่ 16 ก.ค. 2542 ผบ.ทอ. เปิดแถลงข่าวว่ากองทัพอากาศมีความจำเป็นต้องหาเครื่องบินรบมาทดแทนเครื่องบินไอวี 10 และ เอช 23 เอ 2 ฝูงบิน ๆ ละ 20 ลำ และอัลฟ่าเจ็ดก็มีสมรรถนะที่เหมาะสม ราคาถูก ชื้อในระบบจู่โจม อีกทั้งมีงบประมาณไม่ต้องขอเพิ่มเติม หากไม่ให้อำนาจก่อนสิ้นเดือน ก็มีอีกหลายประเทศที่ต่อคิวรอซื้ออยู่ เช่น อังกฤษ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น (มติชน 170742)

อนึ่ง ทางกองทัพอากาศ โดยคณะกรรมการทรัพยากรกลาโหม (คทท.) ได้จัดลำดับให้โครงการซื้ออัลฟ่าเจ็ดมีความสำคัญเป็นลำดับแรก ส่วนทาง ผบ.สส. ได้เดินทางไปเจรจากับเยอรมนี ซึ่งแม้ว่าจะขอลดราคาไม่ได้ แต่ก็ได้รับการสนับสนุนในเรื่องอะไหล่และการฝึกบินมีมูลค่าถึง 278 ล้านบาทแทน การอนุมัติโครงการซื้อเครื่องบินนั้นเป็นเรื่องของ รมต.กลาโหม (ไทยโพสต์ 18, 200742, มติชน 200742)

พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ผู้นำฝ่ายค้าน แสดงความเห็นว่รัฐบาลควรสนับสนุนโครงการนี้ เพราะบชฯ ที่จัดซื้อเป็นบช.ของ ทอ. เอง (มติชน 220742) ส่วน พล.อ.มงคล อัมพรพิสิฏฐ์ ผบ.สส. กล่าวว่าเราสั่งซื้อปืนอีก 3 ปีถึงได้เครื่องบิน และอีก 2-3 ปีกว่านักบินจะใช้เครื่อง

บินได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือใช้เวลาถึง 6 ปี งบประมาณที่ใช้ก็เป็นงบที่กองทัพอากาศเจียดใช้จากงบประมาณตัวเองและใช้วิธีผ่อนระยะยาว (มติชน 220742) แต่รัฐบาลโดยนายชวน หลีกภัย ออกมาปฏิเสธว่างบประมาณที่ ทอ. มีอยู่เป็นงบฯ เหลือจ่าย ซึ่งกองทัพอากาศสามารถเจียดหนี้โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย หรืองบฯ เหลือจ่ายจากโครงการอื่น รวมทั้งผลประโยชน์ที่ได้จากอัตราแลกเปลี่ยน ทำให้ ทอ. มีเงินทั้งหมดกว่า 1,000 ล้านบาท โดยไม่ต้องขอเบิกงบประมาณ ซึ่งปกติต้องคืนถ้าขาดจึงจะขอเพิ่ม (กรุงเทพธุรกิจ 250742, ไทยโพสต์ 040842)

วันที่ 30 ก.ค.2542 คทท. ได้มีมติเสนอทางเลือก 3 แนวทาง ให้กรมพิจารณา นั่นคือ 1) จัดหาเครื่องบินขับไล่โจมตีจำนวน 2 ผุ้บิน โดยไม่ซื้ออัลฟาเจ็ต 2) จัดหาเครื่องบินขับไล่โจมตี จำนวน 2 ผุ้บิน 3) จัดหาเครื่องบินขับไล่โจมตีจำนวน 1 ผุ้บิน และเครื่องบินขับไล่โจมตีใหม่จำนวน 1 ผุ้บิน วันที่ 3 ส.ค. 2542 นายชวน หลีกภัย ให้สัมภาษณ์ภายหลังการประชุม ครม.ว่า ได้เห็นชอบให้จัดหาเครื่องบินขับไล่โจมตี 1 ผุ้บิน รวม 25 ลำเป็นเงิน 1,250 ล้านบาท และจัดหาเครื่องบินขับไล่อีก 1 ผุ้บิน โดยระบุว่าเป็นครั้งแรกที่ใช้คณะกรรมการกลาโหมพิจารณา ร่วมกับผู้นำเหล่าทัพ (มติชน, ไทยโพสต์ 040842)

ทั้งนี้ ผบ.สส. ได้กล่าวในงานประชุมทางวิชาการที่กองทัพอากาศจัดขึ้นเกี่ยวกับความจำเป็นในการจัดหาเครื่องบินรบเพิ่มเติมว่า กองทัพต้องให้ความสนใจกับรูปแบบการสงครามขนาดเล็ก เพราะสถานการณ์ความมั่นคงของโลกเปลี่ยนไป ปัญหาจะเกิดจากแนวคิดชาตินิยม เชื้อชาติและเขตแดน ปัจจุบันภัยคุกคามแม้จะยังไม่เกิด แต่อีก 5 ปีข้างหน้าอาจเกิดปัญหาชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะพม่าที่ยังมีเขตแดนอีกหลายจุดที่มีปัญหา ซึ่งพม่าเองก็มีการเพิ่มกำลังพล และได้รับการสนับสนุนอาวุธจากประเทศมหาอำนาจในราคาถูก นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการปราบปรามยาเสพติดที่กองทัพก็มีบทบาทให้การสนับสนุน ขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านมีดุลอาวุธสูงกว่าไทย งบประมาณการป้องกันประเทศของไทยกลับน้อยกว่าประเทศอื่น และหากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง กำลังทางอากาศจะสำคัญที่สุดแต่ทาง ทอ. ต้องลดฐานบิน ลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ไปมาก (ผู้จัดการ กรุงเทพธุรกิจ ไทยโพสต์ 040842)

กรณีอนุมัติซื้อเครื่องบินขับไล่ต่อสู้จรวดนี้สื่อมวลชนตั้งข้อสังเกตว่า เป็นการนำร่องโครงสร้าง ก.กลาโหมฉบับ บก.ทหารสูงสุด ซึ่งหากที่ประชุม ผบ.กองทัพบก มีมติเอกฉันท์ในเรื่องใดต้องปฏิบัติ แม้ว่าฝ่ายการเมืองจะไม่เห็นด้วย แต่ท้ายสุดฝ่ายการเมืองก็ต้องยอม (กรุงเทพธุรกิจ 190842)

อย่างไรก็ตาม วันที่ 6 ก.ย.2542 สำนักนายกฯ ได้ออกประกาศเรื่องให้นายทหารรับราชการ ซึ่งเป็นคำสั่งแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารระดับสูงประจำปี โดยสื่อมวลชนระบุว่า นายชวน หลีกภัย สบโอกาสจากความอ่อนแอให้เอกภาพของกองทัพเข้ามาแก้ไขธรรมเนียมปฏิบัติในกองทัพใหม่ในฐานะ รมต.กลาโหม โดยเฉพาะที่กองทัพอากาศซึ่งมีปัญหาคุกคามมาตั้งแต่เดือน เม.ย. 2542 ที่มีการย้ายเสนาธิการ 3 นาย คือ พล.อ.อ.ธีรศิลป์ คัมภีร์บุญ พล.อ.อ.อุดมศักดิ์ มหารสุ และ พล.อ.อ.อำพล อินทรไทยวงศ์ เพื่อนร่วมรุ่นของ พล.อ.อ.ธนิตย์ นิยมพันธ์ ผบ.ทอ. ไปประจำตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษกองทัพอากาศ ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นการย้ายฟ้าผ่าเพื่อสกัดมิให้ พล.อ.อ.ธีรศิลป์ ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่ง ผบ.ทอ. ส่วนอีกสองท่านจะเกษียณอายุพร้อม พล.อ.อ.ธนิตย์ และเป็นการปูทางให้ พล.อ.อ.มหินทร เทียมทัศน์ ที่รออยู่แล้วในตำแหน่งเสนาธิการทหารอากาศ และมีผลงานความรับผิดชอบในการจัดซื้อเครื่องบินขับไล่ หลังจากการย้ายฟ้าผ่าในกองทัพอากาศ เป็นต้นมา ชาวไม่พอใจต่าง ๆ ถูกขูดคุ้ยสื่อมวลชน ดังนั้นเมื่อถึงฤดูกาลโยกย้าย ในผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกองทัพอากาศจึงมาตกอยู่ที่ พล.อ.อ.สนั่น ทวีติย์ ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษกองทัพอากาศ โดย พล.อ.อ.มหินทร เทียมทัศน์ ดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงกลาโหม แทน นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงผู้บังคับบัญชาหน่วยกำลังสำคัญเกือบทั้งหมด สะท้อนถึงความอ่อนแอของกองทัพที่จะด้านกระแสการเมืองโดยมีสาเหตุมาจากความไม่มีเอกภาพของกองทัพเอง (ไทยโพสต์ 070942)

1.1.3 ประเทศไทยกับการดำเนินงานด้านต่างประเทศ

1.1.3.1 เจียง เจ๋อ หมิน เดินทางเยือนประเทศไทย

นายเจียง เจ๋อ หมิน ประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีน และเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีน พร้อมภริยาและคณะ เดินทางมาเยือนประเทศไทยในวันที่ 2 ก.ย.2542 ในฐานะพระราชอาคันตุกะ เพื่อฉลองวาระครบรอบ 50 ปีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง และวันที่ 3 ก.ย. 2542 นายชวน หลีกภัย นายกฯ มีกำหนดเข้าพบผู้นำจีน เพื่อเจรจาทหารเรือในหลายประเด็น (มติชน 020942) ทั้งนี้เป็นเรื่องที่สานต่อจากการเยือนจีนคราวที่แล้วให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น อาทิ ด้านการลงทุน ซึ่งจีนมีความสนใจในการเข้าร่วมลงทุนหลายโครงการ เช่น หนองงูเห่า โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โครงการไฮโปเวลล์ และโครงการสวนป่า (กรุงเทพธุรกิจ, มติชน 030942) นอกจากนี้ไทยยังขอให้จีนช่วยเหลือเรื่องยาเสพติดกับกลุ่มว่าแดงให้ และจีนได้รับปากช่วยเหลือการส่งสารเคมีและส่วนผสมต่างๆ เข้าเขตว่าแดง (มติชน 030942)

วันที่ 3 ก.ย. 2542 ผู้นำจีนได้แสดงปาฐกถาพิเศษที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยเรื่องนโยบายจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตามคำเชิญของศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ ก.ต่างประเทศ มีคณะทูตานุทูตและผู้สนใจเข้าร่วมรับฟัง นายเจียงระบุว่าจีนมีบทบาทในการผลักดันการสถาปนาระบบความสัมพันธ์ของโลกใหม่ทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ที่มีสันติภาพเสถียรภาพ ความยุติธรรมและสม

เหตุผลผลต่อไป และว่าประเทศใดๆ จะใช้ประโยชน์ของความได้เปรียบของตนเพื่อแสวงหาอภิสิทธิ์ให้กับตัวเองและทำลายผลประโยชน์ประเทศอื่นไม่ได้ ความร่วมมือและความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจที่พ่วงท้ายด้วยเงื่อนไขทางการเมืองนั้นไม่เป็นที่พึงปรารถนา ส่วนแนวนโยบายต่างประเทศของจีนนั้นยังยึดที่จะดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สันติ เป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเอง ส่วนนโยบายกลาโหมจะเน้นเรื่องการป้องกัน การพัฒนาของจีนไม่เป็นภัยคุกคามประเทศใด มีแต่จะเป็นประโยชน์ต่อสันติภาพและความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาคและของโลก (มติชน 040942)

นายโรเบิร์ต คาร์นิฮอล บรรณาธิการประจำภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ของนิตยสารเจเนส ดีเฟนส์ วีกลี่ แสดงความเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาเยือนประเทศไทยของผู้นำจีนว่า นับวันประเทศไทยสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจีนมากขึ้น ถึงขั้นเข้าใจได้ว่า ไทยมองเห็นความเป็นประเทศผู้นำในภูมิภาคของจีน และต้องการใช้ความสัมพันธ์นี้ถ่วงดุลด้านการทหารกับสหรัฐฯ ซึ่งยังมีความสัมพันธ์และพันธะระหว่างกันอยู่ (มติชน 030942) ทำนองเดียวกับที่นายอาณันท์ ปันยารชุน อดีตนายกฯ เคยกล่าวว่าไทยควรกระตุ้นให้จีนแสดงบทบาทในเวทีการเมืองโลกมากยิ่งขึ้น เพื่อถ่วงดุลอำนาจกับสหรัฐฯ ที่นับวันจะกลายเป็นชาติมหาอำนาจเพียงลำพังของโลกมากขึ้นทุกที (มติชน 020942) ในขณะที่นางประทุมพร วัชรเสถียร นักวิทยาศาสตร์ประจำศาลากลางกรมมหาวิทยาลัย ให้สัมภาษณ์กับรอยเตอร์ว่า น่าจะเป็นเรื่องที่จีนต้องการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก ที่สหรัฐฯ คัดค้านตลอดมา (มติชน 030942)

1.1.3.2 การส่งทหารไทยไปร่วมกองกำลังรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออก

วันที่ 21 ก.ย. 2542 ครม.อนุมัติการจัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมกองกำลังนานาชาติในติมอร์ฯ โดยถือเป็นการปฏิบัติราชการตามที่ ก.ต่างประเทศเสนอ ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 15 ก.ย. ซึ่งเป็นวันที่คณะมนตรีความมั่นคงองค์การสหประชาชาติรับรอง ด้วยเหตุผลคือ 1) เป็นการปฏิบัติภายใต้กรอบขององค์การสหประชาชาติ 2) ได้รับความยินยอมจากอินโดนีเซีย ตามที่ประธานาธิบดียาบียี ของอินโดนีเซีย แถลงในวันที่ 12 ก.ย. 2542 ว่าอินโดนีเซียจะเชิญให้สหประชาชาติส่งกองกำลังรักษาสันติภาพเข้ามาในติมอร์ฯ 3) เป็นการเพิ่มบทบาทของไทยในการรักษาสันติภาพ ในกรอบสหประชาชาติ และในเวทีระหว่างประเทศมากขึ้นรวมทั้งเป็นการแสดงความช่วยเหลือเพื่อนประเทศอาเซียนตามที่ได้รับการร้องขอ (มติ ครม.210942)

กองกำลังผสมจากชาติต่างๆ ที่จัดขึ้นตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงของ ยูเอ็น ซึ่งมีออสเตรเลียเป็นหัวหน้าคณะ มีภารกิจเข้าไปควบคุมสถานการณ์และฟื้นฟูความสงบในเกาะติมอร์ตะวันออกให้กลับสู่ภาวะปกติ ประเทศในภูมิภาคนี้ที่จะส่งกองกำลังเข้าร่วมประกอบด้วยมาเลเซียส่งคณะนายทหารพอเป็นพิธีเท่านั้น ส่วนสิงคโปร์จะส่งคณะแพทย์ การสนับสนุนด้านกำลังบำรุงและทหารผู้สังเกตการณ์ฟิลิปปินส์จะส่งบุคลากรที่ไม่ใช่หน่วยรบ ส่วนใหญ่เป็นวิศวกร ทหารช่าง หน่วยแพทย์ และทันตแพทย์ (ไทยโพสต์ 170942) สำหรับประเทศไทย พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ผบ.ทบ. กล่าวว่าการส่งทหารไปติมอร์ฯครั้งนี้จะส่งกองพันพร้อมรบเคลื่อนที่เร็ว (RDF : Rapid Development Force) จากกองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 31 รักษาพระองค์ (ร.31 พัน 3 รอ.) เป็นหน่วยหลัก คิดว่าจะใช้เวลาปฏิบัติการในติมอร์ฯอย่างน้อย 6 เดือนและจะใช้กำลังชุดเดียวค่าใช้จ่ายยูเอ็นเป็นผู้ดูแลด้านการขนส่ง (มติชน 160942)

นายชวน หลีกภัย นายกฯ ยืนยันว่าการส่งกำลังของไทยเข้าไปรักษาสันติภาพในติมอร์ฯไม่ใช่การแทรกแซงกิจการภายในของอินโดนีเซีย แต่เป็นการทำตามมติของยูเอ็น และอินโดนีเซียเป็นฝ่ายขอให้เข้าร่วม (ผู้จัดการ 180942) ในขณะที่นายจอห์น โอเวิร์ต นายกฯออสเตรเลีย แถลงว่าเป็นไปได้ที่ปฏิบัติการครั้งนี้อาจกินเวลานาน และเดือนให้ชาวออสเตรเลียทำใจให้พร้อมกับการสูญเสียไปด้วย (มติชน 200942)

อย่างไรก็ตาม ภายในกองทัพไทยปรากฏไปปลิวแจกจ่ายตั้งแต่วันที่ 17 ก.ย. 2542 คำนิทานตัดสินใจของนายชวน หลีกภัย นายกฯ และ รมต.กลาโหม (ไทยโพสต์ 200942) ซึ่งนายชวน หลีกภัย ชี้แจงว่าการส่งทหารไปรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออกเป็นการแสดงน้ำใจ ในขณะที่ทาง ก.กลาโหมชี้แจงว่า เป็นการตัดสินใจภายใต้กรอบขององค์การสหประชาชาติและได้รับการยินยอมจากอินโดนีเซีย ส่วนค่าใช้จ่ายนั้นทางกองทัพต้องสำรองจ่ายเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงให้กับกำลังพลจำนวน 1,778 นายต่อคนต่อวันเป็นเวลา 6 เดือน ส่วนนายชวน หลีกภัย ระบุว่าหากออสเตรเลียและสหประชาชาติ จ่ายค่ารักษาสันติภาพไม่พอ รัฐบาลจะใช้งบกลางสนับสนุนทหารไทยที่ส่งไปเพื่อแสดงน้ำใจต่อประเทศเพื่อนบ้าน (กรุงเทพธุรกิจ 240942)

เกี่ยวกับเรื่องนี้พรรคฝ่ายค้านได้ออกมาโจมตีว่ารัฐบาลปกปิดข้อเท็จจริงเรื่องค่าใช้จ่าย โดยระบุว่าตามมติขององค์การสหประชาชาติ รับรองโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ซึ่งจัดว่ารัฐบาลประเทศต่างๆ ที่ร่วมส่งทหารเข้าไปในติมอร์ตะวันออกจะต้องออกค่าใช้จ่ายเองและไม่ได้มีคำมั่นสัญญาว่าสหประชาชาติจะจ่ายเงินคืนให้รัฐบาลนั้นๆ (มติชน 300942) แต่ทางรัฐบาลโดยนายชวน หลีกภัย บอกว่าออสเตรเลียรับปากว่าจะให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและกองทุน (Trust Fund) ของสหประชาชาติก็มีประเทศต่างๆ บริจาคเงินและโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นายอรรถพล สรสุชาติ ชี้แจงว่าไทยจะเป็นประเทศแรกที่สามารถเบิกจ่ายได้เต็มจำนวนหลังจากที่กองทุนได้เริ่มดำเนินการ (ผู้จัดการ 300942)

1.2 ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2.1 การจัดเลือกตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง ส.ท. และ อบต. ภาวะป้องกันการทุจริตได้

1.2.1.1 การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลทั่วประเทศ ก. มหาดไทยคุมใกล้ชิดหวั่นโรคปากน้ำระบาด

วันที่ 4 ก.ค.42 ก.มหาดไทยจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลจำนวน 833 แห่งทั่วประเทศ เป็นการเลือกตั้งเสริมอีก 3 ตำแหน่งเพื่อให้ครบ 12 ที่นั่งตามจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลตำบล หลังจากที่ยกฐานะมาจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล 981 แห่ง ซึ่งอีก 148 แห่งที่เหลือยังเหลือวาระการอยู่ในตำแหน่งไม่ถึง 180 วันจึงไม่ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ การเลือกตั้ง ส.ท. ครั้งนี้นับเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกประวัติศาสตร์ เพราะเลือกตั้งพร้อมกันทั่วประเทศ และเป็นการเลือกตั้งที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แต่เนื่องจากการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นภายหลังการเลือกตั้ง ส.ท. นครสมุทรปราการ ที่มีหลักฐานการทุจริตเลือกตั้ง ทำให้ฝ่ายจัดการเลือกตั้งถูกกำกับให้ดูแลและจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์และยุติธรรมที่สุด (กรุงเทพธุรกิจ 030742)

เกี่ยวกับเรื่องนี้ สื่อมวลชนได้ตั้งข้อสังเกตว่า แนวโน้มการทุจริตและประพฤติมิชอบในเลือกตั้งครั้งนี้ สามารถคาดได้จากการย้ายเข้าย้ายออกอย่างผิดสังเกตของผู้สมัครก่อนการเลือกตั้ง การโอนเงินผ่านธนาคารต่าง ๆ ที่เพิ่มจำนวนสูงขึ้น การแลกเปลี่ยนเงินตามธนาคารต่างๆ ที่สังเกตเฉพาะใบละ 100 และ 500 บาทมากที่สุด การซื้อบัตรประชาชน การแจกน้ำปลา การจัดงานเลี้ยงตามชุมชนต่างๆ การตั้งและฉีกป้ายหาเสียงของฝ่ายตรงกันข้าม ฯลฯ (ไทยโพสต์ 020742)

นอกจากกลยุทธ์ดังกล่าวแล้ว ยังมีกรรณดวลตัวของผู้สมัครบางคนจนไม่ต้องมีการเลือกตั้ง เช่น ที่เทศบาลบ้านสวน จ.ชลบุรี สมัคร 5 คนต่อตัว 2 เหลือ 3 คน หรือเทศบาลหนองตำลึง จ.ชลบุรี สมัคร 4 คนต่อตัว 1 คนเหลือ 3 คน หรือที่เทศบาลตำบลศรีวิชัย อ.ศรีวิชัย จ.หนองคาย ชาวบ้านไม่พอใจผู้สมัคร 7 คนที่ถอนตัวส่งผลให้ผู้สมัครไม่ถอนตัว 3 คนได้รับการแต่งตั้ง เป็นต้น (กรุงเทพธุรกิจ 030742)

นายประมวล รุณเสรี อธิบดีกรมการปกครอง แถลงว่าการเลือกตั้ง ส.ท.ในวันที่ 4 ก.ค. มีผู้มาใช้สิทธิ 1,874,610 คนจากจำนวนผู้มีสิทธิทั้งหมด 3,476,517 คน คิดเป็นร้อยละ 53.92 และสามารถจับกุมผู้ทุจริตเลือกตั้งได้ที่เทศบาลตำบลบางปู สมุทรปราการ ที่หน่วยเลือกตั้งที่ 15 เขตเลือกตั้งที่ 3 หมู่ 6 ต.บางปูใหม่ โดยมีการนำบัตรเลือกตั้งที่กาเครื่องหมายเลือกผู้สมัครเบอร์ 2 จำนวน 303 ใบ หย่อนลงในหีบบัตรเลือกตั้งก่อนถึงเวลาปิดหีบลงคะแนน และตรวจพบว่าบัตรเลือกตั้งที่คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจำนวน 100 ใบถูกกาหมายเลขเบอร์ 2 ไว้แล้ว ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้เข้าจับกุมประธานการเลือกตั้งและคณะกรรมการประจำหน่วยที่ 15 รวม 8 คนขอหาทุจริตเลือกตั้งและเป็นเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ (มติชน 060742)

1.2.1.2 ก. มหาดไทยจัดเลือกตั้ง อบต. 617 แห่ง แม้ไม่ปรากฏการทุจริตชัดเจนแต่ก็ยังไม่พ้นกลยุทธวิธามาร

วันที่ 18 ก.ค.2542 มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 617 แห่ง ใน 58 จังหวัด จาก 6,371 หมู่บ้าน จำนวนผู้สมัคร 31,221 คน ซึ่งจะได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภา อบต. จำนวน 12,742 คน (มติชน 170742) เป็นการเลือกตั้ง อบต.ครั้งแรกภายหลังการที่มีการแก้ไข พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งห้ามข้าราชการ พนักงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือลูกจ้างที่มีเงินเดือนประจำเป็นสมาชิก ซึ่งการเลือกตั้ง อบต.ครั้งนี้จะเป็นการพิสูจน์บทบาทของ ก.มหาดไทยครั้งสุดท้ายในการจัดการเลือกตั้ง เพราะหลังจากนี้ไปอำนาจในการจัดการเลือกตั้งจะขึ้นกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กรุงเทพธุรกิจ 070742) ซึ่งจังหวัดที่ ก.มหาดไทยสั่งจับตามองเป็นพิเศษคือ ชลบุรี นนทบุรี จะเชิงเตรา นนทบุรี สมุทรปราการ นครปฐม สำหรับสมุทรปราการนั้น มีการแข่งขันกันรุนแรงเนื่องจากปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับผลประโยชน์ภายใน โดยเฉพาะการก่อสร้างโครงการบำบัดน้ำเสียมูลค่า 20,000 ล้านบาท การเป็นแหล่งอุตสาหกรรม ซึ่งแต่ละ อบต. เก็บภาษีมีรายได้กว่าร้อยละล้านบาท (มติชน 150742, กรุงเทพธุรกิจ 170742) แม้กระทั่งนายเกษม หลีกภัย เองก็เป็นห่วงปัญหาการโกงเลือกตั้ง อบต. ครั้งนี้เช่นกัน (มติชน 180742)

เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาของ ก.มหาดไทย นายประมวล รุณเสรี อธิบดีกรมการปกครองขณะนั้นบอกว่าจะมีกองอำนาจการประจำอยู่ที่กรมการปกครอง คอยติดตามการเคลื่อนไหวการเลือกตั้งและจัดเตรียมอิเล็กทรอนิกส์สำรองไว้ 2 ลำ ที่กองบินตำรวจพร้อมที่จะเดินทางไปที่เกิดเหตุความไม่เรียบร้อยได้ทันที และวันเลือกตั้งกรมการปกครองจะเชิญ รมต. และ รพช.มหาดไทย ปลัดกระทรวงฯ และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไปตรวจเยี่ยมในพื้นที่ที่ต่อแหลมต่อการทุจริตด้วย (มติชน 140742) ส่วนปลัด ก.มหาดไทย ระบุว่าหากพื้นที่ใดหรือหน่วยเลือกตั้งใดล้มเหลวในการจัดการเลือกตั้ง โดยปล่อยให้มีกาทุจริตเกิดขึ้น จะมีผลต่อการพิจารณาโยกย้ายข้าราชการที่รับผิดชอบต่อหน่วยเลือกตั้งนั้น (กรุงเทพธุรกิจ 180742)

ความเคลื่อนไหวก่อนถึงวันเลือกตั้ง ปรากฏการใช้กลยุทธ์วิธามารในรูปแบบต่างๆ กันไม่แพ้การเลือกตั้ง ส.ท. ทั้งการยิงถล่มผู้สมัครขณะออกหาเสียงที่ จ.พิจิตร ที่ จ.สงขลา มีการใส่ร้ายผู้สมัครเรื่องการซื้อเสียง ชื่อตัวชื่อเสียงหวั่นคะแนน คาดว่ามีเงินสะพัดไม่ต่ำกว่า 100 ล้านบาท ที่ ต.โพรงอากาศ จ.จะเชิงเตรา มีปัญหาการถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งถึง 43 คน (ไทยโพสต์,มติชน 110742) ที่ อ.บางพลี สมุทรปราการตรวจพบประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของบ้านคลองลาดกระบัง หมู่ 6 ต.ราชเทวะ ปรากฏรายชื่อบุคคลที่ไม่มีใน

ทะเบียนบ้านของหมู่ 6 อยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนจำนวน 162 คน ที่ ต.สามกษ อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา มีการออกสำรายชื่อและเก็บบัตรประชาชน โดยอ้างว่าจะนำมาคืนในวันเลือกตั้งพร้อมเงิน 300 บาท (มติชน 160742) ที่ จ.ระยอง มีผู้สมัครบางคนถอนตัว ผู้สมัครที่ ต.หนองบัว อ.บ้านค่าย ถูกแจ้งจับว่าแจกน้ำปลา ที่ ต.ป่ายุบ อ.วังจันทร์ ผู้สมัครแจกเหล้าหาเสียง อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา พบว่ากรรมการหน่วยเลือกตั้งบางคนเป็นภรรยาของผู้สมัครแอบถอนรายชื่อผู้มีสิทธิออกจากบัญชี จนมีการร้องขอต่อศาลให้มีสิทธิในการลงคะแนนถึง 45 คน (ไทยโพสต์ มติชน 170742)

ที่จ.สระแก้ว ผู้สมัครมีการเลี้ยงสุราจัดเวทีปราศรัย มีการถอนตัวของผู้สมัครหลายคน กำนันผู้ใหญ่บ้านหลายท้องที่เอาญาติของตนเองลงสมัครและชวนลูกบ้านให้ไปลงคะแนนให้ (ไทยโพสต์ 180742) วันเลือกตั้ง ที่ ต.สะเตงนอก จ.ยะลา มีการใช้รถจักรยานยนต์รับจ้างคนมาใช้สิทธิกันอย่างขะมักเขม้น มีหัวคะแนนคอยชี้แนะบางรายเขียนหมายเลขผู้สมัครไว้ในมือผู้เลือกตั้งอาวโหล ที่จ.ภูเก็ตมีผู้สมัครครบตามจำนวนพอดีจึงไม่ต้องการเลือกตั้ง ที่ ต.คลองนครเนื่องเขต อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ก็ทำนองเดียวกับภูเก็ตนั่นคือจำนวนครัวเรือนมีน้อย และมีผู้สมัครพอดีทำให้ได้รับเลือกโดยไม่ต้องลงคะแนน แต่ที่จ.สระแก้วปรากฏการฉ้อโกงของผู้สมัครด้วยการถอนตัวจนไม่ต้องการเลือกตั้ง (กรุงเทพธุรกิจ 190742)

อย่างไรก็ตาม แม้การเลือกตั้ง อบต.ทั่วประเทศที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเนื่องจาก ก.มหาดไทยกำกับเจ้าหน้าที่ตรวจตราป้องกันการทุจริตอย่างเข้มงวด (ไทยโพสต์ 190742) แต่ก็ได้รับการวิจารณ์จากสื่อมวลชนว่าเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาระบบประชาธิปไตยเพื่อก้าวไปสู่ความสมบูรณ์ในการปกครองประเทศแบบประชาธิปไตย ท่ามกลางความคลางแคลงใจว่ารูปแบบการพัฒนาการเมืองแบบนี้จะส่งผลดีต่อการปกครองประเทศหรือไม่ เนื่องจากยังมีการใช้กลยุทธ์วิิชาการในรูปแบบต่างๆ มากมาย จากที่มีการแข่งขันในวงการเมืองระดับท้องถิ่นที่ไม่เป็นไปตามกติกา เป็นสิ่งที่น่ากังวลเกี่ยวกับความแตกแยก การแบ่งพรรคแบ่งพวกในอนาคต การทุจริตให้ได้ตำแหน่งก็นำมาซึ่งการบริหารแบบดองทุน การคอร์รัปชันที่ระดับในระดับประเทศก็จะกระจายมายังท้องถิ่น กลยุทธ์วิิชาการต่างๆ เหล่านี้เป็นการเบี่ยงเบนไปจากครรลองที่ควรจะเป็น เป็นจุดอ่อนของการเมืองการปกครองระดับ อบต.ที่จะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข (มติชน 17, 200742)

1.2.2 ปัญหาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

1.2.2.1. อบต.กันทรารมย์ ร้องขอต่อศาล รธน. วินิจฉัยพ.ร.บ. องค์การบริหารส่วนจังหวัด 2540 ขัดต่อรธน.

นับตั้งแต่ พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ประกาศใช้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา สภาตำบลทยอยกันได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล และครอบคลุมทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2542 ขณะที่ พ.ร.บ.อบจ.ฉบับใหม่ได้ออกมาประกาศใช้ ในปี พ.ศ. 2540 ไล่เลี่ยกับการประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่วางบทบาท อบจ.ให้เป็นผู้ประสานการบริหารอำนาจท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้จัดการ 120842)

วันที่ 21 ก.ค. 2542 นายสุริย์ แสงอุ่น ประธานคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกันทรารมย์ อ.อุษันธุ์ จ.ศรีสะเกษ ได้ยื่นร้องขอให้คณะตุลาการศาล รธน.วินิจฉัยว่า พ.ร.บ.องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 78, 87, 188 (หมวด 5 ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ) มาตรา 282, 283 วรรค 2 มาตรา 784 (หมวด 9 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น) และขัดต่อ พ.ร.บ.ระเบียบบริหารแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 4(3), 69, 170, 171 (ส่วนที่ 3 ว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น) ที่ได้บัญญัติไว้แล้ว (ผู้จัดการ 120842) มาตรา 64 พ.ร.บ.อบจ. ที่ให้อำนาจ อบจ. เก็บภาษีบำรุง อบจ.จากสถานค้าปลีกน้ำมัน ยาสูบ ในเขตจังหวัดได้ และมาตรา 65 ให้อำนาจออกข้อบัญญัติเรียกเก็บค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ.จากผู้เข้าพักในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยการโรงแรม (ผู้จัดการ 120842) ในหนังสือร้องขอให้ศาลรธน. ตีความการจัดเก็บภาษีของ อบจ.ดังกล่าว ขัดแย้งกับการจัดเก็บภาษีตามพ.ร.บ. พิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต อีกทั้ง กม.ดังกล่าวยังให้อำนาจ อบจ.ออกข้อบัญญัติสามารถใช้บังคับได้ทั่วทั้งจังหวัดรวมถึงพื้นที่ในขอบเขต อบต.และราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ อีกด้วย(ผู้จัดการ 120842) ทั้งนี้การยื่นร้องขอดังกล่าวเป็นมติของคณะกรรมการการบริหารสภาอบต. เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่อให้เกิด ความชัดเจนในหลักการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะว่าการปกครองของอบจ.ทับซ้อนเขตการปกครองของเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น (ผู้จัดการ 120842)

วันที่ 6 ส.ค. 2542 สมาพันธ์องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ภาคอีสานจัดประชุมสมาชิกที่จังหวัดนครพนม มีการพิจารณาประเด็นการร้องขอดังกล่าวว่าการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือไม่ โดยมีนายจุฑาพันธ์ จันทวิโรจน์ นายกสนพันธ์ อบจ.แห่งประเทศไทยเข้าร่วมหารือด้วยซึ่งนายวิฑูรย์ ชาติปฎิมาพงษ์ ประธานสมาพันธ์อบจ.ภาคอีสาน เปิดเผยภายหลังการประชุมว่า ที่ประชุมมีมติแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามเรื่องนี้ เพราะศาล รธน.ได้รับคำร้องเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการวินิจฉัย อย่างไรก็ตามทางสมาพันธ์

อบจ.จะทำหนังสือคัดค้านการรับคำร้องของ อบต.ต่อ นายกฯ หรือ รมต.มหาดไทย นายวิฑูรย์ชี้ว่าการเคลื่อนไหวของ อบต.กันทรารมย์ครั้งนี้ มี ก.มหาดไทยอยู่เบื้องหลังเพื่อล้มล้าง อบจ. (ผู้จัดการ 070842)

นายกศิตชัย เตชะเกรียงไกร ประธานสภาอบจ.บุรีรัมย์ ระบุว่า ก.มหาดไทยต้องการยุบอบจ.ทั้งเพราะเป็นองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นคู่แข่งแย่งอำนาจการปกครองส่วนภูมิภาคของมหาดไทย ทั้งนี้พ.ร.บ. ขั้นตอนการกำหนดการกระจายอำนาจของท้องถิ่นที่ออกตามมาตรา 284 ของรัฐธรรมนูญ ผ่านการพิจารณาแล้ว 2 แล้วและจะประกาศใช้ให้ทันตามกำหนด 11 ต.ค. 2542 ได้กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนให้อบจ.เป็นองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใหญ่ที่สุด และผลจากการประกาศใช้กฎหมายนี้ปี พ.ศ.2544 การปกครองส่วนภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นทั้งหมดจึงต้องโอนมาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนอบจ.นั้นมียุทธศาสตร์งานปกครองส่วนภูมิภาคต้องโอนมาสังกัดถึง 19 ประเภท ก.มหาดไทยจะถูกลดบทบาทหรือยุบอำนาจไปโดยปริยาย ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ แทบจะไม่มีบทบาทอะไร อบจ.จะเข้ามามีบทบาทแทน ทาง ก.มหาดไทยจึงต้องดำเนินการทุกอย่างก่อนที่กฎหมายฉบับนี้จะประกาศใช้ (ผู้จัดการ 120842)

วันที่ 16 ส.ค.2542 แกนนำสหพันธ์สมาชิกรัฐสภาองค์กรบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทยนำโดยนายอุดรพันธุ์ จันทรวินิจน์ ประธานสหพันธ์ นายวิฑูรย์ ชาติปฎิมาพงษ์ ประธานสมาพันธ์อบจ.ภาคอีสาน นายกศิตชัย เตชะเกรียงไกร ประธานสภาอบจ.บุรีรัมย์และนายประเสริฐ บุญชัยสุข รองนายกฯอบจ.นครราชสีมา ได้เดินทางไปขอชี้แจงคัดค้านคำร้องของอบต.กันทรารมย์ ต่อคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งนายโกศล พลกุล รอง หน.พรรคความหวังใหม่เป็นผู้ร่างคำชี้แจงให้ แต่ไม่สามารถชี้แจงต่อศาลรธน.ได้เพราะไม่เป็นผู้มีอำนาจ ซึ่งนายกศิตชัยว่า วันที่ 5 ส.ค. 2542 ศาลรธน.ได้ส่งหนังสือไปยัง ก.มหาดไทย ให้ชี้แจงการร้องขอของ อบต.กันทรารมย์ภายใน 15 วัน เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องของ ก.มหาดไทยที่จะชี้แจง (ผู้จัดการ 170842)

นายเสรี วงศ์ภักดี กรรมการสภาพนายความภาค 3 ฝ่ายช่วยเหลือประชาชนด้านกฎหมาย ที่ปรึกษาด้านกฎหมายของ อบต.กันทรารมย์ กล่าวปฏิเสธว่าการร้องขอคำวินิจฉัยจากศาลรธน. ไม่ได้เป็นการดำเนินงานตามคำสั่งของก.มหาดไทยแต่อย่างใด แต่เกิดจากปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ระหว่างอบต.กับอบจ. และกล่าวเพิ่มเติมว่าหากศาลรธน.วินิจฉัยว่า พ.ร.บ.ปัจจุบันขัดต่อรธน.ก็จะถูกยกเลิกทันที ทำให้อบจ.ทั่วประเทศยุบลงโดยปริยาย (ผู้จัดการ 170842)

1.2.2.2 ความขัดแย้งระหว่างอบจ.กับผู้ประกอบการในการเก็บภาษีผู้เข้าพักโรงแรมและผู้ค้าน้ำมัน

พ.ร.บ.องค์การบริหารส่วนจังหวัด 2540 ให้อำนาจแก่ อบจ.ในการออกข้อบัญญัติจัดเก็บค่าธรรมเนียมและภาษีหลายประการ และ อบจ. หลายจังหวัดได้ออกข้อบัญญัติจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ.จากสถานีค้าปลีกน้ำมันเบนซิน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกัน ก๊าซปิโตรเลียม และสถานีค้าปลีกยาสูบประเภทซิการ์ โดยมอบหมายให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บตามแนวทางปฏิบัติที่ ครม.มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 29 ธ.ค. 2541 และยังมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับผู้เข้าพักในโรงแรม แต่ได้รับการวิจารณ์ว่าซ้ำซ้อนกับภาษีประเภทอื่น และเป็นทางเลือกปฏิบัติเฉพาะบางธุรกิจ ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาค (ไทยโพสต์ 190742) ทางอบจ.ยืนยันในการจัดเก็บภาษีทั้งสามรายการนี้ แต่มักจะประสบปัญหาเดียวกันคือไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการ และมีหลายจังหวัดที่มีกระแสคัดค้านการเก็บภาษีท้องถิ่น (กรุงเทพธุรกิจ 280842) ซึ่งในระยะสั้นภาคเอกชนได้เสนอให้อบจ.แต่ละท้องถิ่นหารือกับผู้ประกอบการก่อนออกข้อบัญญัติ เพื่อชะลอการบังคับใช้ข้อบัญญัติออกไปอีก 2 ปี (ไทยโพสต์ 190742)

นายวิฑูรย์ ชาติปฎิมาพงษ์ นายก อบจ.นครราชสีมา ประธานสมาพันธ์อบจ.ภาคอีสาน กล่าวว่า การเก็บภาษีบำรุงอบจ.จากผู้เข้าพักโรงแรมต้องดำเนินต่อไป และระบุว่า การเก็บภาษีบำรุงอบจ.จากการเข้าพักโรงแรมนั้นไม่ได้เพิ่มภาระให้กับโรงแรมมากนักเพราะตามข้อตกลงของอบจ.ทั่วประเทศบอกว่าจะเก็บไม่เกิน ร้อยละ 2 จากค่านักพัก ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำและโรงแรมสามารถผลักภาระให้ผู้เข้าพักได้ และก็เก็บเฉพาะค่านักพัก ส่วนบริการอื่นๆ เช่นห้องประชุมห้องอาหาร สถานบันเทิงที่อยู่ในโรงแรมไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียมแต่อย่างใด ในขณะที่ฝ่ายผู้ประกอบการยืนยันคัดค้านถึงที่สุด (ผู้จัดการ 060742)

วันที่ 19 ก.ค.2542 มีการประชุมคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน (กรอ.) เพื่อพิจารณาชะลอการใช้ พ.ร.บ. อบจ. พ.ศ. 2540 ดังกล่าวออกไปอีก 2 ปี โดยมีมติให้ กรอ.จังหวัดไปหารือกับ อบจ.เพื่อหาแนวทางผ่อนปรนและให้เสนอมายัง กรอ.ส่วนกลางอีกครั้งเนื่องจากกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้วจึงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ (ไทยโพสต์ 190742 , กรุงเทพธุรกิจ 210742)

นายอากร อุตรตะกูล อดีต สส.กทม.พรรคพลังธรรม ผู้ประกอบการโรงแรมบ้านห้องทรายที่เกาะสมุยคัดค้านการเก็บค่าธรรมเนียมห้องโรงแรมของ อบจ. โดยชี้แจงว่ากระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวอาจถูกจู่โจมให้หากไม่จ่ายค่าธรรมเนียมการเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวไม่ยุติธรรมและเลือกปฏิบัติเพราะเก็บเฉพาะบางธุรกิจ และเก็บเฉพาะโรงแรมต่างจังหวัด ในทม.ไม่เก็บ (กรุงเทพธุรกิจ 280842)

ไม่เฉพาะแต่การคัดค้านของผู้ประกอบการโรงแรมเท่านั้น ผู้ประกอบการค้าปลีกน้ำมันก็มีการต่อต้านการเก็บภาษีของอบจ.เช่นเดียวกันถึงขนาดประกาศว่าจะปิดปั๊มน้ำมันทั่วประเทศ (ไทยโพสต์ , มติชน150942)

นายธานี ศักดิ์เศรษฐ์ รมช.มหาดไทย กล่าวว่าปัญหาคืออบจ.ออกข้อบัญญัติแล้วแต่ไม่เตรียมพนักงานที่ทำหน้าที่จัดเก็บให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งไม่ทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการ ข้อบัญญัติของอบจ.แต่ละแห่งคล้ายกัน แต่การเตรียมความพร้อมไม่เพียงพอ การแก้ไขข้อบัญญัติของพ.ร.บ. อบจ. ต้องดำเนินการภายหลังการทำความเข้าใจของทั้งสองฝ่ายแล้ว ว่าควรแก้ไขข้อบัญญัติหรือไม่เพราะเป็นอำนาจของท้องถิ่นโดยตรง (มติชน160942) และเปิดเผยว่าได้มอบให้กรมการปกครองส่งการไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดให้เชิญผู้ประกอบการมาหารือในเรื่องปัญหาการจัดเก็บภาษีของอบจ. และให้อบจ.ทบทวนการจัดเก็บภาษีและผ่อนผันระยะเวลาในการจัดเก็บภาษีดังกล่าวออกไปก่อน ซึ่งการกระทำของนายธานีได้รับการวิจารณ์จากคอลัมน์ลิสต์ว่า เป็นการล้วงลูกการปกครองแบบท้องถิ่นของก.มหาดไทย (กรุงเทพธุรกิจ 180942)

นายอุดร ต้นติสุนทร อดีต สส.ตาก ประธานมูลนิธิส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอให้รัฐบาลเร่งออกกฎหมายแบ่งแยกอำนาจอบจ. อบต. และเทศบาล ให้ชัดเจน ป้องกันปัญหาทับซ้อนการบริหารงาน และเสนอให้อบจ.ชะลอการจัดเก็บภาษีน้ำมัน โรงแรม และนุหรือออกไปก่อนระหว่างรอกฎหมายแยกอำนาจ (ไทยโพสต์ 200942)

1.3 ความเคลื่อนไหวด้านกฎหมาย

1.3.1 ร่าง พ.ร.บ.องค์การจัดสรรคลื่นฯ ยังไม่คืบหน้าเท่าที่ควร กมธ.ฝ่ายทหารค้านเอกชนคุมคลื่นร้อยละ 20

แม้จะมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาร่าง พ.ร.บ.องค์การจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม ในส่วนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกก.วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม ที่มีนายวิจิตร ศรีสุขวาน เป็นประธานคณะอนุกรรมการแล้วก็ตาม แต่ในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ พิจารณาร่าง พ.ร.บ.องค์การจัดสรรคลื่นฯ ครั้งที่ 13 กลับยังไม่มีมติเห็นชอบร่าง พ.ร.บ.องค์การจัดสรรคลื่นฯ เนื่องจากพล.ท.เลิศรัตน์ รัตนวานิช กรรมการวิสามัญ ไม่เห็นด้วยกับรายงานการประชุมครั้งที่ผ่านมานายชจิต ชัยนิคม เสนอให้มีการประกันสิทธิ์ขององค์กรเอกชนให้สามารถใช้คลื่นความถี่ได้ในสัดส่วนอย่างต่ำร้อยละ 20 โดยระบุว่าเป็นเพียงการเสนอความเห็นไม่ใช่มติที่ประชุม ต้องการให้กรมการพิจารณาในประเด็นนี้ละเอียดรอบคอบ เพราะการกำหนดสัดส่วนโดยไม่คำนึงถึงเทคโนโลยีในอนาคตอาจทำให้เกิดปัญหาในภายหลัง เพราะหากเป็นระบบดิจิทัล 1 สถานีสามารถออกอากาศได้ 30-40 ช่อง

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รมต.สำนักนายกรัฐมนตรี และกรรมการวิสามัญ ชี้แจงว่ามติดังกล่าวได้รับการเห็นชอบจากที่ประชุม เพราะหากยังโต้แย้งกันคงไม่มีมติประชุม อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการใช้คลื่นอย่างต่ำร้อยละ 20 สำหรับภาคเอกชนนั้นให้บันทึกผลงานการประชุมและนำมาหารือกันอีกครั้งในการประชุมครั้งต่อไป (กรุงเทพธุรกิจ 220742)

ส่วนการประชุมในสาระของอำนาจหน้าที่หลักของคณะกรรมการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม นั้น คณะกรรมการได้รับหลักการรอบร่างอำนาจหน้าที่ดังกล่าว ในส่วนที่เป็นกฎหมายหลัก 15 ข้อ แต่สำหรับร่างกฎหมายในส่วนของขยายที่เสนอโดย ดร.สมเกียรติ ช่อนิคม ให้คณะอนุกรรมการเสนอใหม่ในการประชุมครั้งต่อไป (กรุงเทพธุรกิจ 220742)

1.3.2 กฎหมายกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่น มีผลบังคับใช้หลังผ่านรัฐสภา

ตามประมวลกฎหมายรัษฎากรเดิมมีการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม 1 ใน 9 มีการแบ่งให้กับกรุงเทพฯร้อยละ 60 และแบ่งให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศร้อยละ40 ทำให้รายได้จากการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มกระจุกตัวอยู่ในส่วนกลาง ขณะเดียวกันกรมสรรพากรก็ไม่สามารถจัดเก็บได้ชัดเจนว่าภาษีจากที่ใดน่าจะเป็นรายได้ของท้องถิ่นนั้น เพราะตามกฎหมายองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 62 ของก.มหาดไทย คิดภาษีมูลค่าเพิ่มว่าหากเก็บได้ให้ใดให้เป็นรายได้ในส่วนของจังหวัดนั้น ๆ และแบ่งส่งให้จังหวัดด้วยในอัตราร้อยละ 5 แต่ในทางปฏิบัติภาษีมูลค่าเพิ่มมีการซื้อขายข้ามจังหวัด บางจังหวัดจึงมีรายได้ติดลบ (กรุงเทพธุรกิจ 270942)

นายสันติภาพ จินดาแสง ผู้อำนวยการการคลังท้องถิ่น สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ในฐานะกรรมการวิสามัญ เปิดเผยว่ากฎหมายการกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่น เป็นกฎหมายลูกของกฎหมายรัฐธรรมนูญที่จะมีการบังคับใช้เป็นกฎหมายหลังจากผ่านรัฐสภาในวันที่ 10 ต.ค. 2543 ไปแล้ว ซึ่งตามแผนการกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่น ได้มีการปรับปรุงในส่วนกฎหมายที่จะให้อำนาจการกระจายรายได้จากการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มให้กับส่วนท้องถิ่นมีมากขึ้น โดยแก้ไขกฎหมายให้ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนแบ่งจากรายได้การเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มไม่เกิน ร้อยละ 30 หลังจากหักการคืนภาษีแล้ว นอกจากนี้ยังมีแผนกระจายอำนาจทุก 5 ปี เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ 270942)

1.4 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

1.4.1 ความเคลื่อนไหวของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.4.1.1 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

- กก.ต.ยังขาดงบประมาณดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ร.ต.วิจิตร อยู่สุภาพ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กก.ต.) เปิดเผยว่าทางกก.ต.ต้องใช้เงินงบประมาณจำนวนมากสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่จะขึ้นในต้นปี 2543 โดยเฉพาะการใช้เงินกับหน่วยเลือกตั้งที่มีถึง 80,000 หน่วย ทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนหน่วยงานอื่นๆ ที่ช่วยงาน กก.ต. นอกจากนี้ ยังต้องใช้ในการทำหีบบัตรเลือกตั้งที่แตกต่างจากของกระทรวงมหาดไทยราคาประมาณใบละ 1,000 บาท ซึ่งยังไม่ถึงงบประมาณทำลายแม้แต่ใบเดียว ทาง กก.ต. ได้เสนอขอของบประมาณจากคณะรัฐมนตรีจำนวน 1,600 ล้านบาท แต่ได้รับอนุมัติจากครม.จำนวน 1,200 ล้านบาท คงต้องใช้อย่างประหยัด ส่วนการเลือกตั้ง ส.ส. คงต้องใช้มากกว่านี้ (ไทยโพสต์ 170742, ผู้จัดการ 170942)

อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับงบประมาณดังกล่าว อดีตสมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ นายอมร รัชสาสัย กล่าวว่าเพียงพอแล้ว และแสดงความคิดเห็นว่า กก.ต.จัดโครงสร้างหน่วยงานใหญ่โตเกินความจำเป็น ควรใช้การยืมตัวจากหน่วยงานอื่นดีกว่า เพื่อประหยัดงบประมาณ เพราะการเลือกตั้ง ส.ว.กำหนด 4 ปีครั้ง ถ้าจ้างบุคลากรแบบถาวรคงไม่มีการเลือกตั้งก็ไม่รู้จะทำอะไร (ผู้จัดการ 050842)

-กก.ต. ออกประกาศเกี่ยวกับการแนะนำตัวผู้สมัคร ส.ว.

การที่ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามาตรา 91 ห้ามผู้สมัครเลือกตั้ง ส.ว.หาเสียงเลือกตั้งเว้นแต่การจัดพิมพ์เอกสารแนะนำตัวผู้สมัคร เพราะยึดหลักว่าผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ว.ควรเป็นผู้ทรงเกียรติ มีคุณวุฒิสูง มีชื่อเสียง สะสมผลงานจนเป็นที่ประจักษ์และยอมรับของประชาชนในจังหวัด อีกเหตุผลหนึ่งคือไม่ต้องการให้ผู้สมัครขอรับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองใดหรือบุคคลใด ซึ่งจะทำให้ไม่มีอิสระในการทำงาน เบี่ยงเบนจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ (มติชน 130742)

อนึ่ง ร.ต.วิจิตร อยู่สุภาพ ในฐานะโฆษก กก.ต. กล่าวว่า ทาง กก.ต.ได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องการแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งส.ว. และได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา มีผลบังคับใช้แล้วเมื่อวันที่ 22 มิ.ย. 2542 ทำให้ผู้ประสงค์ลงสมัครรับเลือกตั้งส.ว. สามารถหาเสียงได้ตามความต้องการจนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง ซึ่งการจัดพิมพ์เอกสารแนะนำตัวผู้สมัคร ส.ว.นั้นสามารถทำได้ทั้งแบบแผ่นปลิว แผ่นพับ แผ่นป้าย และรูปเล่ม ที่มีเฉพาะประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา การทำงานและรูปเท่านั้น โดยต้องระบุชื่อที่อยู่ของผู้ที่จ้างและผู้พิมพ์โฆษณา ตลอดจนวันเดือนปีที่พิมพ์ได้ด้วย ห้ามมีข้อความที่มีลักษณะเป็นการหาเสียง เช่น แถลงนโยบาย หรือเชิญชวนให้ลงคะแนน ห้ามใช้เครื่องหมายเสียง หรือนำเอกสารไปโปรยในที่สาธารณะ หากผู้ใดเป็นผู้ประกอบการวิทยุหรือโทรทัศน์ก็ต้องดูลักษณะการดำเนินรายการว่าเข้าข่ายมีเจตนาหรือไม่ (มติชน 13,170742)

1.4.1.2 กก.ต. ขึ้นแจ้งเกี่ยวกับประเภทการเลือกตั้ง

นายโคทม อาริยา กรรมการการเลือกตั้ง เปิดเผยว่า จากการที่รัฐธรรมนูญมาตรา 68 และพ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา มาตรา 80 บัญญัติให้ กก.ต.อำนวยความสะดวกให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่นอกเขตเลือกตั้งนั้น กก.ต.พิจารณาแล้วเห็นว่า หากอำนวยความสะดวกให้กับผู้มีสิทธิถึงถิ่นที่อยู่จะมีปัญหาความยุ่งยากในการจัดการและความยุ่งยากในการจัดส่งบัตรไปนับคะแนนรวม ที่อาจเกิดสับสนระหว่างทาง เพื่อมิให้เกิดปัญหา จึงจำเป็นต้องให้ผู้มีสิทธิกลับไม่ใช้สิทธิในเขตเลือกตั้งที่ตนเองมีทะเบียนบ้านอยู่ แต่จะอำนวยความสะดวกให้สามารถลงคะแนนได้ล่วงหน้าก่อนวันเลือกตั้ง โดย กก.ต.จะจัดที่เลือกตั้งกลางไว้ให้ (มติชน 150842)

ส่วนการเลือกตั้ง ส.ส.แบบปาร์ตี้ลิสต์ หรือบัญชีรายชื่อ ทาง กก.ต. อำนวยความสะดวกให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนได้ ณ ที่เลือกตั้งที่อยู่ใกล้ที่พักอาศัย โดยไม่ต้องเดินทางกลับเขตเลือกตั้งของตนเอง โดยต้องมาแจ้งความประสงค์กับ กก.ต.ล่วงหน้าก่อน แต่ผู้ที่จะใช้สิทธิแบบนี้ต้องลงคะแนนการเลือกตั้ง ส.ส.แบบแบ่งเขต แต่หากต้องการใช้สิทธิทั้งสองแบบ ก็ต้องยอมเดินทางกลับไปยังเขตเลือกตั้งของตนเอง (มติชน 150842)

นายยุวรัตน์ กมลเวชช กรรมการการเลือกตั้ง กำกับดูแลงานด้านกิจการบริหารงานเลือกตั้ง กล่าวว่าในการจัดเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภานั้น ทาง กก.ต.ได้เตรียมการในส่วนของการและงบประมาณไว้เรียบร้อยแล้ว โดยวิธีการเลือกตั้งได้แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ การเลือกตั้งตามทะเบียนบ้าน การเลือกตั้งนอกเขตในประเทศ (เลือกตั้งกลาง) และเลือกตั้งในต่างประเทศ (ผู้จัดการ 170942)

การเลือกตั้งแบบนอกเขตในประเทศหรือการเลือกตั้งกลาง เป็นการเลือกตั้งที่ยุ้งยากที่สุด เพราะไม่เคยมีมาก่อนและเกรงว่าอาจเกิดการทุจริตได้โดยเฉพาะการขนย้ายบัตร ซึ่งทาง กก.ต.ได้จัดไว้ 400 หน่วย ใช้เจ้าหน้าที่หน่วยละ 15 คน เบี้ยเลี้ยงคนละ 250 บาทต่อวัน บุคคลที่มีสิทธิคือผู้ติดธุระหรือมีคำสั่งให้ไปปฏิบัติราชการนอกพื้นที่ ไม่สามารถไปลงคะแนนวันเลือกตั้งได้ ผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อความมั่นคง ผู้ที่ไม่อยู่ตามทะเบียนบ้าน และนักศึกษา ซึ่งบุคคลเหล่านี้สามารถไปลงคะแนนได้โดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า เพียงแต่นำเอกสารไปแสดงตนหรือนำคำสั่งไปปฏิบัติราชการมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ โดยสามารถไปใช้สิทธิได้ไม่น้อยกว่า 5 วัน ก่อนการเลือกตั้ง ส่วนการเลือกตั้งในต่าง

ประเทศ ก.ต่างประเทศจะเป็นผู้จัดการเลือกตั้งเองโดยให้ลงคะแนนได้ไม่น้อยกว่า 5 วัน ก่อนวันลงคะแนนในประเทศเช่นกัน(ผู้จัดการ 170942)

1.4.1.3 การจัดเลือกตั้งทั่วไป กก.ต.มีความกังวลเรื่องการทุจริตและปัญหาการนับคะแนน

นายโคทม อารียา กรรมการการเลือกตั้ง เปิดเผยว่าจากการทุจริตเลือกตั้งระดับท้องถิ่นซ้ำซากที่จ.สมุทรปราการ ทำให้ กก.ต.มีแนวคิดที่จะจัดตั้งพื้นที่ที่ต้องจับตามองเป็นพิเศษในการเลือกตั้งระดับประเทศทั้งการเลือกตั้ง ส.ว.และส.ส. ที่อยู่ในการดูแลของ กก.ต. และเท่าที่ผ่านมาได้มีการเพิ่มมาตรการเข้มงวดมากขึ้นทั้งในเรื่องบัตรเลือกตั้ง ซึ่งที่ผ่านมาก็มีปัญหาเรื่องบัตรเลือกตั้งปลอม รวมทั้งการป้องกันการซื้อตัวกรรมการหน่วยเลือกตั้งยกหน่วยด้วย (กรุงเทพธุรกิจ 260742) นอกจากนี้ยัง นายโคทม ยังแสดงความกังวลกับการนับคะแนน ผลการเลือกตั้ง เนื่องจากมาตรา 68 ของ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส.และ ส.ว.กำหนดให้เริ่มนับคะแนนเมื่อหีบบัตรจากทุกหน่วยเลือกตั้งได้ขนส่งมาถึงสถานที่นับคะแนนครบถ้วนแล้ว ซึ่งในประเด็นนี้อาจไม่สามารถนับคะแนนได้หากหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มีการทุจริต หรือเกิดอุบัติเหตุหีบบัตรเลือกตั้งเสียหาย หรือมีการปล้นหีบบัตรเลือกตั้ง และการที่นับคะแนนไม่ได้ก็ประกาศผลไม่ได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการเลือกตั้งด้วยนายกรัฐมนตรี (กรุงเทพธุรกิจ 160942)

สำหรับการเลือกตั้ง ส.ว.ใน กทม.นั้น พล.อ.เฉลิมพล เจริญยิ่ง ประธานกกต. กทม. กล่าวว่ากาเลือกตั้ง ส.ว.ในเดือนมี.ค. 2543 นั้น กทม. มี ส.ว.ได้ 18 คน โดยกำหนดให้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดเรียงลำดับ 1-18 จะได้เป็นส.ว. กทม. ทั้งนี้ได้ประมาณการว่าในขั้นต้นต้องใช้หน่วยเลือกตั้ง 5,796 หน่วย ใช้บุคลากรกว่า 120,000 คน ไว้รองรับการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ 160942)

1.4.2 มหาดไทยรับศึกเลือกตั้งปลายปี 42 และตลอดปี 43 เฉลี่ย 2 เดือนครั้ง

นายธานี ศักดิ์เศรษฐี รมช.มหาดไทย เปิดเผยว่าตั้งแต่ช่วงเดือนธ.ค. เป็นต้นไปและตลอดช่วงปี 2543 โดยเฉลี่ยแล้วจะมีการเลือกตั้ง 2 เดือนต่อครั้ง ถือว่าเป็นภาระของ ก.มหาดไทยซึ่งมีบทบาทเพียงผู้สนับสนุนการเลือกตั้ง โดย พ.ย.-ธ.ค.2542 เลือกตั้งเทศบาล 200 แห่ง ม.ค. 2543 เลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด นอกจากนี้ยังมีการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยา เลือกตั้งองค์การบริหารตำบลที่ ก.มหาดไทยต้องเข้าไปสนับสนุน หากมีการยุบสภาในช่วงปลายเดือน ต.ค. จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเดือน พ.ย. 2543 จังหวัดและเจ้าหน้าที่ต้องมีการเตรียมการที่ดีหากมีปัญหาก็จะทำให้เกิดความเสียหายและความขัดแย้งรุนแรงมากขึ้น คณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะเข้ามาถ่ายโอนอำนาจในการดูแลท้องถิ่นจะต้องมีประสบการณ์จากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนก่อน ซึ่ง ก.มหาดไทยยังให้การสนับสนุนเรื่องบุคลากร บัตรเลือกตั้ง และหีบบัตร (ผู้จัดการ 220942)

2. ความเคลื่อนไหวภาคประชาชนและองค์กรประชาชน

หัวข้อข่าว

2.1 ความเคลื่อนไหวขององค์กรประชาชน บุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ

2.1.1 ความเคลื่อนไหวขององค์กรสื่อมวลชนต่อต้านการคุกคามสื่อ

2.1.2 ทรศนะของประชาชน และองค์กรเอกชน เห็นว่ารัฐบาลต้องการปิดกั้นข้อมูลข่าวสารราชการ กรณีสั่งปลด ผอ.สสร.

สรุปประเด็นข่าว

2.1 ความเคลื่อนไหวขององค์กรประชาชน บุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ

2.1.1 ความเคลื่อนไหวขององค์กรสื่อมวลชนต่อต้านการคุกคามสื่อ

การคุกคามสื่อมี 2 กรณีด้วยกันคือ น.ส.พ.ไทยโพสต์ถูกคุกคามโดยเลขานุการส่วนตัวของนายไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกรัฐมนตรีและกรณีน.ส.พ.ข่าวสดถูกประเบิด คณะกรรมการเพื่อพิทักษ์นักหนังสือพิมพ์ (ซีเจพี) ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่นิวยอร์ก ออกแถลงการณ์และแสดงท่าทีร่วมกับน.ส.พ.ไทยโพสต์ และพันธมิตรสื่อมวลชนเสรีแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีปา) ประท้วงต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและขอแสดงความกังวลต่อการคุกคามที่กระทำโดยตรงต่อสื่อมวลชน และซีพีเจียยังเรียกร้องให้นำนัลการสอบข้อเท็จจริงดังกล่าวมาเปิดเผยต่อสาธารณะโดยเร็ว (มติชน 170742)

สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 16 ก.ค.2542 ประณามการกระทำดังกล่าว เรียกร้องให้ผู้อยู่เบื้องหลังแสดงความรับผิดชอบ และชี้แจงว่าผู้เสียหายที่เป็นข่าวสามารถใช้กระบวนการทางสังคม เช่น การฟ้องศาลหรือร้องเรียนสภาการ

หนังสือพิมพ์แห่งชาติได้ ซึ่ง น.ส.พ.ต้องพร้อมที่จะแก้ไขและเสนอข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง รวมทั้งระบุว่าการกระทำดังกล่าวได้แสดงแนวโน้มการอ้างอำนาจบารมี การใช้ความรุนแรงและพฤติกรรมข่มขู่ผู้อื่นซึ่งเป็นการกระทำที่น่าวิตกและสวนทางกับการปฏิรูปการเมือง (มติชน 170742)

น.ส.พ. ดี เอเชียน วอลล์สตรีต เจอร์นัล ตีพิมพ์บทสัมภาษณ์ของนักข่าวชาวอเมริกันที่สัมภาษณ์นักข่าวชาวไทยว่า "กำลังมาถึงทางแพร่ง และต่างประเทศกำลังจับตามองอยู่ว่ารัฐบาลไทยจะก้าวเดินไปในทิศทางใด...การส่งผู้สื่อข่าวไปคุกคามฝ่ายตรงกันข้ามก็จะสร้างความกังวลให้กับนักลงทุนทั้งไทยและต่างชาติ" (มติชน 220742)

นางกรรณิกา วิริยะกุล หัวหน้ากองบรรณาธิการไทยโพสต์ เปิดเผยว่าได้มีการหารือกันในกองบรรณาธิการและมีความเห็นร่วมกันว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับไทยโพสต์เป็นเพียงตัวอย่าง "เหยื่อ" ของประเด็นปัญหาการคุกคามเสรีภาพของสื่อมวลชน หากได้เป็นปัญหาส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การทำความเข้าใจหาข้อยุติเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายปรารถนา..." (มติชน 220742)

นายกวี จงกิจถาวรนายกสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยได้ออกหนังสือด่วนลงวันที่ 23 ก.ค.2542 เชิญบรรณาธิการ บรรณาธิการข่าว และบรรณาธิการอาวุโสของหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ร่วมประชุมระดมพลังความคิดเพื่อกำหนดท่าทีและจุดยืนต่อกรณีการคุกคามสื่อที่เกิดขึ้นทั้งกรณีของไทยโพสต์ ข่าวสด และอื่นๆ ในวันที่ 26 ก.ค.2542 ในขณะเดียวกัน เครือข่ายองค์กรประชาธิปไตยและองค์กรประชาชน จะจัดประชุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในวันที่ 25 ก.ค.2542 เพื่อกำหนดท่าทีต่อเหตุการณ์คุกคามสื่อมวลชนที่เกิดขึ้น (ไทยโพสต์ 240742)

26 ก.ค. 2542 สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ร่วมกับสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยประชุมคณะกรรมการบริหารของทั้งสองสมาคมและเชิญบรรณาธิการหรือตัวแทน น.ส.พ.ฉบับต่าง ๆ ประกอบด้วย น.ส.พ. มติชน ไทยโพสต์ ผู้จัดการ เดลินิวส์ กรุงเทพธุรกิจ บางกอกโพสต์ สยามรัฐ ประชาชาติธุรกิจ เดอะเนชั่น และไทยรัฐ มาร่วมประชุมเพื่อพิจารณาถึงกรณี น.ส.พ. ถูกคุกคาม โดยจัดขึ้นที่สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ซึ่งต่างเห็นพ้องต้องกันว่า กรณีการคุกคามสื่อมวลชนในประเทศไทยเป็นเรื่องที่ร้ายแรง แต่ท่าทีของรัฐบาลต่อกรณีดังกล่าวได้สร้างความผิดหวังต่อสังคม และมีความร้ายแรงไม่แพ้กันอันเป็นต้นเหตุของการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนทั่วโลก (มติชน 270742)

2.1.2 ทัศนคติของประชาชน และองค์กรเอกชน เห็นว่ารัฐบาลต้องการปิดกั้นข้อมูลข่าวสารราชการ กรณีสั่งปลด ผอ.สขร.

วันที่ 9 ส.ค. 2542 มีการเปลี่ยนตัวเลขานุการคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารจากนายสุรสิทธิ์ โกศลนาวัน ผู้อำนวยการสำนักงานข้อมูลข่าวสารของทางราชการ (สขร.) มาเป็นนายพิเชษฐ์ สุนทรพิพิธ รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และให้นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวัน เป็นรองเลขานุการ (กรุงเทพธุรกิจ 100842) โดยนางผาณิต นิติทัณฑ์ประภาส ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ลงนาม (มติชน 160842) หลังจากนั้นวันที่ 13 ส.ค. 2542 นางผาณิต นิติทัณฑ์ประภาส ได้ลงนามในหนังสือถึงสำนักงานอัยการสูงสุดสั่งตัว นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวัน ให้กลับไปปฏิบัติราชการที่สำนักงานอัยการสูงสุดตั้งแต่วันที่ 23 ส.ค. 2542 เป็นต้นไป (ไทยโพสต์ 140842)

นายสุรสิทธิ์ เป็นอัยการจังหวัด ประจำกรม สำนักงานคดีศาลแขวง ซึ่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ขออภัยตัวมาช่วยราชการ และได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการ สขร.ที่จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ แต่ในช่วงที่นายสุรสิทธิ์ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง ได้เกิดกรณีที่ไม่สบายใจแก่ฝ่ายการเมืองและข้าราชการด้วยกันหลายเรื่อง เช่น กรณีการเปิดเผยคะแนนสอบเข้าโรงเรียนสาธิตเกษตรฯ กรณีการเปิดเผยผลการสอบสวนการทุจริตจัดซื้อยา ก.สาธารณสุข ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) เป็นต้น (ไทยโพสต์ 140842) เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงได้รับความสนใจและวิพากษ์วิจารณ์จากสาธารณชน มีการแสดงความคิดเห็นจากประชาชนและองค์กรเอกชน หลายกลุ่มด้วยกัน เช่น

กลุ่มอนุรักษ์กฎหมาย โดยนางกนิษฐ์ โชติรสเศรณี ได้ยื่นจดหมายเปิดผนึกเรียกร้องให้นายชวน หลีกภัย ย้ายนายสุรสิทธิ์ กลับมาดำรงตำแหน่งเดิม เพราะเห็นว่าเป็นคำสั่งที่มีข้อบกพร่อง และจากการติดตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ พบว่าการปฏิบัติงานของ สขร.ที่มีนายสุรสิทธิ์เป็นเลขานุการบอกรัด เป็นความล้มเหลวของสำนักงานปลัดฯ เพราะหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อสาธารณชน เช่นการทุจริตยา ผลสอบเด็กเข้าสาธิต สขร.มีความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้ประชาชนได้เข้าถึงสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพธุรกิจ 140842)

นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ นักคิดนักเขียนคนสำคัญของไทย กล่าวถึงการส่งตัวนายสุรสิทธิ์กลับ ว่าเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เพราะในข้อกฎหมาย ตำแหน่ง ผอ.สขร.ต้องผ่านการสอบคัดเลือกเข้ามาและมีคณะกรรมการกลั่นกรอง ส่วนการทำงานมีคณะกรรมการดูแล คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นประธานกรรมการจะใช้อำนาจสั่งการโดยใช้มติของตนเองคนเดียวไม่ได้ ต้องนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการฯ (ไทยโพสต์ 150842) ข้อมูลการสอบเข้า โรงเรียนสาธิตเกษตร ถูกปิดมาตลอด พอมีการยื่นเรื่องให้เปิดเผยนายสุรสิทธิ์เห็นสมควรให้เปิดเผยจึงนำเรื่องเข้าคณะกรรมการด้านสังคมฯ ความจริงจึงปรากฏออกมา (ไทยโพสต์ 150842) และสรุปว่าสิ่งที่คุณหญิงสุพัตราขัดกับข้อเท็จจริง แสดงให้เห็นว่า นักการเมืองขาดจิตสำนึก หัวโบราณ ...ราชการยังต้องการมีอำนาจเหนือราษฎร ซึ่งความคิดนี้ขัดกับหลักประชาธิปไตยที่ราษฎรต้องเป็นใหญ่...เข้าใจว่านายชวน หลีกภัย ต้องอยู่เบื้องหลังคำสั่งดังกล่าว...คุณชวนต้องรู้ว่าอะไรเป็น

อะไร ที่เอาคุณสุรสีห์ออก หรือเป็นเพราะคิดว่าขึ้นเอาไว้จะรู้ว่ามีมากขึ้น ...ต่อไปการเปิดเผยข้อมูลต่างๆ ที่ยื่นขอไปแล้วจะยากลำบาก จะถูกปิดหมดรวมทั้งผลสอบพยานภาพมี..." (ไทยโพสต์ 150842) ทางออกควรสรรหานักคนที่ไม่ใช่พนักงานเมือง หรือเป็นบุคคลที่รัฐบาลไว้ใจ และประชาชนเห็นด้วย เช่นนายอานันท์ ปันยารชุน นายประเวศ วะสี มาเป็นประธาน คุณหญิงสุพัตรา จะได้ทำงานอย่างเต็มที่ลดยตัวออกไป " (มติชน 160842)

รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เห็นว่าการที่การเมืองเข้าแทรกครั้งนี้ จะทำให้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเป็นไปอย่างยากลำบากและติดขัดมากขึ้น..คุณสุรสีห์พยายามทำงานให้รวดเร็ว เพื่อให้ผู้ร้องขอได้ข้อมูลโดยเร็วที่สุด แต่ส่วนราชการพยายามปกปิดข้อมูลตลอดเวลา" (ไทยโพสต์ 150842)

ภญ.ศิริพร จิตประเสริฐศิริ ประธานชมรมเภสัชกร ออกแถลงการณ์ระบุว่า นายสุรสีห์ เป็นข้าราชการที่มุ่งทำงานรับใช้ประชาชน ไม่ได้รับใช้ผู้มีอำนาจคนใดคนหนึ่ง อีกทั้งให้บริการประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางราชการด้วยความสะดวกรวดเร็ว นับว่าเป็นผู้นำของการปฏิรูประบบราชการที่แท้จริง ชมรมขอสนับสนุนแนวคิดที่จะให้ประธานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารฯ มาจากบุคคลที่ทั้งรัฐบาลไว้ใจและประชาชนเห็นด้วย ไม่ใช่มาจากนักการเมือง (มติชน, กรุงเทพฯ 170842)

นายพนัส ทัศนียานนท์ อดีตคณบดีคณะนิติศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์และอดีตข้าราชการัยการ เสนอความเห็น ว่า "ถ้าสำนักงานอัยการขาดแคลนคนจริง ต้องเรียกตัวอัยการที่ไม่ช่วยราชการฝ่ายการเมืองกลับให้หมดด้วย โดยเฉพาะที่ไม่ช่วยราชการนายภักย์นั้นมียุทธศาสตร์คน ปัญหาจึงไม่ใช่เกิดจากอัยการแต่อยู่ที่สำนักงานปลัดฯ และตั้งข้อสังเกตว่า น่าจะมีสาเหตุมาจากการเปิดเผยข้อมูลทุจริตฯ ทำให้ ป.ป.ป. ไม่พอใจ (ไทยโพสต์ 180842)

นางสาวรสนา โตสิตระกูล แกนนำกลุ่ม 30 องค์การเอกชน เปิดเผยเมื่อวันที่ 15 ส.ค. 2542 ว่า 30 องค์การเอกชนจะหารือร่วมกันเกี่ยวกับการที่รัฐบาลคืนตัว นายสุรสีห์ โกศลนาวิน ผอ.สขร. กลับสำนักงานอัยการสูงสุด ดันสั่งกีดเดิม เพราะเชื่อว่ามีสาเหตุมาจากความไม่พอใจที่คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านสังคม การบริหารราชการแผ่นดิน และการบังคับใช้กฎหมาย วินิจฉัยให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ(ป.ป.ป.) เปิดเผยผลการสอบสวนการทุจริตฯและเวชภัณฑ์ของ ก.สาธารณสุข เป็นที่ชัดเจนว่ากรณีที่เกิดขึ้นเป็นการแทรกแซงการทำงานของข้าราชการประจำโดยข้าราชการการเมือง (ไทยโพสต์ 160842, กรุงเทพฯ 170842)

วันที่ 20 ส.ค. 2542 นางสาวรสนา ได้เดินทางเข้ายื่นหนังสือต่อนายชวน หลีกภัย ผ่านทางเจ้าหน้าที่ศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ ทำเนียบรัฐบาลขอให้ยังคำสั่งส่งคืนตัวนายสุรสีห์ไปต้นสังกัดเดิม และขอให้ผลักดันให้ สขร. เป็นหน่วยงานอิสระ และยื่นหนังสือต่อนางผาณิต ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (ผู้จัดการ, กรุงเทพฯ, มติชน 210842) นอกจากนี้ นางสาวรสนา ยังเขียนบทความลงใน น.ส.พ.ไทยโพสต์ ว่า มีความพยายามจากฝ่ายการเมืองที่จะให้นายสุรสีห์ พ้นจากตำแหน่ง ผอ.สขร. เมื่อไม่สามารถทำได้จึงใช้วิธีคืนตัวกลับสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งเป็นทำนองเดียวกับที่นายสุรสีห์ ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวในวันที่ 19 ส.ค.2542 ที่เปิดเผยว่า ถูกไม่พอใจตั้งแต่กรณีเปิดผลสอบเข้าโรงเรียนสาธิตเกษตรฯ เพราะหลังจากคณะกรรมการวินิจฉัยให้เปิดผลสอบก็ถูกกดดันเรื่อยมา เช่นให้ตอบภายใน 24 ชั่วโมงว่าจะโอนกลับหรือไม่ เมื่อบอกว่าจะอยู่ต่อ ก็เปลี่ยนเกมใหม่ (ไทยโพสต์ 200842)

นางสาวรสนา ระบุว่าสาเหตุที่แท้จริงของการปลดนายสุรสีห์น่าจะมาจากการเปิดเผยผลสอบสวนของป.ป.ป. กรณีทุจริตจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ เพราะทำให้สาธารณชนเห็นความไร้ประสิทธิภาพของกลไกรัฐในการปราบปรามทุจริตคอร์รัปชัน และรัฐบาลเริ่มเห็นว่าพ.ร.บ.นี้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบการทำงานและความโปร่งใสของภาครัฐหากยังปล่อยให้มีข้าราชการที่มีทรศนะอิสระ และไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของฝ่ายปกครองดูแลสำนักงานต่อไป (ไทยโพสต์ 210842)

3. ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ

หัวข้อข่าว

3.1 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับความมั่นคงของโลก

3.1.1 ศักยภาพระหว่างจีน-ไต้หวัน

3.1.2 กมธ. วุฒิสภาสหรัฐ เคลื่อนไหวสนับสนุนการขายอาวุธให้ไต้หวัน

3.2 ความเคลื่อนไหวในกลุ่มอาเซียน

3.2.1 การประชุม รมต.ต่างประเทศอาเซียน เกี่ยวกับปัจจัยการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาค

3.2.2 การประชุมเออาร์เอฟเรื่องสถานการณ์ตึงเครียดในภูมิภาค

3.2.3 บทบาทของอาเซียนกับวิกฤติติมอร์ตะวันออก

3.3 ความเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครองของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย

3.3.3.1 ความเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครองในจีน

3.3.3.2 อินเดีย-ปากีสถานยุติศึกแคชเมียร์

3.3.3.3 การชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยโดยของนักศึกษาอิหร่าน

สรุปประเด็นข่าว

3.1 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับความมั่นคงของโลก

3.1.1 ศักยภาพระหว่างจีน-ไต้หวัน

เริ่มจากประธานาธิบดีหลี่ เจิ้ง ซู่ แห่งไต้หวัน ประกาศนโยบายในวาระที่ให้สัมพันธภาพกับไต้หวันเมื่อ 10 ก.ค. ว่า ไต้หวันถือว่าการสัมพันธภาพกับจีนนั้นเป็นความสัมพันธ์ในระดับชาติต่อชาติหรือรัฐต่อรัฐ ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญของไต้หวัน ปฏิบัติเมื่อ พ.ศ. 2534 และสรุปว่า "ไม่มีความจำเป็นที่ไต้หวันจะต้องประกาศเอกราชอีกต่อไป" ซึ่งเป็นประโยคที่จีนยอมรับไม่ได้ วันที่ 12 ก.ค. สภากิจการแผ่นดินใหญ่แห่งไต้หวันประกาศย้ำเจตนารมณ์ดังกล่าวอย่างเป็นทางการ ชู จี้ ประธานแห่งสภากิจการฯ บอกว่า ไต้หวันยอมรับความเป็นเอกภาพด้านการเมืองภายใต้นโยบายจีนเดียว แต่ผู้นำคอมมิวนิสต์กลับใช้นโยบายดังกล่าวบีบคั้นราชนาวีโลก และยังระบุว่า การเจรจาระหว่างจีนกับไต้หวันในเดือน ต.ค. 2542 จะอยู่บนพื้นฐานระหว่างรัฐต่อรัฐ จีนตอบโต้อย่างรุนแรงว่า ไต้หวันกำลังคิดเล็กคิดน้อยนโยบายจีนเดียวซึ่งจะนำหายนะมาสู่ไต้หวันเอง ซึ่งบทบรรณาธิการ น.ส.พ.พีเพิลเดลี วิจารณ์ว่านโยบายแยกไต้หวันไม่มีทางสำเร็จเหมือนมดตัวเดียวโค่นต้นไม้ใหญ่ (กรุงเทพธุรกิจ , มติชน 150742) นายฉี ซ่าว เกียน รมต.กลาโหมจีนประกาศว่ากองทัพปลดปล่อยประชาชนแห่งชาติ (พีแอลเอ) พร้อมทุกเวลาที่จะปฏิบัติการเพื่อปกป้องความเป็นเอกภาพแห่งดินแดนจีนและจะไม่ยอมให้มีการแบ่งแยกดินแดนใดๆ (ผู้จัดการ , กรุงเทพธุรกิจ 160742)

นอกจากเรียกร้องท่าทีที่ชัดเจนต่อไต้หวันแล้ว จีนยังประกาศว่าจีนคัดค้านมติคณะมนตรีความมั่นคงที่สามารถสั่งห้ามประชาชนด้วยรังสีรุนแรง แต่ไม่ทำลายอาคารสถานที่อยู่ (กรุงเทพธุรกิจ 150742, ไทยโพสต์ 160742) ผลก็คือตลาดการเงินไต้หวันผันผวน 3 วันติดต่อกัน (ไทยโพสต์ 160742) และจากรายงานของสำนักข่าวเอเอฟพี ระบุว่าความขัดแย้งบานปลายมากขึ้นเมื่อ น.ส.พ.หลายฉบับในฮ่องกงรายงานว่าประธานาธิบดีเจียงเจ๋อ หมิน ของจีนลงนามในคำสั่งให้กองกำลังในพื้นที่เมืองตามชายแดนด้านใต้ของจีนคือหนานจิง กวางโจว รวมทั้งกองทัพเรือ และกองทัพอากาศ บริเวณช่องแคบไต้หวัน เตรียมพร้อมสำหรับการทำสงคราม นอกจากนี้หากไต้หวันไม่มีคำอธิบายที่น่าพอใจ การเดินทางไปเยือนไต้หวันของทูตพิเศษจีนนายหวัง เต้า อัน อาจไม่เกิดขึ้น ผลจากเหตุการณ์ครั้งนี้ ตลาดหุ้นปั่นป่วนเงินทุนต่างประเทศไหลออกจากฮ่องกงและอาจกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทางการเงินจีนอาจต้องลดค่าเงินหยวนลง (มติชน 170742)

ในการประชุมสภาความมั่นคงอาเซียน (เออาร์เอฟ) ที่สิงคโปร์ เมื่อ 26 ก.ค. นายถัง เจี๋ย สวณ รมต.ต่างประเทศจีน ประกาศยืนยันว่า เมื่อใดก็ตามที่กองกำลังต่างชาติต้องการแบ่งแยกไต้หวันออกเป็นอิสระจากจีน ก็จะเกิดสงครามและความขัดแย้งติดตามมา เพราะประชาชนและทางการเมืองจีนจะไม่นิ่งดูดายแน่นอน...การยึดมั่นในนโยบายจีนเดียวเป็นหนทางเดียวที่จะทำให้เกิดเสถียรภาพและการพัฒนา ระหว่างจีนและไต้หวัน (มติชน 270742)

สำหรับท่าทีของสหรัฐนั้น วันที่ 12 ก.ค. 2542 เจมส์ รูบิน โฆษก ก.ต่างประเทศสหรัฐฯ แถลงว่า สหรัฐฯ ไม่ต้องการให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดดำเนินนโยบายหรือข้อตกลงที่บ่อนทำลายแนวทางของการเจรจา โดยยืนยันว่าสหรัฐฯ ยังคงยึดมั่นในนโยบายจีนเดียวหรือยอมรับว่ารัฐบาลปักกิ่งเป็นรัฐบาลตัวแทนอันชอบธรรมของชาวจีน และประกาศชัดว่าไม่สนับสนุนให้ไต้หวันคิดแยกตัวเป็นเอกราชจากจีน (กรุงเทพธุรกิจ 150742) การแถลงดังกล่าวของสหรัฐฯ ทางไต้หวันได้แสดงท่าทีอ่อนข้อ โดยนายชู จี้ ประธานสภากิจการแผ่นดินใหญ่ ระบุว่านโยบายของไต้หวันรวมชาติกับจีนยังคงเดิม ย้ำว่าทั้ง 2 ฝ่ายจะรวมชาติโดยผ่านกระบวนการปฏิรูปการเมืองและสังคมในจีนแผ่นดินใหญ่ (กรุงเทพธุรกิจ 150742) 16 ก.ค. นายโจ ลอกฮาร์ก โฆษกทำเนียบขาว กล่าวเตือนว่าอย่าใช้อารมณ์ต่อกัน สหรัฐฯ ไม่เคยเปลี่ยนนโยบายการยอมรับจีนเดียว และไต้หวันก็แถลงออกมาแล้วว่า ยังคงยึดถือนโยบายดังกล่าวไม่เปลี่ยนแปลง (มติชน 170742) นอกจากนี้นางแมคเคิลิน อัลไบรต์ รมต.ต่างประเทศของสหรัฐฯ ยังบอกว่าสหรัฐฯ จะส่งนายสแตนลีย์ รอร์ ผู้ช่วย รมต.ต่างประเทศ ฝ่ายกิจการเอเชีย-แปซิฟิกเดินทางไปปักกิ่งเพื่อหาทางเจรจากับรัฐบาลจีนระหว่างจีนกับไต้หวัน และจะส่งนายริชาร์ด นุซ ประธานและผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร สถาบันอเมริกัน (เอไอที) เดินทางไปไทเปเพื่อหาวิธียุติปัญหาดังกล่าวเช่นกัน ประธานาธิบดีคลินตันเองก็เรียกร้องให้ทั้งสองฝ่ายเจรจากันอย่างฉันมิตรและสหรัฐฯ ยังสนับสนุนนโยบายจีนเดียวไม่เปลี่ยนแปลง (มติชน 220742)

ส่วนนางแมเดลีน อัลไบร์ท มต.ต่างประเทศที่ร่วมประชุมเออาร์เอฟที่สิงคโปร์ด้วยนั้น ระบุว่า "สหรัฐฯไม่คิดจะเปลี่ยนนโยบายจีนเดียว และเล็งเห็นความสำคัญของความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างสหรัฐฯกับจีน ว่าเป็นกุญแจสำคัญไปสู่ความสงบรุ่งเรืองของภูมิภาคนี้ ซึ่งสหรัฐฯ ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุดในการกำหนดนโยบายของตน" (มติชน 270742)

อย่างไรก็ตาม จีนประกาศระงับการเดินทางของทูตพิเศษที่จะไปเยือนไต้หวันในเดือนต.ค.2542 และระงับความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่ความสัมพันธ์ทางพลเรือนกับไต้หวันทั้งหมด (มติชน 270742)

เหตุการณ์วิวาทะข้างต้นได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากหลายฝ่ายว่า หลี เต็ง ฮุย ต้องการเพิ่มอำนาจการต่อรองของไต้หวันในการเจรจาวิภาคกับจีนในเดือน ต.ค. หลี เต็ง ฮุย ฉวยโอกาสขณะที่ความสัมพันธ์จีน-สหรัฐฯ มั่นคงต่อกันเร่งยกระดับสถานภาพของไต้หวัน แม้แต่การที่จีนประกาศว่ามีระเบิดนิวตรอนก็ถูกมองว่าเป็นการขู่ไต้หวัน ซึ่งนักวิจารณ์บางรายก็บอกว่าขู่สหรัฐฯ (ไทยโพสต์, กรุงเทพธุรกิจ 160742) น.ส.พ.ในฮ่องกงระบุว่าการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายจีนเดียวของไต้หวันจะบ่อนทำลายเสถียรภาพในภูมิภาคและสะท้อนการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ (ผู้จัดการ 140742) ผู้เชี่ยวชาญกิจการไต้หวันในฮ่องกงกล่าวว่า ไต้หวันต้องการที่จะผ่านมุมอับทางการทูตที่เกิดจากหลักการประเทศเดียวที่เอื้อผลดีต่อประเทศเพียงเล็กน้อย เพราะการมี 2 รัฐบาลแต่ไม่อาจอ้างสิทธิในการปกครองและการดำเนินการต่างประเทศในดินแดนอีกแห่งหนึ่งได้ นายเจิง หลิง-เชิน นักสังเกตการณ์จีนแห่งมหาวิทยาลัยไต้หวันบอกว่า "ไม่ใช่การเคลื่อนไหวที่ฉลาดของไต้หวัน" (ผู้จัดการ 140742)

อนึ่ง จีนกับไต้หวันมียอดรวมการค้าปีละ 22,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ บริษัทไต้หวันเข้าไปลงทุนในแผ่นดินใหญ่ทั้งสิ้น 30,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จีนเป็นตลาดต่างประเทศใหญ่เป็นอันดับ 2 ของไต้หวัน และเป็นศูนย์กลางการผลิตที่สำคัญของบริษัทไฮเทคของไต้หวัน จนทำให้ไต้หวันเป็นผู้นำในการผลิตอุปกรณ์คอมพิวเตอร์รายใหญ่อันดับ 3 ของโลก (กรุงเทพธุรกิจ 160742)

วันศุกร์ที่ 3 ก.ย.2542 สภากิจการแผ่นดินใหญ่ของไต้หวัน เปิดเผยผลการสำรวจความคิดเห็นประชาชน 1,067 คน ว่าตัวแทนชาวไต้หวัน 2.2 ล้านคนปฏิเสธรูปแบบการรวมชาติของจีนมากกว่าร้อยละ 87 (ผู้จัดการ070942) ในขณะที่จีนทำสงครามข่มขู่ไต้หวัน โดยเคลื่อนไหวมากขึ้นตามลำดับ เช่นเพิ่มเที่ยวบินลาดตระเวนในช่องแคบไต้หวัน ส่งการเตรียมพร้อมระดับหนึ่งของทหารจีนในมณฑลฟุเจี้ยนตรงข้ามเกาะไต้หวัน และเตรียมพร้อมระดับสามในฮ่องกงและกวางโจว (ผู้จัดการ070942) นอกจากนี้ ยังจัดการซ้อมรบชุดใหญ่ที่มณฑลเจ้อเจียงและกวางตุ้งเมื่อช่วงต้นเดือน ก.ย. และคุยว่าประสบความสำเร็จด้วยดี ซึ่งการซ้อมรบดังกล่าวเป็นการแสดงท่าทีที่แข็งกร้าวที่สุดของจีน นับตั้งแต่ประธานาธิบดีหลี่เต็งฮุยของไต้หวัน ประกาศยกเลิกนโยบายจีนเดียวและเรียกร้องให้จีนดำเนินการความสัมพันธ์กับไต้หวันในลักษณะรัฐต่อรัฐ และในการประชุมสุดยอดกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (เอเปก) ที่เมืองโอคแลนด์ นิวซีแลนด์ นายเจิงผิงกุงเจ้าหน้าที่เศรษฐกิจอาวุโสของไต้หวัน แสดงความไม่พอใจต่อร่างแถลงการณ์ของผู้นำเอเปกที่มีการเรียกร้องให้จีน ไต้หวัน รัสเซีย และเวียดนาม เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกภายในปีนี้ โดยตีความว่า จีนเป็นกอนตามด้วยไต้หวัน ทั้งๆ ที่ไต้หวันมีความพร้อมสำหรับการเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกมากที่สุด (กรุงเทพธุรกิจ 110942)

3.1.2 กมธ. วุฒิสภาสหรัฐฯ เคลื่อนไหวสนับสนุนการขายอาวุธให้ไต้หวัน

วันที่ 4 ส.ค. 2542 เจสซี เฮล์มส์ ประธานคณะกรรมการการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแห่งวุฒิสภาสหรัฐฯ เปิดการประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อกฎหมายส่งเสริมความมั่นคงไต้หวัน (Taiwan Security Enhancement Act) การพิจารณากฎหมายดังกล่าวสร้างความลำบากใจแก่รัฐบาลสหรัฐฯ เป็นอย่างมาก เพราะขณะที่ความสัมพันธ์สหรัฐฯ กับจีนตกต่ำถึงขีดสุดจากกรณีสถานทูตจีนถูกกำลังกองทัพอากาศนาโตโจมตีครั้งวิกฤติการณ์โคโซโวในยุโรป แต่สหรัฐฯ ก็ต้องให้การสนับสนุนด้านกลาโหมแก่ไต้หวันภายใต้กฎหมายส่งเสริมความมั่นคง ซึ่งเท่ากับเพิ่มความแข็งแกร่งให้ไต้หวัน ในช่วงเวลาที่ไต้หวันกับจีนยังคงมีความตึงเครียดกันอยู่จากการประกาศนโยบายความสัมพันธ์แบบ "รัฐต่อรัฐเป็นพิเศษ" ของไต้หวันที่มีต่อจีน (ผู้จัดการ 050742)

สหรัฐฯ พยายามปรับปรุงความสัมพันธ์กับจีนโดยประกาศสนับสนุนนโยบายจีนเดียวของจีนตลอดมาจะเห็นได้ว่า ปี ค.ศ.1979 สหรัฐฯ ผ่านกฎหมายความสัมพันธ์ไต้หวัน ซึ่งประกาศตัดสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวัน เพื่อหันไปผูกสัมพันธ์กับจีน อีกทั้งยังไม่เอ่ยถึงการเคลื่อนไหวทางทหารของจีนในมณฑลชายฝั่งตรงข้ามไต้หวันและการทดลองยิงขีปนาวุธพิสัยไกลของจีนเมื่อวันที่ 2 ส.ค. 2542 (ผู้จัดการ 050742) อย่างไรก็ตาม กฎหมายตัดความสัมพันธ์กับไต้หวันใน ค.ศ.1979 ยังอนุญาตให้มีการทำการค้าขายกับไต้หวันได้อย่างไม่เป็นทางการ รวมถึงการค้าขายอาวุธ ซึ่งจีนคัดค้านตลอดมา ปี ค.ศ. 1982 สหรัฐฯ มีสัญญาตกลงกับจีนว่า จะค่อย ๆ ลดการค้าอาวุธกับไต้หวัน แต่เจ้าหน้าที่สหรัฐฯ ชี้แจงว่าเป็นไปไม่ได้ยกเว้นจีนจะปรองดองกับไต้หวันอย่างสันติ (ผู้จัดการ 050742)

เจสซี เฮล์มส์ บอกว่าขอบเขตความสัมพันธ์ภายใต้กฎหมายฉบับดังกล่าวยังไม่เพียงพอ พร้อมกับเสนอกฎหมายส่งเสริมความมั่นคงสหรัฐฯ ซึ่งจะรับรองความสัมพันธ์พิเศษระหว่าง 2 รัฐบาล รวมถึงการค้าขายภายใต้โครงการระบบป้องกันขีปนาวุธร่วม เช่น ดาวเทียมเตือนภัยล่วงหน้า เรือดำน้ำดิสครีต และขีปนาวุธอากาศสู่อากาศรุ่น AIM - 120 นอกจากนี้ยังระบุห้ามข้อจำกัดใดๆ ต่อการค้าขายอาวุธ และ

ยังจะขยายและยกระดับการแลกเปลี่ยนทางทหารกับไต้หวันและสร้างช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้บัญชาการ (ผู้จัดการ 050742) กฎหมายฉบับใหม่นี้ได้รับการสนับสนุนจากผู้แทนในรัฐสภาสหรัฐ ประมาณ 50 คน" (ผู้จัดการ 050742)

3.2 ความเคลื่อนไหวในกลุ่มอาเซียน

3.2.1 การประชุม รมต.ต่างประเทศอาเซียน เกี่ยวกับปัจจัยการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาค

สมาชิกกลุ่มอาเซียนได้จัดการประชุม รมต.ต่างประเทศ กลุ่มประเทศอาเซียนครั้งที่ 32 ที่สิงคโปร์ ระหว่างวันที่ 23-24 ก.ค.42 ที่ประชุมมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับวิกฤติความสัมพันธ์ 3 เส้า ระหว่างสหรัฐ จีน ญี่ปุ่น โดยเฉพาะจากวิกฤติจีน-ไต้หวัน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อโอกาสที่จะฟื้นตัวของเศรษฐกิจภูมิภาค พิจารณาได้จากคำกล่าวเปิดประชุม รมต.ต่างประเทศ กลุ่มประเทศอาเซียนของนายโกะ จกตง นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ ระบุว่า "เสถียรภาพของความสัมพันธ์สามเส้า สหรัฐ จีน ญี่ปุ่น เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อความมั่นคงและการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาค โดยความขัดแย้งระหว่างจีนและไต้หวันขณะนี้เป็หน้าทดสอบของความสัมพันธ์ดังกล่าว" ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการก่อเหตุระเหวระแหงกับจีนของไต้หวันโดยบอกว่าไต้หวันไม่ยอมรับนโยบายจีนเดียวอีกต่อไปและเรียกร้องให้เกาะฟอร์โมซาได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคในการเจรจาโดยตรงกับปักกิ่งในเดือนตุลาคม จึงออกแถลงการณ์ย้ำการรับรองนโยบายจีนเดียวและไต้หวันขึ้นกับจีน (มติชน 220742, ไทยโพสต์, ผู้จัดการ 240742)

สำหรับสถานการณ์ความร่วมมือของชาติสมาชิกอาเซียนนั้นนายชินมุกัม จายะกุมาร รมต.ต่างประเทศสิงคโปร์ กล่าวว่าอาเซียนกำลังได้รับความเชื่อถือและชื่อเสียงกลับคืนมาจากความร่วมมือกันแก้ปัญหาของชาติสมาชิกอาเซียน หลังจากที่มีความเชื่อดังกล่าวได้ถูกทำลายไปในช่วงเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ (มติชน 220742 The Nation 260799)

3.2.2 การประชุมเออาร์เอฟเรื่องสถานการณ์ตึงเครียดในภูมิภาค

วันที่ 26 ก.ค. 2542 มีการประชุมอาเซียนว่าด้วยความมั่นคงและการเมืองแห่งเอเชียและแปซิฟิก (ARF : Asean Regional Forum) ที่สิงคโปร์ รมต.ต่างประเทศที่เข้าร่วมประชุมเป็นตัวแทนจากประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ และจากสหรัฐ จีน สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ แคนาดา อินเดีย เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย และรัสเซีย เพื่อปรึกษานหารื้อกันในเรื่องสถานการณ์ตึงเครียดระหว่างจีนกับไต้หวัน การอ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ของหลายประเทศ การพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ และการสู้รบกันในรัฐจัมมูร์แคชเมียร์ระหว่างอินเดียกับปากีสถาน

การอ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ เกิดขึ้นระหว่างบรูไน จีน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน และเวียดนาม ซึ่งยกเว้นบรูไนเท่านั้นที่ไม่มีกองกำลังลาดตระเวน (ผู้จัดการ 270742) ด้วยเป็นเกาะที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ และที่เป็นปัญหาค้างคาในช่วงนี้มีสาเหตุมาจากเรือประมงของจีนถูกเรือรบของฟิลิปปินส์ยิงจมเมื่อ 19 ก.ค. แถบหมู่เกาะสแปรตลีย์ ในทะเลจีนใต้ ซึ่งจีนถือว่าเป็นเรื่องซีเรียส (The Nation 250799) แต่ทางฟิลิปปินส์ยืนยันว่าเป็นอุบัติเหตุ (ผู้จัดการ 240742)

กรณีขัดแย้งเรื่องกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะดังกล่าวนี้ รมต.ต่างประเทศ อินโดนีเซีย นายอาลี อลาตัส เรียกร้องให้ทุกฝ่ายพยายามควบคุมตัวเองและหาวิธีแก้ไขโดยสันติ ในขณะที่ รมต.ต่างประเทศฟิลิปปินส์ นายโดมิงโก เรียซอน กระตุ้นให้สมาชิกเร่งสร้างกลไกมาแก้ไขความขัดแย้ง และหวังว่ามาตรการปฏิบัติระหว่างประเทศที่อ้างกรรมสิทธิ์จะได้รับการรับรองในที่ประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนในเดือน พ.ย.ที่จะประชุมกันที่กรุงมะนิลา (ผู้จัดการ 240742) ส่วนนายไซเขต ฮามิด รมต.ต่างประเทศมาเลเซีย คัดค้านการนำปัญหาขัดแย้งในทะเลจีนใต้ รวมถึงปัญหาหมู่เกาะสแปรตลีย์มาหารือในที่ประชุม รมต.ต่างประเทศอาเซียน (มติชน 220742) โดยระบุว่าปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่ต้องแก้ไขด้วยตัวเอง ไม่ว่าจะในระดับทวิภาคีหรือพหุภาคีในหมู่ประเทศที่เกี่ยวข้อง (ผู้จัดการ 240742) ซึ่งจีนก็มีความคิดเห็นเช่นเดียวกัน รวมถึงความขัดแย้งระหว่างจีนกับไต้หวันด้วย (ผู้จัดการ 270742) อย่างไรก็ตาม อาเซียนได้กำหนดที่จะหารือถึงกรณีพิพาทดังกล่าวในการประชุมอาเซียนที่จะมีขึ้นในเดือนตุลาคมนี้ที่กรุงเทพฯ (มติชน 220742)

3.2.3 บทบาทของอาเซียนกับวิกฤติติมอร์ตะวันออก

อาเซียนถูกโจมตีจากประชาคมระหว่างประเทศที่ไม่ตอบโต้อย่างรวดเร็วต่อสถานการณ์รุนแรงในเกาะติมอร์ตะวันออก แสดงถึงความไร้อำนาจของกลุ่ม และผู้นำในภูมิภาคยังถูกกล่าวหาว่าไม่เข้าแทรกแซงตั้งแต่ต้น เพื่อเป็นแกนนำจนสามารถมีกองกำลังชาวเอเชีย ที่อินโดนีเซียต้องการ การวางตัวของอาเซียนข้างต้นได้รับการวิจารณ์จาก ชิน คิน วาร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านอาเซียน ของมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ ว่าอาเซียนลดบทบาทเป็นผู้สนับสนุนเพราะไม่รักษากำหนดอันยิ่งใหญ่ไว้ (ไทยโพสต์ 260942) ในขณะที่ชาติต่าง ๆ เช่น สหรัฐฯ ยืนยันที่จะปกป้องฟิลิปปินส์ให้ปลอดภัยจากวิกฤติดังกล่าว ฝรั่งเศสและอังกฤษ มีส่วนเข้าร่วมในกองกำลัง ออสเตรเลียเพิ่มบทบาทด้านความมั่นคงในภูมิภาค จีนส่งตำรวจถูกเงินเข้าไปช่วยด้วยความระแวงการแทรกแซงของนานาประเทศว่าเป็นการเตรียมปฏิบัติการในกรณีไต้หวันพิเบต และจีนก็ยังที่จีนประกาศกรรมสิทธิ์ครอบครอง (ไทยโพสต์ 260942)

การเคลื่อนไหวของประเทศสมาชิกอาเซียนมีความแตกต่างกันไป เช่น พม่าแสดงความเห็นใจในอินโดนีเซีย แม้จะมีรายงานการฆาตกรรมหมู่ มาเลเซียและไทยลงนามอย่างล่าช้าในแผนการรักษาสันติภาพเบื้องต้น เวียดนามไม่ยินยอมให้กองกำลังของไทยบินผ่านน่านฟ้าของตนไปติมอร์ตะวันออกตอนกลางคืน (ไทยโพสต์ 260942) สำหรับมาเลเซียนั้นไม่พึงพอใจที่ออสเตรเลียเป็นผู้บัญชาการกองกำลังผสมรักษาสันติภาพติมอร์ตะวันออก รองนายกรัฐมนตรีมาเลเซียนายอับดุลลาห์อาหมัด บาตาวี วิจารณ์นายจอห์น โฮเวิร์ด นายกรัฐมนตรีออสเตรเลียผ่านทาง น.ส.พ.เดอะ สตาร์ ว่าไม่เข้าใจความเป็นเอเชีย และเป็นแค่เพียงผู้ช่วย (บี) สหรัฐฯเท่านั้น (มติชน 260942, The Nation 250999)

สื่อมวลชนวิเคราะห์ว่า ทั้งๆ ที่อาเซียนพยายามสร้างความมั่นใจต่อมหาอำนาจว่าสามารถบริหารความมั่นคงในภูมิภาคภายใต้สภาพความมั่นคงอาเซียน (เออาร์เอฟ) ได้ แต่เมื่อมีปัญหาในทางปฏิบัติอาเซียนไม่สามารถดำเนินการทางการทูตในเชิงป้องกันและป้องกันความขัดแย้งได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคลางแคลงใจถึงบทบาทความเป็นกลางของกลุ่มในสภาเออาร์เอฟ และความระแวงสงสัยภายในกลุ่มอาเซียน นอกจากนี้ยังมีบทเรียนจากสงครามเวียดนามที่การเข้าประจำการของทหารมหาอำนาจไม่สามารถประสบความสำเร็จหรือได้รับความเห็นชอบจากภายในประเทศ อาเซียนมีวาทะรีโอและทะเลาะกัน อาเซียนจึงสูญเสียโอกาสที่จะเริ่มสิ่งใหม่ๆ และตกไปอยู่ในกำมือของคนอื่น (ไทยโพสต์ 260942)

3.3 ความเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครองของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย

3.3.1 ความเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครองในจีน

3.3.1.1 มรสุมการเมืองของ จู หรง จี

นายทง จิน นายจู หรง จี ต้องเผชิญกับการกดดันทางการเมือง โดยมีกระแสข่าวลือแพร่สะพัดไปทั่วประเทศว่า นายจู หรง จี ลาออกจากตำแหน่ง ซึ่งโฆษกกระทรวงต่างประเทศได้ออกแถลงการณ์ปฏิเสธข่าว ทั้งนี้ นายจู หรง จี ถูกตำหนิจากนักการเมืองคอมมิวนิสต์หัวเก่าว่าอ่อนข้อให้กับสหรัฐฯ มากเกินไป ประกอบกับการจัดการในหลายปัญหายังไม่บรรลุเป้าหมาย เช่น แผนปฏิรูปเศรษฐกิจ การกระจายสิทธิพิพาททางการค้ากับสหรัฐฯ เพื่อผลักดันประเทศให้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก ข่าวลือดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อตลาดหุ้นสำคัญ ๆ ของ เอเชียในช่วงนั้น (กรุงเทพธุรกิจ 050742)

3.3.1.2 การจับกุมสมาชิกผ่านหลุนกง

ประธานาธิบดีเจียง เจ๋อ หมิน ยังได้สั่งจับกุมสมาชิกขบวนการผ่านหลุนกงหรือกลุ่มวงล้อธรรมจักรที่ชุมนุมประท้วงผู้นำรัฐบาลจีนทั้งในบริเวณจงหนานไห่ ย่านใจกลางที่ทำการรัฐบาลกลางในกรุงปักกิ่ง ย่านซีจี้ชาน ย่านกรุงปักกิ่งด้านตะวันตก และย่านเฟิงไต้ ย่านชานกรุงด้านตะวันตกเฉียงใต้ จำนวนของผู้จับกุมมีประมาณ 1,000-2,000 คน คาดว่าจำนวนสมาชิกของขบวนการมีทั้งหมดประมาณ 70 ล้านคนทั่วประเทศ มากกว่าสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ทั่วประเทศซึ่งมีประมาณ 60 ล้านคน เดือนเม.ย.ที่ผ่านมา มีการชุมนุมของสมาชิกถึง 10,000 คน และตั้งแต่สัปดาห์ปลายเดือนก.ค.เป็นต้นมามีการชุมนุมตามเมืองใหญ่ ๆ ทั่วประเทศถึง 30 แห่ง ข้อหาที่ถูกจับกุมคือเป็นองค์กรที่ผิดกฎหมาย และ หนังสือพิมพ์ไฟน์แอนเทคโนโลยี ของจีนบอกว่า ขบวนการนี้เป็นเครื่องมือบ่อนทำลายเสถียรภาพของสังคมจีน มอมเมาประชาชน (มติชน 230742, Bangkok Post 260799)

3.3.1.3 ผู้นำระดับสูงของจีนประชุมวางแผนยุทธศาสตร์

ขณะที่ผู้นำระดับสูงของจีน ได้จัดการประชุมที่เมืองเป่ย์ไต้เหอ เมืองตากอากาศชายทะเลใกล้กรุงปักกิ่งเพื่อวางแผนยุทธศาสตร์สำหรับปีต่อไปนั้น ต้องเผชิญกับปัญหาคุกรุ่นหลายเรื่องด้วยกัน เช่น การสั่งปราบปรามลัทธิฟานหลุนกง ซึ่งผู้นำระดับสูงได้เริ่มหารือกันในเรื่องนี้ตั้งแต่วันที่ 25 ก.ค. และมีการประชุมกับเจ้าหน้าที่ระดับสูงและระดับกลางต่อเนื่องอีกหลายครั้ง

หัวข้อสำคัญที่สุดในการประชุมที่ยังเป็นปัญหาคัดแย้งกันอยู่ได้แก่จะแปรรูปรัฐวิสาหกิจของจีนกันอย่างไร ซึ่งเป็นประเด็นแกนกลางที่จะชี้นำทิศทางการพยายามในการสร้างเศรษฐกิจระบบพึ่งพิงตลาดของจีน เพราะที่ผ่านมาวิสาหกิจที่ล้มละลายทำให้เกิดปัญหาการว่างงานหลายล้านคน จนเกิดการประท้วงตามเมืองต่าง ๆ และการเฟื่องฟูของลัทธิการมองโลกในแง่ร้าย การปฏิรูปที่น่าจะเป็นไปได้ในการประชุมครั้งนี้คือมาตรการต่างๆ ซึ่งจะขออนุญาตรัฐวิสาหกิจที่คิดสรรแล้วจำนวนหนึ่งนำหุ้นส่วนข้างมาก ออกไปซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศซึ่งตอนนี้จีนสามารถทำได้ประมาณร้อยละ 20-30 ถ้าหากทำได้ถึงร้อยละ 50 ก็เท่ากับจีนแปรรูปรัฐวิสาหกิจเหล่านี้เป็นบริษัทเอกชน ถึงแม้รัฐจะยังคงเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่อยู่ก็ตาม และอีกมาตรการหนึ่งที่คาดว่าจะได้รับการอนุมัติคือการแปลงหนี้เป็นหลักทรัพย์ ซึ่งหากต่อมากลุ่มนี้นำหุ้นไปเข้าตลาดหลักทรัพย์ บริษัทบริหารทรัพย์สินพวกนี้ก็สามารถนำหุ้นไปขายทำเงินคืนมาบ้าง

ประเด็นที่คลุมเครือในที่ประชุมคือนโยบายต่างประเทศคณะผู้นำจีนเห็นพ้องเป็นเอกฉันท์ที่คัดค้านความพยายามของไต้หวันที่จะนิยามลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกันใหม่ แต่ยังมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องปักกิ่งควรซื้อรบเพื่อตักเตือนไทเปหรือไม่ อีกเรื่องหนึ่งคือความสัมพันธ์จีน-สหรัฐฯ ที่ยังคงขุ่นมัวกันอยู่นับตั้งแต่નાาโดกล่มสถานทูตจีนในยูโกสลาเวียเมื่อเดือนพค.จนถึงบัดนี้จีนยังไม่ยอมรับคำอธิบายของวอชิงตัน และส่งผลให้การเจรจาเรื่องจีนเข้าองค์การการค้าโลกหยุดชะงักไปด้วย (ผู้จัดการ 270742)

3.3.2 อินเดีย-ปากีสถานยุติศึกแคชเมียร์

วันที่ 11 ก.ค. 2542 นายชาร์ตจ์ อาซิซ มต.ต่างประเทศปากีสถาน แถลงเกี่ยวกับการบรรลุข้อตกลง ระหว่างตัวแทนรัฐบาลปากีสถานกับอินเดีย ว่าด้วยการถอนกำลังนักรบมุสลิมที่แทรกซึมข้ามพรมแดนเข้าไปในแคชเมียร์ของอินเดีย โดยการถอนกำลังจะดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป นับว่าเป็นการยุติความขัดแย้งครั้งรุนแรงที่สุดระหว่างอินเดียและปากีสถานในรอบ 30 ปี แต่ทางโฆษกประจำตัวนายกาอาดิล พินารี วัชปายี ผู้นำรัฐบาลอินเดียแถลงที่กรุงนิวเดลีว่า ข้อตกลงฉบับนี้ไม่ได้ระบุถึงการหยุดยิงไม่ว่าจะในบางพื้นที่หรือทั้งหมด (กรุงเทพธุรกิจ, ผู้จัดการ 130742)

ทั้งนี้พันธมิตรมุจาฮิดีน (นักรบศักดิ์สิทธิ์) 15 กลุ่ม ได้รวมตัวกันภายใต้ชื่อว่า ยูไนเตด จิฮัด เคาน์ซิล ต่อสู้ช่วงชิงดินแดนพิพาทตอนเหนือของแคชเมียร์ โดยทุกฝ่ายเชื่อว่ารัฐบาลปากีสถานหนุนหลังพวกนี้ โดยเรียกว่าเป็นกลุ่มนักต่อสู้อิสระ อินเดียกับปากีสถานทำสงครามระหว่างกันเรื่องแคชเมียร์ 2 ครั้ง ตั้งแต่ได้รับเอกราชจากอังกฤษในปี 1947 แคชเมียร์มีประชากรส่วนใหญ่เป็นมุสลิม แต่มีเจ้าผู้ครองนครเป็นฮินดูจึงมีปัญหาว่าจะรวมอยู่กับประเทศใด จนต้องกำหนดเส้นแอลโอซี แบ่งเขตควบคุมระหว่าง 2 ชาติในแคชเมียร์ แต่ปากีสถานยึดจุดมการรวมชาติมุสลิม จึงหนุนหลังพวกมุจาฮิดีนเคลื่อนไหวเรียกร้องอิสรภาพในเขตแคชเมียร์ ที่รัฐบาลฮินดูของอินเดียปกครองอยู่นายกฯ.ปากีสถาน นาวาซ ชารี รับปากประธานาธิบดีบิล คลินตัน เมื่อ 4 ก.ค.2542 ว่าจะโน้มน้าวให้กลุ่มกองโจรถอนกำลังออกจากแคชเมียร์ ทำให้ชารีเผชิญมรสุมการเมืองในประเทศเพราะมุจาฮิดีนไม่ยอมรับ ปากีสถานตกลงถอนกองโจรออกจากแคชเมียร์เพื่อแลกเปลี่ยนกับสัญญาของสหรัฐฯ ในการเข้ามามีบทบาทแก้ไขข้อพิพาทในแคชเมียร์ที่ยืดเยื้อมาถึง 52 ปี เพราะต้องการผลักดันปัญหาแคชเมียร์สู่เวทีโลก เช่น สนประชาชาติ แต่อินเดียยืนยันว่าไม่ต้องการคนกลางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งเป็นเรื่องภายในระหว่าง 2 ชาติ (ผู้จัดการ 130742)

3.3.3 การชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยของนักศึกษาอิหร่าน

ทางการอิหร่านได้สั่งปิดหนังสือพิมพ์ชาลาม อันเป็นต้นเหตุให้นักศึกษามหาวิทยาลัยเตหะรานเคลื่อนไหวก่อการประท้วงเพื่อเรียกร้องเสรีภาพหนังสือพิมพ์ จนกลายเป็นเหตุการณ์นองเลือดในเวลาต่อมา เนื่องจากตำรวจได้ใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมเมื่อ 9 ก.ค. และมีผู้เสียชีวิต 5 คนและบาดเจ็บอีกหลายสิบคน

การชุมนุมทำท้าวว่าจะขยายตัวออกไปทั่วประเทศ วันที่ 11 ก.ค.2542 สภาความมั่นคงแห่งชาติของอิหร่านได้ออกแถลงการณ์ระบุว่า การชุมนุมประท้วงโดยไม่ได้รับอนุญาตจากทางการเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ทางกรจะดำเนินการขึ้นเด็ดขาดกับผู้ฝ่าฝืน ขณะที่นอกจากที่กรุงเตหะรานแล้ว ยังปรากฏมีการก่อตัวประท้วงในเมืองใหญ่หลายเมือง เช่น มาชฮัด อิสฟาฮัน ชีรา จำนวนผู้ร่วมประท้วงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนักศึกษา 10,000 คนแล้วยังมีประชาชน 5,000 คน รวมทั้งคนอาจารย์และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยอีก 2,000 คน น.ส. พ.เนซัต เตลี รายงานว่านักข่าวหลายร้อยคนจาก น.ส.พ.กว่า 20 ฉบับทั่วประเทศ เตรียมผลงานประท้วง 1 วัน เป้าหมายหลักของการชุมนุมต้องการให้ปลดนายเฮดอายัต ลอตฟิอัน อธิบดีกรมตำรวจรวมทั้งเจ้าหน้าที่ระดับสูงคนอื่น ๆ ที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการใช้กำลัง

อयाตอลเลาะห์ อาลี คาเมเนอี ประมุขสูงสุดของอิหร่าน ส่งสาส์นแสดงความเสียใจแต่ไม่ได้รับความสนใจจากนักศึกษาซึ่งยืนยันจะสลายการชุมนุม ต่อเมื่อมีการปลดอธิบดีตำรวจออกจากตำแหน่ง เพื่อแสดงความรับผิดชอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น(กรุงเทพธุรกิจ 130742)

13 ก.ค. 2542 ตำรวจอิหร่านใช้ไม้แข็งล้อมปราบคลื่นนักศึกษากว่า 10,000 คนที่ชุมนุมประท้วงใจกลางกรุงเตหะราน ในฐานะฝ่าฝืนคำสั่งห้ามชุมนุมประท้วงอย่างเด็ดขาด หอพักนักศึกษาที่ถูกลุยเช่นกัน นับเป็นครั้งแรกที่กลุ่มผู้สนับสนุนการปฏิรูปภายใต้การนำของประธานาธิบดีโมฮัมหมัด คาตานิ เกิดการเผชิญหน้าครั้งใหญ่กับสายเหยี่ยวในรัฐบาล นำโดยอयाตอลเลาะห์ คาเมเนอี (กรุงเทพธุรกิจ 140742)

การชุมนุมครั้งนี้ทำให้ประเทศสาธารณรัฐอิสลามต้องสั่นคลอนและเป็นการกดดันประธานาธิบดีโมฮัมหมัด คาตานิ ให้เร่งปฏิรูปตามที่สัญญาไว้ซึ่งก็ต้องเจอกับการต่อต้านอย่างไม่ละลดจากคู่ต่อสู้ฝ่ายศาสนาที่เป็นพวกอนุรักษนิยมและมีอิทธิพลมาก(ไทยโพสต์ 140742) ในวันที่ 14 ก.ค. ชาวอิหร่านหลายคนออกมาชุมนุมตามท้องถนนใจกลางกรุงเตหะราน เพื่อแสดงพลังสนับสนุนกลุ่มผู้นำการเมืองฝ่ายจารีต ตลอดจนผู้นำทางศาสนาของประเทศที่เรียกร้องให้มีการชุมนุมแสดงพลังสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวต่อต้านกลุ่มพลังนักศึกษาที่เรียกร้องให้ปฏิรูปการปกครองให้เป็นแบบเสรีประชาธิปไตย เป็นลักษณะมีขอบชนมีขอบ นายฮาร์ซัน โรว์ฮานี เลขาธิการสภาความมั่นคงสูงสุดแห่งชาติอิหร่านแถลงเตือนต่างชาติบางประเทศที่ท้าวตัวเป็นเครื่องมือของสหรัฐฯ และผู้ปกครองยิวไซออนนิสต์ (มติชน 150742)

หลังการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยจนเกิดความวุ่นวายใหญ่โต เป็นเวลานานถึง 6 วัน องค์การศาสนาอิสลามของอิหร่านที่ได้รับการสนับสนุนทั้งจากพวกอนุรักษนิยมและกลุ่มสายกลางส่วนใหญ่ ได้จัดการชุมนุมเพื่อสมานสามัคคีขึ้น อเมริกาถูกประณามจากผู้เดินขบวนว่าจงตายเสียเถิด เนื่องจากเชื่อว่ามีมหาอำนาจหนุนหลังการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย นายฮาร์ซัน โรว์ฮานี เลขาธิการสภาความ

มั่นคงสูงสุดแห่งชาติ บอกว่าผู้อยู่เบื้องหลังการจลาจลบางคนอาจถูกประหารชีวิต ในความผิดฐานเป็นโมฮาแรบ (ผู้ต่อสู้กับพระเจ้า) และเป็นมอฟเซต (ผู้แพร่กระจายคอร์รัปชัน) (ไทยโพสต์ 150742)

นักการเมืองฝ่ายขวาชื่นชมที่ความวุ่นวายซึ่งกลายเป็นจลาจลรุนแรงที่สุดอยู่ 2 วันในกรุงเตหะรานยุติลงอย่างรวดเร็ว ขณะที่ น.ส.พ.อนุรักษนิยมประโคนชาว่าองค์กรอิสลามยังได้รับการสนับสนุนอย่างอุ่นหนาฝาคั่ง ส่วนพวกสายกลางที่สนับสนุนการชุมนุมใหญ่เมื่อวันพุธ 15 ก.ค. พอประมาณเกรงว่าฝ่ายอนุรักษจะฉวยโอกาสกดดันนโยบายปฏิรูปของประธานาธิบดี พวก น.ส.พ.สายกลางจึงลงข่าวการชุมนุมเพียงระดับธรรมดา แต่เน้นการโจมตีหอพักนักศึกษาอย่างทารุณ น.ส.พ.คอร์รัปต์ บอกว่า "การประท้วงของนักศึกษาไม่ได้รับคำตอบที่ขอบด้วยเหตุผล" ในขณะที่นักศึกษายังยืนยันการเรียกร้องให้ปลดอธิบดีกรมตำรวจต่อไป รวมทั้งการให้ยกเลิกคำสั่งปิด น.ส.พ.ชาลามที่เป็นตัวตั้งตัวตีสำคัญของฝ่ายปฏิรูป และให้เลิกปราบปรามกลุ่มกดดันฝ่ายขวาซึ่งทางการได้สัญญาว่าจะจัดการใช้ความรุนแรงของอิสลามแต่มาตรการทางกฎหมายก็ใช้กับตำรวจระดับกลางไม่กี่คนเท่านั้น (ไทยโพสต์ 160742)

ลำดับความเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครองก.ค.-ก.ย. 2542

	ความเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครองเดือนก.ค. 2542
เวลา	เหตุการณ์
2 ก.ค. 2542	พรรคกิจสังคมเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ หัวหน้าพรรคคือ นายสุวิทย์ คุณกิตติ เลขาธิการพรรคคือ นายระวี นิรุฒไชติ โฆษกพรรคคือ นายชูศักดิ์ แอทอง (มติชนสุดสัปดาห์ 200742)
9 ก.ค. 2542	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ประกาศแต่งตั้ง รัฐมนตรีแทนตำแหน่งที่ว่างและปรับปรุงรัฐมนตรีบางตำแหน่ง (มติชนสุดสัปดาห์ 130742)
12 ก.ค. 2542	เวลา 17.00 น.พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นายชวน หลีกภัย นายก รมต. นำรมต.ใหม่ 14 คนเข้าเฝ้าถวายสัตย์ปฏิญาณที่พระตำหนักเปี่ยมสุขพระราชมังคลาภิเษก (มติชนสุดสัปดาห์ 200742)
13 ก.ค. 2542	ชายฉกรรจ์ 8 คน นำทีมโดยนายชาลี นพวงศ์ ณ อยุธยา เลขาธิการส่วนตัวของนายไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกรัฐมนตรี เข้าไปในกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ (มติชนสุดสัปดาห์ 200742)
16 ก.ค. 2542	สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) จัดสัมมนาเรื่อง "ยุทธศาสตร์ชาติในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี" ที่โรงแรมโซลทวิน ทาวเวอร์
20 ก.ค. 2542	กลุ่มองค์กรประชาธิปไตยประชุมเรียกร้องให้รัฐบาลยุบสภา
21 ก.ค. 2542	- เวลา 22.45 น. สำนักงานกองบรรณาธิการข่าวสดถูกขวางระเบิดสังหารสร้างความเสียหาย ให้อาคารบางส่วน - นายสุรสีห์ แสงอุ้น ประธานคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กันทรารมย์ อ.ขุนันธ์ จ.ศรีสะเกษ ยื่นร้องขอให้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยว่า พ.ร.บ.องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 (ผู้จัดการ 170842)
21-22 ก.ค.2542	ศาลจังหวัดสมุทรปราการ เปิดสืบประวัติเลือกตั้งเทศบาลนครสมุทรปราการ พบทุจริตเลือกตั้งหลายรูปแบบ (มติชนสุดสัปดาห์ 270742)
22 ก.ค. 2542	ร.ท.เทพ ไสกระจำง ส.ส. ศรีสะเกษ พรรคความหวังใหม่ ตั้งกระทู้สดถามนายชวน หลีกภัย นายก รมต. กรณีสื่อหนังสือพิมพ์ถูกคุกคาม
23 ก.ค. 2542	- นายกวี จงกิจถาวร นายกสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยออกหนังสือด่วนเชิญบรรณาธิการ บรรณาธิการข่าว และบรรณาธิการอาวุโส ของหนังสือพิมพ์ทุกฉบับร่วมประชุมระดมพลังความคิดในวันที่ 26 ก.ค.42เพื่อกำหนดท่าทีและจุดยืนต่อการคุกคามสื่อที่เกิดขึ้น (ไทยโพสต์ 240742) - นายชวน หลีกภัย ปราชัยส่งสัญญาณการเลือกตั้ง ในงานสัมมนาประธานสภาพรรคประชาธิปัตย์ทั่วประเทศที่โรงแรมสุดาพาเลซ กทม. ว่าเดือน ธ.ค. 42 กฎหมายลูกที่ รัฐธรรมนูญกำหนดไว้จะเสร็จสิ้นลง ต้องมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเลือกตั้งครั้งต่อไป (มติชนสุดสัปดาห์ 270742)
25 ก.ค. 2542	เครือข่ายองค์กรประชาธิปไตยและองค์กรประชาชนจะมีการประชุมกำหนดท่าทีต่อเหตุการณ์คุกคามสื่อมวลชน รวม

	ถึงการชุมนุมวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่วิจารณ์การแก้ปัญหาของรัฐบาล ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ไทยโพสต์ 240742)
30 ก.ค.2542	นายจาตุรนต์ ฉายแสง เปิดเผยหลังการเดินสายหาเสียงภาคใต้ว่าคนใต้ไม่พอใจรัฐบาลนายชวน หลีกภัย มากขึ้น ทั้งปัญหาการประมงปลากะตัก ปัญหาทางพารา โดยเห็นว่ารัฐบาลแก้ปัญหาให้คนใต้ไม่ได้เลย (ผู้จัดการ 310842)
31 ก.ค. 2542	นายมานะ บุญ วิชัยกุล เลขานุการ รมต.มหาดไทย ส.ส.นครศรีธรรมราช พรรคประชาธิปัตย์ วิจารณ์นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ว่าเปรียบเสมือนกระสือหากินนอกบ้านไม่ได้ก็มากินลำไส้ตัวเอง (มติชน 010842)

ความเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครองเดือน ส.ค. 2542

เวลา	เหตุการณ์
1 ส.ค. 2542	เทศบาลตำบลบางปูจัดเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) ต.บางปู อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ที่หน่วยเลือกตั้งที่ 15 เขตเลือกตั้งที่ 3 ซึ่งเลื่อนจากวันที่ 4 ก.ค.2542 เนื่องจากคณะกรรมการประจำหน่วยทุจริตเลือกตั้ง ผลการเลือกตั้งมีประชาชนไปใช้สิทธิเพียง 204 คน จากผู้มีสิทธิ 846 คน (มติชน 030842)
2 ส.ค. 2542	- นายบุญสนอง บุญมี ผู้อำนวยการกองสอบสวนและนิติการ และคณะกก.สอบสวนของกรมการปกครอง เรียกตัวนายชนม์สวัสดิ์ อัศวเหม หัวหน้ากลุ่มปากน้ำ 2000 ผอ.เลือกตั้ง ส.ท.ปากน้ำ กรณีมีการทุจริตเลือกตั้ง (กรุงเทพธุรกิจ 030842)
3 ส.ค.2542	- กรม.มีมติซื้ออัลฟ่าเจ็ต 1 ผู่ 20 ลำ ใช้เป็นอะไหล่ 5 ลำ รวมเป็น 20 ลำและซื้อเครื่องบินขับไล่เพิ่มอีก 1 ผู่ ซึ่งนายชวน หลีกภัย นายก.ฯ และ รมต.กลาโหม บอกว่าการพิจารณาครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ใช้คณะกรรมการกลาโหมพิจารณา ร่วมกับผู้นำเหล่าทัพ (ไทยโพสต์ 040842 มติชน 040842) - 11.30 น. คณะกรรมการญาติวีรชน ร่วมกับสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) จำนวน 32 คนนำโดยนายอดุลย์ เขียวบริบูรณ์ ประธานคณะกรรมการญาติวีรชน ยื่นหนังสือถึงนายชวน หลีกภัย นายก.ฯ และ รมต.กลาโหม เพื่อขอคืนศพญาติวีรชนที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ นับเป็นการยื่นครั้งที่ 6 (มติชน 040842) และบอกว่าจะชนโรงศพ 38 โรงไปตั้งหน้า ก.กลาโหม และจะจัดกิจกรรมทางศพ (มติชน 050842)
4 ส.ค. 2542	- ก.เกษตรฯ จัดคัดเลือกผู้แทนเกษตรกรเพื่อเป็นกรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ตามบทเฉพาะกาล พ.ร.บ.กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ.2542 ในส่วนของภาคอีสาน 19 จังหวัด 8 คน ที่ขอนแก่น ซึ่งมีเกษตรกรร่วม 2 แสนคนมาใช้สิทธิ (กรุงเทพธุรกิจ 03,070842) - พรรคความหวังใหม่เปิดสาขาพรรคในเขต กทม.แห่งแรกที่อาคารเลขที่ 62/23 หมู่บ้านพัชรวิสัย เขตบางแค ตรงข้ามห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ บางแค เพื่อเตรียมการเลือกตั้งโดยเฉพาะ (กรุงเทพธุรกิจ, ผู้จัดการ 050842) - ชมรมคนไทยร่วมใจกู้วิกฤติร่วมกับองค์กรประชาธิปไตย และองค์กรประชาชน จัดอภิปรายหมู่ในหัวข้อ "ระดมความคิดกู้วิกฤติชาติ : แนวทางประชาชน" ที่อาคารฐานเศรษฐกิจ ชัยสุภะสำคัญของการประชุมครั้งนี้คือเรียกร้องให้รัฐบาลยุบสภาภายใน 1 เดือนนับจาก 30 ก.ค.- 20 ส.ค. (กรุงเทพธุรกิจ, ไทยโพสต์ 050842, มติชนสุดสัปดาห์ 100842)
5 ส.ค. 2542	- นายบรรหาร ศิลปอาชา น.พรรคชาติไทย นายกร ทัพพะรังสี น.พรรคชาติพัฒนา พร้อมแกนนำพรรคการเมืองทั้งสอง นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ เลขานุการพรรคชาติพัฒนา ร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่โรงแรมโรยัล ปริ้นเซส หลานหลวง (ไทยโพสต์ 060842) - นายธีระชัย ศิริขันธ์ ส.ส.อำนาจเจริญ พรรคความหวังใหม่ ยื่นกระทู้สดถาม นายชวน หลีกภัย ในฐานะ รมต.กลาโหม เรื่องการแต่งตั้งข้าราชการกลาโหมไม่โปร่งใส อันเนื่องมาจาก พล.อ.อัฒมชัย วุฒิสรี รมต.กลาโหมปฏิบัติราชการแทนแต่งตั้งข้าราชการทั้ง 15 คนซึ่งในจำนวนนี้มีนางพรพิริช สุจริตกุล บุตรีนางภักดิพร สุจริตกุล ภรรยา นายก.ฯ ที่เกิดจากนายศิริชัย ใจศรีเจริญ รวมอยู่ด้วยว่า มีความเหมาะสมอย่างไร (ไทยโพสต์ 060842) - องค์กรเอกชนด้านสิทธิและประชาชนกว่า 400 คน นำโดย ศ.นิคม จันทรวิทุร ได้จัดทำจดหมายเปิดผนึกถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา เรื่อง พ.ร.บ. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ยื่นต่อนายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ รองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่สอง เพื่อยืนยันเจตนารมณ์ของประชาชนและผู้ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนที่ต้องการให้ร่างกฎหมายคณะกรรมการสิทธิฯแห่งชาติเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและเรียกร้องให้ส.ส.และ ส.ว.ให้การสนับสนุน ซึ่งคณะกรรมการสิทธิฯต้องมีสถานะภาพที่เป็นอิสระปลอดจากการแทรกแซงของรัฐบาล

	(กรุงเทพฯ 060842)
6 ส.ค. 2542	- นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานวุฒิสภา กล่าวถึงกรณีกฎหมายหมิ่นประมาทไทยร่วมใจปฏิวัติชาติเรียกร้องให้รัฐบาลยุบสภา โดยขีดเส้นตายไม่เกิน 20 ส.ค. 2542 นี้ว่า คิดว่าไม่น่าจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น และไม่ควรรื่นเริงกาถวายนในหลวงเพราะพระองค์ทรงอยู่เหนือการเมือง และการเรียกร้องให้ล้มกฎหมายเศรษฐกิจ 11 ฉบับก็เข้าไปแล้ว (มติชน 070842) - ศาลปฎิวัติอ่านคำพิพากษาคดีนายเนวิน ชิดชอบ รบช.เกษตรฯ ซึ่งโจทก์อุทธรณ์ว่าให้ลงโทษจำคุกได้โดยไม่ต้องรอลงอาญาขณะที่จำเลยคือนายเนวินอุทธรณ์ว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท (มติชน 040842) - สัมมนานายกเทศมนตรีทั่วประเทศที่โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ หลักสี่ โดยมีนายชวน หลีกภัย นายกฯ เป็นประธาน ซึ่งเน้นว่าต้องมีความซื่อสัตย์และต้องเป็นความซื่อสัตย์ทั้ง 100 % (มติชน 070842)
9 ส.ค. 2542	- สมาชิกแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ (สรส.) 36 องค์การ นำโดยนายเสน่ห์ ตันติเสนาะ เลขานุการ สรส. เรียกร้องให้รัฐบาลยุบสภาเพื่อเลือกตั้งใหม่(ไทยโพสต์ 090842) - นายบรรหาร ศิลปอาชา หน.พรรคชาติไทย เสนอให้พรรคร่วมรัฐบาลทุกพรรคร่วมหาข้อสรุปปัญหาเศรษฐกิจในการประชุมกรม.เศรษฐกิจ เพื่อช่วยชักถามในสิ่งที่ประชาชนไม่เข้าใจ และช่วยสะท้อนให้ประชาชนเข้าใจ (ไทยโพสต์ 09084)
10 ส.ค. 2542	กรม. มีมติเห็นชอบข้อเสนอแก้ไขร่าง พ.ร.บ. เทศบาล พ.ศ. 2496 ของ ก.มหาดไทย สำระสำคัญคือให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงจากเดิมที่เทศมนตรีเป็นผู้เลือก (ไทยโพสต์ 10,110842, มติชนสุดสัปดาห์ 170842)
11 ส.ค. 2542	- นายสชาติ ศิริวิมล รมต.สำนักงานกฯ กำกับดูแลสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แถลงเกี่ยวกับความคืบหน้าของการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามมาตรา 89 แห่งรัฐธรรมนูญ ว่าได้ดำเนินการยกย่องแล้วและจะนำเผยแพร่ต่อประชาชน เพื่อแสดงความคิดเห็น (ไทยโพสต์ 120842) - สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ออกแถลงการณ์แสดงความไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกรณี พล.ท.ปฐมพงษ์ เกษรศุกร์ เลขานุการกองทัพบกออกคำสั่งห้ามผู้สื่อข่าวเดลินิวส์เข้าไปทำข่าวในพื้นที่ของ สลก.ทบ.(ไทยโพสต์ 120842)
13 ส.ค. 2542	- สมาชิกวุฒิสภาจำนวน 50 คนเข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือเรื่องการจัดตั้งสมัชชาวุฒิสภา ที่อาคารรัฐสภา โดยมีนายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่เป็นประธานในการประชุม (ผู้จัดการ 140842) - นายสาโรช คัชมาตย์ รองอธิบดีกรมการปกครอง เป็นวิทยากรบรรยายเรื่องการปกครองท้องถิ่น ให้แก่กรมเทศบาลภาคตะวันออก ที่ห้องประชุมใหญ่เทศบาลตำบลแหลมฉบัง อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ระบุว่า การปกครองท้องถิ่นระดับ อบต. อบจ. และเทศบาลใหม่และเทศบาลที่เก่าแก่ มีแต่เรื่องผู้บริหารทะเลาะกับข้าราชการประจำ และบอกว่า ปี 2543 การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยต้องมีการเปลี่ยนแปลงและจะเกิดความวุ่นวายอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงซึ่งเวลานี้อยู่ที่ขั้นตอนการออกกฎหมายและกฎฎีกา เทศบาลหลายแห่งที่จะต้องเลือกตั้งในเดือน พ.ย. 2542 นี้เกิดความสับสนในการเตรียมการเลือกตั้ง (ไทยโพสต์ 140842)
14 ส.ค. 2542	พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ หน.พรรคความหวังใหม่ และกลุ่มนายเสน่ห์ เทียนทอง อดีตเลขาธิการพรรคความหวังใหม่ เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่กลางสัปดาห์เรียกร้องให้รัฐบาลรับผิดชอบต่อความเสียหายของธนาคารกรุงไทย (กรุงเทพฯ 150842)
15 ส.ค. 2542	- พล.ต.จำลอง ศรีเมือง อดีต หน.พรรคพลังธรรม บอกว่าวันนี้จะทำหนังสือสรุปความเห็นประชาชนในนามคนกรุงเทพฯ ซึ่งไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลจะขายหุ้นบริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ให้ต่างชาติส่งให้นายชวน หลีกภัย นายกฯ
16 ส.ค. 2542	แกนนำสหพันธ์สมาชิกลูกจ้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทยนำโดยนายอุดรพันธุ์ จันทวิโรจน์ ประธานสหพันธ์ นายวิฑูรย์ ชาติปฏิมาพงษ์ ประธานสมาพันธ์ อบจ.ภาคอีสาน และคณะ เดินทางไปขอชี้แจงคัดค้านคำร้องของ อบต. กันทรารมย์ ต่อคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แต่การชี้แจงเป็นอำนาจของ ก.มหาดไทยในฐานะผู้รักษาการตาม พ.ร.บ.อบจ. 2540 ไม่ใช่ของผู้แทนสมาชิก อบจ. (ผู้จัดการ 170842)
17 ส.ค. 2542	ก. กลาโหมนำโครงสร้างกองทัพฉบับ บก.ทหารสูงสุดเข้าพิจารณาในที่ประชุม กรม.เพื่อแจ้งความคืบหน้าของการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพ (กรุงเทพฯ 190842)
18 ส.ค. 2542	กลุ่มองค์กรญาติวีรชนเดือน พ.ศ. ปี 2535 ประมาณ 50 คน เดินทางจากม.ธรรมศาสตร์มาชุมนุมบริเวณด้านหน้า

	ก.กลางใหม่ เพื่อเรียกร้องให้เปิดเผยผลการสอบสวนเหตุการณ์เดือน พ.ค.ทั้งหมด และต้องการให้คืนศพผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าว (ผู้จัดการ 190842)
20 ส.ค. 2542	- พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีผลบังคับใช้ ซึ่งไม่มีผลย้อนหลังต่อการกระทำความผิดในอดีตของบุคคล แต่ก็เป็กฎหมายที่เสริมความเข้มแข็งต่อการทำงานของ พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และ พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) เนื่องจากรัฐบาลได้ขยายฐานการกระทำผิดตามพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้กว้างใหญ่ขึ้น (ผู้จัดการ 030842) - ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง รอง หน.พรรคความหวังใหม่ แถลงเปิดข่าวเรื่อง"แผนขยายชาติ"ของรัฐบาล (มติชน 210842)
21 ส.ค. 2542	นายชวน หลีกภัย นายกฯ ให้สัมภาษณ์ว่ายังไม่เห็นเอกสารที่พรรคความหวังใหม่อ้างถึง และยืนยันว่าเป็นไปไม่ได้ที่รัฐบาลจะขยายชาติ อีกทั้งจะไม่มีการขายธนาคารออมสินและธนาคารอาคารสงเคราะห์ให้ต่างชาติ (ไทยโพสต์ 220842)
23 ส.ค. 2542	นายประมวล รุณเสรี อธิบดีกรมการปกครอง แถลงผลการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีการย้ายทะเบียนบ้านราษฎรจากอ.สอยดาว จ.จันทบุรี จำนวน 9,773 คน ไปอยู่ใน อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว เพื่อหวังผลทางการเมืองเพราะทำให้จ.สระแก้วมี ส.ส.เพิ่มจาก 3 คนเป็น 4 คน พบเหตุทุจริตเกิดขึ้นระหว่างเดือน พ.ย.-ธ.ค.2540 (มติชน 23,240842 ไทยโพสต์ , กรุงเทพธุรกิจ ,ผู้จัดการ 240842)
26 ส.ค. 2542	ศาลจังหวัดสมุทรปราการพิพากษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครสมุทรปราการเมื่อวันที่ 2 พ.ค.2542เป็นโมฆะ และจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายใน 45 วัน ทั้งนี้เทศบาลกำหนดประกาศรับสมัครวันที่ 1-7 ก.ย. และลงคะแนนเสียงในวันที่ 9 ต.ค.2542 (ผู้จัดการ , มติชน , ไทยโพสต์ 270842)
27 ส.ค. 2542	วุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการ ร่าง พ.ร.บ.ยกเลิก พ.ร.บ.ป้องกันการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ.2495 พ.ศ. ...วาระแรกด้วยคะแนนเสียง 45 ต่อ 43 กดออกเสียง 3 เสียง และไม่ลงคะแนนเสียง 2 เสียง จากจำนวนผู้เข้าประชุม 93 คน ซึ่งคะแนนเสียงที่ไม่เห็นด้วยส่วนใหญ่มาจากวุฒิสมาชิกสายทหาร (มติชน , กรุงเทพธุรกิจ , ผู้จัดการ , ไทยโพสต์ 280842)
30 ส.ค. 2542	นายสุรjit นันทมนตรี รักษาการผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการควบคุมการเปิดหีบบัตรเลือกตั้ง ส.ท.นครสมุทรปราการ 33 ที่บ่ที่เพื่อขยายผลจับกุมผู้กระทำความผิด (มติชน 300842)
31 ส.ค. 2542	ก.มหาดไทย มีคำสั่งโยกย้ายข้าราชการการปกครองจำนวน 58 ตำแหน่งที่สำคัญคือการย้ายอธิบดีกรมการปกครอง นายประมวล รุณเสรี ไปเป็นรองปลัด ก.มหาดไทย และนายปริญญา นาคฉัตริย์ ขึ้นมาเป็นอธิบดีกรมการปกครองแทน (มติชน , ไทยโพสต์010942)

ความเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครองเดือน ก.ย. 2542

เวลา	เหตุการณ์
4 ก.ย. 2542	นายประจวบ ไชยสาส์น ประธานที่ปรึกษาพรรคชาติพัฒนา รมต.ทบวงฯ ปราศรัยที่อ.บึงกาฬ จ.หนองคาย ประกาศต่อหน้าพระแม่ธรณีและพระแม่คงคาว่าพร้อมเป็นผู้นำการเมืองในภาคอีสาน ทำให้ถูกขับออกจากสมาชิกพรรคชาติพัฒนาบางคนถึงขั้นลงชื่อขับออกจากทุกตำแหน่งในพรรค (มติชน 050942, มติชนสุดสัปดาห์ 140942)
5 ก.ย. 2542	- พรรคความหวังใหม่ประชุมผู้ปฏิบัติงานพรรค ที่ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ในการตั้งสาขาพรรคประจำเขตเลือกตั้งในพื้นที่ 5 จังหวัด คือ ศรีสะเกษ สุรินทร์ ยโสธร อุบลราชธานีและอำนาจเจริญ (มติชน060942)
7 ก.ย. 2542	- นายอนุรักษ์ จูริมาศ รมช.เกษตรฯ ซึ่งดูแลกรมชลประทาน ได้เสนอ กรม. ย้ายนายปราโมทย์ ไ้มักัด อธิบดีกรมชลประทาน ไปเป็นรองปลัดก.เกษตรฯ ซึ่ง กรม.มีมติอนุมัติ (มติชนสุดสัปดาห์ 140942)
8 ก.ย. 2542	สมาชิกพรรคชาติพัฒนาจำนวน 13 คนทำหนังสือถึงหัวหน้าพรรคชาติพัฒนาขอให้นายประจวบ ไชยสาส์น ทบวงนบบาท ของตนเองด้วยการลาออกจากตำแหน่งต่าง ๆ ภายในพรรค (ผู้จัดการ 090942)
9 ก.ย. 2542	สภาผู้แทนราษฎรต้องปิดประชุมเนื่องจากสมาชิกไม่ครบองค์ประชุม พรรคร่วมรัฐบาลรวมแล้วขาดประชุมถึง 49 คน โดยเป็นพรรคประชาธิปไตยถึง17 คน (ไทยโพสต์100942)
14 ก.ย. 2542	- คณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำหนังสือเสนอรัฐบาล ให้พิจารณาร่าง พ.ร.ฎ.กำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา วันที่

	4 มี.ค.25423 (ผู้จัดการ 170942)
15 ก.ย. 2542	สภาผู้แทนราษฎรประชุมพิจารณาร่าง พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ2543 วาระสองและวาระสาม (กรุงเทพธุรกิจ 160942)
17 ก.ย. 2542	- ทหารไทยชุดแรกจำนวน 12 นาย เดินทางไปร่วมปฏิบัติหน้าที่กับกองกำลังรักษาสันติภาพนานาชาติที่ติมอร์ตะวันออก (ไทยโพสต์ 170942)โดยไทยมีฐานะเป็นรองผู้บัญชาการกองกำลัง (มติชน 200942) ในขณะที่ภายในกองทัพมีใบปลิวต่อต้านการส่งทหารไปติมอร์ฯ ของรัฐบาล(ไทยโพสต์ 200942)
22 ก.ย. 2542	สภาผู้แทนราษฎรมีมติผ่านร่าง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ซึ่งวุฒิสภาเสนอกลับมา และมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายประเด็นโดยเฉพาะมาตรา 94 ที่ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐประกอบธุรกิจที่มีส่วนได้เสียและรับสัมปทานจากรัฐ และเพิ่มเติมให้ครอบคลุมถึงคู่สมรส (ไทยโพสต์ 260942)
24 ก.ย. 2542	- ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องของนายสิทธิชัย กิตติธเนศวร ส.ส.นครนายก พรรคชาติไทย ที่ขอให้วินิจฉัยคุณสมบัติความเป็น ส.ส.ของนายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ส.ส.นครนายก พรรคประชาธิปัตย์ (ไทยโพสต์ 260942)

ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษา

นำเรื่อง

ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษาเป็นสิ่งที่น่าจับตามองในอนาคตการศึกษาไทย หน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีการปรับเปลี่ยนเพื่อเตรียมความพร้อมต่อ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติกันหลายหน่วยงาน เช่น คณะกรรมการข้าราชการครู มีการร่างระเบียบข้าราชการครูกันใหม่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เสนอยกร่าง พ.ร.บ.การศึกษาเอกชนฉบับใหม่ และโครงสร้างของสำนักงานใหม่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทำทั้งการจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับแผนการศึกษาชาติ การจัดทำร่างการศึกษา 9 ปี และการจัดทำพระราชบัญญัติร่างสภาร่างกฎหมายประกอบพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ครูศึกษามีการกำหนดแนวคิดและทิศทางในการปฏิรูปครู สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์ก็จัดระดมสมองเพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาหลักสูตร มีการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาจากนักวิชาการศึกษาหลายท่าน เช่นแนะนำให้ปฏิรูปปรัชญาการศึกษา ก่อนการจัดระบบการศึกษาใหม่ เสนอแก้ไขการมีโรงเรียนกวดวิชาด้วยการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งคงเป็นไปได้ยากเพราะในการสอบเข้าเรียนต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ครูอาจารย์ ผู้ปกครองและนักเรียน ยังเห็นประโยชน์ของการเรียนกวดวิชามากกว่าโทษ รวมทั้งเสนอแนะให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ถอยจากการเมืองและข้าราชการประจำ เพื่อให้นโยบายปฏิรูปการศึกษามีความต่อเนื่องและให้ถึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น อย่างไรก็ตามการรับรองมาตรฐาน ISO 9002 ของโรงเรียนพญาไท แสดงว่าการปฏิรูปการศึกษาเป็นสิ่งที่จัดให้เกิดขึ้นได้ และมีแนวโน้มว่าโรงเรียนต่าง ๆ จากนี้ไปต้องมีการขอมาตรฐาน ISO กันมากขึ้น

แนวโน้มใหม่ของการจัดการศึกษา นั่นคือการมีนโยบายโอบอุ้มคนพิการให้มีโอกาสมากขึ้นในการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาพร้อมกับโรงเรียนปกติโดยจัดเป็นโรงเรียน 4 มุมเมืองขึ้น แม้จะเป็นโอกาสของคนพิการที่อยู่ในเมืองมากกว่าชนบท ซึ่งแม้แต่ระดับประถมศึกษาก็ยังเป็นเรื่องยาก

ปัญหาของการจัดการศึกษาที่มีตลอดมาคือ การขาดทุนทรัพย์ในการเรียน จนต้องลาออกกลางคัน แม้รัฐบาลจะจัดสรรเงินกู้เพื่อการศึกษาที่ไม่สามารถจัดสรรได้อย่างทั่วถึง เงินกู้ยังไม่ได้กลับคืนเพราะเด็กที่จบการศึกษายังตกงานอันเป็นผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจ รัฐก็ขาดเงินหมุนเวียน ส่วนปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนนั้น ก.ศึกษาใช้โครงการโรงเรียนสีขาวเพื่อทำให้โรงเรียนปลอดจากการระบาดของยาเสพติด

ความบกพร่องของระบบการจัดการศึกษาแบบเดิม ก่อปรกับการเปิดให้มีการศึกษาทางเลือกของ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ นำไปสู่การเคลื่อนไหวของผู้ปกครองในอันที่จะจัดการศึกษาแบบโฮมสคูลให้กับลูกหลานของตนรวมทั้งเพื่อนบ้านที่มีแนวคิดทำนองเดียวกัน ซึ่งกลายเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่มีแนวโน้มว่าจะได้รับความนิยมในประเทศไทย

1. ความเคลื่อนไหวภาครัฐ

หัวข้อข่าว

- 1.1 ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา
- 1.2 ความเคลื่อนไหวด้านการบริหารการศึกษา
- 1.3 ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพการศึกษา
- 1.4 ความเคลื่อนไหวด้านโอกาสทางการศึกษา
- 1.5 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการศึกษา

สรุปประเด็นข่าว

1.1 ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา

1.1.1 การปฏิรูปการศึกษามีความคืบหน้า

พ.ต. เทอดฤทธิ์ บุญฤทธิ์ โฆษก ก.ศึกษาฯ ได้เปิดเผยเกี่ยวกับความก้าวหน้าในการดำเนินงานของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาของ ก.ศึกษาฯ กับทั้งความก้าวหน้าในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หรือ สกศ. ว่าเพื่อให้มีการประสานงานที่ดี จึงมีการเสนอให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาศึกษา รวบรวม และเปรียบเทียบการดำเนินงานของ สกศ. และ ศธ. เพื่อปรับเข้าสู่การปฏิบัติให้ชัดเจน โดยมีนายพนม พงษ์ไพบูลย์ รองปลัด ก.ศึกษาฯ เป็นประธาน และยังให้คณะกรรมการชุดนี้พิจารณาร่าง พระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งสำนักงานการปฏิรูปการศึกษา และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ซึ่งทาง สกศ. ได้ยกร่างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ขึ้น (มติชน 140842)

วันที่ 30 ส.ค.2542 ก.ศึกษาฯ จัดประชุมผู้บริหารระดับสูงเรื่องการปฏิรูปการศึกษาที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งมีข้าราชการระดับสูงของ ก.ศึกษาฯ มาแสดงความเห็นในเรื่องนี้หลายท่านด้วยกัน เช่น นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล รมต.ศึกษาฯ บอกว่าการปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้ต้องลงมือปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ทุกคนและทุกหน่วยงานต้องร่วมมือกันอย่างเป็นเอกภาพ นายสุรัฐ ศิลปอนันต์ ปลัด ก.ศึกษาฯ กล่าวว่า เป้าหมายสูงสุดของการปฏิรูป คือคุณภาพการเรียนที่ได้มาตรฐานสูง การปฏิรูปการศึกษาจะเปลี่ยนแปลงทั้งด้านระบบบริหาร หลักสูตร การเรียน-การสอน และครูอาจารย์ต้องเป็นมืออาชีพ นายอ่ำรุ่ง จันทวนิช อธิบดีกรมวิชาการ กล่าวเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ว่าเป็นหลักสูตรที่เชื่อมโยงการศึกษาทุกระดับจะไม่มีการแบ่งแยกออกเป็นแต่ละระดับชัดเจน วัตถุประสงค์จากมาตรฐานการเรียน 12 ปี ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด หลักสูตรแกนกลางจะมีการทดลองใช้ในปี 2544 และประกาศใช้ในปี 2545 และนายสุวัฒน์ เงินคำ รองปลัด ก.ศึกษาฯ ระบุว่าระบบโครงสร้างส่วนกลางจะเหลืออธิบดีไม่มีการตั้งเท่าที่มีการหารือกัน เบื้องต้นคือเลขาธิการศิลปการ กรรมการศาสนา กรมพลศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน และสำนักงานข้าราชการครู (กค.) นอกจากนั้นจะกระจายอำนาจการบริหารไปอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาต่างๆ (กรุงเทพธุรกิจ 310842)

อนึ่ง นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ระบุว่าวันที่ 31 ส.ค.2542 สกศ.จะเสนอร่าง พ.ร.ฎ.จัดตั้งสำนักงานบริหารการปฏิรูปการศึกษา เข้าสู่การพิจารณาของ ครม. สำนักงานดังกล่าวเป็นองค์กรมมหาชนเฉพาะกิจจัดโครงสร้างองค์กร แบ่งส่วนงาน จัดระบบครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา จัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งการดำเนินงานบางประเด็นอาจต้องถึงขั้นทำประชาพิจารณ์ (กรุงเทพธุรกิจ 310842) ซึ่ง พ.ร.ฎ. ว่าด้วยการจัดตั้งสำนักงานบริหารการปฏิรูปการศึกษา กำหนดว่า การจัดตั้งสำนักงานฯ ดังกล่าว ให้มีคณะกรรมการบริหารจำนวน 9 คน ทำหน้าที่บริหาร ทั้งนี้คณะกรรมการฯ ดังกล่าว ต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการสรรหาจำนวน 15 คน ซึ่งประกอบด้วย ปลัด ก.ศึกษาฯ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ อธิการบดีจากสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนที่เป็นนิติบุคคลจำนวน 2 คน คณบดีคณะวิชาด้านศึกษาศาสตร์จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนจำนวน 3 คนและผู้แทนสมาคมวิชาการหรือวิชาชีพด้านการศึกษาที่เป็นนิติบุคคลจำนวน 5 คน ทั้งนี้มีข้อเสนอของสื่อมวลชนที่จะขอเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสรรหาในฐานะองค์กรวิชาชีพหนึ่งด้วย ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อนำเสนอคณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา ก.ศึกษาฯ พิจารณาต่อไป (ไทยโพสต์ 040942)

ส่วนความคืบหน้าในการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีภารกิจทั้งหมด 19 แผนงานนั้น วันที่ 24 ก.ย. 2542 จะจัดประชุมใหญ่ เพื่อรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงาน รวมทั้งขอความเห็นและข้อเสนอแนะในการประสานงานทั้งของ สกศ. กับ ศธ. ซึ่งจากการประชุมประสานงานขององค์กรทั้งสองในเรื่องการปฏิรูปการศึกษาตามพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ สรุปได้ 2 ประเด็นคือ เรื่องร่าง พ.ร.ฎ. จัดตั้งสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) พ.ศ. 2542 ว่า สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ส่งร่าง พ.ร.ฎ. จัด

ตั้งสปค. และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาก็ได้ตรวจพิจารณาเป็นเรื่องด่วน และขณะนี้ได้ร่วมร่าง พ.ร.ฎ.ดังกล่าวกับร่าง พ.ร.ฎ.จัดตั้งสำนักงานปฏิรูประบบราชการเป็นร่างเดียวกันและให้ดำเนินการต่อไปได้ ทั้งนี้เป็นการแถลงของ พ.ต.เทพธฤติ บุญญฤทธิ์ โฆษก ก.ศึกษา (กรุงเทพฯ 170942) ซึ่งยังได้เพิ่มเติมอีกว่า แผนงานที่ได้จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการแล้ว เช่นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี การปฏิรูปการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ การประกันคุณภาพการศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การส่งเสริมการศึกษาลดละเลยและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ฯลฯ แผนงานที่ยังไม่ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเช่น การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา การส่งเสริมการศึกษาของเอกชน การปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ (กรุงเทพฯ 170942)

วันที่ 23 ก.ย. 2542 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เปิดแถลงภายหลังการประชุมของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กศช.) ซึ่งมีนายป๋วย ฤทธิกุล รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ว่ามีการพิจารณาความคืบหน้าในการดำเนินงานเรื่องปฏิรูปการศึกษาของ ก.ศึกษาซึ่งประกอบด้วย 19 แผนงาน เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ที่ประชุมได้ตั้งข้อสังเกตและเสนอความเห็น ว่า ควรสร้างความชัดเจนในการเตรียมงานแต่ละด้านว่าหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ และจะมีการประสานงานข้ามหน่วยอย่างไรบ้าง รวมทั้งการพิจารณาภารกิจของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปค.) ที่กำลังจะจัดตั้งขึ้น (กรุงเทพฯ 240942)

นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้รับทราบเกี่ยวกับร่างมาตรฐานการศึกษาระดับพื้นฐานที่เสนอโดยคณะกรรมการอำนวยการส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติที่มีนายวิฑูรย์ สุรพงษ์พิชัย เป็นประธาน ซึ่งในร่างดังกล่าวได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ใน 3 ด้านคือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย เพื่อนำมาตรฐานต่างๆ มาพิจารณากับสภาพความเป็นจริงและข้อจำกัดต่างๆ ซึ่งหลังจากนี้ก็จะมีการรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นหน่วยงานหลักเพื่อดำเนินการขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการจัดทำร่าง พ.ร.ฎ.จัดตั้งสำนักงาน ซึ่งในระยะแรกจะต้องประสบปัญหาขาดแคลนทรัพยากรที่จะดำเนินการประเมินได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ อาจต้องจัดลำดับความสำคัญเพื่อดำเนินการในบางเรื่องซึ่งที่ประชุมเห็นว่าต้องเร่งควบคุมและสร้างมาตรฐานด้านกระบวนการเรียนรู้เป็นสำคัญ(กรุงเทพฯ 240942)

1.1.2 ความคิดเห็นของนักการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา เห็นว่าสภาวะการศึกษาไทยยังวิกฤติคุณภาพชีวิตและอัตราเข้าเรียนลดลง

สนง.คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกช.) ได้จัดสัมมนาเรื่อง "วิกฤติและโอกาสการปฏิรูปการศึกษาในสังคมไทย" เพื่อเสนอรายงาน สภาวะการศึกษาไทยปี 2541 เมื่อวันที่ 21 ก.ย.2542 (กรุงเทพฯ 220942) โดยมีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านมาร่วมแสดงความเห็น เช่น นายวิฑูรย์ สุรพงษ์พิชัย ผู้อำนวยการศูนย์ด้านสังคมศาสตร์ ม.รังสิต กล่าวว่าการศึกษาไม่ใช่เรื่องของสถาบันการศึกษาเท่านั้น แต่ต้องเชื่อมโยงกับสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศจึงส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา และระบุว่าอุปสรรคสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของไทยคือกรอบความคิดใหญ่เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจของสังคมไทยที่ผิดพลาดมาตั้งแต่ต้น เพราะมุ่งวัดกันที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเป็นสำคัญ และนำไปสู่ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออกและการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติซึ่งสร้างความไม่สมดุลในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ความเหลื่อมล้ำในสังคม และการสร้างค่านิยมผิด ๆ ที่ยกย่องคนรวยไม่ว่าพวกเขาจะได้ทรัพยากรมาด้วยวิธีใด (กรุงเทพฯ 220942)

นอกจากนี้ นายวิฑูรย์ยังได้เปิดเผยถึงสภาวะการศึกษาไทยปี 2541 ว่าการรับนักเรียนทุกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานลดลงจากปีที่ผ่านมา นักเรียนในระบบทุกชั้นลดลงจาก 12.9 ล้านคน เหลือ 12.7 ล้านคน ส่วนนอกระบบเหลือ 3.6 ล้านคน จาก 4.5 ล้านคน และมีประชากรวัยเรียนระหว่าง 3-17 ปี ไม่ได้เข้าเรียนสูงถึงร้อยละ 22.5 หรือประมาณ 3.7 ล้านคน ระดับที่มีอัตราสูงสุดคือก่อนประถมศึกษา ร้อยละ 78.06 รองลงมาคือระดับอนุบาลร้อยละ 48.39 สาเหตุจากผู้ปกครองประสบปัญหาเศรษฐกิจ ความล้มเหลวของระบบการศึกษาที่เด็กไม่สามารถปรับตัวได้ เรียนไม่ผ่าน และลาออกกลางคัน ซึ่งหากไม่ได้รับการพัฒนาที่ดีอาจกระทบสมองและเรียนรู้ช้าไปตลอดชีวิต และยังพบว่าเด็กที่เข้าเรียนป.1 แต่จบ ป.6 มีประมาณร้อยละ 75 อีก ร้อยละ 25 ต้องซ้ำชั้นหรือออกกลางคัน รวมทั้งระดับอาชีวศึกษาที่ปรากฏตัวเลขออกกลางคันถึงร้อยละ 26 สะท้อนถึงความล้มเหลวและความสูญเสียในการจัดการศึกษา นโยบายรับเด็ก ม.4 เรียนต่อทุกคน ก็กระทบต่อการเข้ารับการศึกษาระดับ ป.วช.ที่ลดลงถึงร้อยละ 16.43 ส่วนระดับอุดมศึกษา นักศึกษาใหม่ลดลงร้อยละ 3.29 (มติชน 220942, ไทยโพสต์ 230942)

นายพีระศักดิ์ วรสุนทรโรถ รองอธิการบดี ม.เทคโนโลยีมหานคร กล่าวถึงรายงานของ UNDP ปี ค.ศ.1999 (2543) ว่าตัวเลขเด็กไทยเข้าเรียนต่อชั้นประถมฯ ปีการศึกษา 2541 ลดลงเหลือร้อยละ 88 ขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วต้องมีถึงร้อยละ 95 ขึ้นไปจากค่าเฉลี่ยทั่วโลกร้อยละ 87.6 ที่น่าเป็นห่วงคือระดับมัธยมฯ ซึ่งค่าเฉลี่ยโลกร้อยละ 66.4 พม่า ร้อยละ 54.2 มองโกเลียร้อยละ 55.9 เวียดนามร้อยละ 55.1 และซิมบับเวร้อยละ 59.2 มาลาวีร้อยละ 72.6 แต่ไทยร้อยละ 47.6 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในระยะยาว และยังพบว่าคุณภาพชีวิตของคน

ไทย ลดลงจากลำดับที่ 59 ใน 185 ประเทศในปี 2540 มาเป็นลำดับที่ 67 ใน 175 ประเทศในปี และนักศึกษาที่เรียนวิทยาศาสตร์มีเพียงร้อยละ 19 ในขณะที่สหรัฐอเมริกาถึง 1 ใน 4 ของเด็กทั้งประเทศ (มติชน 220942, Bangkok Post 220999)

ศ.ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ผอ.สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา เสนอความเห็นในช่วงการอภิปรายเรื่อง "ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาและสังคมไทย" ว่ากลไกทางการศึกษาจะส่งเสริมทั้งการสร้างคามมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมีอิสระทางการเมือง และความสมานฉันท์ทางสังคม อันเป็นเป้าหมายหลักของทุกประเทศให้เกิดความสมดุลได้ เพื่อพัฒนาคน พัฒนาระบบ และพัฒนาบริบทของสังคมให้สอดคล้องกันด้วย (กรุงเทพธุรกิจ 220942)

นายสมพงษ์ จิตระดับ 4 อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ฯ กล่าวว่าการศึกษาที่เป็นอยู่ในขณะนี้เน้นรูปแบบและโครงสร้างมากเกินไปแทนที่จะให้ความสำคัญกับภาคประชาชน-ชุมชนเพิ่มขึ้น เสนอว่า สกศ. ควรถอนจากการเมืองและข้าราชการประจำ เพื่อป้องกันมิให้ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมามีผลกระทบต่อความต่อเนื่องในการปฏิรูปการศึกษา และควรหาวิธีการดึงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องนี้มากขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ 220942)

1.2 การเคลื่อนไหวด้านการบริหารการศึกษา

1.2.1 การปรับเปลี่ยนภายในหน่วยราชการต่าง ๆ เพื่อรองรับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ

หลังจาก พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 ส.ค. 2542 ส่งผลให้เกิดความตื่นตัวในวงการศึกษามากขึ้นโดยเฉพาะหน่วยงานการศึกษาที่ต้องปรับตัว เพื่อให้มีความสอดคล้องและสัมพันธ์ตามกรอบนโยบายของกฎหมายแม่บทเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ ที่สำคัญคือ

1.2.1.1 ก.ค.เตรียมยกร่างก.ม.ระเบียบข้าราชการครูเพื่อตอบสนอง พ.ร.บ.การศึกษาฯ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู(ก.ค.)ศึกษาฯได้จัดสัมมนาว่าด้วยเรื่องการปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลและกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูขึ้น เพื่อระดมความคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิในการปรับปรุงระบบและกำหนดกรอบที่เป็นประเด็นสำคัญที่จะนำไปสู่การยกร่างกฎหมายระเบียบข้าราชการครู และระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป (กรุงเทพธุรกิจ 270842)

นายคณินทร์ สุวกรณโรจน์ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านพัฒนาระบบบริหารงานบุคคล ก.ค. กล่าวว่าในพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ มีเนื้อหาส่วนหนึ่งระบุถึงเรื่องของครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทำให้เกิดผลต่อการปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูโดยตรง ผลการประชุมสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่จะเป็นกรอบความคิดเบื้องต้นที่นำไปสู่การปรับปรุงระบบครั้งนี้ กล่าวคือ 1) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์กรกลางและองค์กรที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการบริหารงานบุคคล 2) ระบบการสรรหาบุคคลเข้าสู่วิชาชีพครู ซึ่งได้พิจารณาว่าหน่วยใดควรที่จะมีอำนาจในการสรรหาครู ควรกระจายอำนาจในการสรรหาครูอย่างไร และใช้วิธีการใดที่จะได้คนดีที่มีความสามารถแท้จริง 3) พิจารณาในเรื่องระบบการผลิตและพัฒนาครูว่าด้วยเรื่องขององค์กรกลาง ก.ค. และสถานศึกษา สำนักงานเขต พื้นที่ กรม และกระทรวงฯ ควรมีอำนาจหน้าที่ที่สอดคล้องบทบาทในการพัฒนาครูอย่างไร (กรุงเทพธุรกิจ 270842)

ดร.สายหยุด จำปาทอง ที่ปรึกษา รพช.ศึกษาฯ มีความเห็นว่า ควรให้ความสำคัญในเรื่องขั้นตอนกระบวนการผลิตครูแบบครบวงจร เพราะปัจจุบันมีสถาบันผลิตครูหลายสถาบันและขาดการประสานงานที่ดีแม้ว่าจะมีการกำหนดแผนอัตรากำลังคนก็ตาม ทำให้เกิดปัญหาครูขาดแคลนในบางสาขาหรือล้นในบางสาขา น่าที่จะจัดตั้งองค์กรกลางขึ้นมาทำหน้าที่ประสานงานในด้านการผลิตครู โดยเป็นหน่วยงานที่คอยกำกับให้สถาบันการศึกษาที่ผลิตครูปฏิบัติตามแผนอัตรากำลังคนอย่างเคร่งครัด รวมทั้งต้องสร้างจิตสำนึกให้กับครูในการที่จะต้องพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา ขณะที่ ศ.อมร รัชชาสัตย์ นายกสมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน เสนอว่า ก.ค.จะต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายแม่บทและมีความเข้าใจที่ตรงกันและชัดเจนก่อนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงในเรื่องต่าง ๆ (กรุงเทพธุรกิจ 270842)

1.2.1.2 สข.เสนอยกร่าง พ.ร.บ.การศึกษาเอกชนฉบับใหม่ และโครงสร้างใหม่

นายจรัส นองมาก เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) กล่าวถึงความคืบหน้าเกี่ยวกับการปรับปรุงข้อกฎหมายว่าด้วยการศึกษาเอกชนและระบบโครงสร้างการบริหารงานให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติว่า ทางสช.ได้จัดทำร่าง พ.ร.บ.การศึกษาเอกชนฉบับใหม่และเสนอต่อ ครม.ไปแล้วนั้น ปรากฏว่ายังมีบางประเด็นที่ต้องแก้ไข โดยเฉพาะระบบโครงสร้าง สช. สถานการศึกษาเอกชน ความเป็นนิติบุคคล และสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่โรงเรียนเอกชนจะได้รับ ซึ่งทาง สช.จะได้ปรับปรุงร่างฯ เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับพ.ร.บ.การศึกษาที่กำหนดไว้ในมาตราที่ 43-46 (กรุงเทพธุรกิจ 250942)

นายจรัส กล่าวถึงขั้นตอนของการตรากฎหมายประกอบ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติว่า เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา แต่ภาคเอกชนต้องการที่จะรวบรวมประเด็นปัญหาที่มีอยู่ซึ่งเกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาฯ เพื่อหาทางออกมิให้เกิดผลกระทบต่อโรงเรียน ให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ตามเป้าหมายการศึกษาแนวใหม่ ทางสช.จึงได้จัดระดมความคิดเห็นผู้บริหารโรงเรียนเอกชนหาข้อยุติเกี่ยวกับมาตรา 43-46 ที่มีสาระเกี่ยวกับการบริหารและจัดการของเอกชน การให้สถานศึกษาเอกชนมีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีคณะกรรมการ

บริหาร การให้สิทธิสถาบันการศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับตามกฎหมายกำหนด และการได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ การลดหย่อนภาษีและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ตามลำดับ ซึ่งทางสช.จะให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระของโรงเรียน (กรุงเทพฯ 170942)

วันที่ 18 ก.ย. สช.เสนอแผนปรับโครงสร้างบริหารงานต่อคณะกรรมการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาซึ่งมีนายวิจิตร ศรีสอ้าน เป็นประธาน โดยกำหนดโครงสร้างเป็น 3 กลุ่มงานคือ 1) กรมส่งเสริมการศึกษาเอกชน ขึ้นกับปลัด ก.ศึกษาฯ ทำหน้าที่บริหารงานส่วนกลาง กำหนดนโยบาย แผนมาตรฐานคุณภาพการศึกษา การสนับสนุนและติดตามการตรวจสอบ 2) กองการศึกษาเอกชน ขึ้นกับพื้นที่การศึกษา ดูแลงานจัดตั้ง เปลี่ยนแปลงกิจการโรงเรียนเอกชน งานทะเบียนและหลักฐานการศึกษา ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพครู และ 3) กลุ่มงานนิเทศน์ รับผิดชอบงานปรับปรุงหลักสูตร จัดสรรงบประมาณ งานกิจการนักเรียน ซึ่งกระจายอยู่ตามกองต่าง ๆ ที่เขตพื้นที่การศึกษากำหนด อย่างไรก็ตามระบบดังกล่าวยังไม่เป็นที่ยุติต้องหารือร่วมกับทบวงมหาวิทยาลัยอีกครั้งก่อนเสนอต่อคณะกรรมการยกย่อง พ.ร.บ.การศึกษาเอกชน ซึ่งมีนายบุญลือ ทองอยู่ ปลัด ก.ศึกษาฯ เป็นประธาน (กรุงเทพฯ 250942)

1.2.1.3 สปช.มีการดำเนินการหลายอย่างเพื่อตอบสนอง พ.ร.บ.การศึกษาฯ

จากการเปิดเผยของ นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (กปช.) ว่า สปช.มีการดำเนินการหลายอย่างเพื่อตอบสนอง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ เช่น การเร่งประชาสัมพันธ์ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ให้แก่ ข้าราชการครู ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก โดยการจัดประชุมให้ความรู้ และในภาวะเร่งด่วนทางสปช.ได้จัดทำการประชุมประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ คือ 1) จัดพิมพ์คู่มือ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ส่งให้ครูในสังกัดได้อ่านภายในเดือนส.ค. 2542 2) จัดประชุมครูขึ้นทุกกลุ่มโรงเรียน เพื่อกระตุ้นให้ครูเกิดความเข้าใจในกฎหมายมากขึ้น 3) จัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับครูและประชาชนโดยตรง เพื่อสะท้อนมุมมองต่าง ๆ (ไทยโพสต์ 030842)

การจัดนำร่องการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ สปช.นำมาใช้เตรียมความพร้อมตอบสนอง พ.ร.บ.การศึกษาฯ ที่กำหนดให้จัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ให้ครบและทั่วถึงภายใน 5 ปี โดยมีการจัดขึ้นในทุกอำเภอ ละ 1 แห่ง พื้นที่ๆ จะจัดนำร่องนั้นให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจารณาตามความเหมาะสม และจะท่ววิจัยควบคู่ไปกับการปฏิบัติงาน เพื่อจะรู้ถึงอุปสรรคปัญหาในการดำเนินงานรวมถึงศึกษารูปแบบวิธีการดำเนินการที่สามารถทำให้เด็กมีโอกาสได้เรียนอย่างทั่วถึง เพื่อจะได้นำข้อมูลมาปรับปรุงเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่จะต้องทำเต็มทุกพื้นที่ต่อไป โดยนำข้าราชการในสังกัด สปช.ต่าง ๆ ทั่วประเทศที่มีความสามารถด้านการวิจัย และ ผอ.การประถมศึกษาจังหวัด ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจราชการประจำเขตการศึกษา มาร่วมหาแนวทางในการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมากที่สุด ทั้งนี้ทางสปช.ได้ขอแปรญัตติงบประมาณเพื่อนำงบประมาณมาใช้ในการดำเนินการรวมทั้งสิ้น 21 ล้านบาท โดยนำมาใช้ในการกำหนดแผนงานและการประชาสัมพันธ์โครงการจำนวน 3 ล้านบาท และจัดสรรให้ทุกอำเภอ ละ 2 หมื่นบาทเพื่อทำการสำรวจข้อมูลโรงเรียนที่จะเข้าโครงการและจัดประชุมทำความเข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการติดตามประเมินผลต่อไป ทั้งนี้ในปี 2542 สปช.จะจัดทำการรอบยุทธศาสตร์ให้แล้วเสร็จ และจัดทำการทดลองนำร่องภาคบังคับ 9 ปีในบางพื้นที่ในปี 2543 และ 2544 เมื่อถึงปี 2545 ก็จะสามารถเตรียมการได้พร้อม (ไทยโพสต์ 120842)

นอกจากนี้ สปช. ยังจัดประชาพิจารณ์นำร่องเกี่ยวกับร่างสภาระกฏหมายประกอบ พ.ร.บ.การศึกษาฯ ซึ่งแม้จะเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสำนักงานปฏิรูปการศึกษาก็ตาม เพราะปรากฏว่าข้าราชการครู ผู้บริหารโรงเรียน กรรมการโรงเรียน รวมถึงประชาชนทั่วไปที่อยู่ในพื้นที่มีความประสงค์จะร่วมแสดงความคิดเห็นในสภาระกฏหมายประกอบ พ.ร.บ.การศึกษาฯ ด้วย ทางสปช. จึงได้จัดตั้งคณะทำงานจัดทำร่างสภาระกฏหมายประกอบ พ.ร.บ.การศึกษาฯ เพื่อเป็นประเด็นสำคัญที่จะเสนอให้ทุกฝ่ายร่วมกันทำประชาพิจารณ์ ร่างสภาระกฏหมายแล้ว และได้จัดทำประชาพิจารณ์นำร่องขึ้นใน 6 จังหวัดคือหนองคาย ตัง อ่างทอง ศรีสะเกษ ลำพูน และที่สุรสา กทม. ตั้งแต่บัดนี้จนถึง วันที่ 24 ก.ย. คาดว่าจะมีผู้ร่วมทำประชาพิจารณ์ไม่น้อยกว่าแห่งละ 1,000 คน และหลังจากนั้นจึงขยายผลให้ทุก สปช.จัดทำขึ้นในจังหวัดของตนเอง (กรุงเทพฯ 080942)

1.2.1.4 ครูสภากำหนดแนวคิดและทิศทางการปฏิรูปครูเพื่อสอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาฯ

นายยุทธชัย อุดมมา เลขาธิการครูสภา เปิดเผยว่าการดำเนินนโยบายปฏิรูปการศึกษาของ ก.ศึกษาฯ เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดให้องค์กรวิชาชีพครูเป็นองค์กรอิสระ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูนั้น สำนักงานเลขาธิการครูสภาจึงได้เชิญผู้แทนครูในคณะกรรมการอำนวยการครูสภา ผู้แทนสมาคม-ชมรมวิชาชีพครู และเจ้าหน้าที่ครูสภาจำนวนกว่า 170 คน เพื่อกำหนดแนวคิดและทิศทางการปฏิรูป เรื่องที่นำมาพิจารณาในที่ประชุม เช่น 1) การกำหนดสภาวิชาชีพและองค์กรวิชาชีพครู 2) แยกมาตรฐานวิชาชีพครูเป็นส่วนๆ โดยเน้นบทบาทของผู้บริหารและครูผู้สอน 3) การออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ให้เรียนลำดับใหม่โดยบุคลากรก่อนประจำการต้องมาจากการสอน 4) ระดับมาตรฐานวิชาชีพ ครูทุกคนผ่านการรับรองหลักสูตรจากสถาบันผ่านการอบรมหลักสูตรตามกำหนด และบุคลากรประจำการถ้าไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานก็ให้เข้ารับการอบรม 5) สภาครูแห่งชาติ

รับผิดชอบการเบิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู รวมทั้งเป็นผู้พิจารณาจัดตั้งองค์คณะบุคลากร เพื่อกำกับดูแลและประเมินผล 6) การวางแผนทางการพัฒนาวิชาชีพครูนั้นกำหนดให้เป็นไปอย่างมีระบบโดยมีการกระจายอำนาจในเรื่องการบรรจุแต่งตั้งครู กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูแต่ละกลุ่มพร้อมทั้งประเมินครูตามแฟ้มพัฒนางานโดยให้ครูทำหน้าที่สอนอย่างเดียวกันเพื่อให้เด็กได้รับความรู้อย่างเต็มที่ ครูใหม่ต้องได้รับการพัฒนาทุกคนเพื่อจะได้ตระหนักและมีทัศนคติที่ดีในการพัฒนาตนเองและศรัทธาในวิชาชีพครู 7) ควรให้มีการตั้งสถาบันพัฒนาวิชาชีพครูทั้งระดับชาติและเขตพื้นที่เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูแต่ละประเภทไปสู่เกณฑ์มาตรฐานสนองความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน 8) การจ่ายเงินเดือนครูตามกฎหมายใหม่เพื่อให้มีรายได้เพียงพอและเหมาะสม ค่าตอบแทนที่ควรจะได้รับและสวัสดิการแต่ละประเภทที่ครูสภาจะดำเนินการต่อเพื่อให้ครูได้รับประโยชน์สูงสุดและสิทธิประโยชน์ที่ครูจะได้รับ เช่น สิทธิการลาศึกษาต่อ การเลื่อนขั้นเงินเดือน การหยุดทำผลงานทางวิชาการโดยสะสมได้ปีละ 1 เดือน เป็นต้น (กรุงเทพมหานคร 040842)

1.2.1.5 สสวท.ระดมสมองเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตร

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้จัดสัมมนาระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยอิง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติมาตรา 22 ที่กำหนดให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการศึกษา ซึ่งนายวิชัย ตันศิริ รรมช.ศึกษาฯ ได้แสดงความเห็นว่าจะต้องพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความสนใจและความถนัดในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนหลักสูตรระดับประถมจะต้องยืดหยุ่นเหมาะสมสำหรับผู้ที่ไม่ได้เข้า หรืออัจฉริยะก็ได้ และในระดับอุดมศึกษาต้องเน้นด้านวิชาการเพื่อผลักดันให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาต่อไป (กรุงเทพมหานคร 020942)

ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต ประธานกรรมการสสวท.เห็นว่าควรส่งเสริมการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ครูและผู้ปกครองต้องเข้าใจธรรมชาติการซึ่กถามของเด็ก การสังเกต การสงสัย เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ จึงควรตอบคำถามในทุกข้อและกระตุ้นให้เด็กค้นหาคำตอบเพื่อจะได้ศึกษาถึงวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่าฝืนความอยากรู้ของเด็ก เพราะการเรียนรู้คือชีวิต ชีวิตคือการเรียนรู้ (กรุงเทพมหานคร 020942)

1.2.2 การศึกษาพื้นฐาน 12 ปียังคงใช้สูตร 6-3-3 ดังเดิม

นายพนม พงษ์ไพบูลย์ รองปลัด ก.ศึกษาฯ กล่าวหลังจากการประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาพื้นฐาน 12 ปี ว่า สืบเนื่องมาจาก พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 ส.ค. 2542 ซึ่งในมาตรา 16 กำหนดให้แบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ประชุมเห็นว่าการศึกษาระดับพื้นฐานของไทยใกล้เคียงกับสากลอยู่แล้ว และได้สรุปให้แบ่งการจัดการศึกษาตามพื้นฐานแบบเดิมนั้นคือ ประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี และเรียก ป.1- ป.6 และ ม.1- ม.6 เหมือนเดิม ซึ่งหากได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาของ คร.ที่ประชุมกันในวันที่ 27 ส.ค. 2542 ก็จะส่งให้คณะกรรมการร่างกฎกระทรวงร่างเป็นกฎกระทรวงต่อไป นอกจากนี้ยังได้รับทราบงานของ ก.สาธารณสุข ตำรวจชายแดน กทม.และเทศบาล เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาร่วมกันต่อไป (ไทยโพสต์ 240842)

วันที่ 27 ส.ค.2542 มีการประชุมของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาซึ่งที่ประชุมให้ความสำคัญในการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาแม้ว่าจะไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้น 12 ปี ก็ตาม โดยให้ดำเนินการเป็นนโยบายเฉพาะขึ้นและสำรวจดูว่ามีประเด็นสำคัญอะไร มีความสำคัญอย่างไร และมีหน่วยงานใดดูแลเรื่องดังกล่าว มีนางสาวกัญญา ศิลปอาชา รรมช.ศึกษาฯ เป็นประธานคณะทำงาน ส่วนประเด็นเรื่องการแบ่งระดับการศึกษา ที่ประชุมเห็นด้วยกับระบบการแบ่งแบบ 6-3-3 เช่นในปัจจุบันเพราะง่ายต่อการเข้าใจ สอดคล้องกับการศึกษาที่ต่างประเทศจัดอยู่ แต่เรื่องหลักสูตรต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้มีความยืดหยุ่นหลากหลาย ซึ่งใน 9 ปีแรกหลักสูตรต้องมีความสมบูรณ์ในตัวเองและเชื่อมโยงกัน โดยเด็กที่จบการศึกษาแล้วต้องพึ่งพาตนเองได้ ส่วน 3 ปีหลังให้ถือเป็นทางเลือกว่าจะศึกษาต่อหรือทำงานในสายอาชีพ นอกจากนี้ในที่ประชุมยังได้มีการกล่าวถึงการประกันคุณภาพ ว่าควรมีการพิจารณาถึงเกณฑ์มาตรฐานเพื่อให้มีแนวทางและหลักการร่วมกัน และเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จ ทั้งนี้เป็นการเปิดเผยของ นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา (กรุงเทพมหานคร 280842)

1.3. ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพการศึกษา

1.3.1 สวนดุสิตโพลสำรวจเรียนกวดวิชาเป็นผลดีมากกว่าผลเสีย แต่นักวิชาการเสนอแนวทางแก้ไข

สวนดุสิตโพลทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในกทม.และปริมณฑลจำนวน 1,586 คน แบ่งเป็นครูอาจารย์นักวิชาการ 378 คน (23.83%) นักเรียน 648 คน(40.86%) และผู้ปกครอง 560 คน (35.33%) ระหว่างวันที่ 23-29 ส.ค.2542 ในหัวข้อ"ครู/นักเรียน/ผู้ปกครอง คิดอย่างไรกับการกวดวิชา"

ประเด็นความเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการกวดวิชาของผู้ตอบแบบสอบถามแบบภาพรวม พบว่าร้อยละ 36.69 เห็นว่าได้รับความรู้เพิ่มเติมมากกว่าที่เรียนในห้องเรียน ร้อยละ 30.37 เห็นว่าเป็นการทบทวนความรู้ความเข้าใจในบทเรียน ร้อยละ 22.04 เห็นว่าได้เรียน

รู้เทคนิควิธีการทำข้อสอบและวิธีการจำได้เป็นอย่างดี ร้อยละ 9.43 เห็นว่าเป็นการเพิ่มความรู้ไว้ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย และร้อยละ 1.47 เห็นว่าทำให้สามารถเรียนทันเพื่อน เก่งขึ้นและเรียนสู้เพื่อนได้ ซึ่งในด้านการเรียนรู้เทคนิควิธีการทำข้อสอบและวิธีการจำได้เป็นอย่างดี นั้น แยกเป็นครูอาจารย์ถึงร้อยละ 52.94 ในขณะที่เด็กมีเพียงร้อยละ 7.15 และผู้ปกครองร้อยละ 6.03

ความเห็นเกี่ยวกับโทษของการกวดวิชานั้นแบบภาพรวมพบว่าร้อยละ 40.02 มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นสิ้นเปลืองเงินทอง ร้อยละ 11.64 เห็นว่าเป็นข้ออ้างในการหนีเที่ยว ร้อยละ 11.01 พบว่าเด็กไม่สนใจการเรียนในห้องเรียน ร้อยละ 4.75 เห็นว่าเด็กเกิดการแข่งขันสูงทำให้เห็นแก่ตัว ร้อยละ 2.11 เห็นว่าเป็นธุรกิจ อาจารย์จะไม่เน้นการสอนในห้องเรียน และร้อยละ 1.98 เรียนตามเพื่อนตามแฟชั่น

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประโยชน์กับโทษของการเรียนกวดวิชาแบบภาพรวมพบว่า ร้อยละ 36.39 เห็นว่าพอ ๆ กัน ร้อยละ 6.12 เห็นว่ามีโทษมากกว่าประโยชน์ ร้อยละ 57.49 เห็นว่ามีประโยชน์มากกว่าโทษ ซึ่งในประเด็นนี้แยกเป็นเด็กร้อยละ 68.52 ผู้ปกครองร้อยละ 57.66 และครูอาจารย์ร้อยละ 46.30

กรณีมีความจำเป็นหรือไม่ที่ต้องเรียนกวดวิชาแบบภาพรวมพบว่าร้อยละ 17.14 เห็นว่าจำเป็นมาก ร้อยละ 16.24 เห็นว่าไม่ค่อยจำเป็น ร้อยละ 7.58 เห็นว่าไม่จำเป็นเลย และร้อยละ 59.04 เห็นว่ามีความจำเป็นอยู่บ้างเนื่องจากเป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจ (กรุงเทพฯ ธุรกิจ 310742, ไทยโพสต์ 020842)

อย่างไรก็ตาม แม้ผลการสำรวจจะออกมาว่าส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างจะเห็นประโยชน์ของการกวดวิชาก็ตาม นายไพฑูรย์ สินลารัตน์ อธิการบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แสดงความเห็นว่า การกวดวิชาที่เฟื่องฟูในปัจจุบันเป็นภาพสะท้อนถึงปัญหาความบกพร่องของระบบการศึกษาที่เน้นการบริโภค ทำให้เกิดการแข่งขัน โดยเฉพาะระบบการคัดเลือกนักเรียนเข้ามหาวิทยาลัยในรูปแบบใดที่คัดออก ซึ่งระบบนี้ต้องแก้ไขด้วยการปฏิรูปการศึกษาโดยแนวทางแก้ไขปัญหามีทั้งระยะสั้นและระยะยาว ระยะสั้นต้องเปลี่ยนเจตนาของครูและปฏิรูปในการคัดเลือกทั้งอาจารย์และนักเรียน ส่วนระยะยาวต้องเปลี่ยนมุมมองและความเชื่อของสังคม ทั้งมุมมองและทัศนคติของครูและการปรับโครงสร้างของสังคม ซึ่งทำได้โดยการจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาในชนบท และสร้างสถาบันที่มีความเป็นเลิศในชุมชนให้มากขึ้น กระจ่ายการส่งเสริมและพัฒนาครูในชนบทให้มากขึ้นและสร้างการศึกษาที่ครบวงจรและมีคุณภาพ ซึ่งนอกจากจะทำให้เด็กพอใจศึกษาในชุมชนของตนเองแล้ว ยังจัดปัญหาการกวดวิชาได้ด้วย (ไทยโพสต์ 030842)

1.3.2 โรงเรียนพญาไทรับมอบมาตรฐาน ISO 9002 : การปฏิรูปการศึกษามีได้ไกลเกินฝัน

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นหนึ่งในนโยบาย 4 ประการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย การประกันโอกาส ประกันประสิทธิภาพ ประกันคุณภาพ และประกันความปลอดภัย การนำระบบ ISO 9000 มาพัฒนาระบบการบริหารในโรงเรียนประถมศึกษาได้โดยต้องพยายามให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกาด้วย นั่นคือต้องคำนึงถึงมาตรฐานของผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการและมาตรฐานด้านปัจจัย ผู้อำนวยการโรงเรียนพญาไทกล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษาก็จะมีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมต้องการ (ผู้จัดการ 300942)

วันที่ 29 ก.ย.2542 โรงเรียนพญาไท มีงานพิธีรับมอบใบรับรองระบบมาตรฐานการจัดการคุณภาพ ISO 9002 ทั้งจาก ก.ศึกษา และ ก.อุตสาหกรรม โดย รมต.ทั้งสองกระทรวง เป็นประธานในการมอบ โรงเรียนพญาไทเป็นโรงเรียนประถมศึกษาแห่งแรกของเอเชียที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติถึง 3 สถาบันด้วยกัน คือสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ (ประเทศไทย) สำนักงานรับรองระบบคุณภาพ EAQA (ประเทศอังกฤษ) และสำนักงานรับรองระบบคุณภาพ EIT-CBO (ประเทศไทย) เป็นโรงเรียนตัวอย่างในเรื่องความมีคุณภาพระดับสากลความสำเร็จของโรงเรียนพญาไทเป็นการจุดประกายให้เห็นว่าความหวังในการปฏิรูปการศึกษาของไทยเป็นสิ่งที่เป็นไปได้(ผู้จัดการ 300942)

1.4 ความเคลื่อนไหวด้านโอกาสทางการศึกษา

1.4.1 โครงการโรงเรียน 4 มุมเมืองเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของเด็กพิการ

ผลการรับเด็กพิการเข้าศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ ในปีการศึกษา 2542 นั้น กรุงเทพมหานครสามารถรับได้ 3,600 คน ก.ศึกษาสามารถรับได้ถึง 86,185 คน แยกเป็น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) 56,109 คน กรมสามัญ 15,178 คน กรมการศึกษานอกโรงเรียน 7,841 คน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน(สช.) 2,000 คน กรมอาชีวศึกษา 550 คน และสถาบันราชภัฏ 600 คน

โอกาสทางการศึกษาของเด็กพิการในปีการศึกษา2543 นั้น น.ส.กัญญา ศิลปอาชา รมช.ศึกษาธิการ เปิดเผยหลังการประชุมคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาเพื่อคนพิการว่าที่ประชุมได้อนุมัติ โครงการโรงเรียน 4 มุมเมือง เพื่อเปิดรับเด็กพิการที่จบประถมศึกษาเข้า

เรียนต่อมัธยมศึกษาในปีการศึกษา 2543 ซึ่งคณะกรรมการยังเสนอลักษณะโรงเรียน 4 มุมเมืองว่า เป็นลักษณะกลุ่มโรงเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ ของกรุงเทพฯ กล่าวคือ ทางเหนือได้แก่โรงเรียนย่านดอนเมือง ทางใต้ เป็นโรงเรียนย่านบางนา ตะวันตกเป็นโรงเรียนย่านบางแค และตะวันออกเป็นโรงเรียนย่านหนองจอก มีนบุรี สำหรับครูที่ทำการสอนเด็กพิการ(ครูการศึกษาพิเศษ) จะเป็นอัตราจ้างชั่วคราวไม่เกินครั้งละ 5 ปี ได้เงินพิเศษเดือนละ 2,000 บาท และสิทธิพิเศษ คือนำเอาเวลาที่ปลุกจ้างชั่วคราวไปนับเป็นเวลาราชการได้หากมีการบรรจุ (ไทยโพสต์ 240742)

1.4.2 ข้อบัญญัติคุ้มครองการศึกษาของ กทม. เริ่มบังคับใช้ปีการศึกษา 2543

นายสุพัฒน์ ขลิตานนท์ โฆษกสภา กทม. เปิดเผยว่าสภา กทม.มีมติเห็นชอบให้ประกาศใช้ข้อบัญญัติ กทม.เรื่องเงินสนับสนุนการศึกษา(คุ้มครองการศึกษา) พ.ศ.... แก่นักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัด กทม.ได้ โดยจะเสนอร่างข้อบัญญัติดังกล่าวให้ผู้ว่า กทม.พิจารณาลงนาม เพื่อมีผลบังคับใช้ต่อไป ซึ่งข้อบัญญัตินี้จะเริ่มบังคับใช้ในปีการศึกษา 2543 เป็นต้นไป กทม.จะจัดหาโรงเรียนให้แก่ นักเรียนที่อยู่ในเขตการศึกษาภาคบังคับที่สมัครเข้าเรียนในโรงเรียนกทม.ก่อนเปิดเรียนภาคแรกไม่ได้ ให้เข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียนตามหลักสูตร ก.ศึกษา และมีข้อตกลงกับ กทม. โดย กทม.จะจัดเงินงบประมาณสนับสนุนการศึกษาแก่นักเรียนกลุ่มดังกล่าวคนละ 13,800 บาทต่อปี ซึ่งเป็นจำนวนที่เท่ากับให้การสนับสนุนนักเรียนในสังกัด กทม.ในปัจจุบัน (มติชน 150742)

1.4.3 สองประสานระหว่าง ศธ.และทบวงฯรับมือเอชไอวีระบบใหม่ครั้งใหม่

นายอำรุง จันทวานิช อธิบดีกรมวิชาการ แถลงภายหลังการประชุมคณะกรรมการกำกับและติดตามการนำคะแนนผลการเรียนเฉลี่ย (จีพีเอ) ระดับ ม.ปลายของนักเรียนมาใช้ในการคัดเลือกนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีนายประจวบ ไชยสาส์น รมต.ทบวงฯเป็นประธานและนางสาวกัญญา ศิลปอาชา รมช.ศึกษาฯ เป็นรองประธาน ผลการประชุมมี 4 ประเด็นคือ 1) เห็นชอบให้ใช้ผลการเรียนของนักเรียนใน 6 ภาคเรียนมาใช้ในการคัดเลือก 2) เห็นชอบให้ ก.ศึกษาฯ ส่งข้อมูลผลการเรียนของผู้ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2541 ให้ทบวงฯภายในวันที่ 15 ธ.ค. 2542 3) ยังไม่มีข้อยุติในเรื่องหน่วยงานใดจะเป็นผู้รับรองความถูกต้องของผลการเรียนของนักเรียนนอกสังกัดก.ศึกษาฯ เช่น ร.ร.กทม. ร.ร.สาธิต และของกก.กลาใหม่ 4) เห็นว่าทบวงฯโรงเรียนไม่จำเป็นต้องจัดทำเอกสารแสดงผลการเรียนเพื่อส่งให้มหาวิทยาลัย เพราะใช้ระบบการส่งผ่านข้อมูลจาก ก.ศึกษาฯ ส่งตรงไปถึงทบวงฯ ด้วยซีดี-รอม และนำรหัสประจำตัวนักเรียน 13 หลักมาใช้ในเรื่องดังกล่าวด้วย (กรุงเทพธุรกิจ 060842 มติชน 060842)

นายทองอินทร์ วัฒนวิจิตร รองปลัดทบวงฯ กล่าวเพิ่มเติมว่า ทบวงฯจะเป็นผู้ประสานกับทางโรงเรียนนอกสังกัด ก.ศึกษาฯเพื่อส่งข้อมูลจีพีเอให้กับก.ศึกษาฯ ภายในเดือนเม.ย.2543 ส่วนโรงเรียนที่มีการสอนเทียบเท่าระดับ ม.ปลายต้องหารือกันอีกครั้ง (กรุงเทพธุรกิจ 060842) ส่วนโรงเรียนนานาชาติที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน(สช.)นั้นนายทองอินทร์บอกว่าจะให้คณะกรรมการร่วมระหว่างทบวงฯ กับกรมวิชาการ ที่ตนเป็นประธานอยู่พิจารณาและพิจารณาให้กับทั้งนักเรียนที่จบ ม.ปลายจากต่างประเทศ และให้กับโรงเรียนนานาชาติด้วย โดยจะมีการหารือกันในวันที่ 19 ส.ค.2542 ส่วนสถานศึกษาออกสังกัดก.ศึกษาฯและทบวงฯ เช่น โรงเรียนช่างฝีมือทหาร ก็ให้นำเข้าหารือเช่นกัน และวันที่ 20 ส.ค. จะหารือกับผู้แทนโรงเรียนสาธิตที่จะเข้าอบรมการใช้โปรแกรมการคิดจีพีเอและพิจารณา ทั้งนี้ทบวงฯได้ประสานงานกับ ก.ศึกษาฯตลอดเวลา เพราะ ก.ศึกษาฯยืนยันจะรับรองเฉพาะโรงเรียนในสังกัดเท่านั้น (มติชน 170842) อย่างไรก็ตาม วันที่ 25 ส.ค.2542 ทบวงฯได้นำหารือกับ ก.ศึกษาฯ เกี่ยวกับการคิดจีพีเอและพิจารณาของสถานศึกษาออกสังกัดก.ศึกษาฯและทบวงฯ คาดว่าจะได้ข้อสรุปการดำเนินการทั้งหมดเสนอกรมฯภายในสิ้นเดือนส.ค. 2542 (มติชน 240842) นางสาวกัญญา ศิลปอาชา รมช.ศึกษาฯ แจ้งว่าโปรแกรมกลางจีพีเอและพิจารณาจัดทำเสร็จแล้ว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งอบรมบุคลากรในการใช้โปรแกรมเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดอีก (มติชน 170842)

1.5 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการศึกษา

1.5.1 สปช. ออกเอกสารจบการศึกษาแก่เด็กไม่ได้เพราะไม่มีหลักฐานการเข้าเรียน

นางนันทนา คังชะกะฤษณ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (กปช.) เปิดเผยภายหลังการประชุม กปช.ว่า สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) ได้นำเรื่องการแก้ไขปัญหานักเรียนที่ขาดหลักฐานประจำตัวในการเข้าเรียน เช่น หลักฐานสูติบัตร และทะเบียนบ้านเนื่องจากเป็นคนไทยที่ประสบปัญหาครอบครัวต้องเร่ร่อนหางานทำ ผู้ปกครองไม่มีเวลาไปแจ้งเกิดหรือขึ้นทะเบียนบ้านของเด็ก ซึ่งสามารถพบได้ในทุกพื้นที่ในประเทศไทย ขณะนี้ สปช.ได้รับเด็กนักเรียนเหล่านี้เข้าเรียนถึง 37,725 คนทั่วประเทศ ปัญหาที่พบคือทางโรงเรียนไม่สามารถออกเอกสารจบการศึกษาให้กับนักเรียนเหล่านี้ได้ เพราะเกรงว่าจะเป็นการผิดกฎหมาย และยังไม่มีความชัดเจนในการดำเนินการในเรื่องนี้ ทาง สปช.จึงได้ประสานขอความร่วมมือไปยังกรมการปกครอง ก.มหาดไทย และเสนอให้ทางโรงเรียนที่มีปัญหาดังกล่าว ตัวอย่างคือ โรงเรียนวัดโยธินประดิษฐ์ สมุทรปราการ ซึ่งมีนักเรียนที่ขาดหลักฐานการเข้าเรียน จบการศึกษาระดับ ป.6 แต่ยังไม่สามารถรับเอกสารทางการศึกษาเพื่อนำไปขอสมัครงานได้ โดยให้โรงเรียนติดต่อกับสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง หรือ

ฐานข้อมูลจังหวัด ณ ศาลากลางจังหวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่เพื่อตรวจสอบรายชื่อหากพบรายชื่อหรือหลักฐาน ก็สามารถแจ้งย้ายปลายทางได้ ส่วนกรณีเกิดนอกเขตพื้นที่จังหวัดที่นักเรียนเรียนอยู่ และผู้ปกครองไม่สะดวกไปแจ้งยังท้องที่เกิด สามารถร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามภูมิลำเนาที่อยู่ปัจจุบัน และขอให้นายอำเภอท้องที่ออกหนังสือรับรองการเกิดเพื่อใช้แทนหลักฐานสูติบัตรได้

นางมณฑนา กล่าวเพิ่มเติมว่า การออกหลักฐานการเรียนของโรงเรียนนั้น สามารถทำได้โดยจะต้องระบุรายละเอียดที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่นยืนยันว่านักเรียนคนดังกล่าวอยู่ในโรงเรียน พร้อมชื่อ ที่อยู่ ของผู้ปกครองหรือผู้อุปการะในขณะที่ศึกษา ซึ่งทาง สปช.ได้มอบหมายให้สำนักงานการประถมศึกษา สมุทรปราการ ดำเนินการตามที่กรมการปกครองเสนอแนะในโครงการนำร่องที่โรงเรียนวัดโยธินประดิษฐ์ หากประสบความสำเร็จก็จะขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป (ไทยโพสต์ 010742)

1.5.2 เงินกู้การศึกษาบางส่วนยังไม่ได้คืน

กองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา ดำเนินการมาตั้งแต่ ปี 2539 หลังจาก พ.ร.บ.กองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา ได้รับความเห็นชอบเพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสให้กู้เงินเรียนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจนจบปริญญาตรี และมีรายได้แล้ว 2 ปี ต้องผ่อนเงินกู้ส่งคืนกองทุนฯในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 (ไทยโพสต์ 060842)

นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล รมต.ศึกษาฯ เผยผลการติดตามการดำเนินงานกองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา พบว่า ปี 2542 มีนักเรียนและนักศึกษาทั้งสังกัด ก.ศึกษาฯ และทบวงฯ ที่เข้าร่วมโครงการเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา จบการศึกษาและต้องส่งคืนเงินกู้ให้กองทุนฯ จำนวน 28,519 คน คิดเป็นเงิน 10, 236,656 บาท แต่ปรากฏว่ามีผู้ส่งเงินคืนเพียง 4,811 คน เป็นเงิน 2,908,027 บาท จึงได้มอบหมายให้กองกิจการพิเศษ สำนักงาน ปลัด ก.ศึกษาฯ ติดตามสอบสวนและสำรวจจำนวนผู้กู้ที่จบการศึกษาทั้งหมดว่าทำงานแล้วกี่คน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณา เพราะหากกลุ่มที่เข้าโครงการไม่คิดผ่อนเงินกู้ให้กับกองทุนฯ จะส่งผลกระทบต่อฐานะของกองทุนฯ เด็กกลุ่มนี้อาจไม่ได้รับเงินกู้ได้ อย่างไรก็ตามเป็นหน้าที่ของธนาคารกรุงไทย ในฐานะสถาบันการเงินผู้ปล่อยกู้ต้องติดตามทวงเงินคืนจากผู้กู้ที่จบไปแล้ว ซึ่งทางธนาคารแจ้งว่า ได้ขึ้นบัญชีรายชื่อนักเรียนนักศึกษาที่กู้เงินเรียนไว้แล้ว (ไทยโพสต์ 060842)

ส่วนทางทบวงฯ นายปราโมทย์ โชติมงคล รองปลัดทบวงฯ เปิดเผยภายหลังการประชุมคณะอนุกรรมการบัญชีจ่ายที่สอง กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาเมื่อวันที่ 5 ส.ค. 2542 ว่า ปีการศึกษา 2542 นี้ทางทบวงฯได้รับงบประมาณยออดเงินกู้วงเงิน 1,000 ล้านบาท และมียอดเหลือประมาณ 86 ล้านบาท ซึ่งมีมหาวิทยาลัยแจ้งยอดขอู้เพิ่มเติมเป็นมหาวิทยาลัยรัฐ 6 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน 23 แห่ง เป็นวงเงินกู้ถึง 487,306,280 บาท ซึ่งเกินวงเงินให้กู้ ที่ประชุมจึงมีมติให้นำมาแบ่งให้ผู้กู้ทั้งหมดในจำนวนที่เท่ากัน ซึ่งจะได้อีก 12,331 บาทต่อคน ทั้งนี้รองปลัดฯ ย้ำให้มหาวิทยาลัยปลูกฝังจิตสำนึกให้นักศึกษาที่ถึงกำหนดชำระเงินกู้มาชำระคืนหลังจากจบการศึกษาและมีงานทำแล้ว เพราะจะได้นำเงินมาช่วยเหลือรุ่นน้องต่อไป (ไทยโพสต์ 060842)

อย่างไรก็ตาม นายปราโมทย์ตั้งข้อสังเกตว่าการคัดเลือกมอบทุนกู้ยืมมีช่องโหว่พอสมควร กรณีที่ผู้ปกครองทำธุรกิจส่วนตัวซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน ไม่มีหลักฐานให้ตรวจสอบได้ เพียงแต่ให้ข้าราชการระดับสูงเซ็นรับรอง สถานศึกษาบางแห่งส่งเพียงตัวเลขว่ามีนักศึกษาขอู้จำนวนกี่คน โดยไม่แยกว่าเรียนคณะใด สาขาไหน เพราะค่าใช้จ่ายแต่ละสาขาแตกต่างกัน นอกจากนี้ เมื่อมีการยืนยันการกู้ยืมปรากฏว่าจำนวนลดลงกว่าครึ่ง ทำให้สงสัยว่านักศึกษามีความเดือดร้อนทางการเงินจริงหรือไม่ (ผู้จัดการ 190842) แต่การที่ผู้กู้ยืมไม่สามารถส่งเงินคืนได้ตามกำหนดด้วยยังไม่มีการทำนั้น เป็นสัญญาณเตือนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการแก้ไขโดยหาทางให้บุคคลเหล่านี้มีงานทำเพื่อให้เลี้ยงตนเองได้และหักรายได้ส่วนหนึ่งคืนกองทุน (ผู้จัดการ 190842)

1.5.3 ศธ.ตั้งเป้าปี 2545 ทุกโรงเรียนกว่า 3 หมื่นแห่งทั่วประเทศเป็นโรงเรียนสีขาว

นางจรรยาพร อรณินทร ที่ปรึกษา รมต.ศึกษาฯ ในฐานะประธานโครงการโรงเรียนสีขาวเฉลิมเกียรติพลอดยาเสพยิตต์ เปิดเผยว่า ก.ศึกษาฯ ได้ทำแผน 5 ปี เพื่อปราบปรามการแพร่ระบาดของสารเสพติด รวมทั้งอบายมุขต่าง ๆ ในสถานศึกษาสังกัด ก.ศึกษาฯ โดยการจัดตั้งเครือข่ายโรงเรียนสีขาวประจำโรงเรียนขึ้นมา ซึ่งมีเป้าหมายว่า โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจะต้องปลอดสารเสพติด ปลอดสื่อลามก อนาจาร ปลอดการพนัน และการทะเลาะวิวาท โดยจัดโรงเรียนนำร่อง 6 แห่งด้วยกัน ทั้งใน กทม.และต่างจังหวัด ได้แก่ สงขลา แพร์ศรีละเกษ อ่างทอง ชลบุรี เพื่อเป็นต้นแบบในการศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบ (ผู้จัดการ 110842)

โครงการโรงเรียนสีขาวฯ เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2541 แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ระหว่างเม.ย.-ก.ย.2541 มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการนำร่อง 6 โรงเรียน และโรงเรียนคู่ขนาน 9,843 โรงเรียน ระยะที่ 2 ระหว่าง ต.ค.2541-มี.ค.2542 ซึ่งทาง ก.ศึกษาฯได้เกลี้ยบบประมาณ 5.9 ล้านบาท มาใช้ดำเนินการต่อเนื่อง โรงเรียนใดดำเนินการสำเร็จตามเป้าหมายจะได้รับป้ายโรงเรียนสีขาว แต่ก่อนที่จะได้รับป้ายต้องมีการประชุมประเมินผลอย่างละเอียด โดยเบื้องต้นต้องผ่านการประเมินของคณะกรรมการโรงเรียนสีขาวของโรงเรียน 2 ครั้ง คือในวันที่ 31 พ.ค. และ 31 ต.ค. ของแต่ละปี จากนั้นคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจาก ก.ศึกษาฯจะไปประเมินอีก 2 ครั้งหากผ่านเกณฑ์คือไม่มีนัก

เรียนตติยาเสพยิตตเลยจะได้รับประกาศเป็นโรงเรียนสีขาวและได้ติดป้ายโรงเรียนสีขาวฯ ซึ่งมีอายุเพียง 1 ปี เพราะต้องทำการประเมินใหม่ตามขั้นตอนเดิมหากไม่ผ่านจะถูกยกเลิกป้าย(ผู้จัดการ 110842)

คณะกรรมการดำเนินการโรงเรียนสีขาวฯ ประกอบด้วยผู้แทนผู้บริหาร 1-3 คน ผู้แทนครู 5 คน ผู้แทนผู้ปกครอง 5 คน ผู้แทนนักเรียน 6 คน ผู้แทนชุมชน 5-10 คน และผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น 5-10 คน คณะกรรมการเหล่านี้จะผลักดันให้โรงเรียน 37,298 แห่งทั่วประเทศปลอดสารเสพติดทุกชนิด และนักเรียนในสังกัด 17,237,969 คนต้องไม่เสพยาเสพติดทุกชนิด โครงการโรงเรียนสีขาว เป็นหนึ่งในแผนการป้องกันสารเสพติดในโรงเรียน (ผู้จัดการ 110842)

จากการประเมินที่ผ่านมา 1 ครั้ง มีโรงเรียนที่ผ่านการพิจารณาและได้รับประกาศนียบัตรเป็นโรงเรียนสีขาว 270 โรงเรียน เป็นโรงเรียนสังกัด สปข. 42 แห่ง สข. 16 แห่ง กรมพลศึกษา 3 แห่ง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 3 แห่ง กรมสามัญศึกษา 176 แห่ง สถาบันราชภัฏ 2 แห่ง กศน. 10 แห่ง และกรมศิลปากร 3 แห่ง และเดือน ก.ย.จะมีการประเมินผลโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการอีกครั้งหนึ่ง (ผู้จัดการ 110842)

ล่าสุด ก.ศึกษา ได้ขอความร่วมมือให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรไปประจำที่สถานศึกษาสังกัด ก.ศึกษาใน กทม. แล้ว 140 แห่ง ๆ ละ 2 นาย เพื่อช่วยสอดแนมและป้องกันไม่ให้มียาเสพติดในโรงเรียน โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ต้นเดือน ก.ค.ที่ผ่านมา และจะขยายไปทั่วประเทศในระยะต่อไป (ผู้จัดการ 110842)

2. ความเคลื่อนไหวภาคประชาชนและองค์กรประชาชน

หัวข้อข่าว

2.1 การเสนอความคิดเห็นทางการศึกษาของบุคคลและองค์กรต่าง ๆ

2.2 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับโรงเรียนทางเลือก

สรุปประเด็นข่าว

2.1 การเสนอความคิดเห็นทางการศึกษาของบุคคลและองค์กรต่าง ๆ

2.1.1 ปฏิรูปปรัชญาการศึกษา : ทิศทางการศึกษาไทยในศตวรรษหน้า

นายเสรี พงศ์พิศ นักเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาเอกชน เสนอทัศนะในคอลัมน์ มติชนสุดสัปดาห์เกี่ยวกับการศึกษาของไทยในปัจจุบันว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่เน้นการพัฒนาคนก็มีแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนก็มีแล้ว พ.ร.บ.ปฏิรูปการศึกษาก็ออกแล้ว นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยก็ผ่านคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติแล้ว ขาดอย่างเดียวคือไม่รู้จะทำอย่างไร สถาบันการศึกษาจำนวนมากเชิญผู้นำชาวบ้านหลายท่านไปเป็นวิทยากร เช่น ผู้ใหญ่บ้านวิบูลย์ เข็มเฉลิม หรือพ่อเล็ก กุดวงศ์แก้ว ซึ่งล้วนแต่สรุปตรงกันว่าระบบการศึกษาของไทยมีแต่การสอนไม่มีการเรียน ซึ่งการเรียนในระดับชาวบ้านคือการเรียนรู้จากการปฏิบัติ จากชีวิตจริง จากปัญหาจริง ความต้องการจริง และพัฒนาศักยภาพของคน ชาวบ้านมีคำถามเดียวเท่านั้นคือ เรียนแล้วพึ่งตนเองได้หรือไม่ ซึ่งหากยังตอบคำถามแบบเดิม ๆ การศึกษาไทยก็จะเป็นแบบเดิม ๆ คือผลิตคนให้ไปเป็นลูกจ้างไปเป็นแรงงานราคาถูก เด็กในหมู่บ้านจบ ป6 ทำอะไรไม่เป็น ช่วยตัวเองไม่ได้ ช่วยพ่อแม่ไม่ได้ มีทางเลือกคือถ้าไม่เรียนต่อก็ไปรับจ้างในเมือง นอกจากจะช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ช่วยพ่อแม่ไม่ได้ ยังดูถูกพ่อแม่ บรรพบุรุษ บ้านเกิด และไม่มีความภูมิใจในความเป็นลูกชาวบ้าน (มติชนสุดสัปดาห์ 170842)

นายเสรี ระบุว่าการศึกษาไทยปัจจุบันกำลังถูกแซนดวิชกลืนคือด้านข้างบนเกิดจากระบบสังคมที่เปลี่ยนไป จากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารที่เปิดช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้อย่างกว้างขวางไร้พรมแดน นักเรียนบางคนอาจศึกษาจากอินเทอร์เน็ตและเริ่มมีความรู้มากกว่าครูอาจารย์ สถาบันการศึกษาหลายแห่งเริ่มปรับตัว ปรับบทบาทของครูอาจารย์จากผู้สอนไปเป็นผู้ให้คำแนะนำในการเรียนรู้ ในขณะที่อีกด้านหนึ่งคือด้านล่างถูกบีบจากการเปลี่ยนแปลงในชุมชน การเปลี่ยนแปลงด้านความรุ้โดยนำกระแสภูมิปัญญาเข้ามาใช้ในการเรียนการสอน ผู้นำทางภูมิปัญญา ผู้นำชาวบ้านได้รับการเชิญให้เข้าสอนในชั้นเรียน รวมถึงการร่างหลักสูตรให้เรียนเกี่ยวกับท้องถิ่นในห้องเรียนในลักษณะการท่องจำต่อไป เสรีแนะว่าถ้าจะปฏิรูปการศึกษาจริงๆ ต้องปฏิรูปปรัชญาการศึกษา ต้องพูดถึงการศึกษาแบบพอเพียงก่อนที่จะคิดถึงการจัดระบบใหม่ (มติชนสุดสัปดาห์ 170842)

2.2 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับโรงเรียนทางเลือก

2.2.1 บ้านเรียน ปัญญากร : สิทธิเสรีภาพในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 12 มีบทบัญญัติที่ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งการจัดการศึกษาที่ออกจากระบบการศึกษาแบบเดิมได้รับการคุ้มครอง บุคคล ครอบครัวและสถาบันทางสังคมอื่นๆมีศักดิ์และสิทธิทางกฎหมาย

อย่างสมบูรณ์ในการจัดการศึกษาที่เป็นอิสระของตนเอง นับตั้งแต่ พ.ร.บ.ฉบับนี้มีผลบังคับใช้ รวมทั้งได้รับการสนับสนุนและเงินอุดหนุนจากรัฐวัดเทียบกับการศึกษาในระบบ ได้รับการเทียบโอนผลการศึกษากับการศึกษาในระบบ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (สานเสงอรุณ 08 - 0942 กรุงเทพฯ 130942)

กลุ่ม "บ้านเรียน ปัญญากร" (PUNYAKORN FAMILY SCHOOL) เป็นการรวมตัวกันของคณะครอบครัวใหญ่ที่มีพันธสัญญาต่อกัน จำนวน 13 ครอบครัว มีลูกหลานที่จะได้รับการจัดการศึกษาร่วมกันจำนวน 21 คน สถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ 18 ก.ค. 2542 หลังจากมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันหลายครั้งตลอดปี 2542 ที่ผ่านมา ด้วยเจตนาที่จะจำกัดตัวเองเป็นหน่วยการศึกษาขนาดเล็ก เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพและพัฒนาลูกหลานได้ตามความสนใจและความแตกต่างของแต่ละคนอย่างแท้จริง พ่อแม่ในกลุ่มล้วนทำหน้าที่เป็นครูตามเงื่อนไขอันอวย รวมทั้งการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาทั้งหมด มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความเข้าใจช่วยเหลือกันอย่างเป็นจริงจิงในลักษณะที่เป็นชุมชนครอบครัวเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน บางวิชาหรือบางโครงการ จะมีการขอความสนับสนุนจากเพื่อนผู้มีความรู้ความสามารถหรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ มาช่วยสอน บางวิชาอาจเป็นการเรียนกับครูพิเศษ

นอกจากมีลักษณะเป็นการจัดการศึกษาแบบโฮมสคูล (HOME SCHOOL) แล้ว ยังเป็นการจัดการศึกษาร่วมกันของกลุ่มครอบครัว มีความเป็นชุมชนมากกว่าความเป็นปัจเจกชนในแง่ทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการแบ่งปันทรัพยากร การระดมความรู้ เพื่อนฝูงญาติมิตร ดันทุนทั้งหลายที่แต่ละครอบครัวมีอยู่มาใช้ร่วมกันได้ เด็ก ๆ ไม่ต้องเรียนตามลำพังกับพ่อแม่ มีเพื่อนมีกลุ่มสังคมมากขึ้น อีกทั้งถูกตั้งข้อสงสัย ถูกต่อต้านจากคนรอบข้างน้อยลง

หลักการพื้นฐาน 3 ประการของกลุ่ม "บ้านเรียน ปัญญากร" คือ 1) ความมีเสรีภาพในการจัดการศึกษา ซึ่งปรัชญาการศึกษา หลักสูตร องค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้หรือการสอน การวัดผลหรือการประเมินผล ที่เป็นอิสระของตนเองอย่างมีความสัมพันธ์กับการศึกษาในระบบตามข้อกำหนดของกฎหมาย ที่ไม่ได้ล่วงละเมิดต่อหลักการแห่งเสรีภาพและสิทธิขั้นพื้นฐานนี้ 2) ความเป็นชุมชนครอบครัวเพื่อการเรียนรู้ สร้างสรรค์ แบ่งปัน และตัดสินใจร่วมกัน 3) การศึกษาอย่างพัฒนาตามความสนใจและความแตกต่างของบุคคล ร่วมมือกันกับเด็ก ๆ ให้เขาได้ค้นพบตัวเอง พบความสนใจ ความถนัดของตน มองเห็นความสามารถเฉพาะตนและข้อด้อยที่ต้องปรับปรุง จนสามารถพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้เต็มสมบูรณ์ขึ้น อย่างมีความสมดุลย์กับพัฒนาการด้านอื่น ๆ

รูปแบบของการเรียนรู้จะมีลักษณะเป็นโครงการกิจกรรม มีหลายประเภท ทั้งที่เรียนรู้ร่วมกันทั้งครอบครัวใหญ่ เรียนรู้แยกตามหน่วยประมาณสัปดาห์ละ 2 / 3 วัน โดยจัดขึ้นที่บ้านของผู้ประสานงานกับครอบครัวในกลุ่ม จัดกลุ่มให้เด็กเข้าเรียนตามวัยและตามความสะดวกในการเดินทาง และเรียนรู้เฉพาะบุคคลตามความสนใจของเด็ก ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จัดขึ้นที่บ้านเด็กแต่ละคนโดยการดูแลสนับสนุนของพ่อแม่อย่างใกล้ชิด

การจัดการศึกษาอย่างเต็มรูป คือนำลูกหลานออกจากการศึกษาในระบบมาจัดการศึกษาโดยครอบครัวของกลุ่ม "บ้านเรียน ปัญญากร" มีเป้าหมายดำเนินการในปีการศึกษา 2543 ตั้งแต่เดือน พ.ค. และในระหว่างนี้ก็จะมีการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อม และสานสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มรวมทั้งมีกิจกรรมร่วมกับผู้สนใจทั่วไปตามความเหมาะสม กิจกรรมที่ดำเนินการมาแล้วนอกเหนือจากการประชุมร่วมกัน ได้แก่ การร่วมศาสนพิธีในวันอาสาฬหบูชา ผู้แทนกลุ่มร่วมเป็นวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับการศึกษาทางเลือกให้กับสถาบันอุดมศึกษา จัดกิจกรรมค่ายครอบครัว รวมทั้งการจัดกิจกรรมพิเศษในทุกวันเสาร์ให้แก่สมาชิก เช่น การเรียนดนตรีไทย ศิลปทัศนกรรม งานฝีมือ กีฬา ภาษาอังกฤษ เด็กๆ มีโอกาสเลือกเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามความสนใจ ทั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนอนุบาลอาภากร ถนนแจ้งวัฒนะ อ.ปากเกร็ด นนทบุรี (สานเสงอรุณ 08 - 0942)

นานาชาติรศนะเกี่ยวกับการจัดโฮมสคูล

นายยุทธชัย เจริญชัย ผู้ประสานงานกลุ่ม "บ้านเรียน ปัญญากร" ระบุว่าขณะนี้ มี 5 ครอบครัวที่พร้อมจะออกมาทำเต็มตัวแต่อีก 8 ครอบครัว พ่อแม่ยังต้องทำงานประจำอยู่ แต่ก็สามารถเข้ามาสนับสนุนในด้านอื่นๆ ส่วนตนเองมองว่าโฮมสคูลยังมีปัญหาหลายอย่าง เช่น กลุ่มสังคมของลูก หรือเรื่องความเป็นปัจเจกของพ่อแม่ แต่ยังมีความเชื่อว่าคนที่ตัดสินใจทำโฮมสคูลต้องเป็นคนที่ยอมทุ่มเทกับลูกอย่างถึงที่สุดเพราะต้องทำกันเป็นสิบปี ต้องมีความพยายามและความเชื่อมั่นกับปรัชญาการเรียนรู้ของตนเองอย่างแท้จริง และคิดว่าการจัดการเรียนแบบนี้ยังเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกับการศึกษาในระบบ ซึ่งต้องหนุนช่วยกันและกัน (กรุงเทพฯ 130942) รศ.ดร.โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโครงการพัฒนามหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย มีความเห็นว่า การจัดโฮมสคูลน่าจะเป็นการเตรียมเด็กมาอย่างดี เพื่อเข้าสู่การศึกษาในระบบ และเห็นว่าการศึกษาระบบต่างหากที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะระบบเอนทรานซ์ที่หลายสถาบันเห็นว่าปัญหา และหันมาจัดสอบเองแทนที่จะผ่านทบวงมหาวิทยาลัย ท่านเองเดียวกันผู้ปกครองเด็กที่เคยจัดการศึกษาแบบนี้มาก่อนหน้านี้ได้ตอบคำถามที่ว่าเด็กที่เรียนแบบนี้จะมีปัญหาในการเผชิญกับโลกแห่งความเป็นจริงเมื่อเติบโตขึ้นหรือไม่ ว่ามีความเชื่อมั่นว่าการเติบโตของเด็กสิ่งสำคัญไม่ได้อยู่ที่การเรียนหนังสืออย่างเดียว แต่คือการพัฒนาความมั่นคงทางจิตใจซึ่งเด็กต้องฝึกความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้

อื่น รวมทั้งมีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เพราะเป้าหมายของการศึกษาคือการให้เด็กรู้จักตนเองอย่างแท้จริง (กรุงเทพฯ 130942)

นางกนกพร สบายใจ หนึ่งในสมาชิกบ้านเรียน ปัญญากร มีความเห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ไม่ต้องเข้าระบบ และเชื่อว่ากลุ่มที่ร่วมกันทำงานนี้อยู่เป็นกลุ่มที่ทำเพื่อลูกจริงๆ ส่วนนางมานิต บุญมาก เห็นว่าลูกไม่มีความสุขกับการเรียน มีความเชื่อว่าเด็กมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ แต่ที่โรงเรียนเขาถูกตีกรอบ ถูกคาดหวังและถูกตัดสิน และมีความไม่พอใจในระบบการวัดผลโดยยกตัวอย่างว่า เด็กที่ได้คะแนนเท่านี้ คือ เก่ง - ปานกลาง - ไม่ได้เรื่อง ถ้าระบบวัดผลยังเป็นแบบนี้ ก็พูดไม่ได้ว่าเด็กทุกคนมีความสามารถที่แตกต่างกัน นอกจากการที่ครูเขียนใส่สมุดว่า เรียนดี เรียนร่อย แข็งแรง เป็นการประเมินที่ไม่ได้เรื่อง และวิธีการของโรงเรียนไม่ได้ผลเพราะเด็กไม่มีสมาธิ ไม่มีวินัยในตัว ครูต้องบังคับกันตลอด (กรุงเทพฯ 150942)

2.2.2 "มหาวิทยาลัยคนจน" ทางเลือกใหม่ของผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยคนจน มีชื่อทางการว่า โครงการศึกษาทางเลือกเพื่อการพึ่งพาตัวเองของสมาชิกคนจน ก่อตั้งโดย สมาชิกคนจน กลุ่มเพื่อนประชาชน และเสมสิกขาลัย ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านแม่มน่มนียัน จ.อุบลราชธานี เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวบ้านที่อยู่ในเครือข่ายของสมาชิกคนจนประมาณ 50 คน เข้ารับการอบรมจากวิทยากรที่มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ตามแนวทางที่วางไว้คือเน้นผู้เรียนเป็นหลักให้ผู้จักตนเองและมีความสุข การอบรมครั้งแรกของมหาวิทยาลัยคนจนนี้เริ่มเมื่อวันที่ 9 มิ.ย.- 13 ก.ค.2542

นายประสิทธิ์พร กาฬอ่อนศรี ที่ปรึกษาสมาชิกคนจน เล่าถึงความเป็นมาของโครงการว่า จากกระแสวัตถุนิยมทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต โครงการนี้จะช่วยฟื้นฟูสำนึกเดิมให้กับชาวบ้าน ผู้เรียนและผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้รวมทั้งร่วมกันกำหนดเป้าหมายหลักคือความพยายามยกระดับหรือกระตุ้นจิตสำนึกที่ดีที่มีอยู่แล้วให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ เชื่อมโยงและเกื้อกูลกันในระดับท้องถิ่น เรื่องที่เรียนทั้งหมดจะเรียกว่าสหวิชาหรือการศึกษาแบบองค์รวม สามารถวิเคราะห์กระบวนการที่คนใหม่ เรียนหลายมิติ หลายรูปแบบ ทั้งการใช้ชีวิต การทำมาหากิน เน้นวิถีชีวิตที่ไม่ห่างไกลหรือหลุดจากธรรมชาติมากเกินไป ในช่วงเวลาเดือนกว่า ๆ ผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับเนื้อหาความรู้ใหม่ ๆ เช่น การยกระดับจิตสำนึกของผู้ว่า ศาสนากับการออกจากลัทธิบริโภคนิยม กระบวนการนิเวศวิทยาแนวลึก ความยากจนกับการครอบงำของรัฐ วัฒนธรรมการทำลายอำนาจรัฐ การครอบงำของทุนนิยมกับการพัฒนาทำให้เกิดความล่มสลายของชนบทและเมือง การใช้เครื่องมือกฎหมายภายใต้รัฐธรรมนูญที่เจือต่อประชาชน บทเรียนการต่อสู้ของฝ่ายก้าวหน้าไทยในสภาและนอกสภา วัฒนธรรมสื่อมวลชน การบริหารการจัดองค์กรที่ยั่งยืน แพทย์ทางเลือกเพื่อสุขภาพองค์รวม การใช้เงินตราท้องถิ่น เกษตรกรรมธรรมชาติเพื่อการพึ่งตนเอง การสร้างชุมชนทางเลือกที่ยั่งยืนและเป็นจริง เป็นต้น

พัชริน ตริธิญา ผู้ประสานงานโครงการฯ จากเสมสิกขาลัย ระบุว่ากระบวนการนี้เอาผู้เรียนเป็นหลักตั้งแต่การคิดหลักสูตร โดยถามความต้องการจากชาวบ้าน เป็นการดึงศักยภาพและภูมิปัญญาของผู้เรียนออกมาเพื่อให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนเกิดความสัมพันธ์กันระหว่าง 3 ส่วน คือ สมอง กาย กับมือ และแสดงความคิดเห็นว่าการเรียนในกระแสหลักทำให้ผู้เรียนมีความกดดันแต่เรียนแบบนี้เป็นการดึงดูชาวบ้านออกมา

นายณัฐพล วัชวิญญู จากโครงการพันธมิตรเพื่อป่าและชุมชนที่ยั่งยืน จ.เชียงใหม่ วิทยากรของโครงการฯ ในหัวข้อ กระบวนการนิเวศวิทยาแนวลึก ระบุว่า มหาวิทยาลัยคนจนเป็นกระบวนการศึกษาที่แม้แต่ในมหาวิทยาลัยของรัฐก็ไม่เคยมีการเรียนการสอนแบบนี้ บรรยายการศึกษาสนุก มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละคน เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และเห็นว่าชาวบ้านเปิดมากและมีภูมิปัญญาของเขาเอง ซึ่งหากเขาเปิดแล้วการมีส่วนร่วมของชาวบ้านจะเกิดขึ้นเองผู้สอนเป็นเพียงผู้ช่วยให้เขาถ่ายทอด ได้แสดงออกมา การรับฟังเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น

ส่านนายประชัน ชินวิที ผู้ประสานงานจากกลุ่มปัญหามานานย่างกลั ก.ชัยภูมิ ได้เล่าถึงการเรียนว่า หลังจากประชุมแกนนำชาวบ้าน ตอน 7.00 น.ผู้เรียนจะไปพบกันที่วัดบ้านหัวเหว ร่วมกันสวดมนต์ภาวนาทำสมาธิก่อนเริ่มเรียนตอน 9.00 น. ไปจนถึงเวลา 17.00 น. (โลกสีเขียว 07-0842)

3. ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ

3.1 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา

3.1.1 การกวดวิชาในญี่ปุ่น คล้ายกับของไทยหลายประการ

ผลการศึกษาของ ผศ. ดร.ฉันทนา จันทน์บรรจง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ได้ศึกษาเรื่องการปฏิรูปการศึกษาในประเทศญี่ปุ่น พบว่าญี่ปุ่นประสบความสำเร็จด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาครูอาจารย์ให้มีคุณภาพควบคู่กับการยกระดับสถานภาพครูให้เป็นที่ยอมรับอย่างสูงในสังคม ทำให้ผู้ที่เข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีคุณภาพ นอกจากนี้รัฐบาล

ท้องถิ่นของญี่ปุ่นยังประสบความสำเร็จในการจัดการอุดมศึกษา ซึ่งได้ร่วมมือกับเอกชนตามการสนับสนุนของรัฐบาลกลางจัดให้มีกองทุนอุดหนุนการศึกษาเอกชนอย่างเป็นระบบ ความชัดเจนด้านนโยบายในการส่งเสริมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

การจัดการศึกษาของญี่ปุ่นมีความคล้ายคลึงกับไทยหลายประการ โดยเฉพาะในประเด็นการกวดวิชาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมากกว่าร้อยละ 40 นิยมเรียนกวดวิชากันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เพราะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นมีนโยบายขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา รวมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจของชาวญี่ปุ่นดีขึ้น พอมีกำลังส่งเสียลูกหลานให้เข้ารับการศึกษาระดับสูง ๆ ในโรงเรียนหรือในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง การเรียนกวดวิชาเตรียมความพร้อมจึงเป็นที่นิยม มีทั้งเรียนแบบตัวต่อตัว เรียนเป็นกลุ่ม หรือเรียนในโรงเรียนกวดวิชา ช่วงหลังเลิกเรียนหรือวันหยุด วิชาที่นิยมเรียนกันมากคือ วิทยาศาสตร์ ภาษาญี่ปุ่น และภาษาอังกฤษ การสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยใช้ระบบเอนทรานซ์เหมือนของไทย เช่นการใช้ข้อสอบกลาง มีการสอบคัดเลือก 2 รอบ รอบแรกวัดความรู้ทั่วไป ส่วนรอบ 2 สอบวัดความรู้เฉพาะทาง ซึ่งแต่ละมหาวิทยาลัยสอบเอง ผลจากการสอบทำให้เกิดการจัดอันดับมหาวิทยาลัย ความเครียดจึงเป็นปัญหาที่ตามมา ทางการศึกษาจึงต้องปฏิรูประบบการรับเข้ามหาวิทยาลัยโดยพิจารณาจากคุณสมบัติอื่นๆ ของเด็กนอกเหนือจากคะแนนสอบ (ไทยโพสต์ 090842)

ความเคลื่อนไหวด้านสาธารณสุข

นำเรื่อง

ในรอบ 3 เดือนนี้ ความเคลื่อนไหวด้านสาธารณสุขส่วนใหญ่ล้วนอีกทีก็เป็นข่าวครึกโครมระดับเกาะติดพื้นที่หน้าหนึ่งของนสพ.รายวันติดต่อกันทีเดียว

ในภาคเอกชน กรณีโรงพยาบาลวชิรปราการทำธุรกิจซื้อ-ขายไตโดยผ่าตัดเอาจากผู้ป่วยยากจนไปขายให้คนไข้รวยตกเป็นข่าวใหญ่อยู่สองเดือนเต็มๆ ตามด้วยข่าวโรงพยาบาลยันฮีถูกจับได้ว่าทำธุรกิจส่งออกยาลดอ้วนที่มีสารกระตุ้นออกฤทธิ์ผสมจนต่างชาติติ๊กกลับยาชุดดังกล่าว และยังมีกรณีที่หลายโรงพยาบาลเคยทำ แต่มาเป็นข่าวเมื่อโรงพยาบาลศรีสยามกักศพผู้ป่วยที่เสียชีวิตเอาไว้เพื่อเรียกค่ารักษาที่ยังติดค้าง โดยอ้างว่าศพเป็นทรัพย์สินที่ยึดไว้เรียกเงินค่ารักษาได้ ทำให้ญาติฯ ต้องวิ่งไปร้องทุกข์ที่รัฐสภา (ไทยโพสต์ 260842)

ในภาครัฐ ขณะที่การแพทย์แผนไทยมีทิศทางที่ขึ้นอย่างคึกคัก แต่ก็ดูเหมือนไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังเต็มที่จากรัฐ แม้พ.ร.บ.ภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยจะผ่าน แต่กรณีพ.ร.บ.ยาฉบับใหม่ของกระทรวงสาธารณสุขที่มีนักวิชาการด้านเภสัชศาสตร์ กลุ่มวิชาชีพผู้ผลิตและจำหน่ายยา รวมทั้งกลุ่มแพทย์แผนไทย และองค์กรพิทักษ์ผู้บริโภคพยายามเคลื่อนไหวคัดค้านเรียกร้องให้มีการพิจารณาให้รอบคอบและรอบด้านขึ้น ทางกระทรวงฯก็ยังคงเดินหน้าผลักดันให้มีการประกาศใช้แทนของเดิม เพราะมีประเด็นที่เป็นการให้อำนาจหรือรวบอำนาจไว้ในมือ รมต.เจ้ากระทรวงและหน่วยงานใน สธ.มากขึ้น

ในทำนองเดียวกัน ปัญหาใหญ่ทางด้านสาธารณสุขที่ตั้งเค้าทะยานมานานว่าด้วยผลกระทบจากข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะข้อตกลงทางการค้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา (TRIPS) ก็เคยมีกระแสคัดค้านเรื่องสิทธิบัตรยาจากกลุ่มองค์กรด้านสาธารณสุข กลุ่มวิชาชีพแพทย์ เภสัชกร และนักศึกษามายาวนานกว่า 10 ปี ทว่ากระทรวงพาณิชย์ซึ่งทำหน้าที่แก้ไขกฎหมายสิทธิบัตรก็ยกเลิกมาตรการพิทักษ์ผลประโยชน์ประชาชนผู้บริโภคโดยตัดเรื่องคณะกรรมการสิทธิบัตรยาในส่วนที่ 7 หมวด 2 ของพ.ร.บ.สิทธิบัตรออกหน้าตาเฉย โดยอ้างว่าเพื่อให้สอดคล้องกับ TRIPS ดังนั้นนับแต่เดือน ม.ค. ปีหน้าอันเป็นเวลาเริ่มต้นบังคับใช้ข้อตกลงการค้าดังกล่าว คนไทยก็ต้องเผชิญกับปัญหายาแพงและอาจขาดแคลนได้

เมื่อเป็นเช่นนี้ ฝ่ายการแพทย์ทางเลือก ไม่ว่าจะเป็นแพทย์แผนไทยโดย พญ. เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ กลุ่มธรรมชาติบำบัดโดยชมรมอยู่ร้อยปีชีวิเป็นสุข และองค์กรเพื่อผู้บริโภคส่วนใหญ่จึงมีข้อชี้แนะคล้ายๆ กันออกมาว่า ประชาชนเราต้องพยายามปกป้องตนเองโดยเลือกวิถีการดำเนินชีวิตที่ทำให้ร่างกายมีภูมิคุ้มกันดีขึ้น และพึ่งพายาแผนปัจจุบันให้น้อยที่สุด ทั้งจะได้ไม่ต้องตกเป็นเหยื่อของระบบธุรกิจการแพทย์ในสถานพยาบาลเอกชนหรือต้องเป็นทุกข์ต่างๆ นานาเพราะพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ ตลอดจนบรรยาการศหตุญ์ แอ๊ดและไม่สะอาดในสถานพยาบาลของรัฐ ดังที่ปรากฏในรายงานการสำรวจเรื่อง "สภาพปัญหาและทุกข์ของประชาชนเมื่อใช้บริการสถานบริการสาธารณสุข" ในรายงานความเคลื่อนไหวหน้าถัดไป

1. ความเคลื่อนไหวภาครัฐ

หัวข้อข่าว

1.1 ความเคลื่อนไหวด้านการแพทย์และสาธารณสุขทั่วไป

1.2 ความเคลื่อนไหวด้านโรคและยา

สรุปประเด็นข่าว

1.1 ความเคลื่อนไหวด้านการแพทย์และสาธารณสุขทั่วไป

1.1.1 ปัญหาและทุกข์ของประชาชนเมื่อใช้บริการสาธารณสุข

จากบทความรายงานการวิจัยเชิงสำรวจเรื่อง "สภาพปัญหาและทุกข์ของประชาชนเมื่อใช้บริการสถานบริการสาธารณสุข" ของ ดร.โยธิน แสงดี แห่งสถาบันวิจัยประชากรและสังคม ม.มหิดลที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในสพ.กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 7 ก.ย. 42 มีประเด็นที่น่าสนใจสรุปได้ดังนี้

การสำรวจข้อมูลดังกล่าวได้จัดทำขึ้นระหว่างเดือนส.ค. - ต.ค. 2541 ผลของการสำรวจพบว่า ผู้ให้บริการทางการแพทย์และผู้เกี่ยวข้องรวมถึงการสื่อสารระหว่างบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขกับผู้ป่วยและญาติ มีความสำคัญที่นำไปสู่ความทุกข์ เช่น กลุ่มผู้ป่วยนอกส่วนใหญ่ต้องการให้แพทย์ใช้เวลาในการตรวจมากขึ้น ต้องการให้แพทย์ซักถามถึงอาการเจ็บป่วยก่อนที่จะเขียนใบสั่งยา ต้องการให้แพทย์อธิบายให้มากขึ้นว่าอาการที่เจ็บป่วยคืออะไร ความทุกข์ที่เกิดจากสาเหตุเหล่านี้น่าจะมาจากการจัดระบบการให้บริการที่แพทย์เป็นผู้กำหนดเวลาให้กับผู้ป่วยโดยที่ผู้ป่วยไม่มีโอกาสต่อรองเพราะแพทย์มีจำนวนจำกัด

นอกจากนั้น ความขัดแย้งระหว่างผู้ให้บริการด้วยกันเอง เช่น ระหว่างแพทย์กับพยาบาล หรือแพทย์กับฝ่ายเภสัชกรรม มีผลนำความทุกข์ให้กับผู้ป่วย กริยาท่าทางที่ไม่สุภาพของแพทย์ หรือพยาบาลหน้าห้องตรวจก็เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่นำความทุกข์ไปสู่ผู้รับบริการ สำหรับผู้ป่วยนอกนั้น ระยะเวลาารพบแพทย์ที่ยาวนานก็เป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์ เพราะบางรายมีอาการเจ็บปวดรุนแรงแต่ต้องเข้าคิวรอ

ในกลุ่มผู้ป่วยที่มีความทุกข์อันเกิดจากบุคลากรทางการแพทย์ ได้แก่ เมื่อเจ็บปวดแล้วเรียกหาคนช่วยก็ไม่มี คาดว่าเป็นผลกระทบจากการจัดระบบเวรพยาบาลไม่เพียงพอกับการดูแลผู้ป่วย นอกจากนี้ การมอบหมายงานธุรการ บัญชีให้พยาบาลในหอพักผู้ป่วยปฏิบัติ ก็เป็นการเพิ่มภาระงานเกินความจำเป็น ทำให้ไม่สามารถแบ่งเวลาดูแลผู้ป่วยได้เต็มที่ และยังมีทุกข์ที่เกิดจากความไม่ชำนาญของผู้ให้บริการที่ยังอยู่ในขณะฝึกฝน ตลอดจนการตรวจซ้ำแล้วซ้ำเล่าของแพทย์โดยไม่บอกเหตุผล ปัจจัยนี้มีผลต่อความกังวลใจในชนิดของโรคที่เป็น ระยะเวลาในการรักษา ความวิตกในค่าใช้จ่ายที่ต้องเสีย

ในประเด็นความทุกข์ที่เกิดจากสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้แก่ ที่นั่งรอตรวจไม่เพียงพอ แออัด ห้องน้ำไม่สะอาด หรือห้องพักรักษาผู้ป่วยอัมพาต แสงสว่างไม่เพียงพอ การวางเตียงชิดกันเกินไปไม่สะดวกต่อการเข้าออกของผู้ป่วยและญาติ ตลอดจนการพูดคุยเสียงดังของญาติผู้ป่วยรายอื่นๆขณะมาเยี่ยม ก็มีผลนำความทุกข์มาสู่ผู้ป่วยเช่นกัน

ในตัวแปรเกี่ยวกับกลุ่มอุปกรณ์ทางการแพทย์ ผู้ป่วยเป็นทุกข์กลัวว่าเครื่องมือจะไม่สะอาด เพราะต้องใช้กับคนไข้รายอื่นๆ อาทิ ปรัชต์ที่ใช้ สำหรับตัวแปรด้านคำรักษาพยาบาล พบว่าทั้งผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในต่างกังวลใจในเรื่องคำรักษาพยาบาลซึ่งอาจแพงกว่าที่คิดไว้ เนื่องจากได้รับข้อเสนอให้ตรวจด้วยเครื่องมือสมัยใหม่เสมอ กรณีนี้วิเคราะห์ได้ว่าโรงพยาบาลอาจพยายามหารายได้เพื่อพัฒนาพร. โดยผลักภาระให้ผู้ป่วยจ่ายมากที่สุด ดังนั้น รพ.ควรอธิบายให้ผู้ป่วยเข้าใจถึงความจำเป็นในการตรวจ มิฉะนั้นจะทำให้ผู้ป่วยเป็นทุกข์เพราะคิดว่าถูกหลอกลวง นอกจากนี้ผู้ป่วยที่ใช้บัตรสุขภาพจะมีความทุกข์เนื่องจากกังวลใจว่าคุณภาพการบริการที่ได้รับจะไม่ได้

สำหรับแนวทางการปรับปรุงการให้บริการ ผู้ป่วยและญาติเสนอว่า ทุกรพ.ชุมชนควรมีแพทย์เฉพาะทางอยู่เป็นประจำ มีเครื่องมือแพทย์เพียงพอต่อการรักษาผู้ป่วยทุกโรค เพื่อที่ผู้ป่วยและญาติจะไม่ต้องเดินทางไกล ประเด็นนี้วิเคราะห์ได้ว่า ผู้ป่วยยังให้ความสำคัญกับเครื่องมือแพทย์และความเป็นแพทย์เฉพาะทาง ทั้งๆที่แพทย์ทุกคนสามารถรักษาอาการป่วยต่างๆได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือหลากหลายชนิดตามธุรกิจการแพทย์เสนอ

อนึ่ง ต่อทรรคนะที่ว่าหากมีการปรับปรุงรพ.ของรัฐให้เหมือนรพ.เอกชน ผู้ป่วยและญาติส่วนใหญ่มีความกังวลว่าราคาในการรักษาอาจจะแพงขึ้น เพราะต้องจ้างแพทย์และบุคลากรเพิ่มเติมขณะที่รัฐยังมีงบประมาณจำกัด จะเป็นการส่งเสริมให้รพ.ของรัฐจัดระบบการให้บริการเพื่อเก็บเงินจากผู้ป่วยมากขึ้น เพราะผู้ป่วยไม่มีโอกาสเลือกวิธีรักษาเอง ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ ดังนั้นหากแพทย์ล่อลวงหรือเอาเปรียบในการรักษาเพื่อหาเงินเป็นรายได้เข้าโรงพยาบาลหรืออื่นๆ ผู้ป่วยก็ไม่สามารถทราบได้ (กรุงเทพธุรกิจ 070942)

1.1.2 ยาบัญชีหลักแห่งชาติ กินแล้วรักษาโรคไม่หาย

มีรายงานการวิจัยเรื่อง "ปัญหาความคงสภาพของผลิตภัณฑ์ยาในบัญชียาหลักแห่งชาติที่ใช้ในโรงพยาบาลในประเทศไทย" ซึ่งนางจุไรรัตน์ รัตวาทิน เจ้าหน้าที่กลุ่มงานทดสอบความคงทนของสภายา กองยา กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย โดยได้รับทุนจากองค์การอนามัยโลก

การสำรวจดังกล่าว ทำโดยตรวจตัวอย่างยาในช่วง ม.ค.2533 - ก.ค.2540 จำนวน 1,799 ตัวอย่าง จากรพ.ของรัฐ รพ.เอกชน และสง.สาธารณสุขทั่วประเทศ แบ่งเป็นตัวอย่างที่ผลิตในประเทศ 1,649 ตัวอย่าง หรือเท่ากับ 91.7% และยาที่ผลิตในต่างประเทศ 150 ตัวอย่าง หรือเท่ากับ 8.3% นั้น

ผลการสำรวจพบว่า ยาเหล่านี้มีปัญหาความคงสภาพทั้งลักษณะภายนอกและภายในรวมกันเท่ากับ 74.8% ยานิดเม็ดมีปัญหามากที่สุดคือ 52.7% ยาฉีด 18% ยาน้ำ(ใช้กิน) 9.7% ยาประเภทแคปซูล 9.9% ยาใช้ภายนอก 6.6% และยาเกี่ยวกับตา 2.3% ส่วนผลิตภัณฑ์อื่นๆที่พบปัญหาความคงสภาพ 0.8%

ลักษณะยาที่มีปัญหาความคงสภาพที่เห็นได้จากลักษณะภายนอก เช่น เปลี่ยนสี เม็ดติดกัน หรือมีสีดำเป็นจุดๆ มีตะกอนเป็นต้น ปัญหาความคงสภาพของยามีผลต่อประสิทธิภาพในการรักษาอาการของโรค หรือผู้ใช้ยาอาจได้รับอันตรายจากการเสื่อมสลายของยา หรือไม่ได้รับยาตามขนาด ทั้งยังเกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ" รายงานระบุ

นอกจากนี้ยังพบว่าผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ไม่แจ้งวันสิ้นอายุการใช้งานที่ล้าถึง 84.2% ยาที่ไม่แจ้งวันหมดอายุเหล่านี้เป็นยาที่มีปัญหาความคงสภาพเป็นจำนวนมาก ส่วนยาที่แจ้งอายุการใช้งาน พบปัญหาความคงสภาพตั้งแต่ภายหลังการผลิตไม่เกิน 2 เดือน หรือมากกว่า 5 ปี หรือจะมีอายุเพียง 61 - 70 % ของอายุการใช้งาน

รายงานวิจัยระบุว่า ตัวอย่างยาที่ตรวจสอบส่วนใหญ่ผลิตขึ้นในประเทศ โดยทางราชการยังไม่มีข้อบังคับทางกฎหมายในด้านการผลิตยาที่ดี (GMP) ออกมาบังคับให้โรงงานผลิตยาปฏิบัติตาม นอกจากนั้นการขึ้นทะเบียนยาดำรับที่ผลิตในประเทศจะเน้นเฉพาะยาที่มีความคงสภาพน้อย โดยจะกำหนดให้มีการนำเสนอการศึกษาความคงสภาพทุกตำรับที่ขอขึ้นทะเบียนในปี.ศ.2543

งานวิจัยสรุปว่า โรงงานผลิตยาในประเทศควรตระหนักถึงปัญหาด้านคุณภาพ ให้คำนึงถึงความสำคัญและผลกระทบที่กล่าวมา ควรมีการพิจารณาหลายด้าน ทั้งการใช้วัตถุดิบ การพัฒนาสูตรตำรับ การศึกษาความคงสภาพของยาเพื่อกำหนดอายุการใช้งาน ซึ่งต้องคำนึงถึงกระบวนการขนส่งไปขายและกระจายไปยังรพ.ต่างๆ รวมทั้งสภาวะการเก็บยาของรพ.หรือสถานที่จำหน่ายยาเหล่านั้นด้วย (ไทยโพสต์ 150942)

1.1.3 นเนสธ.ไทยปรับตัวรับธุรกิจต่างชาติ

นพ.จรัส สุวรรณเวลา อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่า หลังปี 2542 วงการสาธารณสุขไทยต้องย่างเข้าสู่อุตสาหกรรมสุขภาพและธุรกิจสุขภาพ เนื่องจากไทยเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกจึงต้องปฏิบัติตามข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ สินค้าและบริการทุกประเภทจะแข่งขันกันอย่างเสรี ที่สำคัญอาชีพแพทย์ พยาบาล เภสัชกร หรืออื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ไม่ใช่อาชีพสงวนตามประกาศของก.แรงงานและสวัสดิการสังคมอีกต่อไป แพทย์และธุรกิจสุขภาพต่างๆจากต่างประเทศอาจเข้ามาแข่งขันกับของไทย

"กระทรวงสาธารณสุขควรปรับตัวรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นนี้โดยเร็ว ทำอย่างไรให้ธุรกิจสุขภาพกลายเป็นอุตสาหกรรมบริการ และเป็นสินค้าส่งออก เพราะมาตรฐานบริการทางการแพทย์ของไทยไม่น้อยหน้าประเทศใดในโลก ทุกวันนี้มีชาวญี่ปุ่นมาพักฟื้นรักษาตัวด้วยโรคชรากับรพ.เอกชนจำนวนมาก หรือชาวสวีเดนจำนวนหนึ่งพิมพ์แบบพิมพ์ปลอมจากสวีเดนส่งมาให้ทันตแพทย์ไทยหล่อให้ สิ่งเหล่านี้สามารถนำมาเป็นธุรกิจบริการสุขภาพส่งออกได้ หรือการท่องเที่ยวของไทย ให้นักท่องเที่ยวมั่นใจว่าถ้ามาเจ็บป่วยที่นี่แล้วต้องไม่ตาย รักษาหาย เป็นต้น"

นพ.จรัส กล่าวอีกว่า ที่ผ่านมาสธ.ทำแต่แผนสาธารณสุขเพื่อดูแลกับหน่วยงานของตนเอง พยายามจะแข่งกับภาคเอกชน แต่ที่ถูกสธ.ควรทำแผนที่มีองภาพรวมและแนวโน้มระดับประเทศ ปรับตนเองให้มีหน้าที่กำกับดูแลทั้งสถานพยาบาลของรัฐและเอกชนให้ได้มาตรฐาน อะไรที่เอกชนขาดสธ.ต้องเสริม อย่าปล่อยให้ไปตกแก่ตลาด ที่สำคัญทั้งสธ.และแพทยสภาต้องร่วมกันคิดว่าจะทำอะไรเมื่อเรื่องของสุขภาพกลายเป็นธุรกิจบริการไปแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์กับผู้ป่วยเปลี่ยนไป ความไว้วางใจกันแตกสลาย กลายเป็นความสัมพันธ์เชิงข้อตกลง เกิดการฟ้องร้องแพทย์มากมาย ทุกฝ่ายต้องช่วยกันรับมือกับสถานการณ์เหล่านี้ (มติชน 070942)

ในเวลาไล่เลี่ยกัน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้เผยแพร่ผลการวิจัยเรื่อง "ผลกระทบต่อสังคมและสาธารณสุขไทย และการเตรียมความพร้อมจากกการเปิดเสรีทางการค้าและบริการสาธารณสุข" ที่ศึกษาโดยรศ.วัฒนา สุวรรณแสง จันเจริญ และคณะจากวิทยาลัยการสาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งกล่าวถึง "ทวิรัฐภาพ" ที่มีขึ้นไว้รองรับลูกค้าต่างชาติกระเป๋านัก บริการดังกล่าวมีแนวโน้มก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในการได้รับการบริการที่ไม่ทัดเทียมกันระหว่างคนในชาติกับต่างชาติ "เนื่องจากทรัพยากรทางด้าน

สาธารณสุขมีจำกัด และเมื่อมีการค่าบริการสุขภาพมากขึ้น อาจทำให้ผู้ผลิตและบริการให้ความสนใจต่อการให้บริการที่สามารถก่อให้เกิดกำไรสูงสุดมากกว่าจะให้บริการสุขภาพแก่คนไทยทั่วไป การกระจายทรัพยากรด้านสาธารณสุขอาจเลวลงเนื่องจากจะนำไปใช้เพื่อการค้ามากขึ้น"

นอกจากนี้ มีแนวโน้มที่ชาวต่างชาติจะเข้ามาประกอบกิจการด้านสาธารณสุขในไทยมากขึ้น หากมีการเปิดเสรีอย่างเต็มที่ อาจทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม เพราะผู้เข้ามาประกอบการย่อมหวังกำไรสูงสุด ทั้งๆที่บริการที่ผลิตขึ้นต้องใช้สาธารณูปโภคต่างๆซึ่งมาจากภาษีคนไทยทั่วประเทศ อาจมีการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและนำผลกำไรกลับประเทศตนได้อย่างเสรี ดังนั้นเศรษฐกิจไทยก็ไม่ได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควรจะเป็น

รายงานฉบับนี้จึงเสนอว่าควรใช้นโยบายการคลังเก็บภาษีจากการขายบริการสุขภาพให้ต่างชาติมาเป็นสวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาส และควรกำหนดระเบียบทางการคลัง ให้นำกำไรจากกิจการทางการแพทย์และสุขภาพจำนวนหนึ่งไปลงทุนต่อเพื่อทำงานวิจัยและพัฒนาในเมืองไทยต่อไป (ไทยโพสต์ 080942)

1.1.4 ป.ป.ป.ชี้มูลเลิกราคากลางยา - 2 ขรก.มิด นักการเมืองรอด

วันที่ 10 ก.ย. 2542 ที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) นายสุจิต บุญบงการ ประธานป.ป.ป. และนพ.บรรลु ศิริพานิช ประธานคณะกรรมการสอบสวนการทุจริตการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ของก.สาธารณสุข แถลงผลการสอบสวนการทุจริตงบประมาณจัดซื้อยา เวชภัณฑ์ และวัสดุทางการแพทย์ของสธ.ว่า ป.ป.ป.ได้แถลงผลการประชุมกรณีดังกล่าวไปครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 20 พ.ย. 2541 ว่า เบื้องต้นพบมีข้าราชการระดับสูงของกระทรวง 2 คน และข้าราชการการเมืองในระดับที่ปรึกษารัฐมนตรีคนหนึ่ง ทราบบงชองทางการยกเลิกราคากลางของยา และทราบถึงการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้สธ.สาธารณสุขจังหวัดต่างๆ จึงร่วมกันสั่งการให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) บางจังหวัดนำเงินงบประมาณปกติและงบฯเพิ่มเติมปี 2541 ไปซื้อยาและเวชภัณฑ์ นอกจากนี้ข้าราชการการเมืองคนดังกล่าวยังได้เรียกเงินส่วนแบ่งจากงบฯเพิ่มเติมที่สาธารณสุขจังหวัดได้รับ ปรากฏว่าได้มีการดำเนินการทางวินัยกับขรก.ประจำทั้งสองคนโดยนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีออกจากราชการทั้ง 2 คน ส่วนขรก.การเมือง ส.น.ตำรวจแห่งชาติมีคำสั่งแต่งตั้งพนักงานสอบสวนไปดำเนินคดีอาญา

นายสุจิตกล่าวว่า สำหรับคณะกรรมการป.ป.ป.ได้สืบสวนต่อเนื่องใน 3 เรื่อง คือ 1.มีผู้ร่วมสั่งการให้ซื้อยาและเวชภัณฑ์จากกลุ่มบริษัทหรือไม่ 2.เงิน 18 ล้านบาทที่มีการนำเข้าบัญชีของกรมการม.สาธารณสุขเกี่ยวกับการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์หรือไม่ และ 3.ความเห็นชอบของคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ (กพพ.) ที่ว่าการยกเลิกราคากลางของยาโดยไม่ประกาศฉบับใหม่รองรับ ไม่ชอบด้วยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ เป็นเหตุให้เกิดการทุจริตหรือไม่ และผู้ใดควรต้องรับผิดชอบ

ปรากฏว่ากรณีนี้ 1 ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏพยานหลักฐานเพียงพอว่ามีผู้ใดร่วมกระทำการดังกล่าวอีก ดังนั้นจึงยุติเพียงเท่านี้ จะไม่มีการดำเนินการต่อไป สำหรับกรณีเงิน 18 ล้านบาท ไม่ปรากฏพยานหลักฐานว่าเงินจำนวนนี้เกี่ยวข้องกับการทุจริตซื้อยา ดังนั้นประเด็นนี้ก็จะยุติเรื่องไม่ดำเนินการต่อไป และในกรณี 3 คณะกรรมการ ป.ป.ป. พิจารณาแล้วฟังข้อเท็จจริงว่า การพิจารณายกเลิกบัญชีกลางของยาตามบัญชีหลักแห่งชาติของสธ.ดังกล่าว ดำเนินไปด้วยความเหมาะสมแห่งสภาวการณ์เศรษฐกิจของประเทศในขณะนั้น ทั้งยังมีเหตุผลและความจำเป็นอื่นๆประกอบด้วย หากไม่พิจารณายกเลิกราคากลางของยา ย่อมทำให้การจัดซื้อยาหยุดชะงัก ส่งผลเสียหายต่อระบบสาธารณสุขของประเทศ อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็น่าจะพิจารณากำหนดบัญชีราคากลางฉบับใหม่นั้นรองรับโดยเร็ว เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าได้มีประกาศยกเลิกราคากลางของยาเมื่อวันที่ 15 ธ.ค.2540 แต่เพิ่งจะมาประกาศใช้ฉบับใหม่เมื่อเดือน ม.ค.2542 ภายหลังยกเลิกบัญชีเดิมถึงปีเศษ เป็นเหตุให้มีกลุ่มบุคคลฉกฉวยโอกาสและช่องว่างของระเบียบแสวงหาผลประโยชน์จากการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ คณะกรรมการ ป.ป.ป.จึงมีมติชี้มูลความผิดทางวินัยแก่ข้าราชการระดับ 9 และระดับ 10 ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องนี้ฐานไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการ ได้แก่ นพ.ณรงค์ศักดิ์ อังคะสุวพลา รองปลัดก.สาธารณสุข และนพ.วิระ อังคภาสกร ผอ.กองโรงพยาบาลส่วนภูมิภาค ซึ่งทั้งสองคนป.ป.ป.ชี้มูลความผิดไม่ร้ายแรง เนื่องจากทั้งสองให้เหตุผลว่าขณะนั้นไม่สามารถหาราคากลางตัวใหม่ได้เพราะค่าเงินบาทไม่อยู่นิ่ง

ผู้สื่อข่าวถามว่าทำไมจึงไม่สามารถลงโทษขรก.การเมืองได้เลย นายสุจิตชี้แจงว่า การยกเลิกราคากลางไม่เกี่ยวข้องกับการทุจริต คือไม่ได้ยกเลิกให้มีการทุจริต แต่เพื่อให้พร.ซื้อยาได้ในขณะนั้น ถ้าไม่ยกเลิกจะซื้อยาได้ลำบากมาก นอกจากนี้การยกเลิกราคากลางเริ่มเมื่อ 15 ธ.ค.40 แต่การทุจริตเริ่มตรวจพบในเดือนมี.ค.41 ซึ่งระยะเวลาห่างกันมาก นอกจากนี้สาเหตุที่ไม่สามารถสอบไปถึงนักการเมืองได้ ส่วนหนึ่งมาจากการเปิดเผยข้อมูลของป.ป.ป.ที่ผ่านมา ทำให้ไม่มีผู้กล้าให้ข้อมูล เกรงจะถูกเปิดเผยและไม่ได้รับการคุ้มครอง บางรายถึงกับขอถอนคำให้การ (มติชน 110942)

1.1.5 ศิริราชรับเตียงไม่พอ คนไข้รอจนตาย

นพ.เหลือพร ปุณณกันต์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช เผยว่า ปัจจุบันมีคนไข้ใช้บริการตึกอุบัติเหตุเฉลี่ยวันละ 100 คน และตึกอุบัติเหตุมีเตียงรองรับเพียง 30 เตียง เมื่อหน่วยกู้ภัยนำคนไข้ประสบอุบัติเหตุมารับการรักษา ทางรพ.ไม่สามารถให้บริการได้จำเป็นต้องขอรับส่งไปโรงพยาบาลอื่น

นอกจากนี้ ในส่วนของคนไข้หนัก ปัจจุบันมีคนไข้หนักเวียนใช้บริการถึง 5 พันคนต่อวัน ซึ่งมากที่สุดในโลก โดยรพ.มีเตียงรองรับสำหรับห้องธรรมดาเพียงละ 2,700 เตียง แต่ละวันมีคนไข้รอเตียงถึง 60 คน บางส่วนต้องนอนรอคานนอน บางรายถึงกับเสียชีวิตก็มี

นพ.เหลือพรกล่าวว่า จากที่รพ.จะมอบพื้นที่ด้านทิศตะวันตกของสะพานอรุณอมรินทร์ ห่างจากศิริราชไม่ถึง 500 เมตรเพื่อสร้างอาคารอุบัติเหตุนั้น ทางรพ.มีแผนจะก่อสร้างห้องรักษาพยาบาลฉุกเฉินทั้งหนักและเบาจากเดิมมีห้องผ่าตัด 3 ห้องจะเพิ่มเป็น 7 ห้อง มีหอผู้ป่วยซึ่งรับคนไข้ได้ 100 คน และผู้ป่วยเจ็บจากอุบัติเหตุไฟไหม้อีก 20 คน

ในส่วนของการวินิจฉัยโรค จำเป็นต้องจัดหาอุปกรณ์ อาทิ เครื่องเอกซเรย์มูลค่าประมาณ 40 ล้านบาท เครื่องสแกนด้วยแม่เหล็กหรือเอ็มอาร์ไอ 70 ล้านบาท เป็นต้น นอกจากนี้ยังจะก่อสร้างส่วนฟื้นฟูสมรรถภาพ ศูนย์พิษวิทยา ทั้งนี้ศิริราชจะจัดหางบประมาณ 530 ล้านบาท ในการลงทุนด้านวัสดุอุปกรณ์ โดยการรับบริจาคส่วนหนึ่งและของบประมาณบางส่วน คาดว่าจะก่อสร้างแล้วเสร็จใน 3 ปี (กรุงเทพธุรกิจ 250942)

1.1.6 แพทย์สมองไหลลดลง เหตุรพ.เอกชนหุบ

นพ.สุจิต ศรีประพันธ์ ปลัดสธ.กล่าวถึงปัญหาขาดแคลนแพทย์ในการประชุมวิชาการโรงพยาบาลชุมชนทั่วประเทศว่า สถานการณ์ขณะนี้ดีขึ้น เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจทำให้แพทย์ย้ายไปอยู่รพ.เอกชนน้อยลง เพราะรพ.เอกชนไม่มีกำลังจะรับแพทย์เข้าไปทำงาน ทำให้ภาวะสมองไหลลดลง อีกทั้งสธ.มีโครงการผลิตแพทย์เพิ่มเพื่อชาวชนบท มีเป้าหมายผลิตแพทย์ได้ปีละ 300 คน กระจายไปในรพ.ชุมชนทั่วประเทศ แพทย์เหล่านี้เป็นคนที่ดีเลือกมาจากพื้นที่ ทำให้อยู่ในชนบทได้นาน (กรุงเทพธุรกิจ 230942)

ในเวลาเดียวกัน จากการสัมภาษณ์หัวข้อ "ภาวะขาดแคลนแพทย์ในรพ.ชนบทและการแก้ปัญหา" ซึ่งจัดโดยกองสาธารณสุขชนบท และสมาคมแพทย์ชนบท ผศ.นันทนา ศิริทรัพย์ แห่งคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกล่าวในตอนหนึ่งว่า แม้จะมีการเรียกร้องให้ผลิตแพทย์เพิ่มเนื่องจากภาวะขาดแคลนแพทย์ในชนบท แต่ก็ยังไม่มีการประกันว่าบัณฑิตทางการแพทย์ทั้งหมดจะมีตำแหน่งงานในสธ.รองรับ ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายลดขนาดหน่วยงานของรัฐบาล ปัญหานี้ทำให้สถาบันการศึกษาทางการแพทย์ทั้งหลายยกมาอภิปรายกันว่าอาจต้องลดการผลิตบัณฑิตทางการแพทย์ลง ซึ่งจะได้มีการลงมติตัดสินใจในการประชุมของสถาบันการศึกษาทางการแพทย์ของประเทศไทยครั้งต่อไปในพินัน

คำกล่าวนี้ได้รับการโต้แย้งจากผู้ร่วมสัมมนาอีกรายหนึ่งคือผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาบุคลากรทางสาธารณสุข ดร.อัมพร จินดาวัฒน์ เขากล่าวว่า "แม้ในภาครัฐจะไม่สามารถรับแพทย์ที่จบใหม่ได้ทั้งหมด ก็ไม่ได้หมายความว่าเราจะมีแพทย์เพียงพอแล้ว ภาวะขาดแคลนแพทย์ในโรงพยาบาลชนบทเปรียบเสมือนแก้วน้ำรั่ว ไม่ว่าจะเติมลงไปเท่าไรก็มีเหลืออยู่เพียงน้อยนิด จากการศึกษาพบว่า 60% ของแพทย์ที่ทำงานในชนบทคือ ผู้ที่อยู่ในช่วง 3 ปีแรกของการทำงานหรือช่วงใช้ทุน หลังจากนั้นแล้ว 70% จะลาออกจากหน่วยงานของรัฐ และหลังจากทำงานไปถึง 5 ปี จะมีผู้ลาออกไปอีกถึง 90%

ดร.อัมพรกล่าวอีกว่า 90 % ของบัณฑิตทางการแพทย์เป็นคนเมืองใหญ่ โดยเฉพาะเป็นคนกรุงเทพฯจึงเป็นเรื่องยากที่จะเปลี่ยนทัศนคติให้พวกเขาไปใช้ชีวิตในชนบท และแม้ว่าปัญหาเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2540 จะทำให้เกิดภาวะสมองไหลกลับเข้ามาในภาคราชการอีกครั้ง แต่แพทย์ส่วนใหญ่ก็ขอตำแหน่งที่อยู่ในเมืองใหญ่ๆและปฏิเสธที่จะออกไปอยู่ประจำรพ.ชนบท (Bangkok Post 240999)

1.2 ความเคลื่อนไหวด้านโรคและยา

1.2.1 แนวรบด้านเอดส์ ยังคงขับเคี่ยวกันต่อไป

ตลอดช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยโรคเอดส์ การวิจัย และความพยายามที่จะควบคุมป้องกันกันครั้งนี้วันที่ 020742 ไทย-จีนลงนามข้อตกลงความร่วมมือวิจัยสมุนไพรต้านเอดส์และรักษามะเร็ง นพ. ไพจิตร วราจิต รองอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์กล่าวว่าผลการทดสอบสารสำคัญที่สกัดได้จากสมุนไพรจีนในห้องทดลองพบว่ามีความสามารถในการฆ่าเชื้อเอดส์ได้ ทางกรมจีนจึงนำสมุนไพร 5 ชนิดมาปรุงเป็นตำรับยา แต่เนื่องจากผู้ติดเชื้อมีเอดส์ในจีนอยู่กันกระจุกกระจาย ควบคุมองค์ประกอบการวิจัยได้ยาก จึงจะนำสมุนไพรตำรับดังกล่าวมาทดลองในคนไทย คาดว่าต้นเดือนม.ค.2543 นี้ จะเริ่มทดลองได้ หลังจากนั้น 2-3 ปี จึงสามารถสรุปผล (กรุงเทพธุรกิจ 020742)

ในเวลาต่อมากรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ สธ. ร่วมกับ ม.สงขลานครินทร์ วิจัยสารสกัดจากสมุนไพรไทยที่มีผลยับยั้งเอดส์ได้ ขณะนี้ได้จดสิทธิบัตรแล้ว กำลังขออนุญาตคณะกรรมการวิจัยในคนเพื่อทดลองกับอาสาสมัครต่อไป คาดว่าจะเริ่มได้ในเดือน ก.ย. นี้ (กรุงเทพธุรกิจ 300842)

กลางเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา ดร.จอห์น ชิตติค จากสหรัฐฯ ได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและใช้เวลา 17 วัน เดินเท้าบรรยายเตือนวัยรุ่นและเยาวชนไทยในจ.เชียงราย เชียงใหม่ ชลบุรี พัทธยา อ.สมสาร และกรุงเทพฯ เกี่ยวกับโรคเอดส์ อันเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเตือนภัยเอดส์แก่เยาวชนทั่วโลก โปรเฟสเซอร์จากฮาร์วาร์ดผู้นี้คาดหวังว่าข้อมูลของเขาจะช่วยให้วัยรุ่นตัดสินใจอย่างฉลาดขึ้นในการที่จะมีเพศสัมพันธ์ เขากล่าวว่าการกิจครั้งนี้คงช่วยโลกไม่ได้หรอกแต่หวังว่าอาจช่วยชีวิตเยาวชนได้ถึง 25,000 ชีวิต (Bangkok Post 170999)

วันที่ 200742 มีข่าวในสพ.กรุงเทพธุรกิจว่าสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.) รายงานไว้ในหนังสือสังคมไทย 2542 เกี่ยวกับโรคเอดส์ว่าสำหรับประเทศไทยผู้ป่วยร้อยละ 80 เป็นคนหนุ่มสาว จากการสำรวจพฤติกรรมของเยาวชนอายุระหว่าง 15-25 ปี พบว่าคนรุ่นใหม่เริ่มมีเพศสัมพันธ์กันตั้งแต่อายุน้อย ทั้งยังไม่รู้วิธีป้องกัน ซึ่งนับว่าเสี่ยงต่อโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่นๆด้วย นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการติดเชื้อเอดส์ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ (กรุงเทพธุรกิจ 200742)

ในประเด็นนี้ อัมพร บุญตัน ผอ.โครงการวัยรุ่นป้องกันเอดส์เสนอทางออกว่าต้องให้การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างตรงไปตรงมา ให้เด็กได้มีเครื่องมือตัดสินใจ "แต่การสอนเพศศึกษาในระบบโรงเรียนขณะนี้ ค่อนข้างช้าเพราะสถานการณ์ทางสังคมบังคับโดยมองว่าเพศศึกษาคือการที่หญิงกับชายมีอะไรกันเท่านั้น ไม่ได้มองเรื่องการเรียนรู้เพศตรงข้าม ความเป็นเพื่อน อารมณ์ ความรู้สึก การเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ฉะนั้นต้องให้ความรู้และเครื่องมือตัดสินใจแก่เด็กอย่างเต็มที่จะได้ใช้เป็นภูมิคุ้มกันตนเองได้" (กรุงเทพธุรกิจ 030842)

วันที่ 25 ส.ค.42 คลินิกนิรนาม สภาอากาศไทย แจ้งว่าเพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ จึงจัดโครงการ "ตรวจ 2 ฝ่าย 1" ขึ้น โดยคนรักที่มาเป็นคู่ๆไม่ว่าหญิงกับชายหรือชายกับชาย ชำระเงินเพียง 80 บาท ก็จะได้ตรวจเอดส์ได้ทั้ง 2 คน และกลับมาฟังผลได้ในวันนัดซึ่งเป็นอีก 3 วันให้หลัง โดยทั้งคู่ต้องแสดงบัตรที่มีหมายเลขของตนเองและรูปหัวใจซึ่งจะประกบเข้ากันได้กับอีกบัตรหนึ่งที่เป็นคู่กัน บริการนี้จะมีถึงสิ้นเดือน ธ.ค.นี้ (มติชน 250842)

สำหรับสถานการณ์เอดส์ในประเทศไทยขณะนี้ มร.กามินี อาเบเชการา ผู้แทนองค์การยูนิเซฟประจำไทยเผยว่า ในปี 2541 ประมาณการว่ามีผู้ติดเชื้อเอดส์ในไทยราว 740,000 คน หรือ 2.3% ของประชากรผู้ใหญ่ในประเทศ โดยภาพรวมแล้วถือว่าแนวโน้มผู้ติดเชื้อรายใหม่ต่ำลง แต่เนื่องจากระยะฟักตัวของเชื้อเอชไอวีอยู่ระหว่าง 2-10 ปี จำนวนผู้เสียชีวิตจากเอดส์จึงยังจะเพิ่มขึ้นต่อไปอีก 5-10 ปี เพราะผู้ติดเชื้ออีกราว 550,000-600,000 คน ยังไม่แสดงอาการในระยะนี้ (กรุงเทพธุรกิจ 030842)

ต่อมา ภายหลังการประชุมคณะกรรมการควบคุมและป้องกันโรคเอดส์แห่งชาติที่ทำเนียบรัฐบาล โดยนายชวน หลีกภัย นายกฯ เป็นประธาน นพ.ไชยยศ คุณานุสนธิ์ ผอ.กองโรคเอดส์ เผยว่าที่ประชุมหารือถึงสถานการณ์ด้านการรักษาพยาบาลโดยสรุปว่าเอดส์จะเป็นปัญหาสำคัญสำหรับประเทศไปอีกระยะหนึ่ง เพราะผู้ติดเชื้อที่ไม่มีอาการเกือบ 1 ล้านคนจะเริ่มทยอยเจ็บป่วย การเพิ่มจำนวนผู้ป่วยเอดส์ก่อให้เกิดผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจเช่นนี้ สำหรับประเด็นสำคัญที่ได้มีการพิจารณาในที่ประชุมคือ เรื่องการบริหารจัดการงบประมาณ มีการเสนอให้แยกงบเอดส์ออกจากงบปกติของแต่ละหน่วยงานซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสียจำเป็นต้องพิจารณาให้รอบคอบ คณะกรรมการจึงมีมติให้ตั้งคณะทำงานพิจารณาหาแนวทางบริหารจัดการงบเอดส์ โดยให้ผอ.สำนักงานประมาณเป็นประธาน (ไทยรัฐ 020942)

1.2.2 สองกรณีกวางเครือ

1.2.2.1 คู่แค้นระหว่างสธ.กับนักวิจัย

หลังจากที่ก.สาธารณสุขออกคำสั่งกระทรวงฯให้สมุนไพรกวางเครือต้องขึ้นทะเบียนเป็นยาไม่ใช่เครื่องสำอาง ทำให้ผู้ประกอบการหลายบริษัทที่ขึ้นทะเบียนกวางเครือไว้ในรูปของเครื่องสำอางเดือดร้อนเป็นแถว ดร.วิชัย เชิดชูศาสตร์ อาจารย์ด้านชีววิทยานักวิจัยกวางเครือที่ประกาศสรรพคุณสมุนไพรชนิดนี้ออกมาเป็นที่ยอมรับไปทั่วและอ้างว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์กวางเครือ 2-3 ยี่ห้อและได้ขึ้นทะเบียนไว้ นำลิขสิทธิ์นี้ไปขายให้กับ บ.เฮลท์ เอิร์ธ โปรดักส์, บ.สกาย ยูนิตี้, และบ.เพอร์เฟค เฮลท์ ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของห้างขายยาอังกฤษตรา และในเครือบริษัททิฟฟารีน แต่ปรากฏว่าเมื่อมีการเรียกเอกสารยืนยันการจดลิขสิทธิ์จากดร.วิชัย เพื่อที่บริษัทจะนำสินค้าไปจำหน่าย ดร.วิชัยไม่สามารถหาเอกสารมายืนยันได้ (กรุงเทพธุรกิจ 170742) ต่อมาทางสธ.ได้เผยแพร่ผลการวิจัยกวางเครือของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่ได้ศึกษาความเป็นพิษเบื้องต้นของกวางเครือร่วมกับหนูทดลองแล้ว สรุปว่าการใช้กวางเครือขาวในขนาดที่ปลอดภัยคือใช้ในปริมาณไม่เกิน 50-100 มิลลิกรัมต่อวันเท่านั้น ส่วนที่มีผู้วิจัยระบุให้ใช้ในปริมาณ 500-1,000 มิลลิกรัมต่อวันนั้นไม่มีใครรับรองได้ว่ามีความปลอดภัยหรือไม่ แหล่งข่าวในสธ.กล่าวว่า "ดร.วิชัยไม่เคยนำผลการวิจัยมาเสนอขอว่าเคยศึกษาวิจัยในคนมาแล้วหรืออย่างไร อีกทั้งมีแต่แพทย์เท่านั้นที่สามารถวิจัยในคนได้เพราะมีใบประกอบโรคศิลป์ ขณะที่ดร.วิชัยไม่มี ถ้าวิจัยก็ถือว่าผิดกฎหมาย"

นพ.มงคล ณ สงขลา เลขาธิการอย.กล่าวว่า อย.ยังยืนยันที่จะให้กาวเครือเป็นยาไม่ใช่ เครื่องสำอางหรืออาหาร และที่ออกโฆษณาตามสื่อต่างๆว่าการใช้กาวเครือเป็นอันตราย หรือก่อให้เกิดมะเร็งได้นั้น อย.มีข้อมูลจากนักวิชาการหลายฝ่าย กาวเครือขาวที่อย.อนุญาตให้ใช้ได้มีอยู่กว่า 50 ตำรับ ที่ขึ้นทะเบียนเป็นยาแผนโบราณที่มีส่วนผสมของกาวเครือ เพราะถ้ากินกาวเครือเดียวจะมีอันตราย "อย.ให้ความรู้กับผู้บริโภคในด้านความปลอดภัยไม่ได้คิดจะไปขัดผลประโยชน์ของใครและไม่ควรจรรำรวยอยู่บนความตายของคนอื่น" นพ.มงคล กล่าว (กรุงเทพฯธุรกิจ 030942, มติชน 280942, ไทยโพสต์ 040942)

ในเวลาเดียวกัน ดร.วิชัย เจ้าตำรับกาวเครือมหัศจรรย์ก็ออกมาได้เรียกร้องให้อย.หยุดเผยแพร่การโฆษณาเตือนผู้บริโภคเรื่องกาวเครือขาว โดยอ้างว่าโฆษณาชุดนี้มีเนื้อหาเป็นเท็จ นอกจากนี้ยังระบุในเอกสารตอบโต้ด้วยว่าการวิจยหาพิษกาวเครือขาวของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์อ่อนหัด ควรทดลองเพิ่มเติมในแง่มุมอื่นๆให้มากกว่านี้ (ไทยโพสต์ 010942)

1.2.2.2 คู่ที่สอง ระหว่างกลุ่มการแพทย์แผนไทยกับกรมทรัพย์สินทางปัญญาและบริษัทมหาชน

ปัญหากาวเครือกรณีนี้ เกิดจากที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาจดสิทธิบัตรให้บริษัทมหาชนฯ เชียงใหม่ จำกัด อย่างไม่ถูกต้อง พญ.เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ ผอ.สถาบันการแพทย์แผนไทย สอ.กล่าวว่า "ไม่ทราบว่าการที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาให้สิทธิบัตรนี้แก่นางมันทนาได้อย่างไร เพราะตามมาตรา 11 (6) ของกฎหมายสิทธิบัตรระบุชัดเจนว่า ห้ามจดสิทธิบัตรองค์ประกอบสมุนไพร พืช สัตว์ แร่ธาตุ ที่สำคัญสูตรตำรับวิธีการผลิตกาวเครือที่ระบุในสิทธิบัตร เป็นตำรับเดียวกับที่มีอยู่ในตำราโบราณของชุมชนล้านนาที่ใช้กันมานานนับร้อยปี หากวันที่ 27 ส.ค.นี้ วุฒิสภาผ่านร่างพ.ร.บ.คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย ตำรับยาโบราณเหล่านี้จะถูกจัดว่าเป็นสูตรยาของชาติ ประชาชนสามารถใช้กันทั่วประเทศ ถ้าใครจะเอามาจดสิทธิบัตรก็ต้องพิสูจน์ให้ชัดเจนว่ามีมีการปรับปรุงสูตรจนแตกต่างจากของเดิม และมีสรรพคุณดีขึ้นกว่าเดิม" (มติชน 230842)

ต่อมา ทางสมาคมยาแผนโบราณเผย จับตาเส้นตาย 10 ก.ย. 2542 ให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาเพิกถอนสิทธิบัตรกาวเครือของบ.มหาชนฯหรือให้บริษัทเพิกถอนสิทธิด้วยตนเอง พร้อมกับปฏิเสธที่จะใช้อำนาจศาลสั่งเพิกถอน ชี้หน่วยงานที่อนุมัติและผู้ทรงสิทธิต้องรับผิดชอบความผิดพลาด ไม่ใช่โยนภาระให้ประชาชน หากเพิกถอนภายในเงื่อนไขดังกล่าว ประกาศเตรียมเคลื่อนไหวใหญ่ (กรุงเทพฯธุรกิจ 270842) ทางด้านเครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทยก็ออกมาแจ้งว่าบริษัทมหาชนฯ และกรมทรัพย์สินทางปัญญาปฏิบัติขัดกฎหมายสิทธิบัตรกรณีรับจดสิทธิบัตรผูกขาดกาวเครือโดยชุมชนมือเปิบอาศัยข้อกฎหมายเข้าครอบครองภูมิปัญญาโบราณ ซึ่งก่อนหน้านี้ นายนิพนธ์ อินทรศัพท์ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาเคยแถลงชี้แจงว่าการรับจดสิทธิบัตรให้บ.มหาชนฯ เพราะเห็นลักษณะว่าเป็นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ มีสูตรต่างจากตำราโบราณและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีผลิตให้ดียิ่งขึ้น แต่ปรากฏว่าจากการตรวจสอบสิทธิบัตรการประดิษฐ์ นางมันทนา เอื้อวิทยา เจ้าของบ.มหาชนฯไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขจากตำราโบราณใดๆเลย (ไทยโพสต์ 250842)

ในวันที่ 9 ก.ย. 42 หลังจากตัวแทนสมาคมผู้ผลิตยาและขายยาแผนโบราณเข้าร้องเรียนกรณีสิทธิบัตรกาวเครือ นายกรพจน์ อัครวิจิตร รมช.พาณิชย์ จึงได้สั่งให้ทบทวนรายละเอียดเพื่อป้องกันการใช้ประโยชน์จากการคิดค้นพัฒนาของบุคคลอื่น (กรุงเทพฯธุรกิจ , มติชน 100942)

2. ความเคลื่อนไหวของภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน

2.1 ความเคลื่อนไหวด้านการแพทย์และสาธารณสุข

2.1.1 พบผิวดำแต่โทษจับจ้อง

จากกรณีชื่อ-ชายใต้ที่พ.วชิรปราการเป็นข่าวใหญ่ฮือฮาต่อเนื่องมาตลอดสองเดือนแรกของไตรมาสนี้ (รายละเอียดอยู่ในรายงานข่าวสารฉบับเดือนก.ค.และส.ค.2542) แพทย์สภาจึงได้ตั้งกรรมการสอบสวนตามที่คณะอนุกรรมการจริยธรรมได้สรุปเบื้องต้นว่าคดีมีมูลเกี่ยวกับจริยธรรมของแพทย์ 5 คนของรพ.แห่งนี้ใน 3 ประเด็น คือ การซื้อขายอวัยวะ การขอรับบริจาคอวัยวะ และเกณฑ์การวินิจฉัยสมอลตาย ผู้สื่อข่าวรายงานความคืบหน้าเมื่อวันที่ 3 ก.ย.ว่า คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจของแพทย์สภาที่ม.พ.ประมวล วิฑูรย์เสน เป็นประธานการสอบสวนร่วมกับแพทย์ผู้เชี่ยวชาญอีก 8 คน พบว่าการกระทำดังกล่าวของแพทย์ที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นความผิดและมีความไม่เหมาะสม ขัดกับจริยธรรมทางการแพทย์จริง แต่ก็เป็นโทษเพียงสถานเบา เพราะตามพ.ร.บ.วิชาชีพเวชกรรมพ.ศ. 2542 กำหนดโทษความผิดสูงสุดไว้แค่การพักใช้ใบประกอบโรคศิลป์เท่านั้น (ไทยรัฐ 050942)

2.1.2 อย.ตะลึงพบบ.ยักษ์ผลิตยาปลอมขาย

นพ.มงคล ณ สงขลา เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เผยว่า ได้รับทราบข่าวปัญหายาปลอมหรือยาเถื่อนตามแนวชายแดนมาตลอด ทั้งนี้โรงงานผลิตยาปลอมมีทั้งจากในประเทศและแถบประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ ลาว กัมพูชา และพม่า และยังพบ

การผลิตยาปลอมกลางลำแม่น้ำโขง ออ.จึงได้ประสานงานหาหรือหาทางป้องกันกับทางองค์การอนามัยโลก และได้รับทุนสนับสนุนเบื้องต้น 800,000 บาท ในการจัดตั้งศูนย์จัดยาปลอม ซึ่งจะได้นามความร่วมมือในเรื่องนี้กับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและดำเนินการปราบปรามต่อไป

นพ.เฉลิมชัย ชูเมือง รองเลขาธิการออย. กล่าวว่าในการประชุมร่วมไทย-กัมพูชาเพื่อแก้ปัญหาสาธารณสุขตามแนวชายแดนเมื่อเร็วๆ นี้ ตัวแทนจากกัมพูชาได้ส่งรายชื่อบริษัทผลิตยาปลอมหรือยาไม่ได้มาตรฐานที่มีแหล่งผลิตในไทยให้ตรวจสอบ ปรากฏว่ารายชื่อผู้ผลิตยา 4-5 บริษัทเป็นบริษัทขนาดใหญ่และมีชื่อเสียงมากในไทย "ขณะนี้ยังไม่สามารถเปิดเผยรายชื่อได้ ต้องรอผลการตรวจสอบที่ชัดเจนก่อน เนื่องจากอาจมีการแอบอ้างชื่อหรือบริษัทดังกล่าวอาจผลิตยาสองคุณภาพในลักษณะที่ส่งขายในประเทศก็ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมาย แต่ถ้าส่งขายต่างประเทศจะเป็นยาที่ไม่ได้มาตรฐาน" (ไทยโพสต์ 130942, Bangkok Post 130999)

2.1.3 พบชายไทยไร้ญาติ

รศ.นพ.อภิชาติ กงกะนันท์ ประธานกลุ่มโรคหายากสมรรถภาพทางเพศ และผู้เชี่ยวชาญโรคระบบทางเดินปัสสาวะ โรงพยาบาลจุฬาฯ เผยว่า จากการศึกษาด้านระบาดวิทยาของโรคหายากสมรรถภาพทางเพศที่จัดโดยกลุ่มแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ สถาบันนิดา และบ.ไฟเซอร์ อินเทอร์เน็ตเซลล์ พบว่าปัจจุบันมีชายไทยอายุระหว่าง 40-70 ปี ป่วยเป็นโรคหายากสมรรถภาพทางเพศมากถึง 3 ล้านคน โดยมีผู้ป่วยเพียงร้อยละ 2 ที่ได้รับการรักษาจากแพทย์ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดพบว่าร้อยละ 41 คิดว่าจะไม่ปรึกษาหรือพูดคุยเรื่องนี้กับใครเลย นพ.อภิชาติกล่าวว่า ผู้ป่วยไม่ควรอาย และควรเข้ารับการรักษาที่ถูกต้อง สำหรับการป้องกันนั้น เนื่องจากโรคนี้เกี่ยวข้องกับระบบหลอดเลือดและเส้นประสาท การป้องกันทั่วไปคือไม่ให้มีไขมันในเลือดสูง ควบคุมอาหารมัน ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ลดปัจจัยเสี่ยงทั้งหมดโดยเฉพาะบุหรี่เพราะมีผลต่อระบบหลอดเลือดโดยตรง (ไทยโพสต์ 060942)

2.1.4 โรคภัยเด็กยุค 2000 ต้องเจอ

เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม บริษัทแพลน พับลิชชิง จำกัด จัดเสวนาวิชาการเรื่อง "สุขภาพและพัฒนาการเด็กไทยในศตวรรษใหม่" โดยพญ.ชนิกา ตู้จินดา คณบดีคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล กล่าวว่า ยุค 2000 สังคมไทยจะเผชิญกับโรคที่เรียกว่า "อุบัติเหตทางสังคม" คือ โรคที่ประสบปัญหาต่างๆ โดยที่ตัวเองไม่ตั้งใจจะให้เกิด มากและรุนแรงกว่าที่กำลังเผชิญอยู่ขณะนี้ ศตวรรษหน้าสิ่งแวดล้อมจะเป็นพิษมากขึ้น "ที่สำคัญโรคไฮเทคเป็นอีกโรคที่เด็กกำลังเผชิญเพราะเครื่องมือสื่อสารมีมาก เด็กมีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องมากขึ้น อย่างมือถือถ้าเด็กใช้มากขนาดอาจเป็นเนื้องอกในสมองก็เป็นได้" นพ.สังคม จงพิพัฒน์ คณะแพทยศาสตร์จุฬาฯ กล่าวว่า เด็กที่กำลังเจริญเติบโตยุค 2000 เป็นเด็กที่น่าเป็นห่วง เพราะภาวะสิ่งแวดล้อม โภชนาการ การติดเชื้อ โรคทางพันธุกรรมเปลี่ยนไปในทางไม่ดี ที่เด็กเจอแน่ๆ คือ โรคภูมิแพ้ จากการตั้งสมมติฐานในปี 2005 เด็กไทยจะติดเชื้อเฮลิคอบัคเตอร์

พญ.จรุงจิตร งามโพนาลัย จากจุฬาฯ ได้เสนอข้อมูล 10 อันดับของโรคที่เด็กส่วนใหญ่จะต้องเป็น สาเหตุมาจากสภาพสังคมเปลี่ยน จากเศรษฐกิจที่แย่ง โรคแรกคือโรคภูมิแพ้ เพราะมลพิษของไทยแย่ง 2.การติดเชื้อพยาธิติดต่อสาเหตุเพราะครอบครัวขาดความรัก 3.โรคเอดส์ 4.ปัญหาทางจิต 5.เด็กถูกทอดทิ้งถูกทารุณกรรมมากขึ้น 6.เด็กพิการมากขึ้น สาเหตุจากพ่อแม่ขาดความรู้ ไม่สนใจเด็กมากขึ้น 7.โรคเมะเร็ง 8.การติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ 9.การติดเชื้อระบบทางเดินอาหาร สุดท้ายอุบัติเหตต่างๆที่จะเกิดเพราะความประมาทเลินเล่อของพ่อแม่

3. ความเคลื่อนไหวด้านการแพทย์ทางเลือก

หัวข้อข่าว

3.1 ผู้ผลิตยาแผนโบราณผณิกกำลังตั้งโรงงานกลางผลิตสมุนไพรตามมาตรฐาน GMP

3.2 กินอยู่อย่างไทยไม่ป่วยง่าย

สรุปประเด็นข่าว

3.1 ผู้ผลิตยาแผนโบราณผณิกกำลังตั้งโรงงานกลางผลิตสมุนไพรตามมาตรฐาน GMP

ผู้ผลิตยาและขายยาแผนโบราณ เตรียมตั้งโรงงานผลิตยาแผนโบราณกลางขึ้นที่นครปฐม นายเจริญสุข กิจอิทธิ นายกสมาคมผู้ผลิตยาและขายยาแผนโบราณกล่าวว่า สมาชิกของสมาคมส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการตั้งโรงงานกลางผลิตยาสมุนไพรให้ได้มาตรฐานจีเอ็มพีตามที่อย.กำหนด เบื้องต้นอาจตั้งโรงงานที่นครปฐม มีทุนเริ่มต้นประมาณ 30 ล้านบาท โดยจะทำเป็นรูปแบบบริษัทให้หลายฝ่ายเข้ามาถือหุ้นและร่วมกันบริหาร โดยจะเลือกสมุนไพรที่ติดตลาดมีขนาดทางการค้าแล้วมาผลิตก่อน เช่น ยาอายุวัฒนะ ทั้งนี้ตลาดยาแผนโบราณมีการแข่งขันกันสูงมากในปัจจุบัน การตั้งโรงงานกลางดังกล่าวจึงเป็นทางออกในการผลิตยาให้ตรงตามมาตรฐานที่จะส่งออกต่างประเทศได้

ด้านเลขาธิการอย.กล่าวว่า เกณฑ์การพิจารณาให้จีเอ็มพีโรงงานผลิตยาแผนโบราณนั้นต่างจากยาแผนปัจจุบันจะเน้นเรื่องความปลอดภัย การปลอมปนมากกว่า อยากให้โรงงานผลิตยาทุกแห่งได้จีเอ็มพี เพราะนโยบายดังกล่าวมีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค มิใช่จะกีดกันโรงงานขนาดเล็ก (สำนักข่าวไทย 110942)

3.2 กินอยู่อย่างไทยไม่ป่วยง่าย

นพ.บรรจบ ชุณหสวัณกุล เลขาธิการชมรมอยู่อย่างไทยเป็นสุขเผยว่า คนไทยมีอัตราการตายเพราะโรคหัวใจต่ำกว่าคนอเมริกันถึง 6 เท่า มีอัตราการป่วยด้วยโรคไขมันในเลือดสูง ความดันเลือดสูง เบาหวานน้อยกว่าคนตะวันตกมาก เพราะการกินอยู่อย่างไทยนั่นเอง

นพ.บรรจบกล่าวว่า การแพทย์แผนธรรมชาติเน้นการรักษาโรคที่เกิดจากความเสื่อมของร่างกายอันเนื่องมาจากสารอนุมูลอิสระ จะเน้นการปรับอาหารและวิถีชีวิต คือกินข้าวกล้องได้คาร์โบไฮเดรตเชิงซ้อน ย่อยสลายช้าๆ ให้เวลากับตับอ่อนในการหลั่งอินซูลิน วิตามินบีในข้าวกล้องช่วยเผาผลาญน้ำตาลได้หมดจด เส้นใยข้าวกล้องมีมากกว่าข้าวขาว 9 เท่า ช่วยให้ย่อยน้ำตาลในเลือดไม่สูง มีวิตามินอีและเซเลเนียมต้านอนุมูลอิสระปกป้องหลอดเลือดและหัวใจ ต้องหลีกเลี่ยงไขมันอิ่มตัวด้วยการลดอาหารปิ้งย่างทอด ไขมัน นมเนย กินเนื้อสัตว์แต่พอควร โดยกินปลาดีกว่ากินไก่ กินไก่ดีกว่ากินหมู กินมังสวิรัตได้จะเป็นผลดีต่อร่างกายเน้นการกินผักสดผลไม้ ออกกำลังกายสม่ำเสมอตามอัตภาพ และใช้ชีวิตสมถะ คลายเครียดและฝึกสมาธิ (สำนักข่าวไทย 120942)

4. ความเคลื่อนไหวด้านการวิจัยในต่างประเทศ

หัวข้อข่าว

- 4.1 เขียนไดอารี่ รักษาโรคเรื้อรังได้
- 4.2 พบวิธีชุปสมองคนชราให้กลับหนุ่ม
- 4.3 ผักป้องกันโรคกระดูกบาง
- 4.4 นักประดิษฐ์พัฒนาเครื่องมือพิชิตความเครียด
- 4.5 ผู้หญิงขาดเอสโตรเจนมักหลงลืมง่าย
- 4.6 ระวังเด็กดูทีวีมีผลต่อการนอน

สรุปประเด็นข่าว

4.1 เขียนไดอารี่ รักษาโรคเรื้อรังได้

การได้ระบายความรู้สึกเจ็บปวดที่ฝังอยู่ในใจแม้กับตัวเอง ช่วยให้โรคภัยเรื้อรังค่อยทุเลาลงได้ นักวิจัยทางการแพทย์ของมหาวิทยาลัยในสหรัฐพบว่า เมื่อทดลองให้ผู้ป่วยด้วยโรคตามข้อและกล้ามเนื้อ หอบหืดเรื้อรังจำนวนหนึ่งลงเขียนบันทึกที่ระบายความเจ็บปวดทรมานในชีวิตที่ผ่านมาเป็นประจำตลอดเวลาราว 4 เดือน ปรากฏว่าผู้ป่วยเหล่านั้นมีอาการดีขึ้นมากถึง 47 % แพทย์ผู้เชี่ยวชาญแนะนำว่าหากจะให้ผลดีควรใช้เวลาเขียนบันทึกในห้องเงียบๆ ตามลำพังนานสัก 20 นาที อาทิตย์ละสองหน (ไทยรัฐ 100942)

4.2 พบวิธีชุปสมองคนชราให้กลับหนุ่ม

นักวิจัยของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย สหรัฐฯ เผยว่า สามารถชุบสมองฝ่อเพราะความชราของลิงวอกซึ่งเทียบเท่ากับคนอายุ 60-70 ปี ได้ด้วยการนำแบตเตอรี่หน่วยก่ายพันธุ และจะเริ่มทดลองกับคนที่เป็นโรคสมองเสื่อมเร็วๆ นี้ หัวหน้าคณะวิจัยเผยว่า "แทบไม่น่าเชื่อว่าการบำบัดด้วยวิธีนี้จะทำให้เซลล์สมองกลุ่มสำคัญที่ฝ่อแล้วกลับคืนรูปเหมือนเดิมได้อีก" และยังทำให้รู้ว่าเมื่อสมองแก่ลงหน่วยประสาทไม่ได้ตายเสียทีเดียว หากฝ่อเพียงลง การทดลองนี้เคยทำกับหนูมาแล้ว แต่ครั้งนี้เป็นก้าวสำคัญที่ได้ทดลองกับสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม อย่างไรก็ตามยังต้องทำงานกันอีกมาก อย่างน้อยต้องรู้ให้ได้ว่าการรักษาทางหน่วยก่ายพันธุจะใช้เวลานานเท่าใดก่อนที่จะเอามาใช้รักษามนุษย์ (ไทยรัฐ 160842)

4.3 ผักป้องกันโรคกระดูกบาง

ผู้ที่กลัวกระดูกเปราะบาง ควรหันไปกินหอมหัวใหญ่และผักต่างๆ ให้มาก ดึกว่าคิดพึ่งแต่นมเนยและถั่วเหลืองอย่างเดียว นักวิจัยของมหาวิทยาลัยเบิร์น ในสวิตเซอร์แลนด์กล่าวว่า การกินนม เนย และถั่วเหลืองอาจป้องกันกระดูกบางได้แต่ก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่พบว่าพวกหนูทดลองที่ให้กินหอมหัวใหญ่และผักอย่างอื่นส่วนมีกระดูกแข็งแรงขึ้นมาก ในการทดลองเลี้ยงหนูด้วยสลัดผักประกอบด้วยหอมหัว

ใหญ่ ผักชีอิตาลี ผักกาดหอม แดงกวา กระเทียม ผักชีฝรั่ง และผักในตระกูลกะหล่ำปลี ปรากฏว่ามีสรรพคุณช่วยขัดขวางการละลายกลับของกระดูกอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นแนวโน้มใหม่ในการป้องกันโรคกระดูกบางคือขอให้กินผักให้พอเพียงไว้เท่านั้น คณะวิจัยพยายามจะหาให้ได้ว่า สารที่เป็นคุณในหอมหัวใหญ่และผักกาดคืออะไรเพื่อเอามาทดลองต่อไป เชื่อว่าจะสามารถสกัดออกมาในรูปแบบบริสุทธิ์จนสามารถทำเป็นเม็ดได้ (ไทยรัฐ 250942)

4.4 นักประดิษฐ์พัฒนาเครื่องมือพินาศความเครียด

นักประดิษฐ์ชาวอังกฤษคิดค้นเครื่องมือคลายความกลัว บรรเทาอาการเครียดจัดหรือวิตกกังวลจนเกินเหตุ โดยตั้งชื่อว่าอัลฟ่า สติม (ALPHA – STIM) ดัดแปลงจากเครื่องมือของดร.แดเนียล เคิร์ช นักชีววิทยาผู้เชี่ยวชาญด้านระบบประสาทชาวอเมริกันที่คิดค้นเมื่อ 17 ปีก่อน เครื่องมือของดร.เคิร์ชชิ้นนั้นส่วนใหญ่เพื่อจะทะเทาะกระเปาะเอกสาร

แต่อุปกรณ์พินาศความเครียดยุคใหม่นี้เป็นแผ่นพลาสติกบางๆสีฟ้าขาวขนาดเล็กเท่าฝ่ามือ หน้าตาคล้ายๆวอล์คแมน มีสายขั้วอิเล็กทรอนิกส์สองขั้วเอาไว้ติดที่ตึ่งหูสองข้าง พอทดสอบใช้ทำงานก็จะปล่อยกระแสไฟฟ้าผ่านไปยังสมองราว 20 นาที่ถึง 1 ชั่วโมง แล้วแต่กำหนด ผลปรากฏว่าช่วยลดอาการเครียดจัดได้ นอกจากนี้ยังแก้ปัญหาให้ผู้มีอาการหดหู่หรือนอนไม่หลับด้วย จากการทดลองพบว่าเครื่องมือนี้ช่วยให้ผู้ป่วยอาการดีขึ้นอย่างน้อย 25% และทางสง.อาหารและยาของสหรัฐฯก็อนุมัติให้ใช้เป็นเครื่องมือรักษาโรคได้แล้ว (กรุงเทพธุรกิจ 210942)

4.5 ผู้หญิงขาดเอสโตรเจนมักหลงลืมง่าย

นิตยสารนิตยสารเอ็นทีเอสฉบับล่าสุดรายงานว่าดร.บาร์บารา เซอร์วิน แห่งมหาวิทยาลัยแมคกิลในนครมอนทรีออลแคนาดาค้นพบว่า ฮอโมนเอสโตรเจนหรือฮอโมนเพศหญิงมีผลดีต่อสมองส่วนที่ควบคุมความคิดและความทรงจำของผู้หญิง จากการทดลองกับผู้หญิงวัย 40 เศษ ซึ่งแต่ละคนมีปัญหาระดับฮอโมนเอสโตรเจนลดลงชวบชานหลังจากรังไข่กับมดลูกถูกตัดทิ้ง โดยแบ่งกลุ่มเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกได้รับการรักษาด้วยการให้ฮอโมนเสริม ส่วนอีกกลุ่มให้ฮอโมนหลอก จากนั้นก็ทดสอบความจำของทั้งสองกลุ่ม ปรากฏว่ากลุ่มแรกจำได้แม่นกว่ากลุ่มหลังที่แทบจำอะไรไม่ได้เลย (กรุงเทพธุรกิจ 210942)

4.6 ระวังเด็กดูทีวีมีผลต่อการนอน

รายงานของสมาคมกุมารแพทย์สหรัฐฯฉบับเดือนก.ย.นี้ ระบุว่าการดูโทรทัศน์ตอนเย็น โดยเฉพาะดูในห้องนอนอาจก่อปัญหาในการนอนของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่เริ่มเข้าวัยเรียน เช่น เมื่อถึงเวลาไม่ยอมนอน กระวนกระวายใจ ทำให้ระยะเวลาในการพักผ่อนสั้นลง ก่อนหน้านั้นสมาคมกุมารแพทย์สหรัฐฯก็เพิ่งมีรายงานเสนอแนะว่าเด็กอายุต่ำกว่า 2 ขวบ ไม่ควรดูโทรทัศน์เลย เพราะจากการวิจัยพัฒนาการทางสมองของเด็กพบว่า เด็กเล็กมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่หรือผู้ใหญ่คนอื่นๆ ให้มาก (กรุงเทพธุรกิจ 140942)

4.7 ทั้งเข็มฉีดยาใช้วัคซีนหาถน

นักวิจัยสหรัฐฯรายงานผลการศึกษาทดลองในวารสาร “เทคโนโลยีชีวภาพ” ว่า หากการทดลองทำวัคซีนจากสารพันธุกรรมใช้กับคนได้ผล จะเลิกใช้วัคซีนแบบฉีดกันได้ ขณะนี้เขากำลังทดลองวัคซีนทำด้วยสารพันธุกรรมผสมกับน้ำยาใช้ป้องกันโรคตับอักเสบชนิดบีกับผิวหนังของหนูทดลองอยู่ ประมาณว่าทั่วโลกมีผู้เชื้อไวรัสชนิดนี้อยู่มากถึง 1 ใน 20 ราย และมีผู้ป่วยด้วยโรคนี้มากถึงสองพันล้านคน หากว่าการทดลองดำเนินไปอย่างราบรื่นจะสามารถทั้งเข็มฉีดยาในการฉีดวัคซีนที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดกันได้เสียที แล้วมาใช้วัคซีนในรูปแบบของยาทาภายนอกแทน (ไทยรัฐ 030942)

4.8 กินถั่วไม่ต้องผอมแรง

รายงานผลการศึกษาในวารสารการแพทย์โรคเมะเร็งของสหรัฐฯ แนะนำให้ผู้ชายเลือกกินอาหารที่จะช่วยให้พ้นจากเมะเร็งต่อมลูกหมากว่าต้องเป็นอาหารที่มีกรดไขมันสำคัญ คือกรดโอเมกา-3 คณะนักวิจัยของมหาวิทยาลัยในเนเธอร์แลนด์ทำการศึกษาผู้ชายวัย 55-69 ปี จำนวน 58,279 คน โดยสังเกตพฤติกรรมในการกินอาหารและการใช้ชีวิต พบว่าคนที่กินอาหารจำพวกกรดไขมันโอเมกา-3 สองชนิด ที่มีอยู่ในน้ำมันลินสีดของต้นแฟลกซ์ที่เอามาทำผ้าลินิน รวมทั้งมีอยู่ในน้ำมันข้าวโพด ดอกคำฝอย ดอกทานตะวัน ถั่วเหลือง เมล็ดฝ้าย กับถั่วอลันท์ มัสตาร์ดเขียว และผักขม มักไม่เป็นเมะเร็งต่อมลูกหมากหรือโรคหัวใจชนิดต่างๆ ต่างกับผู้ชายที่ชอบกินเนยเทียม น้ำมัน ไอศกรีม ชนอมบและลูกกวาดที่มักจะเป็นกันมาก (ไทยรัฐ 210942)

ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1. ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย

หัวข้อข่าว

- 1.1 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการแก้ปัญหา Y 2 K
- 1.2 ความเคลื่อนไหวด้านการวิจัย
- 1.3 ความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยี
- 1.4 ปัญหาความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย

สรุปประเด็นข่าว

1.1 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการแก้ปัญหา Y 2 K

1.1.1 ก.ล.ต.เปิดเผยคะแนนของบริษัทในสังกัดที่ผ่านการประเมินแก้ปัญหา Y2K เพื่อให้ลูกค้ามีความมั่นใจเลือกใช้บริการ

แหล่งข่าวจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เปิดเผยว่า ก.ล.ต. กำหนดให้บริษัทในสังกัดซึ่งประกอบด้วย บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม ดำเนินการแก้ปัญหา Y2K ให้เสร็จสิ้นภายในเดือน มิ.ย.ที่ผ่านมา ซึ่งทุกบริษัทได้แก้ไขเสร็จสิ้นตามมาตรฐานของ ก.ล.ต. แล้ว 100 % อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันปัญหาที่คาดไม่ถึง และลูกค้าสามารถเลือกใช้บริการบริษัทเพื่อลดความเสี่ยงหรือผลเสียหายที่จะเกิดขึ้น ก.ล.ต.จึงเปิดเผยคะแนนของบริษัทต่าง ๆ ที่ผ่านการประเมินของ ก.ล.ต. แล้ว ทั้งนี้เกณฑ์บังคับทุกบริษัทต้องได้คะแนนเต็ม 100 คะแนน และเกณฑ์เสริม ซึ่งแสดงถึงความพร้อมของบริษัทขึ้นกับวิจารณ์ของผู้ตรวจ คะแนนที่ปรากฏจะเป็นข้อมูลที่ถูกนำไปใช้ในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (กรุงเทพฯ 220742)

1.1.2 การเตรียมพร้อมในการแก้ปัญหา Y2K ในองค์กรต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะมีแผนฉุกเฉินรองรับหากเกิดปัญหา

1.1.2.1 การสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) ได้แก้ไขระบบคอมพิวเตอร์ผ่านปัญหาปี 2000 เสร็จแล้วตั้งแต่เดือนมิถุนายนที่ผ่านมา โดยการตั้งคณะทำงานขึ้นมารับผิดชอบงานดังกล่าวรวมทั้งการว่าจ้างบริษัท Azimuth Consulting Ltd. ประเทศนิวซีแลนด์ และบริษัท เอนไวรอนเมนเทิล เทคโนโลยี แอนด์ อินฟอร์เมชัน คอนซัลแทนต์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นที่ปรึกษากำหนดแนวทางการแก้ปัญหา แต่ในฐานะที่เป็นหน่วยงานในกลุ่มที่มีความสำคัญยิ่งยวด ทาง กสท.จึงได้เร่งจัดทำแผนฉุกเฉินกรณีคอมพิวเตอร์ไม่เปลี่ยนวันเดือนปี เช่นการทำ Reroute Traffic ตั้งเวลาย้อนหลังไปประมาณ 4 ปี เพื่อให้ระบบสามารถให้บริการต่อไปได้ การติดตั้งระบบ TBOSS ในระบบใบเสร็จรับเงินเพื่อใช้งานเป็นระบบอัตโนมัติ บิลลิ่ง ซิสเต็มส์ ทดแทนระบบเดิมที่ใช้งานบนเมนเฟรม และยังเตรียมสำรองข้อมูลด้วยการเช่าระบบ Disk และ Catridge Tape เพิ่มเพื่อป้องกันในกรณีข้อมูลมีการสูญหาย (กรุงเทพฯ 050842)

ส่วนระบบโทรคมนาคม ทาง กสท.ได้จัดอบรมพนักงานให้ทำงานทดแทนทันทีที่อุปกรณ์เครื่องคัดแยกโทรเลขไม่ทำงาน มีแผนการจ่ายไฟฟ้าสำรองตามอาคารที่ทำการโทรคมนาคมต่าง ๆ รวมทั้งระบบเครื่องปรับอากาศที่จ่ายให้กับอุปกรณ์โทรคมนาคมและคอมพิวเตอร์ให้สามารถทำงานได้ทันทีในกรณีที่ระบบการนำจ่ายไฟฟ้าของการไฟฟ้าไม่สามารถทำงานได้ นอกจากนี้ ยังมีศูนย์ประสานงานแก้ปัญหาฉุกเฉินในที่ทำการต่างๆทั่วประเทศ มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถติดต่อได้ทันทีผ่านวิทยุโทรคมนาคมเคลื่อนที่ (กรุงเทพฯ 050842)

1.1.2.2 องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) นายสุธรรม มลิลลา รองผอ.ทศท. กล่าวเกี่ยวกับการเตรียมพร้อมรับปัญหา Y2K ว่าทศท.เตรียมแก้ไขระบบงานคอมพิวเตอร์ ปี 2000 ไว้แล้ว ด้วยโครงข่ายบริการต่าง ๆ เช่น โครงข่ายโทรศัพท์พื้นฐาน โครงข่ายโทรศัพท์ไอเอสดีเอ็น โครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ 470 เมกะเฮิรตซ์ และโครงข่ายคู่สายเช่า/วงจรเช่า และยังเตรียมแผนสำรองฉุกเฉินไว้ 2 แนวทางคือ กำหนดวิธีปฏิบัติแผนฉุกเฉิน และแนวทางแก้ไขปัญหารวมทั้งจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการทั้งในส่วนกลางและต่างจังหวัดโดยจะปฏิบัติการระหว่างวันที่ 17 ส.ค.2512-29 เม.ย.2543 มีศูนย์อำนวยการรับร้องเรียนหรือสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ Y2K โดยใช้พื้นที่สำนักงานใหญ่ของ ทศท.ให้บริการ ส่วนในต่างจังหวัดจะเปิดให้สอบถามข้อมูลได้ที่สำนักงานบริการโทรศัพท์จังหวัดในเวลาราชการ และเมื่อเกิดปัญหาจะมีศูนย์อำนวยการทุกจังหวัด (ผู้จัดการ 270842)

1.1.2.3 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) นายประเจ็ด สุขแก้ว ผู้ช่วยผู้ว่าการฝ่ายวางแผนและพัฒนาระบบไฟฟ้า กฟภ. บอกว่า ทางกฟภ. มีศูนย์ปฏิบัติการที่สำนักงานกลางในการวางแผน สั่งการ อำนาจการ รายงานผู้บริหาร และมีการประสานงานภายนอกภายใน และระหว่างวันที่ 31 ธ.ค. 2542 - 1 ม.ค. 2543 กฟภ. จะจัดเจ้าหน้าที่ไว้ประจำเพื่อรองรับการรับแจ้งและสั่งการแก้ไข รวมทั้งประสานงานกับผู้บริหารและติดตามข่าวสารจากดาวเทียม (ผู้จัดการ 270842)

1.1.2.4 ศูนย์สารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย นายบัณฑิต รัตนสัมพันธ์ ผู้อำนวยการ กล่าวว่า ทางมหาดไทยได้แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินการแก้ไขปัญหานี้มาตั้งแต่ปี 2541 มีรองปลัดกระทรวงผ่านนโยบายและแผนเป็นประธาน และจากการติดตามผลปรากฏว่าระบบงานหลักของ ก.มหาดไทยที่เป็นระบบงานสำคัญยิ่งยวด 8 ระบบงาน หรือร้อยละ 19.05 ได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว และระบบงานที่สำคัญมากอีก 10 ระบบงาน หรือร้อยละ 23.81 ที่เหลืออีก 24 ระบบงาน หรือร้อยละ 57.14 ได้รับผลกระทบด้วย และในส่วนของรัฐวิสาหกิจนั้นขณะนี้ส่วนใหญ่ได้แก้ไขแล้วทุกแห่ง ระบบงานที่มีความสำคัญรองลงมาจะแก้ไขหลังวันที่ 1 ม.ค. 2543 โดยเบื้องต้นจะแก้ไขด้วยการใช้อุปกรณ์หรือโปรแกรมขนาดเล็กมาแทน คาดว่าทุกอย่างจะเรียบร้อยภายในเดือน ธ.ค. นี้ ทั้งนี้ได้ให้ทุกหน่วยงานจัดทำแผนสำรองฉุกเฉินให้แล้วเสร็จ และสั่งการให้ทุกกรมทุกรัฐวิสาหกิจที่มีระบบงานที่สำคัญต่อประชาชนทำการตรวจสอบและประสานงานกับหน่วยงานในสังกัดที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคและให้ตั้งศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจเป็นกรณีพิเศษด้วย (ผู้จัดการ 270842)

1.1.2.5 กองทัพอากาศ พล.ต.ชราวุธ เขมะโยธิน เจ้ากรมการขนส่งทหาร ยืนยันว่าปัญหา Y2K ไม่น่าวิตก ระบบป้องกันประเทศสามารถปฏิบัติงานได้ต่อเนื่อง ทั้งนี้ทางกองทัพจะปิดสวิตช์อุปกรณ์บางอย่างในช่วงเวลาข้ามปีหรือหลังเวลาเที่ยงคืนประมาณ 2-3 นาที หลังจากนั้นจะตรวจสอบด้วยการเปิดเครื่องเพื่อตรวจสอบประมาณ 5-10 นาที ซึ่งหากเวลาดังกล่าวจำเป็นต้องมีการใช้ระบบอาวุธหรือเครื่องบิน ก็จะเลือกใช้ระบบธรรมดาก่อนระบบคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ยังมีแผนสำรองฉุกเฉินไว้ด้วยแล้ว วันที่ 31 ธ.ค. และ 1 ม.ค. อาวุธยุทโธปกรณ์ยังคงมีการปฏิบัติการกิจตามปกติ แต่เนื่องจากเป็นวันหยุดจึงมีการใช้งานน้อยอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะเตรียมการและดำเนินการแก้ไขปัญหานี้มานานแล้ว แต่ก็สามารถดำเนินการได้เพียงร้อยละ 80 อีกร้อยละ 20 ยังไม่เรียบร้อย และที่นำเป็นห่วงคือ ระบบการนำพิสัยที่ตั้งจากดาวเทียม (GPS) ซึ่งหากงบประมาณไม่เพียงพอก็ต้องใช้ระบบธรรมดา ส่วนระบบที่แก้ไขแล้วไม่ต้องของงบประมาณเพิ่ม เช่นระบบคอมพิวเตอร์เมนเฟรม ของ บก.สส. ระบบส่งกำลังบำรุงอัตโนมัติของทหารอากาศ ระบบป้องกันภัยทางอากาศ และระบบโทรคมนาคมทหาร ส่วนงบประมาณที่ขอเพิ่ม 300 ล้านบาท จะนำมาแก้ปัญหาระบบ GPS ระบบการแพทย์ ระบบการเงิน ระบบสารสนเทศ และระบบแจ้งเตือนภัยทางอากาศ (ไทยโพสต์ 280842)

สำหรับในหน่วยงานภาครัฐที่มีความสำคัญยิ่งยวด หรือหน่วยงานที่ให้บริการด้านสาธารณูปโภค บริการเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจที่สำคัญนั้น นายสันติ สมนิวัฒ ปัสตกร.วิทยาศาสตร์ฯ กล่าวว่า การเตรียมรับมือของหน่วยงานเหล่านี้เกือบเรียบร้อยแล้ว ขณะนี้อยู่ในช่วงจัดเตรียมแผนฉุกเฉิน และจัดตั้งศูนย์ประสานและบรรเทาภัยจากปัญหา Y2K ในส่วนภูมิภาค และได้จัดตั้งคณะกรรมการศึกษาเตรียมการด้านมาตรการกฎหมายเพื่อลดผลกระทบ ซึ่งได้จัดทำร่าง พระราชกำหนดปัญหาคอมพิวเตอร์ปี ค.ศ. 2000 เพื่อเสนอ ครม.พิจารณา (ผู้จัดการ 270842)

ส่วนการเคลื่อนไหวของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ ได้แก่การส่งหนังสือเวียนไปยังจังหวัดที่มีสนามบินพาณิชย์ทั้ง 28 จังหวัด รวมทั้งกทม. ซึ่งมีการส่งหนังสือกลับมาแล้ว 16 จังหวัด ในจำนวนนี้ 11 จังหวัดส่งแผนฉุกเฉินมาให้ด้วย 6 จังหวัดบอกพร้อมแล้ว แต่อีก 5 จังหวัดบอกว่าไม่มีงบประมาณฝึกซ้อมตามแผน และส่งหนังสือไปยังกระทรวงต่าง ๆ ให้พิจารณาจัดลำดับความสำคัญของหน่วยงานที่อาจได้รับผลกระทบจากปัญหา 13 กระทรวงส่งรายงานกลับมา 10 กระทรวงแจ้งว่าไม่ได้รับผลกระทบ 3 กระทรวงแจ้งว่าอยู่ระหว่างการแก้ปัญหา ก.ศึกษาฯ และก.แรงงานยังไม่มีรายงานตอบกลับ (ผู้จัดการ 270842)

1.1.3 090999 - เมจิกเคย์ ช้อมใหญ่แก้ปัญหา Y2K

นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกรัฐมนตรี ได้รับผิดชอบการแก้ปัญหา Y2K กล่าวว่า ในส่วนของภาครัฐได้แก้ไขไปแล้วร้อยละ 90 โดยเฉพาะในส่วนปัญหาสำคัญยิ่งยวด ซึ่งประกอบด้วยส่วนที่ให้อำนาจไฟฟ้า โทรคมนาคม และความปลอดภัยของประชาชน ส่วนภาคเอกชนที่นำเป็นห่วงคือโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ใช้คอมพิวเตอร์ควบคุมเครื่องจักร รวมทั้งบริษัทใหญ่ที่ไม่ให้ความสนใจเรื่องนี้ แต่ได้ให้นโยบายไปว่า 1) ให้มีการหารือระหว่างทบวงมหาวิทยาลัย ก.อุตสาหกรรม ก.พาณิชย์ 2) เปิดศูนย์ให้ความรู้ มีนักวิชาการเนคเทคเข้าปฐมนิเทศศูนย์ นอกจากนี้ ทางสำนักงานกฤษฎีกาจะเสนอเรื่องการตราพระราชกำหนดเพื่อบรรเทาผลกระทบจากปัญหา Y2K ให้ทันประกาศใช้ในปลายเดือน ก.ย. 2542 เพื่อปกป้องผู้บริโภค (ไทยโพสต์, มติชน 080942)

วันที่ 7 ก.ย. 2542 นายยงิตติ พัฒนพงศ์พิบูล รองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) บอกว่าตามมาตรฐานสากลที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก กำหนดเป็นแนวทางปฏิบัตินั้นถือว่า วันที่ 9 เดือน 9 ปี ค.ศ. 1999 เป็นวันหนึ่งที่ระบบคอมพิวเตอร์อาจจะมีความเสี่ยง แต่จากการ

ทดสอบระบบมาเป็นระยะทั้งของอปท. และสถาบันการเงินทุกประเภทที่ผ่านมาสามารถคาดได้ว่าไม่น่ามีปัญหาใดๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนผู้ใช้บริการในวันที่ 09/09/99 อย่างไรก็ตาม อปท. ก็ยังเตรียมแผนสำรองฉุกเฉิน โดยตั้งศูนย์บัญชาการเพื่อแก้ไขปัญหา ปี 2000 ประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงทั้งจากสำนักงานใหญ่และสำนักงานภาค เพื่อประสานงาน ติดตามสถานการณ์และดูแลสถาบันการเงินทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดในวันดังกล่าวอย่างใกล้ชิด และกำหนดให้สถาบันฯ รายงานสถานะปัญหาของระบบงานสำคัญให้องค์การทราบด้วย โดยองค์การถือเป็นโอกาสในการตรวจสอบการปฏิบัติงานจริงในการประสานงานระหว่างศูนย์บัญชาการฯ และผู้แทนที่เป็นตัวแทนรับเรื่องของสถาบันการเงินต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการช่วงเข้าสู่ปี 2000 (ไทยโพสต์, มติชน 080942)

ในส่วนของการไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) นั้นได้ทำการตรวจสอบระบบคอมพิวเตอร์ทุกระบบ ปรากฏว่าไม่พบปัญหาคอมพิวเตอร์ในวันที่ 09/09/99 แต่อย่างไรก็ตาม ส่วนการแก้ไขปัญหาย 2K นั้น กฟน. ยืนยันว่าระบบการจ่ายไฟฟ้า ทางกฟน. ได้แก้ไขและทดสอบความถูกต้องทุกระบบงานแล้ว ทั้งยังทำแผนสำรองฉุกเฉิน ร่วมกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) อีกทางหนึ่ง (ไทยโพสต์, มติชน 080942)

สำหรับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนั้น นายสมคิด จิราพันธุ์รัตน์ ผู้ช่วยผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์ฯ บอกว่าได้มีการเตรียมพร้อมรับมิชชั่นวันที่ 09/09/99 แล้ว รวมทั้งมีแผนสำรองฉุกเฉินไว้ แต่คาดว่าไม่น่าจะมีปัญหา เพราะระบบคอมพิวเตอร์ส่วนที่จะได้รับผลกระทบจากวันดังกล่าวนั้นมีการใช้งานที่ตลาดน้อยมาก ส่วนปริมาณการซื้อขายหุ้นที่ชะลอตัวลงนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากความวิตกกังวลเกี่ยวกับปัญหาปี 2000 แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย (มติชน 080942)

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากวันที่ 09/09/99 ปรากฏว่า ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นระบบเมนเฟรมที่คาดว่าจะมีปัญหาในวันดังกล่าว กลับไม่มีปัญหา ทั้งในส่วนธนาคารแห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย โรงพยาบาลกรุงเทพ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต และการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย เป็นต้น ในต่างประเทศ เช่น นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น จีน สิงคโปร์ฮ่องกง บังกลาเทศ อินเดียเกาหลีใต้ ฯลฯ ก็สามารถผ่านพ้นวันที่ 09/09/99 ไปได้ด้วยดี (กรุงเทพธุรกิจ 100942)

ปัญหาคอมพิวเตอร์ในวันที่ 09/09/99 จะเกิดขึ้นกับระบบคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่(เมนเฟรม) ที่ใช้โปรแกรมภาษาเก่า ซึ่งกำหนดเอาเลข 9/9/99 หรือ 999 เป็นคำสั่งพิเศษ ในความหมายต่าง ๆ กัน รวมถึงจบโปรแกรมด้วย ซึ่งอาจทำให้เครื่องที่ใช้โปรแกรมหดงดทำงานได้ เมื่อถึงเวลาดังกล่าว เพราะเข้าใจว่าให้หยุดการทำงาน (กรุงเทพธุรกิจ 100942)

1.2 ความเคลื่อนไหวด้านการวิจัย

1.2.1 มอบรางวัลนักวิจัยดีเด่น

1.2.1.1 นักวิจัยจาก ม.มหิดล ได้รับรางวัลนักวิทยาศาสตร์ดีเด่นจากมูลนิธิส่งเสริมวิทยาศาสตร์ฯ

นายสีปพนท์ เกตุทัต ประธานมูลนิธิส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นประธานในการแถลงข่าวการประกาศผลการสรรหานักวิทยาศาสตร์ดีเด่น และนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่ ประจำปี 2542 ซึ่งนักวิทยาศาสตร์ดีเด่นได้แก่ นางวันเพ็ญ ชัยคำภา นักวิทยาศาสตร์ด้านวิทยาภูมิคุ้มกัน จากคณะเวชศาสตร์เขตร้อน ม.มหิดล ซึ่งมีผลงานวิจัยหลายเรื่องด้วยกัน ที่สามารถนำไปใช้บริหารทางการแพทย์ได้ รวมทั้งงานวิจัยที่เป็นผลงานที่เป็นพื้นฐานทางวิชาการสำหรับค้นคว้าวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อไป ตัวอย่างผลงานวิจัยของ ดร.วันเพ็ญ เช่น การพัฒนากรรมวิธีการวิจัยโรคพยาธิตัวจิ๊ด โรคพยาธิใบไม้ปอด ชุดตรวจวินิจฉัยโรคพยาธิตัวจิ๊ด ชุดตรวจวินิจฉัยโรคไทฟอยด์ และโรคติดเชื้อ เป็นต้น รางวัลที่ได้รับเป็นเงินจำนวน 400,000 บาท (มติชน กรุงเทพธุรกิจ 040842)

ดร. วันเพ็ญ นักวิทยาศาสตร์ดีเด่นหญิงคนที่ 2 ในรอบ 17 ปี หลังทุ่มเท 30 ปี กับงานค้นคว้าวิจัยยารักษาโรคติดเชื้อในเขตร้อนให้สัมภาษณ์ว่าในขณะนี้ทำการวิจัยและพัฒนาวัคซีนป้องกันพยาธิชนิดกินที่ให้ความปลอดภัยกับผู้รับวัคซีนมากกว่าชนิดฉีด เพราะชนิดฉีดจะทำให้ผู้ได้รับปวดศีรษะ เป็นไข้ บางรายถึงขั้นช็อก และเพิ่มเติมว่าในขณะที่โรคติดเชื้อในเขตร้อนมีสถานการณ์รุนแรงมากแต่นักวิทยาศาสตร์ที่จะทำงานด้านนี้กับแพทย์กลับมีน้อยจึงอยากให้นักรุ่นใหม่หันมาสนใจด้านนี้มากขึ้น เพราะในอนาคตไทยต้องการนักวิทยาศาสตร์เข้ามาทำงานวิจัยด้านวิทยาภูมิคุ้มกันอย่างมากเนื่องจากความรู้หลักในเรื่องนี้ประเทศที่พัฒนาแล้วไม่ได้ให้ความสนใจนัก เพราะไม่ได้มีปัญหา ดังกล่าว (มติชน, กรุงเทพธุรกิจ 040842)

ส่วนรางวัลนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่ได้รับเงินรางวัลคนละ 100,000 บาท ได้แก่ นายเฉลิมพล เกติมณี จากศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวท.) มีผลงานวิจัยด้านการศึกษากลไกการตอบสนองของทางสรีรวิทยาของเซลล์เนื้อเยื่อ และต้นพืช ในสภาพความเค็มหรือแห้งแล้งหรือสถานที่ที่ไม่เหมาะสม และนายสนอง เอกสิทธิ์ จากภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีผลงานด้านเคมีวิเคราะห์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างกับคุณสมบัติของสาร การพัฒนาเทคนิคและสูตรตัวอย่างแบบใหม่ ๆ รวมถึงการสร้างเครื่องมือเพิ่มเติมสำหรับการวิเคราะห์ทางเคมี (มติชน 040842)

1.2.1.2 สภาวิจัยแห่งชาติประกาศเกียรติคุณนักวิจัยดีเด่น เจ้าของรางวัลฟูกูโอกะคว้ารางวัลอีก

นายจิรพันธ์ อรรถจินดา เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเปิดเผยมติคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติในการประกาศเกียรติคุณนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติประจำปี 2542 จำนวน 5 สาขาวิชาดังนี้ สาขาปรัชญา ได้แก่ ศ.ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์ จากคณะมนุษยศาสตร์ ม.เชียงใหม่ สาขาเกษตรศาสตร์และชีววิทยา ได้แก่ ศ.ดร.สนิท อักษรแก้ว คณะวนศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรมกรรมวิจัย ได้แก่ ศ.ดร.วรศักดิ์ กนกนุกุลชัย แห่งคณะวิศวกรรมโยธาสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้แก่ ศ.ดร.ประสิทธิ์ ฟูตระกูล แห่งภาควิชากุมารเวชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสาขาวิทยาศาสตร์เคมีและเภสัช ได้แก่ รศ.ดร.เกตุกรุดพันธ์ แห่งคณะวิทยาศาสตร์ ม.เชียงใหม่ (กรุงเทพฯ 180842)

ส่วนผลงานวิจัยดีเยี่ยมมี 4 สาขาวิชาด้วยกัน คือ สาขาวิทยาศาสตร์เคมีและเภสัช เรื่อง การพัฒนาวัคซีนป้องกันโรคพิษของนางวันเพ็ญ ชัยคำภา และคณะแห่งคณะเวชศาสตร์เขตร้อน ม.มหิดล สาขาเกษตรศาสตร์และชีววิทยา เรื่อง การใช้ชีวเคมียารักษาโรคพัฒนาจากตะกอนไปเป็นทรัพยากรใหม่ ของนางศรัณยา เปียแดง แห่งกองวิทยาศาสตร์ชีวภาพ สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ สาขาปรัชญา เรื่อง พงศาวดารไทอาหม ของนางเรณู วิชาติศิลป์ แห่งคณะมนุษยศาสตร์ ม.เชียงใหม่ และสาขาการศึกษา เรื่อง การวิจัยและพัฒนารูปแบบการสอนและสื่อการสอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา ของนางวรรณิ โสมประยูร แห่งคณะศึกษาศาสตร์ ม.ศรีนครินทรวิโรฒ (กรุงเทพฯ 180842)

1.2.1.3 นักวิทยาศาสตร์ไทยได้รางวัลจากบัณฑิตยสภาวิทยาศาสตร์แห่งโลกที่สาม

รศ.ดร.สุพจน์ นารหนองบัว แห่งคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับรางวัลนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่จากบัณฑิตยสภาวิทยาศาสตร์แห่งโลกที่สาม(The World Academy of Sciences (TWAS) ซึ่งจัดตั้งโครงการนี้ขึ้นเพื่อพัฒนาบุคลากรของประเทศที่กำลังพัฒนา และเชิญชวนให้ประเทศสมาชิกคัดเลือกนักวิทยาศาสตร์รุ่นเยาว์ที่มีผลงานดีเด่นใน 4 สาขาวิชาคือ ชีววิทยา เคมี คณิตศาสตร์ และฟิสิกส์ หมุนเวียนกันไปในแต่ละปี ผู้ได้รับรางวัลจะได้ไปประกาศเกียรติคุณและเงินจำนวน 2,000 ดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)เป็นผู้จัดพิธีมอบรางวัล รศ.ดร.สุพจน์ เป็นบุคคลที่มีผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างมากทางด้านวิชาการและได้ทำงานวิจัยด้าน Computational chemistry นานเกือบ 10 ปี รางวัลดังกล่าวเป็นข้อผูกพันว่าต้องทำงานวิจัยด้านนี้ต่อไป (มติชน 280942)

สำหรับ TWAS นั้น เป็นองค์กรอิสระจัดตั้งขึ้นในปี 2526 ด้วยความร่วมมือของนักวิทยาศาสตร์ชั้นนำจากประเทศกำลังพัฒนา เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองและผู้นำทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นพื้นฐาน อยู่ในความอุปถัมภ์ของยูเนสโก มีสำนักงานอยู่ที่เมืองตริเอสเต ประเทศอิตาลี (มติชน 280942)

1.2.2 ผลงานวิจัยด้านต่าง ๆ

1.2.2.1 ผลการวิจัยพบว่าน้ำท่วมเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ไม่สามารถเอาชนะได้นอกจากผ่อนหนักให้เป็นเบา

จากผลการวิจัยในหัวข้อ พื้นที่เสี่ยงภัยต่อน้ำท่วมในลุ่มน้ำเจ้าพระยาในปี 2541 ของภาควิชาธรณีวิทยาและวิศวกรรมแหล่งน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับบุคลากรของกรมทรัพยากรธรณีและสำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ โดยมี ดร.ธนวัฒน์ จารูพงษ์สกุล เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สรุปเกี่ยวกับสาเหตุหลักของน้ำท่วมในพื้นที่ที่เสี่ยงภัยต่อน้ำท่วมในลุ่มน้ำเจ้าพระยามี 5 ประการคือ 1) การเกิดฝนตกหนักในพื้นที่รับน้ำทางตอนบนของลุ่มน้ำ 2) การเกิดฝนตกหนักในบริเวณพื้นที่ 3) ลักษณะธรณีสัณฐานของพื้นที่ 4) น้ำทะเลหนุน 5) กิจกรรมของมนุษย์ ซึ่งสาเหตุทั้ง 5 ประการนี้สามารถใช้เป็นตัวแทนของสาเหตุการเกิดน้ำท่วมในภูมิภาคต่าง ๆ ของไทยได้

การวิจัยของ ดร.ธนวัฒน์ และทีมงานใช้ข้อมูลดาวเทียมตั้งแต่ พ.ศ. 2530-2540 ประกอบข้อมูลทางอุตุนิยมวิทยาและอุทกวิทยาของพื้นที่ ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์(GIS) และเครื่องมือหาพิกัดทางภูมิศาสตร์ (GPS) ในการประเมินและวิเคราะห์ โดยนำกรณีน้ำท่วมปี 2538 มาศึกษาเปรียบเทียบกับข้อมูลการเกิดน้ำท่วมในอดีตย้อนหลังไปประมาณ 160 ปี กล่าวคือ ตั้งแต่ พ.ศ.2373- 2538 มีน้ำท่วมเฉลี่ยทั้งหมด 114 ครั้ง โดยสามารถแบ่งแยกขนาดความรุนแรงของน้ำท่วมว่าจะแปรผันกับโอกาสที่จะเกิดน้ำท่วมอีกครั้งในระดับนั้นๆ เช่นน้ำท่วมที่มีความสามารถในการเกิดซ้ำ 2 ปี จะมีความรุนแรงน้อยกว่าน้ำท่วมที่มีความสามารถในการเกิดซ้ำ 5 ปี อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลการพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5-6 ได้เคยมีการแก้ปัญหาหน้าท่วมด้วยการขุดคลองระบายน้ำและการผันน้ำหลากออกจากพื้นที่ ซึ่งผลการพัฒนาข้างต้นทำให้จำนวนครั้งของน้ำท่วมลดน้อยลงประมาณร้อยละ 40 ของค่าเฉลี่ย

พ.ศ.2485 เกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ นำไปสู่มาตรการป้องกันและบรรเทาน้ำท่วมอย่างจริงจังโดยมีการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในเวลาต่อมาคือเขื่อนชัยนาท ใน พ.ศ.2500 เขื่อนภูมิพล พ.ศ.2507 และเขื่อนสิริกิติ์ พ.ศ.2514 และการสร้างคันป้องกันน้ำท่วมโดย กทม. กรมโยธาธิการ กรมชลประทานและหน่วยงานอื่นๆ การสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ดังกล่าวช่วยลดการเกิดน้ำท่วมที่ระดับความรุนแรงปกติที่มีการเกิดซ้ำใน

2 ปี ลดลงประมาณ ร้อยละ 80 ของค่าเฉลี่ย ส่วนน้ำท่วมที่ระดับความรุนแรงที่มีคาบการเกิดซ้ำใน 5 ปี ลดลงประมาณร้อยละ 16 ของค่าเฉลี่ย แต่กลับทำให้ระดับความรุนแรงที่มีคาบการเกิดซ้ำ 10 ปี เพิ่มขึ้นร้อยละ 50 ระดับความรุนแรงของคาบการเกิดซ้ำ ในรอบ 25 ปี เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการสูญเสียพื้นที่ลุ่มต่ำและพื้นที่เก็บกักน้ำริมตลิ่งตามธรรมชาติเพื่อใช้ในการสร้างเขื่อน

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือการสร้างคันป้องกันน้ำท่วมและการระบายน้ำจากต้นน้ำบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมรุนแรงมากขึ้นทุกปี อย่างไรก็ตาม การพัฒนาลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่างมีแนวโน้มว่าจะดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้ง เช่นทำคันกันน้ำให้สูงขึ้น การสร้างคันดินริมแม่น้ำ ซึ่งจะส่งผลให้การเกิดน้ำท่วมในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างในอนาคตมีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะการเกิดน้ำท่วม ที่ระดับความรุนแรงที่มีคาบการเกิดซ้ำ 10 ปีและ 25 ปี และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมอย่างรุนแรงระหว่างชุมชนเกษตรกรรมและชุมชนเมืองในการป้องกันน้ำท่วมในอนาคต

การป้องกันน้ำท่วมที่ผ่านมาของไทยเน้นการใช้สิ่งก่อสร้างป้องกันเพียงอย่างเดียวเหมือนในอดีต ซึ่งปัจจุบันคงทำอย่างนั้นอย่างเดียวไม่ได้ จำเป็นต้องใช้มาตรการการบริหารจัดการลุ่มน้ำท่วม ซึ่งเป็นวิธีการป้องกันน้ำท่วมโดยไม่ใช้สิ่งก่อสร้างป้องกัน ดร.ธนวัฒน์ ระบุว่าวิธีการไม่ใช้สิ่งก่อสร้างป้องกันน่าจะเป็นทางเลือกที่เหมาะสม และยุติธรรมกับทุกคนในสังคม โดยการนำเอาระบบการแบ่งเขตการเสียภาษีมาใช้ประกอบกับการวางแผนจัดการด้านผังเมือง และเก็บภาษีผู้ประกอบการหรือกิจกรรมที่ทำให้เกิดน้ำท่วมในพื้นที่นั้นๆ เช่น กรณี มีผู้ประกอบการมาซื้อพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อใช้สร้างโรงงาน รัฐควรมีมาตรการในการเก็บภาษีโรงเรือนเจ้าของโรงงานเพิ่มขึ้น เพราะเป็นสาเหตุทำให้แหล่งรองรับน้ำลดลงไป ซึ่งถ้าไม่มีมาตรการนี้ออกมาในอนาคตพื้นที่ที่เป็นโครงการกัมลิ่งของในหลวงจะหมดไป ตัวอย่างที่เห็นชัดคือแก่งอยุธยาซึ่งเป็นแหล่งรองรับน้ำที่ตื้นเขิน ปัจจุบันถูกเปลี่ยนสภาพเป็นโรงงานไปมากแล้ว (มติชน 070842)

1.2.2.2 นักวิชาการชี้การศึกษาผลกระทบจากฝ่ายบีบีต้องให้ชัดเจนก่อนตัดสินใจส่งเสริมการปลูกในประเทศไทย

นางงามชื่น รันตติกล อาจารย์ภาควิชาพืชไร่นา คณะเกษตร ม.เกษตรศาสตร์ กรมการพิจารณาความปลอดภัยจากการปลูกฝ่ายตัดต่ออินหรือฝ่ายบีบีในประเทศไทย เปิดเผยว่า ขณะนี้ยังไม่มีการศึกษาว่ากระทบต่ออะไรบ้าง และในธรรมชาติศัตรูพืชของฝ่ายมีจำนวนมาก ฝ่ายบีบีจะควบคุมได้แค่ไหนหนอน ซึ่งหากกำจัดได้แล้วแมลงศัตรูพืชตัวอื่นก็จะกลายเป็นศัตรูตัวสำคัญขึ้นมาแทนที่ ในขณะที่เดียวกันหนอนก็จะมีความการตัวเองเพิ่มมากขึ้นและเมื่อถึงจุดหนึ่ง ฝ่ายบีบีสายพันธุ์ที่ใช้อยู่ก็จะไม่ได้ผล และต้องเปลี่ยนมาเป็นสายพันธุ์อื่นแทน

นายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ เจ้าหน้าที่เครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทย เปิดเผยว่าจากกรณีศึกษาในเรื่องผลกระทบจากฝ่ายที่เกิดจากการตัดต่ออิน หรือฝ่ายบีบีที่นั้น ม.คอร์เนล ในสหรัฐฯ ศึกษาพบว่าฝ่ายบีบีส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของผีเสื้อพันธุ์โมนาร์ด โดยพบว่าผีเสื้อไม่เจริญเติบโตเป็นตัวเต็มวัยถึงร้อยละ 46 และพบว่ามีผลกระทบต่อผีเสื้ออีกหลายชนิดเช่นกัน นอกจากนี้ ยังพบว่าฝ่ายบีบีกระทบต่อความเจริญเติบโตของแมลงช้าง ที่ช่วยในเรื่องการเกษตรอินทรีย์ จากข้อมูลดังกล่าว คณะกรรมการศึกษาผลกระทบจากการปลูกฝ่ายบีบีในประเทศไทยควรต้องศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องผลกระทบต่อแมลงชนิดอื่น ๆ ไม่ใช่เฉพาะผึ้งกับด้วงเท่านั้น (กรุงเทพธุรกิจ 130842)

1.2.2.3 สถาบันวิทยาศาสตร์ฯ วิจัยพบว่ายังมีฤทธิ์แก้คลื่นเหียนอาเจียนแกล้ม และสะเดาใช้ทำยาแก้ปวด

ดร.เกชา ลาวลิษฐ์วัฒน์ ผู้จัดการสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) เปิดเผยว่าขณะนี้สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยอยู่ระหว่างการทำวิจัยถึงความร่วมมือกับมูลนิธิการแพทย์แผนไทยในโครงการวิจัยพืชสมุนไพรตัวใหม่คือชิง ซึ่งนักวิจัยจากสาขาวิจัยอุตสาหกรรมเภสัชและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติของ วท.พบว่าชิงมีคุณสมบัติแก้อาการคลื่นเหียนอาเจียนแกล้ม ทั้งนี้นักวิจัยจะนำชิงมาแปรรูปเป็นเม็ดยาแก้ปวดแอสไพรินเพื่อสะดวกต่อการบริโภคและการพกพาซึ่งขณะนี้ตามร้านขายยาจำหน่ายในรูปแบบของผงสำหรับชงกับน้ำร้อน ทางวท.ตั้งเป้าว่าจะพัฒนายาเม็ดจากชิง ใช้แก้การเมาเรือเมาเวียน รวมทั้งสตรีตั้งครรภ์ที่มีอาการแพ้ คลื่นไส้ อาเจียน ซึ่งขณะนี้นักวิจัยอยู่ในขั้นตอนการพิสูจน์ทางด้านคลินิก (ไทยโพสต์ 260842)

นอกจากนี้ทาง วท. ยังร่วมกับสถาบันวิจัยลำตะคอง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ทำการวิจัยและขยายพันธุ์สะเดามาตั้งแต่ปี 2524 แล้ว และประสบความสำเร็จในการนำเมล็ดสะเดามาใช้เป็นยาแก้ปวดแมลงศัตรูพืช และล่าสุดสามารถพัฒนาตัวยาสะเดาที่มีสารสกัดเรซินหรือเอชแอลและสารควิโนน ซึ่งเป็นสารมีฤทธิ์ในการกำจัดแบคทีเรียมาเป็นยารักษาสิว และยาสีฟันเป็นผลสำเร็จและคาดว่าจะในปี 2543 จะสามารถนำออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ ขณะนี้อยู่ระหว่างการทำทดสอบทางคลินิกร่วมกับ ก.สาธารณสุข รวมทั้งการยื่นขอจดสิทธิบัตร (ไทยโพสต์ 160942)

1.2.2.4 สกว.ชี้แจง กรณีสนับสนุนโครงการวิจัยโรคกระดูกพรุน ทั้งที่ต่างประเทศทำการวิจัยแล้ว

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชี้แจงกรณีให้การสนับสนุนโครงการวิจัยการป้องกันและรักษาโรคกระดูกพรุนในคนไทย ซึ่งมี ศ.นพ.รัชตะ รัชตะนาวิน จากคณะแพทยศาสตร์ ม.มหิดล เป็นหัวหน้าโครงการทั้ง ๆ ที่มีผลงานวิจัยเกี่ยวกับโรคกระดูกพรุนในต่างประเทศจำนวนมากแล้วว่า ผลการวิจัยของต่างประเทศต้องมีการปรับหรือประยุกต์ใช้กับคนไทยด้วยสาเหตุความแตกต่างด้านพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อโรคกระดูกพรุน นักวิจัยต้องทำวิจัยเองเพื่อการดูแลรักษาโรคนี้ในคนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประเด็นโรค

กระดูพรุนนั้นข้อมูลสำคัญที่ควรทราบคือขณะนี้คนไทยมีแนวโน้มเป็นโรคกระดูกพรุนมากขึ้น เนื่องจากอัตราอายุเฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้น กล่าวคือชาย 67 ปี หญิง 71 ปี ทำให้โรคที่คนไทยไม่เคยพบมาก่อนเริ่มปรากฏขึ้น และจากการสำรวจอุบัติการณ์ของกระดูกสะโพกหัก ในคนไทยที่เขียงใหม่พบว่าคนที่อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไปพบถึง 162 ครั้งต่อประชากร 100,000 คน และคนไทยอายุ 75 ปีขึ้นไปพบถึง 851 ครั้งต่อประชากร 100,000 คนซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่น้อยเลยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ (กรุงเทพฯ 270842) ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันและรักษาโรคกระดูกพรุนในคนไทยของทีมนักวิจัยพบความแตกต่างกับชาวตะวันตกหลายประการเช่นคนไทยไม่จำเป็นต้องกินแคลเซียมเท่าชาวตะวันตก และหากต้องกินเพิ่มก็ควรจะมาจากรากอาหารมากกว่าจากนมหรือยาเม็ดเสริมแคลเซียมหรือจากอาหารเสริมตามที่ตะวันตกแนะนำ เด็กไทยในกทม.ควรกินแคลเซียมเพิ่มเพียง 500 มิลลิกรัม ผู้ป่วยคนไทยที่เป็นโรคกระดูกใช้ฮอร์โมนเพศหญิงขนาดครึ่งหนึ่งที่ชาวตะวันตกใช้ ยาบาวชนิดชาวตะวันตกใช้ไม่ได้ผลแต่คนไทยใช้ได้ผล และหญิงไทยวัยเจริญพันธุ์หรือที่พ้นวัยเจริญพันธุ์มาแล้วไม่เกิน 5 ปี กินแคลเซียมแคปซูลก็ได้ผลดีเช่นเดียวกับชนิดฟองฟู (กรุงเทพฯ 270842)

1.3 ความเคลื่อนไหวทางด้านเทคโนโลยี

1.3.1 เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร

1.3.1.1 โครงการเครือข่ายสารสนเทศแห่งชาติ รัฐบาลเพิ่งเริ่มจัดทำนโยบายทางด่วนข้อมูล

องค์ประกอบของอินเทอร์เน็ตที่สำคัญคือองค์ประกอบด้านเครือข่ายโดยเฉพาะเครือข่ายสายรุ่นใหม่ที่เป็นดิจิทัล เพื่อให้การให้บริการ อินเทอร์เน็ต ทั่วประเทศ อีกองค์ประกอบหนึ่งคือทางด้านเนื้อหา ที่จะเผยแพร่บนเครือข่ายดังกล่าว ปัญหาอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย อยู่ที่ปัจจุบันมีแต่เครือข่ายของเอกชนหรือหน่วยงานที่ต้องการแสวงหากำไร ไม่มีเครือข่ายสาธารณะ ในขณะที่ความสำคัญของเครือข่ายสารสนเทศระดับประเทศที่เป็นของประชาชนกำลังทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ขณะเดียวกันรัฐบาลไทยยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของเครือข่ายที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ การศึกษา การบริหารประเทศ การบริการสาธารณะ ฯลฯ เมื่อเทียบกับสิงคโปร์ที่เพิ่งเสร็จโครงการวางเครือข่ายสารสนเทศทั่วประเทศในระบบเคเบิลใยแก้วถึงบ้านเรือนประชาชนทุกหลังในปลายปีที่ผ่านมา(กรุงเทพฯ 120842)

ความพยายามของรัฐบาลไทยที่กำลังดำเนินการอยู่คือ การมอบหมายให้ ก.คมนาคม จัดทำนโยบายทางด่วนข้อมูล และใช้เวลาสองปี 1 ปีในการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว ซึ่งยุติลงด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำนโยบายทางด่วนข้อมูลของประเทศ มีนายไกรสร พรสุธี ที่ปรึกษา ก.คมนาคม เป็นประธาน คาดว่านโยบายดังกล่าวจะสามารถสรุปเป็นร่างฉบับสมบูรณ์ได้ในเดือนก.ย.หรือ ต.ค. 2542 เพื่อเสนอ ปลัด ก.คมนาคมพิจารณาต่อไป แต่ก็ไม่แน่ว่าโครงการนี้ จะเป็นนโยบายระดับชาติหรือไม่ เพราะข้อสรุปของนโยบายยุติอยู่ที่ระดับ ก.คมนาคมเท่านั้น ทั้งนี้ในร่างนโยบาย เบื้องต้นได้กำหนดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ นโยบาย และมาตรการ 4 เรื่องใหญ่และ 4 คณะทำงาน ประกอบด้วยภาครัฐ และเอกชน ที่มีเครือข่ายพื้นฐานดังกล่าวร่วมพิจารณา กล่าวคือ

คณะที่ 1 ศึกษาความต้องการทางด่วนสารสนเทศทั้งภาควิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ด้านโทรคมนาคม ภาคอินเทอร์เน็ต และหน่วยงานราชการ คณะที่ 2 ศึกษาโครงสร้างพื้นฐานทางด่วนข้อมูล ซึ่งมีทั้ง 3 ระบบคือดาวเทียม ไมโครเวฟ และเคเบิลใยแก้วนำแสง มีจำนวนเท่าใดและครอบคลุมขนาดไหน คณะที่ 3 ศึกษากระบวนการเตรียมด้านการสื่อสารโทรคมนาคม โดยดูถึงกฎหมายที่จะส่งเสริมการพัฒนาทางด่วนสารสนเทศ รวมทั้งดูถึงกฎหมายต่างประเทศว่าจะมีการเสียเปรียบต่างชาติหรือไม่อย่างไร คณะที่ 4 ศึกษาการวิจัยพัฒนาทางด่วนข้อมูล มีนายสุธี อัครกิตติ เป็นประธานคณะทำงาน ซึ่งบอกว่าการทำงานในส่วนนี้เป็นกรวางแผนด้านการวิจัยและพัฒนา และรวมถึงฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางด่วนข้อมูลที่ผ่านมามีใช้วิธีการซื้อเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาตลอด จึงมีข้อเสนอให้มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นมากำกับดูแลเพื่อให้มีเอกภาพก่อน (กรุงเทพฯ 120842)

1.3.1.2 'เนคเทค' จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการวิจัยฯ เกี่ยวกับเทคโนโลยีแสง

ช่วง 30-40 ปีที่ผ่านมาวิชาแสงมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นเทคโนโลยีแสง หรือการนำแสงมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน จากความสำคัญของเทคโนโลยีแสง ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) ในสังกัด สวทช. ได้จัดตั้ง หน่วยปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ออปติคส์ ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีแสง ซึ่งหน่วยงานนี้จะมีส่วนในการช่วยสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีแสงให้กับประเทศ โดยการพัฒนาบุคลากรด้านงานวิจัย สนับสนุนการเรียนการสอน การสร้างงานต้นแบบเพื่ออุตสาหกรรม และการเผยแพร่เทคโนโลยีแสงสู่สาธารณชน เป็นต้น (กรุงเทพฯ 200842)

การดำเนินงานของหน่วยปฏิบัติการวิจัยฯ ที่กระทำอยู่ในปัจจุบันมี 4 เรื่องคือ 1) การสร้างโรงงานผลิตฮอโลแกรมสลักแบบครบวงจรแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทย ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นต้นแบบโรงงานตั้งแต่ พ.ศ. 2539 2) การพัฒนาอุปกรณ์และเทคโนโลยีแสงทางมาตรวิทยา เช่นใช้แสงวัดสี อุณหภูมิ ความยาว และรูปทรงของอุปกรณ์ที่จะใช้ในการผลิตทางอุตสาหกรรมก่อนการตัดกลึงเพื่อให้เกิดความแม่นยำ 3) การสร้างอุปกรณ์วิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมเช่นการใช้แสงวิเคราะห์กระบวนการเกิดทางเคมีทางฟิสิกส์ของโมเลกุลหรือความ

ร้อนที่เกิดขึ้นในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 4) การสนับสนุนการเรียนการสอนอุปติสส์และบริการให้คำปรึกษาด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับแสง (กรุงเทพฯ 200842)

1.3.2 เทคโนโลยีด้านการผลิต

1.3.2.1 เครื่องผลิตขนมจีนโฮต

โครงการพัฒนาการผลิตขนมจีนโฮตได้รับความร่วมมือจาก สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และมูลนิธิประสานความร่วมมือพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นโครงการของ มหาวิทยาลัยขอนแก่น หัวหน้าโครงการคือ ผศ.รัช อรรถแสง คณะเกษตรศาสตร์ นายสุพล ภูมิพระบุญ คณะวิศวกรรมศาสตร์ นายภูมิศักดิ์ พิทักษ์เชื่อนชัย มูลนิธิ GRID จ.ร้อยเอ็ด และนางสาวนิรมล ศรีธัญย สถาบันวิจัยและพัฒนา มข.เข้าร่วมโครงการ เพื่อยกระดับคุณภาพและปริมาณการผลิตของชาวบ้านให้สูงขึ้น เนื่องจากระบบการผลิตแบบเดิมมีหลายขั้นตอนกินเวลานานหลายวัน อุปกรณ์ที่ใช้คือฝ้ายหรือสังกะสีเจาะรู ก็ล้าสมัยไปแล้ว โครงการนี้อาศัยข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการผลิตขนมจีนของชาวบ้าน 93 ครอบครัวใน 5 หมู่บ้าน ของอ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด เป้าหมายคือการพัฒนาชุมชนและรักษาสิ่งแวดล้อม

นายสุพล ภูมิพระบุญ บอกว่าเครื่องผลิตขนมจีนนี้ใช้เวลาออกแบบและผลิตประมาณ 6 เดือนและผลิตเครื่องดังกล่าวแล้วเสร็จภายใน 3 เดือน โดยใช้มอเตอร์ไฟฟ้าขนาด 2 แรงม้า 220 โวลต์ และใช้กำลังส่งโดยระบบสายพานคู่ที่มีความเร็ว 1,450 รอบต่อนาทีและส่งไปยังชุดเกียร์ในอัตราส่วน 1:6 ที่เพลลา โดยเครื่องดังกล่าวจะทำงาน 3 อย่างพร้อม ๆ กัน ทั้งนวดแป้ง รีดแป้งและอัดแป้งเหลวเพื่อใช้โรยเส้น หากต้องการให้หยาบหรือละเอียดก็สามารถแยกปรับคันบังคับแต่ละตัวได้ นอกจากนี้เครื่องมือดังกล่าวยังสามารถทำงานกับกระบวนการผลิตอื่น ๆ ที่ใช้ระบบเดียวกันและยังสามารถแยกชิ้นส่วนไปใช้กับอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นได้ เช่นเครื่องบดพริก เครื่องสีข้าวกล้อง เครื่องไม่ข้าว เป็นต้น ขณะนี้อยู่ระหว่างการปรับปรุงเครื่องให้มีขนาดเล็กลง และราคาถูกลง

เครื่องผลิตขนมจีนดังกล่าวมีประโยชน์หลายอย่างด้วยกันคือ 1) ผลิตขนมจีนได้ถูกหลักสุขลักษณะ 2) ประหยัดพลังงานไฟฟ้าและความร้อน 3) จัดการระบบของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิต นอกจากนี้ยังออกแบบก่อสร้างโรงเรือนสำหรับหมักข้าวสาร และรีดน้ำจากแป้งหมัก โดยมีถังบำบัดน้ำเสียด้วย เพื่อมิให้น้ำที่เกิดจากการหมักขนมจีนทำให้เกิดน้ำเน่าเสียได้ (กรุงเทพฯ 080742)

1.3.2.2 เตาปิ้งบาร์บีคิว หม้อหุงข้าวพลังงานแสงอาทิตย์

นายสมภพ ปัญญาสมพรรค และนายสิทธิศักดิ์ พันธุ์บุญนาคน นักศึกษาปริญญาโท คณะพลังงานและวัสดุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้คิดค้นเตาปิ้งบาร์บีคิวพลังงานแสงอาทิตย์ และหม้อหุงข้าวพลังงานแสงอาทิตย์ขึ้น โดยมี รศ.ดร.จงจิตร์ หิรัญลาภ คณบดีคณะพลังงานและวัสดุ ผู้ซึ่งมองเห็นความจำเป็นของการหาพลังงานหมุนเวียนชนิดอื่นมาใช้ว่ามีความจำเป็น เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ทั้งนี้ ผศ. ดร.จงจิตร์ เห็นว่าการใช้พลังงานแสงอาทิตย์เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อน มีปริมาณความเข้มของแสงอาทิตย์สูงเกือบตลอดทั้งวัน การประดิษฐ์อุปกรณ์ที่อาศัยระบบการทำงานโดยพลังงานแสงอาทิตย์จึงเป็นเรื่องที่สามารถพัฒนาไปสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์ได้ต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ต้องอาศัยเทคโนโลยีมาประกอบเพื่อให้สามารถควบคุมคุณภาพการให้พลังงานแสงอาทิตย์ได้ในระดับที่น่าพอใจ โดยเน้นการใช้วัสดุเหลือใช้ ที่มีขนาดเล็กและราคาถูก เช่น ไม้หนา ไม้ขัด ฉนวนกันความร้อน แผ่นสแตนเลสสำหรับสะท้อนแสง และรับความร้อน ใช้ระยะเวลาในการประดิษฐ์ 3 เดือน (ไทยโพสต์ 120742)

นายสมภพ ปัญญาสมพรรค ผู้ประดิษฐ์หม้อหุงข้าวพลังงานแสงอาทิตย์ เปิดเผยถึงแนวคิดของตนว่า ต้องการประดิษฐ์หม้อหุงข้าวพลังงานแสงอาทิตย์โดยใช้พลังงานจากธรรมชาติที่มีอยู่ทำให้ข้าวสุกโดยไม่ต้องใช้ไฟฟ้าหรือถ่าน ซึ่งหม้อหุงข้าวต้นแบบนี้ใช้เวลาในการหุงข้าวให้สุกประมาณ 2 ชั่วโมง ขึ้นกับความเข้มของแสงอาทิตย์ และทำได้สองช่วงคือช่วงเช้าถึงเที่ยงและเที่ยงถึงบ่าย ข้าวสุกที่ได้รสชาติไม่แตกต่างจากที่หุงด้วยหม้อไฟฟ้า แต่ช่วงที่รับแสงอาทิตย์ต้องใช้หัพพคนข้าวเป็นระยะด้วย นอกเหนือจากการวางหม้อข้าวในตำแหน่งที่แสงตกกระทบ (ไทยโพสต์ 120742)

ส่วนผลงานของนายสิทธิศักดิ์ พันธุ์บุญนาคน ซึ่งออกแบบเตาปิ้งบาร์บีคิว เป็นการเริ่มต้นของการนำเอาแสงอาทิตย์มาใช้เป็นพลังงานหมุนเวียนเพื่ออนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม มีหลักการทำงานใกล้เคียงกับหม้อหุงข้าว โดยอาศัยการปรับแสงสะท้อนแสงให้ไปตกกระทบบริเวณบาร์บีคิวที่เสียบไม้ ระยะเวลาปิ้งขึ้นกับความเข้มของแสงอาทิตย์ ประเภทและขนาดของเนื้อสัตว์ เชลี่ยอยู่ในช่วง 30-45 นาทีรสชาติไม่เปลี่ยนแปลงจากการใช้ถ่านหรือไฟฟ้า การใช้สิ่งประดิษฐ์ดังกล่าว ทำให้ไม่ต้องพึ่งพาพลังงานไฟฟ้าและแก๊สหุงต้ม ซึ่งนอกจากประหยัดพลังงานแล้วยังช่วยลดมลภาวะด้วย (ไทยโพสต์ 120742)

1.3.2.3 ประเทศไทยมีแผนที่ศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์ใช้แล้ว

กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน ร่วมมือกับคณะวิทยาศาสตร์ ม.ศิลปากร และกรมอุตุนิยมวิทยาไทยและญี่ปุ่น ได้ร่วมกันจัดทำแผนที่ศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งจะแสดงค่าความเข้มของแสงอาทิตย์ที่ตกลงมายังบริเวณต่าง ๆ ของประเทศไทย เสร็จเรียบร้อยแล้ว

ร้อยแล้ว ในแผนที่จะแสดงรายละเอียดว่าบริเวณใดของประเทศจะโดนแสงอาทิตย์ส่องในแต่ละปี ในแต่ละฤดูและในแต่ละวันยาวนานเพียงใด มีความเข้มข้นหรือรุนแรงเพียงใด เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับ สถาปนิก วิศวกร นักวิทยาศาสตร์ และผู้สนใจทั่วไปนำไปคำนวณเพื่อการออกแบบระบบที่เหมาะสมกับพื้นที่บริเวณนั้น ๆ หลังจากเชิญผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมรับฟังและรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแผนที่ดังกล่าวในวันที่ 26 ก.ค. 2542 แล้ว ทางกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานจะจัดพิมพ์แจกหน่วยงานทางด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษาทั่วประเทศต่อไป (มติชน 160742)

1.3.3 เทคโนโลยีชีวภาพ

1.3.3.1 ธนาคารมูลสัตว์ กับการพัฒนาพลังงานแก๊สชีวภาพในประเทศไทย

นายสมชัย จันทะสวัช ภาควิชาสัตวบาล คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อธิบายว่า การพัฒนาพลังงานแก๊สชีวภาพหรือไบโอแก๊ส หรือการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุในสภาพไร้ออกซิเจน เป็นวิธีการใช้บำบัดของเสียมานาน ในประเทศไทยมีการนำไบโอแก๊สมาใช้นานกว่า 40 ปีแล้ว ในระยะแรกเป็นไบโอแก๊สขนาดครอบครัว มีขนาดเล็กประมาณ 1-10 เมตร ให้ผลผลิตแก๊สที่พอเพียงสำหรับการหุงต้มและให้แสงสว่างและปุ๋ยอินทรีย์ในครัวเรือนเท่านั้น (กรุงเทพธุรกิจ 050742) ต่อมาได้มีการพัฒนาระบบแก๊สชีวภาพขนาดฟาร์ม เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่ โดยทั่วไปอยู่ระหว่าง 30-1,000 ลูกบาศก์เมตร ส่วนมากออกแบบผลิตแก๊สในปริมาณ 1 ลูกบาศก์เมตรต่อตารางเมตรของบ่อหมักต่อวัน ไบโอแก๊สสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การหุงต้ม ให้แสงสว่าง เครื่องทำความเย็น เครื่องอบ เครื่องกลดลูกหมู จุดเครื่องปั้มน้ำ จุดเครื่องบดอาหารสัตว์ จุดเครื่องไดนาโมผลิตกระแสไฟฟ้า ผลการวิจัยจากสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันพัฒนาเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (เอไอที) พบว่ามูลสุกรมีศักยภาพในการผลิตแก๊สชีวภาพ แต่ต้องใช้ระบบ high rate digester ในการแยกกากมูลสุกรกับน้ำออกจากกันเพื่อให้มูลสุกรที่มีความเข้มข้น ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตแก๊สชีวภาพได้มากขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ 050742)

ปัจจุบันการติดตั้งระบบไบโอแก๊สสำหรับฟาร์มขนาดใหญ่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าแบบเหินยวนา ซึ่งสามารถใช้กับไฟฟ้าระบบปกติได้ นำมาใช้ภายในฟาร์มหรือส่งเข้าระบบของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้เช่นกัน และยังสามารถผลิตปุ๋ยเพื่อขายให้กับเกษตรกรได้ต่อไป สำหรับฟาร์มขนาดเล็กที่ไม่มีพื้นที่ในการติดตั้งระบบแก๊สชีวภาพ นายสมชัย จันทะสวัช กล่าวว่าฟาร์มขนาดเล็กไม่มีทางออกในการบำบัดมูลสุกร หากรัฐไม่ช่วยสร้างระบบดังกล่าวขึ้นมา เพราะอีกไม่นานกรมควบคุมมลพิษจะออกกฎหมายบังคับค่ามาตรฐานน้ำทิ้งสำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ซึ่งปัญหานี้จะเกิดขึ้นกับฟาร์มขนาดเล็กหากไม่มีระบบบำบัดรวมหรือที่เรียกว่าธนาคารมูลสัตว์ เพื่อใช้เป็นที่รวบรวมมูลสุกรที่ไม่สามารถสร้างระบบบำบัดได้มารวมกัน เพราะสามารถแก้ไขปัญหาล้างแวลล่อมเรื่องกลิ่นและยังเพิ่มมูลค่าใหม่ ๆ ได้ด้วย ส่งผลให้มูลสุกรกลายเป็นของมีค่าขึ้น และเสนอว่าควรจัดตั้งธนาคารมูลสุกรขึ้นร่วมกันบำบัดของเสีย โดยนำเอาระบบเก็บมูลสุกรในลักษณะเดียวกันกับการเก็บขยะของเทศบาลมาใช้ หลังจากนั้นก็ตั้งโรงไฟฟ้าเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าจากไบโอแก๊ส ขายให้กับการไฟฟ้าเพื่อสร้างรายได้ต่อไป (กรุงเทพธุรกิจ 050742)

1.3.3.2 DNA เทคโนโลยี : การเพิ่มความพร้อมของไทยในสงครามการค้าในศตวรรษที่ 21

ปัจจุบันดีเอ็นเอเทคโนโลยีถูกนำมาใช้ประโยชน์ในหลายกรณีด้วยกันรวมทั้งการนำมาใช้พัฒนาปรับปรุงพันธุ์พืชหรือกระทั่งนำมาใช้ในการตรวจสอบอาหารที่ผ่านการติดต่อทางพันธุกรรม และในเฉพาะหน้า ดีเอ็นเอเทคโนโลยียังเข้ามามีบทบาทสำคัญในเรื่องการค้าระหว่างประเทศ และยิ่งเพิ่มความสำคัญมากขึ้นในเรื่องการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมอาหารของไทย (กรุงเทพธุรกิจ 080942)

สิริญา ศิริสุนทร แสดงความเห็นใน น.ส.พ.กรุงเทพธุรกิจว่า การพัฒนาดีเอ็นเอเทคโนโลยี มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคของการค้าเสรี เพราะมาตรการด้านเทคโนโลยี เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่จะถูกนำมาใช้ในการกีดกันสินค้านอกเหนือจากมาตรฐานคุณภาพของสินค้า (กรุงเทพธุรกิจ 080942) ทำนองเดียวกัน ดร. ไพรัช ธัชยพงศ์ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กล่าวว่า ผลผลิตที่เกิดจากดีเอ็นเอเทคโนโลยี เช่นการตัดต่อพันธุกรรมจะถูกนำมาเป็นมาตรฐานในการกีดกันการค้า ซึ่งดีเอ็นเอเทคโนโลยีสามารถตรวจสอบหาการปนเปื้อนของอาหารที่ผ่านการติดต่อพันธุกรรมได้แล้ว (กรุงเทพธุรกิจ 080942)

ประเทศไทยเคยประสบปัญหาการห้ามนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องจากสหภาพยุโรป กรณีสงสัยว่าปลาทูน่ากระป๋องจากไทยใช้น้ำมันตัวเหลืองที่ผ่านการตัดต่อยีนในกระบวนการผลิต หากไม่มีการตรวจสอบที่ชัดเจน สหภาพยุโรปจะไม่นำเข้าผลิตภัณฑ์ เท่ากับไทยต้องสูญเสียตลาดปลาทูน่ากระป๋องรายใหญ่ (กรุงเทพธุรกิจ 080942)

ในอนาคตอันใกล้สหภาพยุโรปอยู่ระหว่างการผลักดันให้มีการวิเคราะห์ DNA Finger-print ของพันธุ์ปลาทูน่าผู้ผลิตใช้ปลาทูน่าชนิดใดในการผลิต โดยจะออกระเบียบให้ผู้นำเข้าหรือผู้ผลิตปลาทูน่าทุกรายต้องติดฉลากระบุสายพันธุ์ปลาทูน่า เพื่อคุ้มครองทั้งผู้บริโภคในด้านคุณภาพปลา และคุ้มครองปลาทูน่าสายพันธุ์ที่ทั่วโลกต้องการอนุรักษ์ (กรุงเทพธุรกิจ 080942)

ประเทศไทยจึงต้องมีกระบวนการตรวจสอบผลิตภัณฑ์อย่างแม่นยำ เพราะไทยเป็นประเทศที่ส่งออกปลาทูน่ากระป๋องเป็นมูลค่าถึง 15,000 ล้านบาท และอีก 6,000 ล้านบาท ในรูปของอาหารสัตว์

นอกจากประเด็นปลาทูน่าแล้ว ไม่นานมานี้ประเทศจีนได้ส่งกลับข้าวหอมมะลิจากไทยจำนวนมาก เพราะพบว่าปลอมปนข้าวชนิดอื่นที่ไม่ใช่ข้าวหอมมะลิพันธุ์ 105 ซึ่งหากไทยยังไม่มีการตรวจสอบการปลอมปนนี้ก็อาจสูญเสียตลาดข้าวรายใหญ่ได้

การพัฒนาพันธุ์พืชด้วยการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ มีการแข่งขันและนับวันจะเป็นปัญหารุนแรงมากขึ้น เป็นปัญหาที่จำเป็นต้องใช้หลักฐานในการพิสูจน์พันธุ์พืชด้วยกระบวนการดีเอ็นเอเทคโนโลยี ตัวอย่างเช่น เวียดนามลักลอบนำเข้าพันธุ์ข้าวโพด 888 ของบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ (ซีพี) ไปปลูกในประเทศจนได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ ซึ่งอยู่ระหว่างการหาหลักฐานพิสูจน์ว่าใครเป็นเจ้าของพันธุ์ข้าวโพด ซึ่งซีพีพยายามใช้ดีเอ็นเอเทคโนโลยีในการตรวจสอบ แต่เป็นไปได้ยากเพราะพ่อพันธุ์แม่พันธุ์อยู่ในมือนักวิจัยเวียดนาม การแข่งขันทางการค้าโดยการนำเข้าเทคโนโลยีเข้ามาตรวจสอบมีความจำเป็นมากขึ้นตามลำดับ คำถามคือประเทศไทยมีความเท่าทันหรือความพร้อมมากเพียงใดในการแข่งขันและกีดกันดังกล่าว (กรุงเทพธุรกิจ 080942)

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (สวทช.) ได้สนับสนุนให้จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการ DNA Fingerprinting เพื่อดำเนินการวิจัยและพัฒนาการให้บริการด้าน ดีเอ็นเอเทคโนโลยีซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2538 ทำหน้าที่พัฒนาทั้งทางด้านเทคโนโลยี บุคลากร และเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ที่ทำการตั้งอยู่ในเขต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ดร.สมวงศ์ ตระกูลรุ่ง หัวหน้าหน่วยปฏิบัติการ DNA Fingerprinting กล่าวว่าในขณะนี้ห้องปฏิบัติการของไทยได้รับการยอมรับจากอินเดีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย จีน เม็กซิโก ซึ่งได้ส่งนักวิทยาศาสตร์เข้ามาฝึกอบรมและศึกษาวิจัยละเอียดในเรื่องดีเอ็นเอเทคโนโลยี เพื่อปรับปรุงให้เป็นระบบเดียวกัน โดยใช้ห้องปฏิบัติการของไทยเป็นมาตรฐาน งานที่หน่วยปฏิบัติการดีเอ็นเอให้บริการมีหลายด้านด้วยกัน เช่น การตรวจสอบอาหารตัดต่อยีน ตรวจสอบการปลอมปนข้าว ตรวจสอบสายพันธุ์ปลาทูน่า ตรวจสอบการปลอมปนพันธุ์ข้าวโพด ฯลฯ แต่คนไทยไม่ค่อยรับรู้ว่ามีห้องปฏิบัติการนี้ ดร.สมวงศ์ บอกว่า การตรวจสอบผลิตภัณฑ์หน่วยปฏิบัติการดีเอ็นเอของไทยสามารถตรวจสอบได้และถือเป็นแห่งเดียวในเอเชีย ราคาตรวจสอบตัวอย่างละ 1,600 บาท ในขณะที่ต่างประเทศคิดตัวอย่างละ 7,000-8,000 บาท ขณะนี้หน่วยปฏิบัติการอยู่ระหว่างการขอไอเอสโอ 14000 จากสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรมในต่างประเทศ (กรุงเทพธุรกิจ 080942)

1.3.4 เทคโนโลยีการคมนาคมขนส่ง

1.3.4.1 ก.วิทยาศาสตร์ฯ เปิดตัวตนแบบรถโดยสารประจำทางไฟฟ้าสร้างมลพิษน้อยกว่ารถยนต์หนึ่ง

กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) ก.วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้ว่าจ้าง บริษัท เอสเคไอ อิเล็คทริก จำกัด เป็นที่ปรึกษาในการดำเนินโครงการจัดสร้างรถโดยสารประจำทางต้นแบบ ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า ตั้งแต่ พ.ศ.2539 และได้ทำการเปิดตัวรถต้นแบบ ในวันที่ 21 ก.ค. 2542 โดยมีนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รมต.วิทยาศาสตร์ฯ เป็นผู้ทดลองขับด้วยตนเอง มีผู้โดยสารเป็นข้าราชการก.วิทยาศาสตร์ฯ และผู้สื่อข่าว

รถต้นแบบขับเคลื่อนด้วยกระแสไฟฟ้าคันแรกของประเทศไทยนี้ เป็นรถโดยสารปรับอากาศ มีความยาว 12 เมตร รับผู้โดยสารได้ประมาณ 100 คน ความเร็วสูงสุด 65 กม./ชม. วิ่งได้ไม่น้อยกว่า 80 กม. ต่อการชาร์จไฟแต่ละครั้ง และต้องชาร์จไฟนาน 1 ชม.ต่อการวิ่งในระยะทาง 80 กม. เมื่อเปรียบเทียบการสร้างมลพิษระหว่างรถขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) รถยูโร และรถต้นแบบนี้แล้ว รถยูโรสร้างมลพิษน้อยกว่ารถของ ขสมก. และรถต้นแบบสร้างมลพิษน้อยกว่ารถยูโรครึ่งหนึ่ง (มติชน 200742)

1.3.4.2 รถสามล้อเครื่องได้รับการปรับปรุงเพื่อป้องกันตลาดทั้งในและต่างประเทศ

จากการเปิดเผยของนายชูพงษ์ เคียงศิริ ประธานบริษัทอาเซียน ควอลิตี้ จำกัด ผู้ผลิตรถสามล้อเครื่องหรือรถตุ๊กตุ๊ก บอกว่า ปัจจุบันรถสามล้อเครื่องของไทยเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั่วโลก ทางบริษัทจึงได้ปรับปรุงพัฒนารถสามล้อเครื่องโดยปรับปรุงสมรรถนะเครื่องยนต์ ซึ่งสามารถเร่งความเร็วสูงสุดได้ถึง 140 กม.ต่อชม. ปรับระบบพวงมาลัยให้มีองศาในการเลี้ยวได้มากขึ้น สามารถเลี้ยวโค้งได้ขณะใช้ความเร็วสูง ปรับปรุงระบบห้ามล้อ ติดติดสเบรก ปรับระบบเกียร์เดินหน้า ถอยหลัง คลัตช์ ระบบกันกระเทือนหน้าหลัง ติดเครื่องปรับอากาศ เครื่องเสียง เพิ่มขนาดตัวถังให้ใหญ่ขึ้น บรรทุกผู้โดยสารได้ถึง 5 คน พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย โดยใช้วิศวกรชาวเยอรมันและชาวไทยร่วมกันทำงาน และสามารถผลิตออกมาได้ 3 แบบ ทั้งเป็นรถโดยสาร รถเล่นตามชายหาด และรถขนขยะตามซอย ซึ่งทั้ง 3 แบบจะวางตลาดจำหน่ายได้ในปลายปีนี้ กำหนดราคาไว้ที่ 1.5-2.5 แสนบาท (ไทยโพสต์ 290942)

1.4 ปัญหาความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย

1.4.1 โครงการติดตั้งเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ ที่ อ.องครักษ์ จ.นครนายก ไม่ไปโรงไฟและได้รับการต่อต้านจากคนในพื้นที่

เตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ เป็นเทคโนโลยีด้านนิวเคลียร์ที่ล้ำสมัยและได้ถูกจำกัดปริมาณไม่ให้สร้างเพิ่มขึ้นใหม่ในประเทศที่มีความก้าวหน้าทางนิวเคลียร์แล้ว เช่น เยอรมนี นอกจากนี้ยังได้รับการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่ เช่น ในญี่ปุ่น และออสเตรเลีย โดยหันมาเร่งสร้าง "เครื่องเร่งอนุภาค" ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ทางการแพทย์และอุตสาหกรรมได้โดยไม่ต้องเสี่ยงอันตรายจากปฏิกิริยาฟิชชัน ทั้งยังไม่ก่อให้เกิดอันตรายจากกากเชื้อเพลิงนิวเคลียร์อีกด้วย แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งออกเตาปฏิกรณ์เหล่านี้ไปขายให้กับประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศในเอเชีย (ผู้จัดการ 090742)

สำหรับประเทศไทยนั้นโครงการก่อสร้างศูนย์วิจัยนิวเคลียร์ที่ ต.ทรายมูล อ.องครักษ์ บนพื้นที่ 316 ไร่ เป็นมติ ครม.สมัยรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 ธ.ค. 2532 โดยสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (พปส.) ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเป็นศูนย์วิจัยนิวเคลียร์แห่งใหม่ เพราะศูนย์ที่บางเขนที่มีมาตั้งแต่ปี 2505 นั้นไม่เหมาะสมและไม่ปลอดภัยต่อชุมชน อีกทั้งยังเคยมีปัญหารั่วไหลของรังสีจากแท่งเชื้อเพลิง น้ำที่ปนเปื้อนถูกระบายลงคลองบางเขนและกระจายไปถึงคลองพระโขนง ผู้ที่ได้รับรังสีมีอาการขนตาร่วง

การจัดตั้งศูนย์ที่ ต.ทรายมูล อ.องครักษ์นั้นแบ่งการก่อสร้างออกเป็นสองส่วนคือ 1) อาคารปฏิกรณ์พร้อมเครื่องปฏิกรณ์ 2) ระบบผลิตไฮโดรโทปและระบบจัดการกากกัมมันตรังสี ทั้งนี้มีการเสนอให้จัดซื้อเตาขนาด 10 เมกะวัตต์ ทั้ง ๆ ที่เป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการจัดตั้งศูนย์วิจัยนิวเคลียร์ เนื่องจากที่ตั้งอยู่ติดกับคลองชลประทานที่ไหลลงสู่น้ำน่านนครนายก ที่อยู่ห่างจากพื้นที่โครงการ 600 เมตร และเป็นแม่น้ำที่ไหลลงสู่น้ำเจ้าพระยาด้วย การใช้เป็นสถานที่จัดเก็บกากนิวเคลียร์จากทั่วประเทศ โอกาสรั่วไหลจึงมีสูง หากมีการฟุ้งกระจายของกัมมันตรังสี ย่อมมีผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร เช่น นาข้าว นาถั่ว ปอเลี้ยงปลา ฟาร์มเลี้ยงไก่ส่งออก หรือผลผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ นอกจากกระทบต่อสุขภาพแล้วยังกระทบต่อเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวของจังหวัดอีกด้วย ทำให้โครงการนี้ได้รับการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่

ดร.ปานจิต ฐานิพานิชกุล เลขาธิการคณะกรรมการความปลอดภัยโรงงานนิวเคลียร์ ได้ระบุว่าโครงการนี้ไม่คุ้มค่ากับการลงทุนและสถานที่ตั้งของโครงการขาดความเหมาะสม แต่ปรากฏว่า ดร.ปานจิต กลับถูก พปส.ตั้งคณะกรรมการสอบสวน นอกจากนี้ยังปรากฏความไม่โปร่งใส ในการดำเนินงานหลายอย่าง เช่น บริษัท GA ผู้รับเหมาก่อสร้างเตาปฏิกรณ์ ไม่มีประสบการณ์ในการสร้างเตาขนาด 10 เมกะวัตต์ และไม่เคยผ่านการตรวจประเมินความปลอดภัยจากหน่วยงานความปลอดภัยนิวเคลียร์แห่งสหรัฐอเมริกา (US-NRC) อีกทั้งยังผิดสัญญาว่าจ้างนั้นคือการถอนตัวของบริษัทเรธีออล ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบก่อสร้างเตาปฏิกรณ์ออกจากความเป็นบริษัทลูกของ GA ซึ่งจะผิดมาตรฐานความปลอดภัยของโครงการโดยตรง ซึ่งนางดารากานต์ มงคลพันธ์ ประธานคณะกรรมการตรวจการจ้างได้เสนอต่อ เลขาธิการ พปส. นายเกรียงศักดิ์ ภัทราคม ให้ระงับการดำเนินงานของบริษัท GA ให้ก่อน แต่ปรากฏว่านางดารากานต์ถูกเปลี่ยนตัวว่าไม่เหมาะสมและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่แทน

บริษัท GA ยังทำผิดสัญญาอีกประการหนึ่งนั่นคือการนำเชื้อเพลิงมาจากรัสเซียแทนสหรัฐฯ ทำให้ไทยไม่สามารถส่งกากเชื้อเพลิงนิวเคลียร์คืนประเทศผู้ผลิตตามข้อตกลงไทย-อเมริกา เกี่ยวกับการห้ามแพร่กระจายวัสดุนิวเคลียร์ ไทยต้องมีภาระในการเก็บกากเอง อ.องครักษ์ จึงเป็นพื้นที่เสี่ยงเพิ่มมากขึ้น แต่บริษัท GA ก็ยังอยู่ได้

แม้ว่านายบุญชู อร่ามรัตน์ รองเลขาธิการ พปส.จะยืนยันในการสัมมนาครูจากโรงเรียนต่างๆ ในอ.องครักษ์ เมื่อวันที่ 1 - 2 ก.ค.2542 ว่าศูนย์แห่งนี้ไม่มีผลกระทบจากสารกัมมันตรังสี ซึ่งครูประมาณกว่า 37 โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับโครงการดังกล่าว เพราะพปส.ชี้แจงแต่ข้อมูลด้านดี และเป็นเรื่องหลักวิชาการ แต่หลีกเลี่ยงที่จะเปิดเผยข้อมูลรายละเอียดของโครงการ ความโปร่งใสของการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเฉพาะข้อมูลที่ว่าการนี้อยู่ระหว่างการสอบสวนของ ป.ป.ป.รวมทั้งมาตรฐานความปลอดภัยของโครงการและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน ตลอดจนแนวทางการชดเชยกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้น

ลุงแจ่ม สิทอง ผู้นำชาวใกล้พื้นที่ตั้งศูนย์ฯ ได้รับผลกระทบตั้งแต่การสร้างถนนเข้าศูนย์ เปรียบเสมือนเป็นคันน้ำ ทำให้ไม่มีน้ำท่ามา พปส. ขอใช้พื้นที่ดินชั่วคราวตัดถนนผ่านเป็นระยะทางยาวถึง 50 เมตร ลุงแจ่ม กล่าวว่า "ต่อไปท่านปลูกข้าว เลี้ยงปลา เลี้ยงวัว เลี้ยงควายก็ได้แล้ว ตลาดรับซื้อไม่มี เพราะเขาหาว่าปนเปื้อนรังสีไม่รับซื้อ" (ผู้จัดการ 090742)

1.4.2 ความซ้ำซ้อนของหน่วยงานและการบริหารจัดการเป็นปัญหาของโครงข่ายพื้นฐานโทรคมนาคมของไทย

คณะกรรมการพิจารณานโยบายทางด่วนข้อมูล ศึกษารวบรวมเกี่ยวกับปัญหาโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมไทย พบว่ามี 4 ประการด้วยกันคือ 1) ความซ้ำซ้อนของโครงสร้างพื้นฐาน กล่าวคือมีหน่วยงานด้านการสื่อสารโทรคมนาคมหลายหน่วยงาน คือ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย การสื่อสารแห่งประเทศไทย รวมทั้งหน่วยงานในสังกัด ก.ม.หาดไทย สำนักนายกฯ และหน่วยงานภาคเอกชนที่เป็น

ผู้ประกอบการธุรกิจด้านการสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่งกลุ่มนี้มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นโครงข่ายหลักเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดทับซ้อนกันอย่างมากมาย ทั้งโครงข่ายที่มีไว้เพื่อบริการ หรือเพื่อกิจการของหน่วยงาน ซึ่งเป็นการลงทุนโครงข่ายที่ไม่ประหยัดในภาพรวมของประเทศแล้ว ยังมีผลกระทบต่อไปในเรื่องการลงทุนด้านการบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การพัฒนาและการให้บริการ 2) ไม่มีการเชื่อมโยงโครงข่ายทั้งหมดที่มีเป็นลักษณะต่างคนต่างสร้างโครงข่ายของตนเองเพื่อการแข่งขันโดยไม่มีความหวังที่จะเชื่อมต่อเพื่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าแต่อย่างใด และมีผลทำให้ผู้ประกอบการที่นำมาใช้มีมาตรฐานผู้ผลิตแตกต่างกันจึงยากต่อการกำหนดวิธีการเชื่อมโยงโครงข่าย 3) การกระจายโครงข่ายไม่ทั่วถึง พบว่าโครงข่ายยังกระจุกตัวอยู่ในเมืองเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่พื้นที่ชนบทที่ห่างไกลยังไม่มีบริการด้านการโทรคมนาคม เพราะโครงข่ายยังไม่สามารถเข้าถึงทุกพื้นที่ และ 4) ความน่าเชื่อถือของระบบยังไม่ดีพอ แม้บางพื้นที่มีโครงข่ายมากกว่า แต่เนื่องจากไม่สามารถเชื่อมต่อโครงข่ายกันได้นั้นเมื่อโครงข่ายแห่งใดแห่งหนึ่งถูกตัดขาด ไม่ว่าจะเป็นโยบายธรรมชาติหรือเหตุอื่นใด การให้บริการนั้นๆ จะหยุดชะงักทันที ไม่สามารถรับส่งข่าวสารได้โดยผ่านโครงข่ายอื่นในพื้นที่เดียวกัน (กรุงเทพฯธุรกิจ 120842)

โครงการจีเนต เป็นโครงการที่เกิดขึ้นเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการใช้สายโทรคมนาคมและการจัดซื้ออุปกรณ์ โดยวิธีเช่าโครงข่ายที่มีอยู่แล้วท่อนหนึ่งความเร็วขนาด 512 กิโลบิต- 2 เมกะบิต และแบ่งกันใช้งานร่วมกับหน่วยราชการอื่น ๆ เพราะในปัจจุบันแต่ละหน่วยงานจะเช่าโครงข่ายของตนเอง และมีความเร็วที่หลากหลาย แต่มีการใช้งานจริงของแต่ละหน่วยงานเพียงร้อยละ 15-20 ของประสิทธิภาพของโครงข่ายนั้น ๆ ทั้งนี้เป็นการเปิดเผยของนายณัย มลิทวณิช รักษาการหัวหน้าหน่วยปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) (กรุงเทพฯธุรกิจ 120842)

1.4.3 เจ้าหน้าที่ "ไบโอเทค" ระบุรัฐไม่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการป้องกันกีดกันการค้าของประเทศพัฒนาแล้ว

นายสมวงศ์ ตระกูลรุ่ง หัวหน้าหน่วยปฏิบัติการลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ไบโอเทค) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (สวทช.) กล่าวว่า นับแต่เมื่อไปกระบวนการกีดกันทางการค้าของประเทศมหาอำนาจและประเทศที่พัฒนาแล้วจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ หากประเทศใดตามไม่ทันจะเสียเปรียบและเสียโอกาสทางการค้าอย่างมาก เช่น บางประเทศห้ามนำเข้าสินค้าที่สงสัยว่าจะมาจากการตัดต่อยีนหรืออาหารจีเอ็มโอ เช่น ข้าวโพด ถั่วเหลือง ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญของไทยซึ่งหากไม่มีเทคโนโลยีเข้าไปตรวจสอบและประกันว่า ไม่ใช้ผลิตภัณฑ์จีเอ็มโอ ก็จะเสียโอกาสทางการค้า นายสมวงศ์ ตระกูลรุ่ง ระบุว่าอยากให้รัฐบาลมองเห็นความสำคัญ และเร่งพัฒนาเทคโนโลยีของตัวเองเข้าไปต่อสู้กับการกีดกันดังกล่าว และยกตัวอย่างว่าหน่วยปฏิบัติการลายพิมพ์ดีเอ็นเอที่ตนทำงานอยู่ เวลาขอเงินจากหน่วยงานราชการก็ต้องเขียนรายงานเสนอเข้าไปเช่นเดียวกับการขอเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ ขาดเครื่องมืออะไรก็ต้องเขียนรายงานขอทุนจากต่างประเทศ ทั้งที่ควรเอาเวลาที่เขียนรายงานไปพัฒนางานให้ก้าวหน้ามากขึ้น (มติชน 310842)

1.4.4 รัฐสภาผ่าน พ.ร.บ.คุ้มครองพันธุ์พืช ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่พร้อมที่จะปกป้อง

ปลายเดือน ส.ค.2542 รัฐสภาผ่านร่าง พ.ร.บ.คุ้มครองพันธุ์พืช ในวาระที่ 2 และ 3 ซึ่ง ดร.เจริญ คัมภีรภาพ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แสดงความคิดเห็นใน น.ส.พ. กรุงเทพฯธุรกิจ ว่า การผ่าน พ.ร.บ. ดังกล่าวสู่วุฒิสภาเพื่อกลั่นกรองก่อนประกาศใช้เป็นกฎหมายนั้น เป็นการวางระเบิดเวลาแก่สังคมไทย และนำไปสู่การทำลายรากเหง้าเศรษฐกิจของประเทศ ความมั่นคงทางอาหารความปลอดภัยของผู้บริโภค และปัญหาอื่น ๆ ซึ่ง พ.ร.บ.ดังกล่าว ไม่ได้ได้รับความสนใจจากนักการเมืองกลุ่มต่าง ๆ แต่อย่างใด และกฎหมายดังกล่าวก็ไม่ใช่ว่าความจำเป็นเร่งด่วนสูงสุดที่จะจะไปแก้ปัญหายของสังคมโดยตรง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกนั่นคือข้อผูกพันต่อข้อตกลงทรัพย์สินทางปัญญา (กรุงเทพฯธุรกิจ 060942)

ความน่าสะพรึงกลัวของกฎหมายนี้อยู่ที่ผลจากกฎเกณฑ์ ที่กฎหมายสร้างขึ้นมา ไปเกี่ยวข้องกับปัญหาปากท้อง บัณฑิตที่จำเป็นต่อการบริโภคของประชาชน และยังผูกติดกับเศรษฐกิจรากเหง้าของคนไทยส่วนใหญ่ (กรุงเทพฯธุรกิจ 06,090942) จุดเริ่มต้นของการมี พ.ร.บ.ฉบับนี้ เกิดจากการนำประเทศไปผูกพันกับข้อตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาหรือทริปส์ (TRIPS) ขององค์การการค้าโลก หรือ WTO ซึ่งระบุว่า ไทยต้องมีกฎหมายคุ้มครองนักปรับปรุงพันธุ์พืช กลุ่มบุคคลที่ผลักดันให้เกิดกฎหมายนี้คือบรรดาสมาคมนักปรับปรุงพันธุ์ และบริษัทยักษ์ใหญ่ที่มีกิจการค้าขายเมล็ดพันธุ์พืช ขยายปุย ขยายยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช ทั้งในสหรัฐฯ และยุโรป เพื่อปกป้องผลประโยชน์พันธุ์พืชใหม่ที่ดินสร้างขึ้นมา ซึ่งกลุ่มดังกล่าวนี้ก็มีบทบาทผลักดันในการเจรจาทางการค้าของแอกต์ รอบอุรุกวัย (กรุงเทพฯธุรกิจ 060942)

ผลการมีกฎหมายนี้ยังไม่สามารถพิสูจน์และอธิบายผลกระทบที่มีต่อสังคมได้อย่างเป็นระบบ แต่นั่นก็สัมพันธ์กับประโยชน์ทางการตลาดของประเทศ และเกษตรกรไทยเรายังไม่รู้จักริธีหรือเครื่องมือ ที่จะไปแก้ปัญหามการผูกขาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบังคับกันได้จริง ๆ และยังไม่รู้ว่าพันธุ์พืชที่ถูกเปลี่ยนแปลง จะไปทำลายแมลง พืช สัตว์ หรือระบบนิเวศ และสภาวะแวดล้อมอย่างไร แต่จุดอ่อนที่คาดว่า

จะเป็นปัญหาได้ เช่นการต้องนำเข้าพันธุ์พืชจากต่างประเทศ ซึ่งนำไปขยายพันธุ์ต่อไปไม่ได้เพราะถูกเปลี่ยนแปลงยีน การที่ต้องซื้อปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืชพร้อม ๆ กับการซื้อพันธุ์พืช (กรุงเทพฯธุรกิจ 060942)

ดร.เจริญ คัมภีรภาพ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ความเห็นว่า พ.ร.บ.คุ้มครองฯ ฉบับนี้ ถอดแบบมาจากกฎหมายคุ้มครองนักปรับปรุงพันธุ์พืช ตามอนุสัญญาพอฟ ค.ศ.1978 ซึ่งสาระสำคัญคือการเปิดโอกาสให้ใครก็ได้สามารถผูกขาดการผลิตจำหน่าย นำเข้า ส่งออก ใช้ หรือให้ใช้ซึ่งพันธุ์พืชที่กฎหมายให้การคุ้มครอง ในทางปฏิบัติจริงๆ แล้วหมายถึงบริษัทยักษ์ใหญ่ระหว่างประเทศที่จะเข้ามาผูกขาดนั่นเอง (กรุงเทพฯธุรกิจ 090942) และประเด็นสำคัญที่ ดร.เจริญ เสนอว่าผู้เกี่ยวข้องควรทบทวนกฎหมายฉบับนี้กันให้มาก เพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจปากท้องของคนส่วนใหญ่ ก็คือ 1) ควรหรือไม่ที่กฎหมายจะเปิดฐานทรัพยากรที่มีค่าทางเศรษฐกิจให้บริษัทยักษ์ใหญ่ข้ามชาติเข้ามาผูกขาดอย่างไร้ข้อจำกัด 2) จะแก้ปัญหาได้หรือไม่อย่างไร หากโครงสร้างการผลิตเดิมของเกษตรกรไทยถูกแทนที่ด้วยโครงสร้างของบริษัทยักษ์ใหญ่ที่สามารถควบคุมปัจจัยการผลิตทุกอย่างไว้ เช่น พันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช ยกเว้นที่นา และดินฟ้าอากาศ 3) มีมาตรการบังคับใช้สิทธิหรือกฎหมายป้องกันการผูกขาดหรือแก้ไขได้หรือไม่ ดร.เจริญ สรุปว่า นำเสียดายที่ปัญหานี้ไม่เคยถูกหยิบยกมาพูดคุย อภิปรายกันในสาธารณะ (กรุงเทพฯธุรกิจ 090942)

2. ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในต่างประเทศ

หัวข้อข่าว

- 2.1 วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 : มติที่ประชุมโลกด้านวิทยาศาสตร์ให้ความสำคัญด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย
- 2.2 ความเคลื่อนไหวในต่างประเทศเกี่ยวกับปัญหา Y2K
- 2.3 ความเคลื่อนไหวของการ"โคลนนิ่ง"ในต่างประเทศ

สรุปประเด็นข่าว

- 2.1 วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 : มติที่ประชุมโลกด้านวิทยาศาสตร์ให้ความสำคัญด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

ช่วงศตวรรษที่ 20 วิทยาศาสตร์มีประโยชน์ทั้งในทางสร้างสรรค์ แต่ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดผลในทางทำลาย เช่น การสร้างอาวุธร้ายแรงต่าง ๆ การทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จึงมีการเรียกร้องให้มีการทบทวนวิทยาศาสตร์กับสัญญาประชาคมกันใหม่ UNESCO (หรือองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ) และ ICSU จึงได้จัดการประชุมโลกทางด้านวิทยาศาสตร์ หรือ World Conference on Science (WCS) ที่กรุงบูดาเปสต์ ประเทศฮังการี ระหว่างวันที่ 28 มิ.ย.- 2 ก.ค. 2542 เพื่อเป็นเวทีให้นักวิทยาศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ และนักกฎหมาย ตัวแทนจากประเทศต่าง ๆ 150 ประเทศมาร่วมหารือกัน จัดการกับสิ่งที่ท้าทายที่กำลังจะเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ในเรื่องที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์กับสังคม ซึ่งความรู้ด้านวิทยาศาสตร์จะต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบต่อการใช้อย่างชาญฉลาด (มติชน 140742) โดยมีผู้คนจากทั่วโลกประมาณ 6,000 คน ให้ความสนใจด้วยการแสดงความเห็นผ่านทางเว็บเพจ (มติชน 190742)

ที่ประชุมได้กำหนดประเด็นสำคัญของสัญญาประชาคม ในอันที่จะทำให้วิทยาศาสตร์เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ในศตวรรษที่ 21 เช่น 1) ยอมรับว่าการลงทุนทางวิทยาศาสตร์ต้องเป็นไปเพื่อคนรุ่นหลัง จึงจำเป็นต้องมีการลงทุนด้านวิทยาศาสตร์พื้นฐาน และเสริมภาพในการวิจัยเพื่อมนุษยชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต 2) เส้นแบ่งระหว่างวิทยาศาสตร์พื้นฐานกับวิทยาศาสตร์ประยุกต์จะมีความไม่ชัดเจนมากขึ้น 3) การมีกลไกในการเปิดเผยข้อมูล-ความรู้ เพื่อมิให้เกิดการผูกขาดด้วยสิทธิของทรัพย์สินทางปัญญา 4) วิทยาศาสตร์ควรมีส่วนช่วยในการกำหนดนโยบายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 5) ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างสาขาของวิทยาศาสตร์ ความเป็นสหสาขาในความร่วมมือซึ่งรวมถึงสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวิจัย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ระหว่างหน่วยงานรัฐและเอกชน รวมทั้ง NGOs ลักษณะของสัญญาประชาคมและข้อกำหนด 6) มีกลไกที่เปิดโอกาสให้สตรีได้มีบทบาทและร่วมในสังคมมากขึ้นในระดับต่างๆ โดยเฉพาะระดับนโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่อาจมีผลกระทบต่อดนตรีที่แตกต่างกันไป 7) ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักวิทยาศาสตร์ต่อสังคม ประเด็นจรรยาบรรณที่เกิดจากวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีต้องไม่เป็นไปเพื่อการตลาดเท่านั้น 8) การสื่อสารระหว่างนักวิทยาศาสตร์กับสาธารณชน จำเป็นต้องมีการเชื่อมต่อนโยบาย การจัดการ และวิทยาศาสตร์ ระหว่าง

ภาครัฐกับเอกชน 9) ประเทศกำลังพัฒนาจำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งทางการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ เพราะการสอนวิทยาศาสตร์ (โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์พื้นฐาน ตั้งแต่ระดับประถมถึงอุดมศึกษา) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งการมีนโยบายวิทยาศาสตร์ที่คำนึงถึงสภาพท้องถิ่นด้วย 10) วิทยาศาสตร์จะต้องสนองตอบความจำเป็นของสังคมที่เร่งด่วนที่สุดสำหรับศตวรรษที่ 21 คือการพัฒนาเทคโนโลยีสะอาด และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งต้องใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือ สรุปแล้วสัญญาประชาคมใหม่นี้จะส่งเสริมความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เพื่อกำกับให้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นไปเพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ (มติชน 140742)

ที่ประชุมมีข้อสรุปร่วมกัน 3 ประการคือ 1) วิทยาศาสตร์เพื่อความรู้และความก้าวหน้า ทุกประเทศควรจัดตั้งสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพขึ้นหลาย ๆ แห่ง เพื่อให้มีศักยภาพในการถ่ายทอดความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้มีการร่วมมือกันทั้งในและระหว่างประเทศ ควรมีการจัดตั้งโครงการระหว่างประเทศ เพื่อการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ผ่านอินเทอร์เน็ต ฯลฯ 2) วิทยาศาสตร์เพื่อสันติภาพและการพัฒนา ทุกประเทศควรบรรจงบ้งงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนอยู่ในแผนพัฒนาประเทศทุกแผน ให้มีการวิจัยที่ครอบคลุมปัญหาทางสิ่งแวดล้อม เช่น ความหลากหลายทางชีวภาพ การเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศ ฯลฯ การสอนทางวิทยาศาสตร์ ควรบรรจุหลักการของสันติภาพเข้าไปด้วย เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ใช้ความรู้วิทยาศาสตร์ในแนวทางสันติ 3) วิทยาศาสตร์เพื่อสังคม ทุกประเทศควรสนับสนุนการวิจัยด้านสังคมศาสตร์และการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม การฝึกฝนนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่ต้องสอดแทรกความรู้ด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมเข้าไปด้วย และทุกประเทศควรเปิดโอกาสให้ผู้หญิงและคนพิการได้มีโอกาสในการวางแผน การทำวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ (มติชน 190899)

ประเทศไทยได้ส่งตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ก.วิทยาศาสตร์ฯ ก.ศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ดีเด่นทั้งรุ่นอาวุโสและรุ่นเยาว์ ผู้แทนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ ดร.ธวัชชัย ตันกุลานี อาจารย์จากคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเข้าร่วมในการประชุม (มติชน 14,190899)

2.2 ความเคลื่อนไหวในต่างประเทศเกี่ยวกับปัญหา Y2K

2.2.1 อังกฤษ-สหรัฐฯ เผยแพร่ข้อมูลความพร้อมของประเทศต่าง ๆ ในปัญหา Y2K ส่วนญี่ปุ่นนอกจากทดสอบบินข้ามปี 2000 แล้วยังระงับว่าไทยและประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียแปซิฟิกยังล้าหลังในการรับมือปัญหา

กระทรวงการต่างประเทศของอังกฤษ ได้เผยแพร่คำแนะนำในการเดินทางทั่วโลกในช่วงเวลาการเปลี่ยนสหัสวรรษ ผ่านเว็บไซต์ชื่อ www.fco.gov.uk เมื่อวันที่ 14 ก.ย. 2542 ซึ่งเป็นการรายงานความคืบหน้าในการแก้ปัญหา Y2K ของ 50 ประเทศทั่วโลก และจะขยายเป็น 125 ประเทศทั่วโลกในไม่กี่สัปดาห์ข้างหน้า เนื้อหาของรายงานครอบคลุมการบริการที่สำคัญ ๆ ทั้งด้านการคมนาคม เศรษฐกิจ สุขภาพ ประปา พลังงาน และการสื่อสาร เพื่อเตือนนักท่องเที่ยวและนักธุรกิจ ว่าดินแดนใดที่ไม่สมควรเดินทางไปในช่วงเวลาดังกล่าวเนื่องจากระบบคอมพิวเตอร์ยังไม่ได้รับการแก้ปัญหาเป็นที่น่าพอใจ นายจอห์น แบทเทิล รมช.ต่างประเทศอังกฤษบอกว่า เป็นรายงานที่ไม่ค่อยดีทีเดียว เพราะมุ่งให้ข้อมูลความพร้อมของประเทศต่าง ๆ ในการรับมือปัญหา Y2K ตัวอย่างประเทศที่นายจอห์นระบุว่าไม่น่าไป คือ ยูเครน ซึ่งมีปัญหา 1 ใน 4 ของระบบคอมพิวเตอร์ยังไม่ผ่านการยอมรับ อินโดนีเซีย มีปัญหาเกี่ยวกับท่าอากาศยาน 3 แห่งรวมทั้งท่าอากาศยานเล็ก ๆ อีกหลายแห่ง ฟิลิปปินส์ มีการใช้ชิปคอมพิวเตอร์ในการวินิจฉัยโรคในโรงพยาบาลรัฐ รัสเซีย มีความเป็นไปได้สูงมากที่จะเกิดความผิดพลาดในระบบการสื่อสาร และท่าอากาศยานของประเทศอีก 400 แห่งจาก 600 แห่งทั่วประเทศ และเตือนว่าอาจเกิดปัญหาในวงการอุตสาหกรรมนิวเคลียร์ (ผู้จัดการ 150942)

วันเดียวกันนี้ ก.ต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ออกการ์ดให้คำแนะนำความพร้อมในการแก้ปัญหา Y2K ของ 196 ประเทศทั่วโลก โดยแนบไปกับเอกสารแนะนำการเดินทางของสำนักงานกิจการกงสุลของกระทรวงฯ ซึ่งในเอกสารนี้จะให้ข้อมูลที่มุ่งให้ความคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยของชาวอเมริกันที่อาศัยอยู่หรือที่ท่องเที่ยวอยู่ในต่างประเทศและเป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นที่ตัวแทนหรือนักท่องเที่ยวสามารถอ้างอิงได้ ตัวอย่างข้อมูลที่ปรากฏในเอกสาร เช่น มีการเตรียมพร้อมที่ตีบริเวณเมืองใหญ่ตามชายฝั่งของจีน แต่พื้นที่อื่นยังมีความเสี่ยงในภาคการธนาคาร การเงิน การสื่อสารโทรคมนาคม การบริการด้านการแพทย์ การจ่ายไฟฟ้า และโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจอื่นๆ ปากีสถาน ก็มีความเสี่ยงสูงในเรื่องการจ่ายพลังงาน การธนาคารและการดูแลสุขภาพ ส่วนญี่ปุ่นนั้นมีความเสี่ยงต่ำมากต่อปัญหาที่จะเกิดในขณะนี้ได้นั่น ก็ว่ามีความเสี่ยงต่ำเช่นกัน แต่ควรระวังด้านการจ่ายน้ำประปาและการบริการทางการแพทย์ และเช่นเดียวกับอังกฤษ เอกสารดังกล่าวได้ระบุถึงอินโดนีเซียว่าอาจเกิดความยุ่งยากทั่วประเทศ ทั้งด้านการดูแลสุขภาพ การสื่อสาร การเงิน การธนาคาร ไฟฟ้า เป็นต้น (ผู้จัดการ 15,160942)

ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศหนึ่งที่ปัญหา Y2K ได้รับการแก้ไขในระดับที่มีความเสี่ยงต่ำนั้น ได้ดำเนินการทดสอบการบินในช่วงหลังเที่ยงคืนโดยเปลี่ยนวันในระบบคอมพิวเตอร์ให้คาบเกี่ยวระหว่างวันที่ 31 ธ.ค. กับ 1 ม.ค. มีสายการบินที่ร่วมในการทดสอบครั้งนี้ 3 สายการบินด้วยกัน คือ เจแปนแอร์ไลน์ ออลนิปปอนแอร์เวย์ และเจแปนแอร์ชีลด์เต็ม ทดสอบบินในระยะทาง 800 กม.เป็นเวลา 80 นาที ซึ่งนายจิโร คาวาซากิ รมต.คมนาคมที่เป็นหนึ่งในผู้โดยสารทดสอบการบินกล่าวว่า การใช้บริการเครื่องบินในญี่ปุ่นเป็นสิ่งที่ไม่ต้องมีความกังวลเนื่องจากอุปกรณ์ต่าง ๆ ทำงานเป็นปกติ และไม่พบปัญหาในการติดต่อสื่อสารกับภาคพื้นดิน (ผู้จัดการ 150942)

วันที่ 21 ก.ย.2542 องค์การสนับสนุนการค้ากับต่างประเทศของญี่ปุ่นหรือเจโทร รายงานเกี่ยวกับความพร้อมในการรับมือปัญหา Y2K ของประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียและแปซิฟิก โดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจของภาคเอกชนในออสเตรเลีย จีน ฮองกง อินเดีย อินโดนีเซีย เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์และไทยระหว่างเดือน ส.ค.- ก.ย. พบว่าแม้จะมีความคืบหน้าในการเตรียมความพร้อมในประเทศเหล่านี้ แต่มาตรการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจให้มีความทันสมัย ตลอดจนการทำให้มาตรการอื่น ๆ ลุล่วง ยังคงล่าช้ากว่ากำหนดการที่จะจะเป็นในหลาย ๆ ด้าน โดยภาคสาธารณูปโภคและการเงินในภูมิภาคเป็นส่วนที่เตรียมพร้อมดีที่สุด ในขณะที่โรงพยาบาลและหน่วยให้บริการทางการแพทย์อื่น ๆ รวมทั้งบริษัทเอกชนที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เป็นส่วนที่มีความพร้อมน้อยที่สุด (ผู้จัดการ 220942)

2.3 ความเคลื่อนไหวของการ"โคลนนิ่ง"ในต่างประเทศ

ดร.ชัยวัฒน์ คุประตระกุล อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้อธิบายความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการโคลนนิ่งในต่างประเทศต่อสื่อมวลชนฉบับหนึ่ง ว่านับตั้งแต่ความสำเร็จในการโคลนนิ่งแกะเมื่อ 2 ปีที่ผ่านมา แม้แกะดอลลีสามารถมีลูกได้ไม่เป็นหมัน แต่เมื่อเจาะยีนมาตรวจพบว่ายีนแก้มิดปกติ นอกจากนี้ ดร.ชัยวัฒน์ยังได้บอกว่า การโคลนนิ่งในสหรัฐอเมริกามีความก้าวหน้ามาก ที่มีปัญหาข้อข้องทางด้านกฎหมาย ซึ่งส่งผลให้ประธานาธิบดีบิล คลินตัน ต้องออกมาประกาศว่ารัฐบาลไม่ส่งเสริมการโคลนนิ่งมนุษย์ คำประกาศข้างต้น ทำให้ ดร.ริชาร์ด ซิด ผู้ซึ่งประกาศว่าจะเปิดคลินิกโคลนนิ่งมนุษย์สำหรับคนที่มีบุตรยาก บอกว่าจะไปทำที่ประเทศอื่น ซึ่งขณะนี้ ดร.ซิด ได้ไปลงทุนที่ประเทศญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ปัญหาไม่ได้อยู่ที่จะไปทดลองทำกันที่ไหนแต่อยู่ที่ควรทำหรือไม่ (ผู้จัดการ 170742)

ดร.ชัยวัฒน์ยกตัวอย่างว่าในอังกฤษโคลนนิ่งกบไม่มีหัวได้ เพราะฉะนั้นการโคลนนิ่งมนุษย์แทนที่จะทำทั้งตัวอาจทำเฉพาะอวัยวะบางส่วน หรือโคลนนิ่งทั้งตัวแล้วจัดการบางอย่างที่ทำให้สมองไม่พัฒนาเพื่อเอาแต่อวัยวะ และบอกว่าในต่างประเทศพ่อแม่บางคนยอมมีลูกอีกคนหนึ่งเพื่อเอาตัวไปช่วยลูกอีกคนหนึ่งเพราะรออวัยวะไม่ไหว ปัจจุบันการโคลนนิ่งได้รับการยอมรับจากบุคคลบางกลุ่ม เช่น กลุ่มที่มีลูกยาก และกลุ่มที่รับไม่ได้กับการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก จากข้อมูลในอินเทอร์เน็ตพบว่าประเทศจีนส่งออกอวัยวะสุดตลาดโลกมากที่สุด จึงมีแนวโน้มความเป็นไปได้ที่จะมีการโคลนนิ่งอวัยวะเพื่อการค้า (ผู้จัดการ 170742)

ในทัศนะของดร.ชัยวัฒน์เองเห็นว่าไม่ควรโคลนนิ่งมนุษย์แม้จะมีความเป็นไปได้สูงที่จะโคลนนิ่งขึ้นมาก็ตาม สำหรับประเทศไทยยังมองว่าเป็นเรื่องไกลตัวและยังไม่มีกฎหมายในเรื่องนี้ กรณีเด็กหลอดแก้วเป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นเรื่องการช่วยคนมีลูกยาก แต่โคลนนิ่งมนุษย์เป็นเรื่องผิดธรรมชาติ ส่วนโคลนนิ่งสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์เป็นเรื่องควรทำ เพราะฉะนั้นการโคลนนิ่งมนุษย์จึงเป็นเรื่องที่ต้องประกอบด้วยเหตุผลทางจริยธรรม (ผู้จัดการ 170742)

ความเคลื่อนไหวด้านอาหารและพลังงาน

1. ความเคลื่อนไหวด้านอาหาร

นำเรื่อง

กระแสความเคลื่อนไหวด้านอาหารที่กำลังขึ้นสูงในไตรมาสที่อยู่ในประเด็นเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาพืชผลอาหารซึ่งเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย

สืบเนื่องจากการศึกษาวิจัยนานาว่าด้วยการผลิตและพัฒนาพันธุ์พืช ที่ด้านหนึ่งก่อให้เกิดผลดี เช่น การศึกษา "จีโนมข้าว" ที่มีเป้าหมายจะทำให้สามารถพัฒนาข้าวไทยพันธุ์ดีขึ้นกว่าที่มีอยู่ หรือการพัฒนาด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชที่ไทยกำลังจะก้าวขึ้นอยู่ในกลุ่มประเทศผู้นำการผลิตด้านนี้ แต่อีกด้านหนึ่งก็แสดงให้เห็นการเคลื่อนไหวใช้อาหารหรือการผลิตพืชผลอาหารเป็นเครื่องมือควบคุมโลก ดังกรณีการขับเคี่ยวระหว่างกลุ่มประเทศที่หนุนและเผยแพร่พืชผลตัดต่อยีนที่มีสหรัฐฯเป็นผู้นำกับฝ่ายที่คัดค้านเรื่องดังกล่าวที่มีกลุ่มสหภาพยุโรปเป็นผู้นำ การปะทะขัดแย้งทางความคิดเรื่องนี้กำลังเกิดขึ้นในบ้านเราด้วย

ในเวลาเดียวกัน แนวทางการพัฒนาการเกษตรแบบธรรมชาติและยั่งยืน ก็เป็นหนทางที่ทางสภาพัฒน์ฯและกลุ่มองค์กรเอกชนตลอดจนนักวิชาการปัญญาชนไทยเห็นว่าเป็นหนทางที่ดีในการแก้ปัญหาของชาติ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิกฤติเศรษฐกิจ ไปจนถึงปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และในช่วงนี้ยังอาจเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่จะป้องกันการรุกคืบเข้ามาของพืชพันธุ์ตัดต่อยีนอีกด้วย แต่จากการประเมินผลของสภาพัฒน์ฯและองค์กรเอกชน กลับพบว่า กระทรวงเกษตรหรือรัฐบาลมิได้สนใจหรือจริงจังในการพัฒนาการเกษตรฯ ตามแนวทางนี้เลย ทั้งๆ มีการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาฉบับที่ 8 ซึ่งผ่านเวลาการใช้มากกว่าครึ่งแล้วก็ตาม

ในด้านสุขภาพ แม้ขณะนี้จะมีความรู้และผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพใหม่ๆ เกิดขึ้นมาก แต่ปรากฏว่าผู้บริโภคยังใช้อาหารเสริมบางอย่างไม่ถูกต้อง นอกจากนั้น ยังมีจำนวนไม่น้อยที่ยังติดรสชาติอาหารรสแซ่บถึงลูกถึงคน หรือดิบๆ อันทำให้เป็นโรคพยาธิร้ายแรงได้ เช่นคนชอบกินส้มตำปูอาจเป็นโรคพยาธิใบไม้ในตับ หรือกินอาหารดิบๆ ก็อาจเป็นพยาธิตัวจิ๋วได้ ดังนั้นการกินอาหารตามแนวทางใหม่ของกรมอนามัย ก.สาธารณสุขที่กำลังจะเริ่มรณรงค์ด้วยโปสเตอร์รูปธงอธิบายถึงการกินอาหารที่เหมาะสมในปริมาณที่ถูกต้อง จึงน่าจะต้องให้ความสนใจอย่างยิ่ง

1. ความเคลื่อนไหวด้านอาหาร

หัวข้อข่าว

- 1.1 การผลิตและการพัฒนาอาหาร
- 1.2 การค้าและส่งออกอาหาร
- 1.3 อาหารกับสุขภาพ
- 1.4 รัฐบาลนโยบายด้านอาหารและพืชผล

สรุปประเด็นข่าว

- 1.1 การผลิตและการพัฒนาอาหาร
- 1.1.1. ไทยร่วมนานาชาติศึกษา "จีโนมข้าว"

(คำ "จีโนม หมายถึงกลุ่มของโครโมโซมที่พบในเซลล์ของสิ่งมีชีวิตซึ่งต่างสปีชีส์ก็จะมีจำนวนโครโมโซมต่างกันไป เช่นคนมี 46 คู่ มี 24) ไทยกับอีก 9 ประเทศ ได้แก่สหรัฐฯ อังกฤษ แคนาดา ฝรั่งเศส จีน ไต้หวัน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และอินเดีย ร่วมกันค้นหาถิ่นของข้าวมาปรับปรุงให้ได้พันธุ์ข้าวที่ทนน้ำท่วม ต้านโรค ทนแมลง โดยจะให้ระยะเวลาศึกษา 10 ปี งบประมาณ 8 พันล้านบาท

นายอภิชาติ วรรณวิจิตร หัวหน้าโครงการจีโนมข้าวของไทยกล่าวว่า "การศึกษายีน คือทรัพย์สินทางปัญญา หากค้นพบยีนหนึ่งตัวของข้าว อาจมีราคามากถึงพันล้านดอลลาร์ก็ได้ ฉะนั้นเราจึงจำเป็นต้องเข้าร่วมศึกษาค้นหาถิ่นข้าว 30,000 เบสกับนานาชาติ ผลการ

ศึกษาดังกล่าวตกลงร่วมกันว่า ไม่มีประเทศใดสามารถนำไปจดสิทธิบัตรได้ เพราะถือว่าเป็นข้อมูลสาธารณะ สิ่งที่ได้คือการทำหน้าที่ความรู้ดังกล่าวมาพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ข้าวไทย โดยส่วนที่นำมาปรับปรุงพันธุ์ข้าวในประเทศจะถือเป็นสิทธิของไทยและสามารถจดสิทธิบัตรได้ โดยในอีก 5 ปีข้างหน้าคาดว่าจะสามารถค้นพบยีนข้าวได้มากกว่า 200 ล้านเบส พร้อมทั้งจะพัฒนานักวิจัยได้มากถึง 20 คน

หลายฝ่ายตั้งข้อสังเกตว่า หากกลุ่มประเทศสมาชิกศึกษาถอดรหัสพันธุ์ข้าวได้หมดแล้ว ไทยอาจเสียเปรียบในการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ เพราะขณะนี้หลายประเทศเช่น ญี่ปุ่น ก็มีพันธุ์ข้าวไทยจำนวนมาก นายอภิชาติกล่าวว่า ไทยเราเข้าไปร่วมเพื่อจะรับรู้ข้อมูลในการศึกษา แต่สิ่งที่เราต้องทำคือขยับนักวิจัยปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้เร็วขึ้น ถ้าเราไม่เข้าไปร่วมจะยิ่งเสียเปรียบมาก เพราะเราจะไม่รู้ว่าได้มีการศึกษาวิจัยในข้าวไปมากน้อยขนาดไหน

สำหรับประเทศไทย เป็นแหล่งของพันธุ์ข้าวป่า 7 ชนิด พันธุ์ข้าวพื้นเมือง 17,000 ชนิด และพันธุ์ข้าวทางการเกษตร 50 ชนิด แม้พันธุ์ข้าวป่าและพันธุ์ข้าวพื้นเมืองจะให้ผลผลิตต่ำ แต่ก็มีข้อดีด้านการปรับตัวและทนทาน อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มว่ามันอาจถูกไจรกรรมทางชีวภาพได้ เนื่องจากไทยเราขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีที่จะใช้ประโยชน์จากยีนที่ค้นพบ

ปัจจุบันข้าวยังคงเป็นพืชผลที่ทำรายได้สูงเข้าประเทศ มีการส่งออกราว 6 ล้านตันต่อปีคิดเป็นมูลค่า 5 พันล้านบาท (กรุงเทพธุรกิจ 200942, Bangkok Post 180999)

1.1.2 ที่มาตราฐานอาหารโลกถูกครอบงำโดยกลุ่มอุตสาหกรรมข้ามชาติ เดือนผู้บริโภคตื่นตัว

ดร.ไมเคิล แชนเซน นักวิชาการสถาบันสหพันธ์ผู้บริโภคแห่งสหรัฐฯ กล่าวว่า มาตรฐานอาหารระหว่างประเทศให้ความสำคัญในการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสารปนเปื้อนในอาหาร สารพิษตกค้างในอาหาร ยาสัตว์ตกค้าง ฉลากโภชนาการที่ได้มาจากเทคโนโลยีชีวภาพ มาตรฐานอาหารระหว่างประเทศจึงมีผลกระทบอย่างมากต่อผู้บริโภคแต่ปรากฏว่ากลุ่มอุตสาหกรรมข้ามชาติพยายามเข้าไปมีบทบาทในคณะกรรมการมาตรฐานอาหารเพื่อจะปกป้องผลประโยชน์ของตน ขณะที่ตัวแทนผู้บริโภคมีโอกาสเข้าร่วมกำหนดกรอบนโยบายน้อยมาก

ในวันที่ 14 มีนาคมปีหน้า คณะกรรมการมาตรฐานอาหารติดต่อยืนของโครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศจะประชุมครั้งแรกที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับกรอบการจัดทำฉลากอาหารพันธุวิศวกรรม ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้เปิดกว้างให้ผู้แทนเอกชนเข้าร่วมด้วย ดร.ไมเคิลกล่าวว่า สำหรับประเทศไทยนอกจากผู้แทนของส่วนราชการแล้ว ผู้แทนจากองค์กรเอกชนน่าจะเข้าร่วมอย่างเป็นทางการและแสดงจุดยืนที่จะผลักดันให้มีการติดฉลาก

อนึ่ง รศ.ดร.แก้ว กังสดาลอำไพ แห่งสถาบันวิจัยโภชนาการ ม.มหิดล กล่าวเพิ่มเติมว่า มาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ เป็นมาตรฐานที่เอื้อประโยชน์ต่อประเทศพัฒนาแล้วมากกว่าจะคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชนในโลกที่สาม เช่น การกำหนดมาตรฐานอัลฟาโทกซินในนมซึ่งประเทศผู้ผลิตพยายามกดมาตรฐานให้ต่ำ ขณะที่ประเทศผู้นำเข้าอย่างไทยก็พยายามต่อรองให้มาตรฐานสูงขึ้น แต่มักไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากขาดอำนาจต่อรอง (กรุงเทพธุรกิจ 250842)

1.1.3 วัว-ควายไทยใกล้สูญ จี๋คุมลักลอบนำเข้า

นายอคม เอ่งฉ้วน รมช.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เผยถึงสถานการณ์จำนวนโค-กระบือในไทยว่าลดลงอย่างมาก จากการสำรวจของกรมปศุสัตว์นับแต่ปี 2537 จำนวนโคลดลงจากเดิมที่มีประมาณ 7.6 ล้านตัว เหลือเพียง 1.2 ล้านตัว ส่วนกระบือจากเดิม 4.2 ล้านตัวเหลือ 1.4 ล้านตัวเท่านั้น สาเหตุเพราะวัฒนธรรมสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนไป เกษตรกรหันมาใช้รถไถมากขึ้นแทนที่จะพึ่งโค-กระบือเหมือนอดีต นอกจากนี้ราคาโค-กระบือในตลาดตกลงเป็นอย่างมาก ไม่คุ้มทุนที่เกษตรกรจะเลี้ยงเป็นอาชีพ ทั้งนี้เพราะมีการลักลอบนำเข้าโค-กระบือจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างผิดกฎหมายแต่ละปีจำนวนกว่า 5 แสนตัว และจากการที่ปศุสัตว์เหล่านี้ไม่ผ่านด่านศุลกากร เพราะผู้ค้าต้องการลดต้นทุนซึ่งเฉลี่ยแล้วตัวหนึ่งๆต้องเสียค่าใช้จ่ายถึง 700 บาท (เป็นค่าผ่านด่าน 200 บาท ค่าวัคซีนและอาหารสัตว์เพื่อป้องกันโรค 500 บาท) นอกจากจะทำให้รัฐเสียรายได้ปีละไม่ต่ำกว่า 300 ล้านบาทแล้ว ยังเกิดปัญหาโรคที่ติดมากับสัตว์ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคด้วย (มติชน 070942)

ในเรื่องนี้ เคยมีรายงานข่าวในสพ.บางกอกโพสต์ฉบับวันที่ 020699 ว่า ปัญหาลักลอบนำเข้าปศุสัตว์เพื่อขายเป็นอาหารในไทยเป็นความเสี่ยงต่อสุขภาพของผู้บริโภค ขณะเดียวกันผู้บริโภคเองก็ไม่ค่อยตระหนักถึงภัยดังกล่าว อย่างไรก็ตามกรมปศุสัตว์กล่าวว่านับแต่มีการเข้มงวดกวดขันปัญหาลักลอบนำเข้าปศุสัตว์มาตั้งแต่ปี ค.ศ.1991 ก็สามารถควบคุมโรคระบาดปากเปื่อยเห่าเห็บได้ เมื่อปีกลายมีรายงานพบสัตว์เป็นโรคนี้เพียง 42 ราย การที่จะขจัดเนื้อสัตว์เป็นโรค จะต้องควบคุมพื้นที่ 26 จังหวัดชายแดนอย่างกวดขัน ขณะนี้ไทยได้เจรจาตกลงเรื่องนี้กับลาวและกัมพูชาแล้วยังเหลือพม่า ซึ่งปัจจุบันประมาณว่ามีการนำเข้าโคกระบือจากพม่าเข้ามาสู่ไทยทาง จ.ตาก ราวปีละ 100,000 ตัว (Bangkok Post 020699)

1.1.4 ไทยจะเป็นหนึ่งในประเทศผู้นำการผลิตเมล็ดพันธุ์ผัก

ดร.แอนโทนี ซี ประธานสมาคมเมล็ดพันธุ์พืชเอเชียแปซิฟิก ซึ่งมาร่วมประชุมว่าด้วยเมล็ดพันธุ์พืชเอเชียครั้งที่ 6 ที่กรุงเทพฯ กล่าวว่า ประเทศไทยน่าจะเป็นหนึ่งในประเทศผู้นำด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชได้ โดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์ฝัก เนื่องจากมีขีดความสามารถในการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพที่ใช้ในท้องถิ่นและเพื่อการส่งออก

ดร.ซี กล่าวว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมเมล็ดพันธุ์ในเอเชียจะรวดเร็วขึ้นเนื่องจากมีเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยเสริม เช่น ห้องทดลองทางดีเอ็นเอ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้มีการคัดเลือกพันธุ์ที่ดีขึ้นเรื่อยๆ และโดยที่ธุรกิจนี้ต้องการลงทุนทางเทคโนโลยีสูง ภาครัฐและเอกชนน่าจะร่วมมือกัน

ปัจจุบันประเทศไทยถูกเลือกให้เป็นศูนย์การผลิตเมล็ดพันธุ์ของบริษัทข้ามชาติหลายแห่งเนื่องจากมีประสบการณ์ในการผลิตอยู่แล้ว มนัส เจียรวนนท์ รองประธานบริหารของบี.เจียโต้ ซึ่งได้รับรางวัลพิเศษของสมาคมฯ ในปีนี้กล่าวว่าปัจจุบันไทยเป็นฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ชั้นนำของโลก ธุรกิจเมล็ดพันธุ์พืชในไทยเริ่มต้นเมื่อทศวรรษก่อน และเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนสูงทั้งแก่บริษัทและเกษตรกร มีบริษัทต่างชาติใหญ่ๆ เข้ามากระตุ้นการแข่งขันทางธุรกิจและพัฒนาเมล็ดพันธุ์หลายแห่ง สำหรับ บี.เจียโต้ เป็นผู้นำเข้าการผลิตเมล็ดพันธุ์ฝักของไทยซึ่งมีมูลค่าการส่งออกกว่า 200 ล้านบาทต่อปี

เพชรรัตน์ วัฒนพิ ประธานสมาคมเมล็ดพันธุ์พืชแห่งประเทศไทยเผยว่า ขณะนี้ไทยส่งออกเมล็ดพันธุ์ปีละ 5,225 ตัน คิดเป็นมูลค่า 51 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 1,938 พันล้านบาท โดยส่งออกไปกว่า 40 ประเทศ เมื่อปีกลาย และมีการนำเข้าเมล็ดพันธุ์ราว 4,222 ตัน มูลค่า 12 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 456 ล้านบาท เขากล่าวด้วยว่ารัฐบาลน่าจะอนุมัติเงินทุนเพิ่มเติมให้กรมวิชาการเกษตรนำไปใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการขยายพันธุ์และพัฒนาความหลากหลายของพันธุ์พืชมากขึ้น (Bangkok Post 160999)

1.2 การค้าและส่งออกอาหาร

1.2.1 ผักปลอดสารพิษส่งออกสู่ทางแฉ่งไธ

รศ.รัช ลวเปารยะ อดีตอาจารย์ภาควิชาพืชสวน ม.เกษตรศาสตร์กล่าวในรายการสนทนา "9 วันใหม่" ทางช่อง 9 อ.ส.ม.ท. เมื่อวันที่ 23 ส.ค.ว่า ขณะนี้ที่ยุโรป ญี่ปุ่น สิงคโปร์กำลังตื่นตัวต้องการผักปลอดสารพิษกันมาก เช่นที่อังกฤษ ถ้ามีหลักฐานอ้างอิงหรือให้พิสูจน์ได้ว่าเป็นผักปลอดสารพิษจริงเขาจะให้ประกาศนียบัตรไว้และจะซื้อเต็มที่ไม่มีจำกัด เมื่อไม่นานมานี้พ่อค้าสิงคโปร์ก็มาบอกว่าที่นั่นมีมุขชายผักปลอดสารพิษตามศูนย์การค้า จึงต้องการผักปลอดสารพิษมาก เพราะทั่วโลกทุกคนกลัวตายกันทั้งนั้น ไม่ใช่เฉพาะประเทศไทยจึงเป็นจุดขายของไทยได้ ถ้ามีผักปลอดสารพิษจะส่งไปขายได้ไม่มีขอบเขต (สำนักข่าวไทย 230842, กรุงเทพธุรกิจ 240842)

1.2.2 ส่งออกอาหารแข็งดู ทุกประเทศหันใช้ภาคเกษตรพื้นเศรษฐกิจ

นายสมภพ มานะรังสรรค์ อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวในงานสัมมนาเรื่อง "พลิกเศรษฐกิจพื้นชีวิตเกษตรกรไทย" ว่า ตัวแปรสำคัญที่จะเป็นปัญหาต่อการส่งออกสินค้าเกษตรไทยในทศวรรษหน้าคือประเทศอื่นๆ ที่ประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจจะนำภาคเกษตรมาใช้แก้ปัญหาเช่นไทยมากขึ้น เนื่องจากภาคการเงินยังคงต้องใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 5-10 ปีในการแก้ไข ดังนั้นความอยู่รอดของประเทศกำลังพัฒนาจึงจำเป็นต้องใช้ภาคเกษตรมาแก้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาอีกก็คือ ประเทศผู้นำเข้าจะใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีมาถ่วงถ่วงการค้าอย่างกว้างขวาง ได้แก่การกำหนดมาตรฐานรูปแบบผลิตภัณฑ์ การใช้ตัวแปรสิ่งแวดล้อม อาทิ การเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่ทำลายป่าชายเลน การอ้างเรื่องสิทธิมนุษยชน ล่าสุดยังมีการกีดกันเรื่องสวัสดิภาพของสัตว์ที่กลุ่มประเทศยุโรปนำมาใช้

เกษตรกรไทยจึงควรติดตามการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลกให้ดี โดยเฉพาะการเพิ่มจำนวนประชากรสูงวัยในโลกซึ่งผู้บริโภคกลุ่มนี้มีแนวโน้มว่าเป็นพวกที่คำนึงถึงสุขภาพมาก เขายกตัวอย่างว่าขณะนี้ญี่ปุ่นประมาณการว่าประชากรหนึ่งในสี่ของจำนวนทั้งสิ้น 120 ล้านคนจะมีอายุมากกว่า 60 ในอีก 20 ปีข้างหน้า เนื่องจากคาดว่าอายุเฉลี่ยของคนชาตินั้นจะสูงขึ้นจาก 65 ปี เป็น 87 ปี คนญี่ปุ่นมีกำลังซื้อสูงและใส่ใจสุขภาพมาก ผู้ส่งออกชาวไทยจึงควรเกาะติดตลาดดังกล่าวเอาไว้ ส่วนคนตะวันตกชอบปรุงอาหารสำเร็จที่แค่อุ่นให้ร้อนก็กินได้ ดังนั้นนี้เป็นต้น (กรุงเทพธุรกิจ 040942, Bangkok Post 060999)

1.2.3 แพรนไฮส์อาหารไทยไปนอก

หลังจากเครือข่ายอาหารต่างด้าวอย่างแมคโดนัลด์ พิตซ่าฮัท ฯลฯ เข้ามาไทยเงินไทยไปปีหนึ่งๆถึง 15 พันล้านบาท (รายละเอียดเพิ่มเติมดูในรายงานทิศทางการค้าไทยฉบับก.ย.42) บัดนี้ถึงเวลาที่แพรนไฮส์อาหารไทยจะออกไปหาเงินตราต่างประเทศกลับเข้ามาบ้าง

บริษัทอัลบาทรอสส์ ผู้ส่งออกข้าวกระป๋องยี่ห้อคุณเต็ม มีแผนว่าในปีหน้าจะขยายตลาดภัตตาคารไทยในต่างประเทศสัก 140 แห่ง นายเพิ่มพันธุ์ นวกุล ผู้อำนวยการจัดการกล่าวว่า "นี่เป็นครั้งแรกที่อาหารไทยจะขยายไปทั่วโลกด้วยระบบแพรนไฮส์" และเขาเชื่อว่าสามารถแก้ปัญหาพ่อครัวแม่ครัวได้ด้วยวิธีการที่บริษัทของเขาผลิตเครื่องปรุงอาหารไทยสเปซนิคออกมาจำหน่ายอยู่แล้ว

จุดจำหน่ายเครื่องปรุงยี่ห้อสไปซของบริษัท ได้รับการวางแผนให้เป็นภัตตาคารกึ่งฟาสต์ฟู้ดในตัว เพื่อจำหน่ายอาหารง่ายๆ ที่มีราคาถูก โดยพุ่งเป้าที่ชนชั้นกลางและนักศึกษา ผู้สนใจจะต้องลงทุนรายละเอียด 3,000 ดอลลาร์สหรัฐเพื่อเป็นค่าธรรมเนียมและค่าเครื่องปรุงต่างๆ

ผอ.บริษัทอัลบาทรอสส์กล่าวว่าอาหารไทยของเขาจะมีรสชาติคงที่เสมอไม่ว่าจะเป็นร้านในนิวยอร์กในขณะนี้ หรือเคปทาวน์ สำหรับเครื่องปรุงสำเร็จรูปของบริษัทมีด้วยกัน 8 ตัวรับ ใช้ปรุงอาหารไทยได้ 35 ชนิด อาทิ ส้มตำ สลัดเนื้อ ปอเปี๊ยะ สะเต๊ะ ผัดเปรี้ยวหวาน ก๋วยเตี๋ยวผัดไทยหรือสลัดชีฟูด เป็นต้น "ขณะที่ร้านอาหารไทยในลอนดอนขายผัดไทยจานละ 7 ปอนด์ ร้านสไปซเรสตัวรองของเราอยู่ได้โดยขายเพียง 3 ปอนด์เท่านั้น"

ขณะนี้บริษัทมีจุดจำหน่ายข้าวกระป๋องคุณเพิ่มในต่างแดนราว 10 แห่งแล้ว และได้ส่งแผนงานไปให้สถาบันการเงินในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และออสเตรเลียพิจารณา "เราหวังว่าแฟรนไชส์ยี่ห้อสไปซของเราจะเป็นที่นิยมเหมือนแฟรนไชส์อาหารจีนยี่ห้อสตาร์บัคหรือแพนด้า ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างมากในตลาดตะวันตก" (Bangkok Post 030999)

1.2.4 ม้าสัตว์ไม่ธรรมดา การันตีผลดี "ส่งออก"

นายสัตวแพทย์ลงกรณ์ มหรรณพ ผอ.ส่วนวางแผนองค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์กล่าวว่า จากการที่ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปและสหรัฐฯ ตั้งแง่เรื่องการนำเข้าเนื้อสัตว์จากต่างประเทศโดยห้ามนำเข้าเนื้อสัตว์ที่ได้รับความทรมานก่อนถูกเชือดว่าเรื่องนี้เป็นหนึ่งในแผนกักกันทางการค้า แต่ก็สามารถแก้ไขได้ ทั้งนี้สัตว์ที่ถูกฆ่าส่วนใหญ่ก่อนตายจะเกิดความกลัวและเครียดจัด ร่างกายจึงหลั่งฮอร์โมนแอดรีนาลีนออกมาจากต่อมหมวกไตสู่กระแสเลือด ฮอร์โมนดังกล่าวทำให้เส้นเลือดหดตัว เกิดความดันเลือดสูง สัตว์ที่ตายในสภาวะดังกล่าวจึงมีเนื้อติด ผู้ประกอบการบางรายจึงใส่สารสีแดงเพื่อให้เนื้อดูน่ากิน จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ถูกห้ามนำเข้าไปขาย

กรณีดังกล่าวนี้แก้ไขด้วยการฆ่าให้ถูกวิธี ซึ่งสัตว์จะตายโดยไม่รู้ตัว ไม่ทำให้ทรมาน เนื้อสัตว์ที่ส่งออกมี 3 อย่างคือ หมู เนื้อ และไก่ วัวหรือหมูนั้นให้ใช้ปืนที่ทำได้ด้วยเดียวเหล็กยิงไปที่บริเวณข้อต่อท้ายทอยสัตว์จะหมดสติ ซึ่งถือว่าตายแล้วจึงลงมือเชือดได้ ส่วนไก่ให้ใช้เครื่องมือเชือดไก่โดยเฉพาะซึ่งทำให้ไก่ตายทันที ทั้ง 2 วิธีนี้ โรงฆ่าสัตว์รายใหญ่ได้มาตรฐานทำกันอยู่แล้ว แต่โรงงานขนาดเล็กยังใช้แบบเก่าอยู่ "ปัญหาการกักกันทางการค้าวิธีนี้แก้ไขไม่ยาก ขึ้นอยู่กับว่าใครจะต้องการทำแค่นั้น" นายสัตวแพทย์กล่าว (มติชน 010942)

1.3 อาหารกับสุขภาพ

1.3.1 แนวทางใหม่ในการกินเพื่อสุขภาพ

ภาวะทุพโภชนาการ การกินอาหารล้นเกิน หรืออดอาหารล้วนก่อให้เกิดความป่วยไข้ได้ทั้งสิ้น เหตุนี้กระทรวงสาธารณสุขจึงเริ่มรณรงค์สร้างนิสัยในการกินเพื่อสุขภาพให้กับประชาชนโดยใช้โปสเตอร์รูปรองสามเหลี่ยมเป็นแนวทางชี้แนะการกินอาหารอย่างถูกต้องในปริมาณเหมาะสมเพื่อสุขภาพที่ดี ปริมาณอาหารที่เหมาะสมแต่ละชนิดในโปสเตอร์ได้รับการปรับปรุงจากที่เคยระบุเป็นกรัม ก็เปลี่ยนเป็นช้อนหรือทัพพีเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น โปสเตอร์เพื่อการเสริมสร้างภาวะโภชนาการที่ดีนี้จะเริ่มแจกจ่ายเผยแพร่ไปทั่วประเทศในอีกไม่ช้า

สำหรับข้อมูลสำคัญในโปสเตอร์ได้แก่- กินข้าววันละ 8-12 ทัพพี หรือกินอาหารคาร์โบไฮเดรตเช่น ก๋วยเตี๋ยว ขนมปัง มันฝรั่ง หรือข้าวโพดในปริมาณเท่ากัน- กินผักวันละ 4-6 ทัพพี- กินผลไม้สดวันละ 3-5 ส่วน- ดื่มน้ำวันละ 2 แก้ว- กินเนื้อวันละ 6-12 ช้อน- กินน้ำมัน น้ำตาล และเกลือเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

1.3.2 ขอบสัปดาห์ ระวังพยาธิใบปอด

ศ.ดร.วันเพ็ญ ชัยคำภา อาจารย์ภาควิชาจุลชีววิทยาและอิมมิวโนโลยี คณะเวชศาสตร์เขตร้อน ม.มหิดล นักวิทยาศาสตร์ดีเด่นประจำปี 2542 เผยว่าปูน้ำจืดที่นำมาใส่ส้มตำนั้นเป็นพาหะของพยาธิใบไม้ในปอด ซึ่งมีอันตรายมากเนื่องจากพวกมันมีตัวอ่อนของพยาธิที่เรียกว่าระยะติดต่ออยู่ ถ้ากินเข้าไปโดยไม่ทำให้สุกก่อนตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ในปอดจะเข้าไปอยู่ในกระเพาะอาหาร เมื่อเจริญเติบโตแล้วก็ไชไปตามอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย ในที่สุดจะไปอยู่ที่ปอดเป็นตัวแก่ที่ทำลายเนื้อปอด คนไข้จะมีอาการเหมือนเป็นวัณโรค ไอบ่อย มีเสมหะปนเลือด ภาพที่ออกมาเวลาฉายเอกซเรย์ปอดก็จะเหมือนกัน ถ้าแพทย์ไม่ได้ซักประวัติผู้ป่วยให้ดีอาจรักษาไม่หาย

ดร.วันเพ็ญกล่าวอีกว่า เวลากินส้มตำแม้บางคนสั่งไม่ใส่ปู แต่ครกก่อนหน้านั้นใส่ปูก็อาจติดพยาธิได้ เพราะตัวอ่อนพยาธิอาจหลุดออกันครก นอกจากพยาธิแล้วการกินส้มตำยังอาจติดเชื้อแบคทีเรียด้วย มีคนป่วยอุจจาระร่วงกันมากจากการกินส้มตำ

นอกจากนี้ยังมีพยาธิอีกหลายตัวที่ควรระวัง เช่น พยาธิตัวจิ๋วที่มีอยู่ในเนื้อสัตว์ เช่น ไก่ ปลาน้ำจืด ปลาไหล กบ พยาธิตัวจิ๋วนี้ส่วนใหญ่จะชอบไชไปที่ผิวหนัง ที่ตา และสมองโดยมีสารพิษขับออกจากตัวทำให้บวมและคัน ถ้าไปที่ตาอาจถึงตาบอด ถ้าไปที่สมองจะทำให้เกิดเลือดออกในสมองและถ้าไปที่สมองส่วนควบคุมการเคลื่อนไหวก็อาจเป็นอัมพาตหรือมีเลือดออกในสมองมาก ๆ ก็อาจถึงตายได้

กรณีตัวจิ๋วขึ้นสมอง คนไทยเป็นกันมากเพราะกินอาหารไม่ระวัง เช่น ไก่ย่างไม่สุก ปลาดิบๆ ส่วนใหญ่คนเกิดโรคก็เพราะพยาธิเพียงตัวเดียว โดยบังเอิญไปกินส่วนที่มีพยาธิอยู่ (กรุงเทพฯ 310842, ไทยโพสต์ 280842)

1.3.3 กินอาหารกากใยสูงลดอ้วนอาจช่วยเปลี่ยน

ดร.สมใจ วิชัยดิษฐ กรรมการมูลนิธิอิลซี (ILSI) ไทย กล่าวในการประชุมเรื่องสารอาหารที่ร่างกายต้องการในปริมาณน้อยกว่า การลดน้ำหนักด้วยการบริโภคแต่อาหารที่มีกากใยสูง เสี่ยงต่อการขาดสารอาหารที่จำเป็นต่อร่างกาย โดยเฉพาะสารที่ร่างกายต้องการ น้อยกว่า 100 มิลลิกรัมต่อวัน ซึ่งได้แก่วิตามินเอ ธาตุเหล็กและไอโอดีน เนื่องจากธรรมชาติบางอย่างของอาหารกากใยสูงจะไปขัดขวาง การดูดซึมสารอาหารที่จำเป็นเหล่านี้ เมื่อร่างกายขาดสารอาหารดังกล่าว จะมีผลให้ประสิทธิภาพการทำงานของร่างกายลดลง อ่อนเพลีย ง่าย บางรายอาจเป็นอันตรายถึงชีวิต เช่นการขาดธาตุเหล็กที่ทำให้เป็นโรคโลหิตจาง หรือการขาดวิตามินเอในหญิงมีครรภ์เป็นผลให้บุตรตา บอด หากต้องการลดน้ำหนักจึงไม่ควรบริโภคอาหารอย่างเดียวกันั้นตลอด แต่บริโภคอาหารหลากหลายแล้วคุมปริมาณแทน (ไทยโพสต์ 240942)

1.4 รู้กับนโยบายด้านอาหารและพืชผล

1.4.1 ไทยจะหนุนหรือคัดค้านพืชตัดดอยีน

การแพร่หลายขยายตัวของพืชอาหารตัดดอยีนทั่วโลกดังที่เป็นข่าวมาแต่ต้นปี เนื่องจากเกิดมีกระแสคัดค้านต่อต้านของ ประชาคมโลกปะทะไว้ ในไตรมาสที่ผ่านมาการปะทะดังกล่าวปรากฏชัดเจนในประเทศไทย (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในรายงานทิศทาง ข่าวสารประเทศไทยฉบับเดือนก.ย.2542)

ในภาครัฐมีนายเนวิน ชิดชอบ รรมช.เกษตรฯ ซึ่งมีบทบาทเกี่ยวข้องในเรื่องนี้จะประกาศไม่สนับสนุนการปลูกพืชตัดดอยีนเพื่อ การค้าในเวลานี้ และองค์การอาหารและยา สธ.จะตื่นตัวหาทางรับมืออาหารตัดดอยีนโดยนพ.ศิริวัฒน์ ทิพรอดล รองเลขาธิการอย.เผย ว่า อย.จะร่วมประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอาหารตัดดอยีนพันธุ์กรรมหรือ GMO ซึ่งได้แก่ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีแห่งชาติ (ไบโอเทค) กระทรวงสาธารณสุขและกรมวิชาการเกษตร เพื่อกำหนดท่าทีของประเทศไทยเกี่ยวกับการนำเข้าอาหารตัดดอยีนพันธุ์กรรมที่กำลัง เป็นเรื่องวิกฤตกังวลกันว่าควรมีมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยให้ผู้บริโภคอย่างไร โดยทางอย.ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณา วางหลักเกณฑ์เพื่อกำกับดูแลอาหารที่ได้จากการตัดดอยีน และประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะนี้ทางอย.ยังมีผู้แทน ร่วมประชุมในคณะกรรมการ CODE ซึ่งว่าด้วยฉลากอาหาร และอยู่ในคณะกรรมการวิชาการของสนง.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อ พิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยและการแสดงฉลากของอาหารที่ผลิต โดยวิธี GMO รวมทั้งติดตามข้อมูลในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ประเทศไทยยังไม่มีผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยวิธี GMO ผ่านการอนุญาตจากอย. มีแต่ที่กำลังอยู่ในระหว่างพิจารณาคือเมล็ดฝ้าย ที่จะใช้ สกัดทำน้ำมันบริโภคเท่านั้น (ไทยโพสต์ 250842)

ทางด้านนายอนันต์ ดาไลดม อธิบดีกรมวิชาการเกษตร เคยให้ข้อมูลว่าการนำเข้าถั่วเหลืองของไทยจากสหรัฐฯเมื่อต้นปี 2541 เพื่อผลิตน้ำมันถั่วเหลืองและนมถั่วเหลืองนั้นส่วนใหญ่เป็นถั่วที่ผ่านการตัดดอยีนไม่น้อยกว่าครึ่ง เนื่องจากพืชผลของสหรัฐฯทุกวันนี้เป็น ผลิตภัณฑ์ตัดดอยีนแล้วกว่า 70% นอกจากนี้กรมวิชาการเกษตรภายใต้การกำกับดูแลของเขาก็กำลังศึกษาวิจัยด้านพืชอาหารตัดดอยีนเพื่อ หวังเพิ่มมูลค่าพืชส่งออกหลัก เช่น ข้าว และยางพารา การวิจัยยังจะขยายผลให้ครอบคลุมพืชผลเพื่อทดแทนการนำเข้าอย่างถั่วเหลือง น้ำ มันปาล์ม และข้าวโพดด้วย โดยปีนี้ทางกรมได้ตั้งงบประมาณเพื่อการวิจัยพืชผลตัดดอยีนเพิ่มขึ้นอีก 460 ล้านบาท นอกเหนือจากงบประมาณปี 3.2 พัน ล้านบาท (Bangkok Post 210999)

ท่าทีของภาครัฐไทยในกรณีพืชตัดดอยีนจึงมีทั้งการตั้งรับจากอย. และการที่ด้านหนึ่งปฏิเสธด้านหนึ่งเร่งผลักดันจากก.เกษตรฯ นายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ผู้ประสานงานเครือข่ายสิทธิผู้บริโภคไทยจึงกล่าวว่า ปัจจุบันรัฐบาลไทยและสังคมไทยยังไม่มีท่าทีชัดเจนว่า จะรับหรือปฏิเสธอาหารตัดดอยีนกันแน่ ในเบื้องต้นจึงน่าจะมีการบวนการสังคมที่สร้างแรงกดดันให้รัฐบาลพิจารณาให้เป็นไปตามที่ประชา สังคมต้องการ และรัฐควรเปิดโอกาสให้องค์กรตัวแทนผู้บริโภคและผู้ได้รับผลกระทบเช่นเกษตรกรที่มีส่วนร่วมตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นใน คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (กมอปป.)ซึ่งดูแลการจัดทำมาตรฐานอาหาร (CODEX) รวมถึงคณะกรรมการ ด้านฉลากของอย. และคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

นายวิฑูรย์กล่าวอีกว่า ขณะนี้รัฐบาลโดยก.เกษตรและอย.ควรประกาศห้ามนำเข้าเมล็ดพันธุ์ตัดดอยีนและอาหารจากวัตถุดิบตัด ดอยีนเพื่อเตรียมกลไกทดสอบความปลอดภัยในประเทศแทนที่จะใช้รายงานการศึกษาของเอกชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลิตภัณฑ์เหล่านั้น รวมทั้งควรวางหลักประกันหรือมาตรการชดเชยความเสียหายหากสินค้าตัดดอยีนนั้นๆ สร้างความเสียหายต่อผู้บริโภคและระบบนิเวศ หาก ไม่เช่นนั้นบริษัทผู้ผลิตจะคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลกระทบที่จะมีต่อสังคมและผู้บริโภค (กรุงเทพธุรกิจ 300842)

นอกจากนี้ เครือข่ายองค์กรเอกชนของไทย ยังพยายามประสานความร่วมมือไปยังกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนเพื่อผนึก กำลังคัดค้านอาหารตัดดอยีน เราจะพยายามเชื่อมต่อไปถึงกลุ่มประเทศแอฟริกัน หรืออาจเป็นสหภาพยุโรปด้วยก่อนจะมีการประชุมของ องค์กรการค้าโลกครั้งต่อไปที่เมืองซีแอตเติลในเดือนพ.ย.ที่จะถึงนี้ ผู้แทนเครือข่ายองค์กรเอกชนกล่าว (The Nation 280899)

1.4.2 เอ็นจีโอรอบๆ รัฐบาลไม่ได้ให้ความสนใจและจริงจังกับการส่งเสริมเกษตรยั่งยืน

สภาพัฒนาฯ สรุปบทเรียนการเกษตรยั่งยืนของไทยในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมาว่า ผลผลิตการเกษตรสามารถเลี้ยงคนในประเทศและประชากรโลก โดยทำรายได้จากการส่งออกมูลค่าปีละกว่า 250,000 ล้านบาท แต่เกษตรกรกลับยากจนและมีคุณภาพชีวิตเลวลงอันเป็นผลพวงจากการผลิตพืชเชิงเดี่ยวมานานโดยไม่มีการอนุรักษ์ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งยังนำวิธีการเพาะปลูกที่นำสารเคมีทั้งปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช และฮอร์โมนต่างๆ มาใช้เพื่อหวังเร่งเพิ่มผลผลิตสู่ตลาดเป็นหลัก ทำให้สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายสูญเสียคุณค่าลง ส่วนแนวทางการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนที่นำมาใช้แก้ปัญหา กลับเป็นไปอย่างเลื่อนราง เพราะก.เกษตรฯ เห็นแก่เป้าหมายด้านรายได้ไม่สนใจชีวิตเกษตรกร ดังนั้นเมื่อผ่านช่วงครึ่งแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มาแล้วจึงทำได้แค่ 1 ใน 10 ส่วนกลุ่มเอ็นจีโอวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักว่ากระทรวงเกษตรฯ ไม่มีความจริงจัง

นายเชาว์ ศิริภัทร ประธานกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก วิจารณ์การทำงานของ ก.เกษตรฯ ว่า ไม่สนใจและไม่จริงจังที่จะสนับสนุนแนวทางดังกล่าว ที่เห็นชัดๆ เช่น บุคลากรของกระทรวงฯเองที่ทำงานเรื่องนี้มานานับสิบปี ไม่ได้รับการส่งเสริม ดังกรณีของนายชวนวันรัตน์วาระ อดีตรองอธิบดีกรมวิชาการเกษตรที่ถูกย้ายมาเป็นผู้ตรวจราชการ และข้าราชการที่สนับสนุนการทำเกษตรยั่งยืนคนอื่นๆ ก็ประสบชะตากรรมเดียวกัน นางสุภา ไชยเมือง ผู้ประสานงานเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก ได้สรุปผลการผลักดันโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนของเกษตรกรรายย่อยมาตั้งแต่ปี 2540 ว่าแม้โครงการฯ จะผ่านการเห็นชอบของครม. มา 2 ครั้งแล้ว แต่ถึงวันนี้ก็ยังไม่สามารถปฏิบัติการได้

และในการสรุปการสัมมนาเรื่อง "แนวทางการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน" ของสภาพัฒนาฯ เมื่อวันที่ 15 ก.ย. นายปิณฑพงษ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา ปลัดกระทรวงฯ กล่าวว่า กระทรวงเกษตรฯ ยังไม่สามารถทำอะไรได้มากในแนวทางการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนนี้ เพราะเจ้าหน้าที่อาจไม่มีความเข้าใจและไม่มีความรู้ นอกจากนั้นเขายังได้ตั้งข้อสังเกตว่า การตั้งเป้าหมายพัฒนาเกษตรกรรมแบบยั่งยืนของสภาพัฒนาฯ จำนวน 25 ล้านไร่ (ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8) นั้นมาจากอะไร ทั้งเป็นพื้นที่มากเกินไป ไม่มีทางเป็นไปได้ (ผู้จัดการ 230942)

1.4.3 ผักพื้นบ้านถูกแจ้งจดลิขสิทธิ์ เกษตราดันออกกม.คุ้มครอง

ดร.วิเชียร เพชรวิสิฐ นักวิชาการจากกรมวิชาการเกษตร ก.เกษตรและสหกรณ์ กล่าวในการสัมมนาวิชาการ "ผักพื้นบ้านและอาหารพื้นบ้าน" ในหัวข้อ การคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยโดยกล่าวว่า ขณะนี้พ.ร.บ.คุ้มครองพันธุ์พืช เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนฯวาระที่ 3 แล้ว กฎหมายฉบับนี้มีลักษณะสำคัญ 4 ประการคือ 1. ให้สิทธิกับคนปรับปรุงพันธุ์ที่จะได้ประโยชน์จากการปรับปรุงพันธุ์นั้นอย่างเหมาะสมในระยะเวลาหนึ่งตามกฎหมายระบุ โดยผู้ทรงสิทธินั้นจะไต่ราคาพืชพันธุ์ที่ปรับปรุงไม่ได้ 2. ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงพันธุ์อย่างกว้างขวางโดยจะให้ช่วงเวลาหนึ่งในการเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่ต้องไม่กระทบสิทธิชาวบ้านที่ปลูกกินเองในครัวเรือน 3. กรณีที่พืชพันธุ์นั้นๆ เป็นพืชพื้นเมืองเฉพาะท้องถิ่น สามารถยื่นขอจดทะเบียนได้ โดยผู้จะใช้ประโยชน์ต้องขออนุญาตจากเจ้าของสิทธิ 4. พืชป่าและผักพื้นเมืองที่อยู่ในเขตชุมชนใด ชุมชนนั้นเป็นเจ้าของโดยกฎหมาย เพื่อป้องกันต่างชาติมาหยิบฉวยไปใช้ในอุตสาหกรรม

ส่วนที่นักวิชาการองค์กรพัฒนาเอกชนเห็นว่าการ.ดังกล่าวเปิดช่องให้ต่างชาติมาฉวยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของประเทศ ดร.วิเชียร ชี้แจงว่าต้องมองในสองลักษณะ คือโลกเป็นหนึ่งเดียว สิ่งต่างๆ บนโลกควรแบ่งปันกัน จัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมเป็นระบบ และในการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์พืช ประเทศเจ้าของพันธุ์พืชนั้นควรได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้วย

อย่างไรก็ตาม พญ.เพ็ญมา ทวีทรัพย์เจริญ ผอ.สถาบันแพทย์แผนไทยมีความเห็นว่าพ.ร.บ.การคุ้มครองพันธุ์พืชจะสร้างความเสียหายให้พันธุ์พืชพื้นเมือง ต่อไปเมื่อกม.นี้ใช้บังคับ ไม่ว่าประเทศไหนก็เข้ามาวิจัยพันธุ์พืชได้สะดวก เช่น ญ่่นก็ขอเข้ามาศึกษาพันธุ์พืชป่าเขาเขียวทั้งหมด ทุนเงินศึกษาวิจัย 300 ล้านบาท จากนั้นก็กลับไปจดสิทธิบัตรทั้งในประเทศตัวเองหรือในประเทศไทยก็ได้ คนไทยก็ได้แต่มองตาปริบๆ ต่อไปอาจมีพันธุ์พืชหน้าตาเหมือนผักบุ้งแต่บอกว่าเป็นสายพันธุ์ใหม่ให้คนงง เพราะแทบไม่มีอะไรแตกต่างกัน และจะเกิดขึ้นกับพืชอื่นๆ อย่างแน่นอน (ไทยโพสต์ 250842)

2. ความเคลื่อนไหวด้านพลังงาน

นำเรื่อง

การเคลื่อนไหวด้านพลังงานของไทยในช่วง 3 เดือน เป็นความเคลื่อนไหวเรื่องราคาน้ำมันปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากอิทธิพลของนโยบายควบคุมปริมาณการผลิตน้ำมันของกลุ่มโอเปก และการแสวงหาแหล่งพลังงานทดแทน

จากสถานการณ์ที่ราคาน้ำมันโลกปรับตัวขึ้นลงมาก จากเมื่อสามปีที่แล้วบาร์เรลละ 19.49 ดอลลาร์สหรัฐ ปรับลดลงมาต่ำสุดที่ 12.43 ดอลลาร์สหรัฐเมื่อปีที่แล้ว และลดต่ำสุดบาร์เรลละ 10.95 ในเดือนม.ค. 2542 ทำให้เกิดการรวมหัวของกลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันส่งออก (โอเปก) ควบคุมการผลิตตั้งแต่เดือนเม.ย. 2542 ที่ผ่านมา ผลกระทบของการจำกัดโควตาในช่วงแรกยังไม่ส่งผลต่อราคาน้ำมันมากนักเพราะประเทศผู้ใช้น้ำมันยังมีน้ำมันในสต็อก ต่อมาช่วงไตรมาสที่ 3 ราคาน้ำมันโลกปรับตัวสูงและผลการประชุมกลุ่มโอเปกในวันที่ 22 ก.ย. 2542 มีมติคงปริมาณการผลิต 23 ล้านบาร์เรลต่อวันจนถึงเดือน มี.ค. 2543 ทำให้ราคาน้ำมันพุ่งเป็นบาร์เรล 22 ดอลลาร์สหรัฐในเดือนส.ค. และนักวิเคราะห์คาดการณ์ว่าราคาน้ำมันจะปรับตัวสูงขึ้นในไตรมาสที่ 3-4 อาจสูงถึง 25-26 ดอลลาร์สหรัฐ

ปัจจัยภายนอกส่งผลให้ราคาน้ำมันภายในประเทศปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ต้นเดือนก.ค. น้ำมันเบนซินไร้สาร ราคาเฉลี่ย 11.79 ปรับเป็น 12.39 ในปลายเดือนเดียวกัน การปรับตัวของราคาน้ำมันทำให้รัฐบาลสั่งการให้ ปตท. ตรึงค่าการตลาดราคาน้ำมันไว้ที่ลิตรละ 70-75 สตางค์ในเดือนส.ค. และเมื่อบริษัทผู้ค้าน้ำมันออกมาเรียกร้องรัฐบาลให้ปล่อยราคาน้ำมันปรับตัวตามกลไกตลาด รัฐได้ให้ปตท. หยุดตรึงค่าการตลาดในต้นเดือน ก.ย. มีผลให้ราคาน้ำมันปรับตัวขึ้นลิตรละ 30 สตางค์เป็นผลให้ราคาน้ำมันเดือน ก.ย. พุ่งเป็น 12.99 บาทในกลางเดือนส.ค. และปรับเป็น 13.59 บาทในกลางเดือน ก.ย. ซึ่งราคา 13.59 นี้ เป็นระดับราคาที่สูงมากเป็นประวัติการณ์ในแง่การขายปลีกน้ำมันในเมืองไทย เพราะแม้เมื่อว่าไทยเกิดปัญหาวิกฤติทางการเงินอย่างรุนแรงค่าเงินบาทตกต่ำมากที่สุดถึงระดับกว่า 50 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐในต้นปี 2541 ราคาน้ำมันแพงที่สุดขณะนั้น 31 ม.ค. 2541 ก็เพียงลิตรละ 13.43 บาท

การเคลื่อนไหวภาครัฐหลังจากราคาน้ำมันปรับตัวขึ้นมีดังนี้ การขึ้นราคาค่าไฟฟ้าในเดือนสิงหาคม กพข.อนุมัติ 5 มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำมัน การประหยัดพลังงาน จับกุมน้ำมันเถื่อนอย่างเข้มงวด ควบคุมก๊าซหุงต้ม เลื่อนเปิดลอยตัวก๊าซหุงต้มไปกลางปี 2543 ครม.อนุมัติเงิน 195 ล้านบาทช่วยชาวประมง ตามด้วยการเคลื่อนไหวเพื่อลดภาษีสรรพสามิต

อย่างไรก็ตาม นอกจากวิธีประหยัดการให้พลังงานแล้ว นักวิชาการพยายามวิจัยแสวงหาพลังงานทางเลือกควบคู่กัน ทั้งพลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานชีวมวล และเสนอให้รัฐยกเลิกสัญญาโรงไฟฟ้าหินกรูด โดยใช้พลังชีวมวลแทน

2. ความเคลื่อนไหวด้านพลังงาน

หัวข้อข่าว

- 2.1 การเคลื่อนไหวภาครัฐ
- 2.2 ความเคลื่อนไหวเรื่องการขึ้นราคาไฟฟ้า
- 2.3 ความเคลื่อนไหวเรื่องราคาก๊าซ
- 2.4 ความเคลื่อนไหวภาคประชาชน องค์การเอกชนและนักวิชาการ
- 2.5 ความเคลื่อนไหวเพื่อแสวงหาพลังงานและทางเลือกในการใช้พลังงาน
- 2.6 ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ

สรุปประเด็นข่าว

- 2.1 การเคลื่อนไหวภาครัฐ
 - 2.1.1 การเคลื่อนไหวของราคาน้ำมันและผลกระทบ
 - 2.1.1.1 เดือนก.ค. ราคาน้ำมันขายปลีกจะปรับตัวสูงขึ้นอีก 1 บาท

นายประเสริฐ บุญสัมพันธ์ ผู้จัดการใหญ่ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) เปิดแถลงการณ์น้ำมันสำเร็จรูปในประเทศ ว่า มีแนวโน้มที่จะปรับตัวสูงขึ้นอีกในเดือนกรกฎาคม โดยคาดว่าจะราคาขายปลีกน้ำมันเบนซินจะอยู่ที่ 12 บาทต่อลิตร และน้ำมันดีเซลจะอยู่ที่ 9 บาทต่อลิตร บวกกลับขึ้นลงไม่เกิน 1 บาท ซึ่งถือว่าเป็นราคาที่ไม่น่าสูงนักเมื่อเทียบกับช่วงก่อนประกาศลอยตัวค่าเงินบาท ซึ่งค่าเงินบาทอยู่ที่ 28-26 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ แต่ราคาน้ำมันดีเซลขณะนั้นขยับตัวขึ้นถึง 9 บาทต่อลิตร

สาเหตุที่ราคาน้ำมันขายปลีกปรับตัวสูงขึ้นมาจากราคาน้ำมันในตลาดโลกปรับขึ้นมาอยู่ที่ 17 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล หากราคาน้ำมันโลกสูงขึ้นราคาน้ำมันภายในประเทศจำเป็นต้องขึ้นตาม

จากสถานการณ์ราคาน้ำมันโลกพุ่งทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังจะเห็นได้จาก นายพละ สุขเวช ผู้ว่าการ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) เปิดแถลงการณ์น้ำมันขณะนี้ว่า มีการปรับตัวสูงขึ้นนับจากต้นเดือน มิ.ย. 2542 ทั้งในส่วนของ น้ำมันดิบและน้ำมันสำเร็จรูป โดยเฉพาะราคาน้ำมันสำเร็จรูปที่ตลาดสิงคโปร์มีการปรับตัวสูงขึ้นกว่าร้อยละ 50 จากเดิมที่ราคาบาร์เรลละ 17 ดอลลาร์สหรัฐ เป็น 25 ดอลลาร์สหรัฐ (กรุงเทพฯ 080742)

2.1.1.2 รมต.อุตสาหกรรมสั่ง ปตท. ตรึงค่าการตลาด 70 สตางค์/ลิตร

การเตรียมรับสถานการณ์ราคาน้ำมันที่ปรับตัวขึ้นนั้น นายสวัสดิ์ โพธิ์วิหค รมต. ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวว่า ราคาน้ำมันโลกขยับตัวสูงขึ้น แต่จะทรงตัวอยู่ระดับบาร์เรลละ 20-22 ดอลลาร์สหรัฐ คาดว่าจะไม่เกินไปมากกว่านี้มากนัก สำหรับภายในประเทศไทยรัฐบาลยังไม่มีความหมายที่จะเข้าไปแทรกแซง ปลดปล่อยไปตามการแข่งขัน โดยเน้นใช้กลไกตลาด แต่ ปตท. จะพยายามดูแลไม่ให้ราคาสูงเกินไปนัก (มติชน 240842)

นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รมต.อุตสาหกรรม กล่าวว่าได้ให้ ปตท. ตรึงค่าการตลาดไว้ที่ลิตรละ 70 สตางค์ต่อไป ส่วนบริษัทน้ำมันรายย่อยอื่นจะปรับราคาขายขึ้นไปได้เพราะเป็นเรื่องของการค้าเสรี แต่โดยส่วนตัวแล้วต้องการให้ผู้ค้ารายอื่นทำอย่าง ปตท. เช่นกัน (มติชน 240842) การแก้ไขปัญหาราคาน้ำมันราคาสูงนั้น รัฐบาลได้หันมาใช้การซื้อน้ำมันในรูปรัฐต่อรัฐ (กรุงเทพฯ 240842) "หลังจากที่มีการทำสัญญาระหว่างรัฐบาลไทยกับโอมานในเดือนกันยายนเพื่อซื้อน้ำมันดิบวันละ 17,000 บาร์เรล อายุสัญญา 1 ปี แล้ว คาดว่าราคาจะถูกกว่าการจัดซื้อในปัจจุบัน จะช่วยเรื่องราคาน้ำมันคิดเป็นร้อยละ 10 ของปริมาณการนำเข้าในแต่ละวัน คาดว่าโอมานจะจัดส่งน้ำมันได้ในเดือน ม.ค. 2543 ส่วนอินทรียังอยู่ระหว่างการเจรจา" นายสุวัจน์กล่าว (มติชน 240842)

2.1.1.3 เดือนก.ย. ราคาน้ำมันทะลุ 13.29 บาท บริษัทค้าน้ำมันทุกค่ายปรับขึ้นมีผล 8 ก.ย. 2542

นายประเสริฐ บุญสัมพันธ์ ผู้จัดการใหญ่การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) เปิดเผยเมื่อวันที่ 8 ก.ย. ว่า ปตท. มีความจำเป็นต้องปรับขึ้นราคาน้ำมันอีกลิตรละ 30 สตางค์ ทั้งเบนซินและดีเซล ส่งผลให้ราคาขายปลีกในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เป็นดังนี้ เบนซิน ไร้สารตะกั่ว ลิตรละ 13.29 บาท เบนซินธรรมดาไร้สารตะกั่วลิตรละ 12.49 บาท น้ำมันดีเซลหมุนเร็วลิตรละ 9.84 บาท (มติชน 080942)

นายประเสริฐกล่าวว่า ที่ผ่านมา ปตท. ได้พยายามตรึงราคาน้ำมันไว้นานที่สุด แต่ไม่สามารถแบกรับภาระต่อไปได้ เพราะราคาน้ำมันดิบและน้ำมันสำเร็จรูปในตลาดโลกได้ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ล่าสุดน้ำมันดิบดูไบได้ปรับตัวจากบาร์เรลละ 19.5 ดอลลาร์สหรัฐ เป็นบาร์เรลละ 20.5 ดอลลาร์สหรัฐ น้ำมันตลาดโลกสิงคโปร์ก็ปรับตัวขึ้นโดย เบนซินไร้สารตะกั่วปรับจากลิตรละ 26.5 ดอลลาร์สหรัฐ เป็น 27.5 ดอลลาร์สหรัฐ น้ำมันดีเซลหมุนเร็วปรับจากลิตรละ 21.5 ดอลลาร์สหรัฐ เป็น 22 ดอลลาร์สหรัฐ ขณะเดียวกันค่าเงินบาทก็อ่อนลง ทำให้ค่าการตลาดเฉลี่ยทุกผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับต่ำมากคือลิตรละ 46 สตางค์ (มติชน 080942)

ด้าน นายเมตตา บันเทิงสุข รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช.) ได้เปิดเผยว่า บริษัทผู้ค้าน้ำมันทุกรายได้แจ้งขอปรับราคาน้ำมันทุกชนิดขึ้นลิตรละ 30 สตางค์ มีผลให้ราคาน้ำมันเบนซินออกเทน 95 ราคาลิตรละ 13.29 บาท เบนซินออกเทน 91 ลิตรละ 12.49 บาท เบนซินออกเทน 87 ลิตรละ 12.07 และน้ำมันดีเซลลิตรละ 9.84 บาท (ไทยโพสต์ 080942)

2.1.1.4 ประชุม 20 ก.ย. เสนอ 5 มาตรการ ยึดพิจารณาภาษีสรรพสามิตออกไปอีก

การประชุมคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ(กพช.) เมื่อวันที่ 20 ก.ย. 2542 ที่ประชุมอนุมัติมาตรการแก้ไขผลกระทบราคาน้ำมัน 5 ข้อ ซึ่งเป็นเพียงนโยบายระยะยาวให้หันไปใช้ก๊าซมากขึ้น และเรียกร้องให้ประชาชนประหยัด

นายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ เลขาธิการ สพช. ชี้แจงว่า มาตรการ 5 ประการที่ประชุมอนุมัติได้แก่ 1) ให้เพิ่มประสิทธิภาพการใช้แก๊สและประหยัดมากขึ้น เช่น เฝ้าระวังโครงการประหยัดพลังงานในโรงงาน รณรงค์ให้ใช้ร่วมกัน ฯลฯ 2) เลือกใช้เชื้อเพลิงราคาถูกและกระจายแหล่งพลังงาน เช่น ส่งเสริมให้รถใช้น้ำมันให้ถูกต้อง ลดการใช้เบนซินพิเศษ ใช้แก๊สและถ่านหินมากขึ้นในการผลิตไฟฟ้า 3) มีมติให้ควบคุมราคาก๊าซหุงต้มต่อไป 4) ให้ผ่อนผันคุณภาพน้ำมันเตาในโรงไฟฟ้าของ กฟผ. และ 5) ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเข้มงวดการจับกุมน้ำมันเถื่อน และที่ประชุมได้เลื่อนพิจารณามาตรการข้อ 6 และ 7 ไปพิจารณาในวันที่ 21 ก.ย. 2542 โดยทั้ง 2 มาตรการเป็นเรื่องเกี่ยวกับโครงสร้างภาษี คือ โครงสร้างภาษีที่ต้องปรับเปลี่ยน และมาตรการที่ 7 เกี่ยวกับการลดภาษีสรรพสามิตน้ำมัน (ไทยโพสต์, มติชน 210942)

2.1.1.5 เดือนก.ย. ครม. อนุมัติให้ ก.เกษตรฯ ใช้เงิน คชก. 195 ล้านบาท ช่วยชาวประมง

นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวว่าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้อนุมัติขยายเวลาโครงการช่วยเหลือราคาน้ำมันให้กับชาวประมงออกไปอีก 1 ปี ไปสิ้นสุดวันที่ 31 ส.ค. 2543 โดยกำหนดเงื่อนไขเหมือนเดิมคือ ช่วยเหลือชาวประมงทุกขนาด (กรุงเทพธุรกิจ 220942)

ด้านนายปองพล อดิเรกสาร รมต.เกษตรฯเปิดเผยว่า ที่ประชุม ครม. เมื่อวันที่ 21 ก.ย. 2542 มีมติเห็นชอบตามที่ ก.เกษตรฯ เสนอใช้เงินช่วยเหลือชาวประมง โดยใช้วงเงินที่เหลือของคณะกรรมการนโยบายช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) จำนวน 195 ล้านบาท ชดเชยในราคาน้ำมันลิตรละ 97 สตางค์ เริ่มเบิกได้ตั้งแต่วันที่ 22 ก.ย. 2542 เป็นต้นไป (มติชน 220942)

2.1.1.6 ปตท. ปรับราคาดีเซลลิตรละ 30 สตางค์ตั้งแต่ 25 ก.ย. 2542

นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รมต.อุตสาหกรรม เปิดเผยว่า หลังจากทีโอเปกียันยันจะไม่มีการเพิ่มการผลิต ส่งผลให้ราคาน้ำมันขยับสูงขึ้นโดยวันที่ 23 ก.ย. 2542 ผู้บริหาร การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ได้มาหารือเพื่อขอปรับขึ้นราคาน้ำมันดีเซลลิตรละ 30 สตางค์ ในวันที่ 25 ก.ย. นี้ เนื่องจากมีความจำเป็นต้องรักษาค่าการตลาด (กรุงเทพธุรกิจ 240942)

2.2 ความเคลื่อนไหวเรื่องการขึ้นราคาค่าไฟฟ้า

2.2.1 บริษัทที่ปรึกษา สพข. เสนอ ขึ้นค่าไฟฟ้าสำหรับบ้านเรือนและค่าสูบน้ำเพื่อการเกษตร

จากการศึกษาของ บ.ไพรวอดเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส ซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษาของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพข.) ในการศึกษาโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าที่เหมาะสม ซึ่งคาดว่าจะประกาศใช้ในปลายปีนี้ ผลการศึกษาพบว่า ค่าไฟฟ้าเฉลี่ยทั่วประเทศจะสามารถปรับลดได้ร้อยละ 2 โดยมีเงื่อนไข 4 ประการคือ 1) การแปรรูปโรงไฟฟ้าราชบุรีด้วยการขายหุ้น 2 ใน 3 ให้กับพันธมิตรร่วมทุน พนักงาน กฟผ. และประชาชน 2) ให้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพในระบบการผลิตของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.8 ต่อปี ปรับปรุงประสิทธิภาพของกิจการสายส่งเพิ่มร้อยละ 2.6 ต่อปี และปรับปรุงประสิทธิภาพกิจการสายจำหน่ายของ กฟน. และ กฟภ. เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.1 3) ลดการลงทุนในระบบสายส่งและจำหน่ายให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นในอัตราคงที่ และ 4) ให้มีการลดอัตราเงินนำส่งรัฐ โดยรายได้ที่มาจาก การดำเนินงานทั่วไปยังคงส่งในอัตราร้อยละ 30 เหมือนในอดีต แต่รายได้จากการแปรรูปโรงไฟฟ้าราชบุรี ให้เก็บไว้ใช้ในกิจการของ กฟผ. ทั้งหมด ไม่ต้องนำเงินส่งกระทรวงการคลัง

อย่างไรก็ตาม อัตราค่าไฟฟ้าที่ลดลงร้อยละ 2 นั้น เป็นอัตราเฉลี่ยของทั้งประเทศ ดังนั้น ผู้ใช้ไฟฟ้าบางส่วนอาจจะได้ปรับลดค่าไฟฟ้า ขณะที่บางส่วนอาจจะต้องปรับเพิ่มค่าไฟฟ้า เพื่อให้สะท้อนกับต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงแบ่งตามลักษณะการใช้ไฟ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงค่าใช้ไฟฟ้าแต่ละประเภทดังนี้ บ้านอยู่อาศัยขนาดเล็กเพิ่มร้อยละ 29 บ้านเรือนขนาดกลางเพิ่มร้อยละ 18 บ้านอยู่อาศัยขนาดใหญ่เพิ่มร้อยละ 9 กิจการขนาดกลางเพิ่มร้อยละ 4 ส่วนราชการเพิ่มร้อยละ 9 การใช้ไฟฟ้าสูบน้ำเพื่อการเกษตรเพิ่มร้อยละ 30 ส่วนกิจการที่เสนอให้ลดไฟฟ้ามีดังนี้ กิจการขนาดเล็กลดร้อยละ 4 กิจการขนาดใหญ่ลดร้อยละ 11 กิจการเฉพาะอย่างลดร้อยละ 6 ผู้ใช้ไฟฟ้าชั่วคราวลดร้อยละ 40 และผู้ใช้ไฟฟ้าที่สามารถงดจ่ายไฟได้ลดร้อยละ 6 (มติชน 260742)

2.2.2 แปรรูป กฟผ. ค่าไฟฟ้าขึ้นหรือถูกลง

ความเคลื่อนไหวเรื่องการขึ้นราคาค่าไฟฟ้าเป็นกระแสควบคู่กับการแปรรูปโรงไฟฟ้าราชบุรี เมื่อต้นเดือน ส.ค. 2542 สมาคมผู้สื่อข่าวแห่งประเทศไทยได้จัดสัมมนาโต๊ะกลมเรื่อง "การแปรรูปโรงไฟฟ้าราชบุรี ค่าไฟแพงหรือถูกลง" นายปิยสวัสดิ์ อัมระนันท์ เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพข.) กล่าวว่า นโยบายแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) เริ่มต้นจากการขายหุ้นโรงไฟฟ้าราชบุรีออกไปร้อยละ 33 นั้น ตนเห็นว่าไม่ว่าจะเลือกแนวทางใด ควรคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรเป็นอันดับแรกเพื่อให้ได้เม็ดเงินสูงสุด เพราะเม็ดเงินที่ได้ไม่ต้องส่งรัฐอยู่แล้ว แต่นำไปชำระเงินกู้ กฟผ. เองเพื่อลดภาระขององค์กร จะได้ไม่ต้องไปขึ้นค่าไฟเอากับประชาชน (ไทยรัฐ 200842)

ด้าน น.ส. เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ นักวิชาการจากมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) กล่าวว่า การศึกษาเบื้องต้นของทีดีอาร์ไอ พบว่า หากไม่ขายหุ้นโรงไฟฟ้าราชบุรีออกไป จะต้องมีการเรียกกร้อขึ้นค่าไฟอย่างต่ำร้อยละ 15 จากราคาปัจจุบันอย่างแน่นอน เพราะ กฟผ. ไม่มีหนทางอื่นที่จะใช้นี้เงินกู้ ทางด้าน นายทวี บุตรสุนทร ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (สอท.) กล่าวว่า "เห็นด้วยกับการแปรรูปโรงไฟฟ้าราชบุรีเต็มที่ เพราะมั่นใจว่าการบริการจะมีมาตรฐานมากขึ้นและค่าไฟฟ้าจะถูกลง หากรัฐบาลยอมให้เอกชนผลิตไฟฟ้าและขายตรงให้แก่ประชาชนผู้บริโภคได้เอง ค่าไฟฟ้าจะยิ่งถูกลงกว่านี้ ทั้งการขอไฟจะง่ายขึ้นจะมีการแข่งขันแย่งกันเอามิเตอร์ไฟมาติดตั้งหน้าบ้านด้วยซ้ำ และตนเห็นว่าสิ่งที่ทั้ง 3 การไฟฟ้า (กฟผ. กฟน. และ กฟภ.) อยู่ได้ก็เพราะการผูกขาด ที่ผ่านมากาเอกชนและประชาชนต่างแคลงใจเรื่องการคิดค่าเอฟที เพราะมักจะมีเหตุปัจจัยให้ทั้ง 3 การไฟฟ้าขึ้นค่าเอฟทีอยู่ร่ำไป โดยไม่ใส่ใจความรู้สึกของประชาชน" (ไทยรัฐ 200842)

2.2.3 ขึ้นค่าไฟฟ้าแล้วหน่วยละ 2.18 บาท มีผลในบิลเดือน ส.ค. นี้ เหตุน้ำมันเตาพุ่งกระทบค่าเอฟที

คณะกรรมการกำกับสูตรการปรับสูตรอัตราค่าไฟฟ้าอัตโนมัติได้พิจารณาอนุมัติการปรับค่าไฟฟ้าอัตโนมัติ (เอฟที) เมื่อวันที่ 10 ส.ค. 2542 ว่า ที่ประชุมเห็นชอบให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ปรับค่าเอฟทีเพิ่มอีกหน่วยละ 5.31 สตางค์ อ้างต้นทุนน้ำมันเตาพุ่ง ค่าไฟต่อหน่วยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5 มีผลทันที ตั้งแต่วันรับโครงสร้างใหม่บังคับใช้เดือน ธ.ค. 2542 (ไทยโพสต์ 110842)

นายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพข.) เปิดเผย ภายหลังเป็นประธานการประชุม คณะอนุกรรมการกำกับสูตรการปรับสูตรอัตราค่าไฟฟ้าอัตโนมัติได้พิจารณาอนุมัติการปรับค่าไฟฟ้าอัตโนมัติ (เอฟที) เมื่อวันที่ 10 ส.ค. 2542 ว่า ที่ประชุมเห็นชอบให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ปรับค่าเอฟทีเพิ่มอีกหน่วยละ 5.31 สตางค์ จากปัจจุบัน ที่ค่าเอฟทีหน่วยละ 32.61 สตางค์ โดยมีผลเรียกเก็บจากผู้ไฟฟ้าในบิลไฟฟ้าประจำเดือน ส.ค. - พ.ย. 2542 นี้ ซึ่งจะเป็นการปรับค่าเอฟทีในระยะสุดท้าย ก่อนนำโครงสร้างใหม่มาบังคับใช้ เหตุผลการปรับราคาเอฟที เนื่องจากสถานการณ์ราคาน้ำมันเตา ณ ตลาดจริงยังคงปรับตัวเพิ่มขึ้น จากบาร์เรลละ 10 ดอลลาร์สหรัฐเป็น 16 ดอลลาร์สหรัฐในปัจจุบัน ส่งผลให้ราคาน้ำมันเตาที่กฟผ.ซื้อนั้น เพิ่มขึ้นจากเดิมประมาณลิตรละ 1.5 บาท เป็นต้นทุนเชื้อเพลิงที่ส่งผลกระทบต่อค่าเอฟที (ผู้จัดการ 110742)

สำหรับค่าไฟฟ้าเฉลี่ยปัจจุบันอยู่ในอัตราหน่วยละ 2.12 บาท ประกอบด้วย ค่าไฟฟ้าฐาน ประมาณหน่วยละ 1.80 บาท และค่าเอฟที ประมาณหน่วยละ 0.32 บาท เปลี่ยนแปลงตามราคาเชื้อเพลิง โดยช่วงเดือน เม.ย.-ก.ค. 2542 จัดเก็บในอัตราหน่วยละ 32.61 สตางค์ โดยค่าเอฟทีที่เรียกเก็บในเดือน ส.ค. 2542 จะเท่ากับหน่วยละ 37.92 สตางค์ หรือเพิ่มขึ้นหน่วยละ 5.31 สตางค์ ซึ่งจะมีผลให้อัตราค่าเฉลี่ยที่เรียกเก็บกับประชาชนเพิ่มขึ้นเป็นหน่วยละ 2.18 บาท จากหน่วยละ 2.12 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5 (ไทยโพสต์ 110842)

ส่วนการศึกษาโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าฐานของบริษัทไฟฟหะตะวันออกเฮาส์คอปอเรส ระบุว่า อัตราค่าไฟฟ้าฐานสามารถลดลงได้ หน่วยละ 5 สตางค์ ซึ่งบริษัทที่ปรึกษาจะเสนอรายงานการศึกษาเรื่องโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าขั้นสุดท้ายในราว ก.ย. 2542 และจะสามารถเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาประมาณปลายเดือน ต.ค. ซึ่งคาดว่า โครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าใหม่จะประกาศในเดือน พ.ย. และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่เดือน ธ.ค. 2542 (ไทยโพสต์ 110842, ผู้จัดการ 110782)

2.3 ความเคลื่อนไหวเรื่องราคาก๊าซ

2.3.1 สพข. มวลเลื่อนเปิดลอยตัวราคาก๊าซหุงต้มเป็นกลางปี 2543

นายเมตตา บันเทิงสุข รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพข.) กล่าวว่า การเรียกโรงกลั่นน้ำมัน บริษัทผู้ค้าก๊าซหุงต้ม มาหารือสถานการณ์ เพื่อประเมินทิศทางราคาก๊าซหุงต้ม ว่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างไร โดยราคาก๊าซหุงต้มซื้อขายในตลาดโลกขณะนี้มีราคาอยู่ที่ตันละ 260 ดอลลาร์สหรัฐ หากราคาน้ำมันตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้นไปถึงสิ้นเดือน ส.ค. นี้ ก็จะทำให้ราคาก๊าซหุงต้มพุ่งสูงไปถึงระดับตันละ 300 ดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งจะมีผลให้รัฐบาลต้องเพิ่มค่าชดเชยราคาก๊าซหุงต้มให้กับผู้ค้าภายในประเทศเพิ่มขึ้น จากปัจจุบันชดเชยในราคา ก.ก. ละ 6 บาท หรือ ถังขนาด 15 ก.ก. ถังละ 90 บาท โดยใช้เงินกองทุนน้ำมันเดือนละ 500 ล้านบาท หากราคาก๊าซหุงต้มติดตัวขึ้น ก็จะทำให้ต้องเพิ่มอัตราค่าชดเชยขึ้น ในขณะที่กองทุนน้ำมันมีเงินเหลือในขณะนี้ 5,000 ล้านบาท

ความเคลื่อนไหวราคาก๊าซที่ปรับตัวสูงขึ้น อาจจะทำให้นโยบายก๊าซหุงต้มลอยตัวเหมือนราคาน้ำมัน ต้องเลื่อนออกเป็นกลางปี 2543 จากเดิมที่กำหนดในปลายปี 2542 ดังนั้น ทาง สพข. จึงเสนอให้โรงกลั่นน้ำมันลดราคาขายก๊าซหุงต้มหน้าโรงกลั่นลงมา จากปัจจุบันที่จำหน่ายในราคาเท่ากับราคาตะวันออกกลางบวกด้วยค่าขนส่งตันละ 15 ดอลลาร์สหรัฐ เป็นราคาเท่ากับตะวันออกกลางเท่านั้น จึงทำให้แม้ราคาก๊าซหุงต้มในตลาดโลกพุ่งไปถึงตันละ 300 ดอลลาร์สหรัฐ ในเดือน ก.ย. นี้ ก็จะไม่มีการปรับราคาตามต้นทุน เพราะได้ปรับฐานราคาจำหน่ายใหม่เพื่อลดภาระผู้บริโภค

8 ก.ย. 2542 ภาครัฐได้ใช้เงินกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงชดเชยราคาก๊าซหุงต้มในประเทศเพิ่มขึ้นอีกจำนวนกิโลกรัมละ 1 บาท จากเดิมที่ชดเชยอยู่ประมาณก.ก. ละ 6 บาท ส่งผลให้รัฐชดเชยราคาขายปลีกก๊าซหุงต้มถังขนาด 15 ก.ก. เป็นจำนวนเงินถังละ 105 บาท หรือประมาณเดือนละ 600 ล้านบาท ปัจจุบันก๊าซราคาถังละ 161 บาท (ไทยโพสต์ 080942)

2.3.2 สุวัจน์ต่อรองราคาเพื่อขอลดค่าก๊าซจากแหล่งยาดานา เหลือ 50.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ เปิดเผยมการประชุม ครม. เมื่อวันที่ 24 ส.ค. 2542 ให้ ปตท. ไปเจรจาทันทีกับรัฐบาลพม่า เพื่อขอลดราคาก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา กรณีที่ฝ่ายไทยยังไม่ได้นำก๊าซมาใช้เพราะโรงไฟฟ้าราชบุรียังก่อสร้างไม่เสร็จ ประกอบกับคุณภาพค่าความร้อนก๊าซจากพม่าต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้ ปตท. จะต้องจ่ายเงินตามสัญญาซื้อขายสำหรับก๊าซที่ ปตท. ทำสัญญาในส่วนของก๊าซปี 2541 ตั้งแต่เดือน ก.ค.-ธ.ค. มูลค่าประมาณ 62 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยจะต่อรองให้เหลือ 50.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะเดียวกัน ครม. ก็ได้มีมติให้เร่งรัดการก่อสร้างโรงไฟฟ้าราชบุรีให้เสร็จโดยเร็ว เพื่อนำก๊าซ ที่ได้รับมอบนั้นมาใช้ (ครม. 240842, ไทยรัฐ 260842)

2.4 ความเคลื่อนไหวภาคประชาชน องค์กรเอกชนและนักวิชาการ

2.4.1 ความเคลื่อนไหวภาคประชาชนต่อราคาน้ำมัน

2.4.1.1 สมาคมประมงเสนอยัตราค่าน้ำมันดีเซลราคาถูก

นายชาญ ศิริชัยเอกวัฒน์ ที่ปรึกษาสมาคมการประมงแห่งประเทศไทย กล่าวว่า ราคาน้ำมันดีเซลที่ soared ถึงลิตรละ 11 บาท ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคประมงทันที โดยเฉพาะอย่างยิ่งประมงขนาดเล็กที่มีอยู่ประมาณ 2-3 หมื่นลำ เนื่องจากน้ำมันดีเซลเป็นต้นทุนสำคัญถึงร้อยละ 60 ของต้นทุนทั้งหมด หากราคาดีเซลพุ่งขึ้นไปในระดับดังกล่าว จะเป็นต้นทุนให้ปลาที่จับได้มีราคาเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ซึ่งในเดือน ก.ย. ทางสมาคมจะปรึกษารัฐบาลอีกครั้ง เพื่อหาทางแก้ไข (กรุงเทพธุรกิจ 210842)

2.4.1.2 พนักงาน กฟผ. เคลื่อนไหวกดดันรัฐบาลลดภาษีน้ำมัน

นายสถาพร มณีรัตน์ นายกสมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าฝ่ายผลิต (สพร.กฟผ.) เปิดเผยเมื่อวันที่ 17 ก.ย. 2542 ว่า สมาพันธ์แรงงานไฟฟ้าแห่งประเทศไทย (สพท.) จะเดินทางไปยื่นหนังสือให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาน้ำมันราคาแพงเร่งด่วน ต่อนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ที่ทำเนียบรัฐบาล และจะรอคำตอบถึงวันที่ 21 ก.ย. 2542 ถ้าไม่ได้คำตอบก็จะร่วมกับองค์กรประชาธิปไตยชุมนุมกดดันรัฐบาล ตนเห็นว่ารัฐบาลควรเลื่อนเนื้อตัวเองโดยลดภาษีน้ำมันบ้าง เพราะประชาชนจะจนตายอยู่แล้ว (มติชน 170942)

ต่อมาวันที่ 17 ก.ย. 2542 ด้านนายอนุศักดิ์ ชำนาญหม้อ เลขาธิการ สพท. พร้อมตัวแทนกว่า 30 คน เข้ายื่นหนังสือต่อ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ เพื่อกดดันรัฐบาลลดภาษีน้ำมัน โดยมีนายเปรมศักดิ์ เพียยุระ ส.ส. ขอนแก่น พรรคหวังใหม่ ออกมารับหนังสือแทน นายอนุศักดิ์กล่าวว่า อยากให้รัฐบาลลดภาษีอย่างน้อยลิตรละ 3 บาท ทาง สพท. จะรอคำตอบจากรัฐบาลภายในวันที่ 21 ก.ย. 2542 ที่หน้าทำเนียบรัฐบาลหากไม่ชัดเจน ทาง สพท. จะเคลื่อนไหวต่อไป (มติชน 180942)

นายณรงค์ โชควัฒนา แกนนำชมรมคนรักบางจาก กล่าวว่า ทางชมรมขอวิงวอนให้รัฐบาลเร่งหามาตรการบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่งชมรมเห็นด้วยกับการปรับลดภาษีน้ำมัน รวมทั้งมาตรการส่งเสริมการประหยัดในรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้ ยังเห็นว่าคนไทยจำนวนมากยังมีค่านิยมใช้ของต่างประเทศ จึงเห็นว่าภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันณรงค์ให้คนไทยหันมาใช้ของไทยโดยให้คณะรัฐมนตรี และข้าราชการระดับสูงทำตัวเป็นแบบอย่าง (มติชน 170942)

2.4.1.3 สมาคมประมงออกมาเคลื่อนไหวให้รัฐบาลนำเงิน 195 ล้านบาท ช่วยเหลือลดราคาน้ำมัน

สถานการณ์ราคาน้ำมันถึงจุดเดือดที่ชาวประมงต้องออกมาเคลื่อนไหวเพื่อกดดันรัฐบาลนำเงินโครงการน้ำมันราคาถูกเพื่อชาวประมง 195 ล้านบาท ออกมาช่วยเหลือชาวประมง

นายวิโรจน์ จันทรนิมิ ประธานสมาคมการประมงแห่งประเทศไทยเปิดเผยว่า การประชุมของคณะกรรมการสมาคมการประมงแห่งชาติเมื่อกลางเดือนก.ย.เกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนในปัญหาน้ำมันขึ้นราคา ที่ประชุมมีมติให้รัฐบาลขยายโครงการน้ำมันราคาถูกเพื่อชาวประมงที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2539 และสิ้นสุดโครงการเมื่อวันที่ 15 ส.ค. 2542 ออกไปอีก 1 ปี ส่วนมาตรการระยะยาวให้รัฐบาลลดจำนวนเรือประมงขนาดเล็ก เพื่อซื้อเรือขนาดใหญ่ออกไปทำประมงนอกน่านน้ำมากขึ้น ที่ประชุมยังมีมติว่าจะให้เวลารัฐบาลพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามข้อเสนอให้การช่วยเหลือทั้งหมดจนถึงเดือนก.ย.นี้ และกล่าวว่า "หากสิ้นเดือนนี้รัฐบาลยังไม่มีการทำอะไรที่จะช่วยเหลือชาวประมง สมาคมฯได้เตรียมมาตรการที่จะกดดันรัฐบาลไว้แล้ว ตั้งแต่ขั้นเบาจนถึงขั้นเด็ดขาด อาทิ จะมีการรวมตัวของชาวประมงทั่วประเทศประท้วงด้วยการหยุดออกจับปลาและขึ้นสุดท้าย คือ การปิดตลาดซื้อขายปลาทุกจังหวัด" (ผู้จัดการ 170942) นายสมโภช โขชนกุล นายกสมาคมประมง จ.ระยอง เผยว่า หากราคาน้ำมันดีเซลปรับสูงถึงลิตรละ 11 บาท ทางกลุ่มจะมีมาตรการเด็ดขาด อาจปิดอ่าวประท้วงเช่นจังหวัดอื่นๆ ด้วย (ผู้จัดการ 170942)

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า เมื่อวันที่ 18 ก.ย. 2542 เรือประมง 200 ลำ เริ่มประท้วงราคาน้ำมันแพง โดยจอดเรือเรียงหน้ากระดานปิดปากอ่าวหน้าวัดบางหญ้าแพรก หมู่ 5 ต. บางหญ้าแพรก อ. เมือง จ.สมุทรสาคร ตั้งแต่เวลา 06.00 น. สมาคมประมงสมุทรสาครได้แจ้งให้สมาคมประมง 22 จังหวัด ทราบความคืบหน้าการชุมนุมเป็นระยะ ต่อมาวันที่ 19 ก.ย. 2542 นายทองแทน เลิศลัทธกรณ์ นายกสมาคมประมงสมุทรสาคร กล่าวว่า การประท้วงครั้งนี้ไม่ได้เตรียมการมาก่อนจึงเป็นการสรุปไปวันๆ และได้กล่าวอีกครั้งว่า ในที่ประชุมชาวประมงเมื่อวันอังคารที่ 21 ก.ย. 2542 ได้ข้อสรุปเสนอต่อรัฐบาล 4 ข้อคือ 1) ขอให้ดำเนินการช่วยเหลือชาวประมงในรูปของราคาน้ำมันลิตรละ 2 บาทจากราคาน้ำมันคลัง 2) เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ขอให้การชดเชยมีกำหนดขึ้นต่ำตายตัวต่อลิตร ไม่ต้องกำหนดเกณฑ์ราคาน้ำมันขึ้นต่ำซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการปฏิบัติ 3) เงินโครงการช่วยเหลือที่เหลือเพียง 195 ล้านบาท ขอให้นำมาแก้ไขปัญหาละเอียดหน้าก่อน เพื่อความรวดเร็วในการผ่อนปรนให้แก่เรือประมง ซึ่งมีน้ำมันเหลือจากประมงในทะเล และนำติดเรือเข้าฝั่งตามความจำเป็นโดยไม่เจตนาที่จะนําน้ำมันขึ้นฝั่ง หรือเจตนาทำการค้า อย่างไรก็ตาม หากนำเสนอข้อเรียกร้องไปแล้ว 7 วัน แต่รัฐบาลไม่ดำเนินการใดๆ หรือมีการแก้ไขเป็นอุปสรรค ทางสะพานปลาและเรือประมงทั่วประเทศจะพร้อมใจหยุดงานประท้วง (กรุงเทพธุรกิจ 200942)

เมื่อวันที่ 20 ก.ย. 2542 นายสุรพล ชีประเสริฐ นายกสมาคมประมงจังหวัดสมุทรสงคราม และเลขาธิการสมาคมการประมงแห่งประเทศไทย กล่าวว่า ขณะนี้สมาคมการประมงแห่งประเทศไทย ได้รับรายงาน ว่า เรือประมงในหลายพื้นที่เริ่มปิดอ่าวประท้วงเช่นเดียวกับ จ.

สมุทรสาครแล้ว และจะทยอยปิดอ่าวพร้อมกัน ทั้ง 22 จังหวัดที่อยู่ติดชายทะเลตั้งแต่วันที่ 20 ก.ย. 2542 เป็นต้นไป คาดว่าจะมีเรือประมงปิดปากอ่าวประมงกว่า 300 ลำ ซึ่งกลุ่มประมงจะปักหลักประท้วงจนกว่าจะได้รับการแก้ไขจากรัฐบาล อย่างไรก็ตาม หากไม่ได้รับการเหลียวแล จะรวบรวมรายชื่อ 50,000 ชื่อ เพื่อขับไล่รัฐบาลต่อไป (กรุงเทพธุรกิจ 200942) และในวันที่ 21 ก.ย. 2542 ครม. มีมติอนุมัติให้ความช่วยเหลือชาวประมง 195 ล้านบาท สามารถเบิกจ่ายได้ในวันที่ 22 ก.ย. 2542 ทันที (มติครม. 210942)

2.4.1.4 ผลสำรวจราคาน้ำมันขึ้นหวั่นสงวราคาราคาขึ้นค่าฟุ้ง

ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้น้ำมันในกรุงเทพฯ และปริมณฑลจำนวน 1,074 ราย ระหว่างวันที่ 20-27 สิงหาคม 2542 พบว่า กรณีน้ำมันขึ้นราคา ผู้ใช้น้ำมันร้อยละ 51.12 ระบุว่า จะใช้น้ำมันน้อยลง หรือประหยัดมากขึ้น ขณะที่ร้อยละ 47.79 ระบุว่า จะใช้น้ำมันเท่าเดิม ด้านผลกระทบการขึ้นราคาน้ำมัน ร้อยละ 55.03 ระบุว่า ได้รับผลกระทบจากการขึ้นราคาน้ำมันบ้าง และร้อยละ 36.03 ระบุว่ากระทบมาก ร้อยละ 7.54 ระบุว่าไม่ค่อยกระทบ และร้อยละ 1.12 ระบุว่าไม่กระทบเลย ซึ่งผลกระทบเนื่องจากการขึ้นราคาน้ำมันร้อยละ 41.52 ระบุว่า ก่อให้เกิดการซื้อฟุ้งและเป็นหนี้เพิ่มขึ้น ตามด้วย ร้อยละ 39.79 ระบุว่า กลัวสินค้าราคาแพง และสินค้าขึ้นราคา และร้อยละ 9.00 ระบุว่า ผลกระทบต่อเศรษฐกิจทำให้ฟื้นตัวช้า ร้อยละ 4.50 ระบุว่า ทำให้ค่าบริการด้านขนส่งและค่าโดยสารเพิ่มขึ้น มีเพียงร้อยละ 3.11 ระบุว่า เปลี่ยนไปใช้บริการ ขสมก. และรถเมล์จะแน่นขึ้นมาก

สำหรับวิธีแก้ไขปัญหาด้านผู้ใช้น้ำมันร้อยละ 61.56 ระบุว่า ใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่ามากที่สุด ร้อยละ 13.44 ระบุว่า ลดปริมาณรถยนต์ ใช้รถคันเดียวกันในเส้นทางเดียวกัน และ ร้อยละ 1.86 ระบุว่า หาระยะวิ่งสั้นลงหรือใช้เส้นทางลัด สำหรับการแก้ไขปัญหาของภาครัฐบาลร้อยละ 71.61 ระบุว่า ควรตรึงราคาน้ำมัน ร้อยละ 13.27 ระบุว่า หาทางแก้ไขโดยด่วน ร้อยละ 4.94 ระบุว่า แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจก่อน และร้อยละ 4.32 ระบุว่า ให้ประหยัดการใช้น้ำมัน (ไทยโพสต์ 280842)

2.4.1.5 สวนดุสิตโพลระบุ คนกทม. ร้อยละ 54 ต้องการให้รัฐตรึงราคาน้ำมัน หรือลดราคาน้ำมัน

ผลการสำรวจของสวนดุสิตโพล สถาบันราชภัฏสวนดุสิต สำรวจความคิดเห็นของประชาชนเรื่อง "เสียงป่นจากคนใช้น้ำมัน" โดยสุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่กำลังเติมน้ำมันที่ปั๊มต่างๆ ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลจำนวน 1,463 ราย ระหว่างวันที่ 16-18 ส.ค. 2542 พบว่า น้ำมันราคาแพงประชาชนรู้สึก (1) รัฐบาลต้องแก้ไขร้อยละ 33.3 (2) ราคาน้ำมันแพงทำให้เครียดร้อยละ 23.49 (3) มีผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ คือของแพงขึ้นร้อยละ 15.15 (4) ต้องใช้รถน้อยลง ประหยัดขึ้น ลำบากขึ้นร้อยละ 14.39 (5) ทำใจได้แล้วจำเป็นต้องใช้ร้อยละ 7.58

ทั้งนี้ ประชาชนอยากให้รัฐบาลทำการช่วยเหลือดังนี้ (1) หาวีธีตรึงราคาหรือลดราคาน้ำมันโดยด่วน ร้อยละ 54.26 (2) ลดภาษีราคาน้ำมันโดยด่วนร้อยละ 20.93 (3) รัฐบาลหาทางแก้ไขให้เป็นรูปธรรมโดยวิธีใดๆ ก็ได้โดยด่วนร้อยละ 11.63 (4) แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจก่อน เรื่องราคาน้ำมันจะคลี่คลายไปเองร้อยละ 6.20 และ (5) รัฐบาลทำอะไรไม่ได้ รัฐบาลไม่มีความสามารถ ร้อยละ 3.88 (มติชน 190942)

2.4.1.6 เอแบคโพลสำรวจ คนกทม. ร้อยละ 41.4 ต้องการให้ลดภาษีราคาน้ำมัน

ผลการสำรวจของเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ สำรวจความคิดเห็นของประชาชนในเขต กทม. จำนวน 1,161 ราย เป็นผู้ขายร้อยละ 51.5 และหญิงร้อยละ 48.5 อายุระหว่าง 20-50 ปี และมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน ระหว่างวันที่ 17-19 กันยายน 2542 พบว่า ร้อยละ 41.1 ของผู้ตอบแบบสำรวจเห็นด้วยกับการลดภาษีน้ำมัน ขณะที่ร้อยละ 24.5 ไม่เห็นด้วยกับการลดภาษีน้ำมัน และร้อยละ 23.3 ไม่มีความเห็น

สำหรับความคิดเห็นต่อราคาน้ำมัน ผลการสำรวจพบว่า ร้อยละ 88.1 คิดว่าราคาน้ำมันจะขึ้นอีก ขณะที่ร้อยละ 11.9 ตอบว่าไม่ทราบ นอกจากนั้น ร้อยละ 79.5 เป็นพวกอนุรักษ์นิยม ร้อยละ 58.8 ต้องการให้รัฐบาลกำหนดราคาคงที่ (กรุงเทพธุรกิจ 020942)

2.4.1.7 บัณฑิตชนแกนแฉกลการฉ้อโกงลดมลพิษร่วมด้านภาษี อบจ.

ความเคลื่อนไหวต่อต้านการเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ยังดำเนินอยู่ตลอดเวลา โดยพบว่า ชมรมผู้นำน้ำมันขอนแก่น ภายใต้การนำของนายพิศสัย พาณิชยการ ประธานสมพันธ์ผู้นำน้ำมันภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้จัดทำใบปลิวแถลงการณ์ออกแจกจ่ายให้กับประชาชนที่เติมน้ำมันในปั๊มต่างๆ ทั่วเมืองตลอดสัปดาห์ที่ผ่านมา เพื่อดึงมวลชนเป็นแนวร่วมในการคัดค้านข้อบัญญัติ อบจ. (ผู้จัดการ 200942) แถลงการณ์ใบปลิวระบุว่า การจัดเก็บน้ำมันของ อบจ. ไม่ได้กระทำเหมือนกันทั่วประเทศ เช่น กรุงเทพฯ ไม่มีการจัดเก็บ ทำให้ราคาสินค้าที่เดิมต่างจังหวัดแพงกว่ากรุงเทพฯ อยู่แล้ว ยิ่งมีความแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น หากยอมให้อบจ. ขอนแก่นจัดเก็บภาษีตามข้อบัญญัติ ประชาชนผู้เติมน้ำมันต้องจ่ายเงินเพิ่มอีกลิตรละ 4.54 สตางค์ เพื่อนำไปให้อบจ. ทุกเดือน ทางชมรมเห็นว่าไม่มีความเป็นธรรมและไม่โปร่งใสในการจัดเก็บ เพราะอบจ. หลายจังหวัดได้ชะลอการจัดเก็บภาษีน้ำมัน เนื่องจากคำนึงถึงความเดือดร้อนของ

ประชาชนในภาวะที่ราคาน้ำมันสูงขึ้น อีกทั้งการจัดเก็บอัตราลิตรละ 4.54 สตางค์เป็นอัตราที่สูงเกินไป ปริมาณน้ำมันที่จำหน่ายในขอนแก่นคือราวเดือนละ 40 ล้านลิตรเท่ากับอบจ.เก็บจากผู้ค้าน้ำมันสูงถึงเดือนละ 1.8 ล้านบาท

นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติหลังจากที่ อบจ. เก็บภาษีจากปั๊มแล้วหากมีผู้ซื้อน้ำมันไปขายต่อก็ถูกเก็บเพิ่มอีกลิตรละ 5.54 สตางค์ ประชาชนที่ใช้น้ำมันจากปั๊มหลอดจะเดือดร้อนที่สุด เพราะมีการเก็บภาษีทุกๆ ขั้นตอนที่มีการซื้อน้ำมันจากคลังจนถึงหมู่บ้าน ทำให้ราคาน้ำมันหมู่บ้านสูงกว่าในเมืองลิตรละ 18 สตางค์ และทำให้ อบจ. ได้ภาษีเอาไปใช้จ่ายอีกกว่าเดือนละ 2.0 ล้านบาท ในแถลงการณ์ยังระบุอีกว่าการออก พ.ร.บ. อบจ. ครั้งนี้เป็นภาระเปรียบประชาชน เนื่องจากการมีการจัดเก็บภาษีน้ำมันเชื้อเพลิงอยู่แล้วจากโรงกลั่นต้นทาง ไม่ควรเก็บภาษีซ้ำซ้อนจากท้องถิ่นอีก การกระทำของ อบจ. เป็นการสวนกระแสเศรษฐกิจ ดังนั้น ทางชมรมฯ จึงมีมติจะไม่จัดเก็บภาษีส่วนนี้เพื่อจัดส่งให้ อบจ.ขอนแก่น และยังไม่มีมติเป็นที่ยืนยันว่าจะต้องจัดหารายได้จากภาษีน้ำมัน เพราะโดยความเป็นจริงทุกพื้นที่ที่มีการปกครองโดยองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลอยู่แล้ว แถลงการณ์ของชมรมผู้ค้าน้ำมันขอนแก่นได้เชิญชวนให้ประชาชนในจังหวัดแสดงพลังทำประชาพิจารณ์กรณีการเก็บภาษีน้ำมันของ อบจ. เพื่อดำเนินการต่อต้านต่อไป (ผู้จัดการ 200942)

2.4.1.8 อบต. บ่อนอกลงมติค้านโรงไฟฟ้า

เมื่อวันที่ 3 ก.ย. มีการประชุมสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อนอก อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นการประชุมสภาสถิติสามัญที่ 2 ประจำปี 2542 เพื่อพิจารณาเห็นชอบหรือคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนโดยใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงของบจ. กัลฟ์พาวเวอร์เจเนอเรชั่นที่จะตั้งขึ้นในเขต ต.บ่อนอก เพื่อยืนยันมติที่ประชุมต่อคณะกรรมการพิจารณาพิจารณาฯ ในวันที่ 10 ก.ย. 2542 โดยมีประชาชนเดินทางมาร่วมฟังการประชุมครั้งนี้กว่า 700 คน

ที่ประชุมได้ให้สมาชิก อบต. แสดงความคิดเห็นถึงข้อดีข้อเสียของการก่อสร้างโครงการดังกล่าว ผลการประชุมสรุปว่า การก่อสร้างโครงการฯ มีผลเสียต่อการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ต. บ่อนอก และพื้นที่ใกล้เคียง เช่น การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ การทำประมงขนาดเล็ก ขยายฝั่ง และการเลี้ยงโคนมซึ่งเป็นสัตว์เศรษฐกิจของชาวประจวบคีรีขันธ์ นอกจากนี้ยังมีมลพิษที่ก่อให้เกิดฝุ่นละอองและฝนกรดซึ่งจะตกอยู่ตามใบไม้ใบหญ้าและมีผลกระทบต่ออากาศที่จะส่งผลต่อสุขภาพชาวบ้านในเขต อ. เมือง อ.กุยบุรี กิ่งอ.สามร้อยยอด และ อ.ปราณบุรี ทำให้เกิดโรคทางเดินหายใจหรือทำให้ร่างกายอ่อนแอ จากนั้นมีการลงมติว่าจะสนับสนุนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานถ่านหินหรือไม่ ปรากฏว่า มีผู้ไม่เห็นด้วยกับการก่อสร้างโครงการฯ จำนวน 25 คน จากจำนวนสมาชิก อบต. 26 คน นายสุวิทย์ วรรณวงศา ประธานอบต. บ่อนอกกล่าวว่า ที่ประชุมมีมติเอกฉันท์ไม่ให้สร้างโรงไฟฟ้าพลังงานถ่านหิน และจะเสนอต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ประจวบคีรีขันธ์ต่อไปเพื่อยืนยันมติดังกล่าวต่อคณะกรรมการพิจารณาพิจารณาโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกในวันที่ 10 ก.ย. 2542 จากนั้นจะเดินทางไปยืนยันมติต่อกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก เพื่อให้ยับยั้งการก่อสร้างตามมติของ อบต. และประชาชนใน ต. บ่อนอก (ผู้จัดการ 040942)

2.5 ความเคลื่อนไหวเพื่อแสวงหาพลังงานและทางเลือกในการใช้พลังงาน

2.5.1 ทางออกเจ็ดบัญญัติ...ประหยัดไฟ

หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ฉบับวันที่ 11 ก.ค. 2542 นำเสนอว่า โดยเฉลี่ยครอบครัวคนไทยจะต้องจ่ายค่ากระแสไฟฟ้าประมาณปีละ 2,500-7,500 บาท ขึ้นอยู่กับปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าของแต่ละครอบครัว และได้เสนอ 7 วิธีการประหยัดไฟฟ้า ดังนี้คือ 1) เลือกเครื่องใช้ไฟฟ้าชนิดประหยัด และอย่าลืมตรวจตราว่าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ใช้อยู่นั้นมีสภาพการใช้งานดีหรือไม่ 2) ถอดปลั๊กทุกครั้ง หลังเลิกใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า 3) หันมาใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์แทนหลอดไส้ เมื่อเปรียบเทียบแล้วปรากฏว่าหลอดนีออนมีราคาสูงกว่าหลอดไส้ แต่ให้แสงสว่างกว่าหลอดไส้ 4-5 เท่า และมีอายุใช้งานนานกว่า 4) ขยับปิดไฟ เมื่อเสร็จสิ้นการทำงานในห้องก็ให้ปิดไฟเสีย อย่าไปเชื่อว่าการปิดไฟบ่อยจะทำให้สิ้นเปลือง 5) ใช้หลอดแสงเทียนต่ำ ในบริเวณที่ไม่จำเป็นต้องใช้แสงสว่างและใช้สายตามากนัก เช่น เติลียงทางเดิน ห้องน้ำ 6) หมั่นทำความสะอาด ขั้วหลอดและตัวหลอดให้สะอาด 7) หลีกเลี้ยงสัตว์กับแสงทามันห้องและเพดาน ควรหาสีห้องด้วยสีอ่อนๆ มองแล้วสว่างตาและช่วยสะท้อนแสงเวลาเปิดไฟ ทำให้ห้องสว่างมากกว่าห้องที่ทาสีทึบ (ไทยโพสต์ 110742)

2.5.2 ไทยเร่งเวียดนามร่วมลงทุนด้านปิโตรเลียม

กระทรวงการต่างประเทศรายงานความคืบหน้าของการประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-เวียดนามว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ครั้งที่ 6 ในประเด็นความร่วมมือด้านพลังงาน ทั้งไทยและเวียดนามเห็นความสำคัญของโครงการก่อสร้างคลังเก็บและโรงงานบรรจุก๊าซ LPG ที่ นครดานัง ซึ่งการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปทอ.) จะร่วมลงทุนกับการปิโตรเลียมเวียดนาม โดยไทยได้เร่งรัดให้เวียดนามช่วยจัดหาที่ตั้งโครงการที่เหมาะสมและออกใบอนุญาตเพื่อจะได้เริ่มโครงการได้ภายในสิ้นปี 2542 นอกจากนี้ ฝ่ายไทยได้เสนอให้การปิโตรเลียมเวียดนามพิจารณาส่งน้ำมันดิบของเวียดนามมากล้นในโรงกลั่นน้ำมันของไทย แล้วรับซื้อผลิตภัณฑ์น้ำมันที่กลั่นแล้วกลับไปเวียดนาม ซึ่งจะช่วยให้ลดต้นทุนความร่วมมือด้านพลังงานและเพิ่มปริมาณการค้าระหว่างสองประเทศ (มติคม. 030842)

2.5.3 พลังงานหมุนเวียนกับความยั่งยืนของชุมชน : ทางเลือกของการใช้พลังงานในภูมิภาคเอเชีย

ในการสัมมนาวิชาการเชิงปฏิบัติการระดับภูมิภาคเกี่ยวกับพลังงานและภาวะโลกร้อน ซึ่งจัดโดยธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (เอดีบี) และโครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (ยูเอ็นดีพี) กลุ่มกรีนพีซได้เสนอรายงานเรื่อง "ผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระที่ใช้ทางเลือกในภาคพลังงานเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" ซึ่งเป็นการประเมินทางเลือกต่าง ๆ ทั้งในแง่เศรษฐศาสตร์ การจ้างงาน สิ่งแวดล้อม และความเสี่ยงในภาคพลังงานของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยังแสดงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการผลิตไฟฟ้าด้วยเชื้อเพลิงที่ก่อมลพิษ เช่น ถ่านหิน โดยเปรียบเทียบกับทางเลือกอื่นๆ คือการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและเทคโนโลยีพลังงานหมุนเวียน เช่น พลังน้ำขนาดเล็ก พลังงานจากชีวมวลและพลังงานแสงอาทิตย์

อาอีนา รอนควิลโล บาเลสเตอร์รอล เจ้าหน้าที่โครงการภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของกรีนพีซ กล่าวว่า แนวคิดเรื่องผู้ผลิตที่ใช้พลังงานหมุนเวียนนี้ เป็นวิถีทางใหม่ในการจัดหาแหล่งพลังงานที่มั่นคง โดยไม่ก่อปัญหาต่อชุมชนท้องถิ่นและชั้นบรรยากาศ ภาวะโลกร้อนและผลกระทบจากภาวะดังกล่าวต่อประเทศที่กำลังพัฒนา ทำให้เราต้องหลีกเลี่ยงแนวทางการพัฒนาพลังงานที่ก่อคาร์บอนสูง และบาเลสเตอร์รอล ได้กล่าวอย่างห้วนโยชุมชนว่า "เราสู้กับมลพิษเป็นพิเศษต่อแผนของรัฐบาลไทย ที่จะสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินขนาด 1,400 เมกะวัตต์ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เราขอสนับสนุนการรณรงค์ของชุมชนที่นั่นให้หยุดโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่จะก่อให้เกิดอันตรายมากกว่าจะเป็นผลดีต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม" (มติชน 080842)

ขณะที่สเวน เทคต์ เจ้าหน้าที่รณรงค์ด้านพลังงานของกรีนพีซเยอรมนี กล่าวว่า ภูมิภาคเอเชียยังคงเป็นภูมิภาคที่ใหญ่ที่สุดสำหรับโครงการผลิตไฟฟ้าขนาดใหญ่ มีเพียง 4 บริษัททั่วโลกที่ควบคุมตลาดนิวเคลียร์และเชื้อเพลิงฟอสซิลในโลกนั่นคือ บริษัทจีซี ซีเมนส์ เอบีบี และมิตซูบิชิ "ไม่ควรปล่อยให้บริษัทเหล่านี้ก่อความผิดพลาดซ้ำอย่างที่เคยทำมาแล้วในแง่นโยบายทางสิ่งแวดล้อมและสังคมในการพัฒนาระบบไฟฟ้าของโลกตะวันตก และเทคต์ ได้กล่าวอย่างห้วนโยภูมิภาคเอเชียว่า "พลังงานหมุนเวียนนั้นเป็นทางเลือกที่ดีกว่าสำหรับเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้เพราะจะทำให้เกิดการจ้างงานมากขึ้น บริษัทต่างๆในโลกตะวันตกควรสนับสนุนทางออกนี้และเลิกส่งออกพลังงานที่เป็นปัญหาได้แล้ว" (มติชน 080842)

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า กลุ่มกรีนพีซได้เรียกร้องรัฐบาลของประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้วางเป้าหมายระดับชาติในการเพิ่มเปอร์เซ็นต์การใช้พลังงานหมุนเวียนด้วยมาตรการทางกฎหมาย รวมทั้งขจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อตลาดพลังงานหมุนเวียนออกไปและพัฒนาแผนพลังงานระดับชาติที่ส่งเสริมพลังงานที่สะอาดและยั่งยืนสำหรับภูมิภาคนี้ในอนาคต (ไทยโพสต์ 030842, มติชน 080842)

2.5.4 นักวิชาการและรัฐยกเลิกสัญญาโรงไฟฟ้าหินกุด เพราะ 10 ปีข้างหน้าพลังงานชีวมวลสามารถทดแทนได้

จากการศึกษาวิจัยทางเลือกเพื่อการพัฒนาพลังงานอย่างยั่งยืน กรณีโรงไฟฟ้าหินกุด จ.ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกับการพัฒนาทางเลือกของ อาจารย์เดชรัต สุขกำเนิด คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ร่วมกับนักวิจัยหลายท่าน พบว่า เมื่อได้ศึกษาพิจารณาเปรียบเทียบการสร้างโรงไฟฟ้าหินกุด ซึ่งใช้ถ่านหินเป็นพลังงานเชื้อเพลิงในการผลิตกับการพัฒนาทางเลือกพบว่า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยไม่ควรสั่งให้ยกเลิกสัญญากับบริษัทยูนิย่นพาวเวอร์ ดีเวลลอปเม้นท์ เพราะหากประเมินตัวเลขที่รัฐบาลจะต้องจ่ายในการเสียค่าปรับที่ยกเลิกสัญญาพบว่า เป็นจำนวนร้อยละ 3 ของต้นทุนที่รัฐบาลต้องจ่าย ซึ่งไม่มากไปกว่าที่รัฐบาลจะต้องจ่ายมากกว่านี้สำหรับค่าความสามารถในการเดินเครื่องจักรจำนวน 420 บาท ต่อเมกะวัตต์ต่อเดือน

สำหรับผลวิจัยเปรียบเทียบเมื่อประเมินความต้องการใช้ไฟฟ้า พบว่า อีก 10 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะใช้พลังงานชีวมวลขึ้นมาทดแทน ทั้งนี้ทางเลือกที่จะพัฒนาพลังงานชีวมวล เมื่อเปรียบเทียบกับโรงไฟฟ้าถ่านหินมีต้นทุนทางด้านเศรษฐศาสตร์เท่ากันคือ 1.60-1.62 บาท ต่อกิโลวัตต์-ชั่วโมง ในระยะเวลา 25 ปี พร้อมกันนี้พบว่า การพัฒนาพลังงานชีวมวลสามารถประหยัดเงินตราต่างประเทศที่จะต้องนำเข้าเชื้อเพลิงจากต่างประเทศเป็นมูลค่ากว่า 7.8 หมื่นล้านบาท นอกจากนี้ การพัฒนาพลังงานชีวมวลจะส่งผลให้เกิดผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศเพิ่มขึ้นเพราะเกิดการจ้างงานภายในประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดรายได้ของรัฐบาลมากถึง 1.52 หมื่นล้านบาท เพราะเมื่อเปรียบเทียบพบว่า โรงไฟฟ้าหินกุดสามารถจ้างงานได้เพียง 2 หมื่นคนเท่านั้น ในขณะที่โรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลสามารถจ้างคนได้ 6 หมื่นคน อีกทั้งพลังงานทางเลือกยังสามารถลดผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยจะลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ 1.5 ล้านตัน และไนตรัสออกไซด์ ประมาณ 1.4 ล้านตันในระยะเวลา 25 ปี (กรุงเทพธุรกิจ 020942)

อย่างไรก็ตาม ดร.พงษ์พิสิฐ วิเศษกุล ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทน ตั้งข้อสังเกตว่า แนวทางการศึกษาดังกล่าวหากผลักดันในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยาก ปัจจุบัน สทช. พยายามที่จะผลักดันให้เกิดโรงไฟฟ้าพลังงานทดแทน แต่มีปัญหาเรื่องเชื้อเพลิงในการผลิต เพราะพลังงานชีวมวล เช่น แกลบ จะเกิดขึ้นเป็นฤดูกาล อีกทั้งเชื้อเพลิงที่จะนำมาใช้จะมาจากของเหลือใช้แล้ว ประสิทธิภาพจึงต่ำมาก "รัฐซื้อไฟฟ้าที่เกิดจากการผลิตพลังงานชีวมวลอยู่ตลอดเวลา ขณะที่โครงการเอสพีที่ใช้เชื้อเพลิงอื่นๆ จะต้องยกเลิกไปถึง 80 เมกะวัตต์ แต่เอสพีจากชีวมวลรับไม่ขึ้น เพราะจากการประเมินแล้วเราพบว่า พลังงานชีวมวลสามารถลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้

จำนวน 20 สตางค์ต่อหน่วย และเกิดประโยชน์จากการจ้างงานได้ 40 สตางค์ต่อหน่วย ซึ่งรัฐอาจจะต้องหนุนเพิ่มอีก 60 สตางค์ในอนาคต” ดร. พงษ์พิสิฏฐกุล (กรุงเทพฯธุรกิจ 020942)

2.6 ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ

2.6.1 เคาณิวเคลียร์ญี่ปุ่นรั่วปล่อยสารกัมมันตรังสีเกินกว่ามาตรฐานถึง 11,500 เท่า

บริษัทเจแปน อะตอมมิก พาวเวอร์ แกลงว่า อุบัติเหตุเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ฟิวในญี่ปุ่นเมื่ออาทิตย์ที่สองของเดือน ก.ค. 42 ทำให้สารกัมมันตรังสีรั่วไหลออกมากเกินกว่ามาตรฐานความปลอดภัย 11,500 เท่า แต่ยืนยันว่าสารดังกล่าวไม่ได้รั่วไหลเข้าสู่สิ่งแวดล้อมในระหว่างเกิดอุบัติเหตุ รายงานระบุว่า น้ำ 89 ตันที่ใช้หล่อเย็นเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์หมายเลข 2 เกิดรั่วภายในอาคารซึ่งติดตั้งเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ก่อนที่จะมีการปิดวาล์วของท่อที่รั่วทันที ส่งผลให้ความเชื่อมั่นในอุตสาหกรรมนิวเคลียร์ญี่ปุ่นลดลงเรื่อย ๆ ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา หลังจากเกิดอุบัติเหตุหลายครั้ง แต่ก็ถูกปิดเป็นความลับ

อนึ่ง ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติและต้องพึ่งพาพลังงานนิวเคลียร์ในการผลิตกระแสไฟฟ้าถึง 1 ใน 3 ของไฟฟ้าที่ใช้ในประเทศ (กรุงเทพฯธุรกิจ 160742)

2.6.2 สถานการณ์ราคาน้ำมันโลก

2.6.2.1 ราคาน้ำมันโลกพุ่งจนถึงมีนาคม 43 ตามข้อปฏิบัติลดการผลิตน้ำมันดิบของโอเปก

ความเคลื่อนไหวของราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกในเดือนก.ค.ได้พุ่งสูงถึง 19.45 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล นับเป็นราคาสูงที่สุดในรอบ 20 เดือน ขณะที่รายงานข่าวกรุงเทพฯธุรกิจฉบับวันที่ 080842 รายงานราคาน้ำมันดิบเบรนต์ กำหนดส่งมอบในเดือน ก.ย. 2542 ในตลาดล่วงหน้าลอนดอนเพิ่มสูงกว่าบาร์เรลละ 20 ดอลลาร์สหรัฐเป็นครั้งแรกในรอบเกือบ 21 เดือน โดยราคาน้ำมันดิบทำสถิติสูงสุดที่บาร์เรลละ 20.07 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับตลาดนิวยอร์ก เมอร์แคนไทล์ เอ็กซ์เชนจ์ (ในแม็กซ์) ราคาน้ำมันดิบส่งมอบเดือน ก.ย. เพิ่มขึ้น 32 เซนต์ พุ่งแตะระดับบาร์เรลละ 20.88 ดอลลาร์สหรัฐ เมื่อปิดตลาดวันศุกร์ที่ 6 ส.ค. 2542 อย่างไรก็ตามราคาน้ำมันดิบทะยานขึ้นสูงสุดที่ระดับบาร์เรลละ 20.92 ดอลลาร์สหรัฐ อันเป็นราคาน้ำมันดิบที่สูงที่สุดนับตั้งแต่เดือน พ.ย. 2540 ที่เคยพุ่งสูงถึงบาร์เรลละ 21 ดอลลาร์สหรัฐ (กรุงเทพฯธุรกิจ 100842)

ราคาน้ำมันดิบส่งมอบในเดือน ก.ย. ในตลาดล่วงหน้านิวยอร์กเมื่อวันที่ 19 ส.ค. 2542 ใต้ขึ้น 25 เซนต์ ปิดตลาดที่ระดับบาร์เรลละ 21.77 ดอลลาร์สหรัฐ (กรุงเทพฯธุรกิจ 210842)

นักวิเคราะห์คาดการณ์ปัจจัยเสริมที่จะทำให้ราคาน้ำมันดิบโลกสูงไปจนถึงมี.ค. 43 ดังนี้ 1) กลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมันรายใหญ่ของโลก (โอเปก) จะปฏิบัติตามข้อตกลงลดการผลิตน้ำมันดิบต่อไปจนถึงสิ้นข้อตกลง ในเดือน มี.ค. ปี 2543 2) ราคาน้ำมันเริ่มปรับตัวอย่างแข็งแกร่งมาตลอดสัปดาห์แรกของเดือน ส.ค. นับจากตลาดผลิตภัณฑ์น้ำมันปรับตัวสูงขึ้น หลังจากรัฐบาลรัสเซียออกคำสั่งห้ามส่งออกน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันดีเซล และ 3) รายงานล่าสุดของอุตสาหกรรมน้ำมันชี้ว่า ปริมาณสำรองน้ำมันดิบและน้ำมันเชื้อเพลิงในสหรัฐฯ ตลาดพลังงานที่ใหญ่ที่สุดของโลกเริ่มลดลง ท่ามกลางกระแสความต้องการน้ำมันเชื้อเพลิงทั่วโลกที่เพิ่มขึ้นอีกครั้ง (กรุงเทพฯธุรกิจ 080842)

สำนักข่าวรอยเตอร์รายงานจากกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษว่า ราคาน้ำมันดิบเบรนต์ในตลาดค้าน้ำมันโลกวันที่ 8 ก.ย. 2542 ลดต่ำอยู่ที่ระดับบาร์เรลละ 21.90 ดอลลาร์สหรัฐ หลังจากที่เมื่อวันก่อนหน้าราคาน้ำมันดิบทะยานขึ้นไปถึงระดับบาร์เรลละ 21.90 ดอลลาร์สหรัฐ สูงสุดนับตั้งแต่เดือน ก.พ. 2540 นักวิเคราะห์คาดว่าราคาน้ำมันดิบเบรนต์อาจทะยานไปถึงระดับบาร์เรลละ 25 ดอลลาร์สหรัฐ ในช่วงไตรมาสที่สี่ของปีนี้ เพราะคาดว่ากลุ่มโอเปกจะคุมการผลิตและการส่งออกน้ำมันดิบจนถึงเดือนมี.ค.ปีหน้า (มติชน 090942)

ต่อมา วันที่ 22 ก.ย. 2542 กลุ่มโอเปกประชุมยืนยันยังคงโควตาการผลิตวันละ 23 ล้านบาร์เรล จนถึง มี.ค. 2543 ดังนั้นราคาน้ำมันดิบชนิดเบรนต์ในทะเลเหนือ ส่งมอบในเดือน พ.ย. นี้ราคายังคงยืนอยู่ที่บาร์เรลละ 22.80 ดอลลาร์สหรัฐ นักวิเคราะห์คาดว่า ราคาดังกล่าวจะยับยั้งตัวสูงขึ้นถึงบาร์เรลละ 25-26 ดอลลาร์สหรัฐ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัย คือ โอเปกมีการกำหนดระดับราคาที่ต้องการหรือไม่ และบรรดาสมาชิกในกลุ่มโอเปกทนความเย้ายวนจากราคาน้ำมันที่สูงขึ้นได้นานแค่ไหน กว่าที่จะแอบฝ่าฝืนผลิตและส่งออกน้ำมันเพิ่ม (มติชน 240942)

จากรายงานผลสำรวจของนักการค้าและนักเศรษฐศาสตร์ของบลูมเบิร์ก สำหรับราคาที่ตลาดนิวยอร์กในวันพุธที่ 22 ก.ย. 2542 ปิดตลาดที่บาร์เรลละ 24.12 ดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่ราคาน้ำมันดิบชนิดเบรนต์จะสูงที่สุดใน 17 พ.ย. นี้โดยราคาจะอยู่ที่บาร์เรลละ 27.63 ดอลลาร์สหรัฐ (Bangkok Post 240999)

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับท่วงทำนองการดำเนินชีวิต

นำเรื่อง

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับท่วงทำนองการดำเนินชีวิตในช่วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 2542 ทางด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภค การใช้สินค้าไฮเทคเริ่มได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้อินเทอร์เน็ต และการซื้อขายสินค้าผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งในอเมริกาเหนือพบว่า ผู้ที่ทำธุรกิจหลากหลายรูปแบบบนเว็บไซต์ สามารถทำรายได้ถึงร้อยละ 62 ของรายได้รวมเฉพาะไตรมาสแรกของปีนี้คนที่ใช้เงินไปกับสินค้าออนไลน์ถึง 37,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในญี่ปุ่นมีรายงานตัวเลขยอดขายหน่วยคอมพิวเตอร์พีซีสำหรับผู้ใช้ตามบ้านในช่วงไตรมาสที่สองของปีนี้ สูงขึ้นถึงร้อยละ 40 เนื่องจากมีคนญี่ปุ่นนิยมใช้อินเทอร์เน็ต และอี-เมลมากขึ้น เช่นเดียวกับที่เมืองไทย มีการนำเอากลยุทธ์ขายสมาชิกอินเทอร์เน็ตแถมเครื่องคอมพิวเตอร์พีซี มาใช้เพื่อผลักดันยอดขายเครื่องพีซี แต่จากการสำรวจในหมู่บ้านและนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่าชอบเข้าไปเปิดดูโฮมเพจที่แสดงภาพโป๊เปลือยอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย

ความเคลื่อนไหวที่น่าสนใจและติดตามอีกประเด็นหนึ่งก็คือ การรณรงค์เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคของหน่วยงานรัฐบาลหลายหน่วยในระยะนี้ โดยมีทั้ง ก.พาณิชย์ โดยกรมการค้าภายในเตรียมทำโครงการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ผู้บริโภค และเสริมสร้างความเป็นธรรมทางการค้า ส่วนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ของท่าน รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี จรินทร์ ลักษณะวิศิษฐ์ มีนโยบายตั้งกลุ่มพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค เพื่อผู้บริโภคได้ดูแลตัวเองไม่ให้ผู้ผลิตเอาเปรียบ ส่วน องค์การอาหารและยา (อย.) ก็เตรียมงบฯ 30 ล้านบาท เพื่อส่งผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการลงพื้นที่ในชุมชนที่มีการรวมกลุ่มผลิตผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ เพื่อให้สินค้าที่ผลิตออกมาได้มาตรฐาน ปลอดภัยต่อผู้บริโภค เป็นต้น

ส่วนการจับจ่ายใช้สอยซื้อสินค้าต่างๆ ของประชาชนยังเงียบเหงาไม่คึกคัก เห็นได้จากตัวเลขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยรวบรวมได้ ในช่วง 6 เดือนแรกของปีนี้ ยอดขายสินค้าในห้างสรรพสินค้ามีมูลค่าลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 2.95 โดยมีมูลค่ารวมกันประมาณ 54,000 ล้านบาท ขณะที่ราคาน้ำมันอาจจะดันให้ราคาสินค้าสูงขึ้นไปอีกในไม่ช้า

ในระยะที่ผ่านมาภาครัฐมีความเคลื่อนไหวอย่างมากทางด้านการนันทนาการและการท่องเที่ยว ประกอบกับกำลังเข้าสู่ช่วงสุดท้ายของปีอะเมซิงไทยแลนด์ และใกล้สิ้นปีที่จะเปลี่ยนคริสต์ศตวรรษใหม่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ 6 รอบพอดี จะเห็นว่ามีรายการพิเศษต่างๆ ยาวเหยียด โดยที่รวบรวมมาได้เฉพาะรายการที่เด่นๆ เท่านั้น เช่นรายการส่งเรือชมการเสด็จทางน้ำครั้งแรกของโลก นำเสด็จโดยเรือการ "ส่งตะวันรับวันใหม่ปี 2000" ของการท่องเที่ยวฯ ดูเหมือนจะออกมาช้าไปเล็กน้อย ทำให้เอกชนจำนวนมากจะบอกว่าอาจจะจัดแพคเกจทัวร์ขายต่างประเทศไม่ทัน แต่ถึงอย่างไรก็มีรายงานว่าปีนี้ ไทยจะมีรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสูงถึง 3.5 แสนล้านบาท

ความเคลื่อนไหวด้านศาสนา ความเชื่อและค่านิยมในสังคม ช่วง 3 เดือนนี้ มีการเคลื่อนไหวคึกโครมระหว่างวันที่ 9 เดือน 9 ปี ค.ศ. 1999 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพยายามจะคลอเคลียให้ตรงกับช่วงเวลาของ "เลข 9" นั้น เพราะคิดว่าเป็นเลขนำโชค แต่ก็มีคนไทยบางคนออกมาบอกว่า นั่นเป็นเลขของฝรั่ง สำหรับของไทยเป็นเลขโชคร้าย ใครเอาไปเป็นฤกษ์แต่งงานชีวิตสมรสอาจจะอัปปาง แดมดวงเมืองตั้งแต่วันที่ 9 ก.ย.ไปยังคงอยู่ในภาวะไม่น่าไว้วางใจ และมีการออกมาปราบปรามบรรดาแพทย์ที่ทำตามสั่ง คือพยายามทำคลอดก่อนกำหนดให้บรรดาพ่อแม่ที่ถือฤกษ์ยามดังกล่าว เพราะคาดว่าในช่วงเปลี่ยนศตวรรษใหม่ก็จะเป็นอีกช่วงหนึ่งที่จะมีปรากฏการณ์ทำนองนี้เกิดขึ้น อนึ่งในกรณีวัดพระธรรมกาย นำจับตาการเคลื่อนไหวคัดค้าน พ.ร.บ.สงฆ์ และการเรียกร้องเสรีภาพทางศาสนาของกลุ่มนัถือธรรมกาย

การเคลื่อนไหวด้านสตรีและเด็กที่น่าสนใจ เรื่องการประชุมติดตามการพัฒนาสตรีตามปฏิญญาปักกิ่ง จากการประชุมที่ปักกิ่งเมื่อปี 2538 โดยเมื่อเสร็จก็จะออก "ปฏิญญากำแพงแสนเพื่อการพัฒนาสตรี" นำสู่การพิจารณาในที่ประชุมสมัชชาพิเศษองค์การสหประชาชาติในเดือน มิ.ย. ปีหน้า ในที่ประชุมได้เน้นการยับยั้งความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก ซึ่งก็สอดคล้องกับกระแสการเคลื่อนไหวปกป้องสิทธิเด็ก และการหาทางขจัดปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศในเด็กที่องค์การเอกชนทั่วโลกใน 122 ประเทศ กำลังเคลื่อนไหวจัดทำเป็นแผนแห่งชาติขึ้น

1. พฤติกรรมการบริโภค

หัวข้อข่าว

- 1.1 การบริโภคสินค้าไฮเทค
- 1.2 การรณรงค์ปกป้องคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค
- 1.3 การจับจ่ายใช้สอยทั่วไปของประชาชน
- 1.4 การนันทนาการ การท่องเที่ยวและชีวิตทางวัฒนธรรม

สรุปประเด็นข่าว

1.1 การบริโภคสินค้าไฮเทค

1.1.1 พบว่ายอดจำหน่ายสินค้าออนไลน์ในสหรัฐอเมริกามีมูลค่าเกือบถึง 37,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ผลการสำรวจครั้งล่าสุดของบริษัทบอสตัน คอนเซาท์ติ้ง ซึ่งได้สำรวจจากร้านค้าออนไลน์ กว่า 300 แห่ง ประมาณได้ว่าในช่วงไตรมาสแรกของปี 1999 พบว่าผู้บริโภค ในอเมริกาเหนือ ใช้จ่ายเงินไปกับการค้าออนไลน์ เกือบ 37,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปีนี้ ซึ่งเป็นตัวเลขที่เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วกว่าสองเท่า การสำรวจพบว่าในช่วงไตรมาสแรกของปีนี้ ผู้ที่ทำการศึกษากลายมาในรูปแบบบนเว็บไซต์ สามารถทำรายได้ถึงร้อยละ 62 ของรายได้รวม ในขณะที่เว็บไซต์ที่เป็นร้านขายของออนไลน์เพียงอย่างเดียว สามารถทำรายได้ประมาณร้อยละ 38 (สำนักข่าวไทย 200742)

1.1.2 กลยุทธ์ซื้อสมาชิกอินเทอร์เน็ต แคมเปญเครื่องคอมพิวเตอร์พีซี มาแล้ว

จากการเปิดเผยของ ดร.กนกวรรณ ว่องวัฒนสิน กรรมการผู้จัดการ บริษัทอินเทอร์เน็ต เคเอสซี จำกัด ว่าขณะนี้เชื่อว่า จะมีผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตอีกหลายรายที่หันมาใช้กลยุทธ์เดียวกัน และหลังจากนี้ไปตลาดไอทีโดยรวมในประเทศจะมีความคึกคักมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นตลาดพีซี หรืออินเทอร์เน็ต เพราะยังมีคนไทยอีกมาก ที่อยากใช้งานอินเทอร์เน็ต แต่ขาดเครื่องคอมพิวเตอร์

สำหรับกลยุทธ์ที่ใช้คือ บริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต จะร่วมมือกับบริษัทผู้ผลิตเครื่องคอมพิวเตอร์ แล้วให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเลือกรูปแบบให้บริการ เช่นให้ผู้สมัครใช้บริการอินเทอร์เน็ตระยะเวลา 24 เดือน เลือกระหว่าง 2 แบบ คือ ถ้าเสียค่าใช้จ่าย 1,699 บาทต่อเดือน จะใช้บริการอินเทอร์เน็ต ได้ 75 ชั่วโมง พร้อมรับเครื่องพีซีพีซีพีซีพีซีพีซีพีซีพีซี 400 เมกะเฮิรตซ์ฟรี และเสียค่าใช้จ่าย 2,399 บาทต่อเดือนจะใช้อินเทอร์เน็ตได้ 100 ชั่วโมง พร้อมรับเครื่องพีซีพีซีพีซีพีซีพีซีพีซีพีซี 450 เมกะเฮิรตซ์ฟรี เป็นต้น (สำนักข่าวไทย 030842)

1.1.3 ยอดขายพีซีในญี่ปุ่นเติบโตสูงพร้อมกับความนิยมการใช้งานอินเทอร์เน็ต

สมาคมพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของญี่ปุ่นหรือไจ้ซ่า เปิดเผยรายงานประจำปีว่า ปริมาณการซื้อคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลของผู้อยู่อาศัยตามบ้านชาวญี่ปุ่น มีอัตราสูงขึ้นอย่างมากในช่วงเดือนเม.ย. ถึงมิ.ย. ปีนี้ โดยคาดว่าป็นผลมาจากความนิยมการใช้งานอินเทอร์เน็ตในหมู่ผู้บริโภคชาวญี่ปุ่น

รายงานของไจ้ซ่าระบุว่า ยอดการจำหน่ายคอมพิวเตอร์พีซีในประเทศญี่ปุ่นในช่วงไตรมาสที่สองของปีนี้ ถือว่าขึ้นสูงร้อยละ 38 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า เป็น 2.03 ล้านชุด ซึ่งเป็นอัตราการเติบโตสูงที่สุดเป็นครั้งที่สามของปีนี้ ในขณะที่สัดส่วนการจำหน่ายเครื่องพีซีสำหรับผู้ติดตามบ้านหรือโฮมพีซี เมื่อเทียบกับยอดการจำหน่ายพีซีโดยรวมแล้วจะมีอัตราส่วนประมาณร้อยละ 40 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 30 ของปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ ไจ้ซ่าชี้ว่า เบื้องหลังการเติบโตของตลาดพีซีในญี่ปุ่นคือการซื้อผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ ของบรรดาผู้ใช้มือใหม่ที่ต้องการใช้งานอินเทอร์เน็ต และอี-เมลล์ (สำนักข่าวไทย 060842)

1.1.4 อินเทอร์เน็ตคาเฟ่ยุคใหม่ แพนชั่นราคาแพง

การแข่งขันด้านการบริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะเริ่มมีมากขึ้น ปัจจุบันบริการอินเทอร์เน็ตที่เปิดให้บริการกระจายอยู่ทั่วไปตามห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร ตามหน้ามหาวิทยาลัยหรือแหล่งนักท่องเที่ยว มีอัตราค่าบริการไม่แพง ประมาณชั่วโมงละ 15-40 บาท แต่ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มักพบปัญหาในเรื่องความเร็วในการเชื่อมต่อ ที่ค่อนข้างช้า ทำให้เสียเวลารอคอยดาวน์โหลดข้อมูลนาน

รายงานข่าวกล่าวว่า ล่าสุดค่ายลิกซ์เลย์ ได้ใช้กลยุทธ์เรื่องความเร็วในการเชื่อมต่ออย่างต่ำ 64 กิโลไบต์ และความหน่วงหน่วงหน่วงมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการรุกตลาดอินเทอร์เน็ตสาธารณะ โดยเปิดดำเนินธุรกิจภายใต้ชื่อ "ไอคูล" (I-KOOL) เพื่อดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือกลุ่มวัยรุ่น ที่ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง ทั้งนี้ผู้ใช้บริการจะต้องใช้บัตรสมาชิกที่พกเงินสด ซึ่งบัตรดังกล่าวสามารถเติมเงินได้ ขณะเดียวกันก็เปิดให้ผู้สนใจ ที่มีเงินทุนและสถานที่ที่สามารถเข้ามาทำธุรกิจนี้ ในลักษณะของธุรกิจแฟรนไชส์ได้

อย่างไรก็ตาม จากรูปแบบใหม่ของธุรกิจบริการอินเทอร์เน็ตลักษณะนี้ ได้ส่งผลให้ ราคาค่าบริการดังกล่าวค่อนข้างสูง ขึ้นอยู่กับทำเลที่ตั้งของร้านนั้นๆ ทั้งนี้ค่าบริการถาวรนาทิละ 2-4 บาท หรือประมาณชั่วโมงละ 120-240 บาท เนื่องจากบริการแบบนี้จำเป็นต้องตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน ขณะที่ต้นทุนค่าบริการของไอเอสพีในประเทศเฉลี่ยแล้ว ไม่เกิน 15 - 40 บาทต่อชั่วโมงเท่านั้น (สำนักข่าวไทย 120842)

1.1.5 เอบแคโฟลพบเด็กปีใจเนคเปิดโฮมเพจลามก

สำนักวิจัยเอบแค-เคเอสซี อินเทอร์เน็ตโฟล หรือ เอบแคโฟล ของมหาวิทยาลัยอีสต์ซัมซิง ตรวจสอบความคิดเห็นของประชาชนในหัวข้อ "ปัญหาเยาวชนไทยกับโฮมเพจลามกอนาจาร" โดยศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัย 13 แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 15-20 ก.ย. 2542 จากกลุ่มตัวอย่างมีทั้งสิ้น 1,279 คน โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 29.4 ตอบว่าเคยเปิดดูโฮมเพจลามกอนาจาร ในขณะที่ร้อยละ 70.6 ระบุว่าไม่เคย และเมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างเยาวชนนักศึกษามหาวิทยาลัยออกตามเพศในประเด็นดังกล่าวนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 50.7 ที่ระบุว่าเคยเปิดดูโฮมเพจลามกอนาจารนั้น และเมื่อวิเคราะห์จำแนกกลุ่มตัวอย่างออกตามระดับชั้นปีที่กำลังศึกษาอยู่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 1 มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 32.1 ที่ระบุว่าเคยเปิดดูโฮมเพจลามกอนาจาร ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม เมื่อคณะผู้วิจัยสอบถามกลุ่มตัวอย่างถึงผลเสียที่เกิดขึ้น จากการเข้าไปดูโฮมเพจลามกอนาจารนั้น พบว่า ร้อยละ 59.8 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดระบุว่า ทำให้เสียการเรียน เพราะใช้เวลานานหมกมุ่นกับการดูภาพลามกอนาจาร รองลงมาคือร้อยละ 38.4 ระบุว่าทำให้เกิดความต้องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยศึกษาเล่าเรียน ร้อยละ 14.1 ระบุว่าให้พ่วงานเรื่องเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร และร้อยละ 9.0 ระบุอื่นๆ อาทิ ทำให้เสียสุขภาพจิต เสียภาพพจน์เยาวชนของประเทศ เป็นต้น

สำหรับแนวทางป้องกัน และแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ 26.1 ระบุว่าจำเป็นต้องควบคุมไม่ให้มีการเปิดดูโฮมเพจลามกอนาจารได้อย่างเสรี ร้อยละ 24.0 ระบุว่าออกกฎหมายเอาผิดผู้จัดสร้างโฮมเพจลามกอนาจาร ร้อยละ 18.9 ระบุว่าจัดสร้างโฮมเพจต้องไม่เปิดอย่างเสรี ร้อยละ 14.7 ระบุว่ากลุ่มเยาวชนต้องหักห้ามใจตนเองไม่เข้าไปดูโฮมเพจลามกอนาจารเหล่านั้น ร้อยละ 15.8 ระบุอื่นๆ อาทิ ต้องจัดตั้งองค์กรหรืออาสาสมัครตรวจสอบโฮมเพจลามกอนาจาร ผู้ปกครองต้องคอยดูแลบุตรหลานของตนอย่างใกล้ชิด และสถานศึกษาต้องคอยดูแลนักเรียนนักศึกษาของตนอย่างใกล้ชิด (กรุงเทพธุรกิจ 210942)

1.2 การรณรงค์ปกป้องคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค

1.2.1 ก.พาณิชย์ใช้สัญลักษณ์ "นายไข่ ช่างเลือก" กระตุ้นผู้บริโภคปกป้องสิทธิ

นายไพฑูรย์ แก้วทอง รมช.พาณิชย์ เปิดเผยว่ากระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายใน ได้จัดโครงการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ ผู้บริโภคและเสริมสร้างความเป็นธรรมทางการค้าขึ้น เพื่อสร้างความตื่นตัวให้ผู้บริโภค ในการปกป้องสิทธิของตนและสร้างอำนาจต่อรองทางการค้ากับผู้ประกอบการ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่ผู้ประกอบการในการสร้างความเป็นธรรมทางการค้าโดยมีคำขวัญว่า "รู้สิทธิ ปกป้อง ร้องเรียน" โครงการดังกล่าวเป็นการจัดกิจกรรมสัญจรเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบถึงสิทธิของตนเอง โดยจะมีการจัดกิจกรรมทั้งในกรุงเทพฯ และส่วนภูมิภาค รวม 15 ครั้ง ในช่วงเดือนก.ค.ถึง ก.ย.ปีนี้ โดยครั้งแรกจัดขึ้นที่สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง การรณรงค์ครั้งนี้ ได้ใช้ "นายไข่ ช่างเลือก" มาเป็นสัญลักษณ์แทนผู้บริโภค เนื่องจากไข่เปาะบาง แตกง่าย เป็นการสะท้อนภาพของ ผู้บริโภค ที่ง่ายต่อการถูกเอาเปรียบ

ร.ท.สุชาย เขาวินิชย์ อธิบดีกรมการค้าภายใน กล่าวว่า โครงการดังกล่าวทางกระทรวงพาณิชย์ ต้องการให้ประชาชน ได้ตื่นตัวเพื่อจะใช้สิทธิของตนเอง โดยสามารถแจ้งต่อกรมการค้าภายใน เพื่อจะได้ลงโทษกับผู้ที่เขาเปรียบประชาชน บทลงโทษที่สำคัญ ตาม พ.ร.บ. กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ.2522 มีอาทิ ไม่ปิดป้ายแสดงราคา ปรับไม่เกิน 10,000 บาท จำหน่ายสินค้าควบคุมสูงกว่าราคากำหนด จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ การกักตุนสินค้า ปฏิเสธการจำหน่ายให้ หรือราคาสูงเกินสมควร หรือทำให้ราคาสินค้าป่วน อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากผู้กระทำผิดเป็นคนต่างด้าว ก็ให้เนรเทศผู้นั้นออกนอกราชอาณาจักร

ส่วนระดับผู้ผลิตนั้นจะมีกฎหมายแข่งขันทางการค้าดูแลไม่ให้ผู้ผลิตครอบงำตลาดจนทำให้ สูญเสียการแข่งขัน โดยกระทรวงพาณิชย์ จะมีคณะกรรมการเข้าไปดูแลหากได้รับการร้องเรียนจากผู้ผลิต เพื่อให้มีการแข่งขันที่เหมาะสม (สำนักข่าวไทย 180742)

1.2.2 สคบ.เตรียมรณรงค์จัดตั้งกลุ่มพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค

นายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค เปิดเผยว่า สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค (สคบ.) เตรียมจัดการรณรงค์ให้ประชาชนหรือ ผู้บริโภค ได้ดูแลตัวเอง ไม่ให้ถูกผู้ผลิตเอาเปรียบ เนื่องจากกำลังคนของ สคบ.มีเพียง 100 คน เป็นข้าราชการ 40 คน และลูกจ้าง 60 คนเท่านั้น จึงได้มีการมอบนโยบายให้ตั้งกลุ่มพิทักษ์

สิทธิ ผู้บริโภค ในรายสินค้าที่สำคัญๆ เช่น บ้านจัดสรร บัตรเครดิต หรือกลุ่มลูกค้าธนาคารหรือสถาบันการเงิน เป็นต้น โดยสคบ.จะพยายามเข้าไปทำความเข้าใจและชี้แจงให้ผู้บริโภคทราบ ทั้งนี้จะมีการรณรงค์ให้จัดตั้งกลุ่มพิทักษ์สิทธิผู้บริโภคขึ้นในทุกจังหวัด

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวด้วยว่า ได้จัดทำแผนงบประมาณของ สคบ.ใหม่ และเสนอแปรรูปนิติไปยังคณะกรรมการกิจการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2543 แล้ว เพราะงบประมาณที่จะได้รับมีจำนวน 22 ล้านบาท โดยเป็นงบฯ ประจำถึง 20 ล้านบาท งบฯปฏิบัติการมีเพียง 2 ล้านบาทเท่านั้น จึงได้จัดทำแผนใหม่ทั้งหมด และขอความร่วมมือไปยังสำนักงานประมาณและคณะกรรมการการฯ เพื่อให้การทำงานของ สคบ.เดินได้ตามนโยบายที่กำหนด (สำนักข่าวไทย 040842)

1.2.3 อย.หุ่มงบ 30 ล้านบาท ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเพื่อสุขภาพ

องค์การอาหารและยา (อย.) เตรียมส่งผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการลงพื้นที่ในชุมชนที่มีการรวมกลุ่มผลิตผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพแปรรูปจำหน่าย เพื่อให้สินค้าที่ผลิตออกมาได้มาตรฐาน ปลอดภัยต่อผู้บริโภค พร้อมระดมสมองผู้เกี่ยวข้องจัดทำร่างแนวทางการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน

น.พ.มงคล ณ สงขลา เลขาธิการ อย. ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับนโยบาย ของ อย. ที่จะสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนว่า ที่ผ่านมามีปัญหาที่ทาง อย.พบจากการสุ่มตรวจผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร เครื่องสำอาง ยา ส่วนใหญ่ปัญหาการปนเปื้อนสารต่าง ๆ มักจะอยู่ที่กรรมวิธีการผลิต และสุขลักษณะของสภาพแวดล้อมไม่ดี ผู้ประกอบการไม่มีความรู้ด้านวิชาการทำให้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไม่ได้มาตรฐานและเกิดอันตรายต่อผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขณะนี้มีกลุ่มคนในชุมชนรวมตัวกันทำผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสมุนไพร และสารธรรมชาติออกจำหน่ายกันมากในรูปของอาหาร เครื่องสำอาง ยา และวัตถุอันตราย ซึ่งถือว่าการดำเนินการในรูปแบบของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมกลุ่มผู้ประกอบการในชุมชนต่าง ๆ ปีงบประมาณ 2543 ทางอย.จึงได้ขออนุมัติงบประมาณจำนวน 30 ล้านบาทดำเนินการให้การสนับสนุนการผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน ด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้านไปให้คำแนะนำขั้นตอนการผลิตที่ถูกต้องและทำการศึกษาลักษณะและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ พร้อมวิธีการขอดำเนินการก่อนออกจำหน่าย ต่อไปหากผลิตภัณฑ์จากชุมชนได้มีการผ่านขบวนการของผู้เชี่ยวชาญที่ไปให้คำแนะนำรับรองแล้ว การมาขอเครื่องหมายรับรองคุณภาพจาก อย.จะดำเนินการได้เลย

น.พ.มงคล กล่าวต่อว่า ขณะนี้ทาง อย.กำลังเร่งจัดทำร่างแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อให้การผลิตได้มาตรฐานปลอดภัย รวมถึงแนวทางการปฏิบัติที่เจ้าของชุมชนจะมาขออนุญาต ใช้เครื่องหมาย อย.รับรองคุณภาพ ด้วยการระดมสมองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสนับสนุน จากกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จากกลุ่มนักวิชาการที่ดูแลเรื่องของมาตรฐาน การผลิต จากกลุ่มประชาชนในชุมชน และจากกลุ่มเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ดูแลกำกับตามกฎหมาย เพื่อหาข้อสรุปเป็นแนวทางเดียวกันในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน (สำนักข่าวไทย 010842)

1.2.4 นเนภาครรัฐให้ความรู้ประชาชนเรื่องการดื่มเครื่องดื่มที่มีสารกาเฟอีน

นายณรัชย์ ลีกุลวิวัฒน์ชัย ฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจจุลภาค บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด เปิดเผยว่า จากการที่คณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข พิจารณาเห็นชอบให้มีการเพิ่มปริมาณสารกาเฟอีนในเครื่องดื่มชูกำลัง จาก 50 มิลลิกรัม เป็น 80 มิลลิกรัม ตามที่เอกชนผู้ผลิตเสนอมา และเตรียมเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขพิจารณาเห็นชอบ ทำให้กลุ่มองค์กรเอกชนด้านสาธารณสุขหลายแห่งออกมากัดค้าน เนื่องจากเห็นว่า การเพิ่มปริมาณสารกาเฟอีนนั้น ไม่เป็นประโยชน์และยังเป็นโทษต่อผู้ดื่ม ขณะที่ภาครัฐเห็นว่า ผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์เพราะเป็นการเพิ่มทางเลือกเช่นเดียวกับผู้ผลิตที่เห็นว่าปริมาณสารกาเฟอีนที่เพิ่มขึ้นไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ดื่ม เพราะเป็นปริมาณที่ร่างกายคนเราสามารถรับได้นั้น เห็นว่าปัญหาที่กำลังถกเถียงกันอยู่ไม่ใช่ประเด็นหลัก แต่ประเด็นหลักคือ ทำอย่างไรที่จะให้ผู้บริโภครับรู้ถึงข้อมูล การบริโภค เครื่องดื่มที่มีกาเฟอีนอย่างปลอดภัย รวมทั้งผลกระทบจากการได้รับสารกาเฟอีนเข้าสู่ร่างกาย เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบ ที่อาจเกิดกับร่างกาย

นายณรัชย์ กล่าวต่อว่า กาเฟอีน มีชื่อทางเคมี ว่า 1,3,7 -Trimethylxanthine สามารถพบได้จากกาแฟ ชา โกโก้ และโคคา เป็นต้น โดยสารนี้มีคุณสมบัติในการกระตุ้นประสาทเพื่อช่วยให้ร่างกายเกิดการ ตื่นตัว หรือแก้อาการเหนื่อยล้า โดยปัจจุบันในต่างประเทศก็ยังคงมีความเห็นแตกต่างเกี่ยวกับประโยชน์และโทษ แต่จากข้อมูลการศึกษาทางด้านพิษวิทยาพบว่า บุคคลทั่วไปที่ร่างกายแข็งแรง ควรดื่มเครื่องดื่มที่มีปริมาณกาเฟอีนในระดับไม่เกิน 300 มิลลิกรัมต่อวัน หรือเทียบเท่ากับการดื่มกาแฟสำเร็จรูปที่มีความเข้มข้นปานกลาง 5 ถ้วยต่อวันจึงจะมีความปลอดภัย หากดื่มมากกว่านี้เป็นประจำทุกวันๆ จะมีโอกาสเสี่ยงต่อโรคหัวใจ และหากได้รับในปริมาณที่มากกว่า 600 มิลลิกรัมต่อวัน จะทำให้เกิดอาการกระวนกระวาย นอนไม่หลับ หงุดหงิด ปวดศีรษะและหัวใจเต้นเร็ว (สำนักข่าวไทย 140842)

1.2.5 สคบ. พ้นหลักโครงการขึ้นชื่อ โล่ตะตังแต่บ้าน-มือถือ-สื่อลามกและพ่อค้าฉวยโลก

นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์ รต.สำนักนายกรัฐมนตรี เปิดเผยภายหลังเป็นประธาน คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (คคบ.) ว่า ได้มอบหมายให้ เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดี แก่บริษัทเจ้าของผู้ดำเนินธุรกิจ ประเภทสิ่งหามิทรัพย์ ที่ดำเนินกิจการไม่เป็นธรรม

ต่อผู้บริโภค เช่น การก่อสร้างไม่แล้วเสร็จตามสัญญา หยุดการก่อสร้าง ไม่ดำเนินการก่อสร้าง รวมถึงไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ ให้แก่ผู้บริโภคได้ตามสัญญา เพื่อบังคับให้คืนเงินทั้งหมดพร้อมดอกเบี้ย แก่ผู้บริโภคที่มาร้องเรียนทั้งสิ้น 101 ราย เป็นจำนวนเงินค่าเสียหาย 30,485,000 บาท และการดำเนินคดีดังกล่าวให้รวมถึงผู้บริโภครายอื่น ที่จะเข้ามาร้องเรียนในภายหลังด้วย สำหรับโครงการที่จะถูกดำเนินคดีมีทั้งสิ้น 14 โครงการ โดย 12 โครงการแรก เป็นการดำเนินคดีแพ่ง ส่วนอีก 2 โครงการที่ คคป.มีมติให้ดำเนินทั้งคดีแพ่งและอาญา คือ บังคับให้บริษัทคืนเงินและดอกเบี้ย ตามกฎหมายให้แก่ผู้ร้องเรียน รวมทั้งดำเนินคดีอาญาในฐานะข้อโกงประชาชนด้วย

นอกจากนี้ คคป.ได้มีมติสั่งปรับสื่อสิ่งพิมพ์สองฉบับ ในเนื่องจากใช้ข้อความ และภาพประกอบโฆษณาอุปถัมภ์ทางเพศ และการให้บริการทางเพศ ทั้งที่เป็นหนังสือเกี่ยวกับกีฬา ผู้บริโภคที่เป็นเยาวชนนิยมอ่าน ทำให้เกิดการหมกมุ่นในเรื่องเพศมากเกินไป และเป็นการสนับสนุน ให้เกิดการเป็นธุระจัดหาให้มีการค้าประเวณี

อนึ่ง ที่ประชุมยังมีมติดำเนินคดี ร้านค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าซึ่งใช้วิธีส่งจดหมายไปเชิญชวนผู้บริโภคให้ไปร่วมจับสลาก หรือร่วมกิจกรรมรายการต่างๆ เพื่อรับรางวัลฟรี คือ ร้านโยโยยามา อิเลคทริก ร้านยามาต้า อิเลคทริก ร้านเวิลด์ วายด์ อิเลคทริก และร้านกูดเวย์ อิเลคทริก เพราะในความเป็นจริงแล้วผู้บริโภคต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นเงินสูงกว่าราคาสินค้าที่เป็นของขวัญ โดยอ้างว่าต้องจ่ายค่าภาษี ค่าประกันสินค้าและค่าจัดส่ง ถือเป็นการหลอกลวงประชาชน

นอกจากนี้ยังมีการให้เปรียบเทียบปรับโฆษณาโครงการไมรด์ตัน เฟลส ของบริษัทศูนย์วิจัยพัฒนาการ จำกัด ในข้อหาไม่ระบุรายละเอียด ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคลงในโฆษณา โดยไม่แสดงข้อความว่า จะไปจดทะเบียนเป็นอาคารชุดตามกฎหมาย เมื่อสร้างเสร็จไม่แสดงตำแหน่งที่ดิน จำนวนห้องชุด ค่าใช้จ่ายและค่าภาษีอากร เป็นต้น

ด้านนายปาน พึ่งสุจริต รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวเพิ่มเติมว่า ที่ประชุม คคป. ยังมีการตรวจสอบการโฆษณาสินค้า ของบริษัททีวีมีเดีย ตามที่ประชาชนได้ร้องเรียนมา ซึ่งเข้าข่ายผิดกฎหมายข้อหาหลอกลวงประชาชน สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) พบว่าต้องมีการแก้ไขโฆษณาดังกล่าว โดยกำลังตรวจสอบเนื้อหาขอโฆษณาทั้งหมด และยังมีการตรวจสอบการโฆษณาสินค้าโทรศัพท์มือถือจาก 2 บริษัทโทรศัพท์มือถือยักษ์ใหญ่ 2 ยี่ห้อซึ่งที่กำลังออกอากาศอยู่ ตามที่ผู้บริโภคร้องเรียน โดยจากการชี้แจงของการสื่อสารแห่งประเทศไทย และองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พบว่าสินค้าดังกล่าวยังอยู่ในช่วงของการแนะนำสินค้า ยังไม่ใช่สินค้าตัวจริงที่จะออกจำหน่าย ตามที่บริษัททั้งสองได้ทำสัญญาไว้ ถือว่าดำเนินการเข้าข่ายโฆษณาเกินจริง เป็นการหลอกลวงประชาชน สคบ. กำลังดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงอยู่ เพราะถือว่ามีความผิดเข้าข่าย พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค มีโทษปรับไม่เกิน 3 หมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือทั้งจำและปรับ (ไทยรัฐ 170942)

1.3 การจับจ่ายใช้สอยทั่วไปของประชาชน

1.3.1 ห้างสรรพสินค้ายุคปี 42 ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด

บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย รายงานผลการสำรวจว่า ในช่วงปี 2528-29 เป็นช่วงเวลาที่ยอดขายปลีกมีแนวโน้มการขยายตัวอย่างคึกคัก มีสาขาใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย และยุคทองของห้างสรรพสินค้าก็คือ ช่วงปี 2533-38 ที่ยอดขายขยายตัวอย่างเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ต่อปี อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ตามมาคือพื้นที่เขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลบางแห่งมีจำนวนห้างสรรพสินค้าเกินความต้องการของประชากรภายในพื้นที่ ห้างสรรพสินค้าแต่ละรายจึงต้องเร่งปรับตัวแข่งขันกับคู่แข่งในพื้นที่เดียวกัน ส่งผลให้การแข่งขันในสนามค้าปลีกทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามลำดับ

จนกระทั่งในช่วงปี 2540 ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันห้างสรรพสินค้าหลายแห่งได้รับผลกระทบรุนแรงจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ โดยสังเกตได้จากจำนวนสาขาห้างสรรพสินค้า เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครที่ปรับลดเหลือเพียง 61 แห่ง และ 50 แห่ง ในปี 2540 และ 2541 ตามลำดับ จากเดิมที่มีจำนวนสาขาในเขตกรุงเทพมหานครไม่ต่ำกว่า ๘๐ แห่งในปี 2531-32 อย่างไรก็ตาม พบว่า ห้างสรรพสินค้าเพียงไม่กี่รายที่มียอดขายกระเตื้องขึ้นมาเลี้ยงตัวเองให้อยู่รอดได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นรายใหญ่ที่มีสายป่านทางการค้าที่ดี และมีสภาพคล่องทางการเงิน ในขณะที่ผู้ประกอบการขนาดกลางและเล็กหลายรายต้องเร่งปรับตัวอย่างเข้มข้น โดยพบว่าในช่วงปี 2541 จนถึงปัจจุบัน ห้างสรรพสินค้าขนาดกลางและเล็กบางรายได้เปิดสาขาไปบ้างแล้ว ขณะที่บางรายได้เร่งหาผู้ร่วมทุนที่มีสภาพคล่องทางการเงินที่สูงกว่ามาร่วมทุนเพื่อดำเนินกิจการต่อไป

สำหรับกลยุทธ์การส่งเสริมการขายที่ยังคงเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้ประกอบการ ห้างสรรพสินค้า เมืองไทยก็คือการลด แลก แจก แถม โดยปัจจุบันพบว่ามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายที่ค่อนข้างถี่กว่าในอดีตที่นิยมจัดเฉพาะช่วงเทศกาลสำคัญต่าง ๆ เท่านั้น และจากตัวเลขห้างสรรพสินค้าทั่วประเทศ โดยการรวบรวมของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) พบว่ายอดขายสินค้าในห้างสรรพสินค้าไทยในช่วง 6 เดือนแรกปี 2542 มีมูลค่าโดยรวมประมาณ 54,000 ล้านบาท หรือลดลงจากช่วงเดียวกันปี 2541 ร้อยละ 2.95 ทั้งนี้ คาดว่าเมื่อถึงสิ้นปี 2542 มูลค่ายอดขาย ห้างสรรพสินค้า จะกระเตื้องขึ้นเล็กน้อย โดยคิดเป็นมูลค่าประมาณ 110,000-120,000 ล้านบาท หรือขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี

ก่อนร้อยละ 2-3 ด้วยคาดว่าจะมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐบาลดำเนินการในช่วงเวลาที่ผ่านมาและในอนาคตจะส่งผลให้ประชาชนชาวไทยมีความมั่นใจต่อฐานะทางการเงินเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ (สำนักข่าวไทย 080842)

1.3.2 กรณการค้ำภายในยืนยันว่าราคาน้ำมันไม่กระทบต่อราคาสินค้า

กรณการค้ำภายในคำนวณผลกระทบต้นทุนสินค้าจากราคาน้ำมัน ที่ปรับเพิ่มขึ้น พบส่งผลกระทบต่อเพียงร้อยละ 0.01-0.67 จึงไม่มีเหตุผลหากพอค้าจะปรับราคาสินค้า ระบุพร้อมส่งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสต็อกสินค้าโรงงานป้องกันการแข่งขันโอกาส ทางด้าน ปตท. ยอมรับว่าการตรึงค่าการตลาด จะทำให้ต้องแบกรับภาระทั้งปีถึงกว่า 2,400 ล้านบาท

วิเคราะห์ต้นทุนสินค้าเพิ่มร้อยละ 0.01-0.67 จากดีเซลขึ้นราคา

ร.ท.สุชาย เขาวินิชญ์ อธิบดีกรมการค้ำภายใน กล่าวว่าการที่ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงได้ขยับราคาสูงขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เดือนมิ.ย. 2542 โดยได้มีการปรับราคาจำหน่ายปลีกสูงขึ้นมาแล้ว รวม 6 ครั้ง ส่งผลให้ราคาน้ำมันดีเซลปัจจุบันอยู่ที่ลิตรละ 9.24 บาท สูงขึ้นกว่าราคาเฉลี่ยเดือนมิ.ย. 2542 ซึ่งมีราคาดลิตรละ 8.30 บาท ประมาณลิตรละ 1 บาท หรือร้อยละ 11.33 จากราคาน้ำมันดีเซลที่สูงขึ้นในขณะนี้ กรณการค้ำภายในได้คำนวณผลกระทบที่จะมีต่อต้นทุนสินค้า ปรากฏว่าจะทำให้ต้นทุนสินค้าสูงขึ้นเพียงเล็กน้อย ประมาณร้อยละ 0.01-0.67 เท่านั้น ดังนั้น จึงยังไม่มีเหตุผลที่ผู้ประกอบการจะปรับราคาจำหน่ายสินค้าสูงขึ้นในขณะนี้

ทั้งนี้ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นร้อยละ 11.33 จะส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าประเภทอุปโภคบริโภค ในขณะที่สินค้าหมวดรถยนต์แทบจะไม่ได้รับผลกระทบเลย โดยสินค้าที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์เพิ่มขึ้นสูงสุด ร้อยละ 0.67 หรือคิดเป็น 14.80 บาท กระเบื้องคอนกรีตมุงหลังคา เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.45 หรือแผ่นละ 4 สตางค์ ยารักษาโรค เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.4 หรือแผงละ 2 สตางค์ ยาแก้ปวด และแมลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.33 หรือกระป๋องละ 12 สตางค์ (ขนาดบรรจุ 300 ซีซี) สำหรับสินค้าที่ปรับขึ้นราคาน้อยที่สุดคือ รถจักรยานยนต์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.01 หรือคันละ 2.27 บาท

เดือนพ้อค้าช่วยโอกาสขึ้นราคาสินค้าตามราคาน้ำมัน

นายไพฑูรย์ แก้วทอง ร.ท.พาณิชย์ กล่าวว่าการที่ราคาน้ำมัน ได้เพิ่มสูงขึ้นในขณะนี้ กระทรวงฯ ได้กำชับไม่ให้ผู้ประกอบการและร้านค้าปลีกจูงใจโอกาสขึ้นราคาสินค้า เพราะการกระทำดังกล่าวผิดกฎหมายมีบทลงโทษค่อนข้างรุนแรง หากราคาน้ำมันเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมโดยรวมร้อยละ 0.14 เท่านั้นซึ่งแต่ละโรงงานก็ยังคงได้รับผลกระทบที่แตกต่างกันออกไปด้วย

เตรียมส่งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสต็อกโรงงานป้องกันปรับขึ้นราคา

นายไพฑูรย์ กล่าวว่า หากโรงงานใดได้รับผลกระทบมากกว่านี้ต้องการปรับเพิ่มราคาสินค้า ก.พาณิชย์ไม่ปิดกั้น สามารถเสนอเรื่องขอปรับเพิ่มราคาสินค้ามาให้ ก.พาณิชย์พิจารณาได้ แต่ต้องแจ้งให้กระทรวงฯ ทราบล่วงหน้าก่อน 15 วัน ซึ่งจะพิจารณาจากสต็อกสินค้าเดิมที่มีอยู่ด้วย ไม่ใช่ว่าราคาน้ำมันขึ้นจะขอเพิ่มราคาสินค้าทันที และในขณะนี้ ก.พาณิชย์ได้เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ออกตรวจตราราคาสินค้าเพิ่มมากขึ้น โดยจะมีการสับเปลี่ยนคนไปตรวจเสมอไม่ให้เป็นคนเดิม หากผู้ประกอบการเกิดพฤติการณ์ผิดปกติสามารถแจ้งมายังหน่วยงานของแต่ละจังหวัดได้ ส่วนการรวมตัวกันลดกำลังการผลิตน้ำมันของกลุ่มโอเปกนั้นคงจะรวมตัวกันไม่นานนัก เพราะหากราคาน้ำมันขึ้นสูงไปก็จะมีผลกระทบ และแตกคอกันในที่สุด ราคาน้ำมันก็จะลดลง (สำนักข่าวไทย 090842)

1.4 การนันทนาการ การท่องเที่ยวและชีวิตทางวัฒนธรรม

1.4.1 การเคลื่อนไหวด้านการพักผ่อนหย่อนใจ

1.4.1.1 นิตยสารมีชื่อของสหรัฐฯ โหวตโอเรียนเต็ล ยอดเยี่ยมของโลก

สำนักข่าวเอพีเปิดเผยผลการสำรวจประจำปี ซึ่งจัดทำโดยนิตยสารแทรฟเวล แอนด์ เลเซอร์ของสหรัฐฯ ประจำปีนี้ ว่านครซิดนีย์ออสเตรเลีย ดินแดนแถบซีกโลกใต้ ยังคงครองเจ้าความเป็นหนึ่ง ได้รับตำแหน่งเมืองยอดเยี่ยมที่สุดของโลกอีกครั้ง ทั้งนี้ วัดจากการบริการค่าเงินสิ่งอำนวยความสะดวก อาหาร และการบันเทิง นอกจากนี้ รางวัลสุดยอดของโลกในสาขาอื่นๆ ปรากฏว่า โรงแรมโอเรียนเต็ล ในกรุงเทพฯ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ชนะรางวัล ในฐานะเป็นโรงแรมชั้นนำยอดเยี่ยมของโลก ขณะที่เดอะ มาลา มาลา เกมส์ รีเสิร์ฟ เป็นกลุ่มโรงแรมขนาดเล็กยอดเยี่ยมที่สุด ส่วนเกาะยอดเยี่ยม คือ มาจูย และสถานตากอากาศเพื่อสุขภาพ แคนยอน แรนซ์ ในเมืองทูซอน แอริโซนา ได้รับการโหวตในแง่เป็นสถานน้ำพุแร่

ข่าวแจ้งว่า เกี่ยวกับการขนส่ง ผู้อ่านนิตยสารแทรฟเวล แอนด์ เลเซอร์ ได้โหวตให้เรตีสัน เซเวน ซี-ครุส เป็นบริษัทเดินเรือทะเลขนาดเล็กยอดเยี่ยม และให้คริสตัล ครุส เป็นบริษัทเดินเรือทะเลขนาดใหญ่ยอดเยี่ยม ส่วนสายการบินออลาสกาได้รับการโหวตในฐานะ เป็นสายการบินภายในยอดเยี่ยม ขณะที่สิงคโปร์แอร์ไลน์ เป็นสายการบินต่างชาติยอดเยี่ยม และเบิร์ดส์ ก็ดีเยี่ยมในฐานะรถเช่า

นิตยสารฯ ยังได้จัดอันดับเมืองยอดเยี่ยมของสหรัฐฯ ประกอบด้วย ซานฟรานซิสโก นิวยอร์ก ซีแอตเทิล นิวยอร์ก และชิคาโก ส่วนโรงแรมยอดเยี่ยมในสหรัฐฯ และแคนาดา ได้แก่ ริตซ์-คาร์ลตัน ลา구나 นิเกล แคลิฟอร์เนีย เอพริเปร์วา ที่น่าประหลาดใจอย่างมากคือ ทั้ง

ซานฟรานซิสโก และนิวยอร์ก ในแง่การจัดอันดับเกี่ยวกับกัตาคารแล้ว มีคะแนนนำนักกรุปปารีสของฝรั่งเศสอย่างไม่น่าเชื่อ (ไทยรัฐ 050942)

1.4.2 ความเคลื่อนไหวด้านการสื่อสารและบันเทิง

1.4.2.1 กองจดหมายเหตุสหรัฐเตรียมเผยแพร่ราชสาส์น ร.4

สำนักข่าวเอเอฟพีรายงานจากกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เมื่อ 27 ก.ย. 2542 ว่ากองจดหมายเหตุของสหรัฐ เตรียมเปิดเผยพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกษัตริย์รัชกาลที่ 4 แห่งราชวงศ์จักรีของไทย ที่ทรงส่งไปเจริญสัมพันธไมตรีกับอดีตประธานาธิบดีเจมส์ บูคานัน แห่งสหรัฐ เมื่อ ปี พ.ศ. 2404 หรือ 138 ปีก่อน เพื่อเป็นการยกย่องพระเกียรติคุณของพระองค์ท่าน พระราชสาส์นดังกล่าว ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งนับเป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรก ที่ทรงเปิดสัมพันธไมตรีกับสหรัฐอเมริกา นั้น กองจดหมายเหตุสหรัฐ มีกำหนดจะจัดแสดงให้ประชาชนได้ชม ระหว่างวันที่ 18-30 พ.ย. ศกนี้ เนื้อหาในพระราชสาส์นเป็นข้อความที่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะทรงจัดส่งช้างพลายและช้างพังหลายเชือกให้แก่สหรัฐ

เป็นที่น่าสังเกตว่า การที่กองจดหมายเหตุของสหรัฐ เตรียมจัดแสดงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงอดีตประธานาธิบดีสหรัฐ ในช่วงกลางเดือน พ.ย. นี้ ตรงกับช่วงเวลาที่กำลังฉายภาพยนตร์เรื่อง "แอนนา แอนด์ เดอะ คิง" สร้างโดยบริษัท เทเวณี เซนจูรี ฟอกซ์ ซึ่งมีกำหนดฉายให้ประชาชนได้ชมพอดี ทั้งนี้คณะอนุกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ต่างชาติของไทย ไม่อนุญาตให้บริษัทเทเวณี เซนจูรี ฟอกซ์ เข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องนี้ในประเทศไทย เพราะบทภาพยนตร์ผิดข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์มากเกินไป กองถ่ายจึงย้ายไปที่มาเลเซีย แต่เมื่อวันที่ 5 พ.ค. ที่ผ่านมานสพ.สตาร์ของมาเลเซีย รายงานข่าวครึกโครมว่าชาวไทยและมาเลเซียราว 60 คน ซึ่งถูกจ้างให้แสดงเป็นตัวประกอบในภาพยนตร์ดังกล่าว ได้แจ้งความต่อตำรวจมาเลเซียเรียกค่าเสียหายจากบริษัทเทเวณี เซนจูรี ฟอกซ์ โทษฐานหลอกลวง ให้พวกตนไปติดอยู่ที่เกาะลังกาวิถึง 3 วัน มีหน้าที่ยังถูกไล่กลับโดยไม่ทำงานแต่อย่างใด (ไทยรัฐ 290942)

1.4.2.2 เตรียมเนรมิตกรุงเทพฯ ให้เป็นเมืองแห่งศิลปะ ในการจัดงานบอลยิ่งใหญ่ตามแบบฉบับเวียนนา

สมาคมไทย-ออสเตรีย และสถานทูตออสเตรีย ร่วมกับบริษัทบีเอ็มดับเบิลยู (ประเทศไทย) จำกัด จัดงาน "เวียนนา อิมพีเรียล บอล" เป็นงานเต้นรำสโมสรยิ่งใหญ่แห่งปี ครั้งแรกในประเทศไทย เพื่อร่วมเฉลิมฉลองในมหามงคลโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ

มร.ไฮน์ เกออร์ นายกสมาคมไทย-ออสเตรีย ประธานจัดงานเวียนนาอิมพีเรียลบอล เปิดเผยถึงรูปแบบและ แนวความคิดของการจัดงานครั้งนี้ว่า เป็นการจำลองงานเต้นรำเวียนนาอิมพีเรียลบอลซึ่งเป็นงานราตรีสโมสรที่มีชื่อเสียงก้องโลกและมีตำนานอันยาวนาน มาจากกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ซึ่งเป็นงานที่ได้รับความนิยมอย่างสูงจากผู้รักเสียงดนตรีและการเต้นรำทั่วโลก เป็นงานประจำปีที่ดีที่สุดในกรุงเวียนนา

สมาคมไทย-ออสเตรีย จะจัดงานเต้นรำในแบบฉบับเวียนนาขึ้นที่กรุงเทพฯ โดยจะเนรมิตกรุงเทพฯ ให้เป็นเมืองแห่งศิลปะและวัฒนธรรม ในบรรยากาศแบบฉบับเวียนนา นครแห่งศิลปะการดนตรีที่เลื่องชื่อ ผู้เข้าร่วมงานจะได้สนุกสนานกับการเต้นรำ ในทำนองเพลงวอลท์ซอันแผ่วหวาน บรรเลงโดยวงบางกอกซิมโฟนีออเคสตรา พร้อมลิ้มรสกับอาหารและไวน์ชั้นดีในสไตล์ออสเตรียน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทย และออสเตรียซึ่งมีมายาวนาน ตลอดจนเป็นการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมระหว่างสองประเทศ กำหนดจัดงานจะมีขึ้นในวันเสาร์ที่ 16 ต.ค. ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมรอยัลลอร์ดคิด เซอราตัน และเงินรายได้จากการจัดงานมอบให้มูลนิธิเด็กโรคหัวใจ (ไทยรัฐ 180942)

อนึ่ง ยังมีรายงานด้วยว่า จะมีนักร้องโอเปร่าระดับโลกชาวอิตาลี มาโชว์เพลงสมทนา งานมหกรรมดนตรีเฉลิมพระเกียรติฯ ทั้งนี้จากการเปิดเผยของคุณหญิงมาลัยวัลย์ บุญยะรัตเวช ผู้อำนวยการศูนย์ประสานเสียงที่มีชื่อเสียงในนามของ The Bangkok Festival Choir (BFC) ร่วม 200 คน ได้ร่วมกับมูลนิธิโสสะแห่งประเทศไทยฯ จัดมหกรรมดนตรีเฉลิมพระเกียรติฯ "THE GLORY" เชิญนักร้องอุปรากรชาวอิตาลี ที่มีชื่อเสียงระดับโลก Mr.Mario Bolognesi ร่วมร้องประสานเสียงเพลงคลาสสิก โดยนักร้องอิตาลีขอมีส่วนร่วมเทิดพระเกียรติ ชุมพิตขับร้องเพลงพระราชนิพนธ์ "สมทนา" และ Somewhere Somehow ฉบับเรียบเรียงเสียงเป็นพิเศษในแนวคลาสสิก เพื่อแสดงในวันงาน คือวันที่ 30 ต.ค. ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (ไทยรัฐ 240942)

1.4.2.3 สำนักพระราชวังฉลองสหัสวรรษใหม่ พาส่องเรือชมการแสดงทางน้ำครั้งแรกของโลก

นายเสวี วังสไพจิตร ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เผยว่า ปีนี้ถือเป็นปีสำคัญยิ่งสำหรับปวงชนชาวไทย เพราะจะมีการเฉลิมฉลองที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ และหนึ่งในกิจกรรมที่จะมีขึ้นคือ การเสด็จฯ ทอดผ้าพระกฐินทางชลมารค ททท.จึงเกิดแนวคิดเรื่องสายน้ำ ที่มีความผูกพันกับพระมหากษัตริย์และคนไทยมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเปรียบเสมือนเส้นโลหิตใหญ่ที่หล่อเลี้ยงประชาชนคนไทยมาทุกยุคทุกสมัย ดังนั้นเพื่อปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์สายน้ำ และสืบสานความเป็นไทย ถวายเป็น

ราชภัฏการะแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตลอดจนร่วมฉลองวันเริ่มต้นศตวรรษที่ 21 ททท.จึงร่วมกับสำนักพระราชวัง และหน่วยงานต่างๆ จัดการแสดงประกอบแสงเสียงและสื่อผสม ริมแม่น้ำเจ้าพระยาเรื่อง "เจ้าพระยาแม่น้ำของแผ่นดิน" เพื่อให้ประชาชนชาวไทยและนักท่องเที่ยว ได้ชื่นชมกับวัฒนธรรมอันดีงามของไทย และความงดงามของสายน้ำในยามราตรี ระหว่างวันที่ 24 ธ.ค. 2542-1 ม.ค. 2543 รวม 9 วัน ณ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา

สำหรับรูปแบบการแสดงนั้น ททท.มอบหมายให้บริษัทกันตนา กรุ๊ป เป็นผู้ดำเนินการ โดยนำส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตไทยที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำ มานำเสนอร่วมกับการใช้ภูมิสถาปัตย์ และหุ่นขี้ผึ้งอันงดงามของกรุงเทพฯ เป็นฉากประกอบ เป็นเรื่องราวของกำเนิดแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักที่สำคัญคู่กับประวัติศาสตร์การสร้างราชอาณาจักรไทย และเรื่องราวเกิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์แห่งราชจักรีวงศ์ ในงานนี้ผู้ชมต้องล่องเรือชมการแสดงตามจุดต่างๆ เริ่มตั้งแต่บริเวณสะพานกรุงธนบุรี ถึงสะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกรวม 6 จุด โดยจะจัดแสดงคืนละประมาณ 4 รอบ ระหว่างเวลา 19.00-23.00 น. โดยการแสดงแต่ละจุดใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที รวมเวลาในการแสดงทั้งหมดประมาณหนึ่งชั่วโมงครึ่ง

เนื้อหาในการแสดงประกอบด้วย 9 องค์ เริ่มด้วยการกำเนิดอาณาจักรแห่งลุ่มน้ำ องค์ 2 คนไทยกับสายน้ำ องค์ 3 การสู้รบเพื่อครอบงำเอกราช องค์ 4 สายน้ำแห่งการก่อร่างสร้างเมือง องค์ 5 ขบวนการพยุหยาตราทางชลมารค องค์ 6 อัญเชิญพระแก้วมรกตข้ามกรุง องค์ 7 พิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ องค์ 8 พระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ องค์ 9 พระบารมีมากพันวาพัน จุดสำคัญของการแสดงจะอยู่ที่ท่าราชวรดิษฐ์ ซึ่งจะมียอพาในรามายณะและแม่น้ำพุง ฉายพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ในพระอิริยาบถต่างๆ

สำหรับการชมการแสดง ประชาชนสามารถชมได้ตามจุดขึ้นลงเรือ ที่ทางกรมเจ้าท่าจัดเตรียมไว้ให้ทั้งหมด 14 จุด โดยจะมีเรือตั้งแต่ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ที่กรมเจ้าท่าได้ตรวจสอบความปลอดภัยแล้วไว้บริการ ประมาณ 300-500 ลำ โดยผู้เข้าชมการแสดงเพียงแต่เสียค่าบริการลงเรือเท่านั้น และคืนส่งท้ายศตวรรษที่ 20 คือวันที่ 31 ธ.ค. จะเป็นรอบพิเศษเพื่อร่วมฉลองสหัสวรรษใหม่ มีการถ่ายทอดสดให้ประชาชนได้ชมการแสดง อย่างทั่วถึงกันทั่วประเทศ.(ไทยรัฐ 110942)

1.4.2.4 "คาราโอไอ" ธุรกิจใหม่เอาใจวัยรุ่นที่น่าจับตามอง

บริษัท ศูนย์วิจัยกิจการไทย จำกัด รายงานว่า คาราโอไอเป็นการนำเทคโนโลยีของตู้ถ่ายภาพ สติ๊กเกอร์ ห้องอัดเสียง และห้องคาราโอเกะเข้ามาผสมผสานกัน เพื่อให้ผู้ที่ชื่นชอบการร้องเพลงเป็นชีวิตจิตใจและต้องการมีอัลบั้มเพลงเป็นของตนเอง สามารถสร้างฝันให้เป็นจริงได้ในอัตราค่าบริการ 299 บาทต่อเพลง แม้ว่าอัตราค่าบริการของคาราโอไอจะค่อนข้างแพงโดยเฉพาะในยุคที่เศรษฐกิจยังไม่ฟื้นตัวดีนัก แต่เนื่องจากธุรกิจนี้มุ่งเจาะกลุ่มเป้าหมายวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อในระดับที่ดี เพราะอาศัยเงินผู้ปกครองในการจับจ่ายใช้สอย และด้วยเหตุที่การร้องเพลงนับเป็นธุรกิจที่มีความแปลกใหม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มวัยรุ่น จึงคาดได้ว่าธุรกิจคาราโอไอน่าจะเป็นธุรกิจที่ทำเงินให้กับผู้ประกอบการได้เป็นอย่างดีและคืนทุนได้ในระยะเวลาอันสั้น

สำหรับอัตราค่าบริการร้องเพลงในคาราโอไอนี้ ผู้ให้บริการจะเรียกเก็บจากลูกค้าในอัตรา 299 บาทต่อเพลง หากต้องการร้องเพลงที่ 2 ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเป็นเงินอีก 120 บาทต่อเพลง เป็นที่น่าสังเกตว่าคลับเทปบ้านหนึ่งสามารถบรรจุเพลงที่ร้องได้ถึง 4 เพลง แต่ในปัจจุบันผู้ให้บริการจะให้ลูกค้าร้องเพลงบันทึกได้เพียง 2 เพลง พื้นที่เทปเปล่าที่เหลือลูกค้าสามารถบันทึกคำพูดที่อยากบรรยายหรือเล่าเรื่องราว ต่างๆ ตลอดจนความรู้สึกของตนเอง เพื่อสื่อสารไปถึงเพื่อนสนิท มิตรสหายตลอดจนญาติ หรือบุคคลอันเป็นที่รักได้

แม้ว่าธุรกิจคาราโอไอจะเป็นธุรกิจใหม่ที่ตลาดยังไม่ขยายตัวมากนัก แต่จากจุดเด่นของธุรกิจคาราโอไอที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มวัยรุ่นที่ชื่นชอบการร้องเพลงและความแปลกใหม่ ก็คาดได้ว่า ความต้องการร้องเพลงในคาราโอไอจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการขยายบริการให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น โดยเฉพาะตามห้างสรรพสินค้าทั่วกรุงเทพฯ และปริมณฑล ยิ่งไปกว่านั้น แนวโน้มตลาดที่มีคู่ทางสดใส อาจกระตุ้นให้ผู้สนใจเข้ามาประกอบธุรกิจในลักษณะคาราโอไอเพิ่มขึ้น และมีการซื้อลิขสิทธิ์เพลงจากค่ายเพลงรายอื่น ๆ มากขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีการซื้อลิขสิทธิ์จากค่ายเพลงแกรมมี่เพียงค่ายเดียว ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มความหลากหลายและทางเลือกให้กับลูกค้าที่อาจมีความชื่นชอบบทเพลงของค่ายแตกต่างกันไป (สำนักข่าวไทย 310742)

1.4.3 ความเคลื่อนไหวด้านสื่อสารมวลชน

1.4.3.1 แผนพัฒนาสื่อฯ หนุนสร้างเครือข่าย คุ้มครองผู้บริโภค

ในรายงานแผนพัฒนาสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีและโทรคมนาคมเพื่อการพัฒนาคนและสังคม (2542-2551) ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีไปแล้วเมื่อวันที่ 1 มิ.ย.ที่ผ่านมา ได้ระบุว่า โครงสร้างพื้นฐานด้านสื่อทุกประเภท ยังมีปัญหาการกระจายตัวทั้งในด้านการกระจายเสียง การแพร่ภาพ และการวางเครือข่าย ซึ่งไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่และกลุ่มประชากรทั่วประเทศ กล่าวคือ

1) จำนวนสถานีวิทยุกระจายเสียงที่มีอยู่ในปัจจุบันแม้จะมีจำนวนมากแต่การกระจายตัวของสถานที่ตั้งสถานีไม่ทั่วถึง ส่วนมากจะอยู่ในเมืองใหญ่ นอกจากนั้น พื้นที่ครอบคลุมของการกระจายเสียงไม่สามารถครอบคลุมได้ทุกพื้นที่โดยเฉพาะในชนบทห่างไกล ทำให้การรับฟังไม่ชัดเจน เช่น พื้นที่ชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 14% รับคลื่นวิทยุไม่ชัดเจน

2) ระบบโครงสร้างพื้นฐานของระบบวิทยุโทรทัศน์เกือบทั้งหมดเป็นของรัฐ การขยายการให้บริการจึงมีข้อจำกัด จากงบประมาณและเทคโนโลยีที่ล้าสมัย การส่งสัญญาณวิทยุด้วยเทคโนโลยีการแพร่ภาพระบบวีเอชเอฟนั้น ช่องสัญญาณเต็มแล้ว ถ้าจะแพร่ภาพให้ครอบคลุมพื้นที่ห่างไกลต้องจัดสร้างสถานีฐานเพิ่มเติม ส่วนสถานีโทรทัศน์แห่งใหม่คือ ไอทีวีในระบบยูเอชเอฟ ยังมีปัญหาค่าตอบแทนสัมปทานที่ให้กับรัฐ และระบบดีทีเอช ก็กระจุกตัวอยู่เฉพาะผู้ชมบางกลุ่ม เนื่องจากผู้รับชมต้องเสียค่าใช้จ่ายในการติดตั้งจานรับสัญญาณเอง

3) การนำเสนอเนื้อหาของสาระของสื่อส่วนใหญ่ออกมาในรูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสาร และมุ่งเน้นความบันเทิงเป็นหลัก เนื่องจากการผลิตรายการมุ่งผลทางธุรกิจและขึ้นอยู่กับการตลาดเป็นหลัก

4) หน่วยงานต่างๆ ที่เป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนใหญ่เน้นการผลิตสื่อเพื่อความบันเทิง มีรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาเพียง 14 สถานี หรือ 2.72% โดยปัจจุบันมีการนำสื่อวิทยุมาใช้เป็นสื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยในสัดส่วนที่ยังน้อยเกินไป และยังมีปัญหาด้านการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย คุณภาพของเนื้อหารายการ วิธีการนำเสนอขาดความหลากหลาย ผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมได้น้อย การจัดช่วงเวลาออกอากาศไม่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ในส่วนของทบวงมหาวิทยาลัยมีสถานีวิทยุกระจายเสียงเป็นของตนเอง รวม 12 สถานี ก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาโดยตรงทั้งหมด เนื่องจากมีการอนุญาตให้เอกชนเช่า และจัดทำรายการสารบันเทิง ในขณะที่บางมหาวิทยาลัยไม่มีสถานีเป็นของตนเอง ต้องเช่าสถานีอื่นเพื่อจัดทำรายการทางการศึกษา

ข้อมูลจากงานวิจัยโครงสร้างการบริหารองค์กรสื่อสารมวลชนและข้อมูลจากการสำรวจประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสื่อมวลชนชนฯ พบว่ารายการวิทยุโทรทัศน์ส่วนใหญ่เน้นบันเทิงเป็นหลัก ได้แก่

ช่อง 3 มีข่าวสารความรู้สาระประโยชน์ 27% บันเทิง 57% และโฆษณา 16%

ช่อง 5 มีข่าวสารความรู้ สาระประโยชน์ 41.57% บันเทิง 58.43%

ช่อง 7 มีรายการข่าวสารสาระประโยชน์ 19.11% บันเทิง 80.89%

ช่อง 9 มีรายการข่าว ความรู้ สาระประโยชน์ 54% บันเทิง 32% โฆษณา 14%

ช่อง 11 มีรายการประเภทความรู้ การศึกษา ข่าวและสาระประโยชน์รวมกันถึง 78% และบันเทิง 22% ไม่มีโฆษณา

ไอทีวี มีรายการข่าวสาร ความรู้ 73% และบันเทิง 27%

5) ผลงานที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ ยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งมีปัญหาด้านคุณภาพ อันสืบเนื่องมาจากปัญหาการดำเนินงานเพื่อหวังผลทางธุรกิจ ซึ่งมีผลให้คุณภาพข้อมูลและเนื้อหาของรายการโทรทัศน์บางรายการไม่ได้มาตรฐานและไม่สร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งขาดการกลั่นกรองก่อนเผยแพร่ต่อสาธารณชน ไม่ให้ความสำคัญด้านจรรยาบรรณ ก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบฟุ้งเฟ้อ มีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม

ในด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งหนังสือพิมพ์และนิตยสารมีการแข่งขันกันสูงในด้านปริมาณและคุณภาพ แต่มีน้อยที่ถือว่าเป็นสื่อเพื่อการพัฒนา ส่วนใหญ่เป็นสื่อเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ เช่น นิตยสารปิเปิลอย ลีกลับไสยศาสตร์ ในลักษณะมอมเมาประชาชน ทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ และเกิดปัญหาสังคมตามมา

สภาพพัฒนา ระบุว่าปัญหาของผู้ผลิตสื่อโทรทัศน์ภาคพื้นดิน คือส่วนใหญ่ผู้ผลิตสื่อยังขาดอิสระในการผลิตรายการ โดยเฉพาะด้านสิทธิและเสรีภาพในการเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริง เนื่องจากผู้ผลิตทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ต้องผลิตรายการให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานหรือผู้อุปถัมภ์ ขณะที่ผู้ผลิตที่เป็นกลุ่มธุรกิจเอกชนขนาดใหญ่เป็นผู้ได้รับสัมปทานและเช่าช่วงเวลาและก็นำเสนอรายการตามกลไกตลาดเป็นหลัก รายการส่วนใหญ่ถึงดูเหมือนกัน การนำเสนอเป็นลักษณะการสื่อสารทางเดียว มีการยึดยึดข้อมูลข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ส่วนผู้ผลิตรายการเอกชนรายย่อยที่ผลิตรายการคุณภาพ จะถูกกีดกันออกจากระบบ เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากภาครัฐทั้งการจัดสรรเวลา งบประมาณและมาตรการจูงใจในการผลิต การจ้างบุคลากรเพื่อผลิตสื่อของภาคเอกชน บางส่วนนิยมจ้างบุคลากรที่ขาดความรู้และทักษะเพราะประสงค์จะลดต้นทุน ทั้งบุคคลเหล่านี้ยังขาดหลักประกันความมั่นคงในวิชาชีพ และสวัสดิการอันพึงได้รับ ทำให้ไม่สามารถผลิตผลงานที่มีความลึกซึ้งรอบด้านและก่อให้เกิดปัญหาตามมา ทั้งในหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ โดยเฉพาะปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล

แผนพัฒนาสื่อสารมวลชนยังระบุว่า ประชาชนส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการกลั่นกรองและวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลข่าวสาร สื่อต่างๆ ส่งผลต่อความเชื่อ พฤติกรรม และประโยชน์ในการพัฒนาความคิดและคุณภาพชีวิตของตนเอง นอกจากนี้ การรับสื่อของประชาชนยังมีลักษณะการสื่อสารทางเดียว ผู้รับสื่อขาดการวิพากษ์วิจารณ์และเสนอความคิดเห็นตลอดจนขาดการตรวจสอบการทำงานของสื่อแต่ละประเภท ประชาชนผู้รับสื่อไม่ได้รับการบริการข้อมูลข่าวสารที่มีความหลากหลาย ผู้บริโภคข่าวสารยังไม่สามารถควบคุมสื่อมวลชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ยังไม่สามารถมีส่วนร่วมทั้งทางวิพากษ์วิจารณ์ กดดันสื่อมวลชนที่เสนอข่าวสารที่ไม่เป็นจริง หรือไม่สร้างสรรค์ และยังไม่สามารถก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนทิศทางการนำเสนอสื่อต่างๆ เท่าที่ควร รวมทั้งยังไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิจากการถูกเปิดเผยข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายและอับอาย

ในแผนพัฒนาสื่อสารมวลชน ได้กำหนดเป้าหมายโดยให้สอดคล้องกับกรอบการจัดสรรคลื่นความถี่ในการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ดังนี้ 1) กำหนดสัดส่วนเนื้อหาสาระของรายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาคนและสังคม โดยให้มีรายการเพื่อการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่นๆ อย่างน้อย 50% 2) กำหนดสัดส่วนของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ฯ โดยแบ่งเป็นภาครัฐซึ่งครอบคลุมภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และการปกครองส่วนท้องถิ่น 40% ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชน 20% และภาคธุรกิจเอกชน 40% 3) มีสถานีวิทยุกระจายเสียงชุมชนระดับจังหวัด อย่างน้อยจังหวัดละ 1 สถานี รวมทั้งให้มีสถานีวิทยุโทรทัศน์ชุมชนด้วย 4) ประชาชนอย่างน้อย 80% ของประเทศมีนิสัยรักการอ่าน มีการสื่อสารผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้ทั่วถึงทุกตำบล และ 20% ของประชาชนมีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ต 5) มีองค์กรประชาชนที่สามารถควบคุม ตรวจสอบ และปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้รับและผู้ใช้สื่อได้อย่างเข้มแข็งทั้งระดับชุมชนและระดับชาติ

ทั้งนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์ 4 ด้านไว้ คือยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสื่อ ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้ผลิตสื่อ ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้รับและผู้ใช้สื่อ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการ

ทั้งนี้แผนพัฒนาสื่อสารมวลชน กำหนดให้องค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ตามมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญ 2540 ที่จะจัดตั้งขึ้นทำหน้าที่พิจารณาทบทวนและปรับปรุงแผนพัฒนาสื่อสารมวลชนฉบับนี้ เพื่อให้ทันเหตุการณ์ สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป (กรุงเทพฯ 230842)

1.4.4 ความเคลื่อนไหวด้านการท่องเที่ยว

1.4.4.1 นิตยสารเอสไควร์ระบุหนุ่มอังกฤษชอบเที่ยวพัทยา

สำนักข่าวเอเอฟพีรายงานว่า นิตยสารเอสไควร์ ซึ่งเป็นนิตยสารสำหรับผู้ชายฉบับภาษาอังกฤษ ระบุว่า พัทยา เมืองท่องเที่ยวตากอากาศทางตะวันออกของไทย เป็น "ดินแดนสวรรค์" สำหรับผู้ชายอังกฤษเนื่องจากเต็มไปด้วยโสเภณี ยาเสพติด และสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เอสไควร์ระบุว่า นับแต่ค่าเงินบาทตกลงเมื่อปี 2540 นักท่องเที่ยวชาวอังกฤษพากันมาเที่ยวพัทยามากขึ้น โดยเมื่อปีที่แล้วมีจำนวนถึง 170,000 คน นับว่ามากที่สุดในบรรดานักท่องเที่ยวชาวตะวันตกด้วยกัน เอสไควร์ระบุว่า หนุ่มอังกฤษพากันมาเที่ยวประเทศไทย เพื่อแสวงหาสิ่งที่ไม่สามารถหาได้ในบ้านของตนเอง นั่นคือ การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีขีดจำกัดกับหญิงสาวสวยที่พวกเขาเป็นผู้เลือกหา ในราคาที่ถูกอย่างไม่น่าเชื่อ อย่างไรก็ตาม ทอม ฮิลลิตซ์ ผู้เขียนบทความดังกล่าว ซึ่งเคยเดินทางมาเยือนไทย กล่าวต่อเอเอฟพีว่า บทความของเขาไม่ได้มีเจตนาประณาม เขาไม่ต้องการเขียนเรื่องโจมตีการค้าประเวณี เพียงแต่สนใจกลุ่มที่เป็นผู้บริโภค และว่า เขากังวลว่ากำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว และไม่ได้จำกัดเพียงแค่นี้ในประเทศไทยเท่านั้น นายฮิลลิตซ์ระบุในบทความว่า นักท่องเที่ยวอังกฤษส่วนใหญ่เป็นชายโสดอายุระหว่าง 18-36 ปี และเมื่อพวกเขาเดินทางกลับประเทศไปแล้ว พวกเขาก็หวังที่จะกลับมาเที่ยวที่พัทยาก่อน (สำนักข่าวไทย 110842)

1.4.4.2 ททท. เตรียม 7 เส้นทาง ส่งเสริมไทยเที่ยวไทย

นางปัทมา นงสกุล รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เปิดเผยว่า ขณะนี้ ททท. มีรายการนำเที่ยว 7 เส้นทาง เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ ตามโครงการไทยเที่ยวไทย ได้แก่ 1. กระบี่-ตรัง-สตูล-พัทลุง 2. ระนอง-ชุมพร 3. เพชรบุรี-ประจวบคีรีขันธ์ 4. ระยอง-จันทบุรี-ตราด 5. นครราชสีมา-บุรีรัมย์-ศรีสะเกษ-สุรินทร์-อุบลราชธานี 6. อุตรดิตถ์-ขอนแก่น-หนองคาย-กาฬสินธุ์ และ 7. เชียงราย-พะเยา-แพร่-น่าน แต่ให้ภาคเอกชนไปจัดทำแพคเกจเสนอเพิ่มเติมก่อนสรุปเพื่อนำเสนอขายต่อไป ส่วนการจะให้การบินไทยลดราคาตั๋วเครื่องบินลงมาร้อยละ 30 นั้น ข้อสรุปคือการบินไทยยินดีที่จะให้ความร่วมมือหากมีการจัดทำเป็นแพคเกจออกมา แต่ไม่ระบุว่าจะลดลงกี่เปอร์เซ็นต์ ขึ้นอยู่กับแต่ละจังหวัด

ด้านนายชูชาติ ทองคำ ผู้จัดการทั่วไป บริษัท รุ่งโรจน์ทัวร์ ทราเวล เซนเตอร์ จำกัด และ นายกสมาคมรถโดยสารไม่ประจำทางเปิดเผยว่า หากจะให้การบินไทยลดฝ่ายเดียวคงไม่ได้ เพราะต้องขายเป็นแพคเกจ ดังนั้นทุกฝ่ายต้องลดเหมือนกันทั้งโรงแรม บริษัทนำเที่ยว และการบินไทย เพื่อให้ราคาถูกลง กระตุ้นให้คนไทยเที่ยวเมืองไทย โดยขณะนี้เตรียม 9 เส้นทาง นำเสนอรัฐมนตรี คือภาคอีสาน 3 เส้นทาง ภาคเหนือ 3 เส้นทาง และภาคใต้ 3 เส้นทาง ไปและกลับเครื่องบิน 3 วัน 2 คืน ราคาไม่เกิน 4,000 บาท และเดินทางโดยรถยนต์

ราคา 2,790 บาท โดยพยายามเจาะเส้นทางที่นักท่องเที่ยวยังไม่รู้จัก และจัดให้ราคาถูก เช่น ลำปาง แพร่ น่าน เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ขึ้นเหนือ จะรู้จักแต่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย (สำนักข่าวไทย 020842)

1.4.4.3 ททท.ลงนามภาคเอกชนร่วมจัดโครงการเที่ยวไทย

วันที่ 4 ส.ค. 2542 ที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ นางปวีณา หงสกุล รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจความร่วมมือด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ร่วมกับนายธรรมบุญ หวังหลี กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) นายวิจิตร ณ ระนอง ประธานสถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นายเสน่ห์ โตสิริเสถียร นายกสมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว นายชนินทร์ โทณะวณิก นายกสมาคมโรงแรมไทย และ นายเสรี วงษ์ไพจิตร ผู้ว่าฯ ททท. เพื่อร่วมกันจัดรายการนำเที่ยวราคาใกล้เคียงกับต้นทุน

นางปวีณา กล่าวว่ โครงการดังกล่าว จะเริ่มต้นวันที่ 15 สิงหาคม ถึงวันที่ 31 ตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว หรือ โลว์ซีซั่น ซึ่งนักท่องเที่ยวไม่นิยมเดินทาง อันเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ โดยเฉพาะพบว่าในช่วง 5 เดือนแรกของปี (ม.ค.-พ.ค.) มีคนไทยเดินทางออกนอกประเทศถึง 580,000 คน โดยสมาคมต่างๆ ด้านท่องเที่ยวและการบินไทยจะร่วมกันจัดแพคเกจขึ้นมา ในราคาที่ลดลงจากราคาปกติร้อยละ 30 และ ททท.จะช่วยสนับสนุนในด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ โดยจะเสนอคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจ เพื่อขออนุมัติงบประมาณ 50 ล้านบาทจาก ก.คลัง

ทั้งนี้สำหรับโปรแกรมนำเที่ยวต่าง ๆ นั้นมีทั้งการเดินทางโดยเครื่องบิน รถยนต์ และรถไฟ เช่น เส้นทาง กาญจนบุรี ถ้ำธารลอด ล่องเรือแควนุ และขี้อักรยานภูเขา เดินทางโดยรถยนต์ 2 วัน 1 คืน ราคา 1,699 บาท ไคราช บุรีรัมย์ เขาพนมรุ้ง ศรีสะเกษ เขาพระวิหาร เดินทางโดยเครื่องบิน 3 วัน 2 คืน ราคา 4,199 บาท และเส้นทางกบินทร์บุรี ล่องแก่งหินเพิง เดินทางโดยรถไฟ 2 วัน 1 คืน ราคา 1,500 บาท เป็นต้น (สำนักข่าวไทย 040842)

1.4.4.4 ททท.ชู 27 จังหวัดขาย 'ปีมีเลนเนียม' คาดเงินสะพัด 2-3 หมื่นล้าน -ชูจุดขาย เห็นดวงอาทิตย์ก่อนใคร

ททท.เตรียมดันแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ 50 แห่งใน 27 จังหวัดทั่วประเทศ จัดแพคเกจขายส่งท้ายปี 1999 ดันรับปี "ปีมีเลนเนียม" หวังเงินสะพัดกว่า 2-3 หมื่นล้านบาท ชูจุดเด่นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถชมพระอาทิตย์ขึ้นและตกก่อนจังหวัดอื่น ด้านบริษัททัวร์ ดึง ขายต่างชาติได้น้อย เพราะตลอดแผนงานกระชั้นชิดเกินไป

นางจุฑามาศ ศิริวรรณ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร ททท. เปิดเผยว่า ขณะนี้ ททท. ได้รวบรวมสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ 50 แห่งใน 27 จังหวัดทุกภูมิภาคของประเทศไทย ที่สามารถชมพระอาทิตย์ตกและขึ้นในจุดที่สวยงาม โดยใช้ชื่อโครงการว่า "ส่งตะวันรับวันใหม่ปี 2000" เพื่อใช้เป็นจุดขายใน ปีมีเลนเนียม และเพิ่มจุดขายในการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติและชาวไทย เพราะในขณะนี้คู่แข่งสำคัญ เช่น สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฮ่องกง กัมพูชา รวมถึงญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย ต่างได้มีการเตรียมจัดกิจกรรมต้อนรับปี 2000 อย่างคึกคักแล้ว

สำหรับ แหล่งท่องเที่ยวใน 27 จังหวัด ที่สามารถชมดวงอาทิตย์ตกและขึ้นในจุดที่สวยงาม ประกอบด้วย ภาคเหนือ มี 6 จังหวัด ได้แก่ ที่จังหวัดเชียงใหม่สามารถชมดวงอาทิตย์ตกที่วัดสวนดอกอยู่บริเวณตัวเมือง และที่ยอดดอยอินทนนท์บริเวณจุดชมวิว จังหวัดเชียงรายชมดวงอาทิตย์ตกที่ดอยช้างมูบ ที่แม่น้ำกก และชมดวงอาทิตย์ขึ้นที่ภูชี้ฟ้า ที่จังหวัดสุโขทัยชมดวงอาทิตย์ตกและมีการจัดแสดงแสงเสียงที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่จังหวัดพิษณุโลกชมดวงอาทิตย์ตกที่ลำน้ำน่านและภูหินร่องกล้า ที่จังหวัดเพชรบูรณ์สามารถชมดวงอาทิตย์ขึ้นที่ยอดเขาค้อ และที่จังหวัดตากสามารถชมดวงอาทิตย์ขึ้นที่ดอยม่อนกระทิง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจุดชมดวงอาทิตย์ตกและขึ้นใน 3 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเลยชมดวงอาทิตย์ตกที่ภูเรือ และชมดวงอาทิตย์ขึ้นที่ภูกระดึง ที่จังหวัดนครพนมชมดวงอาทิตย์ตกที่เขื่อนลำปาวและชมดวงอาทิตย์ขึ้นที่ริมฝั่งแม่น้ำโขง และที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจุดที่สามารถมองเห็นดวงอาทิตย์ขึ้นได้ก่อนทุกจังหวัดในประเทศไทย ที่บริเวณแม่น้ำสองสี อำเภอโขงเจียม และที่ผาแต้ม

ภาคตะวันออก มีจุดชมดวงอาทิตย์ตกและขึ้นใน 4 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดชลบุรีสามารถชมดวงอาทิตย์ตกที่บริเวณชายหาดพัทยา และชายหาดบางแสน ที่จังหวัดตราดชมดวงอาทิตย์ตกและขึ้นที่ เกาะช้าง เกาะหมาก เกาะกูด ที่จังหวัดจันทบุรีชมดวงอาทิตย์ตกที่อ่าวกระดังงะ และที่จังหวัดระยองสามารถชมดวงอาทิตย์ตกที่ชายทะเลระยอง อาทิ เกาะเสม็ด เกาะเสม็ด เกาะเสม็ด เกาะมันนอก

ส่วนภาคกลางนั้น จะมีจุดชมดวงอาทิตย์ตกและขึ้นใน 5 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเพชรบูรณ์ชมดวงอาทิตย์ขึ้นที่หะอ้า ชมดวงอาทิตย์ตกที่แก่งกระเจาน ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ชมดวงอาทิตย์ขึ้นที่อ่าวของกระเจก ที่หัวหิน ที่จังหวัดกาญจนบุรีสามารถชมดวงอาทิตย์ตกที่สะพานข้ามแม่น้ำแคว และเขื่อนเขาแหลม ที่จังหวัดสมุทรปราการจะชมดวงอาทิตย์ตกที่บริเวณบางปู และที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาสามารถชมดวงอาทิตย์ตกที่วัดไชยวัฒนาราม วัดพระศรีสรรเพชญ์

ภาคใต้ จะมีจุดชมดวงอาทิตย์ตกและขึ้นใน 9 จังหวัดประกอบด้วยจังหวัดชุมพร จะชมดวงอาทิตย์ขึ้นและตกที่ทุ่งวัวแล่น ส่วนที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถชมดวงอาทิตย์ตกที่บริเวณหาดหน้าทอนเกาะสมุย และชมดวงอาทิตย์ขึ้นที่หาดเฉวงเกาะสมุย ที่จังหวัด นราธิวาสจะชมดวงอาทิตย์ตกและขึ้นที่หาดนราทัศน์ ที่จังหวัดสงขลาชมดวงอาทิตย์ขึ้นที่หาดสมิหรา ที่จังหวัดสตูลจะชมดวงอาทิตย์ตกที่ อุทยานแห่งชาติตะรุเตา ที่จังหวัดพังงาสามารถชมดวงอาทิตย์ขึ้นที่อ่าวพังงา ที่จังหวัดกระบี่จะชมดวงอาทิตย์ขึ้นที่เขานาบันน้ำ ที่จังหวัด ภูเก็ตสามารถชมดวงอาทิตย์ตกที่หาดกะตะ กะรน แหลมพรหมเทพ บริเวณอ่าวป่าตอง หาดสุรินทร์ ฯลฯ และสุดท้ายที่จังหวัดตรังสามารถ ชมดวงอาทิตย์ตกที่อ่าวปากเมง นอกจากนี้ สามารถชมดวงอาทิตย์ตกได้ตลอดแนวชายฝั่งทะเลตั้งแต่สตูลถึงระนอง

ให้เอกชนจัดแพคเกจขาย

นางจุฑามาศ กล่าวต่อว่า สำหรับขั้นตอนต่อไป คือจะเรียกผู้ประกอบการภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ตั้งแต่บริษัทนำ เที่ยว โรงแรม สถานบริการต่างๆ ให้มาประชุมเพื่อหาทางจัดแพคเกจรายการนำเที่ยวร่วมกัน โดยจะเน้นให้เป็นการจัดโปรแกรมนำเที่ยวใน ช่วงรอยต่อของปี 2542-2543 ในระยะเวลาที่ไม่ยาวนานนัก นอกจากนี้ควรเป็นแพคเกจราคาถูก เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางเพื่อการ ท่องเที่ยวในช่วงปีมีเลนนิยมให้มากที่สุด

ในขณะเดียวกัน ทางททท.จะเป็นตัวหลักในการทำการประชาสัมพันธ์ ให้นักท่องเที่ยวทราบในช่วงใกล้ถึงวัน โดยจะโฆษณาผ่าน สื่อต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติ

ทัวร์ซีแพคเกจขายต่างชาติไม่ได้

นายอเนก ศรีชีวะชาติ กรรมการผู้จัดการ บริษัท ไทยสินเอกซ์เพรส จำกัด กล่าวว่า "กรุงเทพธุรกิจ" ถึงแพคเกจส่งตัวรับวันใหม่ ปี 2000 ที่ททท.นำมาเป็นจุดขายเพิ่มว่า คงขายได้เฉพาะตลาดคนไทยเท่านั้น ในขณะที่ตลาดต่างชาติคงไม่สามารถขายได้ โดยเฉพาะตลาด ยุโรป เพราะการขายแพคเกจทัวร์จะต้องขายล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ปี และในการขายจะต้องมีการวางแผนล่วงหน้า รวมทั้งต้องใช้เวลาอย่าง น้อย 6 เดือน ในการทำโฆษณาประชาสัมพันธ์เผยแพร่โครงการ

"แพคเกจมีเลนนิยมออกมาเหมือนกับเป็นการสร้างภาพมากกว่า เพราะไม่สามารถขายหรือดึงนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาเพิ่มได้ อาจจะได้บ้างในตลาดจีนและไต้หวัน ซึ่งในการจัดทำโครงการอะไร ททท.ควรที่จะมีการประสานงานกับภาคเอกชน ซึ่งภาคเอกชนเองพร้อม ที่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่อยู่แล้ว รวมทั้งภาคเอกชนเป็นคนทำตลาดย่อมจะรู้ว่าแพคเกจจะต้องขายในช่วงไหน มาบอกตอนนี้ก็ไม่สามารถขายได้ทัน ประกอบกับทุกคนต่างยังไม่มีความมั่นใจในเรื่องของระบบวายทุเค ทำให้หลีกเลี่ยงการเดินทางโดยเครื่องบิน และมีความ คิดว่าอยู่ที่บ้านก็สามารถจะชมพระอาทิตย์ขึ้นและตกได้เหมือนกัน" นายอเนกกล่าว

คาดเงินสะพัด 2-3 หมื่นล้านบาท

นายสมชาย ชมระภา กรรมการผู้จัดการ บริษัท วิคเซ็นทัวร์ จำกัด กล่าวว่า ขณะนี้บริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่ทราบว่า ททท.จะมีกิจกรรมพิเศษต้อนรับปี 2000 ดังนั้นเชื่อว่ากิจกรรมนี้จะขายได้ในตลาดคนไทยเท่านั้น เพราะบริษัททัวร์ไม่สามารถนำไปบรรจุขายตลาด ต่างประเทศได้ทัน ในขณะที่ประเทศต่างๆ ได้มีการบรรจุเป็นแพคเกจขายไปแล้วอย่างคึกคัก สำหรับจุดชมดวงอาทิตย์ขึ้นและตก ที่คาดว่าจะ ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ ภาคเหนือ เพราะเป็นช่วงฤดูหนาว ซึ่งนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปเที่ยวภาคเหนืออยู่แล้ว และคาดว่าจะในช่วง เทศกาลดังกล่าวจะมีเงินสะพัดไม่น้อยกว่า 2-3 หมื่นล้านบาท (กรุงเทพธุรกิจ 130842)

1.4.4.5 ททท. รุกเปิดเกาะน้อยใหญ่เทียบเกาะช้างดึงนักท่องเที่ยว

นายปรเมศวร์ อมาตยกุล ผู้อำนวยการ การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานภาคกลาง เขต 5 จังหวัดตราด เปิดเผย ว่า หลังจากทีเกาะช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางทะเลของจังหวัดตราดที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเดินทางเข้ามาจำนวนมากใน แต่ละปี ซึ่ง ททท. เห็นว่าจุดขายทางธรรมชาติ ยังเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว และในส่วนของจังหวัดตราด จะพยายามเปิดสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มชาวต่างชาติที่ต้องการความแปลกใหม่และความ สมบูรณ์ทางธรรมชาติมากที่สุด

ทั้งนี้ ทะเลตราดมีจำนวนเกาะไม่น้อยกว่า 50 เกาะ จะเป็นทางเลือกของนักท่องเที่ยว โดยจะขายความเป็นธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่ง เกาะไหนที่ยังไม่พร้อมหรือไม่มีความปลอดภัยในการรองรับนักท่องเที่ยวแบบค้างคืน หรือมีสถานที่พัก ก็อาจจะมีการผ่านทางผู้ประกอบการหรือ ภาครัฐในการที่จะแนะนำหมู่เกาะที่ยังไม่มีชื่อมากนัก เพราะมั่นใจว่าในแต่ละเกาะจะมีจุดขายที่แตกต่างกันไป (สำนักข่าวไทย180842)

1.4.4.6 ฮอลิเดย์สำหรับซูเปอร์ริชใหม่

บริษัททราเวลเอนซิสชื่อไอลด์วิงส์ ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศอังกฤษ ได้ประกาศจัดทัวร์สู่ห้วงอวกาศ โปรแกรมแรกจะจัดในต้นปีพ.ศ. 2545 เน้นอน โดยใช้ยานยนต์สำหรับบินสู่อวกาศในความสูง 100 กิโลเมตร (หมายเหตุ: เพดานบินปกติของเครื่องบินประมาณสามหมื่น ฟุตหรือประมาณ 10 กิโลเมตร) เป็นระยะเวลาระหว่าง 30 ถึง 90 นาที

ค่าหัวรีตามโปรแกรมดังกล่าวนี้คิดคนละ 56,000 ปอนด์ (ประมาณสามล้านสี่แสนบาท) ซึ่งเป็นแบบแพคเกจหัวรีที่รวมทั้งค่าฝึกหัดในการเป็นมนุษย์อวกาศ ค่าที่พักตลอดหนึ่งสัปดาห์ ตลอดจนค่าบันทึกวิดีโอและรูปภาพต่างๆ ขณะนี้มีประชาเศรษฐกิจที่อยากมีประสบการณ์ร่วมกันเห็นไปจองแล้วเกือบสิบราย

นอกจากนั้น บริษัทนำเที่ยวแห่งนี้ยังเปิดให้จองโปรแกรมพิเศษอีกรายการหนึ่ง ซึ่งถ้าครบจำนวนมากพอเมื่อใดก็จะออกเดินทางทันที โดยไม่ต้องรออะไรอีก นั่นคือหัวรีโดยเรือดำน้ำไปยังบริเวณที่เรือโททานิคจมสู่ใต้สมุทรในครั้งกระนั้น คิดค่าโดยสารคนละ 40,000 ปอนด์ (สองล้านสี่แสนบาท) ซึ่งมีรายงานว่ามีคนจองเรียบร้อยแล้วห้าคน

สำหรับผู้ที่สนใจสามารถจองได้ที่ www.wildinfo@wildwings.co.uk (กรุงเทพฯ โทร 230842)

1.4.4.7 กรม เศรษฐกิจดิจิทัลกลับแผนปรับปรุงที่พักเขาใหญ่กระตุ้นการท่องเที่ยว

คณะกรรมการรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลกลับแผนปรับปรุง ที่พักสถานที่ท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “ไทยเที่ยวไทย” ระบุว่าจะขัดแย้งกับนโยบายที่ผ่านมา

นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวว่า ททท.ได้เสนอแผนงานไทยเที่ยวไทยต่อคณะกรรมการ โดยมีวงเงินค่าใช้จ่ายรวม 400 ล้านบาท ดำเนินการในเดือนส.ค. 2542-ก.ย. 2543 ประกอบด้วย การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ 50 ล้านบาท การจัดรายการนำเที่ยวพิเศษร่วมกับบริษัทนำเที่ยวจำนวน 12 ล้านบาท การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 68 ล้านบาท และการยกระดับมาตรฐานที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวก 270 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการฯ ได้ตั้งข้อสังเกตเรื่องค่าใช้จ่ายการปรับปรุงที่พักในอุทยานแห่งชาติและสวนป่า ในวงเงิน 215 ล้านบาท ซึ่งเห็นว่าอาจจะไม่สอดคล้องกับนโยบายของการอนุรักษ์ธรรมชาติก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะแผนการปรับปรุงที่พักในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และอุทยานแห่งชาติตะรุเตา จึงให้ ททท.ไปปรับปรุงรายละเอียดของการใช้จ่ายเงินดังกล่าวมาเสนอให้คณะกรรมการฯ พิจารณาใหม่

ขณะเดียวกันกระทรวงมหาดไทย ได้รายงานมาตรการส่งเสริมรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งมาตรการที่ดำเนินการไปแล้วได้แก่ การดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว การป้องกันการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว การป้องกันแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม การส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลาง การจับจ่ายซื้อของ การส่งเสริมเทศกาลท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด การกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมโปะเมซึ่งไทยแลนด์ และการจัดตั้งองค์การในรูปคณะกรรมการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยว ส่วนมาตรการที่จะดำเนินการต่อไปคือ การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น การส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมและการจัดนิทรรศการ และการส่งเสริมให้ไทยเป็นประตูท่องเที่ยวสู่ภูมิภาค (สำนักข่าวไทย 230842)

1.4.4.8 สมาคมโรงแรมออกโรงร้องรัฐยกเลิกภาษีอบจ.

สมาคมโรงแรมกตัตันรัฐบาล เลิกจัดเก็บภาษี อบจ. เสนอตั้งกรรมการทบทวนกฎหมายให้ทันสมัย หวั่นกฎหมายฉบับนี้จะนำไปสู่ข้อพิพาทระหว่างนักท่องเที่ยว พนง.โรงแรม และเจ้าหน้าที่รัฐ

วันที่ 22 ก.ย. 2542 มีการประชุมสมาคมโรงแรมไทย ที่โรงแรมเซ็นทรัล พลาซ่า โดยมีวาระสำคัญคือเรื่อง ผลกระทบจากการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ ภาษี อบจ. โดยนายชินนทร์ โทณะวณิก นายกสมาคมโรงแรมไทย (ทีเอชเอ) เปิดเผยมถึงปัญหาการจัดเก็บภาษีโรงแรมในต่างจังหวัด เพื่อเป็นรายได้องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือที่เรียกว่า ภาษี อบจ.นั้น ในขณะที่พบว่าผู้ประกอบการโรงแรมทั่วประเทศกำลังประสบปัญหาเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่ต้องการให้มีการจัดเก็บภาษีโรงแรม โดยอ้างว่าเป็นการออกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม เป็นการเลือกปฏิบัติเฉพาะธุรกิจบางประเภทเท่านั้น คือสินค้าหรูหรือ โรงแรมและน่านน้ำ

นายชินนทร์กล่าวว่า กฎหมายการจัดเก็บภาษี อบจ.ที่ออกมา รัฐบาลไม่เคยหารือร่วมกับสมาคมหรือผู้ประกอบการโรงแรมแต่อย่างใด ทางสมาคมทราบเรื่องก็ต่อเมื่อได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว นอกจากนี้กฎหมายดังกล่าวยังมีจุดอ่อนที่เปิดช่องให้โรงแรมแต่ละจังหวัดสามารถเจรจากับ อบจ.ในพื้นที่ของตัวเองได้

สำหรับความพยายามของทีเอชเอในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในช่วงที่ผ่านมา ได้ระดมสมาชิกร่างกฎหมายใหม่ขึ้นมาเป็นข้อบังคับของโรงแรมโดยตรงจาก พ.ร.บ.โรงแรมเดิม ปี 2479 หรือเมื่อ 60 ปีที่แล้ว ซึ่งเป็นกฎหมายเก่าไม่มีความทันสมัย โดยขณะนี้ได้จัดทำร่าง พ.ร.บ.โรงแรมฉบับใหม่เสร็จสมบูรณ์แล้ว และเมื่อ 3-4 สัปดาห์ที่ผ่านมา สมาคมโรงแรมได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐบาล เช่น สภาหอการค้าในการป้อนข้อมูลสำหรับใช้ประกอบการผลักดันให้มีการออกกฎหมายฉบับใหม่ขึ้น ขณะเดียวกันได้ประสานงานไปยังพรรคการเมืองทุกพรรค เร่งผลักดันให้พิจารณากฎหมายดังกล่าวออกมาใช้

สำหรับพื้นที่ที่มีการจัดเก็บภาษี อบจ. ในปัจจุบันมี 2 จังหวัดแล้ว คือ เชียงใหม่ เก็บ 0.8% และสุราษฎร์ธานี 2% ขณะที่อีกหลายจังหวัด เช่น นครราชสีมา ภูเก็ต และเมืองพัทยา ได้ชะลอการเก็บภาษี อบจ. ออกไปอีกเป็นเวลา 2 ปี ส่วนจังหวัดอื่นๆ ยังไม่มีข้อสรุปและกำลังอยู่ระหว่างการเจรจากับ อบจ. แต่ละจังหวัด

นายอากร สุนตะภูต จากโรงแรมทองทรายสมุย กล่าวว่า ปัญหาการจัดเก็บภาษี อบจ. เป็นปัญหาที่รุนแรงมากในขณะนี้ แต่ทางสมาคมโรงแรมไทย ไม่ได้ดำเนินการต่อสู้เรียกร้องให้แก่มากแต่อย่างใด ทำให้มองว่าในอนาคต อุตสาหกรรมโรงแรมจะถูกการเมืองเข้าแทรกแซง และสร้างความอ่อนแอให้เกิดขึ้นกับธุรกิจโรงแรม

อนึ่ง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศไทยในการนำเงินเข้าสู่ประเทศ ซึ่งคาดว่าจะในปี 2542 นี้ ไทยจะมีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึง 3.5 แสนล้านบาท ในจำนวนนี้ราว 50% จะตกอยู่ในธุรกิจโรงแรม หรือคิดเป็น 1.7 แสนล้านบาท ฉะนั้นจึงถือว่าธุรกิจโรงแรมมีความสำคัญมากต่อเศรษฐกิจในภาพรวม "ตอนนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ขยายตัวมากขึ้น แต่กฎหมายที่ใช้ก็ยังตามไม่ทัน และไม่ทันสมัย จะต้องตั้งกรรมการขึ้นมาดูแลกฎหมายโดยตรง เพื่อให้มีกฎหมายที่สร้างสรรค์กว่าที่ผ่านมา เพราะหากยังใช้กฎหมายนี้ต่อไป ต้องเกิดข้อพิพาทระหว่างนักท่องเที่ยว พนักงานโรงแรม และเจ้าหน้าที่ของรัฐแน่นอน แล้วเมื่อนั้นการท่องเที่ยวก็จะเสื่อมถอย" นายอากรกล่าว

นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้เสนอให้มีการจัดตั้งธนาคารเพื่อการท่องเที่ยวขึ้น ให้มีสถานะเทียบเท่ากับอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น อุตสาหกรรมส่งออก มีธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า หรืออุตสาหกรรมเกษตร ก็มีธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น ส่วนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมใหญ่แต่ไม่มีสถาบันการเงินให้การสนับสนุน ซึ่งในเรื่องนี้ นายชินนรินทร์กล่าวว่า ทางสมาคมพยายามแก้ไขปัญหาอยู่ โดยที่ผ่านมาได้เรียกร้องให้นาการเพื่อการนำเข้าและส่งออก หรือเอ็กซิมแบงก์ พิจารณาแปรรูปนิติให้สามารถปล่อยกู้แก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวได้ ในฐานะที่การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมส่งออกสาขาหนึ่ง ซึ่งขณะนี้ได้ผ่านขั้นตอนของวุฒิสภา และรัฐสภาแล้ว มั่นใจว่าภายในสิ้นปีนี้ จะสามารถทราบผลที่แน่นอนว่า เอ็กซิมแบงก์จะปล่อยกู้ให้กับผู้ประกอบการโรงแรมได้หรือไม่ (กรุงเทพธุรกิจ 230942)

2. ศาสนา ความเชื่อและค่านิยมทางสังคม

หัวข้อข่าว

2.1 ศาสนาและความเชื่อ

2.1.1 โหรชี้ 9999 เป็นสัญญาณโชคร้าย ดวงผู้นำประเทศเข้ามูมอับ

2.1.2 หมอเตือนผู้นิยมกำหนดฤกษ์คลอด

2.1.3 "หลวงปู่ทอง" ลง "นะหน้าทอง" ให้นายกฯ ชวน ให้เป็นนายกฯ ตลอดกาล

2.1.4 กรณีวัดพระธรรมกาย

สรุปประเด็นข่าว

2.1 ศาสนาและความเชื่อ

2.1.1 โหรชี้ 9999 เป็นสัญญาณโชคร้าย ดวงผู้นำประเทศเข้ามูมอับ

"แก๊งกาจ จงใจพระ" โหรไทยร่วมฟันธง "วันที่ 9 เดือน 9 ปี 1999" ดวงผู้นำประเทศเข้ามูมอับ กลุ่มแรงงานลูกฮือประท้วง ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงไปอีก ส่วนหนุ่มสาวไม่ควรเลือกเอาวันดังกล่าว เป็นฤกษ์แต่งงาน ชีวิตสมรสอาจจะอับปางลงกลางคัน ให้ระวังการเดินทางไกล จะเกิดเรื่อลม เครื่องบินตก เตือนชาวบ้านอย่าไปวัดตกกันให้มาก เพราะเป็นเลขของฝรั่ง ไม่ใช่ของไทย

ส่วน "นายมนูญ แวกประยูร" นักโหราศาสตร์ กล่าวว่า ดวงชะตาเมืองตั้งแต่วันที่ 9 ก.ย. เรื่อยไปจนกระทั่งสิ้นปี 2542 ตกอยู่ในภาวะที่ไม่น่าไว้วางใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวันที่ 17 ก.ย.-17 ธ.ค. จะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้น เกิดการขัดแย้งและภัยพิบัติต่างๆ

สำหรับชะตาชาวราศีต่างๆ ที่จะได้รับผลกระทบกันถ้วนหน้าก็คือ ชาวราศีเมษดวงจะอยู่ในเกณฑ์เคราะห์ ต้องทำงานหนัก สุขภาพจะทรุดโทรม มีเรื่องการเงินเสียเงิน เกิดคดีความ ชาวราศีพฤษภจะได้รับผลกระทบไม่มากนัก แต่ผลร้ายจะกลับไปตกกับผู้นอก ที่ชาวราศีพฤษภนับถือ คนราศีกรกฎอยู่ในเกณฑ์มีเคราะห์ จะต้องดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท ราศีสิงห์ผลกระทบจะเกิดกับครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ให้ระวังการทะเลาะเบาะแว้งกับคู่ชีวิตและครอบครัว ส่วนราศีกันย์ต้องระวังสุขภาพของญาติผู้ใหญ่ให้มาก และให้ระวังในเรื่องยานพาหนะ เพราะอาจจะเสียทรัพย์สินหรือบาดเจ็บ ราศีตุล ดวงชะตาคนราศีนี้เป็นผลดีมากกว่าร้าย แต่อาจจะต้องทำงานหนัก ราศีพิจิกจะเกิดหนี้สิน ควรระมัดระวังเรื่องการใช้จ่ายเงินทอง และไม่ควรเสี่ยงโชค ราศีธนูมีเกณฑ์จะได้เดินทางไกล อาจเป็นต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ แต่

ก็อาจได้รับอันตรายจากการเดินทาง ราชินีจึงจะเกิดศรัทธาจากการเงิน ไม่ควรให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน ราชินีก็จะได้เดินทางไปต่างประเทศ และจะมีลาภลอยจากการเสี่ยงโชค ราชินีจึงมีการเดินทางไกล และมีเกณฑ์ต้องใช้เงินจำนวนมากในช่วงนี้ (ไทยรัฐ 070942)

2.1.2 หมอเตือนผู้นิยมกำหนดฤกษ์คลอด

ศ.น.พ.สมหมาย ฤกษ์สุวรรณ อดีตประธานราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์ฯ และ ผอ.แพทย์ รพ.พญาไท 3 เผยถึงกรณีที่มีการดำเนิน แพทย์ที่ทำการผ่าตัดทำคลอด ให้บุตรเกิดตามฤกษ์วันที่ 9 เดือน 9 ปี ค.ศ. 1999 ที่กำลังมีการวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่ว่า สูติแพทย์ของโรงพยาบาลทุกคน ทำงานโดยคำนึงถึง จรรยาบรรณแพทย์เป็นสำคัญ ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎของแพทยสภา และคงไม่มีแพทย์คนไหน ยอมให้คนไข้มาสั่งได้โดยไม่มีเหตุผล เพราะไม่คุ้มกับการโดนฟ้องร้อง และถูกยึดใบประกอบโรคศิลปะ ที่อาจเกิดขึ้นได้ภายหลัง และสูติแพทย์ทุกคนยังต้องการให้มารดาคลอดอย่างธรรมชาติ โดยจะไม่ทำการผ่าตัดตามคำร้องขอของคนไข้ ที่ไปหาฤกษ์ยามมาตามความเชื่อต่างๆ

การผ่าตัดทำคลอดจะกระทำต่อเมื่อมีข้อบ่งชี้ตามหลักวิชาการแพทย์ว่า ทารกมีปัญหาทำให้มารดาไม่สามารถคลอดได้เอง เช่น กรณีที่เด็กตัวโตเกินไป หรือไม่เอาหัวลง หรือมารดามีกระดูกเชิงกรานเล็ก และกรณีที่ลูกคนแรกผ่านการผ่าทำคลอดมาแล้ว จากประสบการณ์ทางสูตินรีเวชมากกว่า 40 ปีนั้นได้ค้นคว้าติดตามเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในวงการแพทย์มาโดยตลอด โดยในวงการแพทย์สูตินรีเวช สหรัฐอเมริกา ได้ให้ความสนใจในความปลอดภัยของแม่ และเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์ โดยแม่จะต้องฝากครรภ์กับแพทย์ ไม่ต่ำกว่า 7-8 ครั้ง ก่อนคลอด เพื่อดูความสมบูรณ์ของแม่และลูก แม่จะต้องตรวจอัลตราซาวด์อย่างน้อย 2 ครั้ง เพื่อดูความเจริญเติบโตของทารกในครรภ์ มารดา เช่น ทารกอาจมีร่างกายพิการตั้งแต่ในครรภ์ ก็สามารถทราบและแจ้งให้มารดาทราบก่อน

เพราะฉะนั้น เราคงปฏิเสธเทคโนโลยีใหม่ๆ ไม่ได้ แต่แม้จะโยกอย่างไร การเกิดของทารกนั้นทารกควรเป็นผู้กำหนดฤกษ์เอง มากกว่าให้ผู้อื่นกำหนด แม้แต่หญิงเคยบอกไว้ว่า เด็กที่เกิดจากการผ่าออกจะไม่ได้เวลาตกฟากอย่างแท้จริง ควรให้เป็นไปตามธรรมชาติอายุครรภ์ และความสมบูรณ์ของเด็กในครรภ์จะเป็นผู้กำหนด ว่าพร้อมที่จะออกมาสัมผัสโลกแล้วหรือยัง (ไทยรัฐ 180942)

2.1.3 "หลวงปู่ทอง" ลง "นะหน้าทอง" ให้นายกฯชวน ให้เป็นนายกฯตลอดกาล

ในการเดินทางไปตรวจราชการต่างจังหวัด เมื่อวันที่ 18 ก.ย. 2542 นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้เดินทางไปวัดป่ากอ สุวรรณาราม อ.นาหม่อม จ.สงขลา เพื่อรับบริจาคเงิน 1 ล้านบาท เข้ากองทุนไทยช่วยไทย และรับมอบเงิน 2 แสนบาท เข้าร่วมการก่อสร้าง พระวิหารพุทธพระศรีสงขลานครินทร์ ในการนี้หลวงปู่ทอง สุธังโร เจ้าอาวาส ทำพิธีลงนะหน้าทองที่บนหน้านายกฯ ชวน พร้อมอวยพรให้มีความเจริญรุ่งเรือง ปลอดภัยปราศจากศัตรู และเป็นนายกฯตลอดกาล จากนั้นเดินทางไปร่วมประชุมสภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งมีชาวบ้านประมาณ 30 คน ชุมนุมคัดค้านสร้างห้องส่งก๊าซไทย-มาเลเซีย ให้สัมภาษณกิจโปรแกรมที่จะเดินทางไป จ.นครพนม ในสัปดาห์หน้าว่า "ไม่ได้หวังหาเสียง แต่เป็นการไปเยี่ยมเยียนประชาชนตามหน้าที่นายกฯ ย้ำไม่ต้องการให้มีการต้อนรับกันอย่างเอิกเกริก (ไทยรัฐ 190942)

2.1.4 กรณีวัดพระธรรมกาย

พระธรรมปิฎกทั้งการแก้ปัญหาการปกครองสงฆ์ไม่ควรปรับให้สอดคล้องกับกฎหมายบ้านเมือง แต่ควรมุ่งรักษาให้ศาสนาอยู่ได้

ในช่วงต้นเดือน ก.ค. ความเคลื่อนไหวส่วนพนักงานสอบสวนคดีวัดธรรมกายได้ทำการสอบปากคำนักวิจัยฝ่ายที่ติดแหล่งแพร่ทองคำ 158 ไร่ ใน จ.พิจิตรให้อดีตเจ้าอาวาสวัดธรรมกายในราคา 10 ล้านบาท ซึ่งได้ยืนยันว่าเป็นคนพาเจ้าอาวาสเดินทางไปดูที่ดินด้วยตัวเอง นำตัวอย่างทองคำมาตรวจเพื่อพิสูจน์ และตกลงจ่ายเงินให้ตนโดยผ่านธนาคารกรุงศรีอยุธยา สาขาท่าแพ เมื่อต้นเดือน ก.ค. 2534 ขณะที่ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษกรมการศาสนา (นายมานพ พลไพรินทร์) ออกมาเปิดเผยว่า ขณะนี้มีความพยายามจากฝ่ายสงฆ์ที่จะแยกคณะผู้พิจารณาของธัมมชโย และพระหัตถ์ชีโวออกจากกัน เพื่อให้การพิจารณาโทษความผิดของพระหัตถ์ชีโวแยกจากธัมมชโย เพราะหากธัมมชโยถูกแจ้งข้อหาจากพนักงานสอบสวน โดยถึงขั้นต้องสึกหรือพักความเป็นเจ้าอาวาส สามารถให้พระหัตถ์ชีโวขึ้นรักษาการเป็นเจ้าอาวาสแทนโดยไม่ต้องให้คนอื่นเข้าไป (สำนักข่าวไทย 010742)

หลังจากที่มีการเคลื่อนไหวจัดสัมมนาทางวิชาการที่ ม.ธรรมศาสตร์ เรื่อง วัดพระธรรมกาย ผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เพื่อให้ยุติปัญหา ควรให้วัดธรรมกายแยกออกมาเป็นอีกลัทธิหนึ่งที่ไม่ใช่ศาสนาพุทธนิกายเถรวาท และประกาศตัวออกมาให้ชัดเจน ในวันที่ 5 ก.ค. พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต เจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน ก็ได้ออกมาแสดงความไม่เห็นด้วย โดยระบุว่า เสรีภาพในการนับถือศาสนาย่อมมี แต่ต้องยึดถือความซื่อตรง หลักการ และความตรงไปตรงมา และเรียกร้องให้ผู้เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาวัดพระธรรมกายรีบออกมาทำความเข้าใจในประเด็นปัญหาและเร่งแก้ปัญหา และต้องออกมาชี้แจงให้ประชาชนนายสืบสน พระธรรมปิฎกกล่าวว่า หากสร้างความชัดเจนได้ แม้การดำเนินการจะช้าหรือเร็ว ไม่ใช่ปัญหา เพราะระเบียบปฏิบัติมีให้ดำเนินการตามขั้นตอน และหากมีความชัดเจน และเร่งดำเนินการ ก็ชี้ถึงความมีประสิทธิภาพของผู้บริหาร แต่ยังไม่มีความชัดเจน ก็เป็นช่องให้ประชาชนคิดและวิจารณ์สงสัย และเกิดปัญหาซับซ้อนมากขึ้น มีการสร้างประเด็นอื่นมาหลอกล่อให้หลงประเด็น

พระธรรมปิฎกกล่าวด้วยว่า การที่พระเถระชั้นผู้ใหญ่บางรูประบุว่าพระนิพพานจะถืออัตราหรืออันดับไม่สำคัญนั้น ไม่จริง เพราะพระธรรมวินัยเป็นหลักพุทธศาสนาที่มีจุดหมายสูงสุด คือ นิพพาน ถ้านิพพานไม่สำคัญแล้ว จะเอาอะไรมาแยกไว้ในศาสนาใด ขณะนี้จึงต้องเร่งสร้างพระธรรมวินัยให้ชัดเจน โดยพิจารณาถึงความชัดเจนของพระธรรมวินัยคืออะไร และบุคคลที่ทำผิดพระธรรมวินัยเป็นอย่างไร เมื่อพิจารณาได้ใน ๒ ประเด็นนี้แล้ว การจะพิจารณากรณีวัดพระธรรมกายก็จะง่ายขึ้น ไม่คลุมเครือ และประชาชนก็สามารถตัดสินใจได้เอง

ในประเด็นเรื่องที่พระมีทรัพย์สินสมบัติ ในครอบครองนั้น พระธรรมปิฎกระบุว่าแม้ไม่ผิดกฎหมาย แต่คณะสงฆ์ ซึ่งถือว่าเป็นชุมชน ก็ได้สร้างกติกาให้พระไม่ติดยึดในวัตถุ ให้มีวิถีชีวิตอยู่อย่างสละซึ่งความโลภ โกรธ หลง และการแก้ปัญหาไม่ใช้พยายามปรับให้การปกครองสงฆ์ให้ไปสอดคล้องกับกฎหมายบ้านเมือง แต่ควรจะยึดหลักการรักษาให้ พระพุทธศาสนาอยู่ได้ ซึ่งก็คือการรักษาการบวชเรียนของพระสงฆ์ ต้องฝึกให้พระสงฆ์ทำเพื่อธรรม คนที่จะไปถึงซึ่งนิพพาน ต้องรู้จักทำเพื่อธรรม คนที่บำเพ็ญทานบารมีไม่ใช่เพื่อตนเอง ถ้าทำเพื่อตัวเอง ไม่ใช่บำเพ็ญบารมี การทำทานบารมีต้องมีความเข้มแข็งเสียสละ ฝึกตนเพื่อสละ ไม่ใช่เพื่อตัวเอง (สำนักข่าวไทย 050742)

ผู้มีอำนาจทางศาลสงฆ์ประกาศยุติการดำเนินคดีกับพระธัมมชโย ขณะการดำเนินคดีทางโลกดำเนินต่อไป

อนึ่ง ในช่วงกลางเดือน ก.ค. พนักงานสอบสวนคดีได้มีการตรวจพบบัญชีเงินฝากธนาคาร 20 รายชื่อ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการซื้อขายที่ดินของพระธัมมชโย และพบหลักฐานการโอนเงินจากวัดพระธรรมกายให้กับสิกา 4 ครั้ง จำนวน 70 ล้านบาท นอกจากนั้นยังตรวจพบพบว่า มีบุคคลที่ใกล้ชิดกับพระธัมมชโยอีกประมาณ 5-6 คน ที่พระธัมมชโยโอนเงินเข้าบัญชีให้กว่า 200 ล้านบาท และจากข้อมูลพนักงานสอบสวนพบว่าวัดพระธรรมกายมีบัญชีเงินฝากทั้งหมดประมาณ 50 บัญชี ที่มีพระธัมมชโยเป็นผู้เซ็นเบิกจ่ายแต่เพียงคนเดียว ยังไม่นับบัญชีเงินฝากในธนาคารต่างประเทศและสถาบันการเงินอื่นๆ ที่ไม่ใช่ธนาคาร (สำนักข่าวไทย 12-15 270742)

ในช่วงปลายเดือน เมื่อใกล้จะถึงกำหนดที่พระธัมมชโยจะต้องเดินทางมารับทราบข้อกล่าวหาที่วัดมุลจินดาราม ในวันที่ 6 ส.ค. 2542 พระปลัดสุธรรม สุธรรมโม ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย ได้นำหนังสือลงนามโดยธัมมชโยมามอบให้เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี ระบุว่า ขอคัดทานการเรียกตัวธัมมชโยมารับฟังข้อกล่าวหา เนื่องจากตามกฎหมายไม่ควรให้พระได้ระบุให้คดีนี้เป็นผู้กล่าวหาสงฆ์ (สำนักข่าวไทย 290742, 010842)

ในช่วงเดือน ส.ค. มีการเคลื่อนไหวยกเลิกคำฟ้องทางศาลสงฆ์ โดยถือเอาประเด็นเรื่อง "ฆราวาสไม่มีสิทธิ์ฟ้องพระ" อ้างวินัยชัย เจ้าคณะภาค 1 หรือพระพรหมโมลี ระบุถอนคำฟ้อง แม้มติมหาเถรสมาคมจะให้ดำเนินการต่อไป ทางเจ้าคณะจังหวัดก็ไม่ยอม โดยอ้างว่า ได้ส่งสำนวนฟ้องคืนให้แก่ผู้ฟ้องหมดแล้ว หากจะฟ้องต่อก็ต้องเริ่มต้นใหม่หมด พร้อมกันนั้น เจ้าคณะจังหวัดปทุมก็ประกาศยุติบทบาท ไม่ขอเข้าเกี่ยวข้องด้วย โดยให้ผู้กล่าวหายื่นอุทธรณ์ไปที่เจ้าคณะภาค 1 เองภายใน 15 วัน (ไทยรัฐ 190842)

ส่วนการเคลื่อนไหวทางด้านพนักงานสอบสวนคดีทางโลก ในวันที่ 23 ส.ค. นายเกษม ชัยสิทธิ์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ได้ลงนามอนุมัติให้จับกุม "พระธัมมชโย" เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย และนายถาวร พรหมถาวร คนสนิทพระธัมมชโย ตามที่พนักงานสอบสวนกองปราบปรามเสนอ และในวันรุ่งขึ้น พระธัมมชโยได้ติดต่อขอเข้ามอบตัวโดยมีเงื่อนไข 2 ข้อ คือ 1) ต้องไม่จับสึกจากความเป็นพระ 2) ให้นายกรัฐมนตรีรับรองว่า หลังเข้ามอบตัวจะต้องได้รับการประกันตัว และต่อมาในวันที่ 25 ส.ค. ทุกอย่างก็เป็นที่ทางฝ่ายวัดพระธรรมกายเรียกร้อง (ไทยรัฐ 300842)

ควรจับตามติดการเคลื่อนไหวคดีด้าน พ.ร.บ.สงฆ์ และเสรีภาพทางศาสนา

ในช่วงเดือน ก.ย. มีการก่อกระแสคัดค้านการออก พ.ร.บ. สงฆ์ฉบับใหม่ และการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการนับถือพระพุทธศาสนา โดยมีรายงานข่าวในวันที่ 29 ส.ค. ว่ามีการทำเอกสารใบมอบฉันทะให้ตัวแทนของวัด 2 คนคือ นายผ่อง เล่งจื่อ อดีตอธิบดีกรมป่าไม้ และนายสนธยา โพธิ์แดง ทนายความ เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการนับถือพระพุทธศาสนา (ไทยรัฐ 300842) ขณะเดียวกันมีรายงานด้วยว่า ได้มีผู้สวมรอยเป็นอาสาสมัครเผยแพร่รัฐธรรมนูญ (อสร.) เดินสายไปพบชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เพื่อให้เซ็นหนังสือมอบอำนาจเพื่อร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ คัดค้านการออก พ.ร.บ.สงฆ์ฉบับใหม่ และให้ตีความกรณีวัดพระธรรมกายใหม่ (มติชน 130942)

3. ความเคลื่อนไหวสตรี และเด็ก

หัวข้อข่าว

3.1 ความเคลื่อนไหวสตรีและองค์กรเกี่ยวกับสตรีต่าง ๆ

3.2 การเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิเด็ก

สรุปประเด็นข่าว

3.1 ความเคลื่อนไหวสตรีและองค์กรเกี่ยวกับสตรีต่างๆ

3.1.1 สื่อองค์กรร่วมจัดประชุมติดตามบทบาทการพัฒนาสตรีสู่เวทีสหประชาชาติ

ในคำแถลงของท่านผู้หญิงสุมาลี จาติกวณิช นายกรัฐมนตรีตามการพัฒนาสตรีไทย (ตพส.ไทย) ในฐานะประธานจัดการประชุมฯ ระบุว่า สมาคม ตพส.ไทย สมาคมสตรีภาคพื้นแปซิฟิก-เอเชียอาคเนย์แห่งประเทศไทย (สปอท.) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ร่วมกันเป็นเจ้าภาพจัดประชุมภาคเอกชนในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เพื่อติดตามการพัฒนาสตรี ตามปฏิญญาปักกิ่ง ณ ศูนย์ส่งเสริมฝึกอบรม การเกษตรแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยตั้งเป้าว่าจะมีผู้นำสตรีและผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรเครือข่ายพัฒนาสตรีภาคเอกชนในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกจำนวน 350 คน จากกว่า 50 ประเทศ เข้าร่วมประชุม

"การจัดประชุมครั้งนี้ นับเป็นเวทีเพื่อนำเสนอรายงานการติดตามบทบาทการพัฒนาสตรีตามการศึกษาวิจัยและติดตามขององค์กรภาคเอกชนในระดับประเทศอนุภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก หลังจากสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสตรีโลก ครั้งที่ 4 ที่กรุงปักกิ่ง เมื่อปี 2538 และมีการประกาศแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรีที่เรียกว่า "ปฏิญญาปักกิ่ง" ซึ่งมี 360 ข้อ 12 แผนหลัก โดยมีรัฐบาลประเทศภาคีให้การรับรอง 186 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย โดยการประชุมครั้งนี้จะนำไปสู่การพิจารณาที่เรียกว่า "ปฏิญญากำแพงแสนเพื่อการพัฒนาสตรี" เพื่อนำเสนอสหประชาชาติในการประชุมสมัชชาพิเศษว่าด้วยเรื่องการติดตามบทบาทการพัฒนาสตรี ในวันที่ 15-19 มิ.ย. 2543" ท่านผู้หญิงสุมาลี กล่าว

ท่านผู้หญิงสุมาลี กล่าวด้วยว่า ในการประชุมจะพิจารณาประเด็นเรื่องปฏิญญาปักกิ่ง 12 ประเด็นหลักที่รัฐบาลไทยและภาคเอกชนให้คำมั่นไว้ในที่ประชุมระดับโลก ณ นครปักกิ่ง เมื่อปี 2538 คือเรื่องความยากจน การศึกษา สาธารณสุข การใช้ความรุนแรงต่อสตรี ความขัดแย้งในการใช้กำลังอาวุธ เศรษฐกิจ ความไม่เท่าเทียมในการใช้อำนาจและการตัดสินใจ กลไกในการส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรี สิทธิมนุษยชน สื่อมวลชนกับการเสนอภาพลักษณ์ของสตรี การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และการเลือกปฏิบัติและการละเมิดสิทธิของเด็กหญิง รวมทั้งการเปิดเวทีอภิปรายพิเศษเรื่องบทบาทของนักพัฒนาทุกระดับ จากวิทยากรในภูมิภาคต่างๆ ด้วย

นอกจากนี้ยังจะเปิดโอกาสให้เยาวชนจากนานาประเทศจำนวน 50 คน ได้มีส่วนร่วมรับรู้ถึงปัญหารากฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ และแนวทางแก้ปัญหาเพื่อความเสมอภาคระหว่างหญิง-ชาย การพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยการจัดประชุมเวทีเยาวชน นำเสนอเป็นรายงานความคืบหน้าไปกับการประชุมครั้งนี้ด้วย และที่สำคัญในการประชุมครั้งนี้ประเทศไทยจะนำเสนอรายงานความสำเร็จที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธ.ค. อันเนื่องมาจากพระอัจฉริยภาพและพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อปวงชนชาวไทย ได้แก่ พระราชทฤษฎีใหม่ เรื่อง "เศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง" รวมทั้งการนำเสนอพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในโครงการศิลปาชีพ และโครงการปาริภะณีย์ โดยจัดแสดงในรูปแบบของนิทรรศการ การดูงาน และรายงานอีกด้วย (สำนักข่าวไทย 180842)

รายงานจากที่ประชุม-เน้นย้ำถึงความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก

อนึ่ง จากรายงานการประชุม ท่านผู้หญิงสุมาลี จาติกวณิช ประธานคณะกรรมการจัดการประชุมองค์กรเอกชน ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก กล่าวถึงประเด็นที่มีการถกเถียง และกล่าวถึงมากที่สุดในประเทศภาคี คือประเด็นปัญหาความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก รายงานจากองค์กรสตรีภาคเอกชนยืนยันถึง ความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมาว่า มีความรุนแรงมากขึ้นทั้งในด้านปริมาณ และรูปแบบของความรุนแรง อาทิ การซื้อขายเด็กและผู้หญิง การถูกกักขัง แรงงาน รวมไปถึงความรุนแรงทางด้านจิตใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มักไม่เกิดขึ้นกับเด็กผู้ชาย แต่จะเกิดขึ้นกับเด็กผู้หญิงและสตรีมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นสตรีในเมืองหรือนอกเมืองก็ตาม องค์กรสตรีภาคเอกชน จึงเรียกร้องให้ทุกฝ่ายร่วมมือกัน หาวิธีจัดการความรุนแรงนี้ให้หมดไป นอกจากนี้ องค์กรสตรีภาคเอกชนยังมองว่า สตรีควรจะได้รับ ความเชื่อถือและได้รับโอกาสในด้านการบริหาร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการศึกษา และฝึกอบรมพัฒนาตนเอง ก็เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับสตรีปี 2000 โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีควรมีความรู้ และก้าวหน้าโลกเทคโนโลยีให้มากกว่าเดิม เพื่อความเท่าเทียมกันของหญิงชาย และสันติภาพในโลก ซึ่งผลการประชุมนี้จะนำเสนอต่อสหประชาชาติ ในการประชุมติดตามการพัฒนาสตรี ซึ่งจะจัดขึ้นในเดือน มิ.ย. 2543 ความคืบหน้าไปกับการนำเสนอรายงานของภาครัฐบาล (ไทยรัฐ 150942)

3.1.2 เรียกร้องบุรุษอย่าใช้หญิงสนองอารมณ์เพศ

นายวัลลภ ตังคณานุกาษ์ หรือครูหนู สมาชิกวุฒิสภาและประธานคณะทำงานด้านเด็ก แสดงทรรศนะถึงชาวนักศึกษาหญิง-ชาย ขยายบริการทางเพศว่า เรื่องนี้มีมาหลายยุคสมัยแล้ว ตั้งแต่ยุคแรก ที่เด็กชนบทเข้ามาหางานทำ และโดนหลอกไปขายตัว ยุคสองเป็นยุคที่นายหน้าไปหลอกเด็กจากชนบท ยุคสามเป็นยุคกวาดเอาเผ่าพันธุ์ต่างๆ บานูเขาลงมาสนองตณหาคนเมือง ยุคสี่เป็นยุคชายเลือดในอกที่พอ

แม่ขายลูก ยุคห้าเป็นยุคนำคนต่างชาติมาขายบริการ และปัจจุบันอาจจะเรียกได้ว่าเป็นยุคนักศึกษาขายตัว เพราะเรื่องนี้มานานแล้วทั้งนักศึกษาหญิงและชาย ซึ่งมีถึง 3 กลุ่มคือ พวกข้อมแมว อาศัยรบกวนนักศึกษาเป็นใบเบิกทาง กลุ่มบ้าเที่ยวเห่อแฟชั่น เป็นพวกฟุ้งเฟ้อใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ซึ่งทำให้ขายตัวเป็นครั้งๆ และพัฒนาไปเป็นเมียน้อยของคนมีเงินในที่สุด และกลุ่มสุดท้ายเป็นพวกมีปัญหาเศรษฐกิจ ที่ต้องหาเงินเรียนและส่งน้องๆ ซึ่งข่าวที่ออกมาเป็นปรากฏการณ์ที่ฟ้องให้เห็นมุมมืดของสังคมในอีกแง่หนึ่ง

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยากยิ่งในตอนท้ายก็คือ เพศชายควรจะตระหนักว่าอย่าใช้เพศหญิงเป็นที่สนองอารมณ์เพศซึ่งหากไม่มีสิ่งนี้ก็เชื่อว่าหลายสิ่งหลายอย่างจะดีขึ้น (ไทยรัฐ 080942)

3.1.3 ประกวมมิสอินเทอร์เน็ต จุดประกายสาวไทยสนใจโลกไอที

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) บ.ไอบีเอ็ม สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 และศูนย์การค้าเสรีเซินเตอร์ ร่วมกันจัดประกวด Miss Internet Thailand 1999 ขึ้น ระหว่างวันที่ 15 ก.ย.-31 ต.ค. นี้ โดยการประกวดจะไม่เน้นที่ความสวยงามของผู้หญิงไทยเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการประกวดที่สร้างสรรค์ และส่งเสริมความสามารถของผู้หญิงไทยอย่างแท้จริง ปีนี้จัดขึ้นเป็นปีที่ 2

ดร.ชฎามาศ ธุวะเศรษฐกุล ผอ.สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ กล่าวว่า การเผยแพร่และให้ความรู้ เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศแก่เยาวชนไทยเป็นสิ่งที่ดี โดยเฉพาะเรื่องอินเทอร์เน็ต ซึ่งเปรียบเสมือนชุมชนขนาดใหญ่ ที่มีผู้ใช้ถึงกว่า 200 ล้านคนทั่วโลก และนับวันจะมีบทบาทมากขึ้น ในการดำเนินธุรกิจ การติดต่อสื่อสาร และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร จึงเป็นความจำเป็นที่เด็กและเยาวชนไทย จะต้องเรียนรู้เพื่อที่จะใช้อินเทอร์เน็ต ให้เป็นประโยชน์ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ และการประกอบธุรกิจ รวมทั้งภาคีรัฐเอง ก็มีโครงการเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย หรือ School Net เพื่อให้นักเรียนใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต ในการศึกษาอย่างเต็มที่ และตนเห็นด้วยที่มีการจัดประกวดสตรีไทย ที่มีความสามารถและปฏิภาณไหวพริบด้านไอที

คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าร่วมการประกวดจะต้องมีอายุระหว่าง 16-25 ปี และต้องผ่านการทดสอบความรู้เบื้องต้น ในเรื่องอินเทอร์เน็ต โดยต้องสร้างโฮมเพจแนะนำตนเอง และคะแนนด้านนี้จะ เป็น 50% รวมกับบุคลิกภาพ 30% และปฏิภาณไหวพริบอีก 20% ผู้ผ่านเข้ารอบ 12 คนสุดท้าย จะถูกทดสอบเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ต และสร้างโฮมเพจในหัวข้อที่กำหนดอีกครึ่งหนึ่ง พร้อมกันนั้นจะมีการเปิดโฮมเพจ ให้มีการโหวตจากทั่วโลก สำหรับผู้ที่ทำโฮมเพจได้สมบูรณ์ที่สุด

น.ส.ปาริชาติ ลิ้มพิเชษฐ์ มิสอินเทอร์เน็ตไทยแลนด์ 1998 กล่าวว่า ความรู้ทางไอที เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษา นอกจากนั้นยังได้พบปะผู้คนจากทั่วโลก และยังได้ฝึกภาษา ให้ความรู้ความบันเทิงจากคอมพิวเตอร์ และว่า เด็กไทยยังมีความรู้ความสนใจเรื่องนี้น้อย หากมีความสนใจและพัฒนาอย่างถูกต้องก็จะเป็นโอกาสดี ตนคิดว่าการประกวดมิสอินเทอร์เน็ตจะเป็นการจุดประกายให้คนไทยโดยเฉพาะผู้หญิง สนใจเรื่องนี้มากขึ้น (ไทยรัฐ 150942)

3.1.4 แนววิธีลดความรุนแรงต่อสตรี ต้องใช้การศึกษาสร้างความเท่าเทียม

ในการสัมมนาเรื่อง "กระบวนการยุติธรรม กับความรุนแรงที่เกิดแก่ผู้หญิง" ที่โรงแรมเดอะแกรนด์ เมื่อวันที่ 17 ก.ย. ที่ผ่านมารศ.ดร.สุวธรรมา สถาอนันท์ จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ กล่าวถึงสถานการณ์ปัญหาความรุนแรง ที่เกิดกับผู้หญิงว่า แบ่งเป็นความรุนแรงทางตรง ซึ่งมีงานวิจัยระดับโลกพบว่า ใน 100 คน ที่ทำความรุนแรงต่อผู้อื่น เป็นผู้ชาย 98 คน และคนที่ถูกทำร้ายไม่ต่ำกว่าครึ่งเป็นผู้หญิง นอกจากนี้ก็ยังมีความรุนแรงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งปรากฏว่าในกลุ่มคนจนที่สุดในเอเชีย 2 ใน 3 เป็นผู้หญิง และ 2 ใน 3 ของคนที่อ่านหนังสือไม่ออก ก็เป็นผู้หญิงอีกเช่นกัน ไม่เพียงเท่านั้นยังมีความรุนแรงทางวัฒนธรรม การเอารัดเอาเปรียบทางความคิด ซึ่งความรุนแรงจากกระบวนการด้านความคิด เห็นได้จากการแบ่งบทบาทชายหญิงโดยใช้เพศเป็นเกณฑ์ เช่น การสอนให้ลูกผู้หญิงอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน ลูกผู้ชายเป็นเจ้าคนนายคน เท่ากับเป็นการปลูกฝังบทบาทอำนาจ ที่ไม่เท่ากันไปในตัว

นอกจากนี้ กระบวนการบัญญัติกฎหมาย บางครั้งก็ก่อให้เกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง เช่น คำว่า "ชู้" ในกฎหมายใช้แต่ในผู้หญิงว่ามีชู้ แต่ผู้ชายที่เจ้าชู้นอกใจเมีย กฎหมายกลับไม่ใช้คำว่า "ชู้" จึงจำเป็นต้องมีการปรับแก้กฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ทางด้าน ศ.พ.ญ.เพ็ญศรี พิชัยสนธิ์ ที่ปรึกษาคณะกรรมธิการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา กล่าวว่า ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้น คนภายนอกมักมองว่าเป็นเรื่องปกติ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว เมื่อเกิดความรุนแรงขึ้นได้ครั้งหนึ่งก็มักมีครั้งต่อไป ทั้งนี้ เพราะผู้หญิงที่ถูกกระทำมักไม่กล้าบอกใคร ถ้าถึงขั้นต้องไปหาตำรวจ ตำรวจก็จะไล่เกลี้ยให้ประนีประนอม ให้เห็นแก่ความเป็นครอบครัวเดียวกัน ไม่ได้มีการแก้ที่ต้นตอว่าเกิดเพราะสาเหตุใด เมื่อกลับไปบ้านผู้หญิงก็จะถูกทำรุนแรงมากขึ้น สะสมเป็นความเคียดแค้น และเกิดการฆ่าอีกฝ่ายหนึ่งขึ้นมา ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นต้องมองไปที่กระบวนการขัดเกลางานสังคม ตั้งแต่การที่เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายถูกเลี้ยงดูมาต่างกัน ดังนั้น จึงถึงเวลาแล้ว ที่ทุกฝ่ายต้องหันมาให้ความเท่าเทียมระหว่างหญิงชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการศึกษา เพื่อให้ผู้หญิงสามารถพึ่งตนเองได้ (ไทยรัฐ 200942)

3.2 การเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิเด็ก

3.2.1 ทูตอังกฤษหนุนใช้วิดีโอลิงค์คุ้มครองสิทธิเด็กในคดีความ

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กจัดทำห้องสัมมนา และบันทึกเสียงเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหาย แห่งแรกที่บ้านเรากับ ตามกระบวนการคุ้มครองเด็กในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้จากการเปิดเผยของนายสรรพสิทธิ์ คุมพ์ประพันธ์ ผอ.มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก เกี่ยวกับการนำระบบวิดีโอลิงค์ (VDO-LINK) มาใช้ในการบันทึกภาพและเสียงของเด็ก ที่เป็นผู้เสียหายหรือพยาน ซึ่งสามารถถ่ายทอดภาพและเสียงขณะกำลังมีการพิจารณาไปได้ว่า ระบบนี้เป็นไปตามการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็ก ที่แยกออกจากห้องสัมมนา เพื่อไม่รบกวนหรือกดดันเด็กผู้ถูกสัมภาษณ์และผู้สัมภาษณ์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถานเอกอัครราชทูตอังกฤษ ประจำประเทศไทย โดยในวันเปิดใช้ เซอร์ เจมส์ ฮอดจ์ เอกอัครราชทูตอังกฤษและภริยา มาเป็นประธานในงานด้วย

ปัญหาการคุ้มครองเด็กในปัจจุบันคือ เด็กไม่สามารถให้ข้อเท็จจริงได้ต่อเนื่อง ทำให้ไม่เห็นกระบวนการเกิดเหตุการณ์ การบันทึกข้อเท็จจริงไว้ทั้งหมดแล้วนำกลับมาย้อนดูใหม่ จะช่วยในการเรียบเรียงลำดับข้อเท็จจริง และค้นหากระบวนการเกิดปัญหาหรือเหตุการณ์นั้นๆ ได้อย่างดี ปัญหาที่พบเสมอคือ การเสนอข้อเท็จจริงสู่กระบวนการยุติธรรม การให้ข้อเท็จจริงที่สามารถระบุตัวผู้กระทำผิดนั้น เด็กมักเล่าด้วยความตกใจกลัว เจ็บแค้น เดือดร้อน ต้องการความช่วยเหลือ ต้องการระบาย แต่เมื่อเด็กผู้เสียหายมีเวลาไตร่ตรอง เล็งเห็นผลที่ตามมา หรือถูกผู้ใกล้ชิดเข้ามาแทรกแซง มักทำให้เด็กไม่ยอมบอกเหตุการณ์อีก กระบวนการบันทึกการบอกเล่าข้อเท็จจริงของเด็กหลังเกิดเหตุใหม่ๆ เป็นกระบวนการที่มีค่าในการพิจารณาคดี ขณะนี้ได้มีการแก้ไขปรับปรุงให้มีการใช้วิดีโอเทปที่บันทึกการซักถามรายละเอียดจากเด็กเกี่ยวกับการถูกกระทำ และตัวผู้กระทำ เพื่อเอาไปใช้ในศาลได้ในกรณีที่เด็กไม่ไปศาลด้วยเหตุผลต่างๆ ดังนั้น ระบบดังกล่าวจะช่วยให้กระบวนการทางกฎหมายได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ชัดเจน ไม่ถูกบิดเบือน โดยขณะนี้ได้มีการจัดตั้งห้องในบ้านเรากับ ที่จะมีการมีมือกล้องบันทึก ไม่ใคร่ไหน ในการพูดคุยซักถาม โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องติดตามการซักถาม จากจอมอนิเตอร์ และถามเพิ่มเติมผ่านไมโครโฟนได้ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ เราสามารถลดจำนวนครั้งที่เด็กจะพูดซ้ำซาก ซึ่งเหมือนกับการตอกย้ำเด็กให้คิดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและมีความเจ็บปวดบอบช้ำ จากการพูดประสบการณ์เลวร้าย ซึ่งเขาไม่อยากจะนึกถึง. (ไทยรัฐ 250942)

3.2.2 รัฐสร้างเด็กไทยรุ่นใหม่เปี่ยมด้วยคุณธรรมจริยธรรม

กระทรวงการต่างประเทศ โดยนายดอน ปรมดีวินัย อธิบดีกรมสารนิเทศ ได้ริเริ่มโครงการยุทธศาสตร์ เพื่อเกิดพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ ซึ่งจะเป็นการช่วยแก้ปัญหาสังคมไทยได้ในระยะยาว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาโสเภณี ความเชื่อ ค่านิยม และนานาปัญหาที่เกิดขึ้น

จากความร่วมมือกันของสองหน่วยงานของรัฐ คือ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ กับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยนายดอน ปรมดีวินัย อธิบดีกรมสารนิเทศ ร่วมกับ ดร.เกษมา วรารณ ณ อยุธยา เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เชิญผู้แทนโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจาก 76 จังหวัด เข้าสัมมนาเพื่อทราบแนวทางเกี่ยวกับโครงการดังกล่าว อธิบดีกรมสารนิเทศ กล่าวว่ โครงการยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นโครงการปลูกฝังจริยธรรม และคุณธรรมในเด็กและเยาวชน เริ่มต้นที่โรงเรียนประถมซึ่งเป็นจุดเล็ก ๆ จุดหนึ่งในสังคมเป็นการนำร่องก่อน โดยความร่วมมือของ สปช. เป็นผู้คัดเลือกโรงเรียนใน 76 จังหวัด เสนอโครงการที่ทำอยู่ในการส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมแก่เด็ก ๆ ครอบครัว และชุมชน โดยกระทรวงการต่างประเทศเสนอตัว เป็นสื่อกลางเผยแพร่ไปตามประเทศต่างๆ ที่สนใจผ่านทางสถานทูต และสถานกงสุลไทยที่มีอยู่ตามประเทศต่างๆ เมื่อประเทศไหนสนใจ จะให้การสนับสนุนต่อไปก็เป็นเรื่องที่น่ายินดี

สำหรับโรงเรียนที่เข้าร่วมสัมมนานั้น ผอ.อวัชชัย เกษรสุคนธ์ จาก ร.ร.พรหมรังษี จ.ลพบุรี ได้นำโครงการความรู้คู่ความดี มีอาชีพ มาเสนอเข้าร่วมในโครงการยุทธศาสตร์ด้วย โดยกล่าวว่า ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ในอดีตยากจน เด็กๆ ขาดแคลน ประกอบกับยาบ้าเข้ามาระบาดในชุมชนอย่างรุนแรง ทำให้อาจารย์ในโรงเรียนร่วมกันคิดหาการป้องกัน เริ่มด้วยครูทุกคนทำหน้าที่เป็นครูแนะแนวให้ลูกศิษย์ เด็กที่มีเวลาว่างมากก็จัดกลุ่มให้ เรียกว่า กลุ่มคุณภาพ แล้วขยายผลขึ้นจนเป็นโครงการในขณะนี้ โดยได้บัญญัติคุณธรรม 10 ประการสำหรับนักเรียน คือ ชยัน ซื่อสัตย์ มีเกียรติ ซึ่งสามอย่างแรกนี้เป็นคาถาเศรษฐกิจ นอกจากนั้น คือ มีสติ ใฝ่รู้ สามัคคี มีวินัย เสียสละ ตรงต่อเวลา กตัญญู ซึ่งเป็นคาถาในการสร้างคน เมื่อรวมกันเด็กจะได้รับการปลูกฝังให้เป็นคนดี มีคุณธรรม และเติบโตอย่างมีคุณภาพ มีความคิด เพราะเด็กจะได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ มีกิจกรรมร่วมกัน โดยจัดที่ดินของโรงเรียนเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนอาคารโรงเรียน ส่วนที่สองเป็นพื้นที่เกษตร 30 ไร่ เป็นทั้งสระน้ำ นาข้าว พื้นที่ปลูกพืชต่างๆ และพื้นที่เลี้ยงสัตว์ ซึ่งขณะนั้นผลผลิตทางการเกษตรกำลังให้ผล ในนามีข้าว ปลาในสระก็ได้อาหารจากมูลสัตว์ ฟางข้าวนำไปเพาะเห็ด ทำปุ๋ย ฯลฯ โดยผลผลิตเหล่านี้ นำมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน และขายทำรายได้ให้แก่นักเรียน ซึ่งตนคิดว่า เมื่อคนเราอยู่อย่างมีความสุข มีคุณธรรมความคิด มีอาชีพ ก็จะเติบโตเป็นคนที่มีคุณภาพ ไม่เอาเปรียบใคร ส่งผลถึงสังคมและประเทศ ที่จะพัฒนาไปในทางที่ถูกต้อง (ไทยรัฐ 130942)

3.2.3 ต่างชาติจับตามองไทยปกป้องสิทธิเด็กไม่ดีพอ

สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยและองค์การยูนิเซฟ ร่วมจัดการเสวนาเรื่อง บทบาทสื่อมวลชนกับการส่งเสริมสิทธิเด็ก โดยมี มร. กามินี อาเบเชเกลา ผู้แทนองค์การยูนิเซฟประจำประเทศไทย เป็นประธานร่วมกับ ศ.วิฑิต มันทาภรณ์ จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สุทธารมณ ฌ.ณ.บ.ก. นายวัลลภ ตังคณานุกาญจน์ เลขาธิการมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก นายสุจินต์ รุ่งเรืองกุล และน.ส.พัชรี สุขธีรโรจน์

ศ.วิฑิตกล่าวว่า ข้อตกลงอนุสัญญาสิทธิเด็กนั้น ในกรอบสากลหลังจากที่รัฐกว่า 190 ประเทศเข้าร่วมเป็นภาคี ก็จะมีการตรวจตรา เพื่อไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติ เช่นเดียวกับไทยที่ร่วมเป็นภาคี ดังนั้น รัฐจึงต้องดูแลให้เด็กมีสิทธิตามอนุสัญญา คือสิทธิที่จะอยู่รอด การพัฒนา การบริการ การปกป้องคุ้มครอง การมีส่วนร่วมและได้รับข้อมูล ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่เด็กควรได้รับ ดังนั้น จึงต้องมีการปรับปรุงหลายอย่างตามมา แต่ประเทศไทยก็ยังมีข้อด้อย ในสายตาของต่างประเทศบ้าง อาทิ มีการปรับปรุงรัฐธรรมนูญ การดูแลสิทธิมนุษยชน การแก้กฎหมาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ซึ่งได้รับคำชื่นชมอย่างมาก รวมทั้งการทำงานของภาคเอกชน ก็ได้รับคำชื่นชมไม่แพ้กัน

ขณะเดียวกัน เราถูกจับตามองในหลายเรื่อง อาทิ การคอร์รัปชันสูงในกลุ่มผู้ใช้กฎหมาย กระบวนการช่วยเหลือเด็กไม่ดีพอ งบประมาณน้อย และที่ถูกตำหนิมากก็คือ ความรุนแรงทางเพศที่นับวันจะมากขึ้น และยังไม่มีความตระหนักในการดูแลและแก้ไขที่เร่งด่วนสำหรับเหยื่อทางเพศกลุ่มนี้ อย่างไรก็ตาม ตนยังมีข้อเสนอแนะด้วยว่า อยากเห็นสื่อเพื่อเด็ก หนังสือเด็ก จรรยาบรรณของสื่อมวลชนในการปกป้อง การเคารพสิทธิเด็กและสตรี ส่วนนายวัลลภกล่าวว่า ที่ผ่านมาสื่อมวลชนช่วยเหลือด้านต่างๆ ที่เกิดในสังคม เช่น พ่อข่มขืนลูกซึ่งในอดีตมีแต่คนไม่เชื่อว่าจะเกิดขึ้น และการเผยแพร่ยังทำให้เหยื่อทั้งหลายได้รับการช่วยเหลือ ขณะนี้มีการเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิเด็กมากขึ้น แต่บางองค์กรที่ดูแลเด็กก็ละเมิดสิทธิเด็กเอง เช่น เมื่อองค์กรต่างประเทศที่สนับสนุนค่าใช้จ่ายมาตุangkan ก็จะต้องเด็กให้มารับเหมือนเป็นสาวสัตรี หรือเป็นสัตรีทดลอง ดังที่มีสถานสงเคราะห์บางแห่ง ให้บริษัทเข้ามาทดลองสินค้าที่ยังไม่ได้มาตรฐานกับเด็ก อย่างไรก็ตาม ตนคิดว่าสื่อพยายามช่วย และสะท้อนให้เห็นการทำร้ายเด็ก จนนำมาสู่ความช่วยเหลือในขณะนี้

พล.ต.ต.สุศักดิ์กล่าวว่า ตนทำงานช่วยเหลือเด็กและสตรีมานานปี ดำรงตัวเองได้เปลี่ยนแปลงการทำงานหลายด้าน ที่สื่อช่วยเหลือแนะ อาทิ ห้องชี้ตัว พนักงานสอบสวนสตรีเพื่อดูแลปัญหาของเด็กและสตรี นอกจากนั้นยังมีครูตำรวจข้างถนนที่ช่วยปกป้องคุ้มครองเด็กเร่ร่อน ให้ปลอดภัยและไม่ถูกเอาเปรียบรังแก รวมทั้งนักเรียนนายร้อยตำรวจ ที่เข้าไปคลุกคลีกับชุมชน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ส่วนหนึ่งได้มาจากสื่อที่ช่วยเหลือแนะ ที่ช่วยสร้างภาพลักษณ์ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น (ไทยรัฐ 140942)

3.2.4 เอ็นจีโอรณรงค์ปัญหาโสเภณีเด็กสำเร็จหรือไม่ อยู่ที่นักการเมือง

หลังจากที่องค์กรเอกชนทั่วโลก 122 ประเทศ ที่เป็นสมาชิกของสภาโลกได้ร่วมประชุมใหญ่ เพื่อหาทางขจัดปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศในเด็ก ที่กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดนเมื่อปี 1996 โดยจัดทำเป็นแผนแห่งชาติ ให้แต่ละประเทศดำเนินการตามมาตรการต่างๆ เพื่อลดปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศและปัญหาโสเภณีเด็ก ภายในปี 2000 ปรากฏว่า ระยะเวลาที่เหลืออีกเพียงปีเศษนี้ มีเพียง 19 ประเทศเท่านั้นที่สามารถบรรลุแผน ในขณะที่อีกหลายประเทศยังไม่มีการเริ่มต้น และไม่รู้จะหาอย่างไร ให้ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศลดน้อยลง ดังนั้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประเทศต่างๆ ตระหนักถึงปัญหาการล่วงละเมิดสิทธิเด็ก อย่างจริงจัง ECPAT ซึ่ง เป็นองค์กรเอกชนที่ต่อสู้เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิเด็ก ตลอดจนป้องกันการค้าโสเภณีเด็กของสหรัฐอเมริกา จึงได้เชิญองค์กรเอกชนจากทั่วโลกมาร่วมประชุม และสรุปผลการดำเนินงานที่แต่ละประเทศดำเนินการไปแล้วว่า ประสบความสำเร็จหรือประสบปัญหาอย่างไร

สำนักข่าวต่างประเทศรายงานว่า ECPAT เผยถึงปัญหาการค้าประเวณีว่า ทุกวันนี้ธุรกิจการค้าประเวณีเด็กมีแนวโน้มสูงขึ้น ทั้งๆ ที่ทางการของ 120 ประเทศ เห็นพ้องต้องกันว่าลกดักกันไม่ให้เกิดเช็ทซ์หวัร์ หรือมีหนังสือโป๊ออกแพร่หลาย แต่ปัญหาได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นในโลก ที่มีแต่สิ่งเข้ายวณ ดังจะเห็นได้จากเรื่องเกี่ยวกับเช็ทซ์ ที่สามารถเปิดดูได้ทางอินเทอร์เน็ตโดยไม่มีการควบคุม อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจในหัวข้อ"ก้าวไปข้างหน้าปี 1998-1999" พบว่ามีหลายประเทศที่มีความคืบหน้า เรื่องการป้องกันปัญหาโสเภณี แต่ส่วนใหญ่พุ่งเป้าไปที่การสกัดกั้นเด็กผู้หญิง ไม่ให้เข้าสู่กระบวนการค้ากาม โดยละเลยเด็กผู้ชาย ทั้งที่เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง ต่างมีสิทธิเท่าเทียมกัน ดังนั้น กฎหมายของหลายประเทศ จึงควรได้รับการปรับปรุง เพื่อป้องกันการมีอคติต่อการปกป้องเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย จากการถูกล่วงละเมิดเข้าสู่ธุรกิจการค้าประเวณี ECPAT ยังบอกด้วยว่า การแก้ปัญหาค้าประเวณีจะสำเร็จไม่ได้ ถ้านักการเมืองไม่ยื่นมือเข้ามาช่วยแก้ปัญหา และประเทศที่ขึ้นชื่อเรื่องการค้าประเวณีเด็ก ได้แก่ ไทย ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา คอสตาริกา เป็นต้น (ไทยรัฐ 230942)

4. ปัญหาสังคม และอาชญากรรม

4.1 ปัญหาอาชญากรรม

4.1.1 กรณี "ห้างทอง" ฆาตกรรมหรืออัตวินิบาตกรรม

กรณีนายห้างทอง ธรรมวัฒน์ ส.ส. กทม. พรรคประชากรไทย ทายาทมรดกพันล้านตระกูลธรรมวัฒน์ ถูกพบเสียชีวิตในบริเวณห้องพักของน้องชายที่เป็นคู่กรณีความขัดแย้งเรื่องมรดก สภาพศพมีบาดแผลถูกยิงที่ขมับขวา รอยกระสุนเป็นรูกลม มีเขม่าดินปืนแทรกเข้าไปในรูกระสุน กระสุนที่ใช้ยิงนั้นเป็นกระสุนลูกปรายขนาด .38 เมื่อผ่าพิสูจน์พบฝังอยู่ในสมองรวม 60 จุด กระสุนไม่ทะลุ แต่ทำให้กระโหลกแตก ระยะยิงอยู่ในลักษณะประชิดจุดติดขมับ คนใกล้ชิดให้การว่าไม่เคยเห็นนายห้างทองพกปืนกระบอกดังกล่าว หมอนิติเวชฯ พบศพมีเงื่อนปมพิรุณ มือไม่เกร็งก่อนกระสุนลั่น ผิดปกติของศพฆ่าตัวตายทั่วไป ส่วนปืน .38 เป็นปืนเถื่อน คนใกล้ชิดระบุไม่เคยเห็นนายห้างทองใช้ปืนกระบอกดังกล่าว

ญาติพี่น้องของนายห้างทองมีแบ่งออกเป็นสองฝ่าย เนื่องจากความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องมรดกในวงตระกูลที่ต่อเนื่องมานานตั้งแต่ครั้งที่ พ่อ-แม่อังมีชีวิตอยู่ กล่าวคือฝ่ายหนึ่งขัดแย้งกับนายห้างทอง ซึ่งมีนายพนดลที่เป็นน้องชายท้องเดียวกันกับนายห้างทองเป็นหลัก อีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายเดียวกับนายห้างทอง มีนายปริญญา น้องชายอีกคนหนึ่งเป็นหลัก ซึ่งแสดงอาการไม่เชื่อว่าพี่ชายฆ่าตัวตายอย่างออกนอกหน้า

ระหว่างที่ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ และฝ่ายนิติเวชดำเนินการสอบสวนคดีนายห้างทอง สื่อมวลชนก็พยายามขุดคุ้ยตีแผ่ประวัติความเป็นมาของตระกูลอย่างละเอียดละออ ว่าเป็นตระกูลที่มีประวัติการขัดแย้งผลประโยชน์ระหว่างญาติพี่น้องถึงขนาดมีการสังหารฝ่ายตรงข้ามอย่างโหดเหี้ยมมาตลอด และความขัดแย้งก็ยังดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน กลุ่มญาติพี่น้องมีการแบ่งออกเป็นสองพวกที่อยู่ตรงข้ามกัน และมีการฟ้องร้องถึงชั้นศาลยังไม่จบสิ้น ขณะเดียวกันก็มีการติดตามความเคลื่อนไหว นำมาเสนอข่าวเกี่ยวกับคนในตระกูล และคนใกล้ชิดอย่างไม่ลดละ ทำให้มีความเข้าใจว่า การตายของนายห้างทองอาจจะเป็นการฆาตกรรมแต่ยังหาหลักฐานได้ไม่ครบ ขณะเดียวกันในช่วงปลายเดือนก็มีกระแสข่าวว่า ทางการตำรวจจะพยายามปิดคดีให้ออกมาว่า นายห้างทองฆ่าตัวตายเองโดยไม่มีใครวางแผนชักชวนออกไปฆาตกรรมอำพราง ทั้งนี้เนื่องจากนายห้างทองกลัวถูกเปิดโปงเรื่องพินัยกรรมปลอม ซึ่งนายพนดลได้เก็บหลักฐานเอาไว้ และใช้เป็นเครื่องกดดันให้นายห้างทองเจรจาให้นายปริญญา น.ส.คณินดิษฐ์ และนางนฤมล มังกรพานิชย์ น้องๆ ฝ่ายของตนยอมเซ็นหนังสือสัญญาอมมรดกส่วนหนึ่งให้แก่ น.ส.ฐานิยา หรือนงนุช ธรรมวัฒน์ น้องสาวคนเล็ก แต่นายห้างทองยังไม่สามารถทำได้ (ไทยรัฐ 300942)

ภาคผนวก

รายชื่อคณะผู้ดำเนินงานโครงการข่าวสารทิศทางประเทศ

(โดยการอุดหนุนของ สกว.)

1. นายอนุช อภาภิรม ตำแหน่งหัวหน้าโครงการฯ เป็นนักคิดนักเขียนและนักวิจัยอิสระ เคยทำงานเป็นหัวหน้าฝ่ายวิชาการ บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด และสำนักพิมพ์สวัสดี เคยเป็นที่ปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎร สมัยของนาย มารุต บุนนาค และได้เป็นประธานคณะกรรมการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสถาบันพระปกเกล้า และเป็นรองประธานฝ่ายโครงการมูลนิธิโลกสีเขียวฯ ปัจจุบันเป็นประธานมูลนิธิศูนย์สื่อเพื่อการพัฒนา
2. นางวิสมัย อภาภิรม ตำแหน่งบรรณาธิการประจำโครงการฯ มีประสบการณ์ในวิชาชีพสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ กว่าสี่สิบปี เคยเป็นบรรณาธิการสังเคราะห์รายงานจากสนาม ในโครงการแสวงหารูปแบบการพัฒนาในระดับท้องถิ่นของรัฐ เคยเป็นบรรณาธิการวารสารประมวลข้อมูลข่าว "สารสนเทศ" และบรรณาธิการโครงการสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อม มูลนิธิโลกสีเขียวฯ เป็นผู้แปลหนังสือชื่อ Mission Possible ของ เคน บลองชาร์ด
3. นางสาวซิลวิ มาคตาสินา ฮอลลิงก์ ตำแหน่งนักวิจัย จบปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เคยทำงานเป็นอาจารย์ประจำและหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนอานวยศิลป์ อาจารย์ประจำและหัวหน้าภาควิชาประวัติศาสตร์ และหัวหน้าภาควิชาไทยคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยาลัยคณา สวัสดิ์ มหาสารคาม และเคยเป็นนักวิชาการ บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด บริษัทสำนักพิมพ์สวัสดี จำกัด และบริษัท ดันฮ็อ-แกรมมี จำกัด
4. นางสาวปรานี ขัติยศ ตำแหน่งนักวิจัย จบปริญญาโท เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเมือง) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เคยทำงานเป็นผู้ช่วยนักวิจัยโครงการ สถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นนักวิจัยประจำศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์ และประจำกองบรรณาธิการวารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีผลงานวิทยานิพนธ์ และบทความตีพิมพ์ในวารสารวิชาการหลายเล่ม
5. นางสาวสะไบทิพย์ พันธุ์อุทัย ตำแหน่งธุรการบัญชี จบปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิชาเอก โสติดิศศึกษา โสสื่อสารมวลชน เคยทำงานร่วมกับฝ่ายรวบรวมข้อมูลงานผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ กลุ่มสื่อศิลป์ ถ่ายภาพงานรับปริญญา ต่างๆ รวบรวมข้อมูลลูกค้า บริษัทเอ-ทีมแอดเวอร์ไทซิ่ง จำกัด เคยประจำกองบรรณาธิการวารสารวิทยาศาสตร์อนาคต บริษัท สำนักพิมพ์สวัสดี จำกัด เคยเป็นนักข่าว Rewriter ติดต่อ ผลิตรายการ บริษัทไทยสกายเทเลวิชั่น จำกัด
6. นางสาวเยาวนันท์ เชญฐรัตน์ นักเขียนรับเชิญ จบปริญญาโทครุศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาโสตทัศนศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เคยทำงานประจำกองบรรณาธิการ บรรณาธิการและที่ปรึกษามหาวิทยาลัยนิเทศศาสตร์มีชื่อหลายฉบับ เคยเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาการถ่ายภาพและภาพยนตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลอยู่ประมาณ 12 ปี ก่อนที่จะผันตัวเองออกมาเป็นอาจารย์พิเศษ และทำงานเป็นนักเขียนนักแปลอิสระในปัจจุบัน
7. Mr. Samuel Srethapakdi, Translator, BA.,Economic, Brown University, U.S.A